

**Анатолій
НаGREБЕЦЬКИЙ**

**Іменами багата
ЗЕМЛЯ
ШАРГОРОДСЬКА**

**Керівник проекту
Микола Васильович Джига**

**Вінниця
2014 р.**

ББК 63.3 (4УКР–4ВІН) 62.08

УДК 94 (477.44)

Н 61

А. Н. Нагребецький.

Іменами багата земля Шаргородська. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2014. – 364 с.

У виданні висвітлено історичні відомості про кожне село Шаргородщини, що на Вінниччині, а також про достойні імена мешканців цих сіл, які своїм життям і діяльністю проявили себе справжніми державниками, творили наше минуле і успішно творять сьогодення.

На сторінках книги представлені всі Герої Соціалітичної Праці та Герої Радянського Союзу Шаргородщини, а також особистості у різних сферах життя, політики, державного управління, економіки, науки, освіти, медицини, юриспруденції, журналістики, духовності, культури, мистецтва, спорту.

Книга розрахована на широке коло читачів і буде корисною історикам, краєзнавцям, студентам, учням, учителям, діловим людям, службовцям, всім небайдужим до славної минувщини Шаргородщини.

ISBN 978-617-7230-14-3

© Нагребецький А. Н., 2014

© ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2014

*«Хто не знає свого минулого –
Не вартий майбутнього,
А хто не шукає видатних людей
Свого часу – сам не годен пошани».*
Максим РИЛЬСЬКИЙ

Шановні читачі! Дорогі друзі!

Щиро радий представити Вам прекрасну землю **ШАРГОРОДЩИНИ**, яка з першого погляду замилює гостей своїми мальовничими краєвидами, що викликають думки про нетлінність краси нашої України, землю, яка спонукає замислитися про вічність, спостерігаючи з берегів річки Мурафи або йдучи вулицями древніх Джурина, Мурафи чи Шаргорода, багатьох інших малих і великих сіл цього краю, численні пам'ятки архітектури яких бережуть історію про незнищенне прагнення нашого народу до незалежності й свободи, землю, що з оптимізмом дивиться у майбуття, яке твориться вже сьогодні успіхами її працюючих і талановитих жителів: хліборобами, підприємцями, учителями, лікарями, будівельниками, спортсменами, митцями та ін.

Що не крок по Шаргородській землі, то **одкровення**, що не погляд, то **диво-рукотворне**, виношене й виплекане у серцях багатьох поколінь цього краю або ж народжене божественними зусиллями вічно живої природи.

Обрамована відносно маленькими диво-річками Мурафи, Мурашки, Лозової, Жорниці, Гнилої, Хорошки, Ковбасної, Мушкатівки, Сухої, Деревчинки, Джурки, Русавки, Вовчка та іншими безіменними струмками, Шаргородщина ніби повторює в мініатюрі ландшафти всієї України – з її золотавими колосистими полями, зеленими лісами, широкими долинами – від скелястих Садковець аж до лісистих Перепільчинець, яскравими вогнями від самого Шаргорода аж до Рахнів. Так само і в долі людей-шаргородців, залюблених у рідний край, наче віддзеркалилася доля всього українського народу.

Далеко за межами мого краю відома неповторна самобутня духовна спадщина. Це і Хресна дорога (Кальварія) з її 14-ма стояннями Ісуса Христа, і хрести на Йосафатовій долині, і дзвони Шаргородського монастиря, що немов перекликаються між собою із храмами, відновлених у кожному селі Шаргородщини. А іменами відомих синів та дочок з мого краю пишаються не лише на Поділлі, а й по всій Україні, Європі, світі.

Шаргородщина – це край у долях людських.

Про знаних людей, які творили і творять добро, достаток і культуру, ви дізнаєтесь із сторінок цієї книги, а ще краще, коли завітаєте сюди у гості.

Нині Шаргородщина долає свої нелегкі відбудовчі роки, молодшає, оновлюється, набирає сил.

Сподіваюся, що знайомство з цим чудовим краєм, з його людьми через чергове видання цієї книги сприятиме тому, аби наша земля, як і вся Україна, розквітала й могутнішала, щоб відроджувалась духовність, розвивалася культура, до гідного рівня піднімався добробут людей, які живуть тут і своєю працею творять дива.

Народний депутат України

Микола ДЖИГА

Від автора

«Іменами багата земля Шаргородська» – це не плід моєї фантазії, це плоди самих людей, які жили, творили або творять й тепер на моїй Шаргородщині та далеко за її межами.

Написання цієї книги було б неможливим, якби мені не допомогли багато-багато людей. Зазвичай, в письменницькій діяльності не прийнято висвітлювати детальний перелік таких людей, їх кількість, але у кожного правила є винятки, і в даному випадку я вважаю, що було б не гарно, не кажучи вже про те, що просто не по-товариськи, не вказати тих, хто надавав мені допомогу і сприяв у творенні цієї книги.

Мені допомагали десятки людей та різні організації – я, звичайно, не зможу згадати усіх, але хоча би частину імен людей, які найбільше допомогли мені. Серед них:

Герой Соціалістичної Праці **Вільчинський** Володимир Тадейович,
Герой Соціалістичної Праці **Сенчишина** Ганна Яківна,
колишній голова колгоспу «Дружба» с. Сапіжанки **Хмельовський** Степан Андрійович,
доктор історичних наук, колишній директор ДАВО **Гальчак** Сергій Дмитрович,
кандидат педагогічних наук **Слободянюк** Микола Іванович,
начальник відділу освіти Шаргородської райдержадміністрації **Кутнік** Володимир Олексійович,
голова Шаргородської районної ради ветеранів **Васильков** Петро Іванович,
учитель історії і географії, краєзнавець **Мельник** Григорій Юхимович,
методист відділу освіти **Сандул** Світлана Михайлівна,
директор Шаргородської районної бібліотеки **Волощук** Галина Петрівна,
бібліотекар-бібліограф Шаргородської районної бібліотеки **Ковтун** Галина Іванівна,
редактор районної газети «Шаргородщина» **Буряк** Віталій Миколайович,
фотографи **Бригадир** Віталій Михайлович, **Дозорець** Микола Павлович, **Кірілов** Юрій Парфентійович,
учителі історії, краєзнавці **Главацький** Сергій Іванович, **Пастушенко** Володимир Іванович,
заступник начальника відділу культури райдержадміністрації, краєзнавець **Кучинська** Галина Олександрівна,
журналісти **Шилюк** Людмила Петрівна, **Піх** Надія Михайлівна,
заступники директорів шкіл та педагоги-організатори **Гаврищенко** Таїсія Василівна,
Коваль Лариса Петрівна, **Філіпішина** Інна Іванівна, **Юніцька** Наталія Миколаївна,
Барчина Катерина Василівна, **Хмарук** Тетяна Михайлівна, **Пишняк** Емілія Михайлівна,
Петрук Людмила Михайлівна, **Михальчук** Лариса Федорівна,
директори шкіл **Томчук** Світлана Сергіївна, **Курдибаха** Антоніна Йосипівна,
Колісник Галина Василівна, **Дубчак** Зінаїда Володимирівна, **Сівірінська** Ірина Дмитрівна, **Андрієць** Валерій Йосипович,
Шаргородський міський голова **Винокур** Ігор Михайлович,

сільські голови **Єпур** Катерина Андріївна, **Ковальчук** Валентина Миколаївна, **Манзюк** Анатолій Миколайович та багато інших небайдужих до історії нашого краю, людей.

В цілому, вдячний людям, котрі своїми рішеннями на засіданнях активу сіл із числа учителів, працівників сільських рад, членів рад ветеранів війни і праці та ін. **визначили списки знаних людей**, котрі описані у книзі.

Автор висловлює слова подяки за виявлену громадянську зацікавленість, доброзичливість у підготовці і творенні цього енциклопедичного видання громадянам **Дідику** Анатолію Павловичу і **Дідику** Сергію Павловичу, **Рудик** Людмилі Вікторівні, **Бондар** Марії Григорівні, **Славінському** Леонтію Франковичу і **Соколовому** Петру Йосиповичу. Це люди, які не для піару роблять певні послуги, вносять кошти чи матеріали для проведення цієї нелегкої і об'ємної роботи. При цьому кожен з них знає, що ніякої винагороди чи прибутку із цього йому не буде. Але буде головне – авторське спасибі та Боже благословіння на добрі діла.

З почуттям щирої поваги –
Анатолій НАГРЕБЕЦЬКИЙ

ГЕРБ ШАРГОРОДСЬКОГО РАЙОНУ

Герб Шаргородського району являє собою геральдичний щит, на фоні якого традиційно зображено елементи, що символізують захист, мужність, справедливість і мирну працю людей.

У верхній частині зображено хрест як ознаку переважної більшості християн в районі. Золоте сонце – стародавня емблема Подільської землі символізує добробут, розквіт, щедрість та багатство краю. Фрагмент фортечного муру – ознака історичного минулого; дубова гілка – довговічність та міць людського духу. Червоний колір нагадує мужність і хоробрість, пролиту кров.

Снопи колосся, як символ достатку, родючості, мирної праці.

Жовтий колір колосся та блакитна стрічка символізують кольори Державного Прапора України.

Вінчає верхню частину герба зображення дерев листяної та хвойної порід.

Історична довідка про край Шаргородський та його «столицю»

Історія Шаргородщини сягає глибини віків. Заселення нашого краю почалося ще у кам'яному віці. На території району дослідники-археологи виявили декілька стоянок давніх людей, де знайдені сокири, зубила та інші кам'яні знаряддя праці.

Найбільш ранні землеробські племена на території нашого краю пов'язують з Трипільською та Черняхівською культурами, також існували передскіфські поселення.

Землями нашого краю протягом багатьох століть володіли різні держави: у 13 ст. територія Шаргородщини входила до Галицько-Волинського князівства, була «улусом» (територією) монголо-татарського царства, в 14-17 ст. – у володінні Великого Литовського і Польського королівств.

Майже вся територія Шаргородщини у ті далекі часи була покрита лісами. Поселень було не багато, місцеві мешканці займались хліборобством.

Землі Шаргородщини Великий князь Литовський Вітовт подарував своєму слугі Василю Карачевському, на яких він зобов'язаний був закласти поселення «Княжа Лука». Про це свідчить дарча грамота від 5 травня 1383 року.

30 листопада 1432 року біля села Копистирин відбулась велика битва між литовцями і поляками, в якій перемогли війська Яна Менжика – посланця короля Польщі.

Внаслідок цього бою з 1434 року Західне Поділля залишилося за Польщею і було перетворене на Воєводство. Східне Поділля, або Брацлавщина, залишилось за великим князівством Литовсько – руським.

Таким чином, Шаргородщина (у нинішніх межах) була розділена майже порівну на дві частини. Межа проходила по річці Мурафа. 130 років існував цей поділ. Місцевість на правому березі річки, де знаходився Шаргород, розвивалася під впливом поляків, на лівому – Мурафська зона – під впливом Литви. Наша місцевість до 1583 року вважалась пустою.

Ян Замойський – володар земель Шаргородських (1541–1605 рр.)

Хоча в архівних документах згадуються окремі поселення (зокрема Княжа Лука) ще з 1468 року.

В 1583 році польський канцлер Замойський заклав замок, під стіни якого того ж року прибуло понад 200 поселенців. Так виникло перше поселення, яке в 1585 році отримало назву Шарий Городок (Шарогруд), Шарий, в перекладі з польської означає «сірий». Це прізвище Яна Замойського, яке дали йому через його сиву голову. Землі стали називати Шаргородською волостю. Після 1599 року (згідно з офіційними записами) Шаргородщина стає досить повно освоєною і заселеною. Більшість її поселень Ян Замойський роздав шляхтичам за відповідні повинності.

З дозволу Замойського у 1585 році в містечку селяться кільканадцять єврейських родин.

Ян Замойський активно підтримував утворену єврейську громаду, доручивши їй збудувати кам'яну синагогу. Синагога у 1589 році була збудована в мавританському стилі і стала ще одним оборонним

об'єктом, що захищав місто від завойовників. Будівля синагоги стала єдиним найстарішим пам'ятником архітектури в Україні й збереглася до наших днів.

Польський король Сігізмунд III в 1588 році надав Шаргороду Магдебурзьке право, що значно поживило торгівлю в регіоні. В Шаргороді силами місцевого населення та населення з навколишніх сіл будувався костюл. В 1596 році костюл Святого Флоріана був освячений. У костюлі до цього часу збереглися написи: «Ян Замойський, Канцлер і Гетьман Великий Коронний» і дати життя – 1542-1605 рр. «Ян Сариуш Замойський, вищий воєначальник і канцлер

Коронний, общини Шаргородської року 1595 засновник».

Навколо Шаргорода утворилися два передмістя – Гибалівка і Слобода Шаргородська.

Після 1640 років єврейська громада Шаргорода (в основному – купці, які займалися торгівлею, і умілі ремісники) налічувала вже понад 400 будинків. Окрім єврейської громади,

були ще три християнські громади: уніатська, православна і католицька. Незважаючи на всі біди: козацькі бунти, які охопили в цей час цю частину Подільського краю, а також лютуючу тут епідемію чуми, місто продовжувало розвиватися.

Приграничне поселення Шаргород стало на той час (перша половина XVII ст.) містом-фортецею і займало значне місце в обороні краю від ворогів.

Під час Визвольної війни 1648-1654 рр. тут не раз бували Богдан Хмельницький, Максим Кривоніс, Данило Нечай і проголошували на великій площі міста перед костюлом свої палкі промови, закликаючи населення до боротьби з поневолювачами. У 1664 році Шаргород відвідав польський король Ян Казимір II, прямуючи до Молдавії.

В період між 1672 і 1699 роками Шаргород разом зі всім Поділлям відійшов до Османської імперії. Турки називали місто Малим Стамбулом (можливо, по співзвучності «Шариград» – «Цариград», тобто «Стамбул»). Нові володарі були зацікавлені у відновленні зруйнованих під час війни фортечних будівель. Під Шаргородом у ті роки будувалися великі підземні ходи, відновлювалося міське господарство. Одну із найкращих у містечку споруд – синагогу – турки зайняли під мечеть.

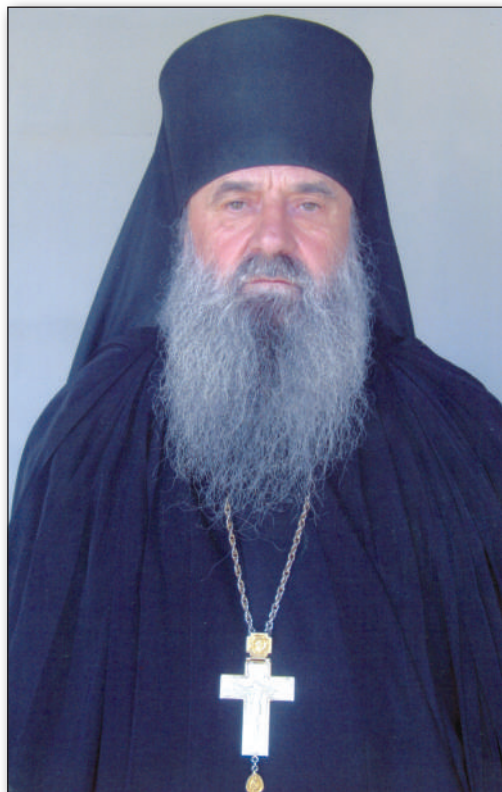
Слід зауважити, що в окремих містах і селах українці зустрічали турків із хлібом-сіллю. І тому, що ненавиділи польський гніт, і тому, що просто не знали, як поводитимуться нові чи то завойовники, чи то визволителі. Місцеве населення стало вільним від раніших повинностей, бо перейшло у підданство султана. Селяни отримали особисту свободу, а православна віра (цього найбільше боялися) не переслідувалася. Припинилися напади татар, і на Поділля почали втікати люди з Волині та Галичини. «А ми ті часи ще й досі змальовуємо як найчорнішу сторінку рідної історії. Це неправда, – наголошує доктор історичних наук, професор Кам'янець-Подільського державного педагогічного університету Валерій Степанков, який досліджував тему турецького панування на Поділлі. – Дівчат у гареми не брали, хлопчиків не змушували ставати яничарами». Але в загальному ж, за роки турецького панування, Шаргород значною мірою занепав, як місто, майже двічі скоротилося місцеве населення.

З 1719 року в Шаргороді на місці старого замку тодішнім володарем Шаргорода Станіславом Любомирським було засновано Свято-Миколаївський монастир. З часом він став однією із кращих споруд міста.

В кінці XVIII століття, тобто з 1793 року, Шаргородщина, як і все Поділля, стала належати Росії. В Шаргородському Миколаївському монастирі з 1795 року містилася резиденція Подільської єпархії єпископа Подільського і Брацлавського Іоанникія Полонського. Згодом Єпископ Іоанникій у 1797 році відкрив у цьому монастирі Подільську духовну семінарію, яка потім була переведена у Кам'янець-Подільський. В Шаргороді на місці семінарії з 1819 року діяло духовне училище. Тут у свій час навчались майбутній поет Степан Руданський, письменник Михайло Коцюбинський, композитор Микола

Леонтович, протоієрей і красзнавець Поділля Іван Шипович та ін. Шаргородський Миколаївський монастир успішно діяв аж до революційних потрясінь, що відбулися в Росії на початку ХХ століття.

Отець Кіпріан

Довгий час в роки радянської влади монастир залишався недіючим. Лише з 1992 року був переданий Українській Православній Церкві і діяв спочатку як приходський храм. А з 1996 року тут почалося відродження чернечого життя. Сьогодні монастир відроджується трудами і молитвами. Щоденно проводяться богослужіння, постійно ведуться реставраційні та ремонтні роботи. Великий вклад по відродженню Шаргородської православної святині належить **отцю Кіпріану**, який уже понад 20 років являється гідним організатором усього монастирського життя.

Під час Першої Імперіалістичної і громадянської та Другої світової воєн жителі Шаргородщини приймали активну участь у боротьбі з окупантами. Незадоволення новою радянською владою також проявляли жителі окремих сіл. Серед населення організовувалися повстанські партизанські загони, очолювані місцевими ватажками. Такі загони (влада їх називала бандами) діяли у Івашківцях, Перепільчинцях, Плебанівці, Насіківці, Джурині, Зведенівці, Деречині, Рахнах, Юліямполі та інших селах.

Шаргородщина, як і більшість Поділля, попала в зону дій військ Української Народної Республіки. Проголошена республіка проіснувала лише кілька місяців.

Нова радянська влада розпочала будівництво соціалістичного суспільства насильницькими методами. У краї почалася масова колективізація селянства. Це викликало велике незадоволення серед селян. В селах Шаргородщини виникали стихійні повстання проти влади. Особливо гостро проходила колективізація у селах Івашківцях, Плебанівці, Шостаківці, Козлівці, Мурафі та ін. Влада застосовувала війська. Волинки були придушені, а організатори арештовані.

Потім у цих неблагополучних для влади селах відбулася помста над жителями методами голодомору та репресій. В районі загинуло тисячі безневинних людей.

Довоєнний Шаргород за роки радянської влади, на відміну від сіл району, економічно зріс. Тут працювали млин, сушарки, крупорушка, олійня та інші невеликі промислові об'єкти.

Перед війною (1938 рік) в Шаргороді будується двоповерхова середня школа з кабінетами, лабораторіями, бібліотекою. Тоді ж розпочала своє навчання Шаргородська медична школа, де студенти одержували спеціальність молодшого медичного персоналу. В названих школах районного центру навчалось багато молоді з навколишніх сіл.

В місті було відкрито велику районну бібліотеку, запрацював місцевий радіовузол.

Велику культосвітню роботу в селах району проводили студенти Буднянської агрошколи та Федорівського радгоспу – технікуму, а також Шаргородської медичної школи.

Всі ці події широко висвітлювала районна газета «Прапор Комуни».

Під час Великої Вітчизняної війни шаргородські села перебували під окупацією понад 32 місяці. В селах виникали підпільні організації, які шкодили роботі німецько-румунській

владі. Багато підпільників було арештовано і відправлено у Тираспільську в'язницю. Там загинули керівники Шаргородського підпілля Іван Гречаний і Наум Малинський. У Покутино по звірячому був закатований Володя Загурний.

Вони відзначені урядовими нагородами

Указом Президії Верховної Ради Української РСР за мужність і відвагу, виявлені в боротьбі проти німецько-фашистських окупантів у період Великої Вітчизняної війни 1941-1945 років **медаллю «За відвагу»** нагороджено:

Гречаного Івана Тарасовича (посмертно)

Загурного Володимира Олександровича (посмертно)

Малинського Наума Ісаковича (посмертно)

Голова Президії Верховної Ради РСР

А.Зленко

м. Київ 8 травня 1968 р.

На початку 1944 року селами Шаргородщини двічі проходило рейдом велике Вінницьке партизанське з'єднання під керівництвом Якова Мельника. Населення Шаргородщини підтримувало партизанський рух.

Шаргородщина пишається іменами своїх земляків Героїв Радянського Союзу Михайла Мандибури, жителя села Довжок та Іллі Грелі, жителя села Будне. При визволенні району від фашистських окупантів загинув смертю хоробрих Герой Радянського Союзу Леонід Смавзюк, який похований разом із сорока трьома червоноармійцями у селі Джурині. Прославили наш край на фронтах Великої Вітчизняної війни кавалери орденів Слави Свентух Василь Микитович із Сапіжанки, Томчук Григорій Юхимович із Перепільчинець та інші.

За роки Великої Вітчизняної війни з Шаргородщини було мобілізовано понад 18 тисяч чоловіків на фронт. Майже 8 тисяч додому не повернулись.

У відбудовчий період землю Шаргородщини прославили нові Герої праці. Сотні працівників сільського господарства були нагороджені орденами та медалями країни. Шаргородщина зростила 25 Героїв Соціалістичної праці. За останні роки незалежності України визначною подією у житті Шаргородщини був вихід у світ книг з історії поселень Хоменок, Плебанівки, Мурафи і Клекотини, Калинівки, Слободи-Шаргородської, Джурина, Насіківки, Шаргорода, Деревчина, Перепільчинець, Ярового, Рахнів-Лісових, Політанок, у яких місцеві автори намагалися відтворити хід історії кожного населеного пункту від його виникнення аж до сьогодення.

Вийшли з друку книги «Шаргородщина», «Літературна Шаргородщина» та інші твори талановитих шаргородців. Про них та інших відданих трударів з наших шаргородських сіл й піде мова далі.

Вітчизну прославляють люди.

Вони, працюючи, живуть.

А успіх не чекає всюди,

Не завжди стелить легку путь.

Та імена є особливі,

Яким судилося пройти

Часи випробувань примхливі,

Своє призначення знайти

Вони – історія й сучасність,

І гордість краю вікова.

Його надія, шана, вірність,

Досягнень славних висота

Галина Волощук

Краї Шаргородський у долях людських

Гордістю нашого краю є його люди: і ті, хто тут народився та проживав усе своє життя, і ті, кому Шаргородська земля волею долі стала рідною. Усі ті, хто своєю повсякденною працею зміцнюють наші села, роблять їх кращими, будують їм майбутнє. Сотні й тисячі скромних трударів віддають свої сили Шаргородській землі, залишаючи слід у дітях та онуках, посаджених садах, доглянутих садибах. Кожен із цих трударів пише свою історію життя, нерозривно пов'язану з рідним краєм, селом. Нерозривно пов'язані з Шаргородщиною і сотні тих людей, хто час від часу приїжджає сюди до рідних джерел.

Народила і викохала Шаргородська земля особистостей, які здобули визнання та пошанування за свою працю і поза межами своєї малої Батьківщини, серед них – творчі особистості, науковці, керівники різних державних та приватних структур, медики, учителі, правоохоронці, підприємці, будівельники, хлібороби спортсмени та інші люди.

Світовими постатями, вихідцями з нашого Шаргородського краю є:

Йосип Йосипович (Антоній-Йосип) Ролле

Народився в грудні 1830 року на хуторі Генріхівка, тепер село Роля Шаргородського району Вінницької області.

Письменник, історик, краєзнавець, лікар, почесний член Польської АН (з 1863 р.), член Подільського епархіального історико-статистичного комітету (з 1866 р.), лікарських товариств Києва, Вільнюса, Варшави, Парижа. Гімназичну освіту здобував у Немирові, Вінниці, Білій Церкві і Києві. У 1855 році Й.Й. Ролле закінчив медичний факультет Київського університету. Деякий час працював лікарем у с. Яришів Могилів-Подільського на Вінниччині. З 1856 року стажувався в університетських клініках Франції та Німеччини, захистив докторську дисертацію на тему: «Психічні захворювання». З 1861 року

постійно проживав у Кам'янець-Подільському, працював у губернській лікарні, заснував безплатну лікарню для бідних, утворив перше на Правобережній Україні Подільське

товариство лікарів (1859-1865 рр.), яке під його редакцією видало у Варшаві 5 випусків «Матеріалів до топографії і лікарської статистики Поділля» (польська мова). Ще в студентські роки Й.Й. Ролле зацікавився історією Поділля. Їй присвятив 30 років свого життя. Автор серіалу у 80 книгах і нарисах «Історичні оповідання», що вийшли з друку польською мовою у Львові в 1875-1893рр. і частково опубліковані на сторінках журналу «Киевская старина» («Кармелюк», «Фатальна красуня», «На шпаковому шляху» та інші). Українською мовою ці твори з'явилися лише в 1990 році. Важливе значення мають історичні праці Й. Й. Ролле «Замки подільські на кордонах молдавських» (Т. I-III, Варшава, 1880 р.), «Побожжя в XVII і XVIII ст. (До історії польського землеволодіння в Брацлавщині)» (1890 р.), «Запровадження медицини і хвороби епідемічні в давньому Подільському воєводстві на початку XV ст.» (1872 р.). Активно співпрацював з краєзнавцями Поділля Ю.Сіцінським, М.Яворовським, був одним із засновників Кам'янець-Подільського Давньосховища (історичного музею).

Помер Й.Й. Ролле 21 січня 1894 року й похований у м. Кам'янець-Подільському.

Андрій Михайлович (Герш Іцкович) Будкер

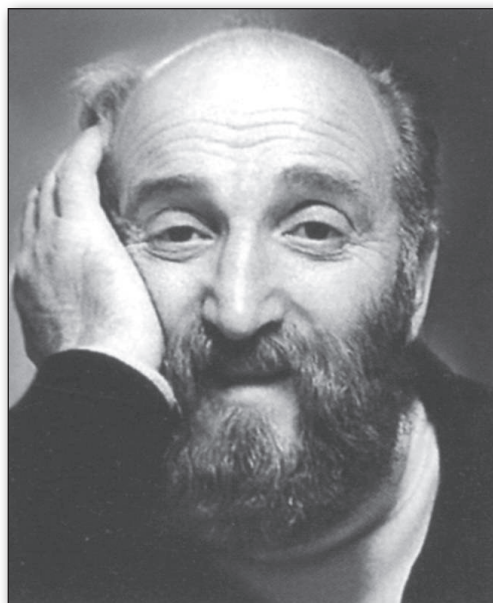
Народився 1 травня 1918 року в селі Стара Мурафа Подільської губернії, тепер с. Мурафа Шаргородського району. Відомий вчений-фізик, академік Академії наук СРСР, доктор фізико-математичних наук, професор, колишній директор Інституту ядерної фізики Сибірського відділення АН СРСР, лауреат Ленінської та Державної премій.

Біографія малого Андрія Будкера, як і у всіх подільських дітей, була насичена важкими подіями 20-х років минулого століття. Рано залишившись без батька, сім'я Будкерів у другій половині 20-х років переїхала до Вінниці.

Будкер навчався у Вінницькій середній школі №9, а 1936 року став студентом фізичного факультету Московського університету. Фізика як наука захопила юнака. Ще в університеті він зумів настільки розширити свої знання, що теорія відносності і квантова механіка, які він розумів тонко і глибоко, стали для нього життєвим покликанням.

Свою першу наукову працю Будкер А.М. виконав ще у студентські роки під керівництвом Тамма І.Є. Вона була присвячена проблемі пошуку тензора енергії-імпульсу електромагнітного поля у рухомих середовищах. Можливо, вже тут майбутній академік побачив величезні перспективи у дослідженнях таких складних систем, як потужно-струменеві прискорювачі та термоядерні реактори.

Останній екзамен в університеті Будкер А.М. склав 23 червня 1941 року й одразу пішов у діючу армію. Був на фронті до самого завершення війни. Пройшов шлях від рядового до полковника. Після повернення його запрошують у теоретичний відділ Лабораторії №2 Академії наук СРСР, якою керував Курчатов І.В. (пізніше Інститут атомної енергії ім. Курчатова І.В.). Тут Будкер А. М. виконує цикл робіт з кінетики атомних реакторів. Пізніше, вже у Дубні, він виявив інтерес до теорії циклічних прискорювачів, першим запропонував оригінальний спосіб ефективного виведення пучка заряджених частинок з прискорювача, за що у 1949 році був удостоєний Державної премії.

Всесвітню популярність Будкера А. М. принесли висунуті ним ідеї щодо створення термоядерних установок з магнітними пробками та використання методу «електронного охолодження» у прискорювальній техніці. Він запропонував декілька нових напрямів у фізиці плазми та керованого термоядерного синтезу, які покладені в основу сучасних досліджень у багатьох наукових центрах світу.

Особливо плідною була робота Будкера А.М. у 1958-1977 роках на посту директора Інституту ядерної фізики Сибірського відділення АН СРСР, який став за його керівництва найбільшим ядерно-фізичним центром і дав змогу вченому здійснити його творчі задуми у галузях фізики, техніки та організації науки. Саме тут йому вдалося вирішити фундаментальне на той час завдання з одержання зустрічних пучків електронів та позитронів. Саме за це у 1967 році Будкеру А. М. була присуджена Ленінська премія.

Новий напрям досліджень виявився дуже плідним. Сьогодні значна частина усієї фундаментальної інформації про елементарні частинки одержується саме завдяки таким експериментам. Дослідження вченого дали початок серйозному вивченню інженерних проблем майбутнього термоядерного реактора. Найулюбленіше дітище академіка Будкера А.М. – його Інститут закономірно став науковою школою становлення молодих науковців у галузі фізики високих енергій.

Наукові досягнення Будкера А.М. високо оцінені: він був нагороджений багатьма орденами, медалями удостоєний почесних звань. Спадщина вченого має неперехідне значення і досі знаходить своє практичне використання.

Свого часу Герш Будкер приїздив на свою рідну землю. Це було при встановленні пам'ятника на могилі батька, похованого в Мурафі.

Помер А.М. Будкер у липні 1977 року й похований у Новосибірську. В його Мурафі вдячні земляки-нащадки у вересні 2006 року відкрили на будинку місцевої школи Меморіальну дошку.

Стародавній ШАРГОРОД – місто молоде

Слово міському голові Ігору Михайловичу Винокуру:

Шаргород – найменше за розмірами місто на Вінниччині. Свого часу наш районний центр змінив статус із селища міського типу на місто, приєднавши до себе село Слободу. Але селяни довго в городянах не ходили, бо, втративши пільги, які надавала держава працівникам сільського господарства, невдовзі відокремилися. Але від цього місто тільки виграло.

Сьогодні Шаргород, це:

4 промислові підприємства, 2 будівельні організації, 10 підприємств із сільськогосподарським виробництвом, 12 підприємств по обслуговуванню населення, 16 різних організацій та установ, 2 школи та гімназія, 3 дитячі садки, музична школа, лікарня, поліклініка та 10 медичних і 6 ветеринарних аптек, 7 бібліотек, кінотеатр, музей, 4 торговельні комплекси, понад 80 приватних магазинів та кіосків, 2 ринки, 6 діючих релігійних культових об'єктів та ін.

Щорічний бюджет міста сягає 5 млн. гривень. В місті проживає біля 7 тисяч жителів. Тут працювали і працюють чудові, знані люди.

Андрієць Йосип Петрович

Народився Йосип Петрович Андрієць у 1943 році в селі Шостаківці, яке тепер входить до складу м. Шаргород. У важкі післявоєнні роки навчався у місцевій школі, згодом, у 1960 році, закінчив Шаргородську середню школу. Потім була служба у рядах Збройних Сил СРСР. Після демобілізації з армії, маючи документ і навички шофера-професіонала, понад десять років Андрієць Й.П. працював у Шаргородському АТП водієм автобуса. Як зразкового працівника автопідприємства, колектив шоферів висунув Андрієця Йосипа Петровича кандидатом у депутати до Шаргородської селищної ради. За проявлені організаторські здібності у 1974 році його обирають селищним головою. Тоді ж закінчив Білоцерківський сільськогосподарський інститут. Згодом, у 1986 році, коли Шаргород отримав статус міста, Йосип Петрович переважаючою кількістю виборців був обраний міським головою.

На той час (1986 р.) в Шаргороді налічувалось понад 8 тисяч жителів. До інфраструктури міста належала велика кількість підприємств, в т.ч.: цукровий, сокоморсовий, молокопереробний заводи, агромаш, завод продовольчих товарів та ін., які давали змогу повністю утримувати на міському бюджеті дві середні школи, дитячі садки та ін., працівникам яких вчасно і в повній мірі виплачувалася заробітна плата та різні соціальні допомоги.

Поряд з цим Йосип Петрович вирішував цілий ряд інших проблемних питань мешканців міста. Надавались різного виду матеріальні допомоги тим, котрі її потребували. В Шаргороді в одному із перших в області міст було запроваджено доплати до зарплат та пенсій учасникам Афганської війни, учасникам чорнобильських подій.

Велику увагу міський голова приділяв наявній у Шаргороді духовній спадщині. Завдяки Андрійцю Й.П. було збережено від руйнації Свято-Миколаївський монастир, який комуністична влада намагалася всякими шляхами знищити. Тоді ж при сприянні міського голови Андрійця Й.П. було розпочато ремонт монастирських приміщень.

У належному до території міста поселенні Розкіш міський голова Андрієць Й.П. всяко сприяв будівництву костьолу. Великою і значною подією для поселення Соснівка був початок будівництва нової типової школи, яка з часом стала гімназією.

Перебуваючи довгий час на відповідальній державній посаді, Йосип Петрович Андрієць жодного разу не приймав необдуманих рішень, не порадившись з жителями міста. Він не був сліпим виконавцем вказівок і директив тих, які знаходились при вищій владі. За що виборці міста неодноразово його обирали головою на новий термін. Пропрацював міським головою Андрієць Й.П. 27 років.

За ці роки містечко Шаргород зберегло свій неповторний колорит, змінивши частково деякі архітектурні будівлі. Шаргород був і залишився містечком, в якому мирно впродовж багатьох поколінь живуть люди різних національностей та люди різних релігійних конфесій. А тому рішенням обласних організацій за рекомендацією міського голови Андрійця Й.П. було започатковано проведення в Шаргороді обласного фестивалю національних культур «Всі ми – діти твої, Україно!».

Рішенням Шаргородської міської ради Андрійцю Йосипу Петровичу присвоєно звання «Почесний громадянин міста Шаргород».

Перебуваючи на заслуженому відпочинку, Йосип Петрович продовжує виконувати певні громадські доручення.

Бабчук Леонід Юхимович

Народився Леонід Юхимович Бабчук 30 вересня 1935 року на Херсонщині. Батько загинув на війні, а мати, Поліна Леонтіївна, у важкі післявоєнні роки самотужки виховувала сина Леоніда, довгий час працювала редактором Шаргородської районної газети «За Перемогу».

Успішно закінчивши у 1954 році Шаргородську середню школу, Леонід Бабчук став студентом Української сільськогосподарської академії, яку закінчив у 1959 році. Одержавши диплом інженера, молодий спеціаліст Леонід Бабчук очолив інженерну службу спочатку в Мурафській філії Шаргородської машино-тракторної станції (МТС), а потім – у Шаргородській МТС, яку через рік очолив.

Через 9 років став першим заступником голови обласного об'єднання «Сільгосптехніка». 1973 року Л.Ю.Бабчука обрано головою правління «Облміжколгоспбуду», а згодом генеральним директором об'єднання «Вінницяоблагробуд».

Л.Ю.Бабчук брав участь у ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС та землетрусу у Вірменії. Обирався депутатом обласної ради протягом шести скликань. Він член Ради корпорації «Украгпропромбуд». 1994 року обраний дійсним членом Академії будівництва України. Ім'я Леоніда Бабчука включене до біографічно-енциклопедичного збірника «Будівництво. Видатні інженери України».

Л.Ю.Бабчук нагороджений двома орденами Трудового Червоного Прапора, орденами «Знак Пошани» та «За заслуги» III ступеня, йому присвоєно почесне звання «Заслужений будівельник України».

На нашій Шаргородщині Леоніда Юхимовича Бабчука заслужено вважають видатною людиною. Стільки, як він, в нашому районі не будував ніхто й ніде. За участі Леоніда Юхимовича споруджено Мурафську середню школу, яка досі вважається однією з кращих в Україні. В самому Шаргороді милують зір споруди райвідділу міліції, Будинку культури, кінотеатру. Ферми, дороги, мости, школи, лікарні в районі – все це заслуга Леоніда Юхимовича. І ми пишаємось тим, що маємо такого земляка.

Проживає Леонід Юхимович Бабчук у м. Вінниці.

Боярська Ганна Іванівна

*День прожитий, як мить єдина,
А який він залишить слід?
Кому дав ти добра краплину,
А чи, може, насущний хліб?
А якщо і ні те, і ні друге,
А назад же нема вороття...
За які ж це тоді заслуги
День пропавший назвати життям?!*

Мабуть, не випадково з'явилися ці рядки в поетичному доробку нашої землячки Ганни Іванівни Боярської, трудовий і життєвий шлях якої проліг на Шаргородщині, поруч з нами, бо односельчани з повагою називають її «трудоголіком».

Саме тоді, коли рвалися бомби й снаряди і палала вогнем рідна земля, 31 грудня 1941 року в сім'ї військово-вслужбовця, в мальовничій Слободі Шаргородській народилася Ганна Павельська-Боярська.

Батько, Павельський Іван Євгенович, молодий лейтенант, що лише прибув у відпустку після фінської війни, одружився з Кобилянською Пелагією Карпівною і, залишивши дружину вагітною, пішов захищати Батьківщину. А маленька дівчинка довгих п'ять років й гадки не мала, що в неї є татусь, про якого згодом напише в одному із своїх віршів:

*... Проїшов Європу ти аж до Берліна.
Шалені кулі прокладали путь.
А я мала у мами на колінах
Навіть не знала, як тебе зовуть...*

Та минули ті холодні й голодні роки босоногого дитинства, на щастя, батько повернувся з війни, забрав дружину з донечкою, і подалася сім'я в Ленінград, а згодом – у далекий Казахстан, бо така-то доля військового.

Воно все б нічого, та, на біду, кліматичні умови того краю стали нестерпними для малої Ганнусі.

– Везіть її туди, де вона народилася, бо інакше дитину втратите, – вердикт лікарів військового шпиталю.

Хіба тут до роздумів, коли ще донедавна, мала непосида гасала кругом, а оце лежить й не ворухнеться, нічого не їсть і тане, тане на очах.

А батько з рапортами пороги комдива оббиває, і, хоч як не вмовляли чоловіка, мовляв, «Куди ти їхати надумав? В Україні ж голод! Це ж 1947 рік», та він настояв на своєму.

Бувають же на світі дива... Лиш тільки за вікнами потяга задріботили рідні поля і діброви, дівчинка, яка майже непритомною була всю далеку дорогу, раптом попросила... їсти. А коли, врешті, опинилися на порозі рідної домівки, самостійно вбігла до хати так прудко, наче й не було тієї хвороби. З тих пір і не розлучалася вона з рідним краєм, де навіть:

*«...пахне поле, як хлібом пич,
На моїм чарівнім Поділлі...»*

А роки збігали... Ганна Павельська закінчила Шаргородську середню школу, а потім Вінницький торгово-кооперативний технікум за спеціальністю товаровознавець промислових та продовольчих товарів, але свій трудовий шлях розпочала працівником в місцевій редакції газети «За комунізм». Можливо, й склалася б її журналістська доля, якби не реорганізація районів в 1962 році. В цьому ж році вона вступає на загальнонауковий факультет Вінницького педагогічного інституту ім. Островського за спеціальністю «Журналістика», а згодом переводиться на філологічний факультет за спеціальністю «Українська мова і література».

Та закінчити стаціонарно інститут не судилося. Після першого ж курсу дівчина виходить заміж за Боярського Олександра Станіславовича, студента фізмату цього ж інституту, і подружжя розпочинає своє трудове життя на педагогічній ниві. Михайлівська, Буднянська, Соснівська, Слободо-Шаргородська і, нарешті, Шаргородська середня школа, в якій колись і сама навчалася, – ось така трудова стежина Ганни Іванівни. І, на жаль, так вже склалося, що замість рідної мови тридцять років викладала російську мову та літературу.

А тим часом народили і зростили трьох донечок: Оксану, Зорину та Ліліану. Дівчата радували батьків гарними успіхами в школі – три золотих медалі серед сімейних реліквій зберігаються й до нині.

Радували батьків спочатку прекрасні діти, згодом – чудові онуки, але чи не найдорожча подія в житті Ганни Іванівни – народження правнучки Настусі. Саме з появою на світ цієї дівчинки, наче проснувся письменницький талант жінки, що дрімав багато років і лиш вря-

ди-годи виливався в римовані рядки для сімейного альбому. І, хоч віршувала жінка ще з дитинства, але не відчувала потреби віддати свої творіння на суд людям.

Народилась Настя, і з'явилися перші, присвячені їй, рядки:

*Люба правнучко, рідненька,
Ти така іще маленька...
Добру долю тобі в Бога я молю...
Через всі завади світу,
Через терни теплим літом
Я любов тобі до щастя простелю...*

І пішло-поїхало. Те, що роками дрімало в душі, вилилося в сотні поезій, пісень, гуморесок і навіть у роман-трилогію «Дзвони Малого Стамбула» – хвилюючу розповідь про життя-буття односельчан протягом шестидесяти років.

В першій частині трилогії «Самосуд» авторка з любов'ю, гордістю і болем описує радянські будні, які, попри все, такі дорогі кожному з її ровесників, які не могли сприйняти розпад Союзу.

Непідкупна тривога і вболівання за долю своїх друзів-земляків звучить в кожному слові другої частини роману «Перекотиполе». Масовий виїзд євреїв з рідних домівок у пошуках кращої долі народжує рядки:

*«...Моя Отчизна, где ты, где ты?
Сегодня здесь? Иль там, что за бугром?
Ведь жизнь прошла, а песни не допеты...
Ищу по свету я свой отчий дом...»*

А третя частина трилогії, якій авторка дала назву «На розпутті», вже самою назвою розкриває свій зміст. Бо саме на розпутті опинилися мільйони наших людей, котрі не змогли знайти своєї ніші в капіталістичному суспільстві, не змогли водночас перекувати свою свідомість, перекреслити все те, що було близьким і дорогим.

Саме тому, коли дочитуєш останню сторінку роману, хочеться продовження, який авторка зумисне віддала на розсуд-уяву читачеві, який своєю фантазією і досвідом, наче повинен стати її співавтором. Прочитав роман, відчув смак цієї неповторної, колоритної мови і хіба можу сказати про авторку краще, ніж сказав відомий майстер слова, письменник Іван Волошенюк, який подарував їй свою книгу: «Все те, що на серце лягло» з написом: «Ганні Боярській, Ісааку Бабелю й Ірині Вільде єврейського колоритного Шаргорода, веселій літературній хуліганці, що так несподівано і сильно випірнула з шумовиння подільських садів, тишениць і соняшників на зло тому пшону і макові, якого так нині багато на сторінках сучасних часописів».

І так вже сталося, що пісні та вірші Ганни Іванівни почув наш прославлений земляк – гордість нашого краю, Микола Васильович Джига – людина, яка приналежна не до партій, а до народу. Саме зі свого губернаторського крісла, попри всю свою зайнятість проблемами області, він встигав бачити і чути все, чим живе його Вінниччина, його Шаргородщина і по приїзді в рідне село Ярове запросив письменницю до себе в гості, аби ближче познайомитись з її творчістю. Простота і людяність, розуміння й повага до співбесідника, витончений літературний смак гостинного хазяїна не міг не полонити жінку, якій не раз в житті доводилося спілкуватися з людьми від влади, адже в самої Ганни Іванівни чоловік, з яким прожила понад сорок років, був секретарем Шаргородського РК КП України. Мабуть, вперше за роки незалежності відчула, що при владі теж бувають достойні люди. І чи саме не ця зустріч надихнула поетесу на появу вірша – підтримку кандидата в депутати до Верховної Ради України Миколи Джиги.

Зустріч з Джигою М.В. 2012 р.

...На вітер він не кидав слова,
Діла – його свята промова...
За кожну хату і село
Лягає зморшка на чоло.
Не в кріслі в теплім кабінеті, -
В дорогах він, в постійнім леті
Туди, де скрута, де біда...
З криниці чистої вода
Дає наснагу, волю, силу.
Земля тут рідна, що зростила,
Дала колись хлопчині крила,
Щоби летів, та тільки знов
Вертався в дім, але орлом!
Наш генерал – людина діла!
За рідний край душа боліла
І він прийшов не на годину
В батьківський дім. Його родина:
Ми – земляки! Ми – подоляни!
За нього ми стіною станем.

А «хрещена матір» творчості Ганни Боярської, заслужена журналістка України, кавалер ордена княгині Ольги, відома на Поділлі телеведуча Ганна Василівна Секрет, випадково прочитавши її вірші, відчинила двері своєї телевізійної світлиці для педагога, поетеси, письменниці, яка розпочала свій творчий шлях лише на 69-му році життя і, наче довела світові, що наша Україна – то є велика скарбниця талантів, а вони не обмежуються віком, хоча, як віршованим текстом каже сама Ганна Боярська:

«...Роки, немов осіннє листя,
Спадають тихо в небуття.
Життя, як той останній постріл,
Лиш прогримить без вороття...
І тільки неминуча тиша
Ім'я твоє ретельно впише
Курсивом тим, яким ти жив,
Туди, куди ти заслужив».

До уваги читача кілька поезій Ганни Боярської:

Згоріла хата

Розбіглися вуглинки по подвір'ї,
Немов дитинства вкрадені сліди.
Даремно ніч витріщує сузір'я, –
Воно не впантувало від біди.

І яблуня схрестила чорні віти,
Над згарищем вимірює печаль...
А сум пливе хмаринкою над світом,
Лишає спогад чистий, мов кришталь.

Вона жива

*Ну що за осінь? Диво жовтокриле
Дарує щедро нам погожі дні.
Доці десь, певно, в хмарах заблудили
І не знайдуть дороги до землі.*

*А вона ж просить, спраглою журбою
В прийдешнє літо сповіддю спішить...
Вона жива, така, як ми з тобою,
От тільки в неї і за нас болить.*

Коли б та юність

*Застрягла осінь на стежках розгрузлих,
І вітер б'ється мокрими крильми,
А небо хмари стисло і темний вузлик
І до землі приперлося грудьми.*

*Старенька осінь вже не має сили,
А до морозів ще далеко йти...
Коли б та юність тільки уявила,
Як важко старість на плечі нести...*

Боже, врятуй Україну мою!

*Болем полинули сурми майдану,
Кров'ю полита ридає земля...
Вся Україна – роз'ятрена рана –
Встала за волю свою проти зла.*

Приспів:

*Земле, свята моя, стогнеш од болю,
Гинуть синочки за єдність твою!
Вмиті світанки криваві сльозою...
Боже! Рятуй Україну мою!*

*Де наше спільне поділось коріння?
Звідки попутних чекати вітрів?
Ворог наш марить, що ми на колінах,
Журиться, а б не програти торгів...*

Приспів:

*Земле, свята моя, стогнеш од болю,
Гинуть синочки за єдність твою!
Вмиті світанки криваві сльозою...
Боже! Рятуй Україну мою!*

*Мати до війська синочка збирає,
Світлу надію, розраду свою...
Руки до неба безсило здіймає:
Боже, помилуй дитину мою!..*

Приспів:

*Земле, свята моя, стогнеш од болю,
Гинуть синочки за єдність твою!
Вмиті світанки криваві сльозою...
Боже! Рятуй Україну мою!*

*Хата над нами палає, мій брате,
Чвари покиньмо, спасаймо рідню!
Отчий поріг кличе нас об'єднати
Розум і волю, і силу свою.*

Приспів:

*Земле свята моя, стогнеш од болю,
Гинуть синочки за єдність твою!
Вмиті світанки криваві сльозою...
Боже! Рятуй Україну мою!
Боже, спаси Україну мою!*

Буковинський Станіслав Альбінович

Народився 11 травня 1947 року в м. Шаргород.

Керівник апарату Ради НБУ. Кандидат економічних наук, доцент, старший науковий співробітник, дійсний член Академії економічних наук України, член Центрального правління спілки економістів України, видав понад 30 праць.

Нагороджений орденом «За заслуги» III ступеня, удостоєний почесного звання «Заслужений економіст України», подяки Кабінету Міністрів України, відзнаки Академії економічних наук України «Золота медаль» ім. М.І.Туган-Барановського.

Проживає в м. Києві.

Дубравський Леонід

Леон Дубравський народився 1 липня 1949 року в с. Дубовиці Житомирської області в сім'ї селянина. Закінчив місцеву школу, працював у колгоспі. У 1978 році Леонтій Дубравський поступив до Вищої Духовної Семінарії у м. Рига. Успішно закінчивши навчання, у травні 1982 року був висвячений на диякона єпископом Юліансом Ваїводсом у Ризі. Згодом, з серпня 1982 року, Леон Дубравський таємно від влади вступив до Ордену Братів Менших бернардинів.

У травні наступного року Л.Дубравський висвячений на священника єпископом кардиналом Юліансом Ваїводсом у Ризі. З цього часу він служить настоятелем парафії у м. Хмільник Вінницької області.

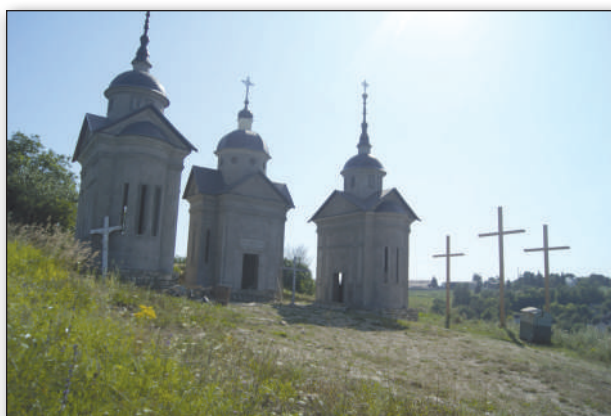

21 серпня 1986 року Дубравський склав вічні обітниці в Ордені бернардинів. З 1 червня 1993 року по березень 1998 року є настоятелем кустики святого Архангела Михаїла оо.-бернардинів в Україні. А 7 квітня 1998 року Леон Дубравський призначений єпископом – помічником Кам'янець-Подільської дієцезії.

Згодом, 28 червня 1998 року, він консекрований єпископом Мар'яном Яворським у Кам'янець-Подільському кафедральному соборі.

У травні 2002 року Леон Дубравський одержав призначення на єпископа-ординарія Кам'янець-Подільської дієцезії. З листопада 2008 року по даний час він – є голова Катихізісної комісії Конференції римо-католицьких єпископів України.

За ініціативи Леона Дубравського в Шаргороді на кошти місцевих меценатів будуватиметься єдина на всю Україну Хресна Дорога з чотирнадцятьма стояннями, які відображені на стінах всередині Шаргородського костьолу. В даний час (2014 р.) вони знаходяться на стадії закінчення будівництва. Усі стояння є копіями відомих пам'яток Єрусалиму – Хресна дорога з чотирнадцятьма стояннями, на яких в кожній збудовано будинок – як символ їх і присвячений усім чотирнадцятьом місцям-стоянням, де проходив і зупинявся Ісус Христос, ідучи на Голгофу.

Хресна дорога в Шаргороді бере свій початок в центрі містечка, від костьола, далі проходить вулицями в напрямку Мурафи, пересікає невеличку річку і потім по горбах села Гибалівка, біля єврейського кладовища. На найвищому пагорбі вже на околиці Шаргорода побудована копія будинку розп'яття Ісуса Христа, у якому відбуваються три зупинки.

Далі шлях Хресної дороги проходить біля парку святого Франциска і знову повертається до центру містечка. Цією ходою в Шаргороді щороку чотири рази відбувається паломництво в різних інтенціях. Ініціатором і духовним наставником та керівником такого ходу Хресною дорогою постійно являється шанована у нашому краї Людина Леон Дубравський.

Караванський Леонід Едуардович і Караванський Олег Едуардович

Олег Едуардович Караванський народився 25 червня 1974 року в шаргородській сім'ї службовців. У 1981 році закінчив Шаргородську середню школу. А вже у 1992 році заснував і очолив у Шаргороді приватне підприємство «Фарм-сервіс», яке на даний час внаслідок копіткої праці трансформовано в потужну корпорацію «O.L.KAR». Дев'ятнадцятирічний юнак Олег Караванський зумів організувати роботу 15-ти власних аптек на Шаргородщині, надавши у важкі перехідні роки незалежності півтора сотні працюючим робочі місця.

У 2009 році Олег Караванський успішно закінчив Одеську національну юридичну академію.

Згодом уже разом із старшим братом Леонідом Едуардовичем організували роботу корпорації «O.L.KAR», де в даний час працюють понад 500 чоловік.

Леонід Едуардович Караванський народився 18 вересня 1965 року у Шаргороді. В 1983 році закінчив Шаргородську середню школу і поступив на навчання у Казанський державний університеті ім.Ульянова-Леніна на юридичний факультет.

Згодом, після демобілізації з Радянської Армії, в якій Леонід Караванський служив з 1985-го по 1987 рік, він перевівся на навчання до Київського державного університету ім. Т.Г. Шевченка, який успішно закінчив у 1990 році, одержавши диплом юриста.

Олег Едуардович і Леонід Едуардович – українські підприємці. Молодший, Олег Караванський, у 2006 році був обраний депутатом Вінницької обласної ради, є політиком і футбольним функціонером. Певний час очолював футбольний клуб «Нива» (Вінниця) та був його співвласником.

Оволодівши досконало сферою бізнесу, брати Караванські з сім'ями переїхали до обласного центру – у м. Вінниця. Як керівники, вони дуже вимогливі до своїх підлеглих, завжди контролюють виконання своїх завдань, які доручають підлеглим.

Брати Леонід і Олег Караванські одружені. Леонід має двох синів: Едуарда і Іллю, а Олег трьох – Ігоря, Вадима і Бориса.

Проживають Караванські у м. Вінниця.

Кірілов Юрій Парфентійович

Людина ця ввібрала в себе стільки гарних людських якостей, що стало б на кількох. Журналіст, фотограф, художник і поет. Він і електрик, і зв'язківець. При цьому його ніхто не звільняв від обов'язків чоловіка, батька, дідуся і доброго господарника. Умів чоловік і столярувати, і шоферувати, і дати лад своїй земельній ділянці, адже мав спеціальність агронома.

Народився Юрій Парфентійович Кірілов 10 січня 1939 року в невеликому селі Бабина Долина, що біля села Пеньківки і входить до цієї ж сільської ради.

Рано залишившись без батька, який не повернувся із фронту, Юрій зазнав усього в свої дитячі та юнацькі роки. Закінчивши у 1952 році сім класів Пеньківської середньої школи, він був вимушений піти працювати робітником на місцеву меблеву фабрику.

Згодом Юрій Кірілов влаштувався в селі на роботу електромонтером. Запримітивши у хлопчині ділові якості, його запрошують на роботу в Шаргородський вузол зв'язку монтером-кабельником. Саме тут, в Шаргороді, у Кірілова пробудилося натхнення до поезії, до журналістики. Його перші оповідання та вірші сподобалися читачам районної газети «Комунар» (таку назву мала наша районна газета у 1965-1991 рр.).

Згодом Юрій Кірілов став штатним кореспондентом нашої районної газети, де працював аж до виходу на пенсію. Його знали і бачили у кожному селі району. Йому давали інтерв'ю і ланкові, і шофери, і доярки, і механізатори, і голови колгоспів, і учителі... Його репортажі завжди були цікаві тому, що в них люди читали про простих трудивників полів і ферм, працівників соціальної сфери та ін.

Але не тільки словом вмів зачаровувати Юрій Кірілов. Його фотографії нікого не залишали байдужими. А живописні роботи – картини були і є в постійній експозиції Шаргородського музею образотворчого мистецтва.

Всебічно обдарований, він умів побачити, тонко відчутти верховенство краси в буденному і передати це на своїх полотнах, в художній фотографії, в поезії. Але найціннішим було те, що Юрій Кірілов обирав теми для своїх творів не десь в містах чи мальовничих Карпатах, а тут – на Шаргородщині, на знайомих йому полях, лугах, лісах.

У 2008 році вийшла перша збірка поезій Юрія Кірілова під романтичною назвою «Я твій лелека».

За свою працю Юрій Парфентійович неодноразово нагороджувався Почесними грамотами районних та обласних організацій, а також Грамотою Верховної ради України.

Не стало Кірілова Юрія Парфентійовича 8 січня 2013 року. Похований у м. Шаргород. Але його твори і досі живуть серед нас.

Я твій лелека

*Я твій лелека, Бабина Долино.
Але гніздо звив в іншій стороні.
Щодня думками я до тебе лину,
А щоб поїхати – не везе мені.*

*Що день, то знайдеться якась робота.
Хоча до неї вогник вже пригас.
А вляжусь на ніч, ну не йде дрімота.
Пливу у свій давно минулий час.*

*...Йдемо із мамою до тьоті Каті.
Моя рука у маминій руці.
Бо тьотя Катя, що у крайній хаті,
Мені сорочку шиє і штанці.*

*Село й довкілля – то мої причали.
Із них я пив моральну чистоту.
Мене дорослі всім селом повчали.
І вдячний був я за науку ту.*

*- Ти слухай старших, удовиний сину,
Казав дідусь, що в праці був мастак.
Ти вже не так розчистив деревину,
Тримати пилку ти звикай ось так.*

*Корову пас. Щодня вставав зарання.
І тільки вийшов з хати на поріг,
А дід Никифір тут як тут з питанням
- Штахет прибити рівно ти не міг?*

*Життя для всіх було добряча ноша,
На прикроці й на труднощі рясне.
Щоб не зайти в тупик – сусід Альоша
Навчав і свого сина, і мене.*

*Так і зростав в сільських пожитках кволих.
Плекав садок, що батько посадив.
Ровесники мої ходили ще до школи,
А я – у робітничий колектив.*

*...Село моє, до тебе серцем лину.
Всі земляки, мов родичі мені.
Я твій лелека, Бабина Долино.
Хоча гніздо звив в іншій стороні.*

Нема у батька нагород

*Мій батько з війни не приніс нагород.
Мій батько зовсім не вернувся додому.
Чому йшли з боями народ на народ –
Мені невтямки тоді було, малому.*

*В наш дім принесла похоронку війна,
А наше дитинство взамін відібрала.
І мама, вдовою лишившись, одна
На ниві колгоспній за двох працювала.*

*В напружених буднях спливали роки,
І я, їхній син, вже звання маю діда.
В турботах щоденних, а часто в гірких,
Бабусями стали давно Юля й Ліда.*

*Зістарівся батьком посаджений сад.
В нім гамірні правнуки яблука трусять.
Життя колісницю не вернеш назад.
Не вернеш... Пішла вже до батька матуся.*

Зелені обеліски

*В окопах старих навесні
Садив я дубки й осокори.
І сльози котились рясні,
Хоч сонце сміялось надворі.*

*В обстріляній десь чужині
В котрусь нещасливу годину
Мій батько поліг, а мені
Відомо лиш те, що загинув,*

*Що тіло застигло як віск.
А мати чекає щоднини.
І я посадив обеліск –
Зелену струнку тополину.*

*В колючий густий сніговій,
У день дощовий чи погожий
Ідеш біля неї – постій,
Хвилинку постій, перехожий.*

Берегине, співай

40-річчю хору-ланки «Берегиня»
с. Івашковець присвячую

Усміхаються села розквітлими вишнями.
Хороводи бджолині гудуть навесні.
А в Івашківцях понад оселями пишними,
Як було і колись, зачаровані линуть пісні.

Тут хор-ланка у працю влітає мелодії,
Оживають від пісні широкі поля.
І підспівують їм комбайнери-добродії.
А якщо родить хліб, будуть грати в селі весілля.

В дні, коли світить осінь листками кленовими,
Від яких за селом небосхили ясні.
І в п'янкх дідухах вечорами зимовими
Про розлуку й любов по Івашківцях линуть пісні.

Ще цвістимуть сади на відраду закоханих,
І співатимуть їм солов'ї голосні.
Не було щоб між ними стосунків непроханих,
Хай живе «Берегиня», а в ній хай лунають пісні.

Працьовиті пеньківчани

Мої односельчани всі працюють.
В них на руках постійні мозолі.
Зійдуться на весіллі – всі танцюють.
А спів їх чути в іншому селі.

Із року в рік цвіте кохання юних,
Де з поля пахнуть стиглі пшениці.
У їх серцях любов, неначе струни,
Тому й в життя ідуть рука в руці.

В селі, піснями й працею сповитім,
Садами й хлібом щедриться земля.
Дай, Боже, щастя людям працюючим.
Нехай вони справляють весілля.

Дорога до друзів

У Росію, до друзів я їду,
Дочекався щасливого дня.
Бо нема в нас неприязні й сліду.
Вірні друзі – вони ж як рідня.

Мне так нравятся сосны, березы
(Так хочу их погладить рукой),
Ветер северный, летние грозы
Над широкой сибирской рекой.

*Вже проїхав я Брянськ і Калугу,
І курантів минув передзвін.
Ангарі від Південного Бугу
З України привіз я уклін.*

*Постучался в ночное окошко.
Нет на свете приветливей лиц.
И всю заиграла гармошка –
Ведь гармошка не знает границ.*

*А коли у моїй Україні
Зацвітуть білопінні сади,
Щоб послухать пісні солов'їні,
Своїх друзів запрошу сюди.*

*Между вишен столы я накрою
Вкусным салом и сладким вином.
Наши песни вечерней порою
Поплывут над цветущим селом.*

*Про тополя й калину, як личить,
Заспіваєм пісень океан...
То чому ж нас політики кличуть
На великий народний таран?!*

Золота осінь

*Пожовтіла бродить осінь
Над Пеньківкою, а в сні
Мені спогади приносить
Із далекої весни.*

*Там, де юність пролетіла,
Де гуляли ми одні,
Бродить осінь пожовтіла
І велична у ці дні.*

*Кличе в лісі поблукати,
Де одну тебе любив,
І те щастя пошукати,
Що між листям розгубив.*

*Та слова кохання щирі
І солодкий в серці щем
Вже не знайду... Бо у вирій
Полетіло все з дощем.*

Маліванчук Анатолій Іванович

Народився Анатолій Маліванчук 6 січня 1946 року в родині директора Шаргородського підприємства механізації сільського господарства (батько пропрацював директором більше 50 років). Навчався в Шаргородській ЗОШ, ще з юних років легко вдавалися точні науки. Після школи навчався у Вінницькому енергетичному технікумі та Мелітопольському інституті сільського господарства, весь час працював на Шаргородському підприємстві механізації сільського господарства на посаді інженера.

Вперше Анатолій побачив більярдний стіл у районному будинку піонерів. Ударив кием раз-другий – сподобалося: кий слухав його руку, кулі влучали в лузу. А потім сталася біда, ошпарив ногу, лежав у ліжку і заходився від нестерпного болю. Мати не відходила від сина. А потім вирішила втішити його, придбавши невеликий більярд, такий, який можна було встановити біля ліжка і грати на ньому лежачи. Малий, здавалося, забув про ошпарену ногу. Годинами котив кулі. Домашні дивувалися: і не набридне ж дитині таке одноманітне заняття.

А вже через 5 років підлітка частенько викликав до себе перший секретар райкому партії. «Якщо хтось обіграє цього пацаньонка, тоді я погоджусь на гру», – казав своїм гостям. А пацан обігравав дорослих дядьків «всуху». Неймовірно, але про синове хобі батько, котрий очолював Шаргородське підприємство механізації сільського господарства, не знав нічого. Не менш дивно і те, що після виробничих зустрічей, які зазвичай закінчувалися грою у більярд, Маліванчук – старший жодного разу навіть не взяв до рук кия. І це при тому, що підприємство купило більярдний стіл з кістяними кулями. А пізно вночі, коли батьки засинали, Анатолій, оминаючи сторожів, прокрадався до заповітного більярдного залу...

Де він потім грав? А де доведеться. Куди б не закидала доля, він найперше у таксиста цікавився, де у вашому місті більярдний зал. З'являвся там увечері Маліванчук – і все приходило в рух. Один за одним непомітно вислизали за двері присоромлені місцеві «королі», яких він без особливих труднощів розбивав наголову.

Яскравий спогад: він, хлопчисько, грає з «грозою» вінницького більярду у Будинку офіцерів. Один з чоловіків підійшов до Анатолія.

- Бідний малий! Співчуваю тобі! – промовив.

- Чому це ви мені співчуваєте? Краще пожалійте цього дядю. Рахунок в мій бік, – відповів хлопчик. Зал завмер. Їх стіл оточили щільним кільцем, адже грали на гроші. «Король» мав розгублений і якийсь жалюгідний вигляд, а його досі невідомий суперник сором'язливо посміхався. Зал готовий був стати на голову – рахунок 17:0! Таких гравців тут ще не було! І хто ж він, творець фурору? Якийсь 14-літній учень Вінницького енергетичного технікуму. Навіть не городянин, а з Шаргорода, можна сказати, селяк. Вперше зайшов у Будинок офіцерів і наробив стільки паніки. Фантастика... Мале хлопча розклало визначного Майстра на кісточки. Поважний чоловік зміряв Толю з голови до ніг і заходився протирати очі: чи не містифікація тут часом якась. Суперник ледь дотягувався до більярдного стола, а кий йому взагалі було важко втримати в руках, але кладе в лузу кулю за кулею. Подивишся на таке диво – очі готові лізти на лоб...

Звідки йому було знати, що цей хлопчина вже не перший рік має справу з більярдом, і безнадійні кулі у цього Маліванчука просто самі котяться у лузу. Причаровує він їх чимось, чи що?.. Одна закотиться, а друга вже наготові, третя й собі проситься залишити зелене сукно, четверта теж чекає своєї черги. А він так хитро прогнозує комбінації, так віртуозно виконує ці «підкрутки», «вінти», «клапетрси», що ніхто нізащо їх повторити не може. До нього прискіпувалися: як це в тебе виходить? Він розводить руками: якось само і виходить, от дивися. Мало? Дивися ще раз, ще десять разів. Брався хтось повторити Маліванчуків прийом – марно. Тренування теж нічого не давали: вдарити, як Маліванчук, все одно не могли. Що тут за заковика така?

Анатолій Іванович – людина скромна і чемна, ніяково посміхається.

– Може тут від природи щось треба мати. Більярдний талант? А далі для людини з талантом більярдиста настали зоряні години. Так, вже у вересні 1991 року він стає чемпіоном України. Минув місяць і про Маліванчука знову заговорили на відкритому чемпіонаті країни з «Московської піраміди». Змагання зібрало 57 сильніших більярдістів з 28 міст СРСР. Була обрана шістка найкращих, її очолив Анатолій Маліванчук: А.Маліванчук (Шаргород), Е.Маслов (Союз професійних більярдістів, Москва), В.Морозов (Бишкек), Г.Анфиміаді (Ростов-на-Дону), В.Іванов (Вільнюс), В. Кончак (Вільнюс).

Він став чемпіоном СРСР з «Московської піраміди». Одержав привітання обласного комітету партії, де аплодував, піднявшись, весь зал. Ця більярдна гра нова і з неї ще ніколи не проводилися чемпіонати Радянського Союзу. Анатолій Іванович Маліванчук став першим чемпіоном. І, як згодом виявилось, останнім. Розповідає він про більярд – заслухаєшся. Говорить, що більярдне поле можна вважати практичним посібником з геометрії і фізики. Адже не буває такої кулі, яку не можна було б покласти до лузи.

Багато нагород має Анатолій Іванович: грамоти, дипломи, кубки, медалі. За 15 років не було такого чемпіонату, в якому б Маліванчук не брав участь. І завжди більярдний геній входив до трійки лідерів. Він – семикратний чемпіон України. Призер понад 40 змагань з більярдного спорту.

У 2008 році Анатолій Іванович здобув ще одну значну перемогу. Він виявився кращим серед 47 учасників із 7 країн світу, які взяли участь в чемпіонаті Європи серед ветеранів російського більярдного спорту, що відбувся в Кіровограді.

Сьогодні Анатолій Маліванчук разом з дітьми має більярдний зал, створив клуб «Карамболь». Провів першість з гри в більярд серед шаргородців. Його учень Богдан Корячківський, обігравши усіх, став першим серед молоді Вінниччини. Своїми перемогами довів, що більярд не просто гра – це спорт високого гатунку, справжнє мистецтво, що потребує від гравця високої техніки, витримки та мислення на крок уперед, як у шахах. Дивлячись, як батько грає, дочка Наталя Анатоліївна вигукнула: Це – краса!

Маліванчук Іван Дементійович

Народився 20 липня 1914 року в селі Калитинка Шаргородського району в сім'ї селянина. До 1929 року проживав в селі Калитинка. В 1929 році вступив до Буднянського с/г технікуму, який закінчив у березні 1932 року і був направлений на роботу агрономом Іваницького райколгоспу, а згодом Іваницьким райкомом КП України був направлений на навчання в Харківський сільськогосподарській інститут. Після закінчення навчання був направлений старшим агрономом Ново-Белінської МТС Ворошиловградської області. Восени 1936 року був призваний в Радянську Армію та зарахований до 19 особливого кавалерійського полку НКВС, де і прослужив до 1939 року.

В 1939 році демобілізований із лав Червоної Армії та був направлений старшим агрономом Джуринської МТС Вінницької області.

23 червня 1941 року був призваний в Червону Армію та був зарахований комендантом ДОТу №684 Південно-Західного фронту.

Брав участь у боях на річці Прут, Дністер, Буг. Під час бою був поранений і лікувався у військово-польовому шпиталі. При відступі наших військ шпиталь був відірваний від основних сил. Залишившись пораненим на окупованій території, став членом підпільної організації в селі Джурин, а потім комісаром цієї організації. З грудня 1943 року по лютий 1944 року брав активну участь в партизанському русі в загонах Воронова, Мельника. Згадував Іван Дементійович і про звільнення області та району від німецьких загарбників.

Із третього травня 1944 року Маліванчук Іван Дементійович працює директором Шаргородської МТС, РТС, з 31.02.1962 року – керуючим районного відділення «Сільгосптехніка». В 1963 році закінчив агрономічний факультет Української сільськогосподарської академії. Шаргородське райоб'єднання «Сільгосптехніка» за керівництвом Маліванчука визнавалося одним з кращих у республіці та неодноразово нагороджувалося різними нагородами. Ось лише один факт: райсільгосптехніка збудувала в Шаргороді вісім багатопверхівок на 148 квартир для працюючих.

Керуючий райсільгосптехнікою І.Д. Маліванчук (п'ятий праворуч), Герой Соціалістичної Праці начальник мехзагону П.П. Марценюк (третій ліворуч) та інші члени трудового колективу при повному параді. До святкової Першотравневої демонстрації готові. Фото 1985 р.

Іван Дементійович брав активну участь в роботі районної партійної організації, в громадському житті району. Неодноразово обирався членом бюро райкому комуністичної партії.

В серпні 1974 року Указом Президії Верховної Ради УРСР йому присвоєно звання «Заслужений працівник сільського господарства Української РСР».

В липні 1984 року за багаторічну добросовісну працю в сільському господарстві, активну участь у громадському житті Маліванчук Іван Дементійович був нагороджений Почесною Грамотою Верховної Ради УРСР. Крім цього, нагороджений орденом Жовтневої революції, Трудового Червоного Прапора, «Знак Пошани», орденом Вітчизняної війни 2-го ступеня, медалями «За бойові заслуги», «Партизан Вітчизняної війни», «За трудову доблесть», «За доблесну працю в Великій Вітчизняній війні», «Двадцять п'ять років Перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 років», «Тридцять років Перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 років», «Сорок років Перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 років», «50 років Збройних Сил СРСР», «60 років Збройних Сил СРСР», «Ветеран праці».

Разом з дружиною Леонідою Тимофіївною виховали двох синів – Анатолія та Валерія.

Помер Маліванчук Іван Дементійович 18 травня 1990 року.

Мунтіян Валерій Іванович

Валерій Іванович Мунтіян – відомий в Україні та за кордоном учений в сфері економіки та економічної безпеки, член кореспондент НАН України, доктор економічних наук, професор Української академії державного управління при Президентові України. Наукові інтереси – національна безпека, управління господарськими та інформаційними системами.

Народився 3 серпня 1960 року в м. Одеса. Дитячі роки пройшли в с. Слобода Шаргородська Шаргородського району Вінницької області.

З другого класу навчався у Соснівській восьмирічній школі (нині Шаргородська середня загальноосвітня школа I-III ступенів №2). Після закінчення восьмирічки продовжив навчання у Шаргородській середній школі.

Закінчив Пушкінське вище військово-інженерно-будівельне училище, аспірантуру при Одеському державному економічному університеті, Коледж стратегічних досліджень та оборонної економіки Міжнародного центру ім. Дж. Маршалла (Німеччина, спеціальність – «Оборонна економіка»), Гарвардський університет (Кембридж, США, за програмою – «Кучма – Гор. Національна безпека України»), Українську академію державного управління при Президентові України, де отримав ступінь магістра державного управління, Національну академію оборони України.

Доктор економічних наук (1998), доктор філософії (1999), доктор соціології (2000), професор (2001). Дійсний член академії економічних наук України, Української екологічної академії, академік Міжнародної академії інформатизації. Спеціаліст в області економіки, екології, безпеки та інформаціології. З 2003 року – заступник міністра оборони України, генерал-лейтенант. Призер двох Всесоюзних конкурсів, Відмінник раціоналізації та винахідництва СРСР. Основоположник наукового напрямку «інформаціологічна економіка – основа гармонійного розвитку світової спільноти». Автор наукової теорії

інформаціогенної моделі економіки. Гранд-доктор філософії, повний професор. Член Міжнародного союзу економістів – Генерального консульства Економічної та Соціальної Ради ООН. Професор Національної академії державного управління при Президентові України. Автор понад 190 наукових праць, в тому числі 24 монографій та підручників. Читає лекції в навчальних закладах США та Європи. Почесний член корпусу військових інженерів США (1993). Заслужений будівельник України (1994). Лауреат Державної премії України в області науки та техніки (2002), лауреат премії імені В.М. Глушкова (2003), лауреат Міжнародної премії ім. академіка А.М. Прохорова (2005). За видатні досягнення в науці В.І. Мунтіян нагороджений міжнародними організаціями трьома золотими медалями.

Валерій Мунтіян уперше розробив та впровадив нові форми господарювання суб'єктів оборонної сфери в умовах ринкових відносин, працюючи ще в системі Міністерства оборони СРСР. Численні новаторські винаходи у сфері економіки і техніки впроваджені на об'єктах Головного управління космічного зв'язку, на будівництві системи «Буран» та застосовувались при ліквідації наслідків землетрусу у Вірменії (Ленінакан).

Валерій Мунтіян розробив Концепцію економічної та господарської діяльності Збройних Сил України в сучасних умовах. Голова робочої групи з розробки проекту Стратегії економічного розвитку СНД на період до 2020 року і Міждержавної цільової програми інноваційної співпраці держав – учасників СНД на період до 2020 року. Нагороджений орденом Академії «За заслуги в розвитку інформаційного суспільства».

Валерій Іванович – член Міжвідомчої аналітико-консультативної ради при Кабінеті Міністрів України, член Центрального правління та голова секції «Оборонна економіка України» Спілки економістів України, академік трьох міжнародних академій (Київ-Брюссель-Москва).

З 2007 року – заступник міністра економіки України, генерал-лейтенант.

В даний час Урядовий Уповноважений з питань розвитку економічного, стратегічного в співпраці з країнами СНГ, Російською Федерацією, Євро-Азіатським союзом та іншими країнами.

Його дітищем на рідній Шаргородщині є чудова Шаргородська районна гімназія. Ще на початку третього тисячоліття Валерій Іванович Мунтіян разом із тодішнім директором Соснівецького цукрокомбінату Петром Івановичем Васильковим почали організаційні роботи з її будівництва. І гімназія була побудована за ініціативи та сприяння, безпосередній фінансовій допомозі з боку держави завдяки доброму, чуйному, дбайливому і діловому нашому землякові Валерію Івановичу М У Н Т І Я Н У.

Погорельський Олександр Львович

Олександр Львович Погорельський – учений, кандидат економічних наук, директор Інституту Західної Європи, бізнесмен, меценат, президент суспільства розвитку актуального мистецтва «Метафутуризм», видає журнали «Прогнозне» і «Логос» та книжкову серію «Університетська бібліотека Олександра Погорельського».

Колекціонує витвори сучасного мистецтва і мистецтва епохи соціалістичного реалізму.

Народився Олександр Львович в 1953 році в м. Шаргороді Вінницької області. Закінчив Шаргородську середню школу. В 17 років відправився в Росію. Навчався в Ленінграді та Москві. В Ленінграді закінчив Ленінградський

інститут точної механіки і оптики. Захистив дисертацію на тему: «Планування, розвиток нафтогазового комплексу Західного Сибіру. Соціально-економічні аспекти». Після закінчення навчання Погорельський О.Л. зайнявся економікою.

Працював в інституті економіки Міннафтогазу в дуже цікавому науковому колективі, який очолював Борис Самойлович Вайштейн.

В 1989 році кинув наукову роботу і пішов працювати у бізнес, де пропрацював 12 років і, зрозумівши, що бізнес його не зовсім задовольняє, захотів зробити щось для себе, для людей. Так, у 2003 році виникло товариство дійсних справ: «Территория будущего», яке займається сучасною соціологією. Тоді ж виникла ідея створення товариства «Метафутуризм». Дану ідею Погорельський О.Л. втілює у життя в 2005 році.

На даному етапі він займається важливими проектами: створення міст нового типу. Шаргород теж входить в цей проект. Олександр Львович має мету – перетворити свій бізнес в активи, які рухаються самі по собі, і займатися улюбленою справою – соціологією і мистецтвом.

Проживає Погорельський О.Л. в Москві, є головою ради директорів холдингу «ІнвестКонсалтГруп» (консалтингові послуги на ринку інвестицій).

В 2006 році провів фестиваль сучасного мистецтва «Арт-Местечко» в м. Шаргороді, який має продовження.

В 2007 році в Шаргороді провів архітектурний пленер-практикум на тему: «Преобразование архитектурной среды малых исторических городов».

Олександр Львович колекціонує твори сучасного мистецтва, мистецтва епохи сучасного реалізму. Одружений. Має троє дітей і онучку.

Прилуцький Юрій Іванович

Відомий учений-фізик та біофізик, доктор фізикоматематичних наук, професор, академік Академії наук Вищої Освіти України.

Народився 25 травня 1965 року на Вінниччині, у с. Насіківка Шаргородського району. Після закінчення із золотою медаллю Шаргородської середньої школи у 1982 році вступив на фізичний факультет Київського державного університету ім. Т.Г. Шевченка, який закінчив у 1989 році за фахом теоретична фізика з відзнакою. У 1983-1985 рр. проходив службу в армії. Кандидатську дисертацію захистив у 1992 році, а докторську – у 1998-му.

Ю.І.Прилуцький працює в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка з 1992 року; молодший та науковий співробітник кафедри теоретичної фізики фізичного факультету (1992-1993 рр.); асистент кафедри теоретичної фізики, заступник декана фізичного факультету (1993-1995рр.); докторант фізичного факультету (1995-1998 рр.); доцент кафедри теоретичної фізики (1998-2000рр.); доцент кафедри біофізики біологічного факультету (2000-2001 рр.); професор кафедри біофізики (2001-2007 рр.); професор кафедри фізики функціональних матеріалів фізичного факультету (2007-2008 рр.); з 2008 року – завідувач НДЛ фізичного факультету. Науково-педагогічний стаж – 25 років.

Його наукові дослідження стосуються фізики наноструктур, зокрема вивчення електронних, магнітних, транспортних і оптичних властивостей композитів на основі графену і вуглецевих нанотрубок, як нових перспективних матеріалів для наноелектроніки.

Юрій Прилуцький започаткував новий науковий напрямок – фізична наноструктура біомедичного призначення. Зокрема запропонував технологію використання нетоксичних супрамолекулярних композитів на основі фулеренів і вуглецевих нанотрубок для селекторної терапії злоякісних пухлин, а також як засіб транспортування лікарських препаратів у клітини і тканини організму.

Автор понад 200 наукових статей у реферованих вітчизняних та міжнародних журналах і збірниках наукових праць, 5 патентів України на винахід. Підготував 6-х кандидатів наук за спеціальністю «теоретична фізика» та «біофізика».

Керує науковою роботою аспірантів, магістрів та бакалаврів. Автор 5 навчальних посібників та 13 методичних розробок для студентів фізичного та біологічного факультетів Київського Національного університету імені Тараса Шевченка.

З 2009 року Прилуцький Ю.І. є співкерівником спільного Українсько-німецького науково-навчального центру з нанобіотехнології. Співорганізатор постійних Українсько-французької школи-семінару та Українсько-німецького симпозиуму з фізики і хімії наноструктур та нанобіотехнології.

Науковець Ю. Прилуцький удостоєний премії імені Тараса Шевченка Київського університету для молодих вчених (1997 р.), стипендіат міжнародного фонду «Відродження» для молодих вчених (1998 р.), Кабінету Міністрів України (1998-2000 рр.), Польської академії наук (стипендія імені Міяновського, 1999 р.), Німецького фонду академічних обмінів (DAAD, 1999, 2004 і 2009 рр.) та Німецького дослідницького товариства (DFG, 2010 р.). Як науковий керівник, виборов гранти: НАТО (НАТО, США, 1999 р.), в рамках співробітництва між НАН України і Академією наук Угорщини (2001 р.), УНТЦ (STCU, Євросоюз, 2003 р.), ФРІЦД (CRDF, США, 2004 р.), в рамках співробітництва між МОН України і Міністерствами науки Франції (програма «Дніпро», 2005 і 2007 рр.) та Німеччини (BMBF, 2009 р.). Як співвиконавець, виборов гранти: ДФФД МОН України (2001, 2007 і 2009 рр.), в рамках співробітництва між МОН України і Міністерством науки Німеччини (BMBF, 2002, 2005 і 2007 рр.), ІНТАС (INTAS, Євросоюз, 2002 р.), УНТЦ (STCU, США та Євросоюз, 2002 і 2010 рр.), ДНТП МОН України (2003 р.), в рамках співробітництва між МОН України і Міністерствами науки Франції (програма «Дніпро», 2005 і 2009 рр.), Литви (2006 р.) та Угорщини (2006 р.), Eсо-Net (Євросоюз, 2009 р.).

Як запрошений професор, Ю.І.Прилуцький у 2008 році працював в Інституті фізики, нано- та мікротехнологій Технічного університету м.Ілменау (ФРН) (DFG-Mercator програма).

Як керівник, у 2008 виборов грант Німецького фонду академічних обмінів (DAAD) для проходження навчальної практики студентами фізичного та біологічного факультетів в Інститутах фізики та біомедичної інженерії Технічного університету м.Ілменау (ФРН).

За особистий внесок у розвиток міжнародного науково-технічного співробітництва, високий професіоналізм нагороджений Почесною грамотою МОН України (2005 р.).

Відмінник освіти України (2008 р.).

В даний час академік Академії Наук Вищої Освіти України, доктор фізико-математичних наук, професор Прилуцький Юрій Іванович продовжує працювати у Київському Національному університеті ім. Т.Г. Шевченка.

Одружений: дружина – Прилуцька (Гречана) Світлана Володимирівна (1977 р.н.) родом із с. Гибалівки Шаргородського району, працює науковим співробітником хімічного факультету Київського Національного університету імені Тараса Шевченка, кандидат біологічних наук. Донька – Прилуцька Тетяна (1999 р.н.) – школярка.

Слободянюк Микола Іванович

Микола Іванович Слободянюк народився 18 травня 1954 року на Ямпільщині.

Мати, Софія Ананіївна, працювала у колгоспі, а батько, Іван Гнатович – робітником цукрозаводу у Гонорівці.

Сім'я виховувала трьох хлопців – Миколу, Віктора та Володимира.

У родині панував культ праці. Хлопці вміли все: і косу поклепати, і траву на покіс покласти, і город попорати, і обід зварити.

Після закінчення місцевої школи Микола Слободянюк став студентом Вінницького педагогічного інституту.

Після закінчення з відзнакою Вінницького педагогічного інституту і одержання диплома філолога пройшов усі сходи освітньої «ієрархії»: починаючи з 1974 року, працював вчителем російської мови і літератури, організатором позакласної та позашкільної роботи, заступником директора школи, директором школи. Очолював асоціацію керівників шкіл Вінницької області. Стажувався на базі освітніх установ м. Парижа.

З 1 жовтня 1994 року по 13 січня 2012 року працював на посаді начальника відділу освіти Шаргородської райдержадміністрації. Із 13.01.2012 року по квітень 2014 року – голова Шаргородської районної державної адміністрації.

На кожній із займаних посад відзначався нестандартним баченням проблем, творчим підходом до їх розв'язання.

За час роботи на посаді начальника відділу освіти багато сил та енергії докладав для поліпшення навчально-виховного процесу, зміцнення матеріально-технічної бази закладів освіти, пошуку нових форм і методів у вихованні підростаючого покоління.

За його ініціативи в районі побудовано навчальний заклад нового типу – Шаргородську районну гімназію.

Автор «шаргородської» моделі атестації загальноосвітніх навчальних закладів, суть якої викладена в монографіях «Атестація загальноосвітніх шкіл» (2001 рік) та «Атестація і самоатестація» (2002 рік), у багатьох наукових статтях.

Експериментально апробовані в районі підходи до атестації загальноосвітніх навчальних закладів, Міністерство освіти і науки України поклало в основу проекту «Орієнтовних критеріїв оцінювання діяльності загальноосвітніх навчальних закладів» (наказ Міністерства освіти і науки України №362 від 06.06.2003 року).

Роботу на посаді голови Шаргородської районної державної адміністрації розпочав з наближенням влади до потреб людей, забезпечення більш динамічного соціально-економічного розвитку району.

Указом Президента України від 01.10.2008 р. №879/2008 Слободянюка М.І. нагороджено **орденом Данила Галицького**. Рішенням президії Вищої атестаційної комісії України від 15 грудня 2004 року (протокол №13-06/11) йому присуджено науковий ступінь **кандидата педагогічних наук**. Рішенням Міжнародного Громадського Журі (11.01.2008 року, м. Москва) його визнано Рицарем Гуманної Педагогіки з врученням золотого знака «Серце і Лебідь». Слободянюк М.І. за свою трудову діяльність двічі заносився на обласну Дошку пошани. В даний час пенсіонер Микола Іванович Слободянюк бере активну участь у громадському житті, депутат районної ради трьох скликань, є депутатом Вінницької обласної ради. Користується заслуженим авторитетом серед освітян і громадськості не лише району, а й області.

У вільні хвилини Микола Іванович любить творити вірші. Поезією він захоплювався ще з юних літ, але сталося так, що про його вірші ніхто й не знав. Писав він їх для себе та для своїх близьких людей.

Лише у 2008 році вийшла друком перша збірка поезій Миколи Івановича Слободянюка «...У буднях сірих днів мажорний звук».

Пропонуємо кілька його віршів шановним любителям поезій.

В моєму селі

*В моєму селі кожен день якісь зміни:
Плакати, листівки нові на стовпах,
Кіоски нові і нові магазини
З таблом «супермаркет» на старих хлівах*

*В моєму селі ярмаркова гамірність,
(колись «на базар йшли в район», на візках)...
Чому ж на горбах сніг знесилено рівний
І зовсім не видно дітей на санках?*

*В моєму селі нині новий «інвестор»,
І нова заправка, де квітнув садок.
Та з ферм вже ніхто не виглядає весну
І заріс бур'янами місцевий ставок.*

*Все менше в моєму селі перехожих,
Щезають криниці, міліють річки,
В стежках стадіон, у дірках – огорожа
Вздовж тихих могил, де спочили батьки.*

*Моїм землякам обіцяють багато,
Та їх вже давно не здивуєш нічим...
І дивиться зболено батьківська хата,
Занедбана власником своїм новим...*

Вандали

*По стежці, на шрам зарубцьований схожій,
Волочить в село, де приймають метал,
З німої могили шматок огорожі
Повз зблідлі хрести малолітній вандал*

*Місцевий магнат із бридливості сплюне,
Віддасть копійки, захопить кивком...
І скотяться жирні, вдоволені слюні
На хрест золотий із масивним цепком*

*А десь у столиці пихатий вельможа
Не знає, що розчерком свого пера
Відправив з країни шматок огорожі,
Що мами його вічний сон берегла.*

Все буде, як колись

*Все буде, як колись. Настане мить –
Тебе привітно стріне рідна хата...
І тільки раптом серце зацемить.
Та ще дозвілля стане забагато.*

*Все буде, як колись, у цім житті:
Щоденні будні і щоденні свята...
Лиш погляду в захопленні святім
Тобі не буде часом вистачати.*

*Все буде, як колись. Нестримний плин,
Нові знайомства, зустрічі, привіти...
Та враз захочеш крадених хвилин,
Які тебе підносили над світом.*

*Все буде, як колись: нові пісні -
Робота й друзі, злагода й докори.
Лиш інколи у стомленому сні
Ти бігтимеш із кимось понад морем.*

Непізнана плането

*Моя чарівна, сонячна, плането,
Собою заслонила ти весь світ,
І навіть найпотужніша ракета
Не виведе мене з твоїх орбіт.*

*Сьогодні стане ласкавішим вітер,
Ти будеш в центрі сяючих очей,
А я прийду й незримим, непомітним
Сидітиму серед твоїх гостей.*

*До рук твоїх легесенько торкнуся,
Тривожним, поглядом усіх ти обведеш
І відчуєш, як небачена могутність
Наповнить силою незтямною тебе.*

*Й згадаються тобі вогні над морем,
Казкова осінь і нічний балкон
Й окутаний уже не сумом-горем
Прощальний переповнений вагон.*

*І вічна чистота морської скелі,
Й призначень пісенних зоряний вогонь,
Далекий жах наступної пустелі
І теплота закоханих долонь.*

*Я знаю: ночі ждуть мене безсонні,
Та я нічим тобі не надоїм,
Хоч змовкла трубка у моєму телефоні
Ще довго голосом, шептатиме твоїм.*

*І довго ще жаданим силуетом
Мене манитимеш, неначе тихий спів,
Лети, моя непізнана плането,
Яку я осягнути не зумів.*

АНДРІЇВКА

Життя наших предків на землях, де тепер міститься село Андріївка, сягає в сиву давнину, до часів Трипільської культури, які розселялися на Правобережному українському лісостепу. Свідченням цього є різні знахідки, які виявляють і тепер на берегах річки Мурашка. Це – різні знаряддя праці кам'яного віку: сокири, молотки, зубила та ін.

Але той факт, що тут жили люди в сиву давнину, ще не говорить нам про те, що село існувало в ті часи. Поселення людей, можливо, й було, але воно зникало, то знову появлялось через певні обставини (набіги ворогів, епідемії та ін.). Часи ж постійного існування людей в цій місцевості, на жаль, встановити важко. Але легенди, які існують в селі, говорять про те, що Андріївка уже існувала у період татарських набігів на наші землі, тобто в XIII-XVI століттях.

Серед старожилів Андріївки й досі можна почути цікаву легенду щодо виникнення і назви села. Відноситься вона до тих важких і страшних років, коли наші подільські землі плюндрували татари. Своїми частими нападами вони наводили жах на місцеве населення, вбиваючи все доросле населення – чоловіків і малолітніх дітей, а молодих вродливих жінок забирали в полон.

Про одну з таких і йдеться у легенді.

Гірка доля випала у житті молодої дружини. Чоловіка згубили чужоземці, а вона, схопивши на руки маленького синочка-немовля, подалася навтьоки до лісу. Добігши до його окраїни, раптом почула зовсім близько тупіт кінських копит. Враз промайнула думка: як врятувати дитину? Жінка поцілувала в останнє свого синочка, поклала його на узбіччі дороги, а сама різко звернула убік, щоб відвернути увагу ворогів.

Потрапивши у полон, мати завжди була серцем і думкою зі своїм «загубленим» сином, якого, на щастя, знайшли і підібрали двоє літніх людей. Вони принесли його до поселенців і нарекли Андрійком.

Ріс Андрій, і зводилось поселення людей. Тут будувалося житло, люди утримували худобу, сіяли просо і пшеницю. А знайдений Андрій став сім'янином, побудував на річці Мурашці млин, до якого йшли люди з навколишніх сіл, щоб змолоти зерно. З тих пір й село стало називатися Андріївка.

Але на карті, яку видав французький картограф і військовий інженер Г.Боплан у 1640 році, село ще не значиться. Не згадує його у своїх працях і відомий краєзнавець Поділля, який родом із сусідніх Пасинок, Леон Б'ялковський. Він вивчав і досліджував населені пункти поріччя Мурашки у XV-XVI століттях.

Вперше село згадується на початку XVIII століття, коли воно уже належало до Мовчанського приходу церкви Різдва Богородиці, яка побудована силами прихожан Мовчанів і Андріївки у 1717 році.

До 1861 року жителі Андріївки були кріпаками князя С.М.Чарнецького. Після відміни кріпосного права на честь цієї події в західній частині села було зведено пам'ятний

хрест, який зберігся до наших днів. А в селі з'явився новий власник – пан Бабінський. Будинок пана розмістився в центрі села, у якому тепер знаходиться Андріївська початкова школа.

Події 1917 року принесли в село свої зміни. Часта зміна влади призвела до опустошення села. Люди страждали від голоду 1921 року. Але життя тривало. В селі створювалися ТСОЗи – перші прообрази колективних господарств (колгоспів). Колективізація в Андріївці проходила важко. Людей влада силою змушували записуватись до колгоспу. Окремих небажаючих виселяли з села, садовили у тюрми, відправляли до Сибіру, а сім'ї виганяли з хат, будівлі їхні руйнували. Лише за 1932 рік було засуджено 12 андріївчан. Але село не корилося й після цього. Тоді влада застосувала найганебніший спосіб людства – покорити людей голодом.

Старожили села з болем у серці й грудкою в горлі згадують події 1932-1933 років, коли з села насильно забирали усе, що можна було їсти. Люди харчувалися половою, листям, корінням, а цвіт дерев – це вже делікатес. В Андріївці із кількістю біля 500 жителів тільки за 1933 рік померло з голоду понад 70 душ. В селі були випадки людоджерства, про що писалося раніше у місцевій літературі.

1937-й рік. В Андріївці знову відбувалося масове знущання і винищення населення. З села були репресовані цілі родини. Так, безневинно було репресовано родину Білокінних: *Гната, Домініка, Миколу, Хому, Івана, Франка*. Всі вони, прості селяни-хлібороби були звинувачені лише за те, що належали до католицького віросповідання. Всі вони розстріляні у Вінницькій тюрмі й поховані у масових могилах, які були розкопані у 1943 році німецькою владою й перепоховані за українськими обрядами.

На розкопках у Вінниці, які проходили ціле літо 1943 року, були присутні окремі жінки й діти розстріляних із багатьох сіл нашого району. Вони й розпізнавали нещасних по одежі, взутті, речах та ін. Були там й жінки з Андріївки.

У всіх розстріляних було по 2-3 отвори від куль в черепах. Стріляли ззаду, а в деяких проломлені черепи тупим предметом. У всіх були зв'язані руки.

Розкопки – це страшне видовище, яке на все життя запам'ятали жінки, які були там.

Чорним смерчем пронеслася над Андріївкою Велика Вітчизняна війна. З села було мобілізовано понад сто чоловіків.

За роки Великої Вітчизняної війни загинуло 76 чоловік. Для увіковічення пам'яті загиблих в селі у 1991 році силами колгоспу ім. Димитрова збудовано парк «Пам'ять», де, крім пам'ятників кожному загиблому на війні солдату-односельчанину, зведено меморіал на честь загиблих селян у роки Голодомору та сталінських репресій. А в центрі сільського цвинтаря знаходиться могила радянського льотчика Швеця П.І. Могили старанно доглядають школярі місцевої школи.

Цікавою є історія школи, яка існує в Андріївці ще з 1867 року. Містилася вона тоді у своєму окремому приміщенні, де тепер сільський клуб. Навчалось у ній біля 20 дітей заможніших селян. Школа спочатку носила назву церковно-приходська, а після 1912 року – 3-класна земська школа.

Після 1917 року, а точніше у 1921-му році, коли в селі остаточно була встановлена радянська влада, школу було переведено у панське приміщення пана Бабінського, який емігрував за кордон. Вона носила назву 4-річна трудшкола. Завідувачем школи певний час був місцевий селянин Черпатюк Семен Степанович (1891-1937 рр.), який на той час був чи не єдиним чоловіком на село, який знав грамоту. Він після закінчення Андріївської церковно-приходської школи навчався у Плебанівському міністерському училищі, яке давало освіту бути вчителем і дяком водночас.

За кількістю учнів школа в Андріївці зростала, число учнів досягало 120-ти. В школі в 30-х роках уже працювало 4 учителі: Огороднік Іван, Лозінський Іван, Молдован та Гарбар Дем'ян. Діяла також вечірня школа «лікнепу».

У роки війни вчителькою була Гарбар Софія Іванівна. Тоді ж від румунської влади працював учителем Закону Божого на прізвище Богомол.

Весною 1944 року школу очолила Войчишина Ксенія Артемівна. З 1 вересня 1944 року в школу призначили вчителькою Лідію Іванівну Врублевську. Школа переживала великі матеріальні труднощі. Бувало, що в класі ні в учнів, ні у вчительки не було підручників, не було навіть Букваря. Пережило село і таке.

Згодом школу очолив Овчарук Григорій Никифорович. Разом із дружиною Врублевською Лідією Іванівною вони навчали андріївських дітей молодшого віку у важкі післявоєнні роки та аж до 1956 року.

В селі працював медпункт, продовольчий магазин, дитячі ясла, клуб, бібліотека, кіно-установка. Окрасою села був улюблений усім населенням великий ставок на р. Мурашці, на греблі якого була побудована гідроелектростанція.

У 1962-1964 роках село було електрифіковано і радіофіковано.

Село добре пам'ятає людей, які своєю працею піднімали добробут населення, його культуру та освіту. Серед них: голови колгоспу Китасюк Ф.В., Ткач В.У., голова сільської ради Богачук М.Г., бригадири Журжа П.А., Черпатюк О.С., Войчишин Г.Н., бригадир механізаторів Микола Плясецький, його батько Віталій Плясецький, Іван Петрович Мартинюк, Василь Михайлович Мартинюк, брати Михайло та Василь Гарбарі, завідувач МТФ Сергій Магдій, завідувач птахоферми Олександр Білокінний, завідувач свиноферми Віктор Білокінний, завідувач школи Шмультко Павло Григорович, завідувач ФАПУ Вождаєва Надія Павлівна, завідувач сільського клубу Струк Василь Михайлович, завідувач бібліотеки Струк Надія Андріївна та ін.

З розпадом СРСР село Андріївка від'єдналося від Насіківського колгоспу і заснувало свій колгосп «Світанок». На жаль, проіснував він недовго. Зчасом у селі з'явилося приватне підприємство «Злагода».

Час покаже, чи село виграло від таких реформ. А зараз воно повільно старіє і вмирає. Смертність в селі давно переважає народжуваність. Селяни передали свої земельні паї в оренду «Агрофірмі-Шаргород», частина людей обробляє свої пайові наділи самостійно.

За роки незалежності в селі відкрито церкву Успіння Божої Матері, приміщення якої силами прихожан реконструйовано із колишніх колгоспних приміщень. А в центрі села на кошти віруючих євангелістів християн-баптистів побудовано молитовний будинок.

У місцевій школі кількість дітей різко впала. Із 40-60 дітей у післявоєнні роки, яких щорічно навчали кілька учителів, тепер нараховується лише 13 учнів, яких навчають місцева вчителька і завідувач школи Стахова-Лаблюк Зінаїда Михайлівна та вчителька Лаблюк Аліна Ігорівна. І хоч дітей дуже мало, зате навчально-виховний процес в школі здійснюється на належному рівні.

Старожили села добре пам'ятають свого земляка, який після демобілізації з фронту очолив андріївський колгосп.

Гарбар Віктор Тимофійович

Гарбар Віктор Тимофійович народився 21 листопада 1916 року в с. Андріївка Шаргородського району. Навчався і успішно закінчив чотирирічну трудову школу у цьому селі. У 1929 році Віктор Гарбар продовжив навчання у щойно відкритій школі колгоспної молоді с. Насіківки, яка діяла лише два роки. З 1931 року він далі навчався у Насіківській, уже семирічній школі.

Як кращого учня, Віктора Гарбара було рекомендовано на навчання у Вище військово-артилерійське училище м. Москви.

Велика Вітчизняна війна застала лейтенанта Гарбара В.Т. в рядах Червоної Армії. Пройшовши всю війну, Гарбар В.Т. повернувся у рідне село. Демобілізованому після поранення воїну, на грудях якого виблискували ордени і медалі, районна влада рекомендувала очолити колгосп у Андріївці. Важко

доводилось керівнику піднімати зруйноване війною господарство, але за кілька років Гарбар В.Т. вивів його із злиднів у передові. В селі силами колгоспу було побудовано млин, гідроелектростанцію на р. Мурашка, в центрі села будувалася кузня, за селом – молочно-товарна ферма.

Відмітивши організаторські здібності молодого керівника, постановою бюро райкому партії Гарбара В.Т. з Андріївки направлено на роботу в село Юхимівку – для піднесення занепаłego колгоспу імені Ворошилова. Це був 1948 рік. Закінчивши спеціальні курси керівників при Вінницькій сільськогосподарській школі, новий голова колгоспу Гарбар Віктор Тимофійович поринув у колгоспне виробництво села Юхимівки. Насамперед потрібно було багато будувати. Будувалися нові корівники, телятники, вівчарник. Великої популярності в районі набула юхимівська вівцеферма колгоспу ім. Суворова, яку очолював Йосип Крамар. На кожних 100 вівцематок одержано по 160 ягнят, а вовни тут настригли по 3,4 кг на кожну вівцю. Це був найвищий показник в районі.

Здобула слави рільнична бригада, бригадиром якої був Дубовий Іван Григорович. Урожай озимої пшениці досяг 29 цнт. з гектара,

Голова колгоспу с. Андріївка Гарбар В.Т. з дружиною.
Фото 1948 р.

гороху – по 31 цнт. з гектара. Це були високі врожаї на той час. Колгосп, керований Гарбарем В.Т., щорічно виборював призові місця в районі. Багатшала колгоспна каса, краще стали жити й колгоспники. Вони зводили нові житлові будинки, облаштовували свої оселі телевізорами, холодильниками, мотоциклами та ін.

*На фото учасники Пленуму ЦК КП України (зліва направо):
голови колгоспів Гарбар В.Т., Скринник В.Л., Марценюк П.П.,
Фаландиш П.Й. 26 січня 1961 р.*

На фото зліва: голова колгоспу Гарбар В.Т.

За роки керівництва Віктора Тимофійовича в селі виросла чудова споруда Будинку культури на 500 місць, бібліотека з 15-ма тисячами книг. По господарству і по селу прокладалися шосейні дороги, оновлювалася школа і дитячий садок.

Головував Гарбар В.Т. у Юхимівці по 1975-й рік. За 27 років керівництва юхимівським колгоспом В.Т. Гарбар зробив для села і для колгоспу дуже багато добрих справ.

Попри все, його ніхто не звільняв від обов'язків господаря, обов'язків чоловіка, батька, дідуся. Разом з дружиною Ганною Омелянівною побудували хату, народили і виростили двоє дітей – сина Василя і дочку Валентину.

Гарний слід і спомин залишила по собі ця ЛЮДИНА. Помер Віктор Тимофійович Гарбар 30 серпня 1987 року. Похований у с. Пеньківка.

БУДНЕ

*Моє Будне прекрасне, як пісня,
Незабутнє, як перша любов –
Над водою завітчана вишня
Й б'є сполохано лебідь крилом.*

Наталія Кривдюк

Село належить до Слободо-Шаргородської сільської ради. Знаходиться в пониззі річки Лозова, за 5 км від райцентру Шаргород. Складається із кількох частин: Крилівка, Мазурівка, Причепилівка, Раковий Кут і окремий населений пункт – Грелівка (колишня назва Мілярівка).

Село Будне з другої половини XIX століття належало до Серб'янської (Гонтівка) волості, хоча і знаходилося поблизу Шаргорода. Володарем у свій час були князі Любомирські, Сосновські. З 1850 року село належало Казиміру Добровольському, а потім його внуку Р.О.Гловацькому.

Основним заняттям населення було землеробство, а також допоміжні промисли: столярство, ковальство, шевство та ін. Розвивалося тваринництво, садівництво і бджільництво.

Першу школу в селі відкрито у 1865 році, яка називалася церковно-приходська. Перша церква у Будному побудована у 1771 році й названа на честь Святого Великомученика Димитрія. У 1868 році селяни викупили у Плебанівці стару дерев'яну церкву і побудували в себе, але у 1876 році вона згоріла. Теперішня церква побудована і освячена у 1882 році.

В селі зберігся чудовий панський маєток, в якому у свій час і по сьогодні діє дитячий притулок. З 1929-го по 1934-й роки тут діяв сільськогосподарський технікум. У 1991 році закінчено будівництво нової загальноосвітньої школи I-II ступенів, в якій тепер навчаються біля 60 учнів. Навчають їх 12 педагогів.

В селі певний час діяв колгоспний цегляний завод. За роки незалежності силами самого населення газифіковані с. Будне і с. Грелівка.

Ілля Михайлович Грель

Народився 20 червня 1902 року у с. Будне Шаргородського району в сім'ї селянина. Українець. У 1924 році закінчив Буднянську чотирирічну трудову школу. У тому ж році був призваний до лав Червоної Армії. Навчався на однорічних курсах командирського складу. У 1928 році став членом КПРС. У 1931 році І.М. Грель успішно закінчив Київське артилерійське училище. Учасник війни у Фінляндії. Учасник Великої Вітчизняної війни з лютого 1942 р. Командував 1137 легким артилерійським полком 169-ї бригади Білоруського фронту. Учасник боїв на Західному та Південному фронтах.

Підполковник І.М.Грель особливо відзначився в боях при звільненні Польщі. 30 березня 1945 року в боях за звільнення м.Кюстрин героїчно загинув. Похований у м. Дембно. Нагороджений орденом Леніна, орденом Вітчизняної війни I ступеня, двома орденами Червоного Прапора, медаллю «За бойові заслуги».

Указом Президії Верховної ради СРСР від 31 травня 1945 р. командира 1137-го артилерійського полку підполковнику Грелі Іллі Михайловичу посмертно присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Ім'я Героя носять вулиці м. Шаргорода та Слободи Шаргородської, а селище Мілярівку перейменовано на с. Грелівка.

Ніна Володимирівна Вовчок.

Ця проста жінка здобула не лише визнання, а й щиру вдячність від людей.

Народилася Ніна Володимирівна Вовчок 14 серпня 1963 року в звичайній селянській сім'ї села Будного.

Семирічною дівчинкою пішла в перший клас Буднянської школи.

Було важко. Найстарша з дітей багатодітної сім'ї, перша помічниця для батьків: і по господарству, і за молодшими братиками й сестричкою приглянути. Але завжди усміхнена, завжди в центрі уваги однокласників і школярів. Перша і в роботі, і в навчанні. Тому й поважали Ніну вчителі, брали приклад з неї молодші учні, бо ж Ніна була найкращою молодшою вожатою! А наполеглива праця і дисциплінованість учениці дали свій результат: в 1978 році Ніна закінчила Буднянську восьмирічну школу на відмінно і цього ж року поступила на навчання в Могилів-Подільське медичне училище.

Після закінчення медучилища Ніна Володимирівна повертається в рідний район і працює чотири роки в Шаргородській центральній районній лікарні медсестрою, спочатку – в хірургічному відділенні, потім – в неврології.

Під час роботи в неврології у лікарні проводився конкурс на кращу медсестру, і Ніна своїми знаннями, вмінням і ентузіазмом завоювала почесне 2 місце.

Молода, красива та весела, Ніна вийшла заміж і перейшла працювати патронажною медсестрою й акушеркою у ФАП села Будного, щоб бути поближче до дому, до сім'ї.

Дуже швидко люди в селі відчули її професійну майстерність та чуйне ставлення до пацієнтів.

І потягнулись односельці до Ніни. Іноді дивуєшся, як може гармонійно в людині поєднуватися і доброта, і оптимізм, і відданість улюбленій справі. А скільки сходила вона вулицями, бо ж і село не таке вже й маленьке! Треба ж новонароджених навідати, та й молодим мамкам допомогти, і до хворих зайти, а бувають випадки, що і вночі люди просять по допомогу. Ніколи і нікому Ніна Володимирівна ні словом, ні поглядом не відмовила: треба допомогти, – значить, вірять, довіряють, значить, того варта.

Згодом почалися в країні перебудова, розруха, інфляція. Почалися в організаціях скорочення. Не обминули і ФАПи, не питаючи людей, потрібні їм в селі медики чи ні, та чи зможе медсестра на півставки, ще й із затримкою у виплаті, одягати і годувати своїх дітей...

У 2000 році медпрацівник Буднянської допоміжної школи-інтернату звільнилася у зв'язку з виходом на заслужений відпочинок, і дирекція школи запросила на звільнену посаду Вовчок Ніну. І знову – новий колектив, нові пацієнти, які зразу ж радо прийняли нового медпрацівника і знайшли в особі Ніни Володимирівни свого друга і порадирика. Нова посада, нова відповідальність, адже пацієнти – діти специфічні, потребують цілодобового догляду, нові турботи, та й вдома сім'я, діти, господарство. А односельці знову і знову звертаються по пораду і допомогу. І як тільки витримувала, як встигала кругом!

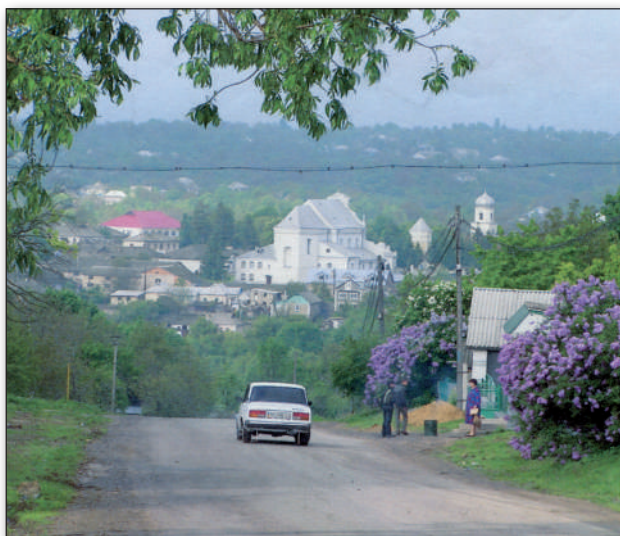
В 2006 році Ніна Володимирівна вирішила піти на пенсію за вислугою років. Але недовго вона пробула без роботи, тому що майже зразу ж територіальний центр управління праці та соціального захисту населення Шаргородської держадміністрації запросив Ніну на посаду соціального працівника територіального центру соціального обслуговування одиноких громадян та інвалідів. Сьогодні в Ніни Володимирівни 13 пацієнтів-підопічних, які щодня її виглядають, як сонечка в негоду, для яких вона і друг, і розрада, і помічник.

З нагоди професійного свята – Дня працівника соціальної сфери – Шаргородська держадміністрація Ніну Володимирівну нагородила Грамотою – за активну громадську позицію, сумлінну повсякденну працю, дбайливе, чуйне ставлення до людей похилого віку. А від односельців вона щодня отримує визнання, довіру, вдячність. Адже за кваліфікованою медичною допомогою до неї звертаються жителі Будного і Грелівки в будь-який час доби, за будь-якої погоди, небезпідставно довіряючи їй життя і здоров'я своїх дітей і рідних.

Ніна Володимирівна Вовчок – це Людина, яка отримала найвищу нагороду: визнання в серцях людей.

ГИБАЛІВКА і ДЕРЕВ'ЯНКИ

Точну дату заснування Гибалівки, що прилягає до Шаргорода, назвати важко. Відомий французький інженер-картограф Гійом де Боплан, складаючи у 1640 році карту Поділля, теж не вказав ні Гибалівки, ні Дерев'янок, ні інших навколишніх сіл. Цьому можливі лише два пояснення: або цих поселень ще не існувало у XV–XVI століттях, або вони були просто передмістям Шаргорода. Адже під фортечними мурами завжди поселялись люди, які називали свої поселення Слободами.

Перші літописні згадки про Гибалівку, як окрему територіально-адміністративну одиницю, датуються кінцем XVI – початком XVII століть, тобто, коли краєм нашим правили поляки. За цих часів й потрапило багато наших архівних матеріалів до архівів Польщі.

Село розмістилося на лівому березі р. Мурашки. Продовженням Гибалівки є приписне село Дерев'янки, яке теж знаходиться по течії цієї річки. До Гибалівської сільради належать також хутори і малі села: Мишівське, Коропивня, Боровське, Причепилівка, Суругатка, Лукашівка та Роля.

Серед жителів села здавна існує легенда про виникнення назви села. В глибоку давнину в нашій місцевості лютувала епідемія чуми (морова язва), від якої гинуло багато людей. В кінці села виникло велике масове поховання. На тому місці в районі сучасної Причепилівки здавна стоїть пам'ятний кам'яний хрест, де видно ледь помітні горбики могил. Це місце так і називають – Могилки. Поширена думка, що село й носить назву через масову гибель людей.

Селом у свій час володіли польські магнати Замойські, Конєцпольські, Любомирські, Сангушки, а в кінці XIX століття воно перейшло у власність Юлії Браніцької (з роду Потоцьких), яка в той час володіла Шаргородом.

Перша письмова згадка про існування в Гибалівці церкви датується 1762 роком, в якій князь Любомирський дозволив священику Іоану Погорлецькому користуватися церковними угіддями в кількості майже 58 десятин та хуторами на них. Точної дати будівництва даної церкви встановити не вдалося. Відомо, що вона була збудована з каменю і освячена у XVIII столітті на честь святого великомученика Георгія.

При церкві у 1861 році вперше була відкрита церковно-приходська школа. Така ж школа у 1862 році була відкрита і в Дерев'янках. Гибалівська церква проіснувала аж до періоду сталінської безбожної п'ятирічки – у 1932 році її закрили і розібрали.

У тих же 30-х роках минулого століття за радянських часів село страждало від колективізації, розкуркулення, голодомору та репресій. Лише від голоду у 1932-1933 роках в селі померло понад 500 чоловік.

За роки Великої Вітчизняної війни на фронт мобілізовано 570 чоловік, з них загинуло 210.

Станом на сьогоднішній день Гибалівська територіальна громада об'єднує 8 населених пунктів: Гибалівка, Борівське, Дерев'янки, Сурогатка, Кропивня, Лукашівка, Мишівське, Роля із загальною кількістю населення 2950 чоловік і займає площу 4447 га. В селі функціонує загальноосвітня школа I-III ступенів, дошкільний заклад «Капітошка», медпункт, бібліотека. Основна частина земель сільськогосподарського призначення перебуває у користуванні приватного підприємства «Україна». Село прославляли і прославляють багато відомих людей, вихідцями якого вони є.

Драгомір Василь Савович **Штурман Гризодубової**

Народився Василь Савович Драгомір 20 квітня 1914 року в селі Гибалівка Шаргородського району Вінницької області. Розумний та здібний хлопчина з дитинства любив науку.

Закінчив церковно-приходську школу, потім навчався у агротехнікумі. Після його закінчення Василь Савович працює агрономом у Чуднові Житомирської області. Там знайомиться з майбутньою дружиною Вікторією Вікторівною. Вона стала матір'ю його чотирьох дітей: Галі, Володі, Надії та Іринки. Потім – строкова служба в рядах Червоної Армії. Після демобілізації заочно навчається в Тульчинському педагогічному технікумі і викладає природознавство та фізичну культуру в школі села Гибалівка. Його запримітили і прийняли на роботу учителем Шаргородської школи,

потім працював відповідальним секретарем редакції районної газети «Прапор комуні».

Але, як і багатьох молодих людей того часу, Василя Драгоміра вабило небо. Восени 1939 року за путівкою комсомолу Василь Савович їде на навчання в Оренбурзьке льотне училище. Вдома залишилась дружина і двоє малих дітей. Училище закінчив перед самим початком війни.

Важкі перші дні війни. В нерівних боях техніка втрачена, полк направляється на переформування, а Василя Савовича направляють у вищу школу штурманів для освоєння нічних польотів. І вже у квітні 1942 року В.С. Драгомір воює в 101-му авіаполку, який сформувала В.С.Гризодубова. Шлях по небу проліг над містами: В'язьма, Рославль, Брянськ, Смоленськ, Сталінград, Орел, Курськ. Далі була – Білорусія, Прибалтика, Польща і Берлін.

Василь Савович регулярно літав до партизанів Ковпака, Федорова, Сабурова, Вершигори, Медведєва, Заслонного.

Свій бойовий шлях Василь Савович Драгомір закінчив у званні майора у 334-му Берлінському полку військово-транспортної авіації під Берліном.

Багато бойових вильотів за роки війни здійснив штурман Василь Савович Драгомір. Були і невдачі, були і успіхи. За свої ратні подвиги нагороджений вісьмома бойовими орденами, п'ять з яких – ордени Червоної Зірки, медалі «За відвагу», «За бойові заслуги», «Партизан Вітчизняної війни» та багато інших.

Демобілізувавшись, В.С. Драгомір довгий час продовжував бути авіатором. Виключно із його ініціативи, за селом, де він недалеко проживав, знайшли рівне поле, придатне для посадки і злету малих літаків. Саме тут і заснував, Василь Савович посадковий майданчик, який у Шаргороді називали «аеродромом». І службовий будинок із кімнатою для пасажирів Драгомір побудував. Звідси знайомі і незнайомі злітали на легкокрилах АН-2, вирушаючи в дорогу і везучи з собою всі свої турботи, свої радощі, а то й горе. А він, загубивши рахунок своїм бойовим пройденим дорогам, бажає їм щасливого приземлення. І кожен раз, проводжаючи поглядом літак, аж поки той не зникне за виднокраєм, відчуває, як легкий сум огортає серце, як йому самому хочеться сісти за штурвал і злетіти...

Але прийшли на зміну молоді. Тепер їм долати простір, прокладати шлях у небі. А Василь Савович вдячний долі за те, що вона дала йому змогу продовжити життя в племені крилатих. Бо здається бойовому льотчику, що, де б він не працював, що б не робив, а до віку не зрадить небу.

Іменем Василя Савовича Драгоміра названо одну із вулиць в його рідному селі Гибалівка. А вдячний син Василя Савовича – Володимир Драгомір написав і видав книгу «Судьбы людские», в якій яскраво і правдиво описав весь бойовий шлях свого батька і його побратимів, які разом служили у прославленому 101-му авіаційному полку під командуванням Героя Радянського Союзу Валентини Гризодубової.

Ковбасюк Василь Олександрович **Два Василі – фронтові друзі-земляки**

У передмісті стародавнього Шаргорода, в селі Гибалівка восени 1922 року в сім'ї Олександра Ковбасюка народився син Василь. Життя у простій селянській сім'ї, як і у багатьох сільчан, було нелегке. Постійні неврожаї спричинили постійне голодування, а постійне безгрошів'я примушувало селян економити на одязі, особливо на взутті. А потім була колективізація, голодомор 1933-го, репресії в селі. Все довелось пережити сім'ї Ковбасюків. Але, попри всі негаразди, Василь успішно закінчив місцеву семирічку. Далі постало питання: ким бути? Молодь тодішніх років прагнула бути військовим. Василя Ковбасюка ще з дитинства вабило небо. Знав він, що його старший земляк і тезка Василь Драгомір уже закінчує авіаційне училище штурманів.

І бажання бути схожим на Василя – старшого здійснилося. Крім того, трапилося так, що обидва Василі стрілися на фронтових дорогах.

Відомо, що немає міцнішого сплаву за фронтову дружбу. Минають літа, сивіють наші добрі батьки і дідусі, більшає – борозенок біля їх очей, проте пам'ять чітко береже імена і прізвища тих, з ким довелося у бій ходити, зустрічатись на далеких дорогах Європи.

Невимовно великою радістю було зустріти десь на вулиці Дрездена чи Берліна свого односельця, хлопця з сусідньої вулиці, друга, товариша з босоногого дитинства. А описати, що то був за день! Таке не забувається, таке переживається не раз, і не двічі, переосмислюється сотні разів. А ще більше згадується тоді, коли він – товариш, свій брат – фронтовик у запилених чоботях, гімнастюрці, при ордені... не дійшов, не вернувся. Але ж міг... але ж такий гарний хлопець. Не віриться... Говорили, мріяли... Наче сон...

Ні, ні! До війни вони не були близькими. Просто росли два хлопці в одному селі, просто здибались.

– Здоров.

– Здоров

– Як діла?

– Нічого...

– А потім, за кілька місяців перед самісінькою війною, зустрілися. Обоє військові. Один – Василь Драгомір – був курсантом Оренбурського авіаційного училища, другий – Василь Ковбасюк, – рядовий дійсної служби.

– Знаєш, – казав Ковбасюк односельцю, – я теж готуюсь подавати документи у льотне училище, тільки не у ваше, а в Ташкентське. Хочу літати...

У людей військових час завжди обмежений. Не до балачок. Так і розійшлися, потисли на останок правиці.

– Давай до нас, – крикнув на прощання Драгомір, – неба на всіх вистачить...

Вже гриміли бої, вже ворог котився від стін Москви далі і далі на Захід, коли у полк, де служив Драгомір, прибуло поповнення,

– Товаришу старший лейтенант!

Підбігає чорнобровий, гарний офіцер. Новенька форма ладно припасована, козирок кашкета горить на сонці, в погонах зірочка.

– Дозвольте відрекомендуватись: молодший лейтенант Ковбасюк!

Так вони зустрілися вдруге. Стояло спекотне літо пам'ятного 1943-го. Їх полк дальньої бомбардувальної авіації, яким командувала Герой Радянського Союзу полковник Валентина Степанівна Гризодубова, базувався на одному з підмосковних аеродромів. Згодом вслід за фронтом вони перелетіли до Калуги. Тут і трапився один з випадків, після якого про Василя Ковбасюка, його сміливість, винахідливість заговорив весь полк. Ось як про цю подію описується в повісті Олександра Верхозіна «Літаки летять до партизанів».

– В ту ніч із завдання повернулися всі літаки. Літак, що прилетів останнім, довго не сідав. Керівник польотів затурбувався: в чому справа, чому літак кружляє над аеродромом, не роблячи навіть спроби сісти? Чи не поранений пілот? Чи все гаразд з управлінням машиною? Чому радист мовчить, не зв'язується з командним пунктом? Ці питання переходили з уст в уста пілотів, що прийшли на старт. Всі знали, що в повітрі літак Шуваєва, і турбувалися за бойових побратимів.

Зробивши чотирнадцять кругів, літак, ніби набридло йому кружляти, знехотя і невпевнено пішов на зниження. У всіх, хто був на старті, склалося враження, що він сідає без пілота: то вгору ніс задер, то клюне, і так декілька разів, поки не вдарився колесами об землю. Шасі не витримали. Літак проповз по землі і завмер.

До нього на машині під'їхав майор Запиленов. Штурман корабля молодший лейтенант Ковбасюк і стрілок були уже на землі.

– Дозвольте доповісти, – звернувся штурман до майора.

Поки техніки забирали з старту літаки, штурман розповідав:

– ...Коли літак став падати, командир подав команду: «Викидатися з парашутом!» всі кинулися до дверей, а в мене парашут був відстібнений і висів на гаку. Поспішаючи, я випадково висмикнув кільце і він розкрився в кабіні. Стрілок Коваленко вирішив допомогти мені і не став стрибати. Але помагати було вже пізно: ось-ось вдаримося об землю. Прошло декілька секунд, і ми відчули, що літак вийшов з падіння, став летіти нормально. Я тут же кинувся в пілотську кабіну, – літак летів без пілотів. Нам нічого не залишалось, як сісти на пілотські сидіння. Мотори працювали добре, в тому режимі, в якому залишав їх бортмеханік. Порадившись, вирішили освоювати управління – другого виходу не було. Коли підлетіли до свого аеродрому, я почав діяти рулями. Ми з Коноваленком училися діяти до тих пір, поки не вирішили, що готові до посадки. Жаль шасі зламали...

В той же день командир корпусу генерал Нестерцев вручив штурману молодшому лейтенанту В. Ковбасюку і стрілку Коноваленку бойові ордени за збереження літака, за проявлені при цьому мужність і винахідливість...».

Після цієї події їм доводилося зустрічатися все менше і менше. Бойові кораблі по чергово вирушали у глибокі рейси по тилах противника. Літали до партизанів, бомбардували комунікації, залізничні вузли зі скупченням ворожої техніки.

З польоту не вернувся

Вже стояв вересень. Уже дихало осінню. У полк приїхав фотограф, старенький сивуватий дідусь. Знайшлася хвилинка між польотами і прийшли два земляки, з орденами: – «Знімайте».

В той день, 21 вересня вперше по-справжньому сходило на «бабине літо». У безхмарному небі, зірване пустотливим вітерцем з приаеродромних тополь, кружляло лискуче на сонці павутиння. Кружляло, здіймаючись високо-високо, а то враз падало на літаки, чіплялося обмундирування, сідало на лица.

Їх екіпажам випало вилітати майже одночасно. Літак, на якому підіймався під хмари Драгомір, відправлявся на бомбардування в район Бобруйська, Ковбасюк летів на завдання за сто кілометрів на північ від Мінська в район Пскова. Пробивалися крізь вогневі загорожі, уникали зустрічей з фашистськими винищувачами.

Драгомір повернувся першим. Василь чекав на старті. Ось і перше повідомлення: «Завдання виконано. Повертаємося на базу...». Глянув на двадцятикілометровку. Радіограма послана з району, що лежить на половині відстані від аеродрому. Летіти їм залишалось години дві. Хотів було сходити в їдальню. Знову зв'язок з екіпажем, в складі якого був і Ковбасюк. «Знаходимось в районі Старої Торопи... Одного підбили...».

Все. Більше зв'язку не було.

Він не вірив чорному репродуктору командного пункту. Він нікому не вірив, і собі теж. Чи раз було, що ті, кого вважали збитими, з'являлися через день-другий в рідному полку і потім знову здіймалися в небо. Він чекав його щодня, щогодини, усю війну. Прокидався вночі, не вірив...

Уже потім, коли буде звільнено невеличку білоруську станцію Стару Торопу, коли бої вже точитимуться в самому лігві ворога, він зустріне бійця-білоруса, який розкаже Драгоміру про бій одного нашого бомбардувальника з десятком винищувачів, про те, як наша зорекрила машина зіб'є два фашистських літаки, а потім і сама впаде на березовий гай.

Через день чи два після того, як не стало Василя Ковбасюка, на аеродром знову приїхав старенький фотограф. Привіз із собою цей знімок – два Василі, обидва з Гибалівки. Знімок цей неоціненна дорога реліквія, як бойова згадка про товариша, друга, що був йому братом у небі і на землі.

Привіз цей знімок Василь – старший по закінченні війни і залишив його у хаті Ковбасюків. А на Псковщині, у селі Тимофіївці, що в Невельському районі, на братській могилі золотими буквами викарбувано у вічному камені ім'я молодшого Василя з Гибалівки.

О.О. Горобець

Іванкова Катерина Петрівна

В с. Дерев'янки, що на Шаргородщині, в сім'ї хліборобів Іванкова Петра Флоріановича та Ганни Іванівни 4 грудня 1923 року народилася донечка Катя.

1930 року пішла в перший клас Дерев'янської початкової школи, де в 1935 році закінчила 5 класів. Далі навчалась в Гибалівській семирічній школі (1935-1938 р.) Потім вступила навчатись в Шаргородську медичну школу (школа медсестер 1938-1940 р.).

В 1940 році, після закінчення медшколи, поїхала працювати медсестрою в Бесарабію (нині Одеська область, тоді Ізмаїльська область, Новоіванівський район, селище Олександрівка). Пропрацювавши рік, дівчина приїздить у своє рідне село, у відпустку. Відбувши відпустку, через місяць повертається на роботу. Це була неділя (22 червня 1941 року). Бо ж в понеділок потрібно приступити до роботи. Вночі батько Петро кінями відвіз її на станцію Ярошенка, щоб встигнути на потяг. Але чомусь жодного потяга не було. Всі їхали на Захід, а не на Південь. З великими труднощами вдалось «впроситись» в якийсь «товарняк». Залізниці і потяги були переповнені військовими. І після того, коли Катерина сіла на потяг, батько почув голос Левітана з репродуктора на станції, який сповіщав про початок війни. Він лише сплеснув руками, сказавши: «О, Боже, куди я відправив свою дитину?!» Це була їх остання зустріч. Батько пішов на фронт і в 1944 році загинув в Угорщині, в селі Кітчеч, де і був похований.

А Катя, діставшись в Олександрівку, нічого не впізнала. Їх терміново евакуюювали – там вже йшла війна.

Так вісімнадцятирічна дівчина з 24 червня 1941 року була зарахована Новоіванівським РВК Ізмаїльської області медичною сестрою регулярних військ Радянської Армії.

Відступали аж за Дніпро. Потім день і ніч до Ростова на Дону. Була тяжко поранена і відправлена в госпіталь. Після одужання її відправили у Вологду в госпіталь №3807, де служила медичною сестрою до 1942 року. Дуже голодно і холодно в госпіталі (зима на той час була сувора). Люди мерли, як мухи. Катя знову просилась на фронт з думкою: «Хай краще мене вб'ють, щоб я не бачила цих мук».

Коли дівчина їхала шукати військову частину, куди її направили, то зустріла чергового по станції з Полтави. Зрозумівши, що дівчина з України, він запропонував почекати санітарного потяга. Так у січні 1942 року українська дівчина потрапила на санітарний потяг №1159. Згодом була переведена до санітарної частини Ленінградського фронту, теж на санітарний потяг, де перевозили поранених з Ленінграду в тил Росії. В 1943 році була направлена в евакогоспіталь військово-санітарного потягу № 1165 хірургічною сестрою Другого українського фронту. Бабуся розповідала, що, коли була потрібна кров, не вагаючись давала її прямим переливанням.

День 9 травня 1945 року зустріла в Угорщині, в м. Будапешті. Звідти звістка польовою поштою долетіла додому, що Катя жива. Але додому Катя повернулася лише в листопаді 1945 року. Тому, що в госпіталях потрібно було виходжувати поранених.

Ще в 1944 році в Чехословаччині в м. Брно зустрілась з односельцями і своїм майбутнім чоловіком Лукашиком Іваном. Після війни повернулась додому, вийшла заміж і в 1948 році народила доньку Віру, а в 1955 році сина Сашка.

В Одеську область набирались медпрацівники, от вони з чоловіком та трирічною донькою 1951 року переїхали в Одеську область, Белгороддністровський район, селище Сергіївка. Там їм дали фінський будиночок і Катерина Петрівна працювала медичною сестрою в санаторії «Сергеєвка». В 1955 році Катерина Петрівна працювала завідуючою дитячим садком і очолювала партійну організацію курорту. Але додому, на Шаргородщину, тягнуло завжди: і на фронті, і в Бесарабії. Та ще тяжко хворів чоловік – йому не підходив клімат фронтові рани давались взнаки. Турбувалась і за дітей. Тому в 1961 році сім'я повернулась у Дерев'янки.

В тому ж році Катерина Петрівна в квітні було зараховано медичною сестрою Шаргородської районної лікарні, де працювала аж до 1979 року. Згодом помирає чоловік, і дітей доводилось піднімати самій.

Всі ці роки, починаючи з 1940 року, була почесним донором. Рятувала людські життя.

У 56 років вийшла на пенсію. Але ж в селі не було медичної сестри на медпункті тому ще 10 років очолювала Дерев'янський ФАП.

Катерина Петрівна працювала з 1940 року по 1989 рік (49 років), серед них – і війна. За своє життя жінка бачила все: і горе і радість, але горя було більше. Нагороджена багатьма орденами і медалями (приблизно 28), серед них: орден Жукова, орден бойової слави, орден Великої Вітчизняної війни та багато інших.

Іванкова Катерина Петрівна прожила 85 років. Рятувала сотні, тисячі, людських життів, даючи свою кров (у військовий час і в мирний час). Виростила 2 дітей, 7 внуків, 5 правнуків.

16 жовтня 2009 року відійшла у вічність.

Внучка Піх Лариса Анатоліївна

Барецький Володимир Іванович

Володимир Іванович Барецький народився 26 жовтня 1957 року в с. Гибалівка. Закінчивши місцеву середню школу, був призваний у 1976 році до лав Збройних Сил СРСР. Після демобілізації у 1978 році зразу ж почав працювати позаштатним страховим агентом, дільничним інспектором, старшим інспектором з основної діяльності.

Проявивши організаторські здібності під час роботи в колективі страховиків, Володимир Іванович Барецький стає заступником начальника інспекції Шаргородської інспекції Держстраху.

Після успішного закінчення навчання у Житомирському сільськогосподарському інституті одержав диплом економіста. З 1986 року по 1990-й рік Барецький В.І. працює провідним спеціалістом контрольно-ревізійної групи Шаргородського районного агропромислового об'єднання.

З 1990-го по 1992-й рік він – начальник інспекції Держстраху, начальник Шаргородського відділення обласної дирекції Укрдержстраху.

А потім два роки успішно керував фінансовим відділом райдержадміністрації. У 1994-ому Володимир Іванович був заступником голови-завідуючим фінансовим відділом районної ради народних депутатів, згодом працював заступником голови-завідуючим фінансовим відділом райдержадміністрації.

У 1997 році Володимира Івановича Барецького призначають начальником фінансового управління облдержадміністрації, де він пропрацював до 2005 року. Після цього очолював постійну комісію з питань бюджету Вінницької обласної ради.

У 2007-2008 роках Володимир Іванович працював керівником Вінницького відділення АКБ «Київ».

Далі знову відбулися зміни у трудовій діяльності. Володимир Іванович з 2008 по 2010 роки працює начальником Територіального управління Рахункової Палати по Вінницькій, Житомирській, Кіровоградській областях. Він, по суті, розбудовує цей напрямок державної служби у Вінниці. Робить ремонт приміщень, вміло займається підбором і розстановкою кваліфікованих кадрів, котрі проводять ефективний контроль за витрачанням бюджетних коштів. Завдяки йому з'являється чимало резонансних матеріалів у періодичній пресі.

У серпні 2010 року його призначено заступником голови Вінницької обласної державної адміністрації. Тут він працював до кінця 2012 року.

Його ім'я пов'язане з такими загальнолюдськими чеснотами, як меценатство, благодійність, добropорядність. Він готовий допомогти ближньому в будь-яку хвилину, підкласти своє плече для вирішення проблем державницьких, суспільних і просто особистих. Володимир Барецький – Людина з великої літери, котра поряд із високим професіоналізмом має щедре й співчутливе серце, благородну душу. Саме тому мешканці рідного Шаргородського району ось уже вдруге обирають його депутатом обласної ради і він завжди підтримує знедолених, допомагає хворим, надає підтримку у вирішенні важливих соціально-економічних питань.

Папа Римський Бенедикт XVI благословляє Володимира Барецького на будівництво Хресної Дороги в м. Шаргород (вересень 2012)

Віднедавня його ім'я відоме не лише на теренах району та області, а в усій Україні та за її межами, і конкретніше, у самому Ватикані. Адже Володимир Іванович мав зустріч із понтифіками папського престолу святішими Яном Павлом ІІ, Бенедиктом XVI

та Франциском. І привід для таких зустрічей був вельми поважний. Саме Володимир Барецький – ініціатор і організатор великої християнської справи, про яку знають тепер у самому Римі. Більше того, є Папське благословення на спорудження Хресної Дороги у Шаргороді, котра розпочалася завдяки активній ініціативі та великим організаторським здібностям Володимира Івановича. Він зумів згуртувати навколо спорудження каплиць багатьох меценатів, силами яких створюється цей єдиний на теренах Східної Європи Шлях мученицького сходження Ісуса на Голгофу. Численні паломники, котрі приїждять з усіх куточків України, а також із далекого зарубіжжя, із благоговінням відзначають ту титанічну працю, яку Барецький завдяки підтримці Господа та всієї громади мужньо взяв на свої плечі й віддано несе ось уже протягом п'яти років. Деякі каплиці уже збудовано, інші – в стадії завершення. Шаргород стоїть на перетині багатьох віросповідань, тут збереглися до нинішніх часів прадавні храми – костюл Св. Флоріана, монастир Св. Миколая та іудейська синагога, саме це місто визнано духовним центром Поділля. За ініціативи і підтримки Володимира Івановича Шаргород увійшов до семи чудес Вінниччини, а згодом через нього проляже золоте кільце туристичних та паломницьких маршрутів.

Володимир Барецький інформує Папу Римського Франциска про хід будівництва Хресної Дороги в м. Шаргород (жовтень 2013)

У даний час Володимир Іванович очолює Територіальне управління Рахункової палати України. На всіх ділянках роботи він проявляє себе як досвідчений організатор, умілий керівник, справжній фахівець із розбудови нашої вільної, демократичної держави.

У Володимира Барецького – чудова, дружна й любляча родина. Із коханою дружиною Ольгою він прожив у парі ось уже 37 років. Вони виховали двох прекрасних доньок, котрі вже мають свої сім'ї. Своє продовження подружжя Барецьких бачить в улюблених онуках, яких мають вже шестеро. Найстарший із них Владислав – гордість родини, адже недавно став курсантом Українського військового лицюю ім. І. Богуня.

Нині у Володимира Івановича багато нових цікавих задумів, перспектив на майбутнє. Серед них – завершення спорудження Хресної Дороги у Шаргороді і знову ж таки – допомога й підтримка людей, які так потребують уваги, поваги та любові...

Павельський Володимир Олександрович

Народився Володимир Олександрович Павельський 4 серпня 1962 року в с. Гибалівка. Навчався у місцевій восьмирічній школі, яку закінчив у 1977 році. Потім навчався у Шаргородській середній школі, яку успішно закінчив у 1979 році. В цьому ж році Володимир Павельський став студентом Уманського сільськогосподарського інституту, який закінчив у 1984 році й одержав диплом вченого агронома.

Після навчання Володимира Олександровича Павельського мобілізовано до лав Радянської армії, де він перебував до осені 1985 року. Служба проходила на далекому казахстанському ракетному полігоні «Байконур».

Демобілізувавшись із рядів Збройних сил СРСР, Володимир Павельський поступив на роботу в рідному гибалівському колгоспі бригадиром рільничої бригади. Згодом В.О. Павельського призначили на посаду агронома по захисту рослин у сусідній писарівській колгосп.

Відмітивши організаторські здібності молодого агронома, районна влада рекомендувала Павельського В.О. на посаду головного агронома колгоспу ім. Котовського с. Кам'яногірки Жмеринського району.

З 1991 року по 1992-й В.О. Павельський працює головним спеціалістом, а потім головним агрономом Шаргородського РАПО.

У 1992 році рішенням загальних зборів колгоспу «Україна» с.Гибалівки Павельський Володимир Олександрович обирається головою колгоспу. Очолював він колгосп по 2010 рік. Нелегко приходилося тридцятирічному голові керувати таким великим господарством. Адже після відомого 1991 року в країні настала поступова руйнація всього того, що так важко приживалось у бригадних селах гибалівського колгоспу. Нова влада оголосила у сільському господарстві так звану «земельну реформу». Альтернативними колективній та державній формі організації виробництва стають приватні та фермерські господарства. З часом колгосп «Україна» реорганізувався у КСП, потім у КСПП, ПП, ФГ та ін., але від зміни назви путнього було мало. На долю голови Павельського В.О. випало розпаювання колгоспних земель, а також поділ господарства між селами Гибалівкою та Дерев'янками. Й таке пережив голова Павельський.

Крім всього, село потребувало постійної уваги і підтримки. За роки головування Володимира Олександровича Павельського Гибалівка у економічно важких 1995-1999 роках була газифікована, за що селяни вдячні своєму голові.

Очолюване Павельським В.О. сільгоспідприємство «Україна» з року в рік виборювало високі врожаї зернових та технічних культур, не допускало боргів по заробітній платі, орендній платі, платежах до бюджету та фондів різних рівнів.

Депутат Шаргородської районної ради п'яти скликань, Павельський Володимир Олександрович користується заслуженим авторитетом серед трудівників, керівників і спеціалістів агропромислових формувань району. З 2010 року працював першим заступником голови райдержадміністрації, а згодом був обраний головою Шаргородської районної ради.

У всьому і завжди йому допомагає дружина, Олена Володимирівна, з якою Павельський знайомий ще з шкільних років. Разом вони народили і виростили два сини – Олександра і Михайла.

Проживає сім'я Павельських у селі Гибалівка.

Данилюк Андрій Опанасович

Народився 17 липня 1929 року в с. Гибалівка в селянській сім'ї. Був третьою дитиною і єдиним сином у сім'ї. Батько Опанас Сергійович, мати Анастасія Григорівна. Мав три сестри Дарію (1923 р.н.), Ганну (1926 р.н.) та Ірину (1932 р.н.).

Старенька хата, в якій мешкала сім'я в 1933 році згоріла. Тому прийшлося купити іншу, поблизу колгоспу (тепер вул. Шкільна). Батько в цьому ж році помер. В тяжкий час Анастасія Григорівна залишилась вдовою з чотирма малими дітьми. Довелося наймитувати у містечкових євреїв, щоб не дати дітям померти від голоду. Дарія з 9-ти років пішла працювати в колгосп. Вона волами возила солому із поля на ферму. За нею пішла працювати в колгосп і Ганна.

Андрій мав великий потяг до навчання. Тож сім'я як могла підтримувала його в навчанні. Почався шлях в науку для Андрія з старенької хати дядя, біля церкви, в якій на той час розмістили школу. В одній половині навчалися діти, а в іншій проживала вчителька Шалаган Дарія Мойсеївна з членами родини. Андрій вчився на «відмінно». По закінченні семирічки вступив на навчання до Зозівського (Шаргородського) сільськогосподарського технікуму, який закінчив на «відмінно» у 1947 році по закінченні навчання працював викладачем цього навчального закладу до 1959 року. В 1959 році поступив на стаціонарне навчання до Харківського ордена Червоного Прапора інститут ім. академіка Докучаєва. Тут же навчався в аспірантурі, а з 22 листопада 1963 року у Москві захистив звання кандидата біологічних наук. Закінчив навчання у 1965 році.

Працював на посаді викладача Кам'янець-Подільського сільськогосподарського інституту, Бердичівського педагогічного інституту. З 1971 року працював в Уманському педагогічному інституті ім. П. Тичини, куди переведено Бердичівський ВУЗ. Тут 24 листопада 1971 року рішенням вищої атестаційної комісії Андрію Опанасовичу присвоєно звання доцента кафедри зоології безхребетних тварин.

З 1974 року Данилюк А.О. призначений на посаду природничо-географічного факультету Вінницького Державного педагогічного інституту ім. М. Коцюбинського. В 1975 р. переведений на посаду завідувача кафедри педагогіки і методології навчального процесу, а з 1976 року призначений на посаду доцента кафедри природничих наук.

З 1979-го по 1980 рік він викладає у Вінницькому медичному інституті.

З 1980-го по 1984 рік повернувся на посаду доцента природничих наук Вінницького педагогічного інституту.

У 1984 році призначений заступником доцента кафедри рослин Вінницької сільськогосподарської Академії, де працював до виходу на заслужений відпочинок у 1994 році у віці 65 років.

Данилюк А.О. допоміг багатьом гибалівчанам здобути освіту.

Має дві доньки – Наталю та Ольгу. Обидві здобули вищу освіту – Наталя закінчила Мелітопольський медичний інститут, за фахом фармацевт. Проживає та працює у Бердичеві. Ольга закінчила Вінницьку сільськогосподарську академію. Проживає в м. Вінниця, працює в обласній податковій інспекції.

Помер Андрій Опанасович внаслідок хвороби 27 жовтня 1997 року. Похований на кладовищі с. Лука-Мелешківська, Вінницького району.

ГОЛИНЧИНЦІ

Село Голинчинці виникло понад 300 років тому, про це свідчать написи, що збереглися на могильних хрестах на сільському кладовищі. Точну дату виникнення села тепер встановити важко.

Відомий французький інженер-будівельник, картограф Г.Л.Боплан ще у 1640 році позначив на своїй карті Брацлавського та Подільського воєводства село Golocenze (Голоченці). Село знаходилось на трагічному для подільського народу шляху, прозваним Кучманським, з якого дуже часто у XV-XVII століттях татари нападали на наш край.

Можна тільки здогадуватись, як жилося мешканцям поселення. Воно то зникало, то знову відроджувалося. Але той факт, що станом на 1640 рік село уже існувало, є незаперечним.

Легенда ж, яка здавна існувала у селі серед старожилів, говорить про заснування та назву села слідує:

Першими поселенцями села були втікачі із спалених татарами сіл, що були навколо Шаргорода. Серед них багато монахів та священиків. Церковний переказ розповідає, що сама Матір Божа уві сні дала благословення монахам на порятунок, йдучи на ранішню зорю, на схід.

І пішли, гнані яничарами, ченці та миряни з-під Шаргорода, рятуючи дітей, на схід сонця, в дрімучі ліси. Тільки на третій день зупинились вони в урочищі біля кринички. Як говорить легенда, стало їм тут затишно і спокійно. Помолившись, заснули вони сном праведників. А у сновидінні знову явилась Матір Божа, яка з піднебесся благословила околицю.

І заснували ченці обитель. А що були бідні та обдерті, то й назвали її «Голі ченці». Миряни окремо житло будувати стали. Любили люди цей край. Чотири села на чотири боки: Вербівка, Зведенівка, Попелівка, Кічмань, а посередині – долина. Криничка під молотом, вода джерельна, цілюща. Молились люди біля неї, а долину Йосафатовою назвали, за яку не тільки в Голинчинцях, а й у всьому мирі знають і приходять до неї. А в тих селах, що навколо Йосафатової долини заснувались, багато шаргородських предків й донині живуть. І тільки схожі прізвища Бондарів, Шевчуків, Гуменюків, Олійників, Мельників та інших нагадують шаргородським і голинчинським мирянам про їхнє спільне походження.

Не забула того місця, де осіли шаргородські ченці, сама Пречиста Діва Марія, коли явилася у 1923 році туди і своїм явленням освятила його.

З часом село розмістилося на пагорбах Подільської височини й потопає у садах. А навколо села дрімучі ліси.

В середині XVII століття в селі побудована церква, яка служила людям аж до 1866 року. Новозбудовану церкву освятили у цьому ж 1866 році на честь Святого Великомученика Дмитрія.

Населення здавна займається в основному землеробством. В селі існують різні промисли (ткачів, столярів, бондарів, ковалів, трачів та ін.). Окремі займаються мисливством, бджільництвом.

Перша школа для дітей була відкрита у 1868 році й називалася церковно-приходською. За радянських часів відкрито середню школу.

Село зазнало важких часів колективізації, голодомору та репресій у 30-х роках минулого століття. В березні 1944 року в Голинчинцях відбулася вікопомна зустріч великого Вінницького партизанського з'єднання під командуванням Я.І.Мельника із бійцями радянської армії, що гнали фашистів з наших земель.

У місцевому колгоспі числилося 2119 га землі, на якій селяни займалися рільництвом. Колгосп в основному спеціалізувався на відгодівлі рогатої худоби.

В селі функціонують клуб, бібліотека, ФАП, середня школа, яка відкрита у 1953 році. Серед випускників школи багато відомих людей: письменник Мойсей Іванович Богуцький, доктор сільськогосподарських наук Микола Микитович Смачелюк, лауреат міжнародного конкурсу баяністів, кандидат педагогічних наук Дмитро Григорович Юник та багато інших.

Однією із найславетніших творців слова, ім'я якої відоме усім в Україні, є

Пустовіт Любов Омелянівна.

Пустовіт Любов Омелянівна народилася 14 травня 1949 року в селі Голинчинці Шаргородського району Вінницької області в родині хліборобів.

За короткий 50-річний відтинок життєвого шляху Любов Омелянівна Пустовіт стала відомим і авторитетним українським мовознавцем, доктором філологічних наук, професором.

Після закінчення Голинчинецької середньої школи у 1967, пройшла нелегкий шлях від аматора рідного слова до видатного вченого-україніста світового рівня.

Навчання на вечірньому відділенні філологічного факультету Київського державного університету ім. Т.Г. Шевченка (1967–1973 рр.) поєднувала з роботою на будівництві, Васильківській птахофабриці Київської області (1967–1968 рр.), а згодом в Інституті мовознавства ім.О.О. Потебні, де з 1968 року виконувала обов'язки старшого лаборанта відділу лексикології і лексикографії, з 1972 року – старшого лаборанта відділу культури мови, з 1973 року – молодшого наукового співробітника цього ж відділу. Упродовж 1975–1978 років навчалася в аспірантурі під керівництвом академіка В.М. Русанівського.

Свою наукову діяльність Любов Омелянівна Пустовіт присвятила розвитку української стилістики, лексикографії, лексикології. У 1978 році захистила кандидатську

дисертацію «Лексико-семантична структура метафори (на матеріалі сучасної української поезії)» (науковий керівник академік В.М. Русанівський), а в 1993 році – докторську дисертацію «Словник української поезії другої половини ХХ століття (семантико-функціональний аспект)». В 1997 році отримала звання професора. Постійно і наполегливо дбала про наукове поповнення української філологічної науки талановитими молодими вченими. Під її керівництвом було захищено 10 кандидатських та 2 докторські дисертації.

Любов Омелянівну Пустовіт справедливо називають піонером у дослідженні образних засобів сучасної поетичної мови, першопрохідцем у галузі української лінгвістики, соціолінгвістики, послідовним прибічником культури української мови. Вона опублікувала 70 наукових праць, була невтомним керівником і сумлінним автором проекту «Бібліотека державного службовця». За її життя вийшло 5 книг цієї серії, зокрема «Новий російсько-український словник-довідник», «Новий російсько-український словник-довідник юридичної, банківської, фінансової, бухгалтерської та економічної сфери», «Універсальний довідник-практикум з ділових паперів», «Словник епітетів української мови» та ін. Їй належить ініціатива та авторство програми з соціолінгвістики для вишів України. Вона була членом спеціалізованих учених рад Інституту української мови НАН України, Інституту мовознавства імені О.О.Потебні НАН України та Київського національного університету імені Тараса Шевченка, головою державних екзаменаційних комісій, офіційним опонентом на численних захистах кандидатських і докторських дисертацій. Брала активну участь в суспільно-політичному житті, зокрема організувала добротні курси з вивчення ділової української мови для всіх бажаючих киян.

У монографії вперше системно проаналізовано словник української поезії другої половини ХХ століття у семантико-функціональному і лексикографічному аспектах на матеріалі понад 20 000 номінацій у поетичних контекстах, вибраних із найповніших видань творів П.Тичини, М.Рильського, В.Сосюри, А.Малишка, П.Воронька, В.Симоненка, Д.Павличка, Л.Костенко, В.Стуса, Б.Олійника, І.Драча, М.Руденка, М.Вінграновського, В.Коротича, С.Йовенко та інших. Визначено основні принципи підходу до укладання словника поетичної мови та методики його аналізу, наведено фрагмент словника поетичної сполучуваності. Виявлено зіткнення різних поетичних традицій в українському поетичному словнику другої половини ХХ століття: поряд із класичним прийомом і засобами створення образності зафіксовано новаторські течії, зокрема у використанні й переосмисленні традиційної поетичної лексики. (Призначено для філологів, поетів, перекладачів, а також усіх, хто цікавиться питаннями української поетичної мови та історії поезії).

Вона підготувала 10 кандидатів і 2 доктори наук, була членом спеціалізованих учених рад для захисту дисертацій на здобуття ступеня доктора філологічних наук при Інституті української мови НАН України, Інституті мовознавства імені О.О. Потебні НАН України та Київському національному університеті імені Тараса Шевченка, головою державних екзаменаційних комісій у Сімферополі, Дрогобичі, Львові, Тернополі, Донецьку, офіційним опонентом на численних захистах кандидатських і докторських дисертацій. Брала активну участь в суспільно-політичному житті.

13 травня 2009 року в актовому залі Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка відбувся вечір пам'яті та презентація книги професора Любові Пустовіт «Словник української поезії другої половини ХХ століття». За підтримки: Інституту філології Київського національного університету ім. Т.Г. Шевченка, видавничого центру «Рідна мова», Фонду сприяння розвитку мистецтв.

Юник Дмитро Григорович

Немало цікавих особистостей прославили нашу рідну Голинчинецьку землю. Одним із них є Юник Дмитро Григорович – вчений у галузі психології, педагогіки та мистецтвознавства, основоположник теорії виконавської надійності музикантів-інструменталістів та чотирьохвекторної теорії завадостійкості, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри інструментальної музики Київського національного університету культури і мистецтв.

Юник Дмитро Григорович народився 21 жовтня 1957 року в с. Голинчинці Шаргородського району Вінницької області. Закінчив Голинчинецьку середню школу (1973 р.), Тульчинське училище культури (1976 р.), Київський державний інститут культури і мистецтв (1980 р.), Київську державну консерваторію ім. П. І. Чайковського (1989 р.) аспірантуру (екстерном, 1993 р.), докторантуру АПН України (2011 р.).

Юник Д.Г. є лауреатом першої премії Всеукраїнського конкурсу музикантів-виконавців (м. Київ, 1988 р.), володар срібної медалі Міжнародного конкурсу баяністів-професіоналів (м. Клінгенталь, ФРН, 1991 р.). Виступав у концертних залах Бельгії, Данії, Іспанії, Італії, Нідерландів, Німеччини, Польщі, Росії, Словаччини, Франції, Чехії та інших країн світу. Виховав одинадцять лауреатів і дипломатів Всеукраїнських та Міжнародних конкурсів музикантів-виконавців.

Захистив кандидатську дисертацію у 1993 р., докторську – у 2011 р. Засновник наукової школи виконавської надійності (кандидати наук Юник Т.І., Котова Л.М., Бурназова Л.М., Матвєєва О.В., Ониськів Г.Г., Зубач М.Я. та ін.). Автор понад 100 наукових праць, серед яких 6 навчальних посібників для студентів, аспірантів та викладачів вищих навчальних закладів і 3 монографії.

Проживає Юник Д.Г. у м. Києві.

Годована (Богущка) Марія Пилипівна

Годована (Богущка) Марія Пилипівна – кандидат філологічних наук, філолог-україніст, науковець. Наукові інтереси в галузі лексикології та лексикографії, зокрема наукової термінології.

Народилася 20 січня 1949 року в с. Голинчинці Шаргородського району Вінницької області. У 1956–1966 роках навчалася у Голинчинецькій середній школі. А в 1973 році закінчила філологічний факультет Київського державного (нині національного) університету ім. Т. Шевченка (вечірнє відділення).

З 1968 року працювала в Інституті мовознавства Академії наук України у відділі лексикології та лексикографії над підготовкою 11-томного тлумачного Словника української мови. З 1991 року переведена у відділ наукової термінології новоутвореного

Інституту української мови АН України. Займаючи посаду наукового співробітника, публікувала свої наукові дослідження в різних популярних монографіях. У 1994 році захистила кандидатську дисертацію «Формування сучасної української геологічної термінології».

Співредактор окремих випусків збірника «Українська термінологія і сучасність», в яких публікувала і свої праці: «Словосполучення як джерело поповнення української термінології» (Київ, 2005), «Автохтонні та запозичені назви осіб за видом діяльності» (Київ, 2007), «Динамічні процеси у системі термінолексики на позначення назв осіб за видом діяльності» (Київ, 2009) та ін. До міжнародних науково-практичних конференцій «Семантика мови і тексту» подавала статті: «Особливості і семантики загальноживаного слова і терміна» (Івано-Франківськ, 2006), «Спостереження над семантичними особливостями термінологічної лексики» (Івано-Франківськ, 2009) та ін. У «Лексикографічному бюлетені» (Київ, 2009) опублікована її стаття «Винник В. О. – лексикограф, педагог, мовознавець (віхи творчого шляху)».

Співавтор колективних монографій «Терминоведение на Украине» (Київ, 1982); «Склад і структура української термінологічної лексики» (Київ, 1984), «Національні та інтернаціональні компоненти в сучасних терміносистемах» (Київ, 1993).

Співукладач і співредактор «Українсько-російського словника наукової термінології» (Київ, 2004).

Укладач «Словника-довідника назв осіб за видом діяльності» (Київ, 2009). Продовжує роботу над удосконаленням і поповненням названого Словника.

Богуцький Вадим Миколайович

Богуцький Вадим Миколайович (22.05.1979 р.н., с. Голинчинці, Шаргородський район, Вінницька область) – кандидат філологічних наук, доцент кафедри мовної підготовки Національної академії внутрішніх справ.

Закінчив у 2001 році Київський державний лінгвістичний університет за спеціальністю «Мова та література (іспанська та англійська мови)» та здобув кваліфікацію філолога, викладача іспанської та англійської мов і зарубіжної літератури.

Свою трудову діяльність розпочав 2000 року. Працював за фахом у загальноосвітній школі №289 м. Києва, Інституті екології та медицини, Національному аграрному університеті.

З 2007 року працює на посаді викладача, старшого викладача (2009 р.), доцента (2010 р.) кафедри мовної підготовки Навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ, виконує обов'язки заступника завідувача кафедри.

У 2005-2010 роках Богуцький В.М. – здобувач кафедри загального мовознавства та класичної філології Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка, (науковий керівник – доктор філологічних наук, професор Голубовська І.О.). 11 травня 2010 року відбувся захист його кандидатської дисертації на тему: «Мовні моделі простору як культурно-національний феномен (на матеріалі української, англійської та іспанської мов)» зі спеціальності 10.02.15 – загальне мовознавство.

У 2011 році підвищив кваліфікацію в Інституті перепідготовки та підвищення кваліфікації Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова за напрямом «Інноваційні навчально-виховні технології» (психолого-педагогічного спрямування). Богуцький В.М. є учасником міжнародних та всеукраїнських наукових конференцій, має 25 наукових публікацій, у тому числі 16 у виданнях, затверджених ВАК України як фахові.

Сфера наукових інтересів: загальне мовознавство, когнітивна лінгвістика, етнолінгвістика, лінгвокультурологія, лінгвокраїнознавство.

Боднар В'ячеслав Іванович

Боднар В'ячеслав Іванович народився в 1971 році у селі Голинчинці Шаргородського району Вінницької області, одружений, має доньку та сина. В 1988 році закінчив Голинчинецьку середню школу, а в 1993 році – Вінницький сільськогосподарський інститут.

Трудову діяльність В'ячеслав Іванович розпочав у 1993 році головним зоотехніком КСП «Хлібороб» Немирівського району Вінницької області. З 1996 року працював директором науково-дослідницького центру ТОВ «Зорі» м.Київ, а з 1997 року – головним зоотехніком радгоспу «Бузівський» Києво-Святошинського району Київської області.

З листопада 1997 року Боднар В.І. працював спеціалістом I категорії, провідним та головним спеціалістом Головного управління тваринництва і маркетингу продукції тваринництва з державною племінною інспекцією Мінагропрому України та Департаменту ринків продукції тваринництва з Головною державною племінною інспекцією Мінагрополітики України.

З серпня 2008 року по даний час Боднар В.І. працює начальником відділу розвитку галузей тваринництва Департаменту тваринництва Міністерства аграрної політики та продовольства України.

Нагороджений трудовою відзнакою «Знак пошани» Мінагрополітики України.

Проживає В'ячеслав Іванович Боднар у м. Києві.

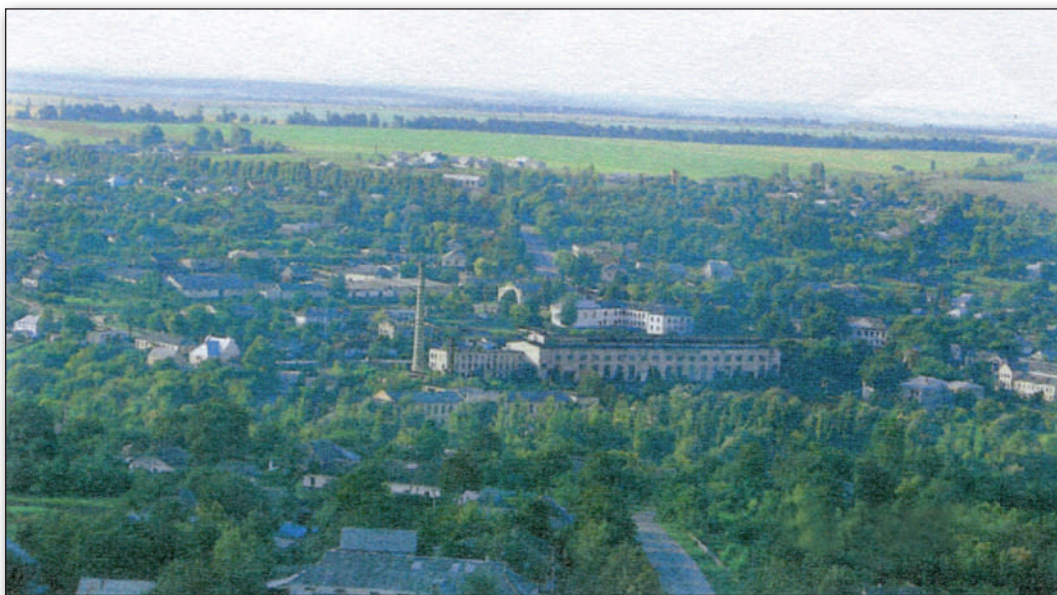
* * *

Вихідцями із села є багато інших знатних людей, які працюють інженерами, вчителями, лікарями. Деякі залишилися працювати у нашому районі. Це – Усатий Іван Васильович, Мельник Григорій Юхимович, Буряк Юлія Іванівна, Шевчук Олег Васильович, Гринчак Анатолій Васильович та ін. А Кашевський Олександр Трифонович, 01.08.1955 року народження, закінчив Харківський авіаційний інститут. Конструював дельтаплани, легкі літаки, косарки, картоплесівалки. Сконструював у Вінниці американську «гірку».

Голинчинці по праву гордяться своїми вихідцями з села.

ДЖУРИН

Про те, що на теперішніх землях навколо Джурина люди жили ще у кам'яний вік, а знахідки археологів тут вказують на Трипільську чи Черняхівську епохи та ін., – це не новина. Але перші письмові згадки про Чурилів (так в давнину називалося село) датуються кінцем XV-го – початком XVI століть. Львівський літопис того періоду про Чурилів починається якраз 1524 роком. Село входило до литовського князівства, коли ці землі часто плюндрували татари: *«Татаре були на Подолію і Чурилова замку доставали...»*.

Згодом, після Люблінської унії (1569 р.) село Чурилів, як і всі навколишні села, належали до Польщі, а 27 років село було під турецьким ігом. Це було з 1672 по 1699 р.р., а з 1699 року село знову під владою Польщі. Після об'єднання Правобережної і Лівобережної України до складу Росії, Джурин належав до Подільської губернії Ямпільського повіту.

Чурилів – містечко, розміщене за течією двох річок Вовчиці і Джурки, притоків річки Мурафи. Садиби селян розміщені в низовині. Через містечко проходить поштова дорога з Могилева в Брацлав; найближча залізнична станція «Рахни» за 18 верств. Ґрунт частково чорноземний, частково глинистий.

За місцевими переказами село з назвою Джурин утворилося таким чином: там, де тепер передмістя Джурина, знаходилося село Чурилів. Поблизу Чурилова було селище, де жили євреї. Одного разу пожежею були знищені до тла єврейські будинки. Погорільці ввійшли в угоду з багатими Чурилівськими власниками і поселилися між Джуркою і Вовчицею. По назві річки і селище згодом звалося Джурин. Назву «Чурилів» одержало поселення, вірогідно, від відомого багатого в XV столітті дворянського роду Чуриловських із західноукраїнського боярства, які мали па Поділлі великі помістя.

В селі до нині існує легенда про значення слова Чурилів. «Чур» – означає «кордон», «рубіж» або «межа». Можливо саме від розуміння того, що це була кордонна, рубіжна фортеця, й пішла назва містечка й замку *«на краю землі руської!»*. Відомий французький картограф Гійом де Боплан на карті України 1640 року позначив Чурилів як містечко, що містилося майже на Кучманському шляху.

Містечком Джурин довгий час володіли Потоцькі. Населений пункт здавна розділений поштовою дорогою на дві частини, в яких і представлені два приходи – Покровський і Різдвяно-Богородицький. Тут діяла поштова станція.

З часом в Джурині, крім кустарного промислу, як, наприклад, гончарство, шевство, ковальство та ін., розвивалася промисловість. В 1845 році в Джурині збудовано цукровий завод, де з часом вироблялось 450 000 пудів цукру за сезон. З пуском заводу було побудовано два мости, які утворили два великі ставки. На них працювали два водяні млини.

Село Джурин – надзвичайно гарний куточок Поділля, де саме природа дуже гарно усе розмістила, а джерельна вода з відкритих джерел, це справжня благодать для мешканців села. Джуринська вода цінна тим, що вона проходить через гранітні пласти, пласти черепашника, через земляний фільтр і на виході становиться дуже мінералізованою із надзвичайно приємними і корисними харчовими якостями. На базі каптажу – криниці в Джурині діяв цех безалкогольних напоїв. Навколо річки Джури багато лісових плантацій, які не тільки прикрашають місцевість, але і покращують навколишній мікроклімат, збагачують киснем насичене ароматом повітря.

На жаль, в 70-х роках ХХ століття недолуге керівництво колишньої держави СРСР розмістило у цій чудовій джуринській місцевості склад різних хімічних речовин, що з часом утворили тут отрутомогильник, який потребує негайної утилізації.

Джуринська земля багата на сірі чорноземи, які знаходяться в урочищах Очаків, Буша, Вила, Дубина та ін. В надрах Джурина залягають багатющі запаси жовтої жирної глини. Тут також є величезні поклади каменю-ракушечника, який являється чудовим будівельним матеріалом. З давнього часу джуриняни добувають його. В післявоєнний період поклади камерно-ракушечника стали розроблятися на промисловій основі. І тепер весь Джурин та навколишні поля розташовані на катакомбах, штреки яких тягнуться на десятки кілометрів.

Навчальні заклади в Джурині почали своє існування після 1861 року. До недавня тут діяли дві школи. В даний час вони об'єднані в одну ЗОШ І-ІІІ ст.

В селі здавна функціонують пошта, лікарня, будинок культури, бібліотеки та інші установи, де працювали і працюють чудові люди.

Про окремих й піде мова далі. Одним із вихідців із цього села є **Іван Степанович Зеленик**.

Про Івана Степановича Зеленика – героя нашої розповіді – пам'ятають і сьогодні, хоча з моменту його смерті пройшло понад тридцять років. Про його життя люди згадують із захопленням та повагою. Щоб зрозуміти, що це була за людина, варто сказати лише кілька слів: доцент і завідувач кафедри історії колишнього СРСР, кандидат історичних наук, керівник Кам'янець-Подільського державного педагогічного інституту в 1947-1966 роках, відомий громадсько-політичний діяч, орденоносець. Ось про кого наша розповідь.

Життєвий шлях Івана Степановича розпочався у типовій селянській родині, яка проживала в подільському селі Джурині, у вересні 1909 року. Батько працював кочегаром на місцевій цукроварні, мати доглядала дітей і займалася домашнім господарством, а під час сезонних сільськогосподарських робіт, наймитувала. Малому Іванкові довелося з дитячих років звикати до праці у сільському господарстві, допомагаючи батькам заробити на прожиття.

У 1920 році одинадцятирічним підлітком Іванко пішов до Джуринської школи. Відомостей про його навчальні досягнення не збереглося. Достовірним є лише той факт, що хлопчик дуже вподобав професію педагога, бо відразу після закінчення школи, восени 1927р., вступив до Могилів-Подільського педагогічного технікуму. Завжди енергійний та працездатний юнак легко поєднував успішне навчання із виконанням громадських доручень. Незабаром здібного ватажка мобілізували на комсомольсько-педагогічну роботу. Спочатку він працював завідувачем культпромом, а з 1931 року – секретарем Шаргородського райкому комсомолу. Саме в цей період Іван Степанович проявив себе як відповідальна та серйозна людина, в ньому проявилися перші задатки лідера.

З вересня 1931 року по вересень 1933 року І.Зеленюк проходив строкову військову службу в 118 артилерійському полку, що дислокувався в Києві. На початку був курсантом, а потім – молодшим командиром. Помітивши організаторські та педагогічні здібності молодого воїна, командування направило його на навчання до Академії комуністичного виховання ім. Крупської (Комвуз). З 1934 року по 1938 рік І.Зеленюк знову на комсомольській роботі: замполіт в Теофіопольській МТС, згодом секретарем Остропільського райкому ЛКСМУ, завідувачим сектором Центрального Комітету комсомолу України. На цих посадах завоював високий авторитет серед колег і підлеглих.

У травні 1938 року І.С.Зеленюк був обраний першим секретарем Чорноострівського райкому КП України, в 1939 році – першим секретарем Снятинського райкому партії Івано-Франківської області, а в липні 1940 року – другим секретарем Чернівецького обкому КП України, на цій посаді він працював до початку Великої Вітчизняної війни.

На фронт І.С.Зеленюк пішов у перші дні війни: боротьбу з ворогом вів спочатку в якості комісара дивізії, а потім заступника начальника політвідділу армії. Активну участь І.Зеленюка у боях проти німецько-фашистських загарбників описав А.І.Родімцем у своїй книзі «Твої, Вітчизно, сини».

За бойові заслуги Зеленюк І.С. відзначений 4 орденами (2 орденами Червоного Прапора, Вітчизняної війни I ступеня, орденом Червоної Зірки) та медаллю «За перемогу над Німеччиною».

В 1944 році Зеленюк І.С. був обраний першим секретарем Чернівецького обкому КП України. Одночасно він брав участь в роботі виборних органів влади: обирався депутатом Верховної Ради СРСР. Відтак Іван Степанович неодноразово виступав на сесіях Верховної Ради, відстоюючи необхідність розширення фінансування освіти.

Відчуваючи нестачу знань, обласний керівник став підвищувати власний освітній рівень – він відновив навчання на історичному факультеті Чернівецького державного університету. Диплом викладача історії із відзнакою отримав у 1946 році Наказом міністра освіти України Павла Тичини у січні 1947р. І.С.Зеленюк був призначений ректором Кам'янець-Подільського учительського інституту, на цій посаді він працював до останніх днів свого життя.

Протягом майже двох десятиріч він віддав всі свої сили, знання і організаторські здібності підготовці висококваліфікованих учительських кадрів, формуванню науково-педагогічних працівників вищої школи. Іншим пріоритетом роботи ректора виступало створення необхідної навчально-матеріальної бази інституту із відповідною науковою, навчальною та методичною літературою. Особливе місце займала турбота про житлово-побутові умови викладачів та студентів.

Центральне місце у роботі ректора займало кадрове забезпечення, налагодження плідної науково-дослідної діяльності викладачів кафедр і студентства. Сам Іван Степанович був прикладом талановитого викладача і науковця: в 1952 році він з успіхом

захистив кандидатську дисертацію, а 8 жовтня 1955 року Вищою атестаційною комісією СРСР ректору було присвоєно вчене звання доцента.

Всі, хто працював поруч із ним, відзначають його надзвичайну працездатність і підвищену вимогливість до себе та підлеглих.

Ректор Зеленюк І.С. плідно займався науково-дослідницькою діяльністю, яка мала два основних напрямки: вивчення історії Буковини та історичного розвитку Поділля в другій половині ХІХ – на поч. ХХ ст. З-під його пера з'явилися десятки історичних нарисів, опублікованих у журналі «Альманах Буковини» та газеті «Радянське Поділля» (пізніше «Подільські вісті»). Апогеєм його творчості стала монографія «1917 рік на Поділлі» (1966р.), в якій на основі мемуарного матеріалу (29 спогадів) та архівних документів розкрито проблему встановлення радянської влади в регіоні. Загалом науковий доробок І.С.Зеленюка нараховує кілька монографій, низку статей і нарисів, які є певним внеском у дослідження історії Поділля, Буковини і сьогодні мають історичне значення завдяки великому обсягу фактичного матеріалу та архівним документам, введеним в науковий обіг.

5 грудня 1966р. раптова смерть обірвала життя Івана Степановича Зеленюка, ректора, вихователя та наставника Кам'янець-Подільського державного педагогічного інституту, науковця, розумного партійного і державного діяча.

Швидкоплинне людське життя... Пробіжить і згасне, як зірка. Але не згасає людська пам'ять про талановитих і працьовитих осіб, цілісних і самовідданих ентузіастів своєї справи. Незабутньою залишиться і пам'ять про уродженця с.Джурина Івана Степановича Зеленюка.

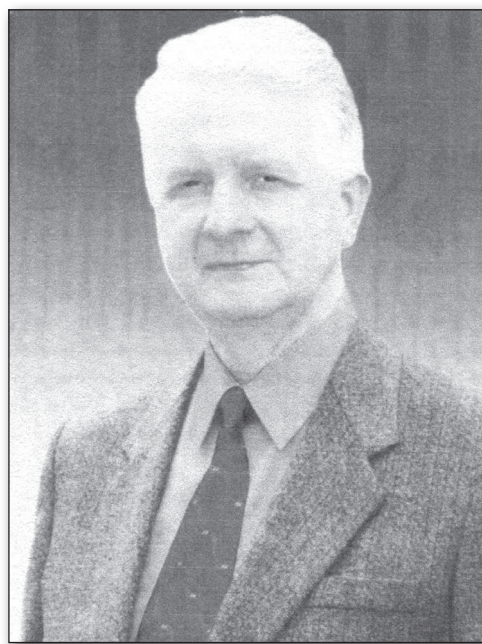
Тимофіїшин Іван Іванович

На перший погляд, нічим ця людина не відрізняється з-поміж інших на фотокартці – сивочолий чоловік років за п'ятдесят. Та дарма люди кажуть, що зустрічають по одежині, а проводжають... Вдивіться лишень пильніше: у нього і чоло вище («розумніше»), і волосся сивиною більше припорошене, а очі – далеко непересічної особистості. Запитаєте, хто це, та одним реченням і не розповісти, хіба що прізвище та ім'я. Отож, знайомтеся – кандидат сільськогосподарських наук, професор та завідувач кафедри технології виробництва продукції тваринництва біотехнологічного факультету Подільського державного аграрно-технологічного університету Тимофіїшин Іван Іванович.

Народився Іван Іванович в 1953 році в селі Джурині Шаргородського району Вінницької області, в сім'ї держслужбовців. У рідному селі закінчив загальноосвітню школу та одразу ж у 1970 році вступив до Львівського технічного училища №5, а через рік уже здобув кваліфікацію токаря і пішов працювати на Львівський автобусний завод.

З 1971-1973 р. – служба в Радянській Армії.

Повернувшись з армії, Іван Іванович вирішив продовжити навчання, але дещо в іншому напрямку. Тому уже наступного 1974 року він став слухачем підготовчого відділення за спеціальністю «зооінженерія» – це і стало його покликанням, стихією його наукової діяльності.

Спершу Іван Іванович вступив до Кам'янець-Подільського сільськогосподарського інституту на зооінженерний факультет, який успішно закінчив у 1979 році й одразу був прийнятий на посаду навчального майстра з виробничого навчання студентів, а пізніше став старшим лаборантом кафедри птахівництва та свинарства зооінженерного факультету. Того ж року Тимофіїшин Івана обрали секретарем комітету комсомолу сільськогосподарського інституту з правами райкому.

Далі Іван Іванович навчається в аспірантурі на денній формі навчання того самого інституту (1981-1983рр.) та Всесоюзного науково-дослідного інституту тваринництва (Дубровиці, Подільського району Московської області).

Його науковий пошук та наснага дали перші результати в 1985 р., коли Іван Іванович захистив кандидатську дисертацію на тему: «Продуктивні якості помісного молодняка м'ясо-вовнових овець в умовах Поділля Української РСР». Праця отримала високу оцінку спеціалізованої вченої ради Всесоюзного науково-дослідного інституту тваринництва і за її рішенням на підставі прилюдного захисту дисертації Тимофіїшиному Івану Івановичу було присуджено ступінь кандидата сільськогосподарських наук за напрямом – спеціальна зоотехнія, технологія виробництва продуктів тваринництва (диплом СХ №008579).

З 1984 по 1990 рік – асистент кафедри свинарства і загального тваринництва Кам'янець-Подільського сільськогосподарського інституту, заступник декана зооінженерного факультету, зоотехнік-селекціонер колгоспу Котовського с. Ставчани Хотинського району Чернівецької області.

У липні 1990 року обраний за конкурсом на посаду доцента кафедри загального тваринництва зооінженерного факультету Кам'янець-Подільського сільськогосподарського інституту. А з червня 1996 року призначений виконуючим обов'язки завідувача кафедри технологій виробництва продукції тваринництва, а з грудня 2003 року обраний за курсом на посаду завідувача цієї кафедри.

Упродовж 2003-2008 рр. Тимофіїшин І.І. читає курс лекцій і веде лабораторно-практичні заняття для студентів біотехнологічного факультету.

Науковий доробок Івана Івановича за період його науково-педагогічної діяльності нараховує понад сотню праць, (у тому числі 26 за період з 2003р. по 2008р.); серед них п'ятдесят дві навчально-методичних.

Крім того, І.І. Тимофіїшин є співавтором навчального посібника «Основи перспективних технологій виробництва продукції тваринництва» з грифом Міністерства аграрної політики України для підготовки фахівців з напрямів: «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва», «Економіка підприємства», «Агрономія» та ін.

Результати праці Тимофіїшина Івана Івановича як науковця сприяли ще одному його підвищенню. У листопаді 2008 року йому було присвоєно звання професора кафедри технологій виробництва продукції тваринництва Подільського державного аграрно-технічного університету.

Іван Іванович є успішним керівником кафедри технологій виробництва продукції тваринництва біотехнологічного факультету. За час його перебування на посаді завідувача кафедри якість підготовки фахівців та кваліфікація викладацьких кадрів досягли високого рівня.

За своєю природою Іван Іванович дуже скромна, добра, сердечна людина, яка дуже любить свій рідний край, своє село, земляків, не втрачає своїх зв'язків з рідною школою.

Іван Іванович є частим гостем Джуринської СЗШ І-ІІ ст. Від постаті цієї людини віє працелюбністю, наполегливістю, добросердечністю до людей.

Життя нашого земляка – це вічний пошук істини. Він запалює в серцях людей вогник любові до рідної землі, до скарбів нації, до людства, до життя.

Джуринчани пишаються своїм земляком Тимофіїшином Іваном Івановичем, бажають йому гарних успіхів.

Василик Володимир Устинович

*Яке глибоке щастя – жити,
Бути гідним імені людини,
Народу й людськості служити.*

М. Рильський

Часів не вибирають, в них живуть і помирають. Так сказав поет. Герой нашої розповіді також не вибирав часів, не шукав легких шляхів. Знайомлячись з його долею, ніби читаєш підручник історії. Василик Володимир Устинович – український Просвітитель, Добротворець, Гуманіст.

Його ім'я висвічується у славетному сузір'ї видатних імен Вінниччини, України. Народився Володимир Устинович 7 серпня 1933 року у славному й мальовничому селі Джурині, в сім'ї простих, роботящих людей з багатим життєвим досвідом. Ріс дуже кмітливим і розумним хлопчиком. У 1940 р. став учнем Джуринської неповно-середньої школи, яку закінчив в 1947 р. назавжди в пам'яті Володимира Устиновича закарбувалися важкі повоєнні напівголодні роки дитинства. До цих пір, із щемом у серці, він згадує тодішню сусідку; великої душі людину – Софію Пантелеймонівну, яка маючи своїх четверо неповнолітніх дітей, допомагала сім'ї Василиків, чим могла. І тепер, ставши лікарем, вченим, Володимир Устинович не забуває цю жінку, її сім'ю. Кожного року на Різдво і на Великдень пересилає гроші синові Софії, Герасимчуку Івану Прокоповичу, дякуючи за те добро, яке, колись робила Софія Пантелеймонівна, його мати. У 1948 р. Василик В.У. вступає до Вінницької торгово-кооперативної школи, по закінченні якої отримує спеціальність старшого бухгалтера, а у 1953р. вступає до Вінницького медичного інституту ім. М.І. Пирогова, який закінчує з відзнакою в 1959 році.

У тому ж 1959 році Володимира Устиновича направляють в Казахстан, де він перебуває на посаді головного лікаря обласної туб. лікарні Чимкентської області.

За час роботи в обласній туб. лікарні по ініціативі В.У.Василика підводиться високовольтна лінія електроенергії, а також проводиться водогін від надглибинної свердловини. Будується рентгенкабінет та операційний блок зі всім необхідним оснащенням. В 1961 році в лікарні починають проводитись, перші в Казахстані операції на хребті, операції на суглобах кінцівок, уражених туберкульозом. Робота медичного колективу під керівництвом Василика В.У. неодноразово висвітлюється на сторінках газети «Южний Казахстан» та районної газети. Пізніше, в 2008 році, у Василика В.У. запросять фотографію з місця роботи, щоб помістити його в музеї, створеному в туб. лікарні Південно-Казахстанської області Казахстану.

Не зупиняючись на досягнутому, Володимир Устинович з 1 вересня 1964 року починає навчання в аспірантурі на кафедрі фтизіатрії 1-го Ленінградського медичного інституту ім. І.Б.Павлова, куди Василик В.У. поступає по оголошеному конкурсу.

З 1970 року, після захисту кандидатської дисертації, стає асистентом кафедри фтизіатрії Вінницького медичного інституту ім. М.І.Пирогова, де з 1978 року читає лекції для лікарів, що перебувають на курсах підвищення кваліфікації.

Працюючи в інституті, Володимир Устинович багато уваги приділяє вивченню Бронхології у хворих туберкульозом. Він поводить по своїй ініціативі бронхології обстеження (1,5 тис.) хворих. Широко застосовує трахеобронхіальний метод введення лікарів, як до виявлення бронхіальної патології, так і при деструктивним легенеvim туберкульозом. Отримані при бронхоскопії фотографії та рентгенограми хворих з результатами лікування демонструються для студентів, як на практичних заняттях, так і на лекціях, які успішно читає кандидат медичних наук Василик В.У. на факультеті удосконалення лікарів.

В 1990 році Василик Володимир Устинович подає заяву на винахід «Спосіб лікування каніотурберкульозу», який був зареєстрований після експертизи 01.08.1992 р. в Державному реєстрі винаходів СРСР (№1777881). Пізніше по цій методиці Володимир Устинович почне лікувати хворих, на початкових стадіях деструктивного легеневого туберкульозу, так і з хронічними формами цієї недуги. Василик В.У. жодного разу не пожалкував про свій вибір стати лікарем. І на цій ниві досяг значних результатів.

Вийшовши на заслужений відпочинок, Володимир Устинович продовжує творити добро, як меценат села. Добра, щира, сердечна людина. Творити добро – це творити конкретні справи. Значну допомогу Володимир Устинович надав рідній школі, сільській бібліотеці, дитячому садку, сільській раді. Проблеми села і односельчан турбують Володимира Устиновича повсякчас.

Горобець Олександр Олександрович

Олександр Горобець – професійний журналіст. Працював у районній газеті «Комунар» та обласній пресі Вінниччини. Завідував відділом сільського господарства у газеті «Сільські вісті», за тим трудився в газеті «Правда України», серпня 1991 року, часу української Незалежності – головний редактор цього видання.

Із «Правди України», авангардного бойового листка ЦК КПУ Олександр Горобець випестував високотиражне (наклад складав понад 632 тисячі примірників!) демократичне центральне видання, яке 1997-1998 років стало першим опозиційним в Україні до кривавого режиму Л. Кучми. За вільнодумство, непримиренну боротьбу за свободу слова влада газету морила, редакцію практично розгромила, намагалася ув'язнити головного редактора, жорстоко переслідувала його як журналіста за громадянську позицію, переконання.

Усі непрості, подеколи драматичні перипетії цього складного часу становлення демократії і свободи слова в Україні лягли в основу публіцистичної книжки Олександра Горобця «Босоніж по битому шклу», яка завоювала широку популярність серед українських читачів.

«Родинна колиска – Джурин» – третя книжка-есе Олександра Горобця. Цього разу про рідне село Джурин на Вінниччині, що в Шаргородському районі. Але це

не опис подій у хронології. Це щира, прониклива письменницька розвідка углибину віків за коренями назви населеного пункту, осмислення подій із точки зору вічності і нинішнього часу. Це знайомство з людьми, які звеличили і прославляють сьогодні древнє подільське село.

Як пише сам Олександр Горобець: «...І будучи його вдячним сином, я написав цю книжку про нашу спадкову колиску. По крупиці збирав в архівах із літописів, давніх історичних згадок усе, що тільки й де мовилося про Джурин, про рідні поля й луки, про добрих моїх односельців. Ранніми світанками і пізніми вечорами, оскільки тоді краще приходиться на пам'ять дитинство і юність, писав новели із життя для цієї есеї. Якою вона вийшла – судити вам, друзі. Але повірте, що понад усе мені дуже хотілося в цих записках бути правдомовним і щирим. Бажалося довести всім те, в чому переконався особисто: більше ніде у всьому широкому світі, як у рідному, неповторному Джурині, так бурхливо, шалено і запаморочливо не квітує весна, не гріє ласкаве сонце. Хоча мені вдалося бачити, як приворожливо красується сакура в Японії, як палко буяють лотоси у В'єтнамі, як напрочуд дивовижно розбруньковуються найбільші у світі квіти, рафлезії, у райському куточку Індонезії – на острові Балі.

Однаке Джурин усіх світових красот достойніший своєю глибокою внутрішньою природою, своєю чистою, душевною сутністю. Позаяк це село – моє єдинокровне, генетичне джерело. Я – досвіткова росинка із нього. І це пам'ятаю завжди, і горджуся з цього, і дітям, онукам своїм заповідаю...»

Захарчук Олександр Васильович

Захарчук Олександр Васильович народився 29 квітня 1963 року в селі Джурині в сім'ї колгоспників. Закінчивши 8 класів Джуринської середньої школи, навчався у Вінницькому політехнічному технікумі (1978– 1982 рр.).

Після військової служби (1980-1984 рр.), поступив в Українську сільськогосподарську академію м. Києва на економічний факультет (1985-1990 рр.), яку закінчив з відзнакою. Маючи спеціальність економіста-організатора сільськогосподарського виробництва, розпочав трудову діяльність у КСП ім. Суворова Вінницької області головним економістом.

З 1999-го по 2001 рік працював на різних посадах головного управління сільського господарства та головного управління економіки Вінницької облдержадміністрації. Очолював відділи інвестиційної політики та фінансових відносин і розрахунків.

Науково-дослідну діяльність розпочав в аспірантурі Інституту землеробства УААН, де виконав дисертаційну роботу на тему: «Економічні відносини у зерно-продуктовому комплексі Вінниччини» (2000-2002 рр.).

З вересня 2001 року по листопад 2002 року працював старшим науковим співробітником відділу інвестицій та відділу ціноутворення і кон'юнктури ринку ННЦ «Інститут аграрної економіки». Предметом дослідження науковця є прогнози інвестицій в сільське господарство, проблеми залучення іноземних інвестиційних ресурсів в аграрну сферу нашої держави, дослідження вітчизняного ринку зерна.

З листопада 2002 року Захарчук О.В. обіймає посаду заступника директора з економічних досліджень Українського інституту експертизи сортів рослин. За період роботи в сільськогосподарському виробництві, на посадах державних та наукових закладів Захарчук О. В. зарекомендував себе висококваліфікованим спеціалістом, здібним організатором, ініціативним працівником.

У 2006 році одержав наукове звання – старший науковий співробітник.

В 2010 році захистив докторську дисертацію на тему: «Формування та розвиток ринку сортів рослин (теорія, методологія та практика)».

Олександр Васильович здійснює наукове консультування та бере безпосередню участь у розробці науково-технічної програми державної експертизи сортів рослин, у розробці та підготовці заходів з підвищення якості та надійності проведення польової експертизи сортів рослин, у пошукових і теоретичних наукових дослідженнях у галузі охорони прав на сорти рослин, у тому числі спрямованих на вивчення наукових основ генетичної та біологічної безпеки. Олександр Васильович має видану монографію, дві колективні монографії та 60 наукових праць. Дослідник – член редколегії наукового журналу «Сортовивчення та охорона прав на сорти рослин», член Вченої ради Українського інституту експертизи сортів рослин, член Науково-технічної ради Державної служби з охорони прав на сорти рослин та член редакційної колегії офіційного бюлетеня Держсортслужби «Охорона прав на сорти рослин».

Нагороджений колегією Міністерства аграрної політики та продовольства України трудовою відзнакою «Знак пошани», Грамотами Міністерства аграрної політики та продовольства, Державної служби з охорони прав на сорти рослин.

Проживає Захарчук Олександр Васильович у м. Києві.

ДЕРЕБЧИН

*Моє рідне село Деробчин,
Не зрівняю тебе я ні з чим:
Ні з одним із семи чудес світу,
Як цвітеши навесні буйним цвітом.
Валентина Вінарська*

Про життя людей на землях деробчинського регіону, до якого входять населені пункти Семенівка, Мала Деробчинка, Аристовка, Володимирка і Ксьондзівка (Вербівка), відомо з часів первинних стародавностей. У Вінницькому краєзнавчому музеї зберігається знайдений у 1899 році в Деробчині продовгуватий округлений привісний брусочок, який, на думку археологів, належить до кам'яного віку. У цьому ж музеї розміщені рештки поховання молодої жінки часів трипільської доби. Ці рештки також знайдені на території Деробчина.

Сучасні Деробчинські поселення в основному засновувалися у XIV-XVI століттях. Назви окремих поселень залишилися без змін. Про назву села Деробчин існує декілька легенд. Одна з них засвідчує, що первісна назва села була Деробчин. Через помилку писаря, який видозмінив літеру в назві, село стало називатися Деробчин.

Цікава легенда існує в селі й досі про стародавній храм, який вірогідно знаходився між Аристовкою і Михайлівкою. Під час одного Богослужіння храм раптом провалився під землю. На тому місці утворився видолинок.

Те святе місце здавна шанується деробчинцями та жителями прилеглих сіл. На знак пошанної пам'яті до святині там встановлено хрести. Біля христів б'є ключем цілюще джерело, водою з якого люди зцілюють хвороби.

З часом Деробчин став носити титул містечка. Через село проходила шосейна і поштова дорога на Могилів. Під час Визвольної війни 1648-1654 рр. у Деробчинських лісах двічі побував гетьман Богдан Хмельницький зі своїми військами. Володарями села у свій час були і рід Потоцьких, і сім'я Іванівських та князів Вітгенштейнів, і, на кінець, деробчинськими землями керував німецький барон Мас, який побудував в 1871 році в селі цукровий завод.

В селі здавна діяли два приходи – Соборо-Михайлівський і Чудо-Михайлівський. Соборо-Михайлівська церква збудована і освячена у 1783 році. У 1873 році вона була

розібрана і на її місці побудовано новий храм. Чудо-Михайлівську церкву збудовано у ті ж роки, але у 1790 році вона згоріла і на її місці побудована нова церква. Семенівська Володимирська церква побудована в роки володарювання селом барона Маса. Ця церква діє і нині. В 30-х роках так званої безбожної п'ятирічки більшовики зруйнували обидві дерєбчинські церкви.

Католицького храму в Дерєбчині довгий час не було. Свої релігійні обряди жителі села ходили здійснювати до Мурафи.

В роки незалежності України почалось відновлення і будівництво церков та костелів. І як наслідок, у 1999 році освячено перший новозбудований храм Чуда Архістратига Божого Михаїла. В цьому ж році в Дерєбчині освячено католицький храм Божої Матері Неустанної Допомоги. Невеликі за розмірами католицькі храми були збудовані в Аристовці та Малій Дерєбчинці.

Першим навчальним закладом у Дерєбчині було Міністерське однокласне училище, яке почало свою роботу з 1864 року. Згодом у селі відкрито церковно-приходську школу. У 20-х роках минулого століття тут діяла семирічна школа, яка з 1935 року стала десятирічною.

Зазнало село, як і все Поділля, страхіть Голодомору. В Дерєбчині за 1932-1933 роки померло з голоду понад 400 людей. Понад 90 чоловік було безневинно репресовано у 1937-1938 рр.

За роки війни на фронт було мобілізовано понад 700 чоловік, 310 з них не повернулись до рідної домівки.

Величезна роль у житті дерєбчинців належала їхньому дітищу – цукровому заводу. Це був один з найбільших заводів Вінниччини, але, на жаль, через недолугу політику керівників незалежної держави України завод збанкрутував, а потім його було продано та зруйновано. Кінець епохи заводу настав у 2006 році.

Вихідцями села є багато відомих особистостей. Гордяться дерєбчинці своїми знаменитими земляками-художниками братами Пронашками – Анджеєм (1888-1961 рр.) та Збігнєвим (1885-1958 рр.); художницями сучасності з славного роду Боднарчуків – Ярославою Михайлівною Козловою та Валентиною Михайлівною Задорожною.

Прославили Дерєбчин своїми трудовими звитягами Загороднюк Анатолій Іванович, колишній головний зоотехнік радгоспу, нагороджений за багаторічну працю орденом Трудового Червоного Прапора; Полуляк Володимир Самійлович, колишній керуючий радгоспним відділенням імені Калініна, нагороджений орденом «Знак Пошани», медаллю «За доблесний труд»; ланкова колгоспу імені Калініна Ігнаткіна Лідія Дмитрівна, нагороджена орденом «Знак Пошани», ланкова Тростогон Афія Іванівна, нагороджена орденом Леніна та орденом «Знак Пошани», тракторист Ковальчук Микола Миколайович, нагороджений двома орденами Трудової Слави II-III ступенів. Мав Дерєбчин і героїв Соціалістичної праці – людей трудової звитяги – Поліщук Тетяну Семенівну, Верес-Пікулу Віру Яківну, Матіяш Олену Дем'янівну.

Жителі села вдячні односельчанці Рудик Людмилі Вікторівні, приватному підприємцю Вінницького нотаріального округу, за фінансову реалізацію проекту видання книги «Наш Дерєбчин» (автори Нагребецький А.Н., Юніцька Н.М.).

Оспівує з любов'ю поетичним словом дерєбчинський край Вінарська Валентина Михайлівна, колишня завідувача дитячим садком, голова профкому цукрокомбінату.

Пам'яттю вдячності та гордості повняться серця людей села за славу земляків – праця яких являлася вагомим внеском на благо країни та науки – Войчука Василя Івановича, Мельника Миколи Трохимовича, Гриневича Павла Андрійовича, Домбровського Юзефа Станіславовича, Стрільця Бориса Івановича, Колосовського Леоніда Михайловича та інших.

Скришевський Остап Миколайович

Скришевський Остап Миколайович очолював цукрокомбінат з 1979 по 1996 рік. За роки його керівництва як цукрозавод, так і радгоспне господарство зміцнили свою матеріальну базу. Особливо вимогливо підбиралися кадри на виробничі дільниці заводу та на відділення радгоспу, завдяки чому організація роботи на цих об'єктах була плідною та злагодженою.

За керівництва Скришевського О.М. кожен цех цукрозаводу забезпечили новим обладнанням, провели реконструкцію бурякопереробного, сокодобувного, продуктового цехів та складу зберігання готової продукції, розширили автотранспортний парк, також було внесено інноваційні зміни на бурякоприймальному пункті, збудовано галерею відвантаження цукру, розширено електроцех, оновлено сучасним устаткуванням ТЕЦ, механічну майстерню. Завдяки впровадженню таких змін значно підвищилась виробнича потужність виходу цукру (200-240 тонн на добу) на заводі. Позитивний результат роботи сприяв тому, що Деробчинський завод вважався одним із кращих за потужністю підприємств серед цукрозаводів Вінниччини. Неодноразово головний директор цукротресту Жмака Борис Омелянович вручав колективу заводу Перехідний Червоний прапор.

Для поліпшення продуктивності праці на підприємстві регулярно проводилися соціалістичні змагання. Переможці нагороджувалися грошовими преміями та Перехідним Червоним вимпелом.

Скришевський О.М. у правлінні господарством завжди тримав курс на впровадження в життя виробничих новинок. За його ініціативи на тваринницьких радгоспних фермах було встановлено сучасні доїльні апарати, побудовано кормоцехи, приміщення для утримування худоби. Разом із зоотехнічними працівниками Загороднюком А.І. та Галайком Ф.Ф. розроблялися проекти розведення в радгоспі племінних порід корів та свиней, які втілювалися в життя. Керівник дбав також про добробут населення: на відділенні імені Свердлова за його розпорядженням було проведено лінію водопостачання, яка є дієвою і в теперішній час.

За роки директорства Скришевського О.М. в Деробчині було збудовано середню школу на 600 місць, дитсадок на 90 місць, будинок побуту, відділення зв'язку, продуктовий магазин, два восьмиквартирні та два чотирьохквартирні будинки, завдяки чому 32 сім'ї працівників цукрокомбінату змогли покращити житлові умови.

Під безпосереднім керівництвом директора цукрокомбінату було окультурено береги ставка зеленими насадженнями, посеред водойми висипано острів, до якого збудували місток. Це місце стало зоною відпочинку для мешканців села. За ініціативи директора Скришевського О.М. було заасфальтовано центральну вулицю села.

Як людина небайдужа, що дбала про всі сторони життя односельців, Скришевський О.М. велику увагу приділяв розвиткові художньої самодіяльності та організації дозвілля. За його розпорядженням було виділено кошти для придбання сценічної форми учасникам хору та ансамблів, придбано духові інструменти. Художня самодіяльність, яка діяла в селі, відзначалася різноманітністю концертних жанрів: був створений хор, який налічував 60 учасників, ансамбль народних струнних інструментів,

дитячий танцювальний ансамбль, жіночий та чоловічий вокальні ансамблі. Остап Миколайович був закоханим у гру на акордеоні, неодноразово виступав на концертах. За його сприяння у селі проводилися різноманітні свята.

Скришевський О.М. підтримував також ідею жителів Деречина побудови в селі католицького та православних храмів, надавав матеріальну допомогу, у разі потреби забезпечував необхідною технікою. Разом із головою сільської ради Галайком Ф.Ф. допомагав керівництву церковних громад в оформленні відповідної документації для побудови храмів.

Гарною традицією, що сприяла увічненню пам'яті загиблих воїнів Великої Вітчизняної війни, стало в селі проведення факельної ходи, вечорів пам'яті до Дня Перемоги. Керівник цукрокомбінату був активним учасником цього благочестивого дійства.

Наприкінці свого короткого життя Скришевський О.М. став учасником ще одного благочестивого дійства – будівництва нового меморіального пам'ятника загиблим односельчанам у роки Великої Вітчизняної війни. На жаль, на час відкриття пам'ятника, що припав на 9 травня 1998 року, Остапа Миколайовича Скришевського не стало.

Остап Миколайович за життя відзначався сильністю характеру, величністю духу, діловитістю справжнього господаря. Пам'ять про цю людину живе серед нащадків, які пам'ятатимуть добрі справи, що залишив по собі Скришевський на життєвому шляху.

Пам'ять про Остапа Миколайовича має бути довгою, бо ця людина зробила чимало добрих справ для жителів села.

Матіяш Олена Дем'янівна

В Деречині Олену Дем'янівну з чиєїсь легкої руки назвали Ганною Доменіківною. З цим іменем вона жила і працювала у колгоспі та радгоспі.

Народилася Ганна Дем'янівна у 1917 році. Дуже коротке навчання у початковій школі, а далі – важка праця біля землі. Спочатку у домашньому господарстві, потім на колгоспних полях. А землю Ганна любила і віддавала їй всю свою нерозтрачену любов. За що земля щедро обдаровувала своїми плодами.

Ще в нелегкі довоєнні роки Ганна Дем'янівна, крім працьовитості, проявила себе ще й добрим організатором серед членів буряківничої ланки, за що люди обрали її ланковою.

За підсумками врожаю 1947 року ланка Матіяш Ганни Дем'янівни виростила і вручну збрала із площі 9,5 гектара по 37,44 ц озимої пшениці. Це був найвищий показник по Джуринському району.

Указом Президії Верховної Ради СРСР від 26 лютого 1948 року ланкову колгоспу ім.Калініна с. Деречин за одержання високих врожаїв пшениці та цукрових буряків нагороджено орденом Леніна із врученням їй Золотої Зірки Героя Соціалістичної праці. Нагороду Ганна Дем'янівна одержувала у Москві.

Крім урядової нагороди Матіяш Г.Д. була премійована цінним подарунком – трьохкомфорною газовою плитою. На той час (1948 р.) це була нечувана розкіш серед жителів села.

Усе своє життя Ганна Дем'янівна, вона ж Олена Доменіківна, пропрацювала в селі на колгоспних і радгоспних полях, демонструючи молодому поколінню своє сумлінне ставлення до колгоспної праці.

Померла Матіяш Ганна Дем'янівна у 1999 році й похована у с. Мурафа.

Поліщук (Вовчок) Тетяна Семенівна

Народилася Тетяна Семенівна 20 квітня 1924 року в с.Деребчин. Дитячі роки Вовчок Тетяни були нелегкими, бо припали на голодне лихоліття 1932-1933 рр. Все її життя було пов'язане з працею. Спочатку працювала в колгоспі, згодом мала працю в радгоспному відділенні імені Дзержинського.

За організаторські здібності та вміння співпрацювати із колективом дівчат, була обрана ланковою по вирощуванню цукрових буряків та пшениці.

У важкий для країни посушливий 1947 рік ланка Вовчок Тетяни Семенівни виростила на кожному гектарі по 304 центнери цукрових буряків, а озимої пшениці по 35,31ц з площі 9 га. Слід пам'ятати, що обробіток і збір урожаю проводився дівчатами виключно вручну. За світловий день члени ланки вижинали серпом по 10-11 соток колосистої пшениці.

За ударну працю на полях ланкову Вовчок Тетяну Семенівну Указом Президії Верховної Ради СРСР від 24 лютого 1948 року нагороджено орденом Леніна із врученням їй Золотої Зірки Героя Соціалістичної праці.

Тетяна Семенівна разом із чоловіком Поліщуком Михайлом Гавриловичем виховали двох синів Олега і Володимира.

Померла Поліщук Тетяна Семенівна 9 лютого 2005 року і похована у Деревчині.

Колосовський Леонід Михайлович

Дата народження: 16 лютого 1929 року.

Трудовий стаж: 43 роки, у системі профтехосвіти 23 роки. Учасник Великої Вітчизняної війни. Ліквідатор наслідків аварії на Чорнобильській АЕС у 1986 року.

Робітничі професії: комбайнер, коваль ручної ковки.

Навчальна діяльність

1949 р. – закінчив Деревчинську середню школу.

1949-1954 рр. – навчання в Житомирському педагогічному інституті на історичному факультеті.

1956 р. – курс навчання у Серпухівському військово-технічному авіаційному училищі. Присвоєно звання техника – лейтенанта авіації.

Етапи трудової діяльності Колосовського Л.М.

1944-1946 рр. – праця в місцевому колгоспі.

1954 р. – працевлаштувався учителем.

1961 р. – провідний працівник апарату облпрофради відділу обкому Компартії Житомирської області.

1971 р. – начальник Житомирського управління професійно-технічної освіти.

1977 р. – заступник Голови Державного комітету УРСР по профтехосвіті. 1988 р. – заступник начальника Головного управління профтехосвіти Міністерства освіти України.

1994 р. – завершення трудової діяльності, у зв'язку з виходом на пенсію.

Наукові досягнення Колосовського Л.М.

Автор посібника для середніх сільських меліоративних профтехучилищ «Лабораторний практикум з технології виконання земляних робіт» (1979 р.). Упорядник збірників матеріалів Всесоюзної науково-практичної конференції «Про роботу навчальних закладів профтехосвіти Української РСР з здійснення комплексного підходу до процесу навчання і виховання учнів» (1978 р.); республіканської науково-практичної конференції «Шляхи подальшого удосконалення підготовки робітничих кадрів у системі професійної освіти» (1982 р.) та «Удосконалення управління навчально-виховним процесом» (1984 р.).

Являється автором статей «Гартується робітнича зміна» (1979 р.), «Учням профтехучилищ» (1981 р.), «Вчити майбутніх робітників бригадному підряду» (1984 р.).

Громадська діяльність Колосовського Л.М.

Неодноразово обирався членом Республіканського Комітету профспілки працівників освіти, заступником Голови Українського відділення Товариства «Радянсько-В'єтнамської дружби», був членом комісії у справах ЮНЕСКО при Міністерстві закордонних справ Української РСР, членом ряду комісій при Раді Міністрів УРСР.

Брав участь в роботі конгресу з питань розвитку і поліпшення технічної і професійної освіти, який проходив під егідою ЮНЕСКО у червні 1987 р. в Берліні, та багатьох Всесоюзних конференцій. У 1989-1993 рр. був членом президії Міжнародної асоціації працівників професійної освіти. У 2011 році брав участь у роботі творчої групи по підготовці академічного видання книги «Профтехосвіта України в ХХ столітті».

Урядові нагороди та звання науковця Колосовського Л.М.

Відмінник профтехосвіти СРСР та України. Орден «Знак Пошани». Ювілейна медаль «За доблесний труд». Медаль «Ветеран праці». Ювілейна медаль «50 років Перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941-1945 рр.». Пам'ятна медаль ВДНГ СРСР. Почесний Знак Цивільної оборони СРСР. Почесні грамоти Держпрофобру СРСР та інших республіканських організацій.

Стрілець Борис Іванович

Народився в 1930 році в селі Деревчин. В 1949 році закінчив 10-й клас Деревчинської середньої школи. В 1949-1954рр. навчався в Київському інституті меліорації і водного господарства за спеціальністю інженер-гідротехнік. Працював спочатку рядовим, згодом головним інженером у науково-дослідному інституті «Укрдніпроводгосп».

За проектами Стрільця Б.І. побудовані захисні споруди на річках Тиса і Латориця (Закарпаття). На засадах технічного працівника брав безпосередню участь у розробці проектів будівництва Північно Кримського каналу, Каховської зрошувальної системи, каналу Дніпро – Інгулець, гребель на ріках Криму, Алжиру і Тунісу. Тричі перебував у двохрічних відрядженнях в Алжирі, Тунісі та Марокко з метою вирішенням проблем зрошення земель у цих країнах.

З 1976 року по 1990 рік працював заступником міністра меліорації і водного господарства УРСР. Після перейменування даного Міністерства на Комітет займав посаду заступника голови цієї організації. Працював експертом Міністерства водного господарства СРСР. Брав участь у підготовці вирішення питань міжнародних угод з проблем водного господарства, які проводились в Угорщині, Румунії, Болгарії, Югославії, Польщі, Алжирі, Марокко, Тунісі.

За активну участь у ліквідації аварії на ЧАЕС нагороджений орденом «Дружби народів». Після виходу на пенсію продовжував працювати, виконував обов'язки голови Державного комітету водного господарства та радника економічної взаємодопомоги Європейським країнам від представництва України. Має державні нагороди.

Гриневич Павло Андрійович

Народився 24 червня 1933 року в с. Дербчин.

1940-1951 рр. – навчання (з перервою роботи в колгоспі) у Дербчинській школі.

1951-1952 рр. – працівник колгоспу імені Калініна.

1952-1956 рр. – навчання в Львівському торгово-економічному інституті.

1956-1957 рр. – старший економіст відділу праці заробітної плати облспоживспілки (м. Великі Луки. Росія).

1957-1958 рр. – слухач військової школи Радянської Армії (Новосибірськ).

1958-1959 рр. – інструктор відділу організації техніки торгівлі облспоживспілки (м. Київ).

1959-1962 рр. – економіст планово-економічного правління Міністерства торгівлі України.

1962-1966 рр. – начальник планово-економічного відділу Київтекстильшвейторгу.

1966-1991 рр. – інспектор відділу торгівлі та побутового обслуговування населення Комітету народного контролю України.

1991-1996 рр. – інспектор першої категорії по обслуговуванню і наданню послуг фірми «Зовніш Експо Бізнес», що підпорядковувалась Міністерству зовнішніх економічних зв'язків України.

1996-2010 рр. – займався справою організації міжнародних виставок. Бував у закордонних відрядженнях. Учасник ліквідації аварії на Чорнобильській АЕС. Має урядові нагороди.

Домбровський Юзеф Станіславович

При житті слідував батьківській науці: чесно працювати, жити по правді, допомагати людям, поважати себе та оточуючих, ніколи й нікому не робити зла. Під час вирішення важливих питань у стосунках з людьми умовно ставив себе на їхнє місце. Вимагав того ж від підлеглих.

Домбровський Юзеф Станіславович народився в селі Дербчин.

В 1944-1946 рр. через важке матеріальне сімейне становище вимушений був перервати навчання в школі і працювати на цукровий завод. 10-й клас Дербчинської середньої школи закінчив у 1951 році.

1951-1954 рр. – навчання в Київському об'єднаному училищі самохідної артилерії імені Фрунзе.

1954-1962 рр. – проходження служби в Одеському військовому окрузі в м. Балта, згодом у м. Болграді.

1962-1966 рр. – навчання у Військово-політичній Академії в м. Москва.

1966-1967 рр. – служба в м. Новосибірськ замполітом полку в Сибірському військовому окрузі.

1967-1977 рр. – служба в м. Бійськ Алтайського краю.

1977-1982 рр. – служба в Прикарпатському військовому окрузі в м. Хмельницький начальником політвідділу дивізії.

Службові підвищення Юзефа Домбровського

1970 р. – призначений заступником політвідділу дивізії.

1973 р. – начальник політвідділу дивізії.

1982 р. – закінчення військової служби.

За час проходження служби полковник Домбровський Ю.С. був нагороджений 7-ма медалями, серед яких є нагорода від голови держави Монголії Цеденбала, 5-ма пам'ятними знаками та медалями, багатьма Грамотами міністерського та обласного рівнів. Після звільнення в запас із лав Радянської влади довгий час працював замісником начальника радіотехнічної школи ДОСААФ з навчально-виховної роботи.

Юніцька Наталія Миколаївна

Щедра дерєбчинська земля виростила та вигодувала багатьох знаних людей, які відомі як на теренах Шаргородщини, так і за її межами. І не біда, що Наталя Юніцька сама родом з Немирівщини, але своєю невтомною працею, відданою любов'ю і палким патріотизмом вона виборола місце серед когорти славетних шаргородців.

Юніцька Наталія Миколаївна – вчитель української мови та літератури Дерєбчинської СЗШ I-III ступенів. Середню спеціальну та вищу педагогічну освіту здобувала у Вінницьких державних закладах: педучилищі та педуніверситеті.

Про учительську долю мріяла ще з дитинства, проте мрія здійснилась не одразу. Довелось попрацювати в різних установах: і швейна фабрика, і цукровий завод, і дитсадок, аж поки Дерєбчинська школа радо не відчинила для неї свої двері. Школа стала основним розвоєм її творчості, адже Наталя Миколаївна плекає ніжні паростки дитячих обдарувань. Вона усіляко намагається прищепити учням любов до українського слова, до української землі.

Не одне покоління учнів повела Наталя Миколаївна у країну знань. А для вчителя найбільше – радіти успіхам своїх учнів, чути про їхні перемоги та здобутки. Наталі Юніцькій є чим гордитися: творчі роботи її учнів були надруковані в районній газеті та в інших періодичних виданнях.

Вчителька керувала літературною студією «Пролісок». Її вихованці достойно представляли шкільну газету на Всеукраїнському конкурсі та отримали двічі Дипломи лауреатів від Спілки журналістів України. Її вихованці мали нагороди в ході обласної

краєзнавчої олімпіади «Моя Вінниччина» та інших різноманітних творчих конкурсах обласного та районного рівнів, одну учнівську нагороду Всеукраїнського конкурсу програми «Радість дитинства».

Юніцька Наталя Миколаївна присвятила себе й історико-дослідницькій роботі. Свідченням цього є нариси про навчальні заклади ДЕРЕБЧИНА в історичному ракурсі минулого і теперішнього, дослідницька робота про голодомор у рідному краї, про події Великої Вітчизняної війни.

Заслуговує на увагу та пошану історичний нарис «Наш ДЕРЕБЧИН» (2011 р.) у співавторстві з відомим краєзнавцем Шаргородщини Анатолієм Нагребецьким.

Займалася редагуванням та упорядкуванням книг місцевих авторів – Францішека Швеця «Бог – храм – люд Божий» та збірки віршів та казок «Дивосвіт» учениці Катерини Івасько.

Брала участь у передачах мистецького спрямування «Обрій» районної радіостанції «Факт» (художнє читання власних творів).

Наталя Миколаївна переповнена добром і духовним багатством. Творчість для неї стала сенсом життя, або, як каже сама письменниця: «Життя у творчість перейшло».

Напрямок її творчості різносторонній: нариси, казки, оповідання, гуморески, повісті, детективний роман, літературні дослідження та навчальні розробки методичного циклу. Наталя Юніцька оспівувала творчість митців як сучасності так і минулого: Івана Франка, Лесі Українки, Марка Вовчка, Василя Симоненка, Тетяни Яковенко, Лесі Леськів та Жанни Дмитренко.

Письменниця знає, як багато важить для дітей казка. В її творчому доробку дві збірки казок «Мандрівка Зими-Сніговиці» та «Казкове намисто».

Наталя Юніцька пробує себе в різних жанрах. Так, у її творчості є повість «Сплетіння долі» (про історію села дореволюційного періоду) та детективна історія «Продана з Києва в Кувейт». А в конкурсі гуморесок «Розсміши до сліз» Наталя Юніцька зайняла II місце серед авторів-прозаїків. Отримала також нагороду переможця літературного конкурсу за 2013 рік газети «Життя. Історії».

Юніцька Н.М. має великий педагогічний досвід, але не втомлюється щоразу вдосконалюватись. Адже, за її словами, «талант – це праця, праця, і ще раз праця. Таланту без праці не буває».

Чимало її робіт вийшло друком за останні роки:

- Програма курсу за вибором «Календарний цикл: рік, місяці»;
- Посібник «Практикум з теорії літератури»;
- Посібник «Петро Яцик та українська духовність»;
- «Культура спілкування. Мовленнєвий етикет українського народу».

Загалом у різних виданнях преси надруковано до 40 її творчих робіт.

За свою активну педагогічну діяльність Наталю Миколаївну неодноразово відмічали нагородами. Вона переможець Шаргородського райвідділу освіти 2008 року «Кращий за професією» в номінації «Кращий учитель української мови та літератури». А також лауреат конкурсу «Кращий виховний захід місяця» журналу «Позакласний час» – за творчий доробок «М.М. Коцюбинський і Вінниччина – минуле і теперішнє».

Наталя Юніцька займається активною громадською діяльністю, вона намагається усюди залишити часточку свого «я». Адже людина насправді тоді щаслива, коли приносить користь суспільству.

Інна Юріївна Романовська, м. Вінниця

Василик Володимир Устинович

Народився 7 серпня 1933 року.

В 1940 році став учнем Джуринської неповно середньої школи, яку закінчив в 1947 році. В цьому ж році почав працювати учнем в Бухгалтерії Джуринської райспоживспілки. В 1948 – 1949 роках був студентом Вінницької торгово-кооперативної школи, по закінченні якої отримав спеціальність старшого бухгалтера ССТ – сільського споживчого товариства, а на роботу отримав направлення в Калитинське ССТ-во, з якого у квітні 1950 року був переведений в Джуринське ССТ-во для оформлення актів переоцінки товарів. З 01.09.1950 року – учень 8-го класу Джуринської середньої школи.

У 1953 році закінчив 10 клас Деречинської середньої школи.

З 1-го вересня 1953 року студент Вінницького медичного інституту ім.М.І.Пирогова, який закінчив з відзнакою в 1959 році, а на роботу був направлений в Казахстан, де був головним лікарем обласної тублікарні Чимкентської області.

За час роботи в обласній тублікарні по ініціативі Василика Володимира Устиновича була підведена до лікарні високовольтна лінія електроенергії, а також проведено водогін від надглибинної свердловини. Були збудовані рентгенкабінет та операційний блок з їх необхідним оснащенням. В 1961 році в лікарні почали проводитись перші в Казахстані операції на хребті, операції на суглобах кінцівок уражених туберкульозом, повертали працездатність пацієнтам.

У багатьох хворих – казахів туберкульоз хребта і кінцівок з свищами поєднувався з деструктивним туберкульозом однієї чи обох легень. Через рік лікування такі хворі одужували, а молодих людей влаштовували в медичне училище м.Чимкент. Робота медичного колективу під керівництвом Володимира Устиновича неодноразово висвітлювалась на сторінках газети «Южный Казахстан» та районної газети.

Була розширена на декілька гектарів територія лікарні, на який було сплановано будівництво нового лікувального комплексу, який тепер уже працює. У 2008 році у Володимира Василика запросили портрет з місця роботи, щоб помістити його в музеї, що створюється в тублікарні Південно – Казахстанської області Казахстану.

З 1-го вересня 1964 року почав навчання в аспірантурі на кафедрі фтизіатрії 1-го Ленінградського медичного інституту ім. І.П. Павлова, куди поступив по оголошеному конкурсу.

В 1970 році після захисту кандидатської дисертації став асистентом кафедри фтизіатрії Вінницького медичного інституту ім. М.І. Пирогова, де з 1978 року читав лекції для лікарів, що були на курсах удосконалення – організованого факультету по підвищенню фаху лікарів.

В 1993 році вчена рада медичного інституту затвердила план докторської дисертації, яку, на жаль, Василик Володимир Устинович не завершив через професійне захворювання, ставши інвалідом II групи.

За час роботи в інституті Володимир Устинович багато уваги приділяв вивченню бронхології у хворих туберкульозом. Він проводив по своїй ініціативі бронхологічні

обстеження (1,5 тис.) хворих. Широко застосовував трахеобронхіальний метод введення ліків як до виявленої бронхіальної патології, так і деструктивного легеневого туберкульозу. Отримані при бронхоскопії фотографії та рентгенограми хворих з результатами лікування демонструвались для студентів та курсантів як на практичних заняттях, так і на лекціях, що їх успішно читав кандидат медичних наук Василик В.У. на факультеті удосконалення лікарів. Підсумком цієї роботи були раціоналізаторські пропозиції по покращенню лікування, по удосконаленню апаратури та обстеження хворих.

В 1990 році кандидат медичних наук Василик В.У. подав заявку на винахід «Спосіб лікування коніотуберкульозу», який був зареєстрований після експертизи 1 серпня 1992 року в Державному реєстрі винаходів СРСР (№ 1777881).

На даний час Василик Володимир Устинович проживає в місті Вінниця.

Зоя Вікторівна Бойко, м. Вінниця

Яковлева Софія Людівна

Народилася 27 січня 1940 року в селі Мала Дербчинка. 1953 році закінчила сім класів Дербчинської школи з відмінними успіхами.

1956-1958 – роки навчання в Уманському зоотехнічному технікумі.

Після закінчення технікуму працювала обліковцем Дербчинського сільгосп відділення імені Кірова. Згодом перемінила фах роботи, працювала дояркою.

У 1959 році вийшла заміж. У 1961 році разом з чоловіком Степаном Матвійовичем поїхали до Криму. Там мали працю у виноградній бригаді. Через рік подружжя повернулося знову в Дербчин. Розпочали будівництво хати. Софія Людівна мати трьох доньок – Галини, Антоніни, Людмили. По народженні найменшої доньки була в декретній відпустці лише дві неділі.

Вимушена була приступити до справи життя – доїння корів. Загальний трудовий стаж у Яковлевої Софії Людівни становить 44 роки. Дояркою працювала до 1998 року.

На той час (1970-1980 рр.) актуальним було впровадження в життя виконання соцмагань. Переможниця, яка виконувала взяті зобов'язання, отримувала преміальних 25 карбованців. Нагородою також було те, що на кожні надоені сто літрів молока, за рахунок перевиконання плану, доярка мала право на одержання безкоштовно трьох літрів молока для дому. Софія Людівна неодноразово була переможницею цих змагань. Її також обирали депутатом сільської ради (6 скликань), районної (6 скликань), обласної (одне скликання).

Цікавим фактом біографії знаменитої доярки є спогад, коли в 1970 р від Дербчинської профспілки за перевиконання планів надоїв молока отримала в нагороду радіолу.

У 1975 році була делегатом профспілкового з'їзду в Москві. Пізнавальними нагородами за сумлінну працю для Яковлевої С.Л. стали екскурсійні путівки на Кавказ та по містах-героях СРСР. У санаторії та будинки відпочинку ніколи не їздила, хоча такі путівки їй і пропонували як передовій доярці. На відпочинок не мала часу, на першому плані в неї завжди була робота.

За досягнуті успіхи в розвитку народного господарства СРСР Яковлева С.Л. нагороджена медалями ВДНГ:

- 1972 р. – бронзова відзнака;
- 1974 р. – срібна відзнака;
- 1975 р. – срібна відзнака;
- 1976 р. – золота відзнака.

За високі показники надоїв молока від корів Яковлева С.Л. удостоєна урядових нагород:

- 1971 р. – медаль «За Трудову доблесть»,
- 1973 р. – орден Трудового Червоного прапора ,
- 1980 р. – орден Трудового Червоного прапора,
- У 1983 р. нагороджена почесним знаком «Переможець одинадцятої п'ятирічки».

Крупко Віктор Михайлович

Віктор Михайлович Крупко народився 4 травня 1966 року в с.Мурафа. В 1981 році став випускником Мурафської восьмирічної школи. З 1981 року по 1985 рік навчався в Іллінецькому радгосп-технікумі З 1987 року по 1992 рік – у Вінницькому педагогічному університет ім. М. Коцюбинського. В 1997 році вступив до Одеської духовної семінарії, яку закінчив в 2001 році.

З 1991 року по 1993 рік служив другим священиком в місті Херсон. З 1993 року по 1998 рік – в смт. Нововоронцовка Херсонської області благочинним. З 1998 року по даний час Віктор Михайлович Крупко служить у селі Деробчин протоієреєм храму Чуда Архістратиґа Божого Михайла.

По сумісництву Крупко В.М. займає посаду учителя християнської етики Деробчинської СЗШ І– III ступенів.

Віктор Михайлович має вісім релігійних нагород. Остання нагорода (2013 р.) Орден Нестора Літописця II ступеня. Вручення цієї високої відзнаки за заслуги перед Святою Церквою (співпраця із освітянським державним закладом) здійснював архієпископ Могилів-Подільський і Шаргородський Аґапій.

Основна духовна спрямованість учителя-священика – Божі заповіді, адже вони є моральним дороговказом для людини, а шлях пізнання Істини, Добра, Краси – це пізнання величчя Вищих Духовних Сил.

Наталія Анатоліївна Гуменюк

ДОВЖОК

Село Довжок розташоване на території Мурафської сільської ради. Його площа з присадибними ділянками становить 150 га, а вся територія разом з господарськими землями займає 1520 га.

За даними Мурафської сільської ради, в Довжку проживає 912 осіб, з них – 261 чоловік і 238 жінок працездатного віку, 210 пенсіонерів і 193 дітей. У селі нараховується 302 жилих двори.

Село розміщене на обох берегах річки Мурафи, що протікає через Довжок в напрямку з півночі на південь. Більша його частина розташована на правому березі, тобто на північному, а значно менша – на лівому (південному).

Офіційна назва села не змінювалась. За переказами, що існують, назва села Довжок походить від слова «долг» (борг). В селі збереглися перекази, які стверджують, що більш як 300 років тому, поміщик на прізвище Довжок, який володів територією села, заборгував перед казною і це поселення з прилеглими до нього землями було конфісковано та перейшло у власність держави.

Проте, існує й інша легенда, в якій йдеться про те, що село Довжок було засновано близько 320 років тому невідомим поміщиком, який жив у селі Виля, що розміщені за 40-50 км на південний схід від Довжку в бік Ямполья. Його територія в той час була покрита суцільним лісом. І сталося так, що цей поміщик випадково приїхав сюди на полювання. Йому дуже сподобалась місцевість на березі річки, і він вирішив розширити свої володіння та зробити тут своє поселення. Поміщик пішов на хитрість: він запропонував кільком своїм селянам-кріпакам переселитися в цю місцевість зі своїми сім'ями та розробити тут лісові ділянки, за що обіцяв їм вільність. Але коли нові поселенці розробили тут значні ділянки лісу під посівні площі, їх знову було закріпачено. І лише більш як через 100 років це село із кріпацького стало казенним із причини, що була зазначена вище. Це було на початку XIX століття, коли наш край уже належав до Росії.

Тяжким було життя при царській владі. Хоча на території довжанських земель поміщицьких володінь не було, проте значна частина селян була безземельною або

малоземельною, довжанці мали до 2 га землі. Понад десяток господарств мали по 10 - 2 га землі. Найбільше землі належало церкві. Безземельні селяни змушені були йти на заробітки до багатіїв за дуже мізерну плату. Часто збіднілі селяни на сезон збирання врожаю їхали на заробітки до Бесарабії, звідки часто повертались з пустими руками.

Село належало до одного із найвідсталіших у відношенні культури, побуту, освіти і політичного життя країни. Селяни в надії на краще життя із захопленням зустріли революцію 1905 року. Хоча прямої участі в цій події вони не брали через свою відсталість і неорганізованість.

Жителі Довжку, як і знана частина населення колишньої Царської Росії, брали участь в Першій світовій війні, де проявили мужність і відвагу. Багатьох її учасників було нагороджено орденами і медалями, а Семену Григоровичу Байталюку було присвоєно звання кавалера Георгіївського Хреста.

Перша церква в Довжку побудована невідомо ким, але відомо, що у 1862 році при ній була відкрита церковно-приходська школа. Вчитель був місцевий священик, але містилася вона не у церковних приміщеннях, а у звичайній селянській хатині під солом'яною стріхою. Нову церкву прихожани Довжку розпочали будувати у 1897 році й закінчили у 1900 році. У 1899 році в селі, разом із будівництвом церкви, будувалося приміщення нової школи, навчання в якій розпочалося з 1903 р.

Після Великої Жовтневої соціалістичної революції безземельні та малоземельні селяни одержали земельні наділи за рахунок конфіскованої церковної землі.

У 20-х роках минулого століття життя довжанських селян почало налагоджуватись і селяни почали жити заможніше. Люди дивились у майбутнє з оптимізмом. Та оптимізм виявився передчасним. Не довелось довго радіти досягнутим успіхам. З ініціативи правлячої верхівки на чолі зі Сталіним, почалась масова ліквідація заможних селян, яка не обминула і Довжок. До списку куркулів потрапили сім'ї Кіндрата Івановича Шарагова, Антона Свідницького, Полікарпа Партеки, Андрія Качалаби та багатьох інших. У 1927 році в селі розпочалась колективізація, на базі недавно створених ТСОЗів організовувались колгоспи. Організаторами їх були комнезами, які існували ще з 1920 року, і сільська рада. У 1929 році до колгоспів до складу яких входили тільки бідняки, примусово заганяли селян-середняків, чим була невдоволена більшість селян, особливо жінок.

Навесні 1930 року разом із селянами Мурафи, невідомо ким організовано, почалась так звана «бабська війна», або, як її називали, «бабська волинка». Вона охопила кілька сіл, в тому числі і Довжок. Очевидець тих подій, Володимир Йосипович Бернадський, розповідав про це так: «Збирались жінки, «озброювались» кочергами, коромислами і всім, що під руку попадало, йшли по селі й закликали приєднуватись до них для розгрому колгоспу. Хто не приєднувався – розбивали вікна. Громили контору колгоспу, знищували документи. Тривала ця «війна» протягом тижня, поки з району не приїхав загін міліції і не розігнав жінок».

Пережило село і голодомор 1933 року. За офіційними даними, від голоду у Довжку померли 100 чоловік, а за неофіційними – вдвічі більше.

Після голодомору колективізація тривала до повного її завершення. В селі у 1931 році було створено два колгоспи. У північній частині – «Червоний Факел», в південній – «Нове Життя». Колгосп «Червоний факел» у передвоєнні роки був один з кращих у Джуринському районі, до якого належало село.

Наближався 1941 рік – рік початку Великої Вітчизняної війни... Значна частина чоловічого населення села пішла на війну. У 1944 році район було визволено від

німецько-фашистських загарбників військами Червоної армії. Всього у цій війні брали участь 220 наших односельчан, 129 з них не повернулись до рідних домівок...

Наше село пам'ятає своїх героїв, які спочивають вічним сном. Особлива пам'ять – про Героя Радянського Союзу Михайла Карповича Мандибуру, який, пройшовши всі дороги війни, повернувся додому із Золотою Зіркою на грудях.

Після визволення району від окупантів селяни знову повернулись до мирного життя. У селі знову відновили роботу два довоєнних колгоспи, які функціонували до 1950 року. Головою колгоспу «Червоний факел» було обрано Героя Радянського Союзу М.К. Мандибуру. У 1959 році два колгоспи об'єдналися у один. Господарство приєдналось до колгоспу «Прогрес» села Хоменок, де головував Цуркань І.У. Через два роки – у 1961 році довжанське господарство від'єдналось від колгоспу «Прогрес» і утворився новий колгосп – ім. Мічуріна, головою якого став В.С.Тесля. У 1975 році господарство знову з'єднали. На цей раз із мурафським колгоспом ім. Жданова, який очолила Олена Іванівна Подоляніна.

У 1994 році довжанське господарство за ініціативи селян від'єдналось від колгоспу ім. Жданова й було утворено нове господарство, яке очолив Анатолій Броніславович Шаргало.

Сьогодні на території села функціонує ТОВ ім.Мічуріна, яке продовжує очолювати А.Б. Шаргало.

В Довжку також є нова школа, яка була побудована у 1998 році. Будинок культури, ФАП, АТС на 100 номерів, аптека, відділення зв'язку, дитячий садок. Село повністю газифіковано.

Мандибура Михайло Карпович

10 травня 1921 року в селі Довжок у багатодітній родині Мандибури Карпа Івановича та Варвари Іванівни народився син, якому дали ймення Михайло.

Батьки малого Михайлика працювали у колгоспі, як і більшість людей у селі. Праця була важка, а платня – мізерна, та незважаючи на це, у сім'ї панувало взаєморозуміння і злагода.

Дитинство було спокійним та тихим, діти завжди допомагали один одному. Найулюбленішою справою для Михайла було майстрування. Як згадує сестра Марія, морозними сніговими днями любив брат Михайло катати її на санчатах, які змайстрував сам.

Вийдуть, бувало, на вулицю, та давай кататися, грати в сніжки, ліпити сніговика.

У 1929 р. Михайлик пішов у 1 клас Довжанської семирічної, на той час, школи. Навчався добре, був улюбленцем не тільки батьків, а й учителів. Це була зразкова дитина, яка у скрутну хвилину здатна була підтримати і допомогти.

Коли Михайлик був у 5 класі, розпочався великий голодомор, що не оминув і рідне село Довжок. Почали масово вимирати люди і діти. Як згадує молодший брат Іван, у їхній сім'ї такого страшного голоду, який довів би до смерті, не було. Щоб не померти, варили кору з дерев, суп з лободи та гнилої картоплі.

У 1935р. Михайло закінчив сім класів, після чого вступив до ветеринарного технікуму, де навчався до вступу в лави Радянської Армії.

У 1939 р. одружився з сільською дівчиною Зоєю. У подружжя згодом народився син, якого назвали Іваном.

У 1940 р. від Михайла сім'я отримала два листи, в яких повідомлялося, що з ним усе гаразд.

У червні місяці 1941р. з армії його було направлено на фронт. Воював на Західному, Калінінському фронтах.

У 1944 р. дивізія, в якій служив наш односельчанин Мандибур М.К., підійшла до Західної Двіни. Командир полку поставив перед мінометною групою Мандибурі завдання прицільним вогнем пробити оборону фашистів у районі села Заозер'я-Ведмідя. Вони знали, що бій буде нелегким, тому що фашисти дуже добре знали передній край своєї оборони. Проте Михайло Мандибур був впевнений, що друзі не побояться фашистів і захистять свої землі від ворогів. І таки не злякалися – ні фашистів, ні крижаної води, в якій довелося пробути цілу добу. Саме завдяки мужності та вмінню мінометників і їх командира було вчасно відкрито шлях до наступу основних сил наших військ. А при форсуванні Західної Двіни молодший сержант Мандибур першим переправив свою групу на протилежний берег і там закріпився.

Услід за сміливцями під жорстоким вогнем по слідах Мандибурі переправився весь батальйон.

Поки на фронті тривали бої, вдома рідні і близькі від хвилювань не знали, що й думати. Від Михайла не було жодного листа. Молода дружина ходила до його батьків довідатись, чи не мають вони якої звістки від Михайла. А листи, як це часто траплялось, пропадали в дорозі.

22 липня 1944 року Указом Президії Верховної Рада СРСР командиру третьої мінометної роти 992-го стрілецького полку 306-ї стрілкової Червопопрапорної дивізії молодшому лейтенанту Мандибурі Михайлу Карповичу було присвоєно звання Герой Радянського Союзу і вручено медаль «Золота Зірка».

В 1946 році Мандибур М.К. був демобілізований. Відразу після війни був обраний довжанцями головою колгоспу «Червоний факел». Пропрацював на цій посаді три роки. З 1970 року – бригадир дорожньої бригади. Саме завдяки його праці вулиці рідного села стали кращими, були прокладені дороги до ферми, тракторної бригади.

У вільний від роботи час любив Михайло Карпович ходити до школи і у сільський Будинок культури, спілкуватися з молоддю. Він розповідав дівчатам і хлопцям про війну і подвиги усього радянського народу, який захищав свою землю до останнього.

Михайло Карпович Мандибур також був нагороджений орденом Леніна, орденом Вітчизняної війни I і II ступенів та багатьома медалями.

8 липня 1985 року Герой Радянського Союзу Мандибур Михайло Карпович помер. Похований у селі Довжок.

Дрозд Григорій Бартохович

Народився Григорій Бартохович Дрозд 11 жовтня 1936 року в с. Довжок в сім'ї колгоспників. На дитинство Григорія припала Велика Вітчизняна війна, тому в школу після війни пішов переростком. Закінчивши Довжанську початкову школу, поступив на навчання у 5-й клас Мурафської семирічної школи, яку успішно закінчив у 1952 році. Далі було навчання у Слободо-Мурафській середній школі, потім закінчив Шаргородський сільськогосподарський технікум. З третього курсу технікуму Дрозда Г.Б. призвали до лав Радянської Армії. Служив добросовісно, за що неодноразово одержував подяки від командування.

Дрозд Г.Б. – учасник військових подій 1956 року в Угорщині. Являється учасником бойових дій. Після демобілізації з лав Радянської Армії Григорій Бартохович продовжив навчання вже у Турчинівському сільськогосподарському технікумі Житомирської області, який закінчив з відзнакою і, як кращий студент, одержав право в числі 5-процентників продовжити навчання у вищому навчальному закладі. Григорій Бартохович обрав для навчання в Уманському сільськогосподарському інституті на агропедагогічному факультеті, де готували учителів для сільськогосподарських технікумів та середніх шкіл.

Проходячи практику в одній із шкіл Кіровоградської області, Григорій Дрозд познайомився із Людмилою Іванівною Рябченко – учителькою німецької мови, яка стала його супутницею в житті. Молоде подружжя Дроздів з серпня 1965 року успішно працюють в Лозівській середній школі. Через рік випала нагода перевестися на роботу в Довжанську восьмирічну школу і таким чином потрапити в рідне село.

Школа стала для Григорія Бартоховича його другим рідним домом. Працював багато і наполегливо. Почав з обладнання кабінету біології, поповнення унаочнення, експонатів, муляжів, що зразу ж зацікавило учнів. В кабінеті працював гурток юннатів, члени якого власноруч виготовляли всякі експонати для кабінету. Силами гуртківців-біологів облаштувалася територія школи, висаджувались молоді дерева, розроблялись площі під клумби та квітники, які засяяли різними барвами квітів.

Крім цього, Григорій Бартохович був великим прихильником спорту, художньої самодіяльності, фотосправи. Завдяки йому при школі почали діяти гуртки – танцювальний, шаховий та фотогурток. Всі гуртки вчитель Дрозд Г.Б. проводив особисто і безкоштовно. Для юннатів, якими керував вчитель-біолог Дрозд, стало традицією доглядати за висадженими ними деревами та квітами, які потребували догляду протягом всього літа. Завдяки наполегливій праці та старанню вчителя Дрозда Г.Б. рівень навчально-виховної роботи в школі з кожним роком підвищувався.

В 1973 році Григорія Бартоховича було призначено директором Довжанської восьмирічної школи. Роботи прибавилось. Необхідно було дбати і про покращення навчально-виховної роботи, і про зміцнення матеріально-технічної бази школи, до того ж виконувати громадську роботу на селі. Він неодноразово обирався депутатом сільської ради, завідував сільським радіомовленням і одночасно його журналістом і ведучим, був заступником секретаря комуністичної партійної організації місцевого колгоспу ім. Мічуріна, а згодом і секретарем цієї організації з обов'язками заступника голови місцевого колгоспу.

У 1979 році Дрозду Г.Б., як зразковому директору, запропонували очолити районний відділ народної освіти, на що він погодився. Роботи знову прибавилось.

І на якій би посаді не довелось працювати Григорію Бартоховичу, до роботи ставився добросовісно, відповідально. А працював він і вчителем, і заступником директора школи, і директором школи, і завідувачем РайВНО, очолював місцевий профспілковий комітет. В своїй педагогічній діяльності розробив для учителів ряд методичних розробок. Остання посада Григорія Бартоховича – заступник директора Шаргородської ЗОШ: І-ІІІ ст. №1 по навчальній частині, де працює й до сьогодні.

З тих пір як Дрозд Г.Б. проживав і працював у селі Довжок, пройшло багато часу, але кожен з жителів села, кому пощастило навчатися у Григорія Бартоховича, зберігає теплий спогад про мудрого Вчителя.

Партека Василь Маркович

Василь Маркович Партека народився 10 січня в селі Довжок. У важкі післявоєнні роки Василь Партека зазнав і голоду, і недостатків у родині. Закінчивши у 1951 році Довжанську семирічку, пішов працювати у рідний колгосп. Але Партека Василь не просто працював у колгоспі, а працював віддано і добросовісно. Згодом керівництво колгоспу довірило йому керувати рілничною бригадою, яку він вивів у передову. Свідченням цього є урядові нагороди, які одержав Василь Маркович Партека. Держава високо оцінила працю бригадира Партеки з Довжку, який став кавалером двох орденів Трудового Червоного Прапора, йому присвоєно звання **«Заслужений працівник сільсько-го господарства»**.

Сьогодні пенсіонер Партека Василь Маркович не відійшов від справ сільських. Він очолює первинну організацію ветеранів війни і праці села Довжок. Його обов'язком було і є забезпечити увагою і усім необхідним тих, які на протязі усього життя віддавали своє здоров'я на благо державі, села, сім'ї, роду. І йому це вдається.

По при все, Василь Маркович разом із дружиною Лідією Павлівною гарно збудували своє сімейне життя. Виростили і виховали сина Сергія, який успішно довгий час працює сільським головою села Довжок.

Своєю працею та відданістю Партеки – батьки, і син, і внуки Люба та Саша заслуговують пошани своїх земляків. Віриться, що такою ж стежиною, протоптаною Партекою – старшим, піде і правнучок Іллюша та всі правнуки і праправнуки Партеків з Довжку.

ЗВЕДЕНІВКА

Історія виникнення села Зведенівки тісно пов'язана з історією сусідньої Попелівки. Адже обидва села знаходяться на скелястих горбах, де багато покладів каміння. Саме випалюванням з каменю вапна здавна займались селяни обох сіл. Зведенівка в давнину й носила назву «Зведений камінь», а Попелівка названа від того, що при випалюванні вапна у спеціальних печах із них виділялося багато попелу, який постійно осідав на навколишній землі.

Розділяє цих два села лише невеличка, але ніколи не висихаюча і не вимерзаюча річка Суха, яка впадає у Мурафу.

Зведений камінь і Попелівка довгий час належали панському роду Собанських, починаючи із XVII століття аж до подій 1917 року. Так, у списку землевласників Ямпільського повіту Подільської губернії станом на 1914 рік Зведенівськими землями у кількості 1359 десятин володіли Собанський Федір, Оскар і Михайло.

Перша греко-уніатська церква в Зведенівці була побудована у 1757 році й освячена на честь Успіння Божої Матері. На жаль, цей дерев'яний храм 2 березня 1779 року згорів. Згодом на місці згорілої церкви була побудована нова церква на кам'яному фундаменті, яка вже належала після 1797 року, як і багато інших церков на Поділлі, Московському патріархату. Цей храм в Зведенівці діяв аж до безбожної сталінської п'ятирічки.

В Попелівці перша церква була побудована у 1765 році й названа на честь Святого Миколая, яка теж проіснувала до безбожної сталінської п'ятирічки – до 1932 року.

Події 1917 року негативно вплинули на розвиток села. За роки громадянської війни у Зведенівці і Попелівці постійно змінювалася влада. В листопаді 1920 року тут була остаточно проголошена радянська влада. В селах створювалися комітети незаможних селян (КНС). У січні 1921 року в Зведенівці створено сільську раду. Сільська рада разом із комітетниками почали поділ панської землі між селянами. Частина земель було виділено для потреб новоствореного у 1922 році радгоспу, який проіснував до 1933 року. Разом із цим у селах Зведенівці і Попелівці створювалися Товариства Спільного Обробітку Землі (ТСОЗ), які стали першими прообразами майбутніх колгоспів «Вільна праця» та ім.Кагановича. У 1950 році ці колгоспи об'єдналися у один – колгосп ім. Суворова. у 1959 році до зведенівського колгоспу було приєднано попелівський колгосп ім. Мічуріна. З того часу великий колгосп ім.Суворова перетворився на багатогалузеве господарство.

Слід пам'ятати, що Зведенівка до 1963 року належала до Шпиківського району, до 1965-го – до Тульчинського, а з 1965 і до нині – до Шаргородського району.

Селяни Зведенівки і Попелівки завжди пишаються людьми, які в свій час тут жили, творили або творять і тепер свої добрі справи.

Куций Степан Юхимович

Степан Куций – засновник і директор Переяслав-Хмельницької художньої школи, викладач Переяслав-Хмельницького педагогічного університету, скульптор, художник, член національної спілки художників України, заслужений художник України.

В мальовничому куточку невеликого подільського села Зведенівка, що на Шаргородщині, де серед розлогих верболозів, які оточують береги річечки Сухої, а рівнесенькі смуги-межі розділяють людські городи, що простягнулися обабіч довжелезної вулиці, прозваної серед місцевих жителів Комунаром (так називався перший колгосп, який тут був ще в 40-х роках

минулого століття), в сільській хатині осіннього ранку 14 жовтня 1952 року – на Святої Покрови – народився син, якого назвали Степаном.

Навчався в місцевій восьмирічці, яку закінчив у 1967 році. Середню освіту здобував у Голинчинецькій середній школі. Ще в шкільні роки виявив велике бажання щось малювати, ліпити із глини та пластиліну. Коли його підлітки-старшокласники ганяли м'яча на сільському стадіоні, Степан самотужки добирався до районного центру Шаргорода, майже за 40 км. від домівки, на навчання до художньої студії при районному Будинку культури. Як згадує Степан Юхимович: «Роки навчання в Шаргородській студії були моїми першими мистецькими кроками. Щиро завдячую першому моєму вчителю, заоханого у мистецтво художнику, керівнику студії Якову Матвалінському. Багатьом юним шаргородцям прищепив він любов до малювання, до прекрасного...»

У 1970 році вступив на навчання до Вижинського училища прикладного мистецтва. Однак навчання довелося перервати у зв'язку із службою у Збройних Силах СРСР.

У 1974 році перевівся на навчання до Ужгородського училища прикладного мистецтва, яке закінчив з відзнакою у 1977 році.

Саме тут доля подарувала талановитому подолянину зустріч і співпрацю з відомим скульптором, українцем за духом і позицією у творчості, Володимиром Луцаком. Робота в його майстерні визначила подальше творче становлення майбутнього скульптора.

Потім С. Куций здобуває вищу мистецьку освіту в Львівському інституті декоративно-прикладного мистецтва (нині Львівська академія мистецтв), який закінчує в 1982 році.

Саме на період 80-х років припадає справжній творчий зачин митця.

Та не без світлої пам'яті про рідне село Зведенівку, куди часто навідується Степан Юхимович до своєї старенької матері, до родини, без того, що супроводжувало і надихало в рідних серцю краях, не було б пластичного синтезу (Вінниччини і Наддніпрянщини) його творів, характерного для творця. То є найістотніше, що виділяє індивідуальність скульптора – свідчення всіх... духовних ареалів України до прабатьківщини аріїв. А тому

поява таких творів як «Дума побратимів», «Гончар», «Сівач» та інших, була закономірним наслідком перших кроків у мистецтві. Пам'ятник «Козак Мамай» того часу промовисто свідчить про Степана Куцюго як непересічного професіонала монументальної скульптури.

Тематична й образна сутність його доробок залишається близькою й зрозумілою звичайному глядачеві. Про це говорять назви творів: «Родина», «Літо мого дитинства», «Два погляди в небо», «Дума про кобзу». Світ образів скульптора знайомий йому з дитинства, а тому вони такі опоетизовані, замріяні й сприймаються реально.

Остаточну вираженість нових пластичних засобів художник яскраво втілює у чудовому творі – пам'ятнику «Святий Єфрем» в Переяславі (1997). Своєрідним акордом, підсумком творчості 80-90-х років постає його скульптура «Боян». Музика (Степан Куций сам грає на бандурі) справді вчувається в масиві моноліту-пісковика.

Новий вік, відчуття, що в ньому на щось треба опиратись, що без минулого не може бути майбутнього – з таких роздумів Степан Юхимович створив і продовжує створювати серію цілісних, пластично довершених своєю традиційно пластичною культурою погрудь, діячів української культури та історії: «Тарас Шевченко», «Григорій Сковорода», «Михайло Максимович», «Павло Синиця», «Ілля Тимківський», «Михайло Грушевський»... Художня школа в Переяславі-Хмельницькому, яку заснував у 1989 році й очолює С.Куций, має тісний зв'язок з Переяслав-Хмельницьким педагогічним університетом ім. Григорія Сковороди, інститутом декоративного ужиткового мистецтва ім. М. Бойчука, іншими мистецькими закладами України.

Його учні неодноразово ставали переможцями на міжнародних, Всеукраїнських конкурсах, виставках дитячої творчості. У 2003 році школа визнана переможцем конкурсу дитячих творчих робіт у місті Бітола (Республіка Македонія).

Він – член Співки художників України, учасник Всеукраїнських виставок творчих робіт скульпторів і Міжнародних конкурсів кам'яних робіт. Окремі його твори закуплено Міністерством культури України та передано на постійне експонування до музеїв міст Черкаси, Запоріжжя, Хмельницького, Чигирини, Переяслав-Хмельницького.

За свою майстерність, вагомий внесок у розвиток культури й мистецтва Степан Куций нагороджений Почесною відзнакою Національної спілки художників України, Дипломом та Почесною грамотою управління культури Київської облдержадміністрації, він – переможець конкурсу «Людина року – 2003» у номінації «Митець року – 2003».

Указом Президента України В.А. Ющенко нашому земляку в 2007 році присвоєно звання заслужений художник України.

Окрасою і гордістю шкільного музею історії села Зведенівки є творчі доробки, які передав Степан Юхимович, його перші картини, міні-скульптури.

А відтак теперішні й майбутні покоління зведенівчан, знайомлячись із творчістю свого земляка, гордяться й добрим словом згадують нашого митця.

Залозний Анатолій Анатолійович

Народився 29 березня 1961 року в с. Попелівка Шаргородського району Вінницької області.

Батько – Залозний А.В. і мати – Залозна Г.І. працювали в колгоспі.

Здібності до малювання в Анатолія Анатолійовича з'явилися в першому класі. В 4-5 класах Анатолій відкрив для себе нове захоплення – різьба по дереві. Починаючи з 7-го класу він відвідував гурток «Юний художник», де навчався натягувати і ґрунтувати полотна та писати фарбами. Уроки малювання для юного художника були найулюбленіші.

Школу закінчив в 1976 році. В цьому ж році вступив до будівельного училища, тому що малювання вважав просто захопленням. Там також багато малював, брав участь в студентських виставках, присвячених різним датам і подіям.

Після закінчення училища працював на укладці газопроводу Уренгой– Помари-Ужгород в Львівській області.

В 1979 році розпочав службу в Радянській Армії в м. Котовську.

В 1982 році поступив на десятимісячні курси художників-оформлювачів у м.Вінниці.

В 1983 році успішно склав екзамени і став студентом художньо-графічного факультету Одеського педагогічного інституту ім.К.Д.Ушинського. В 1988 році закінчив інститут з червоним дипломом, отримав запрошення викладати в школі №119 м.Одеси, кращої школи міста, де пройшов захист диплома на тему: «Настінна розпис за казками О.С.Пушкіна». При розподілі, між запропонованим викладати в Вінницькому педагогічному інституті і на кафедрі малюнка свого інституту, зробив вільний вибір – приміську середню школу в с.Дачне, що дозволило мати більше вільного часу для творчості.

В 1991 році Залозний А.А. залишив педагогічну діяльність, зайнявся творчою роботою.

Влітку 1994 році – успішна виставка з групою Одеських художників в м. Нант і Лілль у Франції. 1996 рік – виставка в Греції, м. Волос.

З 1996 року проживає в Одесі до сьогодні.

З 1997 року щорічно приймає участь у виставках-вернісажах, присвячених дню м. Києва та міських і національних виставках в м. Одесі і Києві. Його роботи знаходяться в приватних колекціях більше, ніж в 45 країнах світу.

Гончарук Василь Іванович

Ми часто шукаємо шанованих людей, вихідців із села, випускників нашої школи, які проживають за межами села, і не помічаємо тих, які закінчивши школу, вищий навчальний заклад, повертаються в рідне село. Працюють, мають свої здобутки в праці, допомагають вирішувати складні проблеми села. Саме серед таких людей можна назвати ім'я директора ФГ «Зведенівське» Гончарука Василя Івановича.

Народився Василь Іванович 30 серпня 1966 року в сім'ї колгоспників. В 1974 році пішов у 1 клас Зведенівської восьмирічної школи. У 1982 році закінчив 8 класів Зведенівської восьмирічної школи, отримавши свідоцтво з відзнакою. У 1982-1984 роках – учень Рахнівсько-Лісової середньої школи. Восени 1984 року був призваний до лав Радянської Армії.

В 1986 році був прийнятий в члени колгоспу ім.Суворова с.Зведенівка працівником будівельної бригади.

У 1987 році вступив до Української сільськогосподарської академії м.Київ. В 1992 році закінчив і здобув спеціальність «Вчений агроном».

В період з 1989 по 1991 рік працював начальником механічного загону, помічником бригадира рілничої бригади, бригадиром по кормовиробництву. 1992-1995 роки Гончарук В.І. працював на посаді головного агронома колгоспу ім.Суворова. У 1995 році обраний на посаду голови правління колгоспу ім.Суворова.

З 1999 по 2000 рік – голова правління колгоспу «Земля Поділля».

В 2000 році, в зв'язку з реорганізацією колгоспу, призначений на посаду директора ПП «Зведенівське» і працює по даний час.

В період з 1998 по 2006 роки був депутатом районної ради III, IV скликань. Одружений, має трьох синів. Дружина – Гончарук Ірина Іванівна, працює вчителькою початкових класів Зведенівської СЗШ I-III ступенів. Син – Гончарук Микола Васильович, працює менеджером в ПП «Зведенівське». Син – Гончарук Іван Васильович, студент Вінницького національного аграрного університету за спеціалізацією «Правознавство». Син – Гончарук Олександр Васильович, учень Зведенівської СЗШ I-III ст.

Василь Іванович не байдужий до питань, які стосуються його особисто, не стоїть осторонь проблем села, проблем школи. Він досить часто є бажаним гостем Зведенівської школи. Жодна святкова лінійка не проходить без його участі, він завжди приходить із спонсорською допомогою. Взагалі, Василь Іванович – людина чуйна, добра, справедлива, небайдужа до чужого горя. В будь-який час прийде на допомогу, порадить, як вирішити проблеми. Василь Іванович завжди пам'ятає про школу. І не лише тому, що в школі навчається його син, працює педагогом дружина, а й тому, що не є байдужим до проблем школи сьогоднішніх і процвітання її в майбутньому. В більшості випадків сам ініціює і надає необхідну допомогу наявною технікою, будівельними матеріалами, коштами. Вже стала традицією матеріальна допомога, яку Василь Іванович надає щорічно під час урочистих лінійок.

Проте не лише шкільними проблемами живе Василь Іванович, а й цікавиться проблемами громади. Доказом цього є його сприяння реалізації проекту «Центр рекреації і релігійного туризму», спонсорська допомога на відкриття дитсадку, спонсорський внесок римо-католицькій громаді до відкриття в селі костьолу Святого Йосипа – робітника, виділенні коштів на освітлення вулиць та ін.

Василь Іванович не забуває і про дітей з сімей малозахисених категорій, надає їм допомогу.

За сумлінну працю та вагомий внесок у соціально-економічний розвиток району Василя Івановича нагороджено Почесною Грамотою районної державної адміністрації та районної ради.

Бондар Віктор Дем'янович

Добрих 25 літ минуло з того часу, як Віктор Дем'янович Бондар прийшов працювати в Зведенівку. З тих пір в селі щось ніби змінилось, стало все на свої місця. Він, як порядний господар, умілий керівник, вкладає всі свої здібності, можливості і хист у загальну справу. Його копіткою працею зроблено багато корисних справ.

Коріння його хліборобського роду в с. Глинськ Калинівського району Вінницької області. Народився Віктор Дем'янович 12 квітня 1952 року. Після закінчення місцевої школи вступив у Київську сільсько-господарську академію, закінчив її у 1974 році і здобув фах «вчений агроном».

Трудову діяльність В.Д.Бондар розпочав в Перепільчинцях – бригадиром відділення колгоспу ім. Кірова с. Плебанівки, потім – агрономом по захисту рослин. Обирався секретарем парткому та головою сільської ради.

Тут зустрів свою половинку, чарівну дівчину на ім'я Марія, яка запала йому в душу й стала супутником на все життя. Вона подарувала йому двійко діток – Андрія та Віталіну. Зараз Марія Григорівна працює керівником ПП «Довіра» с. Зведенівка. Син Андрій працює прокурором Тульчинського району, донька Віталіна – медсестра Зведенівської СЗШ I-III ступенів.

В 1988 році Віктор Дем'янович обраний головою колгоспу ім.Суворова с.Зведенівки. За його головування в селі розпочалося будівництво школи.

В 1995 році В.Д. Бондар призначений заступником директора Рахнянського елеватора, а в 1998 році – директором елеватора. Сім'я його проживала у Зведенівці.

У 2006 році В.Д. Бондар обраний сільським головою Зведенівської сільської ради.

Віктор Дем'янович – це людина, яка найбільш плідно працює над покращенням соціального розвитку села. Він генерує ідеї, які знаходять розуміння та підтримку жителів Зведенівки. Характерним прикладом тому є відкриття дошкільного навчального закладу, який є одним з кращих у районі.

Вміння керувати не простою громадою, і керувати з успіхом, йому не позичати. За його ініціативою та сприянням Зведенівська сільська рада перемогла у двох обласних конкурсах: «Очистка та благоустрій громадських колодязів» і «Благоустрій – крок до економічного розвитку» та республіканському – «Центр рекреації та релігійного туризму». Це стало поштовхом до створення зони відпочинку, де жителі села мають змогу відпочити від буденних турбот, облаштування святині нашої місцевості Йосафатової долини. В 2013 році сільська рада, яку очолює В.Д.Бондар отримала перемогу у республіканському конкурсі за проектом «Поліпшення системи водопостачання».

Він – депутат районної ради трьох скликань.

Перебуваючи у відрядженнях за кордоном, Віктор Дем'янович налагоджує зв'язки з іноземними партнерами. І свою чергу, в селі побували гості з Польщі та Франції.

За сприяння Віктора Дем'яновича в селі зроблено ремонт доріг, освітлення вулиць у нічний час, зроблено огорожу біля пам'ятника загиблим воїнам. Він надавав посильну допомогу у будівництві храму Успіння Пресвятої Богородиці. Опікується завершенням будівництва нової школи.

Віктор Дем'янович підтримує всі культурно-масові заходи, які проводяться в селі, він є ініціатором створення футбольної команди «Зведенівка» та всяко сприяє у її здобутках. Сяляни дякують сільському голові за чудово збудовану в селі зону відпочинку.

Віктор Дем'янович належить до числа тих голів територіальних громад, які вміють переконувати людей, вміють вести їх за собою, вміють працювати і домагатися вагомих результатів. Доказом цього є те, що Зведенівська сільська рада у 2012 році посіла перше місце у конкурсі на кращу сільську раду району.

Завдяки наполегливій праці Віктор Дем'янович став людиною року – 2013 в номінації «Сільський голова».

Бондар Марія Григорівна

Народилася Марія Григорівна Бондар 15 червня 1959 року в селі Перепільчинці Шаргородського району. Батько, Григорій Онуфрійович Кукурудза, довгий час очолював у селі колгоспну молочно-товарну ферму, мати Ольга Іванівна – завідувача місцевим відділенням зв'язку.

Своїм прикладом у повсякденній праці батьки привили доньці Марії багато того, що вона використовує протягом свого життя й досі – любов до праці, любов до дітей, повага до старших. Але найголовнішим правилом у житті Марії було і є – віра у Бога. Тому і стало для Марії Григорівни життєвим кредом: **«Віра в Бога, землю та власну працю»**.

Марія Бондар пройшла усі ступеньки освіти. Спочатку – місцева неповна середня школа, потім – Немирівське педагогічне училище, потім – Київський педагогічний інститут ім. О.М. Горького. Свою педагогічну діяльність учителька Марія Григорівна розпочала

у своєму селі у місцевій школі, де працювала з 1978-го по 1988-й рік. Далі молода сім'я Бондарів переїхала у село Зведенівку, куди чоловіка Віктора Бондара районна влада рекомендувала головою колгоспу. Марія Григорівна працювала учителькою в Зведенівській школі, де прививала учням любов до всього доброго, порядного, людяного та прекрасного. А коли в незалежній Україні розпочалася так звана «земельна реформа», Марія Григорівна, порадившись із чоловіком Віктором Дем'яновичем, створила приватне підприємство, назвавши його «Довіра». І довіра у зведенівчан таки була до цієї тендітної, миловидної жінки. Спочатку їй довірили свої земельні паї перша сотня людей-пайовиків, потім таких було 200, потім 300. На сьогоднішній день у ПП «Довіра» числиться 400 пайовиків зведенівчан і 150 із сусіднього села Юліямполь.

Важко, дуже важко було молодому підприємцю М. Г. Бондар організувати весь робочий процес після розваленого і розкомплектованого колективного господарства. Доводилось звертатись по кредити в державі, позичати грошей у своїх знайомих.

З часом підприємство обзавелось новою сучасною імпортною технікою. Адже люди довірили Марії Григорівні свої 2 гектари землі, щоб на них родила пшениця, ячмінь, буряки, кукурудза. Для цього власниця підприємства придбала комбайн John Deere, сучасні імпортні сівалки Great Plainse, пневматичну сівалку точного висіву Planter, а також дискову борону Gregorie Besson та інше. Завдяки такій техніці ПП «Довіра» на своїй півторатисячній площі земель вчасно, за яких 3–4 дні, засіває усі площі пшеницею, ячменем, цукровими буряками та іншими культурами. Вміло обробляючи та даючи землі все їй необхідне, ПП «Довіра» сьогодні одержує високі врожаї культур. Так, пшениця на зведенівських полях видає по 50 ц з кожного гектара, ячмінь – 40 ц., а ріпак – 30 ц., соя – 30 ц., горох – 30 ц., соняшник – 30 ц., кукурудза по 110 ц. А цукрові буряки зведенівчани із «Довіри» збирають по 700 і більше центнерів з гектара.

Від таких врожаїв підприємство «Довіра» тільки багатшає. А коли багатшає господарство, багатшають і працюючі, і пайовики. Так, середня заробітна плата усіх трьох десятків працюючих сягає 3–4 тисяч гривень у місяць. А в окремі місяці – й навіть до 6 тисяч гривень.

Задоволені успіхами «Довіри» і орендодавачі, які довірили свої землі Марії Григорівні. Автор особисто почув розмову таких серед мешканців Юліямполь: *«Ти не працюєш, а тобі задарма машину зерна із Зведенівки щороку привозять. Маєш дві – три корови, п'ятеро свиней, птиці без ліку, а тобі ще біржа платить за те, що на роботу не ходиш...»*

Особливу увагу ПП «Довіри» відчувають на собі і учні місцевої школи, і діти дитячого садочка, і престарілі ветерани, і пенсіонери села. Усім їм Марія Григорівна приділяє свою увагу як керівник сьогодні потужного сільськогосподарського підприємства. Вона завжди відчуває серцем потреби людей села, постійно турбується про них.

Не залишається осторонь Марія Григорівна від духовних потреб своєї громади. Вона щиро допомагає мешканцям краю у відновленні відомої не тільки у нашому краї, а й у всьому мирі – Йосафатової долини хрестів, яка являється унікальним місцем паломництва мирян зі всієї округи.

А в Зведенівці Марія Григорівна за власні кошти та за допомогою віруючих збудувала на місці колишньої зруйнованої в роки безбожної сталінської п'ятирічки церкви, новий чудовий за своєю красою православний храм Успіня Пресвятої Богородиці.

І це далеко не повний перелік добрих справ Марії Григорівни. Жінка живе проблемами мешканців Зведенівки, дбає про культурний розвиток села. При цьому їй ніхто не звільняв від обов'язків дружини, матері, бабусі. Вона дбайлива господарка. І радують веселим щебетом бабусю Марію і дідуся Вітю їхні онуки Артур, Віктор, Марія і Софія, коли у вільні від роботи святкові дні родина збирається разом у батьківському домі.

ІВАШКІВЦІ

*Івашківці, Івашківці – моє святе село!
Як не любить Івашківці – дитинства джерело?!
Красою вічно славиться лісів, полів, садів
І працею ударною восьми працівників
Піснями стоголосими прославлені жінки.
Ми славимо Івашківці на всі святі віки!
Юлія Валькова та син Олексій*

Заселення придністровської Барщини за М.Грушевським припадає на період володіння нашими землі ми литовським князем Вітовтом, тобто кінця XIV – початку XV століть, коли ними володів рід Карачевських. У 1450 році вперше згадуються Васьківці, що належали якомусь синові Васька Буцня. Але вже у кінці XVI століття це поселення стало носити назву Івашківці й не змінювало його до тепер. На жаль, точної дати заснування села встановити практично неможливо, але відомо, що з кінця XVI століття на село Васьківці уже накладався певний податок.

Події Визвольної війни українського народу під керівництвом Б.Хмельницького певним чином впливали на життя селян Івашковець. Через село пролягала битва дорога від Шаргорода до Бару. Вона проходила через села Калинівка, Івашківці, Степанки, Романки, Копайгород, Кошаринці, Митки і до Бару. Тому доволі твердо можна стверджувати, що Б.Хмельницький, М.Кривоніс, Д.Нечай, а також польські воєводи М.Каліновський, С.Лянцкоронський, М.Потоцький не раз побували в Івашківцях. Під час подій цієї війни, а також подій окупації наших земель Туреччиною з 1672 по 1699 рр. в нашій місцевості особливо поширилися епідемії холери та чуми (морової язви). В літературі тих років описувались події на Поділлі так: «...Дуже вмирають люди і лежать, наче дрова, до Дністра, біля Шаргорода й далі до Брацлава...».

На знак страшних хвороб згодом жителі наших сіл ставили на роздоріжжях кам'яні хрести, датовані початком XVIII століття. Один з таких христів стоїть і донині на роздоріжжі південної околиці села Калинівки, де проходила битва дорога Шаргород – Бар, з датою на хресті 1740 р.

Під час таких трагічних подій у краї будувалися церкви. В Івашківцях така будувалася у 40-х роках XVIII століття і освячена 1744 року на честь Різдва Пресвятої Богородиці. Греко-католицька церква була дерев'яною, але завдяки постійній підтримці прихожан вона проіснувала аж до сталінської безбожної п'ятирічки. У 1932 році її закрили і розібрали.

В Івашківцях радянська влада вперше була проголошена у лютому 1918 р., але через часті зміни влади, відновлена у 1921 р. У цьому ж році створена Івашківська сільська рада. Першим головою її був К.І. Михальчук. Першу спілку (ТСОЗ) «Праця» очолив Петро Васильович Ковальчук.

З початком колективізації в селі почали стихійно виникати повстанські загони (комуністи її називали бандами), але у 1929 році все ж таки в селі було створено два колективних господарства (колгоспи) – колгосп «Праця» і колгосп «Прогрес», які у 1935 році об'єдналися у єдиний під назвою «Праця». Очолив колгосп Федір Григорович Іваніцький.

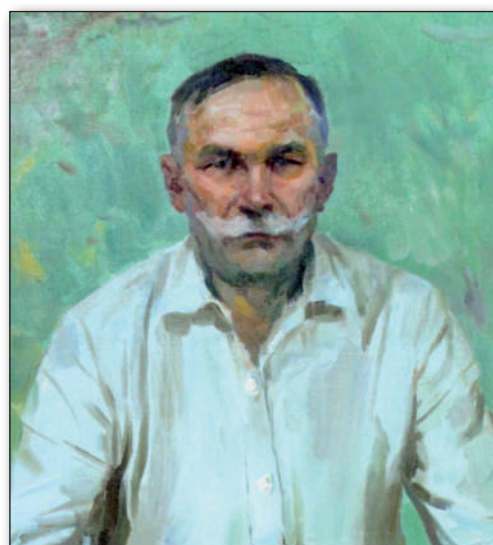
В 30-х роках Івашківці, як і вся Шаргородщина, перетерпіли страшний Голодомор. В селі із 460 господарств загинуло понад 200 жителів. Тепер на знак цієї жахливої події у селі встановлено пам'ятний знак.

Під час Великої Вітчизняної війни в період окупації в Івашківцях діяла підпільна група, очолювана Дмитром Павловичем Очеретнюком. Окремі члени цієї групи були заарештовані й посаджені до Тираспільської в'язниці разом із 18-тьма жмеринськими підпільниками.

За роки війни на фронт мобілізовано 337 чоловік. 176 із них загинули. Багато івашківчан покояться у країнах Західної Європи.

Перший навчальний заклад в Івашківцях бере свій початок з 1862 року. Перших кілька років школа в Івашківцях існувала тільки на папері. Але з 1874 року церковно-парафіяльна школа покращила свою роботу й існувала аж до 1918 року. У 1924 році в Івашківцях організована 4-річна трудшкола, яка діяла до 1936 року, коли в селі була відкрита семирічка. З 1966 року по цей час в Івашківцях працює середня школа.

У неймовірно важких умовах післявоєнної відбудови колгоспники колгоспу «Праця» відзначилися у праці на полях і фермах. Такі одержували високі урядові нагороди.

Іваніцький Федір Григорович

Народився у 1896 р. у Білій Церкві в сім'ї бідного робітника. Батьки до Жовтневої революції і після займалися землеробством. У 1904 р. Федір зарахований до 1 класу Білоцерківської школи, де проявив хороші здібності у навчанні. Закінчив 5-й клас у 1909 році й допомагав батькам по господарству. Згодом закінчив Вінницьке училище по спеціальності слюсар-апаратник, після чого був направлений у Могилів-Подільський на машинобудівний завод. Показавши себе здібним, відповідальним працівником, у 1923 році був прийнятий

у члени ВКП(б), отримавши партійного квитка за №1662774, був направлений на партійні курси у Кам'янець-Подільський. По закінченню курсів направлявся на керівні посади заводів, в тому числі цукрових.

В середині 30-х років відбулось укрупнення дрібних господарств, під яке потрапило і с. Івашківці. Так у 1945 році було об'єднано два колгоспи «Праця» і «Прогрес» в один – «Праця», головою якого було призначено Іваніцького Ф.Г., який працював тут до війни. Повернувшись із фронту, Федір Григорович спочатку був призначений керівником районного МТС, проте через рік, у 1946 році, повертається у село і знову очолює колгосп «Праця» до 1956 року, поки хвороба, а далі і смерть не забрали його.

Працюючи головою колгоспу, Федір Григорович помітно підняв господарство, як рільництво, так і тваринництво. Господарство щорічно, отримувало високі врожаї зернових, технічних культур. Сам Іваніцький особисто виконував обов'язки і голови і полевода, його можна було зустріти всюди серед людей. У 1947 р. господарство виростило найбільший врожай зернових культур в районі, причому на великих площах.

Досягнуті результати стали відомі далеко за межами області і держава високо оцінила труд як голови, так і передовиків колгоспного виробництва. У 1948 році Указом Президії Верховної Ради СРСР було присвоєно звання Героя Соціалістичної Праці 22 вихідцям нашого району, серед яких 9 івашківчан, в тому числі і Федору Григоровичу Іваніцькому, яким по праву гордиться наше село.

Федір Григорович з дружиною Вірою Яківною виростили 3 дітей. Помер Іваніцький Ф.Г. в 1957 році й похований в Івашківцях.

Гордійчук Текля Омелянівна

Народилася у 1904 р. в селянській сім'ї. Закінчила 2 класи церковно-приходської школи. Дитячі роки згадує як дорослі тому, що з раннього дитинства пасла чужих корів і працювала у полі, а також поралася по господарству.

З 15-ти років і до самої старості працювала в ланці. Як і всім працівникам того часу, важка праця давала про себе знати, але вона і кувала в Теклі Омелянівні героя.

З болем в душі згадує вона роки голодомору 1932-1933 рр., коли з трудом вдалося вижити на лободі, жолудях, листі різних рослин. Роки війни також давали про себе знати, адже стало ще важче. В селі майже не залишилось чоловіків і вся праця лягла на плечі жінок. Доводилось орати коровами, волами, сіяти, косити косами, молотити ціпом – все самим, але, як і тисячі інших жінок, вона вистояла, гартувалась випробуванням долі.

Разом з чоловіком Іваном Петровичем у 1928 році народили і виховали доньку Марію. Текля Омелянівна радувалась народженню онуків Ганни, Григорія та Івана.

Зірку Героя Соціалістичної Праці отримала вже в солідному віці, у 43 роки, за високі показники врожаю зернових та технічних культур.

Померла Текля Омелянівна у 1975 році.

Заболотна Марфа Трохимівна

Народилася 1926 року в с. Івашківці в сім'ї бідняків. Закінчила лише 2 класи, не маючи одягу і взуття вимушена була залишити школу і працювати з батьками. З 14 років працювала в ланці, було дуже важко рівнятися на дорослих, але вона старалась не відставати. Важкі часи голоду, коли терли хрін і жолуді на борошно, вживали у їжу різні бур'яни, згадуються з гіркотою, бо після такої їжі було не легко сапати від зорі до зорі, але вибору не було. Молоду Марфу, як старанну і моторну дівчину, обирають ланковою і під її керівництвом ланка збирає високі врожаї. А у 1947 році отримала найвищий врожай зернових у районі.

У 21 рік молода Марфа отримала Золоту зірку і їй присвоїли звання Героя Соціалістичної Праці. Пізніше ще отримувала ордени і медалі. Одружилася Марфа з молодим красенем Григорієм Амбросійовичем, з яким виховали чотирьох доньок: Любу, Ганну, Марію, Надію.

Марфа Трохимівна важко переживала смерть доньки Любові та чоловіка. Вона говорила, що важке було життя і зірка Героя – то була, мабуть, найщасливіша мить у її житті, з нею і світу побачила, і людей хороших зустріла.

Померла Марфа Трохимівна у 2000 році, похована на місцевому кладовищі.

Зварич Наталя Володимирівна

Народилася в 1925 році в с. Івашківці. Свій трудовий шлях вона ще почала з 13 років. Рано залишилася без батька, допомагала мамі виховувати молодших. Сама ще дитина, а у дитячому садку працювала нянею, доглядала 9 маленьких дітей, які ще не вмели й ходити. Потім пішла у ланку, де трудилася до самої старості, не знаючи відпусток по вагітності, ні перерв по догляді за дітьми. Коли почалася війна, Наталі було 16 років, і її обрали ланковою за пропозицією колгоспників.

Героїнею Соціалістичної Праці стала в 22 роки, виростивши на кожному гектарі по 386 ц. буряка, і 30,4 ц. жита.

Наталя Володимирівна разом з чоловіком Володимиром Андрійовичем виростили і виховали семеро дітей. Володя живе у Золочеві Львівської області, Василь – у Брянську, Галя – у Вінниці, Саша і Оля – в Дніпропетровській області, Олена і Віктор – у Шаргороді. Родина Зваричів нараховує 36 чоловік, в тому числі 12 внуків і 2 правнуки.

В житті Наталі Володимирівни була одна надзвичайна подія, вона була делегатом III Всесоюзного з'їзду колгоспників у Москві, який проходив 25-27 жовтня 1969 року.

Приймала активну участь у художній самодіяльності. Колектив хор – ланки, членом якої вона була, отримував грамоти ЦК КПРС, ЦК КПУ, медалі. Наталя Володимирівна була самим активним і почесним гостем школи, діти любили її розповіді, відвідували її вдома.

Померла Наталя Володимирівна у 2008 році.

Очеретнюк Степанида Сафонівна

Народилася 24.11.1901р. в с. Івашківці в сім'ї селян-одноосібників. Батько, Пастушенко Ксенофонтій Семенович, і мати, Пастушенко Анастасія Григорівна, весь свій вік проробили в полі.

Степанида закінчила лікнеп, розпочала свій трудовий стаж у 16 років. Більше двох десятків літ очолювала ланку і по врожаях їй не було рівних ні в колгоспі, ні в районі.

Разом з чоловіком Очеретнюком Юхимом Прокоповичем виховали двох дітей: Ніну і Василя. Має 5 внуків і 5 правнуків. За працю Степанидину Сафонівну 26 лютого 1948

року було відзначено найвищою нагородою – їй присвоїли звання Героя Соціалістичної Праці. Нагороджена 2 медалями «За доблесну працю». Активна учасниця художньої самодіяльності, виступала у колективі хор-ланки в Кремлівському палаці з'їздів. Все життя вона відзначалася великою фізичною силою, працелюбністю.

Померла Степанида Сафонівна 10 серпня 1990 року.

Сенчишина Ганна Яківна

Народилася 28.11.1929 р. в с. Івашківці. Батько, Яків Микитович, працював різноробчим в колгоспі, мати, Докія Філімонівна, була членом ланки. В їхній сім'ї було 11 дітей – 6 хлопчиків і 5 дівчаток. Ганна Яківна була третьою дитиною в її батьків. Закінчила три класи Івашковецької школи, була прийнята в комсомольську організацію. Рано почала працювати. Щоб допомогти сім'ї вижити в ті роки, доглядала за молодшими, наїздила по Бессарабії в пошуках роботи.

В роки війни працювала, не покладаючи рук, за що у 1945 році була нагороджена медаллю «За доблесну працю».

Вийшла заміж, а через 8 місяців її перший чоловік помер, бо з армії повернувся з хворими легенями. Потім вийшла заміж вдруге за Миколу Платоновича, який майже все своє життя пропрацював в тваринництві, займаючи керівні посади, але щастя відвернулося від Ганни Яківни. Поховала трьох синів: Віталія, коли йому було кілька років, Сашу, який загинув на службі в армії, Миколу. Донька Людмила проживає в м. Вінниці. В 1947 р. Ганна Яківна виростила по 33,5 ц., пшениці з гектара і була відзначена найвищою урядовою нагородою – отримала звання Героя Соціалістичної Праці. Серед івашківських Героїв Ганна Яківна була наймолодшою, на період вручення Золотої Зірки їй виповнилось лише 18 років. 16 років, до виходу на пенсію, працювала на фермі. Має 45 років трудового стажу.

Тимошенко Євдокія Терентіївна

Народилася у 1914 році в с. Івашківці у сім'ї бідняків. Батьки виростили і виховали шестеро дітей, серед яких Докія Терентіївна була третьою. Не маючи змоги через злиденні умови життя, вона закінчила 3 класи і у четвертому класі перестала відвідувати школу, допомагаючи батькам у полі та по господарству. В ранні роки зазнала важкої, непосильної праці, але постійно працювала в полі вже як роботяща, відповідальна і вимоглива ланкова.

Життя склалося так, що Докія Терентіївна не зустріла в ньому супутника життя, так і прожила його самотньою, тож робота для неї була основою життя, а всі члени ланки були її родиною. Ще дівчата не встигли піднятися на зорі після важкої праці, а їй, як ланковій, потрібно всіх обійти, дати наряд і вдома впоратись по господарству, так як жила одна. Сестра Настя та чотири брати: Корній, Єфрем, Антін та Іван були одружені і жили окремими сім'ями, а зустрічались лише у вільні години.

Ланка Докії Терентіївни з року в рік, докладаючи великих зусиль, досягла непоганих врожаїв зернових культур, буряків, городини. У 1947 році отримали кращі результати в районі і в області. Враховуючи заслуги попередніх років та дані результати, Докія Терентіївна була нагороджена орденом Леніна і Золотою зіркою та присвоєно їй звання Героя Соціалістичної Праці. Ще багато років вона самовіддано працювала, отримуючи високі врожаї, та важка праця з ранніх років дала про себе знати – вона отримала інвалідність. Померла Докія Терентіївна у 1993 році й похована на місцевому кладовищі.

Федорчук Марія Тимофіївна

У 1918 році в сім'ї бідняків народилася донька Марія. Крім Марії Тимофіївни у сім'ї ще була молодша сестра Мотря та брати Іван, Олександр. Батько рано помер, і в сім'ї поселилися злидні, голод, проте сім'я вціліла і всі вони пройшли важкий шлях. Марія і Мотря працювали у полі, пізніше Мотря перейшла на свиноферму. Брат Іван працював у Донбасі на шахті, пізніше переїхав з сім'єю в Росію і прожив до кінця свого віку в Іркутській області, а Олександр – в Оренбурзькій області.

Марія Тимофіївна, загартована з дитинства у праці, не зламалась перед важкими випробуваннями 30-х років і вже у 40 своїх років вона, як ланкова, передова трудівниця, була нагороджена орденом «Трудового Червоного Прапора», а у 1947 році за особливі заслуги – за вирощування зернових, круп'яних культур, буряків, була нагороджена орденом Леніна і Золотою Зіркою, їй присвоєно звання Героя Соціалістичної Праці.

Марія Тимофіївна прожила вік із сестрою, так і не зустрівши долі. Спогади про важкі роки, нестатки, злидні не покидали її, але окриляла радість, що вона вік дарма не прожила, була потрібна людям і що її праця щедро була оцінена державою.

Померла Марія Тимофіївна у 1981 році похована в рідному селі.

Шпак Анастасія Анатоліївна

Народилася у 1919 році в с.Івашківці в сім'ї бідняків. Батьки Анастасії Антонівни жили у злиднях, виростили двоє дітей, не могли дати дітям освіти. Старший син Василь ніде не навчався, Анастасія Антонівна пройшла лише лікнеп. З раннього дитинства, як усі селянські діти, Анастасія пройшла гартування з матір'ю у праці на полях, на домашньому господарстві.

Проїшли роки, і в буднях важкої праці юна Настя зустріла свого судженого Михайла, з яким і пройшла через все життя, народивши п'ятеро дітей. Старша донька, Марія, після служби за контрактом в Угорщині, народила сина і повернулася в рідне село. Син Олександр одружився, має свою сім'ю, працює механізатором. Ганна одружилася, народила троє дітей, рано померла. Мотря з сім'єю виїхала в Білорусію. Надія проживає у м. Літин.

Золоту зірку Героя Соціалістичної Праці отримала у 1947 році за високі врожаї сільськогосподарських культур. Пізніше була нагороджена медаллю «Мати Героїня». Важко сьогодні навіть уявити ті будні: маючи п'ятеро дітей, продовжувати працювати і бути прикладом для всіх. Але Анастасія Антонівна встигала всюди, така вже вона була завзята, і до праці, і в сім'ї. Вона дуже любила своїх онуків.

Померла Анастасія Антонівна у 1999 р. Похована у рідному селі.

* * *

*Берещук
Олександр Дем'янович*

Окремі колгоспники колгоспу «Праця» за одержання високих врожаїв зернових культур у 1947 році нагороджені орденами та медалями. Серед них орден Леніна одержали: бригадир Берещук Олександр Дем'янович, ланкова Берещук Катерина Петрівна, бригадир Романчук Прокіп Павлович.

У 1956 році колгосп «Праця» було перейменовано у колгосп ім. Івана Франка. Своєю

*Берещук
Катерина Петрівна*

*Романчук
Прокіп Павлович*

*Олексишин
Федір Порфирович*

невтомною працею уславили село бригадир тракторної бригади, він же і комбайнер, Тимошенко Корній Терентійович, який за підсумками 1965 року був нагороджений орденом Леніна; голова колгоспу ім. Івана Франка **Олексишин Федір Порфирович**, який за високі показники господарства у 1966-1970 рр. був нагороджений Орденом Леніна.

За роки керівництва колгоспом Федором Олексишиним в селі побудовано чудовий Будинок

культури, середня школа, дитячий садок, побутовий комбінат, сучасна тракторна майстерня, ферми. Будувалися житлові будинки для колгоспників та інших працюючих на селі. При Будинку культури організовано чи не єдину в країні хор-ланку у складі восьми Героїв Соціалістичної Праці, яка з 1967 року стала носити назву народної. Цей жіночий вокальний ансамбль виступав на сценах Шаргорода, Вінниці, Києва. Його зустрічали аплодисментами делегати партійного з'їзду, що відбувався у Кремлівському палаці з'їздів у Москві.

За роки незалежності в Івашківцях збудовано храм, який освячено у 2013 році на честь Дмитра Солунського.

У 2010 році силами самих жителів та на їх кошти проведено газифікацію села. У цьому ж 2010-му селу виповнилося 560 років. Івашківчани з любов'ю оспівують своє село, своїх людей. І звучать слова поезії місцевих авторів про свою маленьку батьківщину:

*Тимошенко
Корній Терентійович*

Люблю душею землю цю

*Село моє – Івашківці –
Безсмертне і святе!
Люблю душею землю цю,
Де ліс старий росте.
Нащадки роду славного
В селі моїм живуть.
І, хоч сьогодні мирний час,
Щоденно бій ведуть.
З дощами і посухами,
Щоб хліб наш ріс – зійшов,
Щоб газопровід в кожен дім
По всім селу пройшов.
І я щоденно бій веду,
Щоби знання здобуть,
Щоб мамі, тату і селу
Достойним сином будь!*

* * *

*Боже, бережи моє село
Від напасті, лиха і руїни,
Щоб воно зростало і цвіло –
Ця подільська квітка України...
... Я молюся за своє село,
За сім'ю, за маму, за родину.
А щоб все під захистом було,
Я молитву дам у спадок сину.*

Сергій та Любов Здирко

КАЛИНІВКА

Заснування цього невеликого, але напрочуд красивого і привабливого своїми краєвидами села з мелодійною назвою «Калинівка» почалося під час польського періоду, коли землями Шаргородщини заволоділи і на них господарювали пани Замойські. Це був початок XVII століття.

На спалених лісних масивах поблизу Шаргородської фортеці за три версти від містечка, на лівому пагорбі безіменного струмка, що протікає й донині по «Ставиську», силами православного братства, яке на той час у нас на Поділлі засновували церкви і школи на протигагу польським володарям, які старалися окатоличити народ, було закладено будівництво православного монастиря. Отже, треба вважати, що 20-ті роки XVII століття були роками заснування села Калинівки.

Монастир проіснував до подій Визвольної війни українського народу 1648-1654 років. Під його стінами у ті роки не один раз перебували війська Богдана Хмельницького, Максима Кривоноса, Данила Нечая. Бували в Калинівці й польські воєводи М.Каліновський, С.Лянцкоронський, М.Потоцький. Як свідчення цього є досить велика кількість, як для такого села, криничок, з яких проїжджі вояки не раз поїли своїх коней. В Калинівці й донині місцевість ця називається «кринички».

Під час Хмельниччини монастир в Калинівці був зруйнований козаками Кривоноса. І лише в 1718 році новий володар Шаргорода Конєцпольський відновив монастир в Калинівці і ввів сюди базиліан. Але вже новий власник шаргородських земель Станіслав Любомирський перевів базиліанський монастир з Калинівки в Шаргород. В селі залишилася церква, побудована базиліанами при допомозі С.Любомирського у 1740 році.

Після приєднання нашого краю до Росії, в 1795 році греко-католицька церква, названа на честь Положення пояса Пресвятої Богородиці була переведена, як і базиліанський колишній Калинівський монастир в Шаргороді, в православну. Діяла стара дерев'яна церква аж до 1892 року. Поруч з нею у 1807 році на кошти архімандрита Шаргородського монастиря Феофана (Романовського) почалося будівництво нової кам'яної церкви, яка була освячена 12 червня (ст.стиль) 1830 року на честь преподобного Онуфрія. Калинівська церква хоч і була зачинена у роки сталінської безбожної п'ятирічки, але завдячуючи своїм міцним стінам, збереглася.

Вже у недалеких 80-х роках минулого століття шаргородська районна комуністична влада знову хотіла знищити недіючий на той час кам'яний храм в Калинівці. Але, дякувати Богу і місцевим прихожанам, церква вистояла, силами мирян відремонтована і відновила свою роботу. І стоїть могутній красень-храм по-серед Калинівки, скликаючи мелодійним дзвоном до себе своїх і навколишніх мирян.

Калинівка здавна славилася своїми працьовитими людьми. Ці люди на протязі ХХ століття зазнали часом жахливих страждань. Особливо Калинівка страждала під час громадянської війни, в роки колективізації та репресій. Але найбільше влада поглумилася над селянами цього села у 1932-1933 роках, коли нею було штучно створено Голодомор. В Калинівці, в якій нараховувалось всього 240 господарств і проживало 846 душ, тільки за 1933 рік загинули через голод 350 чоловік.

На фронті Великої Вітчизняної війни з села пішли понад 200 чоловіків. 71 із них до дому не повернулись. На їх честь силами колгоспників в центрі села збудовано пам'ятник.

Після війни в село поверталися змучені, скалічені війною солдати. Поверталися до мирної праці. На грудях блищали бойові нагороди за мужність і відвагу. Орденами та медалями були нагороджені всі воїни Калинівки. Найбільш досвідчені очолили в селі відповідальні, основні робочі колективи та організації.

Калинівську сільську раду після визволення села від німецьких окупантів очолила Студоляк Ліза Тимофіївка. А коли в село стали повертатися демобілізовані солдати війни, то вони й замінювали трудівниць – жінок. Сільську раду очолив у 1945 році демобілізований Боднар Микола Пилипович.

Пізніше сільську раду очолювали Бешлей Захар Савович, Шевчук Григорій Петрович, Лук'янчук Андрій Семенович, Марков Іван Миронович.

Згодом, після укрупнення у 1957 році сільських рад, Калинівська сільська рада була приєднана до Буднянської. Очолював нову територіальну громаду голова Жураховський Андрій.

У 1959 році Калинівка знову зазнала адміністративного поділу, після якого село стало належати до Плебанівської сільської ради. Головою сільської ради був обраний відставний офіцер, фельдшер по професії Поперечний Михайло Євгенович.

Важко жилося у ті повоєнні роки, коли розруха оповила наші українські села. Деколи обходилися одним щавелем, Божим духом та жменькою борошна. Особливо у голодний 1947-й рік. А ще ж кожне яйце і кварту молока несли селяни на здачу в рахунок держподатку. І шкури поросят здавали, навіть садки біля хат доводилось вирубувати, щоб не платити податків за кожне фруктове дерево. Отаке – то було життя... Рятувалися в колгоспі. В колективному господарстві легше було біду побороти.

В післявоєнні роки калинівський колгосп носив назву імені Леніна. Його в свій час очолювали голови колгоспу: Студоляк Сава Тарасович, Жванецький Радіон Мефодійович, Туранський Михайло Петрович (із с.Лозової), Биковський Іван Васильович, Матвеєв Микола Андрійович (із с. Руданське).

У 1957 році колгосп ім. Леніна села Калинівка очолив молодий спеціаліст, агроном за освітою Павлишин Петро Микитович. Новий голова зосередив свою увагу в основному на будівництві. А будувати треба було в Калинівці багато.

В селі не було ні школи, ні медпункту, ні бібліотеки, ні ферми, ні дороги, ні магазину, ні дитячого садка.

Для цього потрібні були великі кошти.

Колгоспники Калинівки вирощували високі врожаї зернових, цукрових буряків, овочів. Відмінно працювали й тваринники. Разом із плебанівськими трудівниками, до яких було приєднано у 1959 році калинівське господарство, село відродилося.

На Шаргородщині стало більше знатних людей завдяки калинівським трударям. Серед них завідувачий МТФ Кримко В.К., ланкова Мацькова М.Ф., тракторист Пустовий В.М., доярки Лук'янчук Г.С., Жовтобрух Г.А., Гончар Г.А. та багато інших.

В селі успішно працювали школа, медичний пункт, сільський клуб, бібліотека. Скрізь працювали люди. Так було в Калинівці, на жаль, до так званих «років земельної реформи». Усе надбане роками почало знищуватись і розвалюватись. Розвалилось і розікралось колективне господарство. Єдине, що вдалося в останні роки зробити для села силами самих селян, це проведення великих робіт, по газифікації села. Люди самостійно, без найменшої допомоги з боку влади, за свої кошти провели газ до своїх домівок.

Багато калинівчан виїхало за межі села, де успішно живуть і працюють. Про одного із них й піде мова далі.

Пйодь Василь Васильович

Народився Василь Пйодь 18 червня 1966 року в селі Калинівка, що під Шаргородом. Єдиною і найдорожчою людиною для напівсирітського хлопчика була його мама – Ганна Пйодь. Попри всякі незгоди і злидні вона зуміла дати єдиному сину Василю і життя, і путівку в нього.

Закінчивши спочатку початкову школу в Калинівці, Василь Пйодь продовжив навчання у Слободо-Шаргородській середній школі. Потім на прохання і вимогу мами Василь поступив і успішно закінчив Немирівський будівельний технікум.

Нелегко, дуже нелегко було навчатись Василю на одну стипендію. Ганна Пйодь весь свій вік пропрацювала в колгоспі на бурякових полях. Що казати. На таких, як Ганна і тримався колгосп, і влада тодішня. Адже працювали від зорі до зорі, а заробітки... смішні – 3 крб. за день. За них потрібно було і себе, і сина-студента утримувати.

Одержавши у 1986 році диплом будівельника, Василь Васильович шукав роботи по фаху. Звичайно, за місцем проживання її не було і він поїхав до подільського міста Хмельницький.

Влаштуватися на роботу у великому місті було легко лише вантажником. Таке місце Василь Пйодь знайшов на військовому заводі №429 залізобетонних конструкцій. Але Василь був змалку привчений до важкої праці. Розвантажував і вантажив за зміну тисячі і тисячі цеглин. Руки обпікало, немов ними брав жар із розпеченої печі. Рукавиці часом не допомагали.

І так день у день.

Потім була перша зарплата. Але, як і скрізь у державі, грошей у підприємства не вистачало. Розраховувалися бартером.

Одержавши належну за важку працю продукцію цегляного заводу, передбачливий і розсудливий Василь Васильович вирішив побудувати з неї простий автомобільний гараж. В місті на таку будівлю зразу ж знайшовся б покупець.

Далі знову така ж важка праця на тому ж заводі. Знову розрахунок за неї був бартером. Знову був побудований гараж.

Ось таким способом молодий юнак із Калинівки своїми мозолистими й обпеченими (в повному розумінні цього слова) руками будував своє особисте щастя, не забуваючи при цьому своєї дорогої старенької матусі, яка залишилася в Калинівці. Часто навідував її. Ганна Василівна щиро раділа за сина, бажала йому людського щастя.

Щасливим удвічі Василь став тоді, коли зустрів свою долю – дівчину-красуню Ларису Мельник. Одружившись у 1989 році, Василь Пйоді повіз свою ненаглядну дружину у місто, де починав будувати своє сімейне щастя.

Василь і Лариса Пйоді взялися до праці на тому ж заводі. Але праця та вже здавалася не такою важкою, адже ділилася уже на чотири руки.

Згодом організаційні вміння Василя Васильовича помітили на заводі й у місті. Далі у Пйодів уже був свій бізнес.

А життя продовжувалось. У 1990 році народився син Артем, у 1997-му – дочка Ілона. Свою матусю Василь Васильович покликав до себе у місто. І тишилася бабуся Ганна своїми онуками. Але недовго Ганні Василівні довелося бути разом із дітьми та онуками. У 1999 році її не стало...

Своїми діловими якостями будівельника і своїми вмілими руками приватний підприємець Василь Васильович Пйодь постійно і впевнено розвиває своє підприємство. У

Хмельницькому, де живе сім'я Пйодя В.В., знають його, як доброго, щирого, хазяйновитого і ділового сучасного бізнесмена, який у прямому розумінні слова сьогодні будує це місто.

ГОРОД И НАРОД

Хмельницький – город просто сказка,

Укрывшись неба синевою,

Стоит негордый и прекрасный,

Для всех доступный и родной.

Он многим был и есть причалом,

Он городам и сёлам друг.

Ведь от него берёт начало

Наш величавый Южный Буг.

Сей город и культурой славен,

Растёт она из года в год.

Но хочется сказать о главном:

В Хмельницком – золотой народ!

Средь них есть друг мой и земляк,

Василь Васильичем его все величают,

Который с детства духом не иссяк

И город строить людям помогает!

Им в городе, как и в селе,

Что Шаргородскою Калиновкой зовётся,

За добрые и нужные дела

Народ Подолья будет им гордиться!

Анатолий Нагребецкий

Не забуває Василь Пйодь і свого села, своїх земляків, друзів, односельчан, родичів. Він добре знає дорогу до святині села – до церкви, яку завжди відвідує і щедро допомагає у її облаштуванні.

У 2007 році за повної фінансової допомоги Василя Васильовича Пйодя село одержало свій історичний літопис – книгу Анатолія Нагребецького «Калинівка Шаргородська».

Шаргородська Калинівка пишається своїм земляком.

КЛЕКОТИНА

Історія села... За цими простими словами таїться невичерпне джерело знань, інформації з архівних даних, цінних спогадів старожилів та різних досліджень. Кількома абзацами чи кількома сторінками її не відтвориш. Уродженець цього чудового подільського села, яке об'єднує у своїх межах Клекотину, Заячівку та Слободу Мурафську, нинішній житель м.Києва Купчишин Михайло Федорович понад десять років досліджував історію свого рідного краю, свого села. Написав і видав книгу-літопис своєї малої батьківщини «Мурафа і Клекотина» (2003 р.), в якій дуже детально описав історію виникнення та існування споріднених сіл, де він народився і жив.

Купчишин Михайло Федорович

Народився 25 жовтня 1933 року в с.Слобода Мурафська Шаргородського району. Має вищу освіту, закінчив Вінницький енергетичний технікум та історичний факультет Одеського педагогічного інституту.

Із жовтня 1941 до листопада 1945 рр. служив у Радянській Армії. У 1942 р. брав участь у боях проти німецько-фашистських загарбників станковим кулеметником, має поранення, інвалід війни.

Трудову діяльність розпочав слюсарем-електриком на І Петровському цукрозаводі (Харківська область). Після війни працював техніком-електромеханіком на Бійському цукровому заводі (Алтайський край), потім два роки – інструктором Шаргородського райкому КП України, на партійній роботі в Івано-Франківській області, де обирався депутатом і членом виконкому Богородчанської райради депутатів трудящих. Посідав відповідальні посади в ЦК

КП України, а після виходу у 1987 р. на пенсію п'яті, років був звільненим заступником голови ради Організації ветеранів війни і праці України. Зараз є членом організаційно-методичної комісії ради.

Нагороджений орденами Вітчизняної війни першого ступеня, «За мужність», Дружби народів, «Знак Пошани», медалями «За відвагу», «Захисник Вітчизни» та іншими, а також двома Почесними Грамотами Президії Верховної Ради УРСР.

Разом з дружиною Інною Григорівною, відмінником освіти України (померла у 1992 р.), виховали двох синів – Олександра (працює на дипломатичній роботі) і Євгена (підприємець).

Купчишин Михайло Федорович понад 10 років досліджує історію рідного краю, свого родоводу.

Він написав і видав друге доповнення видання книги «Мурафа і Клекотина» (2009 р.), книгу про свій рід Купчишиних «Рід наш – цвіт наш...» (2008 р.), «Родовід Купшиних» (2005 р.), «В обіймах родичів» (2010 р.), а також написав і видав у співавторстві з А.Г. Мичаком книгу «Шаргородщина: сторінки історії» (2002 р.).

Михайлу Федоровичу Купчишину належать спогади і роздуми про його останню роботу перед виходом на відпочинок в раді Організації ветеранів України, де він пропрацював 25 років, які він назвав «Записки працівника Ради Організації ветеранів України» (2011 р.).

У селі Слобода Мурафська проживають його сестри: Недибалюк Зінаїда і Гайдук Галина, учасниці війни, члени Вінницького земляцтва у Києві.

В селі Клекотина Михайло Федорович є шанованою людиною. Він є почесним учнем місцевої школи, тут, в школі йому присвячений стенд: «Його ім'я повага огортає», вулиця, на якій він народився, названа його іменем.

Добровольський Аркадій Захарович

Народився Аркадій Захарович Добровольський у Клекотині 14 листопада 1911 року у сім'ї селянина.

У дворі, де він жив, ще й досі є криниця, з якої письменник пив воду, а в саду ростуть яблуні, посаджені його руками, у селі ще мешкають люди, які особисто знали Аркадія Захаровича.

Шестирічним хлопчиком пішов він у перший клас Новомурафської школи, по закінченні семи класів поступив на навчання до Барської профшколи. Але закінчити навчальний заклад не довелося. Вже після третього курсу почав трудитися слюсарем-машиністом на Юзефо-Миколаївському цукрозаводі, а потім – на ваговому заводі та студії художніх фільмів у Києві.

В цей час почав писати вірші, які друкував у журналі «Молодий більшовик», «Життя й революція», «Глобус». В 1930 році вступив до творчого об'єднання комсомольських письменників «Молодняк». Восени 1931 року А.Добровольський став студентом літературно-лінгвістичного факультету Київського інституту народної освіти, де провчився лише одну зиму. Деякий час працював завідуючим будинком літераторів у Києві.

Згодом працював на Київській кіностудії художніх фільмів, де з великими перервами працював редактором-консультантом і штатним сценаристом до 1936 року, після чого вступив у Всесоюзний державний інститут кінематографії.

В цей період Добровольський написав кілька сценаріїв. Зокрема, написаний у співавторстві з Помещиковим сценарій «Полюшкополе» став основою фільму «Трактористи» (1936). Підготував до друку збірки поезій «Квітнуть жита» і оповідань «Подільські аргонавти», проте видати не встиг.

Хвиля сталінських репресій не обійшла стороною сім'ю Добровольських. Майже одночасно в 1937 році були заарештовані і син, і батько. Вони були оголошені ворогами народу. Батько, Захар Іванович, був розстріляний не то у Вінницькій, не то у Брацлавській в'язниці, а син, Аркадій Захарович, висланий за межі України, і не стало Добровольського – лише залишився номер 3-32.

Молодший лейтенант управління Держбезпеки Гольдфарб і сержант Лейбович 15 січня 1937 року заарештували А.Добровольського на квартирі у Помещикова. Трус був проведений і в кімнаті гуртожитку, де студент проживав у Москві. Його звинувачували у контрреволюційній націоналістичній та терористичній діяльності. На допитах, які вів слідчий Давидов, тільки під впливом «фізичних методів» визнав вину.

Військовий трибунал Київського військового округу на судовому засіданні 10 квітня 1937 року виніс вирок: 7 років ув'язнення і 5 років позбавлення в політичних правах. Вирок вступив у силу 10 квітня 1937 року.

Покарання відбував в тресті «Дальбуд». Після відбуття строку військовий трибунал військ НКВС знову засудив його на 10 років позбавлення волі і наступним п'ятирічним позбавленням у правах. Підставою став вірш «Мудрий Кролик», в якому вбачали натяк на культ вождя.

8 червня 1957 року його знову заарештували. Звільнили 2 вересня 1958 р., коли прокуратура Магаданської області закрила його справу.

Військова колегія Верховного Суду СРСР 7 вересня 1957р. скасувала вирок 1937 року щодо А.Добровольського, а військовий трибунал Далекосхідного військового округу 4 грудня 1957 року анулював вирок 1944 року.

На Україну А.Добровольський повернувся в 1959 році. Працював у сценарній майстерні Київської кіностудії ім.О.Довженка. У співавторстві з Ліною Костенко написав кіносценарій «Перевірте свої годинники», який відзначений премією на республіканському конкурсі. А.Добровольський перекладав художні твори з англійської (Д.Голсуорсі, А.Сілітоу), французької (Жорж Гові) для журналу «Всесвіт», редагував переклади з польської для видавництва «Радянський письменник».

Помер Добровольський Аркадій Захарович 10 червня 1969 року.

2001 року у Клекотинській школі відкрито кімнату-музей «Аркадій Захарович Добровольський». Одній із вулиць села присвоєно його ім'я.

Білоус Віктор Станіславович

Білоус Віктор Станіславович народився 11 вересня 1978 року в с. Слобода Мурафська на Вінниччині в багатодітній сім'ї простих селян Станіслава і Леоніди Білоус. Батько працював механіком, а згодом електриком в колгоспі. Мати працювала санітаркою в сільській лікарні. Разом народили і виховали в християнській вірі п'ятеро дітей, котрим з народження прививали моральні цінності. Старший син Анатолій народився в 1976 році, він теж став священником і працює настоятелем в парафії Христа Царя в м.Хмельницький. Віктор був другою дитиною в сім'ї. В 1984 році народилася Марійка, котра померла у віці 13 років. В 1988 році

народився Владислав, а в 1998 – наймолодша дитина Анна-Марія. Сім'я Білоусів була віруючою і практикуючою, тому кожної неділі, часто навіть і в будній день, ходила до римо-католицького храму на Службу. Батьки вчили дітей вірити в Бога, молитися і бути чесними і добрими у відношенні до інших людей.

Вже змалку дітям прививалася любов до добра та інші християнські цінності. В 1984-1995 роках Віктор навчався в Клекотинській ЗОШ I-III ст. Був досить замкнутою і мовчазною дитиною та, на перший погляд, нічим не відрізнявся від ровесників. В початкових класах навчався на відмінно, однак потім, з огляду на те, що допомагав вдома по господарству, не мав можливості добре підготуватися до уроків, тому почав навчатися на середньому рівні. Попри те, що мав здібність до точних наук, Віктор дуже любив літературу і ще влітку перечитував усі твори призначені на наступний навчальний рік. В старших класах неодноразово був ведучим на різного типу заходах, що відбувалися в школі. Так як сім'я була віруючою, то Віктор часто роздумував над тим, чому так багато людей не знають Бога? Що якби вони Його знали, то не робили би зла і жили щасливо. І в той момент з'явилося покликання до того, щоб стати священиком і наблизити людей до Бога.

Коли Віктору було 13-14 років, під час шкільних канікул, він не раз приїжджав разом зі своїм братом Анатолієм до Браїлова. Там вони допомагали в ремонті храму. Саме в Браїлові Віктор мав змогу познайомитися і спілкуватися з великою людиною – Генриком Мосінгом, священиком і в той же час лікарем. Великий спеціаліст з мікробіології, котрий вивчав хворобу сипного тифу і розробив програму його лікування та профілактики, яка була прийнята міністерством охорони здоров'я СРСР.

Питання покликання до священства часто було присутнім в розмовах з о. Генриком. Він звертав увагу на духовний вимір покликання, заохочував до молитви і давав поради, як чинити щоб не втратити свого покликання. З його порад о.Віктор особливо взяв собі до серця свого роду девіз: *Adjuva et ora, disce et labora!* (Допомагай і молись, вчись і працюй!).

Після закінчення школи в 1995 році з впевненістю у своєму життєвому покликанні Віктор відразу поступив на I курс Вищої Духовної Семінарії Святого Духа в Городку. Перших два роки він вивчав філософію, а потім богослов'я. При закінченні філософії семінарист Віктор написав коротеньку філософську працю на тему: «Чи можливі раціональні докази існування Бога на прикладі філософії Анзельма Кентерберійського».

Для доброго вивчення філософії, богослов'я та Біблії особливу увагу звертає на мови. Віктор вивчав італійську і польську мови, а також класичні: латинь, грецька та єврейська. Молодого семінариса цікавила не тільки наука, а передусім практика, тому він разом зі своїми друзями організували музичну групу і їздили по різних парафіях, де зустрічалися з молоддю і дітьми, розказували їм про Спасителя Христа, співали пісні і запалювали людей до живої віри.

Інша справа, яка дуже цікавила Віктора, – це була сім'я. Він неодноразово брав участь в різних зустрічах сімейних пар, а потім сам організовував виїзди і духовні вправи для сімей. Таким чином він пізнав конкретну реальність, в якій живе українська сім'я і конкретні проблеми, які вона мусить розв'язати. Саме тому Віктор написав магістерську працю з богослов'я духовності на тему: «Подружньо-сімейна духовність на підставі *Familiaris Consortio*». Працю захистив в 2001 році і отримав диплом магістра богослов'я від Папського Латеранського Університету в Римі.

Свячення дияконату прийняв 11 листопада 2000 року і після закінчення семінарії був на дияконській практиці в парафії Бар і Голозубинці.

19 жовтня 2002 року прийняв свячення в костелі Зачаття Пресвятої Діви Марії в Мурафі з рук єпископа ординарія Леона Дубравського.

Був гарний осінній день і світило ще тепле сонце. На урочистості були присутні батьки, родичі, друзі священники, семінаристи, вчителі та однокласники. Віктор переживав цей момент з великим спокоєм. На своїй приміційній іконці він вибрав цитату з листа до Римлян: *“Бо яких Бог передбачив, тих наперед призначив, щоб були подібні до образу Сина його, ... яких же наперед призначив, тих і покликав; а яких покликав тих і оправдав; яких же оправдав, тих і прославив”* (Рим. 8, 29-30). Цим текстом хотів підкреслити покликання, як Божий вибір і як уподібнення до образу Сина Божого.

Новим досвідом для о.Віктора була священницька праця на парафіях в Італії та Англії. Зустрічі з людьми, проповіді, сповідь – були монументами духовного і одночасно культурного збагачення. Особливим досвідом було перебування в лікарні для онко-хворих людей, де о.Віктор замінював капелана. Це була велика лікарня в Авіано, що на півночі Італії, в якій було біля 120 хворих. Завданням священника було спілкування з хворими та їхніми родичами, тобто присутність і духовна опіка для людей, котрі там перебували.

Були моменти коли о.Віктору, як капелану, потрібно було повідомити про смерть рідної людини, це були важкі хвилини, де він побачив наскільки є важлива і потрібна місія священника. Важкий це досвід, але такий потрібний для молодого священника, щоб зрозуміти сенс людського життя і укріпитися в покликанні.

Період навчання в Римі вимагав великої відповідальності, зосередження та духовних сил. Отримавши добру оцінку за ліцензіат о.Віктор розпочав писання докторської дисертації. Його увагу привернув російський філософ срібного віку, уродженець Києва, Ніколай Бердяєв. Це був «велетень» духу, який в центрі своєї філософії поставив людину і її вільність. Людина – це не якась автономна істота, вона сотворена Богом у вільності і покликана до спілкування з іншими людьми. Таке глибоке розуміння людини дозволяє побачити правду про Бога, про сенс існування людини. Матеріал для праці збирав з різних країн і в різних бібліотеках. Найбільше працював в Інституті Східного Богослов'я, що в Римі і в Британській Бібліотеці в Лондоні. Багато матеріалу було на французькій і на англійській мовах. Після кількох років копіткої праці 26 березня 2012 року захистив докторську дисертацію «Тема совісті у світогляді Ніколая Бердяєва», здобувши науковий титул доктора з морального богослов'я.

Навчання в Римі змінило зацікавлення від сім'ї в сторону людської особистості, особливо цікавило питання моральної совісті, тобто тієї глибини людини, де вона вибирає добро і зло. Тому вже в 2007 році Віктор Білоус пише наступну наукову працю на тему: «Формація совісті в світлі енцикліки *Deus caritas est*». В церковній науковій кар'єрі це називається ліцензіат, фактично другий ступінь після магістра.

В 2003-2005 роках був вихователем вступного курсу і викладачем морального богослов'я у Вищій Духовній Семінарії Святого Духа в Городку.

Оскільки Віктор Білоус будучи семінаристом брав участь у діяльності музичної групи, то йому довірили над нею опіку. За два роки відбулось більше 20 виїздів в різні парафії, де зустрічалися з віруючими людьми і музикою проповідували їм про Бога. Група проводила також євангелізаційні концерти в Будинках культури і просто надворі.

Протягом перебування в семінарії о.Віктор не втратив свого зацікавлення сім'єю. Час від часу відвідував різні парафії, де проводив духовні вправи і різного роду формаційні зустрічі для сімей. Окрім цього, організував в семінарії зустрічі молодих хлопців, котрі цікавилися священницьким життям. Протягом року їх було чотири. Влітку був організований похід з палатками над річкою Збруч, від Гусятина до Сатанова.

Після досягнення цього ступеня Віктор Білоус дуже серйозно зацікавився вивченням мов. Італійську мову він опанував добре, бо навчання відбувалось італійською і свою наукову роботу писав саме італійською. Після неї була англійська, німецька і французька. В 2009 і 2010 роках виграв конкурс і був зарахований до інституту німецької мови та культури в Римі (Гете-Інститут – Goethe-Institut). Там навчався два роки. Влітку, коли були канікули, виїжджав до Англії, Австрії чи Франції щоб пройти курси мов і краще закріпити свої знання. Це

була чудова нагода відвідати найкращі європейські столиці, побувати в музеях і пізнати культуру тамтешніх народів.

Після повернення на Україну о.Віктор став викладачем Вищої Духовної Семінарії та Інституту Богословських Наук.

Декретом єпископа Леона Дубравського від 9 вересня 2012 року о.Віктор призначений ректором Інституту Богословських Наук Непорочної Діви Марії в Городку.

У священика є перевага перед нами всіма – знання віри, надія у вигляді віри, щоденні відправи канонічних обрядів, його потреба у спілкуванні з Богом.

Це і називається перевагою.

Галинська (Нагнатов) Олена Миколаївна

Галинська (Нагнатов) Олена Миколаївна народилася в с. Гибалівка Шаргородського району Вінницької області.

У 1995 році закінчила з відзнакою Клекотинську середню школу.

З 1995 по 2000 рік навчалася в Київському державному лінгвістичному університеті. Отримала повну вищу освіту за спеціальністю “Переклад (англійська та німецька мови)”, здобувши кваліфікацію філолога, перекладача англійської та німецької мов.

З 2000 р. по теперішній час працює на посаді старшого викладача кафедри ділової іноземної мови та міжнародної комунікації Національного університету харчових технологій. Олена Миколаївна викладає дисципліни: іноземна мова (англійська) за професійним спрямуванням; ділова англійська мова. За час

роботи в університеті була куратором академгрупи, відповідальною за виховну роботу на факультеті економіки і менеджменту. Має опубліковані методичні вказівки для студентів факультету.

З вересня 2008 по вересень 2011 року – аспірант кафедри теоретичної і прикладної лінгвістики та новогрецької філології Київського національного лінгвістичного університету.

У травні 2012 року Галинська Олена Миколаївна захистила кандидатську дисертацію на тему: «Лінгвокультурна інформація англійських та українських інтертекстуальних фразеологізмів» за спеціальністю «порівняльно-історичне і типологічне мовознавство». Має 15 публікацій, 6 статей надруковано у фахових виданнях, затверджених МОН молодьспорту України, три – у збірниках наукових праць та шість – у матеріалах і тезах доповідей наукових конференцій.

Галинська Олена Миколаївна одружена, виховує двоє дітей.

Томчук Світлана Сергіївна

Світлана Сергіївна Томчук народилася 18 березня 1952 року в селі Андріївка Шаргородського району. Після закінчення Насиківської восьмирічної та Шаргородської середньої шкіл поступила на навчання у Вінницький державний педагогічний інститут, який успішно закінчила у 1976 році.

Томчук С.С. розпочала свою трудову діяльність у 1969 році на посаді вожатої Насиківської восьмирічної школи Шаргородського району. У 1974 році була призначена учителем української мови та літератури у Перепільчинецьку восьмирічну школу, а у 1975 році переведена на цю ж посаду у Жданівську восьмирічну школу.

З 1976 по 1977 рік працювала на посаді організатора позакласної та позашкільної виховної роботи Ново-Мурафської середньої школи.

З липня 1993 року по даний час Світлана Сергіївна працює на посаді директора Клекотинської середньої загальноосвітньої школи I-III ст.

На кожній із займаних посад відзначається нестандартним баченням проблем освітньої галузі, творчим підходом до їх розв'язання.

За час роботи на посаді директора школи багато сил і енергії докладає для поліпшення навчально-виховного процесу, зміцнення матеріально-технічної бази школи, пошуку нових Форм і методів у вихованні підростаючого покоління.

Світлана Сергіївна вміє зібрати навколо себе і організувати творчу співпрацю людей різних категорій. Школа, яку вона очолює, працює стабільно, результативно, стала центром духовного відродження звичаїв та традицій українського народу. Школа постійно бере участь у Всеукраїнських конкурсах «Пам'ять», «Збережемо пам'ять про подвиг», неодноразово відзначалася як одна із кращих; нагороджена грамотами Міністерства освіти і науки України.

На базі школи у 2007 році відбувся Всеукраїнський семінар ветеранських організацій.

При школі створено шість кімнат-музеїв: історії села «Пам'ять», «Літературна Шаргородщина», «Родина», «Народознавство». «Аркадій Захарович Добровольський», а також діють три зразкових колективи – хор хлопчиків, духовий оркестр та гурт дзвонарів.

Світлана Сергіївна – вчитель вищої категорії, старший вчитель, нагороджена нагрудним знаком «Відмінник освіти України». Їй присвоєно звання «Заслужений вчитель України». За її ініціативи та безпосередньої участі видано підручник з літератури рідного краю «Хрестоматія земляцтва. Літературна Шаргородщина». Вона бере активну участь

у громадському житті, депутат Шаргородської районної ради двох скликань. Голова постійної комісії з питань освіти та духовного відродження.

Врівноважена, стримана, вимоглива до себе та оточуючих. Користується заслуженим авторитетом серед освітян і громадськості району.

Попович Василь Вікторович

Василь Вікторович Попович народився 9 січня 1956 року в Слободі-Мурафській Шаргородського району Вінницької області у сім'ї колгоспників Віктора Дмитровича і Ніни Василівни. Батько, Попович Віктор Дмитрович працював механізатором, а пізніше – бригадиром тракторної бригади в колгоспі. Мати, Ніна Василівна, крім того, що виховувала дітей, працювала в буряківничій ланці.

У родині Поповичів виховувалось двоє дітей. Разом з Васильком у цій сім'ї зростала його сестричка Галинка. Дітей батьки з дитинства привчали до праці біля землі. Вчили любити свою землю, свій рідний край.

Тому й не дивно, що, пронісши крізь роки цю любов до землі, до рідного краю, Василь Вікторович і Галина Вікторівна пов'язали своє життя із сільським господарством.

Галина Вікторівна, по закінченню Іллінецького радгосп-технікуму, працює і до сьогодні агрономом-організатором в ПП «Клекотинське», а Василь Вікторович викладає в Одеському аграрному університеті.

1 вересня 1962 року шестирічний Василько переступає поріг Слободо-Мурафської восьмирічної школи. Вчився він дуже добре, тому шкільні роки пролетіли непомітно. Маючи високі результати у навчанні, продовжив навчання у Новомурафській середній школі, яку успішно закінчив 1972 року.

Після закінчення школи Василь Вікторович вступив до Одеського сільськогосподарського інституту на факультет «Економічної кібернетики», який закінчив з відзнакою в 1977 році. Отримав спеціальність «Економічна кібернетика», кваліфікацію економіст-математик в сільському господарстві. По закінченню був направлений на роботу на кафедру економічної кібернетики Полтавського сільськогосподарського інституту.

З травня 1978 по 1979 рік включно Василь Вікторович проходив військову службу в армії в Московському Червонопрапорному окрузі.

Свою долю Василь Вікторович зустрів, ще будучи студентом. Вони із Ларисою Федорівною разом навчались на економічному факультеті Одеського інституту. Поєднуючи свої долі, вони розуміли, що це на все життя.

1 лютого 1980 року, після служби в армії, Василь Вікторович розпочинає працювати в Одеському сільськогосподарському інституті асистентом кафедри економічної кібернетики і заслуженого діяча науки і техніки УРСР доктора наук професора Браславця М.О., активно займається науковою роботою, досліджуючи питання «Економічне обґрунтування держзамовлень сільськогосподарської продукції на нормативно-ресурсній основі». У 1990 році Василь Вікторович захистив дисертацію і йому було присвоєно науковий ступінь кандидата економічних наук, а у 1993 році – вчене звання доцента кафедри економічної кібернетики. З 1989 по 2000 роки виконує обов'язки заступника

декана економічного факультету з виховної роботи. З 1 лютого 2000 року займає посаду декана економічного факультету, на якому навчалось більше 4000 тис. студентів. На цій посаді професор Василь Вікторович Попович працює і сьогодні.

За досягнення в науково-педагогічній роботі економічного факультету та відмінні організаційні здібності у 2008 році нагороджений почесним знаком губернатора Одеської області, багатьма грамотами міністерства і ректора державного аграрного університету.

Василь Вікторович є автором трьох підручників з грифом МОН, більше п'яти посібників з грифом МАП (Міністерство аграрної політики та продовольства України), автором п'яти монографій і близько 50 наукових праць.

Сайнецький Олег Павлович

Життєве кредо: «Кожним своїм вчинком прагнути принести людям добро, тому що життя людини оцінюється за тим, що вона зуміла зробити, що вона залишила по собі.»

Дата народження: 25 липня 1969 року.

Місце народження: м. Вінниця.

Освіта: вища.

Професія: юрист.

Місце роботи: м. Київ, УСБУ.

Відомий французький льотчик і письменник Антуан де Сент-Екзюпері писав: «Не можна не відчувати гордості за людей, які літають вище, ніж птахи, не можна не схилитися перед людською здатністю пізнавати та змінювати самих себе.» Отак і ми пишаємося і захоплюємося нашим колишнім випускником

Олегом Сайнецьким, який закінчив Клекотинську школу у 1986 році.

Народився у гарній інтелігентній родині Сайнецького Павла Венедиктовича, який на той час працював головою клекотинського колгоспу, та вчительки математики Клекотинської школи Сайнецької Клавдії Йосипівни.

Олег зростав веселим, непосидючим, допитливим, серйозним, цілеспрямованим, розсудливим, чуйним і спортивним хлопцем. Мав багато друзів. Його лідерські якості помітили і протягом навчання у школі він виконував обов'язки голови Ради дружини. Навчався добре.

Загалом Сайнецький Олег любив гуманітарні предмети, а особливо захоплювався історією.

Немов казкові бурхливі хвилі відшуміли шкільні роки. Олег успішно склав іспити у школі. На випускному вечері на нього із заздрістю дивилися молодші брати, з гордістю батьки і родичі. Це стало першою сходинкою у доросле життя.

Олег спробував стати студентом історичного факультету, але не добрав балів. На той час, а це був 1986 рік, потрапити до вузу було досить складно.

Олег закінчує курси водіїв і у 1987 році йде служити до армії. Службу проходив у ракетних військах у місті Хмельницькому.

Два роки армійського життя промайнули швидко, і після служби, маючи за плечима армію, Олег вступає на підготовче відділення юридичного факультету Київського Національного університету. Його наполегливість і цілеспрямованість принесли йому успіх. У 1990 році він стає студентом знаменитого юрфаку КНУ.

Київський національний університет – головний вуз країни. Зайве казати, що це було не просте завдання навчатися на юридичному факультеті – безкінечні закони, статті, студіювання величезної кількості законодавчої літератури.

Олег цікавий співрозмовник і талановита особистість. Поспілкувавшись з ним кілька хвилин, складається враження, ніби ти знаєш цю людину все життя.

Народна мудрість говорить: «Дорогу подолає той, хто йде.» А йде той, хто має активну життєву позицію. Якщо людину хвилюють не лише власні справи, а й усе те, що відбувається у державі, у рідному селі, у рідній школі, і при цьому ця людина не є стороннім спостерігачем, вона намагається будь-чим допомогти, зробити щось корисне.

Саме завдяки Сайнецькому Олегові в місцевій школі з'явилися перші комп'ютери. Його ж старанням була висипана дорога на вулиці, що носить ім'я батька. Жителі цієї вулиці щиро вдячні цій молодій людині за таку допомогу.

Після закінчення університету Сайнецький Олег деякий час працював в м.Тульчині слідчим прокуратури. Потім пішов працювати до СБУ. Спочатку працював, маючи звання старшого лейтенанта, а сьогодні він уже полковник СБУ.

Кажуть, що людина вдосконалює і виховує саму себе. Власним зусиллям вона не тільки змінює світ, але й творить себе.

Вергелес Павло Миколайович

Народився Павло Вергелес 9 травня 1981 року в с. Клекотина Шаргородського району Вінницької області. З 1987 року по 1998 рік навчався в Клекотинській середній школі, по закінченні якої був нагороджений золотою медаллю. В цьому ж році був зарахований студентом агрономічного факультету Вінницького державного сільськогосподарського інституту. У 2001 році, будучи студентом ВДСГІ, протягом п'яти місяців перебував на стажуванні у Великобританії по вирощуванні овочів. У 2003 році закінчив Вінницький державний аграрний університет із відзнакою і отримав кваліфікацію вчений-агроном. З 1 липня 2003 року працював агрономом по захисту рослин у ПП «Клекотинське» Шаргородського району Вінницької області.

З 5 лютого 2004 року зарахований до аспірантури з відривом від виробництва зі спеціальності 03.00.16. – екологія до Інституту захисту рослин Української Академії аграрних наук. Після закінчення аспірантури з 5 лютого 2007 року по даний час викладач кафедри ентомології, фітопатології та захисту рослин Вінницького національного аграрного університету. В червні 2010 року захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук. Рішенням атестаційної комісії Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 26 вересня 2012 №1046 присвоєне вчене звання – доцента кафедри ентомології, фітопатології та захисту рослин.

Закінчивши Вінницький державний аграрний університет з відзнакою і отримавши кваліфікацію вчений агроном. Павло Миколайович працює у своєму рідному селі в ПП «Клекотинське» агрономом. Але це не те, що йому до душі, він прагне знати більше. І вже наступного року зарахований до аспірантури з відривом від виробництва до Інституту захисту рослин Української Академії аграрних наук зі спеціальності екологія.

Захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук на тему: «Екологічне обґрунтування захисту чорної смородини від лускокрилих шкідників в центральному лісостепу України».

В 2011 році в співавторстві з Дроздом В.Ф., Павло Миколайович випускає «Патент» (на корисну модель) «Спосіб локалізації осередків спалахів популяції червиці в'їдливої», який зареєстрований в Державному реєстрі патентів України на корисні моделі 25.05.2011 року.

В 2012 році разом з Пінчуком Н.В., Буткалюком Т.О. Вергелес Павло Миколайович укладає методичний посібник «Основи карантину рослин», в якому вміщені методичні вказівки для виконання практичних занять з діагностики регульованих шкідливих організмів. Вони відповідають програмі навчальних дисциплін «Основи карантину рослин».

Методичні вказівки можуть використовувати викладачі, аспіранти, магістри, студенти агрономічних закладів I-IV рівнів акредитації, спеціалісти карантинної служби.

Сьогодні Павло Миколайович працює викладачем кафедри ентомології, фітопатології національного аграрного університету. Закінчився перший семестр і кожен студент має демонструвати рівень знань, отриманих під час навчання. Одночасно – це іспит і для викладачів – від них теж багато залежить, чого навчилися ті, хто нині звітує перед ними про набуті знання. Такий інститут складає для себе викладач, доцент кафедри ентомології, фітопатології та захисту рослин кандидат сільськогосподарських наук Вергелес Павло Миколайович.

Василь Недибалюк

Брати Недибалюки: Василь, Анатолій, Віктор

Майже півстоліття тому у славному подільському селі Клекотина, що на Шаргородщині, родині колгоспників Ганни та Петра Недибалюків доля подарувала шестеро дітей. Найстаршою була Олена, 1939 року народження, у 1941 році народився Володимир, за ним у 1949 році з'явився на світ Василь, невдовзі, у 1951 році – Анатолій, 1953 році – Марія, а найменший Віктор, у 1956 році.

Мати Ганна Василівна, 1921 року народження, працювала у ланці і виховувала своїх дітей. Батько Петро Салафонович, 1907 року народження, працював на фермі фуражиром у Заячівці. Він був авторитетом для своїх дітей, виховуючи у них шанобливе ставлення до людей та повагу до праці хлібороба. Тому діти намагалися щоразу допомогти матері на полі і батькові на фермі.

1956 році Василь пішов до першого класу Заячівської початкової школи. А через три роки стає учнем Новомурафської середньої школи. Був старанним учнем, захоплювався історією та спортом, мріяв присвятити себе сільському господарству, стати помічником батька.

Через два роки у 1958 році першокласником стає і Анатолій. Старанний учень у навчанні, гарний помічник вдома. Любив бігати, гратись із друзями на леваді.

У 1963 році до школи прийшов і найменший брат – Віктор. Анатолій і Василь на той час були старшокласниками. Віктор охоче навчався, старанним був у праці, наполегливим у спорті. Мріяв вступити до вузу і стати учителем.

Перший чемпіонський титул, хоч і невеликого рангу, Анатолій завоював на шкільній районній спартакіаді в Шаргороді. На 3-кілометровій дистанції з бігу він був поза конкуренцією. Хто знає, чи не була та давня перемога найголовнішою. Прийшло захоплення.

Коли Анатолій повернувся до Клекотини, вчитель фізичного виховання М. Калиновський тоді сказав йому:

– Раджу тобі, Толю, серйозно зайнятися бігом на великій дистанції.

Далі шлях проліг в далекий Ташкент. На старт 8-кілометрової дистанції вийшли найсильніші бігуни країни серед студентів. Було холодно, зривався дощ із снігом. Однак Толя був спокійний. Згадав настанови тренера. Біг провів в рівному, високому темпі. Це був не той сором'язливий новачок, у його біговому почерку з'явилась елегантність. Приємно було дивитися, як стрункий юнак долав коло за колом, залишаючись незворушним навіть у драматичні моменти боротьби. Саме тоді шанувальники побачили його дивовижний фініш, котрий видався для хлопця «золотим».

Отже, перший серед студентів країни!

В Москві на всесоюзних змаганнях серед студентів Анатолій знову заявив про себе на повний голос – здобув подвійну перемогу на дистанціях 1500 і 3000 метрів. А потім – чемпіонат України. Знову вінничанин нікому не поступається на цих дистанціях. І ось Сочі, меморіал братів Знаменських.

На старт 5-кілометрової дистанції в першому забігу вийшло 19 спортсменів. До певного часу Анатолій надав право диктувати темп бігу своїм суперникам, заощаджуючи сили для завершального кидка на фініш. А коли перетнув фінішну стрічку, стрілка секундоміра зупинилась на позначці 13 хвилин 45,8 секунд.

Переможний біг Анатолія в Москві подоляни дивилися по телебаченню. Нагадаємо, що в складі бігунів за першість боролись неодноразові чемпіони і призери всесоюзних змагань Є.Селлік, Б.Кузнецов, М.Улимов та інші. Відзначимо і те, що ніхто із фахівців на перемогу Анатолія не розраховував. І ось до його колекції багатьох спортивних нагород додалась ще одна – золота медаль чемпіонату СРСР.

Весна 1968 року принесла наполегливому Анатолієві нові успіхи. Дипломи першості на змаганнях серед районів Вінниччини і третє місце зайняте на республіканській доріжці.

Після закінчення школи Анатолій пішов працювати у колгосп і продовжував тренування. Він організовував молодь у секції, спільно обладнували спортивні майданчики, влаштовували змагання. А восени він став чемпіоном спортивного товариства «Колос». Згодом Анатолій поїхав до Москви на змагання і після успішного виступу увійшов до складу збірної команди СРСР.

Минули роки. За цей час Анатолій Недибалюк закінчив школу. І коли служив в Радянській Армії теж не забував про спорт.

Повернувшись додому, вступив на факультет фізичного виховання Вінницького педагогічного інституту. Вже студентом Анатолій почав тренуватися під керівництвом Ю.Козловського. Зростали результати. Незабаром на обласних змаганнях у Вінниці, а потім в Одесі двічі перевершував нормативи кандидата в майстри спорту. А коли вже був студентом другого курсу, на зимових змаганнях республіканської ради СДСТ

Анатолій Недибалюк

«Буревісник» в Донецьку юнак святкував подвійну перемогу на 5-ти та 1,5-кілометровій дистанції з бігу.

Тисяча сто метрів. Такої дистанції немає в легкій атлетиці. Але саме таку відстань довелося подолати наймолодшому з Недибалюків – Віктору. Було це тоді, коли вогонь, запалений грецькою актрисою Марією Москоліу на древньому Олімпі, бігуни несли до столиці XX Олімпійських ігор – міста Москви по території області. Віктор мав прийняти факел і пронести його 1100 метрів по вулиці Київській м. Вінниці. Рік до того він став майстром спорту і щорічно вдало виступав на змаганнях різного рангу. На той час Віктор навчався в Вінницькому державному пединституті, тренувався під керівництвом брата і мріяв виступити на Олімпійських іграх.

Василю, найстаршому з братів, може позаздрити будь-хто з спортсменів. Уявіть собі 22-річного юнака, який працював фуражиром на заячівській фермі, працював сумлінно, добросовісно. Успіхи братів в спорті вважав за належне. Але десь там, в глибині душі трішки їм заздрив і думав: а що, коли самому спробувати. Вибіжить, бувало, з дому і, як брати, що за тиждень тренування долають 220–250 кілометрів, випробовує себе на витривалість. Через кільканадцять кілометрів зупиняється і, ніби, нічого й не трапилось, біжить далі.

Інколи Василь заводив розмову з братами про те, що, може, і йому б виступити.

Анатолій після поради тренера Ю.Г. Козловського вирішив випробувати брата Василя на марафонській дистанції – 42 кілометри 195 метрів.

З часом Василь розпочинає працювати на одному з вінницьких підприємств і регулярно займається бігом. Виконує одну норму спортивного розряду, іншу, і стає кандидатом в майстри. На його «спідометрі» була вже не одна тисяча кілометрів. І 1980 року спортивна родина Недибалюків поповнилась ще одним майстром спорту СРСР – Василем.

Василь працював робітником на Черкаському заводі хімічного волокна. Скромний, чесний, роботящий. В спорті – справжній боєць. Одним словом, марафонець.

Недибалюк Анатолій Петрович – дворазовий чемпіон СРСР, п'ятнадцятиразовий чемпіон України та рекордсмен України з легкої атлетики у 1979 році (біг на дистанції 5 тисяч метрів).

З 1984 року Анатолій Петрович працює тренером, останні 9 років – старший тренер області. Підготував одного майстра спорту міжнародного класу та одного кандидата в майстри спорту. Серед його учнів: Загоруйко Олександр – майстер спорту міжнародного класу, Недибалюк Віктор – майстер спорту, Недибалюк Василь – майстер спорту, учениця тренера Позднякова Т. стала чемпіонкою України з бігу на 10 тисяч метрів і Данилов А. став бронзовим призером Чемпіонату України з кросу на дистанції 12 км.

Недибалюк Василь Петрович – майстер спорту по марафонському бігу.

Недибалюк Віктор Петрович – бронзовий призер СРСР, багаторазовий чемпіон України з легкої атлетики; перше місце Європи у ветеранських змаганнях з легкої атлетики в 2011 році; перше місце світу в ветеранських змаганнях з легкої атлетики 2012 року.

На даний час Віктор Петрович працює в Білоцерківському аграрному університеті викладачем на кафедрі фізичного виховання. Звання – старший вчитель.

Брати Недибалюки стали для клекотинців взірцем волі і наполегливості, взірцем здорового способу життя, взірцем справжніх бійців у світовому спорті.

Віктор Недибалюк

КОЗЛІВКА

Історія виникнення цього села тісно пов'язана із самим Шаргородом. Воно належало, як і вся шаргородська округа, Яну Замойському. Дату заснування села встановити важко. Навіть на карті Поділля, складеною французьким картографом та військовим інженером Г. Бопланом, який у 1630-1647 роках перебував на службі у польського короля і бував на Поділлі, поселення Козлівки не виявлено. Найвірогіднішим є те, що на місці, де тепер міститься село, в давнину існували лише малі хутори, які й належали до передмістя Шаргорода.

Легенда, яка існує в селі, говорить про те, що володарем цих малих хуторів був шляхтич по прізвищу Козлюк. Хутори з часом розбудовувалися і таким чином на їх місці виникло село, яке згодом стало носити назву Козлівка.

Село знаходилося на битому шляху Брацлав – Мурафа – Шаргород, по якому не раз вели свої війська гетьман України Богдан Хмельницький, його сподвижники Максим Кривоніс, Данило Нечай. Бували на цьому шляху і польські воєводи М. Каліновський, С.Лянцкоронський та інші. Можна тільки здогадуватись, що під час перебування військ Богдана Хмельницького в Шаргороді, то, звичайно, його численне військо розміщувалося у навколишніх селах, в тому числі й Козлівці.

Володарями козлівських земель після роду Замойських були роди Конецпольських, Валевських, Любомирських, Сосновських. З середини XIX століття цими землями став володіти Роман Сангушко, який по спадщині передав їх Потоцьким, потім Браницьким. Юлія Браницька (володарка маєтностей Шаргорода, куди входила Козлівка) призначила в Козлівку свого намісника шляхтича Клопотовського, якому по праву даним Ю.Браницькою стали належати 525 десятин козлівської землі.

Село знаходилося у володінні пана Клопотовського аж до подій 1917 року.

У 1892 році в Козлівці вперше була заснована школа грамоти.

В січні 1918 року на сільському сході було проголошено радянську владу. Під час громадянської війни влада на селі часто змінювалася. Остаточно радянську владу в Козлівці встановлено у листопаді 1920 року. Тоді ж було організовано Комітет Незаможних Селян

(КНС). Сільську раду в Козлівці організовано на початку 1921 року. Сільрада і КНС тісно співпрацювали, організували у селі перші Товариства Спільного Обробітку Землі (ТСОЗ), які згодом були перетворені у колективні господарства (колгоспи).

Колективізація у Козлівці проходила дуже важко. Селяни повстали проти її насильницького впровадження, за що згодом були покарані. Десятки козлівчан у 30-х роках було репресовано.

Перший колгосп в селі утворився лише у 1931 році й називався «Вигода». Першим головою колгоспу був обраний Григорій Завальнюк. У 1934 році в Козлівці створено другий колгосп – «Перемога», який очолив голова Самуїл Марчук.

В роки Голодомору (1932-1933 рр.) в Козлівці загинуло майже 150 чоловік.

У 1939 році два козлівських колгоспи – «Вигода» і «Перемога» – об'єдналися в одне господарство, яке носило назву «Червоний прапор».

На віддалі всього 1,5 км від Козлівки розташоване село Паціорове. Його історія така ж, як і Козлівки. У лютому 1950 року відбулося об'єднання колгоспів «Червоний прапор» і «Косар» села Паціорове (нині село Мальовниче) в одне велике господарство – «Більшовик», що нараховувало 2112 гектарів землі. З 1959 року колгосп «Більшовик» очолив ветеран Великої Вітчизняної війни, лозівчанин **Фаландиш Петро Йосипович**.

Народився Петро Йосипович Фаландиш 18 травня 1921 року в селі Лозова. Нелегкі дитячі та юнацькі роки навчили кмітливого і роботящого юнака вміння виживати при всяких умовах. Як і все населення села, сім'я Петра Фаландиша пережила і колективізацію, і голод, і репресії. Попри все Петро закінчив місцеву школу, потім працював у колгоспі.

До армії Петро Фаландиш був призваний ще в 1940 році. Служив у Ленінградському військовому окрузі, навчався в полковій школі радіоспеціалістів. Війна застала молодого воїна в літніх таборах поблизу міста Псков. Тієї чорної неділі 22 червня 1941 року сурмач зіграв воїнам бойову тривогу і з радіодинаміка почули вони відоме нині всім повідомлення про віроломний напад фашистської Німеччини на Радянський Союз. І вже до вечора спішним маршем прямували воїни на передову. Настали важкі дні відступу аж до Москви. Далі її оборона.

Після цього із розбитих ворогом частин була сформована 37-а гвардійська артилерійська бригада Резерву Головнокомандування, в складі якої Петро Фаландиш воював з ворогом під Ленінградом на березі Ладозького озера. В ті дні творилося там таке, що й описати важко. Тільки той, хто там був, може зрозуміти, чому не забудуться ті дні і місяці ніколи.

У спогадах фронтовика є скупі слова про участь у бойових діях на Прибалтійських і Білоруських фронтах, про звільнення від ворога великих міст, про те, як його підрозділ висадили десантом на косу Пілау. І коли вже дійшли до річки Одер, всі остаточно зрозуміли, що ворога переможено.

...Одного разу Петра Фаландиша викликали до штабу бригади і сказали: «Поїдеш в Москву, на Парад Перемоги». Тоді він, певне, й сам не усвідомлював що воно

таке – Парад Перемоги, але наказ є наказ... Місяць підготовки і 24 червня 1945 року молодий воїн – у славній когорті тих, хто кидає до підніжжя до Мовзолею знамена переможених фашистських армій...

В 1947 році Фаландиш демобілізувався, був на радянській та партійній роботах, а з 1959 року до останнього свого подиху очолював колгосп «Більшовик» у селі Козлівка. Працював, як і воював, – з вірою в кращий завтрашній день, з турботою про високий кінцевий результат, про простих людей-трудівників.

На той час в колгоспі нараховувалося 1780 га землі. В колгоспі працювало понад 250 працюючих трактористів, комбайнерів, шоферів, доярок, телятниць, фуражирів, сторожів, буряководів, працівників огородньої бригади.

Помер Петро Йосипович Фаландиш у 1984 році й похований у Шаргороді.

Сеник Михайло Андрійович

Народився 17.11.1948 року в селі Клекотина в сім'ї колгоспників.

З 1955 по 1966 роки навчався в Новомурафській середній школі. Після закінчення школи вступав до Одеського сільськогосподарського інституту, проте не пройшов по конкурсу. Пішов працювати в тракторну бригаду місцевого колгоспу.

З 1967 по 1969 року проходив військову службу. Під час служби став членом КПРС. Після демобілізації повертається в рідне село Клекотина.

З 1969 по 1971 рік працював обліковцем на тваринницькій фермі. Одночасно навчався у Верхівському сільськогосподарському технікумі, який закінчив в 1972 році з відзнакою.

В 1970 році одружився. Дружина, Бабій Галина Степанівна, працювала учителькою початкових класів в Новомураській школі. У 1971 році молода сім'я переїхала до с. Писарівка, де Михайло Андрійович працює бригадиром городньої бригади.

У 1975 році Сеника М.А. обирають головою сільської ради сіл Писарівки та Політанок. Не дивлячись на молодий вік, проявив себе талановитим керівником, тому користувався авторитетом у односельців. Пропрацював на цій посаді до 1980 року.

З 1980 року по 1984 працює на посаді заступника голови колгоспу с.Писарівки та обирається секретарем партійної організації колгоспу.

У 1984 році Сеника М.А. обирають на посаду голови колгоспу «Більшовик» с.Козлівки, де він пропрацював до 1998 року.

За даний період Михайло Андрійович проявив себе вмілим господарником. За період головування колгосп був одним із передових господарств району. В селі було побудовано тракторний парк, нові ангари для зберігання зерна, млин, олійню, пекарню. Особливу увагу голова колгоспу приділяв розвитку соціальної сфери. Були введені в дію дитячий садок, нова школа, ФАП, поштове відділення, прокладено асфальтовані дороги, побудовано багатоквартирні будинки для молодих спеціалістів.

З 1998 року працював начальником відділу надзвичайних ситуацій Шаргородської районної державної адміністрації аж до виходу на пенсію.

Кедик Катерина Станіславівна

«Не хлібом єдиним живе людина, а кожним ділом, що творить», – ці слова стали життєвим кредо Кедик Катерини Станіславівни, директора сільськогосподарського товариства «Хлібороб» села Козлівка.

Народилася Кедик Катерина Станіславівна 18 серпня 1963 року в селі Козлівка в сім'ї колгоспників. Батько, Жмурко Станіслав Тимофійович, працював у місцевому колгоспі бригадиром овочевої бригади, тракторної бригади, завідувачем фермою. Мати, Жмурко Станіслава Антонівна, 21 рік віддала роботі у ланці.

З 1970 по 1978 рік Катерина Станіславівна навчалася в Козлівській 8-річній школі і закінчила її з відзнакою. Після закінчення Шаргородської середньої школи вступила до Немирівського будівельного технікуму, який у 1983 році закінчила також з відзнакою.

З 1983 року Катерина Станіславівна розпочинає свою трудову діяльність у рідному колгоспі «Більшовик». Працювала інспектором по кадрах, бухгалтером по оплаті праці, нормувальником економічного відділу, головним економістом. Паралельно, з 1980 по 1985 рік, навчалася в Вінницькому сільськогосподарському інституті, здобувши вищу економічну освіту. А з 1997 року очолила КСП «Хлібороб».

Сьогодні Кедик Катерина Станіславівна – директор СТОВ «Хлібороб», одного з найкращих у районі. Навіть у складні економічні часи працівники товариства забезпечують обробіток 2100 га орної землі, збираючи високі урожаї. Тракторний парк щорічно поповнюється технікою іноземного виробництва. Збережено і переробні промисли. Жителі сіл Козлівки і Мальовничого мають можливість користуватися послугами млина, олійні, пекарні, пилорами.

Кедик К.С. – активний громадський діяч. Вона є депутатом сільської ради 3-х скликань, депутатом районної ради 3-х скликань, членом постійної комісії райради з питань агропромислового комплексу. Тому усі питання соціально-економічного розвитку села постійно на контролі у дирекції СТОВ «Хлібороб». З ініціативи керівництва товариства було проведено газифікацію Козлівки і Мальовничого. При підтримці СТОВ «Хлібороб» побудовано сільські католицький та православний храми, спонсорується будівництво Хресної дороги у місті Шаргород. Постійна допомога надається і місцевій школі. На кошти сільськогосподарського товариства проведено капітальний ремонт спортивного залу, придбано музичну апаратуру. Надано допомогу у будівництві шкільного стадіону, відновленню водогону, забезпеченню шкільної їдальні продуктами харчування. Кедик К.С. є членом Ради школи. У 2008 році СТОВ «Хлібороб» було передано на баланс сільської ради приміщення дитячого садка, надано допомогу у його відновленні.

Успіх Катерини Станіславівни – це спільна наполеглива праця усіх працівників товариства. Це надійна підтримка сім'ї. Чоловік, Кедик Віктор Іванович, перший заступник директора СТОВ «Хлібороб». Доньки Таня і Аліна також пішли по шляху матері, закінчивши Київський Національний аграрний університет. Таня залишилася працювати у рідному селі і сьогодні є виконавчим директором фермерського господарства «Сузір'я К». Навіть маленькі онуки Дмитрик і Костя прагнуть допомогти бабусі своїми дитячими порадами.

Кедик Катерина Станіславівна – ініціативний, вимогливий керівник з перспективними планами на майбутнє. За високі досягнення у розвитку аграрного сектора нагороджена Почесною Грамотою Кабінету Міністрів України, численними грамотами облдержадміністрації, облради, райдержадміністрації та райради.

КОНАТКІВЦІ

Село знаходиться на високому рівнинному плоскогір'ї у межиріччі Лозової та Немії. Між Будним та Конатківцями протікає невеличка річечка Остриця. Свою назву *Кунатовці* село одержало, як і багато інших подільських сіл, від прізвища його власника. За архівними даними цими землями у XV столітті володів рід Кунатовських. Згодом, в кінці XVI століття, село і землі перейшли у власність роду Замойських, як і вся Корчмаровська волость. А вже у XVII столітті село стало носити назву Конатківці.

Найдавнішим приміщенням, що збереглось і до наших днів, є церква, яка побудована у 1775 році на місці старої церкви і названа на честь Воздвиження Хреста Господнього. Стара церква була збудована ще у XVII столітті. Відомо, що у 1664 році церква у с. Кунатовці уже існувала.

У 1866 році при церкві у Конатківцях вперше було відкрито церковно-приходську школу.

З кінця XIX століття до подій 1917 року село належало поміщиці Калашниковій Марії Олексіївні. Їй належало 1500 десятин орної землі та навколишні ліси, а також відомий у всій окрузі пивоварний завод, який у 1917 році був спалений і розвалений. Збудував пивоварний завод попередній поміщик Броур.

В роки громадянської війни влада на селі часто змінювалася. Але вже у листопаді 1920 року вона стає належати радам. Тоді ж в селі створено комітет незаможних селян (КНС). До нього ввійшли місцеві селяни Моцний Тимофій, Кучер Олексій та ін. Очолив КНС Гордішевський Антон. У січні 1921 року в Конатківцях створено сільську раду. Сільська рада і комітетники спільно організували поділ панських земель між селянами.

В 1923 році в селі Конатківці була заснована комуна, яка називалась «Світова зірниця». Засновниками і організаторами комуни були Філіпов Терентій, Зварич Сергій. Першими членами комуни були такі громадяни села: Коваль Василь, Зварич Сергій, Зварич Яків, Слободянюк Ананій, Мудрий Павло, Куйбіда Дем'ян та ін. Комуна являлася прообразом майбутнього колективного господарства (колгосп). В 30-х роках минулого століття село пережило колективізацію, голодомор, репресії.

За роки Великої Вітчизняної війни з Конатковець було мобілізовано на фронт понад 400 чоловіків. 165 із них загинуло. У січні-березні 1944 року в селі неодноразово

побувало рейдом велике Вінницьке партизанське з'єднання на чолі з Яковом Мельником та Михайлом Владимировим. В селі був великий бій партизанів із румунами, в якому загинуло п'ять партизанів. Їхні імена відомі. Вони були поховані у селі Конатківці (Я. Мельник, «554 дня партизанской войны», Москва, 2006 г.)

За роки післявоєнної відбудови село і колгосп «Комітерн» поступово економічно зростали. Значно розширилося колгоспне господарство, будувалися нові приміщення соціального призначення, значної уваги владою було приділено місцевій школі, вихідцями якої є відомі у нашому краї люди.

Берещук Віктор Онуфрійович

*Одна Батьківщина, і двох не буває,
Місця, де родилися, завжди святі,
Хто рідну оселю свою забуває,
Той долі не знайде в житті...*

У цьому мальовничому селі, що розкинулося на Подільській височині – Конатківцях, люди щедрі, робочі, мудрі. Серед них є дуже багато таких, які живуть за межами рідного села, але про нього та про його жителів не забувають.

Саме таким і є Віктор Онуфрійович Берещук.

Одного літнього дня, 19 червня 1960 року, у мальовничому куточку України на Поділлі, у селі Конатківцях у сім'ї колгоспників народився хлопчик. Дитинство його проходило в рідному селі серед добрих та привітних людей. У 1967 році Віктор пішов у перший клас сільської восьмирічки, яку закінчив 1975 році. Ще в молодших класах у нього виявився хист до математики. Він розв'язував будь-які задачки, немов насіння лузав. Він ріс сильним, дужим хлопцем, ганяв з хлопцями м'яча, допомагав мамі по господарству. Школу закінчив на «відмінно» та «добре». Віктор був товаришким, добрим, чесним хлопцем. Після закінчення школи вступив до Інгулецького гірничого технікуму, який закінчив у 1979 році з Червоним дипломом. У цьому ж році вступив до Дніпропетровського гірничого інституту, який закінчив у 1984 році також з Червоним дипломом. Направили Віктора на роботу в Закарпаття в Новоселецький мармуровий кар'єр, де працював головним інженером. Але весь час тягнуло юнака в рідне Поділля, де все близьке серцю.

*... У рідному краї і серце співає,
Лелеки з далека нам весни несуть...
У рідному краї і небо безкрає,
Потоки, потоки, мов струни течуть.*

І ось мрія здійснилась. Віктор Берещук переводиться на роботу в Гніванський гранітний кар'єр, на Вінниччину, де працює на посаді головного інженера. У 1985 році одружується. Має двох синів та доньку. З 1996 року Віктора Онуфрійовича обирають головою правління даного кар'єру. Там він працює і по сьогоднішній день.

Трудовий колектив під керівництвом Віктора Берещука постійно працює над розширенням асортименту виробів, котра вже сьогодні числом сягнула за десяток найменувань. Заважко віднайти такий куточок, де б не використовувалася продукція Гніванського гранітного кар'єру.

Віктор Онуфрійович – людина щедрої душі. Весь час, коли односельці звертаються по допомогу, він готовий допомогти. Особливо дбайливо ставиться Віктор Онуфрійович до величі

православ'я, постійно тримаючи найтісніші зв'язки зі служителями храмів Господніх. І, саме дякуючи йому, на нашій Шаргородській землі у вересні 2006 року загорілася ще одна лампада, яка своїм незгасимим світлом буде возносити молитви віруючих до неба. Саме у рідному селі Конатківці відбулося освячення новозбудованого Свято – Михайлівського храму.

Коли православні віруючі жителі села звернулися до свого земляка Віктора Онуфрійовича з проханням допомогти відремонтувати стару церкву, він вирішив зробити дарунок односельцям і профінансував будівництво нового храму.

– Наша церква ззовні навіть схожа на Почаївський монастир, мабуть, вона найкраща у районі... – говорять прихожани. Під час освячення храму Митрополит Макарій вручив Віктору Берещуку Орден Української Православної Церкви Рівноапостольного Володимира.

Воістину не хлібом єдиним живе на білому світі правдолюб і добротворець, щиро-сердечна і чуйна до інших людина. Урочисто скликають до місцевого Храму Господнього гучні малинові дзвони – це також його турбота. Віктор Онуфрійович побудував на території Гніванського гранітного кар'єру церкву – цю вічну пам'ятку серця. За цю добру справу його було нагороджено Орденом Преподобного Нестора Літописця.

Віктор Онуфрійович завжди готовий піти на допомогу, коли до нього звертаються. Так, неодноразово керівництву Конатковецької СЗШ I-II ступенів (рідної школи Віктора Онуфрійовича) зверталось по допомогу, щодо забезпечення будівельними матеріалами, і він її завжди надавав. Віктор Онуфрійович підтримує тісні зв'язки з рідним селом, рідними людьми. Господь воздасть йому сторицею за цю милість.

До нього звертаються численні відвідувачі зі своїми тривогами, болями, проблемами. Він не одвернувся ані від жодної людини! Усім і завжди йде на зустріч. Надає спонсорську допомогу школам, церквам, людям своєї рідної Вінниччини.

Вже котрий раз йому люди повірили під час виборів, і він горнеться до них. Неодноразово обирався депутатом районної ради Тиврівського району. В 2011 році обраний депутатом обласної ради. Багато разів його портрет заносився на обласну та районну Дошку Пошани. До речі, і сьогодні він залишається окрасою такого високого пошанівку.

В 2012 році був визнаний Людиною року, як кращий роботодавець області.

Віктор Онуфрійович – це людина, котра серцем сповідує тільки любов і добро, успадкувавши все краще, що йому напропорочила в житейському морі Богом благословенна дорога життя.

Пшук Іван Опанасович

Пшук Іван Опанасович – українець, історик, краєзнавець Поділля, кандидат історичних наук, доцент. Народився в селі Конатківці Шаргородського району 6 жовтня 1918 року. З дитинства прагнув до знань. 1937 року вступив на історичний факультет Одеського університету. Але навчання перервала війна.

Після важкого поранення в бою під Новоросійськом (1942 р.) молодий інвалід війни повернувся до науки, закінчив у тому ж університеті аспірантуру, захистив кандидатську дисертацію. З вересня 1947 року до виходу у 1993-му на пенсію працював у Вінницькому державному педагогічному інституті.

Посідаючи різні високі посади (аж до проректора), водночас передавав історичні знання, життєву

мудрість студентам, розробляв методичні рекомендації, посібники для колег, також для вчителів середніх шкіл. Брав участь у багатьох громадських заходах, особливо активно працював як заступник голови обласного товариства дружби з Польщею. Мав чимало почесних звань, нагород.

Проте найціннішою гордістю його (і його навчального закладу) є здійсненні ним наукові дослідження, переважно з краєзнавства Поділля. Іван Панасович Пшук – член авторських колективів історичного нариса «Вінниця» (1964 р.) і тому «Історія міст і сіл Української РСР Вінницька область» (1972 р.), автор численних довідникових, енциклопедичних статей про Поділля, серії із 4-х випусків пізнавальних оповідей для середньої школи «Наш край» та цілого ряду інших праць. Він писав довідники, путівники, каталоги: «Вінниця» (1957 р., 1972 р.), «Тулчин» (1967 р.), «В пам'яті поколінь» (1984 р.)... Навряд чи когось іншого із сучасних краєзнавців-земляків можна було б з більшою підставою назвати літописцем Поділля як Івана Опанасовича Пшука. З історії краю у нього опубліковано 100 праць.

Щире обожнювання рідного краю в поєднанні із любов'ю до земляків, із товаришкістю, чуйністю до людей, родинною відданістю, з відповідальністю за рідне слово, за точність думки, лицарським почуттям честі – ось духовний портрет нашого земляка.

4 травня 2003 року Івана Опанасовича не стало, поховано його в м. Вінниці. Вінничани його пам'ятають, знають, люблять і шанують.

Тимошенко Володимир Андрійович

Тимошенко Володимир Андрійович народився 27 листопада 1952 року в селі Конатківці Шаргородського району Вінницької області в сім'ї колгоспників. З дитячих років був здібним та кмітливим хлопчиком.

1960 – 1968 роки – навчання в Конатковецькій восьмирічній школі.

1968 – 1970 роки – навчання в Івашковецькій середній школі. Навчався відмінно, проявляв інтерес до вивчення всіх навчальних предметів, брав активну участь у житті школи, охоче займався спортом.

1970 – 1975 роки – навчання на фізико-математичному факультеті Вінницького Державного педагогічного інституту. По закінченню навчання В.Тимошенко отримав диплом з відзнакою за спеціальністю учителя фізики та електротехніки. 1 рік працював учителем фізики та астрономії СШ №1 міста Білокуракіно Луганської області.

У 1976 – 1977 роках Тимошенко В.А. знаходиться на військовій службі в армії.

Після демобілізації, в 1977 році призначений на посаду асистента кафедри фізики Вінницького Державного педагогічного інституту. В 1978 році був зарахований в органи державної безпеки, де в 1980 році з відзнакою закінчив вищі курси КДБ СРСР за напрямом юриспруденція.

У 1980 – 1991 роках Тимошенко В.А. обіймав посади оперативного співробітника спочатку (до 1984 року) в управлінні КДБ УРСР по Вінницькій області, а потім – в КДБ УРСР (м. Київ). З 1992 по 1998 роки працював на керівних посадах (заступник начальника напрямку, науковий консультант, начальник відділу, заступник начальника управління,

заступник начальника Головного управління, начальник управління) Головного управління СБ України по боротьбі з корупцією і організованою злочинністю.

У 1998 – 2002 роках Тимошенко працює на посаді начальника Головного управління СБУ по контррозвідувальному забезпеченню правоохоронних органів України, перший заступник начальника Головного управління «К» СБ України.

Тимошенко Володимир Андрійович успішно поєднував практичну і науково-педагогічну діяльність. У 1997 році захистив кандидатську дисертацію на тему «Діяльність Служби безпеки України по протидії і незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів», а у 2006 році – докторську дисертацію на тему «Формування системи національної та міжнародної протидії в сучасному наркобізнесі».

У 2001 і 2004 роках йому присвоєно вчене звання відповідно доцента і професора.

У складних умовах встановлення незалежної України, виходячи з нових загроз національній безпеці, зокрема з боку міжнародного наркобізнесу, науково обґрунтував і виступив ініціатором створення принципово нового напрямку діяльності СБУ у сфері протидії міжнародному наркобізнесу та споріднених з ним злочинів по легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, тероризму, корупції.

Як високопрофесійний фахівець увійшов до складу робочих груп і був співавтором розробки проектів законів України, зокрема Закону України «Про обіг в Україні наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів», Закону України «Про заходи протидії і незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, прекурсорів та зловживанню ними», Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом», Закону України «Про боротьбу з тероризмом», Закону України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю», законодавчих та нормативно-правових актів, що регулюють діяльність Служби безпеки України та створюють правове підґрунтя для ефективної координації її дій з іншими правоохоронними органами.

Кримінально-правовим проблемам боротьби з організованою злочинністю, наркобізнесом і тероризмом присвячені 9 монографічних досліджень Тимошенка Володимира Андрійовича, у тому числі «Наркобізнес: національна та міжнародна протидія новим викликам», «Корупція, наркобізнес, організована злочинність в Україні: взаємозв'язок, взаємозалежність, засоби запобігання та протидії», «Легалізація кримінальних капіталів: сутність, механізми протидії», «Розвиток людського ресурсу – основа національної безпеки України» та понад 50 наукових статей і публікацій.

Під керівництвом та за консультуванням професора Тимошенка Володимира Андрійовича захищено та готується до захисту 7 кандидатських та 2 докторські дисертації, здійснено опанування 19 дисертаційних робіт, більшість з яких присвячена дослідженню проблем кримінального права, кримінології і кримінально-виконавчого права. Тим самим започаткований напрямок комплексних наукових досліджень нових, як правило взаємопов'язаних між собою викликів сучасності як то міжнародний наркобізнес, тероризм, корупція, організована злочинність, легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, які за останні роки набули в світі значного поширення і створюють серйозну загрозу національній безпеці України. Під його керівництвом формується відповідна наукова школа.

Плідна науково – практична діяльність професора Тимошенка В.А. дістала міжнародне визнання.

У 2001 році Указом Президента України за відповідною квотою Тимошенко В.А. був призначений представником України в Комісії ООН з наркотичних засобів, попередження

злочинності і кримінального правосуддя. Він особисто вніс на розгляд Комісії ООН 8 проектів резолюцій, які були прийняті країнами-учасниками, зокрема «Щодо діяльності запровадження метадонової програми в лікуванні наркозалежних осіб», «Про порядок погодження і здійснення компетентними органами країн-учасниць контрольованих поставок наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів», «Про порядок повідомлень країн-учасниць щодо експортно-імпорتنих операцій з прекурсорами» та інші.

Своїми чисельними виступами на міжнародних симпозиумах, конгресах, конференціях в Анкарі, Вашингтоні, Відні, Лондоні, Мадриді, Москві, Софії, Зальцбурзі та інших містах професор Тимошенко В.А. сприяв консолідації наукових кіл та широкої громадськості на протидію наркобізнесу, тероризму та іншим небезпечним злочинам, вніс значний вклад у створення правової бази для здійснення транснаціонального співробітництва з означених проблем.

Набутий науково-практичний досвід зумовив призначення професора Тимошенка В.А. на відповідальні посади наукового консультанта Головного управління по боротьбі з організованою злочинністю СБ України, Радника голови СБУ, начальника Управління СБ України в Київській області.

Яскрава сторінка його науково-педагогічної біографії – діяльність на посаді ректора Національної академії Служби безпеки України (2004-2005 роки), де повною мірою розкрились його здібності наставника, організатора підготовки молодого покоління, фахівців українських спецслужб, формуванню у них патріотизму та високої професійної правосвідомості.

Високі професійні якості, організаційні здібності, сумлінність у роботі, творчий підхід сприяли висуненню професора Тимошенка В.А. на високі державні посади, а саме першого заступника Голови СБУ – керівника Антитерористичного центру при Службі безпеки України, радника Голови Верховної Ради України, Голови Державної служби України з контролю за наркотиками.

Ця плідна державницька діяльність Тимошенка В.А. успішно поєднується з активною участю у роботі експертної ради з питань національній безпеці ВАК України, Спеціалізованої вченої ради, завідування кафедрою цивільно-правових дисциплін, наукової ради провідного юридичного журналу «Право України», редакційних колегій науково-інформаційних збірників та інших періодичних видань.

За значний внесок у розвиток вітчизняної юридичної освіти і науки, забезпеченню національної безпеки України Тимошенко В.А у 1996 році Указом Президента України нагороджений орденом «За заслуги», в 2005 році – Почесною грамотою Верховної Ради України, багатьма медалями та відомчими відзнаками. Постановою Президії НАН України від 16 березня 2007 року Тимошенка В.А. нагороджено відзнакою НАН України «За сприяння розвитку науки» .

У 2005 році Тимошенку В.А присвоєно військове звання генерал – лейтенант Служби безпеки України.

З 16 червня 2011 року Тимошенко В.А працює на посаді глави Державної служби України по контролю за наркотиками.

КОПИСТИРИН

Історія виникнення цього села тісно пов'язала з історією виникнення поселення Мурафи, яке в давні часи носило назву Верхняки. Назви цих двох сіл – Копистирин і Верхняки – походять, як і багато інших населених пунктів, від імен власників земель, де знаходились згадані села. Це були заможні сім'ї Копистиринських і Верхняковських.

В архівних документах Польщі вперше Копистирин згадується 1432 роком, коли село містилося на самому березі р.Мурафи. Землі, де знаходиться Копистирин, належали тоді литовському князю Вітовту. Польща заздрісно поглядала на ласий подільський шматок землі і почала втручатися в литовські справи і претендувати на подільську землю. У 1431 році польські війська підійшли до Брацлава, але зазнали поразки. У жовтні 1432 року польські магнати вдруге вторглися на Східне Поділля – Брацлавщину.

Літописи свідчать, що Східне Поділля, у тому числі всі поселення навколо Копистирини, енергійно боронив від поляків прибічник литовського князя Свидригайла Федір Несвицький. Він зібрав чимале військо із литовців, русів (українців), волохів, молдован, татар, відібрав у поляків деякі міста Західного Поділля.

Біля села Копистирин, на місці, де річка Мурафа була наймілкішою, (це якраз те місце, де ще донедавна стояв залізничний місток вузькоколійної лінії Михайлівка – Соснівка) 30 листопада 1432 року сталася жорстока битва між подільським князем Федьком Корибутовичем – Несвицьким, який керував цією битвою та польським військом Вінцентія із Шамотул і Яна Менжика.

Несвицький знав, де переходитимуть річку поляки. Коли половина польського війська вже переправилася на західний бік річки Мурафи, Федір із своїм військом напав на них. Серед поляків виникла паніка, вози загрузли в болоті і затримали переправу. Польські вояки хотіли швидше втекти від небезпеки, але їм не вдалося це зробити: вони масово тонули в річці.

Завдяки щасливому збігу обставин події цієї битви розгорнулися все таки на користь польського війська.

Перед битвою польський королівський дворянин Кемпліч (в інших переказах – Кемпліцький) погнав сотню коней на пошук пасовищ. Почувши здалеку шум битви, він поспішив на допомогу полякам. Литовське військо Несвицького, вважаючи, що

королівські загони отримали допомогу, причому велику, почало в паніці втікати, залишивши на місці кілька тисяч убитих. Поляки одержали перемогу дорогою ціною: у болотах та річці Мурафі загинуло 12 тис. чоловік їхнього війська.

Але Польщі так і не вдалося тоді захопити Східне Поділля і тому всередині XV століття між Західним і Східним Поділлям було здійснене розмежування по річці Мурафі, яке існувало аж до 1569 року.

В іншому архівному документів село Копистирин вдруге згадується 1489 роком.

8 вересня 1489 року знову відбулася велика битва між поляками та татарами біля села Копистирин над річкою Мурафою. В цій битві син польського короля Ян Альберт одержав перемогу над великим татарським загоном.

Село Копистирин через часті великі побоїща біля їхнього поселення та набіги татар то зникало, то виникало знову. А згодом перемістилося подалі від річки Мурафи на захід, ховаючи в лісових хащах свої помешкання і вже на новому місці залишилось й понині. Власник села Данко Копистиринський мешкав у Бару й селу приділяв мало уваги.

Надзвичайно важким і небезпечним періодом існування Копистирини був час варварських набігів татар у XV-XVI століттях. Через часті опустошення Копистирин то зникав, то знову відроджувався, але назви своєї село не змінювало.

Згодом, після Люблінської унії 1569 року, польські магнати всяко намагались вижити місцевих феодалів із їхніх земель. Позбувся Копистирини і рід Копистиринських, продавши село у 1586 році Київському воєводі Костянтинові Острожському. А вже через десять років Копистирином і Верхняками (Мурафою) володів рід Язловецьких. Згодом, з XVII століття Копистирин належав Замоївським, Конєцпольським, Валевським, Любомирським. За цей час (XVII-XVIII ст.) село добре розвивалося, велося інтенсивне будівництво й певний час навіть іменувалося містечком. Тут проживало понад 120 євреїв. Але основне населення було православним. Село здавна ділилося на два церковних приходи: Параскевський і Покровський. Згідно архівних документів Покровська церква побудована і освячена 1 жовтня 1762 року (ст. стиль). Відомо також, що Параскевська церква уже на той час існувала, але точної дати її будівництва встановити не вдалося. Існувала вона аж до 1863 року. Через її непридатність прихожани розібрали дерев'яну невелику Параскевську церкву і на її місці у 1866 році побудували нову, назвавши її, як і раніше, на честь Святої Параскеви.

Покровську церкву побудували заново на тому ж місці у 1868 році. Обі церкви проіснували аж до років сталінської безбожної п'ятирічки.

При церквах у Копистирині відкривалися церковно-приходські школи. При Покровській церкві – з 1861 року, при Параскевській – з 1876 року.

Звістка про повалення в Росії царського уряду в Копистирин надійшла від демобілізованих учасників імперіалістичної війни, які поверталися додому, вже в лютому 1917 року. Зразу ж в селі було обрано сільський революційний комітет (ревком), головою якого селяни обрали Ковальського Ісака Мартиновича. Через велику площу, яку займало село, територія його була поділена на дві частини.

У 1918-1920 роках влада на селі змінювалася дуже часто, а тому й змінювалося керівництво. Остаточо радянська влада в Копистирині встановлена у листопаді 1920 року. Тоді ж було створено комітет незаможних селян (КНС). Сільська рада в селі створювалася з кожним приходом Червоної армії. Її головами обиралися місцеві жителі: Орлик Степан, потім Політанський Степан та ін. Але в січні 1921 року сільська рада остаточно взяла владу у свої руки. В Копистирині на той час було дві сільських ради. На одній стороні села головою сільради було обрано Кухара Назара, якого змінив Гранацький Дмитро, а на другій – Пльонсака Прокопа, якого змінив Коваль Іван.

Після адміністративного поділу, що відбувся у країні в 1923 році, обидві сільські ради в Копистирині було об'єднано в одну. Головою її був обраний Коваль Іван, який пропрацював на цій посаді до 1926 року.

Комітетів незаможних селян в Копистирині було обрано аж чотири. Їх очолювали Олійник Федот, Катеринчак Стратій, Гулько Іван, Гандерук Карпо. У 1923 році КНС були об'єднані в один. Головою об'єданого КНС обрано Гулька Івана.

Сільська рада без відповідного погодження із членами комітету не могла самостійно прийняти якесь важливе рішення. Основним завданням влади було поділ панських земель між селянами. КНС проіснували до 1932 року.

З 1923 року в Копистирині почали організовуватися товариства Спільного Обробітку землі, які стали прообразами майбутніх колгоспів. ТСОЗи носили назву «Хлібороб» і «Праця».

У вересні 1928 року у нашій місцевості розпочалася колективізація господарств. В Копистирині було створено перший колгосп, який назвали «Нове життя». Очолив колгосп двадцятип'ятитисячник із Києва Неткачов Іван Лаврентійович.

В 1929 році в селі був організований у другій частині села другий колгосп, який селяни назвали «Золота Нива». Головою цього колгоспу обрано Поданчука Михайла Денисовича.

В березні 1930 року в Копистирині, як і повсюди, виникло повстання селян проти насильницької колективізації. Повстання було придушено владою.

Після придушення «волинки» на селі у 1931 році влада розпочала суцільну насильницьку колективізацію. З цією метою в селі було створено ще два колгоспи, які були названі ім.Ворошилова та ім.Воровського. Через рік ці колгоспи об'єдналися в один.

У 1934 році в Копистирині вже існувало три колгоспи: колгосп ім.Ворошилова – голова Світлоокій Микола Григорович, колгосп ім.Постишева – голова Стахов Терентій Степанович, колгосп «Золота нива» – голова Волошин Роман Васильович.

1932-1933-й роки для селян Копистирини були трагічними. За супротив владі щодо колективізації багато заможніших селян сім'ями виселяли з села, окремих залякували і відправляли в тюрми. Але найжахливішим злодіянням влади було штучне творення голоду серед селян. За роки Голодомору в Копистирині з голоду померло 305 жителів. Але й цього для влади було мало. Вона почала мстити селянам за непокору під час колективізації новими репресіями. Багато жителів, які були відданні чесній праці на селі, арештовували без суду і слідства. Люди зникали назавжди.

Школа в Копистирині працювала після 1920 року. Спочатку то була 4-річна трудшкола, потім – семирічна і з 1938 року – середня, перший випуск якої відбувся у 1940 році.

За роки Великої Вітчизняної війни з села мобілізовано понад 500 чоловіків. 242 із них додому не повернулись. На їх честь в селі побудовано пам'ятник.

Всі три копистиринські колгоспи існували до їх укрупнення у 1950 році. Новий об'єднаний колгосп селяни назвали іменем Шевченка. Очолив його Фільварков Михайло Якимович. Через важкий економічний стан господарства керівники його правління часто змінювалися. В свій час головами колгоспу обиралися Слободянюк Ф.Ю., Копайгородський М.А., Байдужий Г.І., Андрусак І.Я. та ін. у 1959-му році у відсталий колгосп ім.Шевченка районна влада рекомендувала копистиринським колгоспникам на посаду керівника голову колгоспу із Федорівки Вільчинського Володимира Тадейовича. Молодий, завзятий і енергійний господарник за кілька років довів урожайність зернових у Копистирині із 13,7 центнери з гектара до 39,2. Удвічі виросла й оплата праці колгоспників, зміцнилася їх дисципліна. Силами господарства будувалися господарські об'єкти,

ферми, майстерня в тракторному стані, розпочато будівництво будинку культури, побудовано підсобні приміщення для школи, прокладалися з твердим покриттям дороги по селу й до траси, створено великий 120-ти гектарний ставок з греблею на р.Мурафі, будувалися будинки для колгоспників.

У 1968 році Вільчинського В.Т. за рішенням обласної влади переведено в інший відстаючий колгосп села Уланова Хмільницького району, де він продемонстрував своє вміння господарювати по-справжньому, за що Указом Президії Верховної Ради СРСР голові колгоспу «Дружба» села Уланів Вільчинського Володимира Тадейовича нагороджено орденом Леніна із врученням йому Золотої Зірки Героя.

Багато відомих країні і світу людей є вихідцями села чи являлися і являються його жителями. Серед них:

доктор географічних наук Поданчук В.Д.; інвалід Великої Вітчизняної війни, кавалер семи орденів Куляс Н.В.; професор Тернопільської медичної академії Сокотун М.П.; учитель Бевз М.Д.; доктор історичних наук Домбровський О.І.; доцент економічного факультету Одеського сільськогосподарського інституту Тимчуренко А.М.; керівник обласної організації по охороні і збереженні природних багатств Тимчуренко В.М.; керівник факультету заочного навчання Національної академії внутрішніх справ України, полковник Хільченко В.Г.; полковники Манзюк С.М., Нагороднюк П.Г., Красінський М.І., Заплішний В.О., Марчук В.В., Захарчук В.І. та інші.

Дзюбенко Михайло Давидович

Дзюбенко Михайло Давидович народився 19 листопада 1923 року в селі Копистирино Шаргородського району в багатодітній сім'ї.

1927 року батько, Дзюбенко Давид, помер від туберкульозу, коли Михайлу ледве виповнилось 3 роки. Михайло залишився разом із сестрою Антоніною на вихованні матері. То був важкий час, не було що їсти, у що одягтися. Всю холодну пору року осені та зими він з сестрою проводили на печі, вкрившись на ніч обривками одягу. В 1928 році сестра пішла в школу, навчалась добре, виконувала всі домашні завдання успішно, тому і Михайло разом з нею привчався вже у 5-річному віці і читання, і математики. Тому при вступі в школу, у 9-річному віці навчався у першому класі лише тиждень і був переведений у другий клас.

Важкі то були роки. Адже вже в 1931 році розпочалась колективізація. Заможні селяни не хотіли усупільнювати свої ділянки землі, власну робочу худобу, сільськогосподарський реманент та інше. Тому примусова колективізація обурювала селян і влада вдавалась до виселки таких господарств до Сибіру. Їхні хати та присадибні ділянки привласнювались владою і в них заселялись бездомні, які бродили по країні в пошуках їжі.

Непосильна задача хліба державі призвела до того, що вже у кінці 1932 року розпочався голод. За весну 1933 року в селі Копистирині з голоду померло 305 жителів.

До школи Дзюбенки ходили з сестрою через день, особливо в холодну пору року, бо взуття та одяг використовували одне. Вже по закінченню 7 класу потрібно було оплачувати навчання, по 150 крб. за рік. До початку війни Михайло Давидович закінчив 9 класів.

17-річний Михайло перебував у селі під окупацією до 19 березня 1944 року. В цей час був активним членом підпільної молодіжної організації.

Через чотири дні польовим воєнкомом Михайло Давидович, разом з другими дорослими, були призвані на фронт і вже 4 квітня 1944 року поповнили ряди 133 стрілкової дивізії Другого Українського Фронту. Після прийняття присяги 8 квітня видали обмундирування та гвинтівки і послали на передову.

Після першого його поранення, коли стояли в обороні на річці Молдавка, Михайло Давидович лікувався в санчастині своєї дивізії і вже через 20 днів повернувся назад в частину. Був зв'язківцем між передовою і батальйоном. З боями пройшов через гірську систему Карпат та Угорщини до озера Балатон. Там в бою під містом Рейген поранило вдруге – 23 вересня 1944 року, разом з осколочними ранами Дзюбенка присипало землею та обломками містка. В різних госпіталях лікувався аж до 15 лютого 1945 року.

За бій під озером Балатон Михайло Давидович був нагороджений медаллю «За відвагу», але порадіти нею не встиг, тому що непритомного в бою його відкопали і вже ввечері потрапив на операційний стіл санчастини без всіх документів. Далі перебування у госпіталі. Самостійно піднявся з ліжка аж у січні 1945 року.

15 березня 1945 року знову на фронт. При формуванні Дунаю військова частина Михайла Давидовича була оточена танковою частиною ворога і лише, вхопивши коня за стремено, вдалось уникнути смерті.

Після Дня Перемоги Михайло Давидович потрапив у полкову школу, по закінченні якої направили в Одесу, звідти у Миколаїв, після у Сімферополь, де служив до 20 березня 1947 року. 23 березня приїхав додому. Вдома голод, залишилось 2 відра картоплі і все. Щоб вижити, змушений був поїхати у Західну Україну. Там влаштувався бухгалтером у Тисменецькому відділу соцзабезу, де працював 4 місяці і по наказу начальника обласного соцзабезу був переведений на посаду начальника Тисменецького райвідділу, де працював до серпня 1948 року. За цей час був обраний депутатом райради та відповідав за село Довге. Депутатам райради видавали зброю: пістолет та дві гранати і зобов'язали виконання за закріпленим селом всіх поставок державі.

До приїзду додому у серпні 1948 року працював завідувачим Копистиринським сільським будинком культури, навчаючись заочно у Тульчинському культосвітньому технікумі. У 1951 р., закінчивши навчання, організував сільську бібліотеку. Одружився. Ось уже 64 роки разом із дружиною Параскою Іванівною долає Михайло Давидович важку дорогу життя.

Весною 1954 року по рішення райкому КП України Дзюбенка М.Д. направляють на роботу інструктором РК КПУ по зоні Мурафської МТС. З вересня 1956 року Михайло Давидович навчається в райпартшколі при Вінницькому обкомі КП України. Закінчивши її з відзнакою і отримавши диплом агронома-організатора, він був направлений у рідне село на посаду секретаря партійної організації та заступника голови колгоспу.

У 1961 році Михайло Давидович вступає на географічний факультет (заочно) Київського національного університету ім. Шевченка.

З 1962 року по 1991 рік працював у місцевій школі вчителем трудового навчання і біології, географії та історії, організатором позакласної роботи, а з 1972 по 1978 рік – директором школи. Потім працював вчителем географії та історії.

В 1986 р. Михайло Давидович обраний головою ради ветеранів села Копистирин.

Склад сім'ї невеликий: дружина Параска Іванівна, син Микола, на жаль, прожив всього 33 роки, працював ветеринарним лікарем у Кіровоградській області, загинув у 1984 році в автомобільній катастрофі, та дочка Людмила, яка проживає у місті Вінниці. Радіє ветеран трьом онукам.

За час служби і роботи Михайло Давидович нагороджений орденом Вітчизняної війни, двома орденами «За мужність» та 18 медалями.

За успішну роботу на різних ділянках праці на загальних зборах села за рішенням сесії сільської ради Дзюбенку М.Д. присвоєно звання «Почесний громадянин Копистирини».

Неодноразово обирався депутатом сільської ради, головою виборчої комісії по виборах різних ступенів, був лектором і громадським діячем.

Незважаючи на похилий вік – 90 років, Михайло Давидович і досі веде активну громадську роботу. З 1960 року він пише історію села Копистирин з дня виникнення села – 1432 року – і по наші дні. Відомий краєзнавець та громадський кореспондент районної газети. Учні школи, вчителі, жителі села завжди приходять до нього за порадою. Михайло Давидович завжди готовий допомогти.

Завальнюк Степан Михайлович

26 вересня 1926 року в с. Копистирині в родині колгоспників народився Завальнюк Степан Михайлович. Як тільки малий Степан підріс – пішов до школи. Закінчив 7 класів Копистиринської школи, потім працював у колгоспі їздовим.

В роботі та домашніх клопотах промайнули дитячі роки, юність була обпалена війною.

У роки Великої Вітчизняної війни Поділля було окуповане румунськими військами. Хлопець знаходився ще вдома.

квітень 1944 року... Мобілізований Завальнюк Степан Михайлович потрапляє до 134 стрілкового полку у Білу Церкву, де знаходиться на військовому навчанні до серпня. Далі – дорога на фронт, на Сандомирський плацдарм, що на річці Вісла у Польщі.

Служив у артилерії телефоністом. Через два місяці став командиром відділенні зв'язку, а згодом – старшиною батареї. Із цього плацдарму на початку 1945 року пішов у наступ через річку Одер на Берлін.

Перемогу старшина Завальнюк зустрів у Чехословаччині, у м. Кралупи. Оскільки їхня дивізія була Першою гвардійською артилерійською дивізією прориву Резерву Головного Командування І Українського фронту, то їх із Німеччини перекинули до Чехословаччини, бо там ішли ще бої. Під час одного з боїв Степана Михайловича було поранено.

Нагороджений ветеран орденом Слави III ступеня, медалями: «За бойові заслуги», «За звільнення Праги», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною».

Після закінчення війни ветерану довелося ще 8 років служити у армії: 2 роки строкової служби у Австрії, до 1950 року – старшиною батареї у м. Кам'янка-Бузька Львівської області. З жовтня 1950 року по листопад 1953 року служив понадстроково.

Молодого воїна доля водила дорогами Польщі, Німеччини, Чехословаччини, Австрії, Угорщини. Повернувся фронтовик до рідної домівки аж 1953 року, де на нього чекала кохана дружина Завальнюк Ольга Андріївна, з якою одружився у 1952 році, під час відпустки з армії.

Працював сумлінно у колгоспі і бригадиром будівельної бригади, і їздовим, і завфермою.

Разом з дружиною виростили 5 дітей: три сини і дві донечки. На жаль, найстарший син Михайло помер, залишивши у серці рідних невиліковну рану. Все ж життя продовжується, і подвір'я стареньких час від часу наповнюється щебетом семи онуків та двох правнуків.

Зараз Степан Михайлович з дружиною на заслуженому відпочинку. І хоча йому вже 87 років, він охоче спілкується з підростаючим поколінням, є бажаним гостем на уроках мужності у місцевій школі, зустрічах ветеранів, урочистих мітингах біля пам'ятника загиблим воїнам.

Заремба Сергій Захарович

Народився Сергій Захарович 23 січня 1947 року у сім'ї учителів. У післявоєнні роки молодих учителів влада направила на роботу в західні області України. Заремби попали у Волинську область, Горохівський район. Вчителювали у селі Підберезне. Тут і народився Сергій.

У 1956 році їхня сім'я повернулася в Копистирин, звідки родом мама Сергія. Тут, у цьому селі, Сергій Захарович закінчив середню школу.

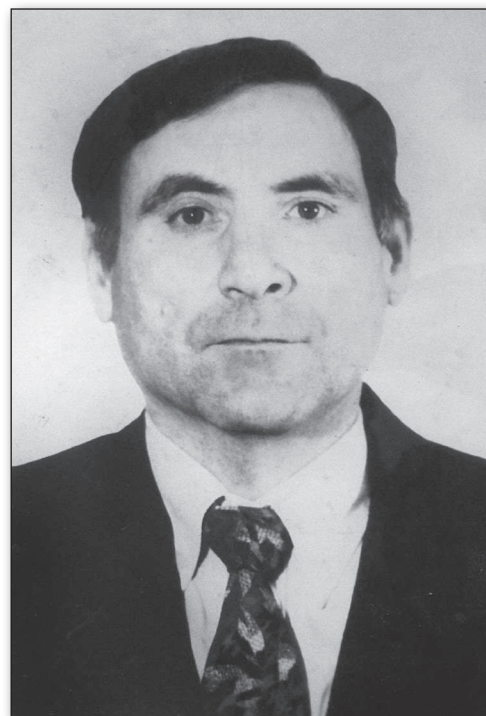
Після школи Заремба С.З. поступив на навчання до Одеського університету ім. Мечникова на історичний факультет. Після його закінчення Сергій Захарович служив один рік у лавах Збройних сил СРСР. Демобілізувавшись після військової служби Заремба С.З. влаштувався на роботу в Київський вищий навчальний заклад викладачем історії. У 27 років він зумів захистити дисертацію і став кандидатом історичних наук, а згодом – доктором історичних наук.

Внаслідок великої науково-педагогічної діяльності протягом всього свідомого життя, доктор історичних наук, професор, академік Заремба Сергій Захарович став широко відомим в Україні та країнах СНД вченим-істориком.

Помер Заремба Сергій Захарович у віці 56 років. Він заповідав похоронити його у селі Копистирин біля матері. Його останню волю було виконано.

У Києві на площі «Дружби народів» на будинку №3, де проживав Заремба С.З., на честь його вшанування встановлено Меморіальну дошку. Це була видатна особа серед науковців-істориків і політичних діячів.

У Києві залишилася самотня дружина Сергія Захаровича – Ківшар Таїсія Іванівна.

Юхименко Віталій Дем'янович

Віталій Дем'янович Юхименко – режисер-постановник Київського вокально-хореографічного ансамблю «Україночка», лауреат премії імені Івана Котляревського і Семена Гулака-Артемовського, народний артист України, академік.

Народився 20 червня 1952 року в селі Копистирич Шаргородського району у сім'ї колгоспників. Там же у 1970 році закінчив середню школу. Два роки служив у лавах Радянської армії.

До музики та пісні в рідному селі було особливе шанобливе ставлення. Збереглося воно і дотепер. Гарно співали і в сім'ї Юхименків. Де окрім Віталія виховувалося ще четверо дітей. Любов до пісні судилося успадкувати і Віталію. Не розлучався з нею і в армії, був навіть запрошений до одного з військових ансамблів пісні і танцю. Там і визначилася його майбутня доля. Тільки звільнившись у запас, подав документи на режисерське

відділення театрального училища при Київському театральному інституті Івана Карпенка-Карого. По закінченні училища була робота в одному із столичних самодіяльних, але дуже престижних театрів. Спочатку працював асистентом головного режисера, виконував різні ролі у виставах. А ще прагнув удосконалювати майстерність. Отож Юхименко Віталій продовжив навчання в інституті культури. Отримавши вузівський диплом, заснував у Києві театр сатири. То був досить цікавий період в житті митця. І раптом від сатири, до «Україночки».

Вокально-хореографічний ансамбль «Україночка» був створений на базі театру сатири. Нині це високопрофесійний мистецький колектив, який всебічно пропагує український фольклор в сучасній обробці і працює в чотирьох жанрах – танцювальному, вокальному, сатиричному та оригінальному. Концертна програма ансамблю – це яскраве дзвінкоголосе дійство, що триває півтори-дві години. Учасники підбираються досить ретельно, майже всі вони випускники або обдаровані студенти Національної академії імені Петра Чайковського – недавньої філармонії. Всі артисти, як правило, стрункі, високого зросту, не нижчі 1 метра 75 сантиметрів. А про вимоги до їхньої професійної підготовки вже годі й говорити. У ансамблі плідно працюють відомі солістки: Радміла Бровдій – лауреат Міжнародної премії імені Петра Гулака-Артемовського, Наталка Ковальська – заслужена артистка України, Ірина Терещенко – артистка оригінального жанру. Час від часу з ансамблем працює народний артист України Дмитро Гнатюк.

Репертуар «Україночки» – ціле гроно народних пісень і сучасних естрадних мелодій, гумористичних творів та українських фольклорних танців. Особливу популярність мають народні пісні «Ой, там, на горі», «Карі очі, чорні брови», «Калина», «Гиля, гиля, сірі гуси», «Сватай мене, мужичок» та ін.

Юхименко В. Д. активно пропагує мистецтво свого колективу. Він випускає аудіоальбоми з українськими піснями. Серед записних творів є, зокрема, гімн Вінницького земляцтва (слова А. Гарника. музика Ю. Васильківського).

Колектив гастролює по Україні та за її межами. На концертах Київського вокально-хореографічного ансамблю «Україночка» зали переповнені. За плідну, більш як двадцятилітню працю, колектив має безліч нагород і подяк за вагомий особистий внесок у розвиток української культури і мистецтва, збереження національних традицій України.

А ще Віталій Дем'янович займається спонсорською діяльністю, доказом того є побудована за його сприянням церква Покрови Пресвятої Богородиці в с.Копистирич Шаргородського району Вінницької області, де він народився і ріс.

ЛОЗОВА

*Лози верб понад берегом слухають спів
І шепочуть про щось тимчасове,
Їм цвіркун підтріщав, очерет підскрипів –
Ось чому воно зветься Лозова.*

Село Лозова (з приписним селом Теклівка) розміщене на пологій місцевості вздовж невеликої мілководної однойменної річки Лозової, яка є притокою річки Мурафи. Лозова – старовинне поселення. В свій час воно належало князям Коротким, потім Збаражським, Вишневецьким, а наприкінці XVI століття, як і вся Корчмарівська волость, перейшло у володіння Яна Замойського. Село має два приходи – Покровський і Миколаївський. Церква Покрови Пресвятої Богородиці у 2000-му році відзначила своє 300-річчя існування, Миколаївська – на 50 років молодша.

В кінці XIX і на початку XX століття Лозова належала німецькому барону Фан Кнарінгу. Маєтком постійно управляв підданий барона – німець Грюнвальд – аж до подій 1917 року.

На початку 1918 року в селі проголошено радянську владу, але під час Громадянської війни вона часто змінювалася, і остаточно радянська влада в Лозові встановлена 15 листопада 1920 року. Тоді ж був створений Комітет Незаможних Селян (КНС) на чолі з Кирилом Гуменюком.

Сільська рада в селі створена на початку 1921 року, яка тісно співпрацювала з КНС.

У 1924-1926 рр. у великому за розмірами селом Лозова поступово організовувались по різних його кутках ТСОЗи – перші прообрази майбутніх колгоспів. Першим керівником такого товариства був обраний Сава Черній.

У 1929 році із об'єднаних ТСОЗів був створений перший колгосп «Прогрес», першим головою якого обрали місцевого жителя Михайла Євстахійовича Дончака.

У 30-х роках минулого століття Лозова пережила колективізацію, голодомор, репресії. За дуже не точними даними в селі за 1932-1933 роки з голоду померло понад 400 душ.

У тих же 30-х роках в селі було організовано ще два колгоспи: «Нове життя», який очолив Федір Шуляк і колгосп «Перемога» – голова Амбросій Зелінський.

Під час окупації села румунськими сателітами колективне господарство (колгосп) називали громадським господарством (громгосп). Після війни всі три лозівські колгоспи були об'єднані в один, назва якого довгий час залишалася «Прогрес». У 1946 році лозівчани обирають головою колгоспу демобілізованого солдата, місцевого жителя Марценюка Пилипа Петровича. І вже у 1947 році колгосп «Прогрес» домагається високих врожаїв зернових і технічних культур. За доблесну працю Указом Президії Верховної ради СРСР сім колгоспників колгоспу «Прогрес» удостоєно високого звання Героя Соціалістичної Праці із врученням їм Золотої Зірки та ордена Леніна. Серед нагороджених був і голова колгоспу «Прогрес».

Марценюк Пилип Петрович

Пилип Петрович Марценюк – народився 19 липня 1919 року в селі Лозова. Він зростав в багатодітній селянській родині Петра та Кароліни.

Після закінчення сільської школи Пилип Петрович навчався в Буднянському сільськогосподарському технікумі, по закінченні якого отримав спеціальність агронома.

Трудовий шлях молодого хлопця розпочався в липні місяці 1938 року. Його направляють завідуючим відділом пропаганди РК ЛКСМУ в Липовецькому районі, агрономом в Уладівській МТС.

Марценюка Пилипа Петровича призвали в лави Радянської армії в 1939 році. Побачивши організаторські здібності молодого солдата, командування його частини направляє Пилипа Марценюка курсантом Бакинського піхотного училища імені С. Орджонікідзе, де він і навчається до початку Великої Вітчизняної війни.

В липні місяці 1941 року розпочинається бойовий шлях Пилипа Петровича від командира взводу, роти, батальйону, батареї, до замісника командира полку. Тільки поранення в липні 1944 року примушує Марценюка вийти з поля битви. Він довгий час перебував у госпіталі.

Після демобілізації у 1946 році повернувся до мирної праці у свою Лозову. В цьому ж році його обирають головою колгоспу «Прогрес». Протягом двох років він підняв так господарство, що за високі врожаї в 1947 році Пилипу Петровичу Марценюку та ще шести його колгоспникам було присвоєне високе звання Героя Соціалістичної праці.

Пилип Петрович Марценюк одружився в 1948 році на сільській дівчині Ганні. Вони виростили і виховали двох дочок Ніну і Галину, які живуть і працюють лікарями в місті Києві.

Головою колгоспу «Прогрес» Марценюк Пилип Петрович пропрацював 24 роки, аж до 1970 року. Під керівництвом Пилипа Петровича колгосп став багатогалузевим господарством, де розвинулось рільництво, тваринництво, бджільництво, птахівництво. За цей час збудована середня школа, будинок культури, прокладено шосейну дорогу, впорядковано дорогу до райцентру, збудовано сільмаг, продмаг, кафе. За його правління в колгоспі збудовано тринадцять двохрядних тваринницьких приміщень, дві майстерні по ремонту сільськогосподарських машин, гараж для автомашин, приміщення для мінеральних добрив.

При Пилипі Петровичу будується більше половини житлових будинків колгоспників, яким він допомагав у будівництві. Були в Лозовій й такі, котрих голова примушував силою братися до будівництва житла для дітей, для внуків. За це селяни вдячні йому, особливо у наш час.

З 1970 року і до виходу на пенсію Марценюк працював заступником директора Шаргородської райсільгосптехніки.

В червні місяці 1995 року Марценюк Пилип Петрович помер і похований в селі Лозова.

Байда Іван Мойсейович

Іван Мойсейович Байда народився в червні 1913 року в селі в Лозова Шаргородського району Вінницької області. Він зростав в селянській родині Мойсея та Афії. У шість років віддали його до дворічної школи. З року в рік Іван дорослішав, ставав на ноги. У селі його поважали люди, як просту та хорошу людину. У 20 років він пов'язав своє життя з Русею і вже у 1935 році у них народився син Олександр, потім син Михайло 1942 року народження, син Василь 1947 року і донечка Галина 1954 року народження.

В роки Великої Вітчизняної війни воював проти фашистських загарбників. Після закінчення Великої Вітчизняної війни повернувся до мирної праці у свою Лозову. Його обирають бригадиром рільничої бригади.

У 1947 році у віці 34 років за високі врожаї зернових бригадиру Байді І.М. було присвоєно високе звання Героя Соціалістичної Праці. Рільнича бригада під керівництвом Івана Мойсейовича виростила урожай пшениці на площі 18 га по 33,78 центнери з гектара.

30 листопада 1969 року Байда Іван Мойсейович помер і похований в селі Лозова.

Білінська Ганна Григорівна

Ганна Григорівна Білінська народилася в листопаді 1925 року в селі Лозова Шаргородського району Вінницької області.

Зростала Ганна та її сестра Надія в сім'ї колгоспників Григорія та Ольги. Батьки Ганну віддали до 4-річної школи, де вона закінчила два класи. З раннього дитинства Гануся допомагала батькам по господарству. Підросла і пішла працювати до колгоспу. Виконувала різні роботи. За наполегливу і старанну роботу колгоспники обрали її ланковою рільничої ланки. У віці 22 років Білінській Г.Г. було присвоєно високе звання Героя

Соціалістичної Праці та нагороджено орденом Леніна. Ланка Ганни Григорівни на площі 8,25 га виростила урожай пшениці по 33,43 центнери з гектара.

В молодому віці Ганна Григорівна тяжко захворіла, але продовжувала працювати на колгоспних ланах. 9 серпня 1987 року Ганна Григорівна померла. Похована в селі Лозова.

Матусяк Андрон Онисимович

Андрон Онисимович Матусяк народився в травні 1914 року в селі Лозова Шаргородського району Вінницької області.

Навчався Андрон Онисимович у дворічній школі. Закінчив один клас. Ще підлітком розпочався трудовий шлях Андрона Онисимовича. Працював їздовим на волах. У 1935 році Андрон Онисимович зустрів свою майбутню дружину Анастасію та одружився. Вже у 1937 році в них народився син Іванко. Недовго тривало щасливе родинне життя. Наступили страшні роки Великої Вітчизняної війни. В 1941 році його мобілізували на війну. 3 липня 1941 року розпочався бойовий шлях Андрона Онисимовича від рядового до командира батареї. За бойові заслуги Андрон Онисимович був нагороджений орденом Леніна, медалями: «За оборону Москви», «За бойові заслуги» та багато інших.

Після перемоги Андрон Онисимович приступив до мирної праці: допомагав односельчанам відбудовувати село, піднімати його з руїн, які залишилися після війни. За старанну працю Андрона Онисимовича призначили бригадиром рільничої бригади. У 1947 році у віці 33 роки Андрон Онисимович був удостоєний високого звання Героя Соціалістичної Праці та ордена Леніна. Його бригада виростила урожай пшениці на площі 17,3 гектари по 32,08 центнера з одного га.

На початку 80-х років померла дружина, а 12 жовтня 1988 року помер і Андрон Онисимович. Похований в селі Лозова.

Меєр Олександра Тимофіївна

Олександра Тимофіївна Меєр народилася 4 квітня 1929 року в селі Лозова Шаргородського району Вінницької області.

Зростала Олександра в сім'ї колгоспників Тимофія та Марії Меєр. Рано почалась трудова біографія цієї жінки. Після визволення від німецько-фашистських загарбників нашого подільського краю дівчина працювала у яслах. Сама ще школярка, а доглядала сільських дітей, коли матері йшли на роботу в поле. Гірко плакала разом з хлоп'ятами і дівчатками, коли у Лозовій (а тут у воєнний час знаходився збірний пункт районного військкомату) проводжали чоловіків на фронт.

Відgrimіли воєнні грози, і Саша продовжила навчання у школі, стала семикласницею. Хворів тато, в сім'ї було троє дітей, і по закінченні школи дівчина пішла працювати в колгосп. Чоловіки з фронтів повернулися не всі, тож доводилося виконувати чоловічу роботу: разом з іншими дівчатами стала їздовою. Коні попалися Олександрі Тимофіївні норовисті. Та людина до всього звикає: звикла і вона сіяти і орати. А потім віддала коні братові своєму Петрові, сама ж пішла у ланку. Меткою була Саша в роботі, тож через рік їй довірили ланку. У 1946 році її обрали ланковою. Старанні дівочі руки молодих трудівниць виростили в голодний 1947 рік

Відgrimіли воєнні грози, і Саша продовжила навчання у школі, стала семикласницею. Хворів тато, в сім'ї було троє дітей, і по закінченні школи дівчина пішла працювати в колгосп. Чоловіки з фронтів повернулися не всі, тож доводилося виконувати чоловічу роботу: разом з іншими дівчатами стала їздовою. Коні попалися Олександрі Тимофіївні норовисті. Та людина до всього звикає: звикла і вона сіяти і орати. А потім віддала коні братові своєму Петрові, сама ж пішла у ланку. Меткою була Саша в роботі, тож через рік їй довірили ланку. У 1946 році її обрали ланковою. Старанні дівочі руки молодих трудівниць виростили в голодний 1947 рік

по 33,23 центнери жита на кожному із 8,5 гектара. І Олександра Тимофіївна стала Героєм Соціалістичної Праці із врученням їй Ордена Леніна та Зірки Героя.

В 1952 році, уже після того, як стала Героїнею, вийшла заміж за Добрянського Володимира Івановича. Більше 30 років прожили вони однією дружньою сім'єю, разом будували свою хату, разом трудилися в колгоспі «Прогрес».

Так і пронесла через усе життя високе і горде оце звання, своєю сорокарічною трудовою діяльністю підтвердила справедливість вручення нагороди. Адже ніколи і ніхто із односельчан не дорікнув Олександрі Меєр за недоліки в роботі, навпаки, багато літ дивувала жінка усіх своєю непосидючістю і завзяттям. «У неї в руках робота, як вогонь, горить!» – казали буряководи, а пізніше – члени городньої бригади, де сумлінно трудилася Олександра Тимофіївна.

Не стало Олександри Тимофіївни 28 травня 2012 року. Похована в селі Лозова.

Садова Олександра Семенівна

Олександра Семенівна Садова народилася у березні 1930 року в селі Лозова Шаргородського району Вінницької області.

Виросла Олександра Семенівна в сім'ї колгоспників Садових – Семена та Явдохи.

В родині Садових зростали дві красуні-донечки: Олександра і Ганна. Коли Олександрі виповнилося 6 років, вона пішла до Лозівської школи. Олександра закінчила 4 класи Лозівської школи. Дівчинка була беручка та працююча. З 15 років трудилася на колгоспних ланах. Її запитали та призначили ланковою рільничої бригади.

В 1947 році в 17 років Олександрі Семенівні було нагороджено орденом Леніна та присвоєно звання Героя Соціалістичної Праці. Олександра Семенівна із своїми членами бригади виростила урожай пшениці на площі 10 га, який дав по 32,95 центнери з гектара.

У 1958 році вийшла заміж за Байду Петра Герасимовича. В червні 1960 року в них народився син, якого назвали Петром, як батька. Працювала молода сім'я в колгоспі «Прогрес».

Рано овдовіла Олександра. В 1982 році не стало її чоловіка. Залишилась сама з сином, який подарував матері дві онучки та онука. Раділа Олександра за сім'ю сина, і завжди їм чим могла, тим допомагала.

27 травня 1990 року Олександри Семенівни не стало. Похована в селі Лозова.

Щербатюк Явдоха Остапівна

Явдоха Остапівна Щербатюк народилася в березні 1899 року в селі Лозова Шаргородського району Вінницької області.

Росла Явдоха в сім'ї колгоспників Остапа та Софії Щербатюк. Сім'я була дуже бідна, не було в що одягнутися і взутись. Через це Явдоха не відвідувала школу. З раннього дитинства пішла працювати в артілі за трудовні. Дівчина була дуже старанна, трудолюбива, відповідальна. Керівництво колгоспу «Прогрес» помітило молоду жінку та призначило Явдоху Остапівну ланковою

рільничої ланки. У 1947 році у віці 48 років отримала Героя Соціалістичної праці. Ланка Явдохи Остапівни на площі 9,05га виростила пшениці по 31,83 центнера з гектара.

12 травня 1960 року Явдохи Остапівни не стало. Похована в селі Лозова.

* * *

За вирощування високих врожаїв озимої пшениці у 1947 році бригадира рільничої бригади колгоспу «Прогрес» с.Лозової **Пшука Людвіга Тимофійовича** і ланкову цього колгоспу **Криву Ганну Петрівну** нагороджено орденом Леніна.

Під час Великої Вітчизняної війни 1941-1945 рр. жителі села **Гаврилюк Іван Климентійович та Дудник Андрій Романович** за проявлений героїзм у боях з німецькими окупантами стали кавалерами трьох орденів Слави.

Гаврилюк Іван Климентійович

Автоматник, гвардії рядовий Іван Климентійович Гаврилюк народився в 1904 році в селі Лозова. Іванко був єдиним сином у сім'ї. У шість років віддали його до дворічної школи. З року в рік Іван дорослішав, ставав на ноги. У селі поважали його люди, як розумного чоловіка і просто, як хорошу людину. Ніхто не знав трактора так, як Іван Гаврилюк, бо довгий час пропрацював на тракторі, у тракторній бригаді колгоспу.

У двадцять років Іван пов'язав своє життя з Оленою і вже через рік, у 1925 році у них народився син Іван, у 1927 році з'явилась на світ Фросина, за нею у 1930 році – Ганнуся і найменший Василько у 1939 році.

В армію Гаврилюк І.К. був призваний прямо із колгоспного поля – 23 квітня 1944 року. Залишив жінку, маленьких діточок, а що чекало його у вогненному пеклі він навіть не здогадувався, відразу потрапив на фронт. Воювати йому прийшлося разом з хлопцями з 240-ої дивізії. Єдина мета єднала цих людей – перемагати.

Танковий десант, на одній з бойових машин якої був і гвардії рядовий Іван Гаврилюк, викликав паніку в тилу фашистів. Але швидко на двобій з «34-ками» вийшли «пантери», за ними посунула ворожа піхота. Автоматник Гаврилюк прицільним вогнем поклав не один десяток гітлерівців. Знищив також екіпаж підбитої нашим танком, «пантери». Це було на шляху до Львова.

На території Польщі двічі ходив у розвідку і брав важливих «язиків», що дало змогу розкрити систему оборони ворога і знешкодити вогневі засоби противника перед форсуванням Вісли. Пересуваючись на танковій броні, Гаврилюк знищив понад два взводи гітлерівців у боях над підступах до Берліна.

У вересні 1945 року аж у Порт-Артур завела доля Івана Климентійовича звільняти народ від японських мілітаристів. Там він теж відзначився, в'язкою ручних гранат підбив танк.

Свій бойовий шлях закінчив у Маньчжурії (Китай). Повернувся додому у рідну і до рогу Лозову навесні 1946 року. З перемогою повертався, кавалером трьох орденів Слави.

Ціною власного здоров'я далася йому перемога. Був поранений під час війни, отримав наскрізне кульове поранення грудної клітки.

Після війни Іван Гаврилюк працював у тракторній бригаді колгоспу «Прогрес» села Лозова, допомагав односельчанам відбудовувати село, піднімати запусіле господарство.

Іван Климентійович Гаврилук – кавалер трьох орденів Слави. Істинний патріот України. Був нагороджений медалями: «За взяття Женеви», «За визволення Праги», «За взяття Відня», «За взяття Будапешту», «Учаснику боїв розгрому одинадцяти танкових дивізій німців південно-західніше Будапешту», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941-1945 роках»... І це далеко не всі нагороди, якими відзначено Івана Климентійовича.

Помер Іван Климентійович Гаврилук в 1981 році і похований в селі Лозова.

Дудник Андрій Романович

Андрій Романович Дудник народився в 1922 році в селі Лозова Шаргородського району Вінницької області в сім'ї селянина. Закінчив сільську школу. Трудовий шлях розпочав по закінченні школи трактористом в колгоспі «Прогрес» і працював до 1944 року.

Бойовий шлях молодого хлопця розпочався в квітні 1944 року, після звільнення нашої області від німецько-фашистських загарбників. Довгими і важкими фронтовими дорогами Румунії, Угорщини, Польщі, Німеччини і Чехословаччини пройшов Андрій Романович.

При найменшому порухові плеча сріблясті зірочки орденів, золотаві кружальця медалей торкаються один одного і викреслюють якусь незбагненну мелодію. Вчувається в ній і щем струн, і оглушливе ревище гармат, і посвист куль. У Андрія Романовича ця музика воскрешає інші, повік вкарбовані в серце, мелодії. Он уже більше півстоліття віку, як у маленькому німецькому селі відсалютував останньою автоматною чергою на честь Перемоги, та не стираються з пам'яті солдатські дороги, дороги кавалера трьох орденів Слави Андрія Дудника.

Ніби й зараз він уважно слухає завдання командира розвідувальної роти майора Сотникова. Завдання завжди для його групи розвідників були відповідальні і невідкладні. На цей раз, як і кілька днів раніше, треба було інформувати командування полку Дністровського укріпрайону про відхід німецьких військ в глиб Чехословаччини. Світанок на околиці містечка Чадце був сонячним і тихим. Здавалось, що містечко гітлерівці здали без бою. Нараз біля гостроверхого будиночку Андрій угледів військові легкові автомашини. Розвідники залягли біля тину в надії в'яснити, що і як. Раптом із будинку вийшли німецькі офіцери, за ними висипалися солдати. Полонити всіх їх було б марним намаганням, тому командир розвідників старший сержант Спіцин подав команду відкрити вогонь.

Поєдинок тривав не довго. Чимало гітлерівців наклало головами, одна автомашинна смолоскипом палахкотіла, а одній все – таки вдалося минути куль автоматників. Андрій вибіг з-за прикриття, наблизився до вбитого офіцера, забрав у нього пухкий, у золотих пряжках портфель і передав його товаришам. Кілька хвилин було знову довкруг тихо. Та знали бувалі воїни ціну тому спокоєві. Не встигли й розгледіти паперів, що дісталися разом із портфелем, як десь з центру містечка почувся надто голосний для весняного ранку гуркіт моторів. З кожною секундою він все дужчав, виділявся скрегіт гусениць об бруківку. «Тигр», – висловив хтось вголос здогадку.

Повідомлення раптом потонуло у вибухах снарядів, що шматували стіни сусідніх будинків. Старший сержант Спіцин, як завжди, розсудливо розпорядився:

– У тебе, Андрію, протитанкові гранати – прикриєш наш відхід.

Про що тільки не згадаєш, скільки переживеш за якусь долю хвилини! І друзі, що поспішають з донесенням, і Лозова рідна розквітлою вишневою віткою майне перед зором, і жаль огорне серце за те, що хтось такий неглибокий рівчак викопав обіч бруківки, яка стугонить від сліпучо начищених об ґрунт гусениць «Тигрів». А вони сунуть повільно, ніби навмисне довше хочуть студити ляком серце. Андрій боїться прорахуватись. Вичікує.

Хто – кого! Зіперся на лікоть лівої руки. У правій – граната, – його порятунок, його меч розплати.

Вибух притис Андрія до землі, обірвав клекіт, що ще кілька секунд тому повз на нього. Коли глянув перед себе, від радощів ладен був кричати, але натомість тільки рвучко вхопив нову гранату і жбурнув у танк, який позаду уже палаючого розвертався, щоб втекти. Не чекав пересвідчитися на власні очі чого накоїв, поспішив наздоганяти своїх.

Через кілька годин Андрій Дудник обдивлявся підбиту техніку і ловив на собі вдячні погляди однополчан, які очищали містечко від окупантів.

Хто б знав оте важке, навіть для вимови Угорське містечко – Шатараульхель. Навіть не на кожній карті його знайдеш. А вкарбувалось в пам'ять. Знає про нього не один Андрій Романович. Кілька разів сміливцям полку випадало штурмувати ворожі укріплення. І щоразу безрезультатно. І, як завше, знову на розвідників була надія: вивідати, вивчити, підказати вихід. Група розвідників Андрія Дудника знову відправилася на завдання. І виконала його блискуче – привели сім «язиків», які виказали командуванню цінні розвідувальні дані.

Від Дністра до Влтави пролягла дорога кавалера трьох орденів Слави старшини Андрія Романовича Дудника.

Бойові побратими знали його як відважного, ініціативного воїна – кулеметника. Особливо пам'ятними для нього залишилися весняні місяці 1945 року, коли він очолив групу розвідників, яка за будь-яких умов здобувала для командування цінні відомості про ворога.

Повернувшись з війни, він працював трактористом. У 1948 році одружився з сільською дівчиною Ольгою. Разом вони виховали двох дітей – сина Івана і дочку Ніну, які живуть і працюють в місті Тернополі. Працюючи трактористом, він проявив себе здібним організатором і призначили його завгоспом колгоспу «Прогрес», де він пропрацював до виходу на заслужений відпочинок.

В день 40-річчя Перемоги Андрій Романович Дудник пройшов урочистим маршем у зведеній колоні ветеранів – повних кавалерів орденів Слави на Красній площі в Москві.

Учні школи неодноразово запрошували ветерана на виховні години, вогники, зустрічі, на яких кавалер трьох орденів Слави розповідав про свій бойовий шлях.

Помер Дудник Андрій Романович в 1987 році і похований у селі Лозова.

МИХАЙЛІВКА

З 1925 по 1988 роки вони очолювали колгосп ім. Леніна

За розповідями старожилів, село Михайлівка виникло в 1651 році. На місці сучасної Михайлівки був козацький сторожовий пункт, який розміщувався в урочищі «Рошакове». За цими даними, свою назву Михайлівка село бере від першого поселення зі сторожової охорони козака Михайла. Довгий час село носило назву хутір Михайлівка. Біля Михайлівки (урочище «Ставки») виявлено поселення, яке відноситься до періоду докласового суспільства. Доказом цього є велика кількість уламків печини і залишки кераміки грубого випалу. За визначенням по орнаменту кераміка відноситься до періоду пізньої Трипільської культури. Хутір Михайла нараховував близько 35 хат. Кожне господарство було побудовано на великій відстані одне від одного. А кругом були городи і вишневі сади. Вулиць тоді було три. Одна з них простягалася з с. Красного на с. Мурафу, друга – з Юхимівки, через Михайлівку їздили до млина, і третя, паралельна вулиця, від корчми (старий клуб) і поза ставок. На цій вулиці був польський двір – пана Донбека. По краснянській дорозі, де тепер знаходиться пам'ятник, був старий цвинтар. Біля перехрестя доріг стояла корчма із заїздом, вона належала пану Підгашеку, який жив у Мурафі, а селом управляв був його прикажчик.

Корчма була продана євреям Янкелю і Лейзеру Попемакерам. Вони торгували горілкою і холодними закусками. Корчма існувала до 1923 року, потім була (по бажанню активу села) зруйнована, і з її матеріалів побудували сільський клуб. Біля самої корчми був церковний погост, на якому була збудована невелика уніатська церква. Від неї дорога повертала вліво на Мурафу. Церква була стара, мала, її розібрали, і в 1863 році була побудована нова, на новій вулиці при в'їзді з Красного.

За період польського панування багато населення Михайлівки було окатоличено. Все воно належало до Мурафського приходу.

З встановленням у селі радянської влади селяни стихійно організовувались у ТСОЗи (товариство спільного обробітку землі). Організаторами всього нового на селі були: Михайло Петрашевський (голова КНС), Антон Будзінський, Вікентій Шаргалюк,

Василь Мазур, Марко Турчак, Петро Турчак та ін. На базі ТСОЗів були створені перші сільськогосподарські артіль «Труд» і «Вілен» (Вілен – розшифровується як Володимир Ілліч Ленін). Після подій, що відбувалися на Шаргородщині у березні 1930-го року (повстання проти насильницької колективізації), в Михайлівці створено сільське господарство «Шевченко». Згодом всі колгоспи об'єдналися в єдиний під назвою «Вілен», який у 1933 році перейменовано на артіль ім. Леніна.

Крім колгоспів, на території села виросло потужне підприємство «Упрдністр», будівництво стало для багатьох жителів Михайлівки порятунком від голодної смерті у 1932-1933 рр. За ці роки в селі померло біля сотні селян, тоді як у сусідніх селах помирало по кілька сотень.

На фронті Великої Вітчизняної війни Михайлівка відрядила 490 чоловік, 234 з них не повернулися. На честь їх в селі побудовано пам'ятник.

Школа в Михайлівці вперше була відкрита у 1860 році. За радянських часів вона містилася у різних приміщеннях, які постійно добудовувалися й перебудовувалися. І лише у 1993 році для села настала визначна подія – відкриття нового приміщення середньої школи.

Михайлівська земля щедра на працюючих, талановитих людей. Доля розвела їх по усіх усюдах земної кулі. Про окремих з них піде мова далі.

У Москві проживає наш земляк Будзінський Г.С., колишній член Генштабу Збройних Сил Росії, сьогодні полковник, доктор наук, професор.

Фіалко В.П. – заступник директора аеропорту у м. Астрахань.

Ясінський Г.І. – полковник запасу.

Член Вищого господарського суду України Шаргало В.І.

Заступник директора Вінницького краєзнавчого музею Висоцька Г.І.

Завідділом обласної податкової інспекції Греськова О.О.

Член спілки письменників Росії, учасник боїв в Афганістані, автор 4 поетичних збірок Мазур В.В.

Багато односельчан уславили та уславляють свій михайлівський край прямо тут, в селі.

Гончарук Антон Миколайович

Гончарук Антон Миколайович народився 1908 року в селі Джурин Шаргородського району Вінницької області. В цьому ж році здобув початкову освіту.

З 1945 по 1959 рік очолював колгосп імені Леніна села Михайлівка. Під його керівництвом занепале за роки війни господарство відбудовувалося та міцніло. З 1945 року по 1948 рік було зведено приміщення контори, кам'яні короварні. З'явилися нові комори для зерна, склади для мінеральних добрив. Зростала технічна оснащеність господарства. Село було повністю електрифіковане.

В 1947 році колгоспники виростили багатий урожай пшениці: із 49 га було зібрано по 30,73 ц. Як результат, навесні 1948 року михайлівські трудівники були нагороджені орденами та медалями, а п'ятьом із них Указом Президії Верховної Ради СРСР було

присвоєно звання Героя Соціалістичної Праці з врученням медалі «Золота зірка» – за збирання високого врожаю пшениці (30,73 ц з га). Серед нагороджених – ланкові Гарматюк Ганни Павлівни, Козяр Ганни Степанівни, Наумчак Ольги Іллівни, Шаргало Віри Мартинівни був і голова колгоспу Гончарук Антон Миколайович.

В 1952 році колгосп імені Леніна став мільйонером. Все це – дякуючи невтомним у праці михайлівчанам, котрі трудилися на полях з ранку до ночі, і в погоду, і в негоду. За значні успіхи у розвитку сільського господарства і досягнення високих показників з виробництва і заготівлі зерна, цукрових буряків, м'яса, молока та іншої продукції сільського господарства Указом Президії Верховної Ради СРСР від 26 лютого 1958 р. другим орденом Леніна нагороджений голова колгоспу Антон Миколайович Гончарук (колгосп ім. Леніна, с. Михайлівки).

В селі Гончарука А. М. пам'ятають, як дбайливого господаря та щиру людину, бо у голодний 1947 рік, як міг, підтримував і допомагав вдовам прогородувати багатодітні родини.

В 1959 році Антон Миколайович залишив Михайлівку і переїхав до Шаргорода, де працював директором місцевого маслозаводу.

Він неодноразово бував у Михайлівці на різних зібраннях та святах.

Помер Гончарук Антон Миколайович у 1992 році і похований у селі Копайгород Барського району Вінницької області, звідки родом його дружина Пелагея.

Гарматюк Ганна Павлівна

Гарматюк Ганна Павлівна народилася 1919 року в селі Михайлівка Шаргородського району Вінницької області. В багатодітній сім'ї Ганна була четвертою дитиною.

Батько – Колеснік Павло Іванович, мати – Колеснік Євдокія Іванівна, брати: Колеснік Сава Павлович, Колеснік Григорій Павлович, сестра – Колеснік Марія Павлівна.

Початкову освіту здобула в рідному селі. Була заміжня за з Гарматюком Тодором, який під час Великої Вітчизняної війни загинув. Овдовівши, Ганна повністю присвятила себе суспільній праці. Працювала ланковою в колгоспі імені

Леніна села Михайлівка (при голові Гончаруку Антону Михайловичу та бригадірові Наумчак Ользі Іллівні).

В 1947 році михайлівські колгоспники виростили багатий урожай пшениці – на 49 га було зібрано по 30 ц. Ланка, яку очолювала Гарматюк Ганна, на площі 8га збрала вручну по 32,58 ц зерна. Указом Президії Верховної Ради СРСР Гарматюк Ганні Павлівні було присвоєно звання Героя Соціалістичної Праці з врученням медалі «Золота зірка» – за збирання високого врожаю пшениці.

Єдина з михайлівчан отримала зірку Героя Соціалістичної Праці та орден Леніна в Кремлі (Москва), коли їй виповнилося лише 28 років.

Кілька каденцій Ганна Павлівна Гарматюк була депутатом обласної ради. В селі Гарматюк Г.П. пам'ятають, як добру та щиру людину, самокритичну та з добрим почуттям гумору.

Померла Гарматюк Ганна Павлівна у 1993 році і похована у рідному селі.

Козяр Ганна Степанівна

Народилась Ганна Степанівна в 1907 році в сім'ї селянина. Важке дитинство, голодні роки зробили Ганнусю трудолюбивою дівчинкою. В 1926 році зустріла свого коханого Пилипа, побралися.

Молода сім'я мала свою землю, господарство. Коли почали створювати перші колективні господарства, молода сім'я Козярів однією з перших вступила в колгосп.

Відвели до колгоспу корову, коні, воли, весь реманент. Дома залишили лише маленьку теличку, яка в подальшому, вже коровою, порятувала їх у 1932-1933 роках від голодної смерті.

До початку Великої Вітчизняної війни в сім'ї Козярів вже було шестеро дітей. Жили в старенькій хаті, яка хилилася на всі боки. Тому навесні 1941 року, заваливши стару хату, почали будувати нову.

Аж тут війна ... Пилипа Козяра забрали на фронт, а Ганна залишилась із шістьма дітьми під відкритим небом. Та вона не зламалась, зуміла і хату побудувати, і дітей підняти. Всі спогади Ганни про страшні часи неможливо було слухати без сліз. Сама не розуміла де брались сили, щоб вижити.

Роки лихоліття пройшли, але жити краще не стало. Потрібно було піднімати неорані землі. Але чим? Не було техніки, коней, волів. Чим орати? Тому Ганна першою запрягає свою корову – єдину годувальницю і розпочинає нею орати колгоспні поля. Багато людей її вчинку дивувались, не розуміли. Та на це Ганна Степанівна не звертала уваги. Потрібно було відбудовувати свою державу, годувати населення. На той час землі були виснажені, не було добрив, тому було вирішено збирати по подвір'ях курячий послід, попіл та вивозити на поля, чим і спасали колгоспні землі.

Ганна Степанівна була ланковою у рільничій бригаді. Люди працювали з раннього ранку до пізньої ночі, ніхто не жалівся, усі розуміли, потрібно збирати урожай. Вже зібраний урожай Ганна возила на елеватор власною коровою. В 1947 році був зібраний небувалий на той час урожай пшениці, а це – 31,6 ц/га.

Було віддано багато сил та здоров'я, щоб досягти такого результату. За свою самовіддану працю в 1948 році ланковій Козяр Ганні Степанівні було присвоєно звання Героя, вручено Золоту Зірку та Орден Леніна.

Ганна Степанівна дуже любила землю, вона давала їй наснагу до життя. Цю любов до праці на землі привили батьки і своїм дітям. А виростила сім'я Козярів дев'ятеро дітей (3 сини і 6 дочок), а діти згодом подарували 21 онука, а ті в свою чергу 36 правнуків. Уже підрастають і праправнуки – їх 19.

Прожила Ганна Степанівна 94 роки. 19 липня 2001 року серце її зупинилось. Похована Ганна Степанівна в селі Михайлівка і кожної весни збирає увесь великий рід на кладовищі біля своєї могили. Вічна їй пам'ять.

Наумчак Ольга Іллінічна

Ольга Іллінічна народилася в 1902 році в селі Клекотина Шаргородського району Вінницької області в сім'ї селянина – бідняка. Трудову діяльність почала в 1924 році в товаристві спільного обробітку землі, потім з 1928 року по 1933 рік працювала головою сільського споживчого товариства.

З 1933 року по 1959 рік, понад 25 років, Ольга Іллінічна Наумчак працювала бригадиром рільничої бригади колгоспу імені Леніна села Михайлівка. За досягнуті успіхи у вирощуванні озимої пшениці в 1948 році Ольгу Іллінічну нагороджено орденом Леніна і медаллю «Золота Зірка».

Ольга Іллінічна Наумчак має також інші високі державні нагороди: медалі «За доблесну працю в Великій Вітчизняній війні 1941 – 1945 рр.», «За доблесну працю на ознаменування 100 – річчя з дня народження В.І. Леніна».

Із спогадів онука Ольги Іллінічни – Анатолія Білима: «В 1953 році, коли помер І.В. Сталін, в Михайлівку прилетів літак, який приземлився на полі. Він прилетів спеціально за бабусею, яка була в складі делегації від України на похоронах Сталіна і стояла у Почесній варті».

Всі свої знання і енергію О.І. Наумчак віддала зміцненню і розвитку колгоспного виробництва.

У 1959 році О.І. Наумчак виходить на пенсію, але бере активну участь у громадській роботі, виконує обов'язки голови земельної комісії і пенсійної ради колгоспу.

6 квітня 1971 року Наумчак О.І. померла й похована в Михайлівці.

Шаргало Віра Мартинівна

30 вересня 1912 року в сім'ї селянина Шаргала Мартина народилося карооке дівча, якому дали ім'я Віра. Дівчинка зростала надією, для своїх батьків. Шістнадцятирічним дівчам Віра вступила до колективного господарства імені Леніна. Працювала наполегливо, не покладаючи рук. Мабуть, за сумлінну працю її обрано ланковою. Жінки у ланці були працюючі, адже не дарма їх ланковій Президія Верховної Ради СРСР своїм Указом № 2580 від 16 лютого 1948 року присвоїла звання Героя Соціалістичної Праці.

Вірі Мартинівні вручено орден Леніна і Золоту Зірку.

Ланка Віри Мартинівни виростила на той час небувалий урожай пшениці – 30,81 ц з гектара на площі 8 га. Пропрацювала Героїня у колгоспі до 1971 року.

Хоча була уже на заслуженому відпочинку, але душа за долю колгоспу і тоді боліла. Залишаючи усі домашні справи, вона ходила на допоміжні роботи, допомагала збирати урожай кукурудзи та ін.

23 квітня 2005 року перестало битися серце Героїні. Михайлівчани до сьогодні пам'ятають Віру Мартинівну і низько схиляють голови перед її могилою.

Білоконь Василь Федотович

Народився 7 січня 1926 року в селі Юхимівка Шаргородського району Вінницької області в сім'ї селянина-бідняка. Не дивлячись на важке дитинство і голодні роки, малий Василько в 1934 році йде навчатись до місцевої школи. Але початок війни 1941 року не дає можливості подальшого навчання і юнак йде працювати до місцевого колгоспу різноробочим.

15 травня 1944 року йде до війська, де проходить важку школу війни. У 1945 році був важко поранений, лікувався у Харківському військовому госпіталі. За бойові заслуги на фронтах війни був нагороджений орденом Великої Вітчизняної війни та медаллю.

Повернувшись додому, він 12 жовтня 1945 року розпочинає працювати завідуючим Юхимівського Будинка культури і одночасно навчається на заочному відділенні Тульчинського культпросвітнього технікуму.

В 1960 році отримує призначення на посаду завідуючого Будинку культури села Жуківці Жмеринського району. За відмінно налагоджену роботу Василь Федотович отримує іменний годинник, а Будинку культури надано статус «Клуб відмінної роботи».

У 1963 році, у зв'язку з сімейними обставинами, Білоконь В.Ф. переїжджає в село Михайлівка і працює завідуючим місцевого будинку культури. За відмінну роботу у 1965 році Василя Федотовича Міністерство культури нагороджує нагрудним знаком СРСР і Почесною грамотою.

У 1971 році нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора і Дипломом. А 2 липня 1976 року Указом Президії Верховної Ради УРСР присвоєно звання «**Заслужений працівник культури Української РСР**».

Василь Федотович ніколи не сидів на місці, він завжди був у вирі життя. Постійно організовував зустрічі однополчан не лише в Михайлівці, а й у Шаргороді, Жмеринці, Білій Церкві.

В Михайлівці проживають досить співучі люди, тому Василь Федотович організовує хори (школа, лікарня, хор-ланка, хор шоферів, комбайнерів, трактористів, працівників ферми). Коли проходили концерти в селі, то не було такої організації, яка б не співала. Співали всі!

Родина у Василя Федотовича теж співоча. Дружина Лідія, дочка Олена, зять Володимир, онуки Володимир та Наталя – завжди поряд на співочій сцені. Сімейним ансамблем виступають не лише в Михайлівці, Шаргороді, Вінниці, а й беруть активну участь у програмі «Сонячні кларнети». Тоді в Михайлівці напевно не було такої хати, де б не дивились телевизор, бо ж показують «наших Білоконів».

За багаторічну плідну працю Василя Федотовича як кращого працівника неодноразово заносили на районну та обласну Дошку пошани. За свій трудовий шлях він отримав лише Дипломів 28, а Почесних грамот – більш як 240!

У 1988 році Василь Федотович йде на заслужений відпочинок.

24 червня 1990 року важка хвороба обриває нитку його життя. Але його творчий шлях досі продовжує дочка Олена та внук Володимир. Життя продовжується ...

Івасько Михайло Кіндратович

Народився 12 вересня 1949 року в селі Хоменки Шаргородського району. Батьки змалечку привчали малого хлопчика до праці, тому, закінчивши школу, в 1970 році вступає на агрономічний факультет Кам'янець-Подільського сільськогосподарського інституту.

У 1975 році призначений головним агрономом у колгоспі «Більшовик» с. Козлівки. Тут він працював до 1988 року. А 20 лютого 1988 року очолив колгосп «Шляхом Леніна», який тепер носить назву ПП «Золотий колос».

Завдяки Михайлу Кіндратовичу побудовано нову школу (1993 р.), переобладнано зернотік, побудовано крупорушку, млин, олійню, асфальтну дорогу, вагову на молочній фермі, склади для консервування кукурудзи, лінію з консервування овочів, зроблено капітальний ремонт свиноферми та молочної ферми, зроблено реконструкцію машинно-тракторного парку. Всі люди села вдячні Михайлу Кіндратовичу за своєчасно надану матеріальну допомогу у проведенні газифікації села, проведенні капітального ремонту місцевої амбулаторії практики сімейної медицини та ін.

Жодна подія, жодне свято в селі не обходиться без участі цього мудрого керівника. Михайло Кіндратович постійно надає шефську допомогу місцевій школі та дитячому садочку. Недарма у 1993 році йому присвоєно звання «Відмінник освіти України». А в 2002 році він став переможцем обласного конкурсу «Людина року». В 2008 році – отримав звання **«Заслужений працівник сільського господарства України»**.

Михайло Кіндратович не лише чудовий керівник, він – турботливий батько, вірний чоловік, найкращий у світі дідусь. Разом із дружиною Лідією Іванівною народили та виховали двох прекрасних дітей: сина Ігоря та донечку Іннусю. Тепер разом з дружиною насолоджуються веселим щебетом чотирьох онучат.

«Від імені всіх михайлівчан хочеться подякувати Богу та долі за такого мудрого керівника, за таку Людину, яка проживає в нашому селі», – з повагою говорить педагог Валентина Василівна Лебедева.

Коваленко Любов Миколаївна

Народилася 1 жовтня 1945 року в селі Бережне Рамонського району Воронежської області. Незабаром батьки переїхали на постійне проживання в Україну, в село Кірово Корсунь-Шевченківського району Черкаської області.

Із спогадів Любові Миколаївни: *«Невдовзі після переїзду в Україну, батьки розлучилися. Батько забрав мене, 10-місячне маля, і переїхав знову в Бережне. Так я і росла з батьком до 7-річного віку. Потім мене забрала до себе мама.*

Восени 1952 року я пішла в перший клас. В 1962 році закінчила 10 класів Кіровської середньої школи і вступила до Корсунь-Шевченківського педагогічного училища ім. Т. Шевченка. В 1964 році закінчила його і отримала призначення вчителя початкових

класів в Михайлівську середню школу Шаргородського району Вінницької області. В 1969 році вступила до Вінницького педагогічного інституту ім. М. Островського на факультет початкових класів (заочне відділення) і в 1974 році закінчила навчання з відзнакою».

Любов Миколаївна вивчила і виховала не одне покоління дітей. Її учні завжди відзначалися гарними знаннями, людяністю, працьовитістю. В лютому 1984 року їй присвоєно звання **заслуженого вчителя України**.

У 2003 році Любов Миколаївна пішла на заслужений відпочинок.

Разом із чоловіком Василем Антоновичем виростили і виховали двох прекрасних дончок – Світлану та Лілію, які завжди з великою радістю поспішають до батьків. Коли приходять свята, батьківський будинок наповнюється галасливим сміхом дітей, онуків.

«Мені хочеться від усіх вдячних учнів подякувати нашій «другій Мамі» за те, що вона дійсно нас навчала не лише всім азам науки, але насамперед людяності, доброти, милосердя. Я теж пропрацювала 22 роки вчителем початкових класів, але її досвід, її поради завжди ставали мені в нагоді. Я доземно вклоняюсь моєму Вчителеві, який вивів нас у життя», – з великою шаною і повагою Валентина Василівна Лебедева.

Висоцька Катерина Іванівна

Історик, музеєзнавець, краєзнавець – Висоцька (Шаргало) Катерина Іванівна – народилась 9 січня 1959 року в с. Михайлівка Шаргородського району Вінницької області в сім'ї колгоспників.

Батько Шаргало Іван Григорович, 1924 року народження, працював фуражиром в місцевому колгоспі ім. Леніна. Мати, Шаргало Ганна Григорівна, 1924 року народження працювала в ланці по вирощуванню цукрових буряків.

В 1966 році Катерина пішла до першого класу Михайлівської середньої школи. Протягом десяти років навчалась на відмінно, була активна на уроках, добросовісно виконувала всі доручення, які на неї покладались. Брала активну участь у шкільних заходах. Володіючи гарною дикцією, Катерина була постійною учасницею конкурсів читців, де займала призові місця. Користувалась авторитетом у класному та шкільному колективах, тому майже кожного року обиралась старостою класу, секретарем комсомольської організації школи. У 1976 році закінчила середню школу з відзнакою «Золота медаль».

З 1976-го по 1981 рік Висоцька К.І. навчається на історичному факультеті Вінницького державного педагогічного інституту ім. Островського.

З 1983 року по 1986 рік Катерина Іванівна працювала у Вінницькому обласному краєзнавчому музеї, у 1987-1990 роках – Державному архіві Вінницької області. В 1990 році повернулась на роботу в музей, де працювала завідуючою відділом новітньої історії, з 1990 року – заступником директора краєзнавчого музею з наукової роботи. Працює над вивченням проблем історії краю першої половини ХХ століття, активно пропагує краєзнавство.

Автор музейних експозицій «Поділля в добу визвольних змагань 1917-1921 рр.», «Репресії на Вінниччині», «Голодомор 1932-1933 рр. на Поділлі», стаціонарних та пересувних виставок «Подільський родовід: історія родини Кульматицьких», «Вінницька трагедія: репресії у Вінниці», «Грошовий обіг на Поділлі в 1917-1920 рр.» та інші.

З 2008 року Катерина Висоцька – директор Вінницького обласного краєзнавчого музею. Під її керівництвом у музеї відкрито експозиційну виставку «Друге життя музейних експонатів», фотовиставки «Українська Повстанська Армія», «Історія нескорених». Проживає Катерина Іванівна Висоцька у м. Вінниці.

Коляса Іван Іванович

Про свого батька, Івана Івановича Колясу, знано-го на Шаргородщині поета, розповідає його донька Наталя:

«Мене звали Наталя. Так назвав мене мій батько, Коляса Іван Іванович.»

Батько народився 2 липня 1938 року в селі Руданське на Шаргородщині в сім'ї селянина. Важкі роки випали на долю його дитячого життя. Це були роки війни, голоду і післявоєнної розрухи. В селі Руданське закінчив семирічну школу і в 1954 році вступає до Шаргородського сільськогосподарського технікуму, який закінчує в 1957 році. Саме в стінах Шаргородської «бурси» розпочинає писати поезію. Але ще в дитинстві почала жевріти ота перша, ще зовсім маленька іскорка, – писати вірші про людей, про красу природи. Світ захоплення мого батька був широкий. Любив багато читати, займався живописом, музикою. А ще любив займатися садівництвом.

Після закінчення Шаргородського технікуму був направлений на роботу у село Михайлівка Шаргородського району. Працював економістом, заступником керівника підприємства, агрономом. Маючи намір продовжувати навчання, в 1964 році вступає на заочне відділення Білоцерківського сільськогосподарського інституту, який закінчує в 1970 році, за спеціальністю «Вчений агроном». Не полишає мій батько і поезію. Свої

твори друкує у районній та обласних газетах, виступає перед громадськістю району, перед учнями різних шкіл.

В 1962 році доля закидає мого батька аж у місто Омськ – на військову службу. Після служби повертається на роботу у село Козлівки, працює економістом. Саме в цей час зустрічає своє кохання – мою маму Ганну. Переїздить жити в село Михайлівка, де і одружується з дівчиною Ганнусею. Доля подарувала моїм батькам троє дітей – синів Олександра і Володимира, дочку Наталю.

Вийшовши на заслужений відпочинок, батько жодного дня не відпочивав. Разом із моєю матір'ю удвох побудували будинок, посадив батько і великий гарний сад. Дочекався батько і чотирьох внуків: Андрійка, Володі, Єгора, Артемчика, яким і присвятив багато своїх віршів.

Починаючи з 1998 року, плідно працює над поезією. Мріє випустити свою збірку віршів. І у 2009 році виходить перша збірка «На хресній дорозі Ісуса». А в 2010 році виходить друга збірка – «Дитячий дивосвіт». В 2010 році готові матеріали для третьої збірки, і уже набраний та зверстаний весь текст, але доля не дає побачити моєму батькові третю збірку, життя обривається...

13 грудня 2010 року батька не стало. І уже помертвено виходить його найбільш довго очікувана збірка «Мій рідний край, моя земля». Похований батько в селі Михайлівка.

В своїх віршах батько писав про долю людей, про жахливі роки голодомору і Велику Вітчизняну війну, про рідну школу, оспівує красу Поділля, сіл Руданське і Михайлівка. Писав також на духовну тематику та поезію політичного характеру. Через усе своє життя мій батько проніс у душі віру у краще майбутнє своєї Країни.

Ми, його діти і внуки, гордимось, що саме така людина, як він, була поряд із нами. Пам'ять про нашого батька живе у його поезіях».

Вославаю Ісуса

Вославлю Ісуса Христа у молитвах,
Розп'яття його на хресті вознесу,
Для нього душа моя навстіж відкрита,
У слів'ї своєму йому не грішу.

Вославлю Ісуса Христа добрим словом,
Бо муки стерпів Він за наші гріхи.
Звеличу звитяжно його святе ім'я,
Бо ми перед ним на землі пастухи.

Вославлю Ісуса Христа в Божім храмі,
Свічу до ікони йому покладу,
Бо йому ознаки людські притаманні,
Він знає народу: і горе й біду.

Йому на хресті у розп'ятті, вклонюся,
До серця правицю з добром покладу,
Ікону освячену в храмі Ісуса.
В дорогу далеку з собою візьму,

В надії і вірі до бога

*Квітуй Михалівко, в подільському краї,
В садах яблуневих щовесни цвіти,
Добра, щастя й долі тобі я бажаю,
Щоб хлібним багатством гордилася ти.*

*Щоранками дзвони для тебе, співають
З вершини церковних й костельних святинь,
Заздравицю в храмах молитву читають
В присутності свідків небесних гординь.*

*Із пагорбів бачу далеке минуле.
Звідсіль чую гупіт дідівських ціпів,
Мабуть пам'ятають, мабуть не забули
Шляхи тополіні, чумацький наспів.*

*Мабуть над тобою в вечірньому небі
Є зірка, що долю віщує твою, –
Не буду гадати, яка з них для тебе,
Засвічена Богом в зірковім плаю.*

*Обрядами завжди була ти багата,
Піснями і хлібом оселя жила,
Гучні вечорниці в будні, і в свята
Лунали крилато в окрузі села.*

*Ягілки співали на трійцю дівчата,
Узявшись за руки, ходили гуськом,
А ввечері в танці під бубен завзято
Кружляло в подвір'ї село гопаком.*

*Тобі, Михайлівно, не варто старіти,
В літописі давню облиш сивину, –
Поглянь, як до тебе голубляться діти
І кличуть із ними піти в далину.*

*Радій, Михайлівно, з дітьми веселися,
Я бачу щасливе майбутнє життя,
Воно недалеко, воно промениться,
Утверджує нове для тебе буття,*

*З надією в сили і в вірі до Бога,
В любові і шані до предків усіх
Ти зможеш позбутись скоріш якомога
Життєво важких негараздів своїх.*

МУРАФА

*Легких шляхів ні в кого не було,
Де б не ходив, а маєш пам'ятати:
На тебе завжди дивиться село
Очима вікон батьківської хати.*

Микола Луків

В давнину це поселення носило назву Верхняки. Його засновником і володарем був якийсь Верхняковський. Вперше воно згадується у документах XV століття, де йдеться про битву між польськими та литовськими військами у листопаді 1432 року під Копистирином. Згодом село стало носити назву однойменну річці Мурафі.

Польща майже 300 років володіла Поділлям і Мурафою зокрема. Так, в кінці XVI століття мурафські землі перейшли до магнатів Язловецьких. У цієї польської сім'ї було двоє дітей – Микола і Ядвіга. З часом Ядвіга Язловецька стала володаркою Мурафи.

Отже, Ядвіга Язловецька-Белзецька (прізвище краківського каштеляна Яна Белзецького) стала фундаторкою осередку домініканців у Мурафі. У 1624 році вона зашувала тут монастир. Згодом володарка Язловецька розпочала будівництво парафіяльного костюлу, присвяченого непорочному зачаттю Діви Марії, який знаходився поруч із монастирем. З архівів відомо, що потомки Белзецькі закінчили будівництво костелу у 1672 році. Цьому будівництву завадили події Визвольної війни 1648-1654 років.

В Мурафі не раз бували визначні українські полководці: гетьман Богдан Хмельницький, полковники Максим Кривоніс, Іван Ганжа, Данило Нечай, а також польські воєводи Каліновський, Лянцкоронський, Потоцький.

Польські магнати Язловецькі-Белзецькі володіли Мурафою аж до 1758 року. З цього часу володарем села стала родина Іоахіма (Юхим) – Кароля Потоцького. На той час польський магнат Іоахім-Кароль Потоцький уже володів значною територією по лівий бік Дністра – від Томашполя до Дзялова. Але в Мурафі він не проживав. Кароль Потоцький займав ряд посад: підчашного Литовського воєводства, депутата сеймику у Штумі, був учасником Барської конференції, після її розпаду емігрував, а потім повернувся до отчого краю й оселився в Мурафі.

За часів Потоцького Мурафа перетворилася в упорядковане містечко. Тут було відкрито ремісничі цехи, побудовано селітровий завод, вимощено камінням головну вулицю, обсаджено її деревами. Потоцький у 1781р. виклопотав у короля Польщі Станіслава Понятовського дозвіл відкривати у Мурафі два 4-тижневі ярмарки: навесні на святого Юри і восени – на Воздвиження Святого Христа.

Але значною заслугою його є здійснення у 1786-1791рр. капітального ремонту і реставраційних робіт домініканського костьолу і монастиря, які після козацько-селянських війн були значно пошкоджені. Після цього храм у всій своїй красі і пишноті зберігся до сьогодні. Велика двовежева будівля чудово проглядається здалеку і домінує над містечковою забудовою. Костьол має характерне для згасаючого бароко декоративне оформлення.

Костьол стоїть на вирівняному майданчику, що піднятий над вулицею підпорною стіною, яка змінила стару фортечну стіну. Про неї нагадує масивна п'ятикутна башта теж перероблена з колишньої оборонної.

Поруч із монастирем і костьолом Потоцький звів палац, облаштував парк. Палац був невеликий і без усяких архітектурних прикрас. Стояв він на підвищеному місці, добре відкритий для огляду з боку дороги.

Вигляд Мурафи другої половини XVIII ст. На картині – домініканський костьол непорочного зачаття Діви Марії, відбудований Карольом Потоцьким у 1786 р., зліва його палац

Варто зазначити, що побудований у другій половині XVIII ст. невеликий палац у містечку, інші будівлі навколо нього проіснували понад 200 років. Із 30-х до 90-х років ХХ ст. в них розміщалися дільнична лікарня. Тепер у зв'язку з непридатністю будівель їх розібрали, а нову лікарню споруджено в іншому місці.

Іоакім-Кароль Потоцький помер у фавні 1791р. і був похований у Мурафському костьолі.

З кінця XVIII ст. Мурафа разом з іншими поселеннями Подільського краю переживала значні зміни у політичному, соціально-економічному і адміністративно-територіальному устрої. З 1793 року територія Правобережної України перейшла під владу Російської імперії.

Слід зазначити, що в Мурафі століттями мирно спів проживали і католицькі миряни, і православні, а також велика єврейська община. Село постійно розширювалась. На початку ХХ століття до складу його входили Стара і нова Мурафа, Заячівка, Травна, Слобода-Мурафська, а також Клекотина.

Освіта в Мурафі почала функціонувати з 1848 року, коли за розпорядженням Міністерства державного майна розпочало роботу парафіяльне початкове училище, яке з 1878 року перетворене у двокласне з 6-річним терміном навчання. Випускники цього училища одержували диплом дяка і вчителя водночас.

При церквах і синагогах, яких на мурафській землі було декілька, відкривалися парафіяльні релігійні школи, які існували аж до подій 1917 року.

Після багаторазових змін влади у листопаді 1920 року в Мурафі встановило радянську владу. Мурафа була волосним центром до 1923 року. З цього року по 1930-й рік містечко носило статус районного центру. Тут діяли 4-річна трудшкола, семирічна школа, а також великий навчальний заклад – робітфак, де готовились майбутні радянські кадри для вступу у середні та вищі навчальні заклади країни.

В загальному історія цього села або навіть містечка дуже цікава, вона насичена багатьма історичними подіями, що відбувалися тут. В цьому волосному містечку в кінці XIX століття і на початку XX століття діяли різні релігійні общини, будувалися їхні архітектурні культові споруди, діяв звіринець, посеред містечка посаджений парк, а місцевість прикрашав зариблений ставок, вкритий білими ліліями, функціонувала філія Ямпільської тюрми, вулиці містечка вимощені бруківкою із висадженими гарними деревами.

Багато добрих справ було зроблено володарями Мурафи. Більш детально про поселення на березі історичної річки Мурафа – Мурафу і Клекотину, – можна прочитати в книзі Михайла Купчишина, яка вийшла з друку в Києві у 2003 році.

Про знаних людей Мурафи, які жили і творили тут, і піде мова далі.

Подольніна Олена Іванівна

Народилася 3 січня 1948 р. в селі Станіславчик Жмеринського району Вінницької області.

У 1962 р., по закінченню 8-ми класів місцевої школи, вступила і в 1966 р. закінчила Іллінецький сільськогосподарський радгосп-технікум. По закінченню технікуму і до 1975 р. працювала головним зоотехніком колгоспу ім. Жданова с. Жданово (тепер с. Мурафа) Шаргородського району. Закінчила заочно Одеський сільськогосподарський інститут за спеціальністю «Вчений зоотехнік».

В 1973 р. обрана головою правління колгоспу ім. Жданова, а після реформування колгоспу в товариство КГСП «Мир» обрана його директором, де працювала до лютого 2003 р.

З лютого 2003 р. і по сьогоднішній день очолює державне підприємство дослідного господарства «Бохоницьке» інституту кормів УААН Вінницького району Вінницької області.

За її тридцятирічне головування сільгоспідприємство досягло разючих змін у виробництві сільськогосподарської продукції. За вагомі результати господарювання удостоювалося державних відзнак.

З 1976 р. по 1986 р. господарство п'ять разів отримувало перехідний Червоний прапор вищих органів влади країни, в 1986 р. нагороджене орденом «Знак Пошани». З 1986 по 1990 роки колективне господарство утримувало першість в районі за урожайністю зернових.

Багато працівників колгоспу удостоєні високих державних нагород – більше 10-ти нагороджено орденом Трудового Червоного Прапора, орденом «Знак Пошани».

За вагомі успіхи, досягнуті у сільському господарстві, Олена Іванівна була нагороджена орденом Леніна, орденом Трудового Червоного Прапора, орденом «За заслуги» III ступеня, їй присвоєно звання «Заслужений працівник сільського господарства України». Обиралась народним депутатом СРСР, депутатом Вінницької обласної ради.

Правління колгоспу, особисто Олена Іванівна приділяли значну увагу соціальній сфері села. До 1990 року в селі побудовано школу на 630 місць із спорткомплексом і плавальним басейном, вартістю біля 700 тисяч крб. (у цінах 1980 року), дитячий садок на 120 місць, сільський Будинок культури, лікарню на 100 ліжок, відкрито цех по розливу мінеральної води, ковбасний цех, пекарню, машинно-тракторний стан, типовий тік, тваринницькі приміщення, адмінбудинок, де працюють поштове відділення, філія Ощадбанку, три двоповерхових та чотири одноповерхових будинки для 20 сімей, де проживають спеціалісти сільського господарства, вчителі, лікарі.

Вагомою заслугою Олени Іванівни є газифікація села. До Мурафи вперше у районі проведено газопровід, довжиною 36 км, по селу прокладено 22 км газових труб, газифіковано близько 500 помешкань, котельні школи, лікарні, інших громадських приміщень.

При активній підтримці віруючих села, з ініціативи Подолянської О.І. та при допомозі місцевих підприємств (КСП «Мир», плодоконсервного заводу, кар'єроуправління) в 1997 році споруджено двокупольний православний храм на честь Воздвиження Хреста Господнього.

Після щоденних турбот в дослідницькому господарстві Олена Іванівна спішить до рідного дому, де на неї чекає чоловік Михайло Миколайович, педагог-пенсіонер, та на вихідні дні приїжджають син Іван з дружиною Оксаною і двійком дітей. І тоді радіє Олена Іванівна внукам.

Для чого живе людина? Для того, щоб творити прекрасне, щоб залишити свій слід на землі, пам'ять світлу, добру. А ще для того, щоб працювати на землі, відчутти її подих, красу, силу, побачити її пробудження і насолодитися її щедрими урожаєми. Таких людей називають хліборобами, бо творять вони найпрекрасніше диво – вирощують хліб. Це важка й відповідальна професія, і тільки той, хто обрав її, стає господарем колосистих ланів пшениці, духмяної гречки, стрункої кукурудзи, сонцелюбних соняшників.

Про людину, яка віддала все своє життя вирощуванню хліба, я хочу розповісти з щирим захопленням і вдячністю. Це – Подоляніна Олена Іванівна, голова колгоспу «Мир» села Мурафи.

Олена Іванівна народилася 3 січня 1948 року в селі Станіславчик Жмеринського району. У 1962 році закінчила місцеву школу і вступила до Іллінецького сільськогосподарського технікуму.

Роки навчання збігли швидко. І ось вона у мальовничому селі Мурафа, в колгоспі імені Жданова. Важко було розпочинати. Молода тендітна дівчина в гумових чоботях і фуфайці приїхала «підкорювати» сільське господарство.

Все вдалося їй. В 1973 році обрана головою правління колгоспу імені Жданова, а після реформування колгоспу в товариство «Мир», обрана директором, де працювала до лютого 2003 року.

Олена Іванівна Подоляніна з лютого 2003 року і по сьогоднішній день очолює державне підприємство дослідного господарства інституту кормів УААН в селі Бохоники Вінницького району.

Держава високо оцінила її вагомі успіхи у розвитку сільського господарства. Вона нагороджена орденом Леніна, орденом Трудового Червоного Прапора. Удостоєна звання «Заслужений працівник сільського господарства України».

Та це не всі нагороди цієї невтомної жінки. За відновлення та підтримку функціонування християнських храмів на Україні удостоєна медалі «За заслуги перед православною вірою» та відзнакою Папи Римського Іоанна Павла II.

Працювала Олена Іванівна наполегливо. Щирість та відвертість, доброта й розуміння, розум та сила волі стали показником її порядності та працелюбства.

Вона встигала побувати скрізь: на фермі до ранкового доїння, на току, на тракторній бригаді, у ланці буряководів. Всюди чути її голос, твердий, рішучий, інколи й суворий.

Дякують жителі села Олені Іванівні за чудовий храм, який побудований з її допомогою, за найкращу в районі школу з басейном та спортзалами, Будинок культури та за те, що віддала свої молоді літа, знання та силу людям, простим хліборобом села Мурафи.

Особливої уваги заслуговує її піклування про родинний затишок. Обід тільки вдома, з чоловіком та сином. Хоч нашвидкуруч, але все свіже та смачне, а головне, приготовлене від щирої душі. Бо на жінці лежить почесний обов'язок підтримувати горіння домашнього вогнища, від якого буде набиратися і духовних, і фізичних сил родина. Що б не говорили про рівноправність, про значні успіхи жінок – власна сім'я завжди була, є і буде головною справою життя жінки. І для неї немає більшої радості, як бачити свого чоловіка сильним і успішним, а дітей – добрими, чуйними і щасливими.

Микола Луків пише: «Не вірте, що ви людина звичайна...» Це про таких людей, як Олена Іванівна. Звичайна незвичайна жінка, мати, бабуся, дружина, трудівниця, керівник, порадиця і господиня.

Кулик Петро Іванович

Творчість кожного справжнього митця невіддільна від часу, на який вона припадає. У ній так чи інакше відбиваються суспільні ідеї, історичні події, громадянські пристрасті. Але є митці особливої долі й особливого життєвого призначення. їм судилося жити і діяти на стрижні суспільного і художнього життя, відбиваючи у своїй творчості найсуттєвіші тенденції розвитку духовної культури. До таких митців належить особлива людина, патріот своєї Батьківщини – Петро Іванович Кулик.

Розглядаючи деякі світлини чи споглядаючи барельєфне зображення цієї людини, зауважуєш деякі характерні риси: середній зріст, високе чоло, яскраві очі... Це така перша констатація, скажімо, зовнішніх даних. Та Петро Кулик, насамперед, сучасний поет, який живе у своїх творах.

Народився Петро Іванович Кулик 17 березня 1949 року в селі Мурафа Шаргородського району Вінницької області. Батьки, діди-прадіди були хліборобами. А він ще в дитинстві «захворів» поезією. Та рідні не переймалися цим, думали, що це звичайні забаганки дитини. Ріс Петро допитливим, цікавим, працюючим хлопчиною, змалку доводилось часто допомагати батькам по господарству та в полі.

А першого вересня 1956 року батьки повели його до першого класу Мурафської середньої школи. Навчався добре, неодноразово брав участь у шкільних та районних олімпіадах з української мови та літератури, був нагороджений грамотами.

Швидко пролетіли шкільні роки, попереду – вибір професії. Доля закинула Петра Кулика аж у Свердловськ, куди поїхав з іншими хлопцями вступати до профтехучилища, де навчався протягом 1965-1967 років. А далі – робота на заводі в Свердловську, в шахті Луганська. Він ґрунтовно підходив до всього, за що брався.

Незабаром – призив до лав Армії, підготовка до захисту рідної Вітчизни. Так починалось солдатське життя вісімнадцятилітнього юнака, адже десь в глибині душі теплилась мрія – стати військовим.

Після закінчення школи прапорщиків (1974–1975) п'ять років служив у Чехословаччині. На його долю випало багато випробувань. Навіть вражає, як одна людина змогла витримати такі життєві колізії.

У 1981 році попросився в Афганістан. Його любов до народу межувала з почуттям обов'язку, його дії вчать мужності, сміливості, порядності. Ця, певною мірою, умовна межа поділила навпіл життя геніальної людини. Його афганський стаж – неповний рік.

...Це сталося вночі. Вони повернулися з бойового завдання, готувалися до відпочинку. Раптом викликає командир:

– З Кабулу ще вранці виїхала автоколона з боєприпасами, харчами, одягом. Сто соток кілометрів давно повинні були здолати. Треба їхати їм на допомогу.

І вони рушили. Сім бойових машин піхоти. Старший технік розвідувальної роти Петро Кулик їхав у третій машині. Уважно слідкували за темними гірськими ущелинами, звідки в будь-яку хвилину могла налетіти орда душманів.

Здолали десять кілометрів. Двадцять... П'ятдесят... А десь на сімдесятому біля його машини вибухнуло.

У вухах задзвеніло, стало боляче. Але не надав тому особливої уваги. А через місяць – госпіталь. Вердикт лікарів – інвалід II групи. Тоді йому було всього тридцять три. За заслуги перед Батьківщиною нагороджений медаллю.

Ми знаємо Петра Івановича Кулика не тільки, як учасника війни в Афганістані, а й як талановитого поета, який у своїх творах розповідає про любов до Батьківщини, рідного краю, про найважливіші моменти свого життя і своєї доби, виявляє широку начитаність. Зі щемом в душі читає свої вірші землякам і нерідко в очах з'являється сльоза. Сльоза печалі за дитинством, батьками, друзями, рідною землею. Мабуть, це символічно, що поет Петро Кулик після огненних доріг, мов той зранений журавель, вертається до рідної землі, до її людей зі своїми віршами.

З 1982 року Петро Іванович на заслуженому відпочинку, він – почесний пенсіонер Міністерства оборони України. Проживає у Вінниці.

Придивляючись до рис обличчя на світлинах, всюди бачимо його посмішку. Це говорить про те, що він є людиною оптимістичною. Незважаючи на сюрпризи долі, завжди йде з усмішкою по життю.

Ми високо цінуємо творчий внесок Петра Кулика у розвиток і виховання підростаючого покоління. Він справді є великим патріотом своєї країни.

Дай же, Боже, щоб наша Україна якомога швидше наповнилася такими людьми, як Кулик Петро Іванович, людьми, які б не забували, що в їхніх жилах тече народна кров.

Власенко Григорій Михайлович

Доля ветерана Великої Вітчизняної війни Власенка Григорія Михайловича типова для українця, – боротьба, праця.

Народився Григорій Михайлович 16 квітня 1925 року в селі Мурафа. Батьки були колгоспниками, людьми праці – тяжкої, виснажливої праці біля землі. Батька звали Михайло Сергійович, матір – Катерина Полікарпівна. Дитячі літа Власенка Григорія Михайловича пройшли у рідній Мурафі. Мав молодших сестру і брата. Брат – Леонід Михайлович – зараз проживає в Мурафі, а сестра – Ганна Михайлівна – у Федорівці. Разом з тим батьки, не шкодуючи власних сил, зробили все, щоб син навчався. До війни Григорій встиг закінчити 7 класів.

22 липня 1941 року Шаргородський район зайняли німецько-фашистські та румунські військові частини. У сім'ях залишилося багато чоловіків, у тому числі молодих, яких не встигли мобілізувати в Червону Армію. Серед них був і Григорій Михайлович. Після початку війни молодий парубок займався своїм господарством і працював у колгоспі “Іскра”, що у селі Мурафа.

19 березня 1944 року рідну Мурафу звільнили від німецько-румунських загарбників. Хоч ворог і панічно відступав, не обійшлося й без жорстоких сутичок. У боях загинуло багато воїнів. Щоб поповнити лави визволителів, до них приєдналося ще багато мурафських чоловіків. Серед них також був Григорій Михайлович. 22 квітня 1944 року він пішов на фронт.

Як і всіх інших мобілізованих у 1944 році новобранців, Григорія Михайловича відправили до Яссо-Кишинівського угруповання фронту. “Багато юних оборонців, вже у перші дні боїв, загинуло у страшному котлі під Яссами”, – згадує ветеран. З 1944 року по 1945 рік був у діючій армії кулеметником. Потім, після поранення, потрапив в іншу дивізію і був розвідником полку. Брав участь у боротьбі з німецько-фашистськими загарбниками при звільненні Румунії, Молдови, Угорщини, Чехословаччини. Знову поранення. За мужність і хоробрість був нагороджений медаллю “За мужність”, орденом Вітчизняної війни I ступеня, орденом Слави III ступеня, а також іншими бойовими відзнаками. Григорія Михайловича достроково, по хворобі через поранення, демобілізували із армії. Та серцем він був з побратимами і кував Перемогу разом з іншими. І вона прийшла, вистраждана, здобута дорогою ціною. На війні загинув батько ветерана. Григорій зустрічався з ним кілька разів на фронті. Поховали його у с. Стожок, що у Чехословаччині. Мати залишилась вдовою.

Закінчилась чотирирічна війна. Поверталися демобілізовані воїни, які негайно ж бралися до роботи. В 1946 році розпочалася відбудова господарства. Григорій Михайлович почав відновлювати колгоспне господарство “Іскра” у своєму рідному селі. Через короткий час, у 1950 році, колгоспи “Іскра” та ім. 8 Березня були об'єднані в одне господарство, якому присвоїли ім'я Жданова, де продовжував працювати ветеран. Пройшов підготовку на тракторних курсах при МТС, пізніше – бригадирських курсах. Кілька років працював трактористом, а з 1953 р. – незмінний бригадир тракторної бригади колгоспу ім. Жданова. Пропрацював бригадиром майже 30 років. За високі показники

у сільськогосподарському виробництві і особистий внесок у його розвиток Указом Президії Верховної Ради СРСР Власенко Григорій Михайлович нагороджений орденами Жовтневої революції та “Знак Пошани”, медаллю “Ветеран праці”. А в жовтні 1978 року Указом Президії Верховної Ради Української РСР Григорію Михайловичу Власенко присвоєно звання “Заслужений працівник сільського господарства УРСР”.

У Власенків чудова і дружня сім'я. Дружина Григорія Михайловича **Власенко Галина Іванівна**, колишній начальник Мурафського відділу зв'язку, кращий зв'язківець Міністерства УРСР. Справжньою опорою для Власенків старших є їх єдиний син Ігор.

Крупляк Дмитро Ананійович

Крупляк Дмитро Ананійович народився 23 жовтня 1922 року в с. Мурафа Шаргородського району в селянській сім'ї. З 1929 року і по 1940 рік навчався і закінчив середню школу. Після закінчення її за рекомендацією Шаргородського райвійськкомату був направлений в авіаційну школу м. Тамбов. Після вступних іспитів зарахований курсантом до військової авіашколи. Але війна перешкодила всім мріям і сподіванням.

В липні 1941 року село було окуповане німецькими загарбниками. Бойовий шлях Дмитра Крупляка розпочався у 1944-му і проходив на 2-му Українському фронті (133-а стрілецька дивізія, 681-го стрілецького полку, 6-ий батальйон). Ця дивізія визволяла Україну, Молдавію, Румунію, Угорщину, Чехословаччину. Особливо важкі бої були на Яссо-Кишинівському напрямку при форсуванні річки Тиси, де були величезні втрати наших військ.

За форсування річки Тиси і участь у запеклих боях за цей плацдарм багато командирів і бійців нагородили орденами та медалями. Д.А. Крупляк за ці події одержав нагороду – медаль “За відвагу”.

«...В Чехословаччині при виконанні наказу командира батальйону по перевірці особливого складу солдатів у ротах я попав під сильний удар артилерії противника, і мене було важко поранено у праву ногу і ліву руку осколком від розриву снарядів. Забрали в медсанбат, де надали першу допомогу. Після медсанбату перевели в госпіталь в м. Дебричек, що в Угорщині. З госпіталю усіх важкопоранених солдатів було евакуйовано на Батьківщину і доставлено в м. Сочі, де і проходив курс лікування. Тут, на лікуванні і зустрів День Перемоги 9 травня 1945 року. З якою радістю зустріли народ і воїни цей день!»

Після перемоги з ранами на тілі Д. Крупляк прибув у своє рідне село, де народився, виріс і закінчив школу. Працював завідувачим клубу. В 1948 році у своєму ж селі зустрів кохання. Одружившись, виховали два сини – Миколу та Михайла. З 1952 року по 1956 рік навчався у Вінницькій сільськогосподарській школі керівних кадрів. Потім працював зоотехніком і заступником голови колгоспу (до 1972 року). З 1972 по 1985 рр.

працював головою сільської ради у с. Мурафа. У 1964 році заочно закінчив Уманський сільськогосподарський інститут.

Дмитро Ананійович Крупляк довгий час, коли уже перебував на пенсії, очолював ветеранську організацію села Мурафа. Ветерани села вдячні голові ради ветеранів Крупляку Д.А. за його постійну турботу про них.

Помер Крупляк Дмитро Ананійович 9 травня 2009 року й похований у с. Мурафа.

Солодніков Роман Федорович

Роман Федорович Солодніков народився у 1911 році у місті Вилуж Смоленської області (Росія). У цьому ж містечку народилася і зростала його майбутня дружина Настя. Разом зростали, разом навчалися і одружилися.

Обоє закінчили 2-й Ленінградський медичний інститут: вона – у 1936-му, він – у 1938 році. Настасія – лікар-гінеколог, Роман – терапевт, а згодом лікар-хірург. Таке поєднання двох спеціалістів було для жителів Мурафи, Клекотини і Слободи-Мурафської великим щастям. Це був 1946 рік.

За тридцять років трудової діяльності вони завоювали разом із медичним персоналом великий авторитет і повагу пацієнтів округи. У будь-який час доби мурафчанам, жителям інших сіл надавалася кваліфікована допомога. Сотням і тисячам пацієнтів Роман Солодніков і Настасія Леонова повернули радість життя, врятували від тяжких недугів. Для цих подвижників не існувало перепочинку: часті нічні виклики, операції, приймання новонароджених – все це було повсякденною, буденною турботою лікарів, медичних сестер. Роман Федорович і Настасія Тимофіївна були вимогливими до себе і підлеглих, дисципліна, порядок і відповідальність – це для усіх було першою заповіддю!

Роман Солодніков не раз говорив: “Лікар виходить у глуху ніч заради світлого ранку хворого”. Не один такий ранок засяяв для наших односельців. Далі він розповідав: “У повоєнні роки не було електрики, операції проводилися при гасових лампах. Згодом, коли у Мурафській МТС запрацював електрогенератор, лікарня користувалася струмом для освітлення та проведення операцій, різних процедур. Однак таке благо надавалося тільки у робочий час. Були випадки, коли опівночі наші посланці бігли в МТС, просили запустити електрогенератор для проведення термінової операції”.

Завідувач кафедри травматології і ортопедії Київського медичного інституту професор Склярченко Є.Т., проаналізувавши практичну діяльність лікаря Солоднікова Р.Ф., так відгукнувся про нього: “Лікар Солодніков Р.Ф. є висококваліфікованим спеціалістом, володіє сучасними методиками аналізу травматизму та лікування травматологічних хворих”. Такою ж була і Леонова Н.Т. Вона завжди надавала кваліфіковану хірургічну допомогу гінекологічним хворим та породіллям. Її в будь-який час можна було застати у лікарні — то зосереджену і уважну за операційним столом, то з усмішкою на вустах, із новонародженим на руках.

Роман Федорович і Настасія Тимофіївна неодноразово обиралися депутатами районної, Мурафської сільської рад депутатів трудящих (у 70-ті роки Солодніков Р.Ф. був і заступником голови сільради на громадських засадах). Держава високо оцінила заслуги лікарів. Указом Президії Верховної Ради Української РСР головному лікареві Мурафської дільничної лікарні Солоднікову Роману Федоровичу за вагомий внесок в охорону здоров'я людей присвоєно почесне звання: «Заслуженого лікаря Української РСР», а Леонова Настасія Тимофіївна за багаторічну бездоганну роботу нагороджена медаллю “За трудову відзнаку”.

Сотні селян Мурафи, Клекотини, інших навколишніх сіл завжди згадуватимуть їх імена з теплотою і вдячністю.

...З тих часів минуло багато років. І Роман Федорович, і Настасія Тимофіївна відішли у вічність. «Вічна їм пам'ять», – кажуть жителі села Мурафа та жителі навколишніх сіл.

Копера Олексій Дмитрович

Олексій Дмитрович Копера народився 10 грудня 1938 року в селі Мурафа у селянській багатодітній родині.

Батько, Дмитро Іванович Копера, повернувся з фронту інвалідом, втративши на війні праву ногу. Мати, Ганна Іванівна, добра, привітна і трудолюбива жінка народила і виховала майже самотужки десятеро дітей. І це у важкі післявоєнні роки.

Старшому серед синів, Олексію, доводилось прикладати багато зусиль, щоб родина Коперів не голодувала та не знала недостатків. А родина їхня у 1987 році уже налічувала аж 58 осіб! Мала декілька прізвищ: Недзельські, Браславські, Ковальчуки, Кучери, Кузі, але найбільше осіб із цієї родини мали прізвище Копера.

Олексій Копера довгий час працював у рідному мурафському колгоспі. Його організаторські здібності помітило керівництво колгоспу, і згодом він очолив рільничу бригаду.

Очолована ним бригада постійно добивалася високих врожаїв зернових і технічних культур. За високі врожаї бригадира Коперу Олексія Дмитровича було нагороджено орденом «Знак Пошани».

І в даний час невгамовний до праці Копера Олексій, уже перебуваючи на заслуженому відпочинку, трудиться біля землі, вирощує хліб. Разом з цим Олексій Дмитрович очолює ветеранську організацію села Мурафа. Постійно допомагає ветеранам війни і праці у вирішенні їхніх проблем, за що вони вдячні йому.

Велика родина Ганни Іванівни Копери (у центрі) – її багатство. Фото 1987 р.

НАСІКІВКА

Місцевість, де знаходиться Насіківка і Андріївка, була заселена людьми з дуже давніх часів, ще за тих, від яких не дійшло до нас жодних написаних пам'яток, і ми не знаємо що то були за люди. Одне можна сказати, що це були люди дикі, вони не знали ще ніякого металу, ні бронзи, ні заліза, а робили собі молоти й сокири з каміння, і це була вся їх зброя. Тому вчені й звать цих людей людьми кам'яного віку. Тоді жили поруч з людьми й такі звірі, що вже давно попереводились не тільки у нас, але й по всьому світу, як наприклад, мамонти – величезні звірюки, більші за слона. Кістки цих мамонтів, так само як і кам'яні молоти, сокири, ножі знайдено було на наших насіківських полях. Особливо часто їх знаходили у межиріччі річок Мурашки і Мушкатівки. Цей факт вказує на те, що на цій місцевості в давнину жили люди кам'яного віку.

Життя на цих землях наших предків сягає в сиву давнину, до часів трипільської культури, які розселилися на нашому Правобережному українському лісостепу. Це було поступове займання вільних і малозаселених територій, якими були й наші поріччя Мурафи і Мурашки.

Насіківка – поселення давнє. Перші поселенці, як стверджують дослідники, поселилися в межиріччі річок Мушкатівки і Мурашки. Місцевість ця була вигідна для поселенців тим, що самим природнім ландшафтом вона захищена від нападу ворогів, які в ті часи постійно спустошували землі нашого краю. Найбільших і пагубних нападів Насіківка зазнала від татар у XIV-XVI століттях. Мешканці села залишали село і втікали у інші краї. Про напади татар на село тут й досі побутують легенди.

В цей період стало можливим уже вдруге поселятися на цих землях втікачам із північних країв та Галичини. Але територія наша була малозаселеною. Поселення без назв були розкидані хуторами, в кожному по 4-5 дворів. Згодом ці хутори прийняли свою назву: Царинка, Журавлівка, Паціківка, Балинівка. Назви ці мають свої історії. Всі вони були оточені дрімучими лісами, де було вдосталь води, а родючі чорноземи в низинах річок Мурашки і Мушкатівки приваблювали все більше й більше поселенців.

Згідно реєстру на територіях Барщини 1493 року видно, що села Насіківки в той час не існувало. А вже на карті Г.Боплана (1640 р.), видно позначку поселення *NASIKOVKA*.

Доцільно зауважити на первісну назву села. Вона чітко і ясно звучить Насіківка, і аж ніяк не відповідає теперішній назві «Носиківка».

Насіківка в своєму первісному вигляді мала форму поселення, характерною рисою якого було те, що двори розташовувалися у ряд з орієнтацією їх в одному напрямі вздовж обох берегів вище згаданих річок Мушкатівки та Мурашки.

Відомо, що землі, де знаходяться Андріївка і Насіківка, належали польським магнатом з роду Замоївських, Конєцпольських, Любомирських.

Після подій у Польщі 1831 року, коли шляхта повстала проти російської влади з вимогою повернути їм втрачені Подільські землі, цар жорстоко розправився з непослушними поляками і майже всіх учасників повстання позбавив права на володіння цими землями. На Шаргородщині було позбавлено таких прав рід Любомирських, які приймали участь у польському повстанні.

Натомість цар Микола I щедро роздавав ці землі своїм російським князям та вельможам. В Насіківці власником земель після польського повстання став пан Чернецький С.М. Він володів ними з 1840 по 1892 рік. Потім половину земель Чернецький продав пану Коревицькому («Огруд»), який володів ними з 1892 року по 1905-й, коли його маєток селяни села спалили.

Другу половину земель пан Чернецький продав у 1896 році пану В.Щеньовському. Після подій 1905 року Щеньовський заволодів уже всіма землями Насіківки й частиною села, що ще належало Коревицькому. Пан Щеньовський поселився у Насіківці у 1896 році, сім'я якого раніше проживала на Житомирщині. Відомо що він одержав від царя землі Чернецького, оформивши спеціальну купчу грамоту. Тоді ж було розбито і висаджено великий декоративний парк зі ставком у ньому, фруктовий сад. Будувались різні допоміжні приміщення на панському фільварку. Коревицький залишив собі кращий і більший маєток, що був поруч із Соснівкою, а згодом (поч.ХХ ст.) продав його Щеньовським.

В той час – середина ХІХ ст. – наше Поділля являло собою відсталий край із забитим, темним та неписьменним населенням. Це був в основному аграрний район. Однак, після скасування кріпосного права у 1861 році почала добре розвиватися цукрова промисловість. Так, відомо, що на Поділлі було побудовано 52 невеликої і середньої потужності цукрових заводів. Поруч із Насіківкою у 1857 р. графом Браницьким у Соснівці теж були збудовані цукровий і цегельний заводи.

Селяни Насіківки та інших навколишніх сіл масово почали збільшувати посіви цукрових буряків, які до цього часу вирощували тільки для потреб тваринництва для корму. В зв'язку з розширенням посівів буряків зріс попит на найману робочу силу. Так, насіківський пан Коревицький наймав на цукрові плантації для обробітки буряків та їх збирання і транспортування на завод людей з сусідніх сіл, тому, що насіківських не вистачало.

Заробляли наймані та місцеві селяни по 15-20 копійок за один день. В маєтку Чернецького і потім Коревицького на плантаціях цукрової сировини застосовувалася праця великої кількості жінок і навіть дітей. Усе населення Насіківки більшість свого часу працювало за мізерну плату на полях пана, а частина селян в сезон цукроваріння – на Соснівському заводі.

Після реформи в Росії у 1861 року в селі на базі церкви була відкрита церковно-приходська школа. Сама ж Миколаївська церква в Насіківці існувала ще з 1664 року. І лише у 1883 році розібрали і на її місці побудували у 1884 році нову дерев'яну.

Не оминули Насіківку події початку ХХ століття. Багато насіківчан брали участь у імперіалістичній та Громадянській війнах. У 20-х – 30-х роках минулого століття в селі було створено чотири ТСОЗи, на базі яких виникли три колгоспи: «До соціалізму», «Комуніст» та ім. Косіора.

Село зазнало знущань від радянської влади – колективізації, голодомору, репресій. Від голоду 1932-1933 років померло понад 200 жителів Насіківки.

За роки Великої Вітчизняної війни на фронт мобілізовано понад 400 чоловік. Загибло 155 насіківчан і 76 чоловік з Андріївки. На насіківському полі за селом базувався польовий військовий аеродром. В перші дні війни в небі над селом відбувся грізний бій між німецькими та радянськими літаками, під час якого загинуло три радянських пілоти. Їх могили доглядають на місцевому кладовищі. В березні 1944 року в селі два дні перебували великі два Вінницькі партизанські з'єднань під керівництвом Якова Мельника і Михайла Володимирова. Партизани на шляху від Андріївки до Насіківки звільнили понад тисячу полонених, яких фашисти гнали в Німеччину. В боях, що відбувалися тут, загинули два партизани.

У післявоєнний відбудовчий період Насіківка і Андріївка стрімко розвивалися. На території сіл діяли колгосп ім. Димитрова і відділення Соснівецького радгоспу. В селі у палаці пана Щеньовського функціонувала лікарня і аптека, діяли школа, відділення пошти. У 1964 році села повністю електрифіковано і радіофіковано. У 80-х роках телефонізовано. Теперішнім досягненням місцевої влади є газифікація села, яку проведено за кошти населення.

Село зросло багато відомих у країні і світі людей. Про таких піде мова далі.

Богачук Михайло Гордійович

В сім'ї Гордія і Ганни Богачуків 8 листопада 1909 року народився син Михайло. Мати рано померла, і батько залишився з трьома дітьми – Анісею, Михайлом та Марією. Йому важко було виховувати дітей без дружини і тому він одружується на Парасці, яка замінює дітям рідну матір. Незабаром народжується брат Іван.

Михайло йде до церковно-приходської школи, де гарно і старанно навчається.

У 15 років вступив до комсомолу. З 1923 року по 1931 рік працює робітником радгоспу. З 1931 року по 1933 рік проходить службу в армії помічником командира взводу 5-го артполку. В 1932 році Богачук М.Г. вступає у ряди КП(б)У.

Повернувшись з армії, він працює в колгоспі «До соціалізму» с. Насіківка. З 1935 року по 1937 рік працює начальником військової підготовки райвиконкому. В 1935 році одружується на Гандзійчук Надії. В 1937 році переїздить до Копистирини, де по 1941 рік працює головою сільської ради. В 1941 році лейтенант Богачук М.Г. йде на фронт. Під час війни був командиром взводу в одній із військових частин Другої танкової армії, яка була сформована у м. Саратов. На фронті Михайло Гордійович був двічі поранений. Перший раз – в обидві ноги, а от при другому пораненні снарядом йому було відірвано долоню і три пальці лівої руки.

Після лікування в госпіталі повертається додому і працює заступником уповноваженого райнаркому. У нього з Надією Гандзійчук народилися син Михайло та дочка Аліса. В 1946 році обраний головою Пенківської сільської ради.

З 1947 року по 1959 рік Богачук М.Г. працює головою колгоспу ім. Сталіна с. Плебанівки. За досягнуті успіхи у колгоспному виробництві (колгосп одержав у 1952 році 27,5 ц озимої пшениці з гектара на площі 314 га) Указом Президії Верховної Ради СРСР від 31 серпня 1953 року голова колгоспу ім. Сталіна с. Плебанівка Богачук Михайло Гордійович нагороджений орденом Леніна.

За значні успіхи у розвитку сільського господарства і заготівлі зерна, цукрових буряків, м'яса, молока та іншої продукції сільського господарства Указом Президії Верховної Ради СРСР від 26 лютого 1958 р. голова колгоспу ім. Сталіна с. Плебанівка Богачук Михайло Гордійович нагороджений другим орденом Леніна. Михайло Богачук навчається в сільськогосподарській школі керівників м. Вінниці.

З 1958 року по 1960 рік працює головою колгоспу ім. Димитрова с. Насіківка, з 1960 року по 1965 рік – агрономом по захисту рослин в цьому ж колгоспі. З 1965 року по 1967 рік – голова Насіківської сільської ради. З 1967 року по 1981 рік працює бригадиром садово-огородньої бригади. В 1970 році вийшов на пенсію і продовжував працювати бригадиром до 1984 року.

Богачук М.Г. нагороджений двома орденами Леніна, двома орденами Великої Вітчизняної війни та багатьма медалями.

31 грудня 1986 року Богачук Михайло Гордійович помер. Похований у с.Насіківці.

Деркач Марія Іванівна

Доля Марії Іванівни Деркач, цієї простої подільської жінки, схожа на тисячі інших. Народилась Марія 14 квітня 1930 р. У голодні тридцяті роки померло у її сім'ї троє маленьких дітей. Залишилась одна Марія. Смерть і горе хазяйнували в хаті... З 12-ти років довелося працювати дівчині в колгоспі, аби заробити свій шматок хліба. А крім того, пряла куделю, в'язала, шила, вишивала. А ті вишиті квіти – як живі!

І от все, що наболіло, все, що виносила в душі за довгі роки, захотілось передати людям. Так, коли їй було 52 роки, з'явилась її перша картина, перші рядки віршів.

«...Як найде на мене щось, і те, що я думала малювати, – слідом за мною! – згадує Марія Іванівна. – Та й ляжу спати, а воно мені ввижається та ніби щось до мене промовляє, щоб я його не кидала, щоб я його не цуралася, щоб я його малювала, чи на папір, чи на полотно виливала...».

І поступалась Марія Іванівна. Брала в руки пензлі, фарби і малювала, щоб потім подарувати їх людям. В школах та інститутах, в музеях і картинних галереях, в приватних колекціях, у друзів та сусідів є її картини. Бачили їх люди й за кордоном.

– Чимало їх у місцевому музеї образотворчого мистецтва, – з лагідною жіночою посмішкою ділилася директор Шаргородського музею образотворчого мистецтва Юлія Пантелеймонівна Михалко. – Тут зберігається одна із її останніх робіт – картина «Материнське щастя» (1991 рік) – це наша подільська мадонна, з дитиною на руках і загадковою посмішкою. Всі роботи Деркач дивують відвідувачів, змушують замислитись їх над тим, звідки ця

надзвичайно скромна жіночка у наш складний час бере натхнення. І лягають на полотно яскраві квіти, земля і небо, люди, що оточують її. Все, що є у нас в Україні прекрасного, вона хоче показати людям, вкладаючи в кожну картину часточку своєї душі і серця.

Творчість М.І. Деркач має глибокі корені, що спираються на високу культуру традицій.

Назвикартинговорятьсаміпро себе: «Полезаселом», «Натюрморт», «Вишивальниця», «Райдуга над селом», «Портрет Т.Г. Шевченка», «Портрет майстрині», «Портрет Софії Ротару», «Моя хата», «На лузі», «Лебеді», «Весна», «Людина і світ» та інші.

Її твори, сповнені безпосередньої щирості і невичерпної поетичної фантазії, привертають увагу своєю баченням світу, любов'ю до життя, людей і рідної землі.

Картина Марії Іванівни «Після весілля» була на виставці в Парижі в 1987 році, зараз вона в музеї у Вінниці (ВОХМ).

Її картина «Затишок» – у Нью-Йорку. Одна із останніх картин – «У церкві» була на виставці в Києві (1993 р.).

У своїй творчості вона користується пензлями, зробленими власноруч. Це надає її творам особливої своєрідності. Так, наприклад, трава, виписана пензлем з пір'я, здається нам шовковою. А квіти, які ми бачимо на картинах Марії, не знайти в жодному квітнику. Їх могла створити тільки фантазія народного художника.

Колір в її роботах яскравий і соковитий, підказаний традицією народного подільського мистецтва і високим художнім чуттям. Дуже характерний для палітри художниці є білий колір, який надає картинам незвичайно свіжості й святковості.

Чи не найкращим твором у творчості Марії Іванівни є картина «Після весілля». Для молодих художників вона служить взірцем умілого творчого використання багатств невичерпної народної криниці.

Після гамірливого весілля шлюбна пара усамітнілась в затишній кімнаті, устеленій доріжками, вишитими рушниками. Між ними точиться тиха розмова. Молоді одягнуті в біле, неначе білі лебеді, що символізують мир і злагоду.

Композиція проникнута глибинними роздумами про подружнє життя людей, їх долю, про красу буденного життя.

Співрозмовники з Насіківки розповідали автору книги, що картину «Після весілля» Марія малювала й справді після весілля в селі, й персонажі її картини – це наші молодята – насіківчани. Художниці довелося тільки доповнити шапку для нареченого, тому, що тепер її хлопці мало носять. А кімнати, що устелені саморобними веретами та рушниками, були і є тепер майже у кожній насіківській хаті.

І.С. Баланчук про неї у вірші говорив:

*Проста господиня
В бідній Насіківці.
В Києві відома
У художній спілці!*

Сільська художниця здобула широке визнання у шанувальників народного мистецтва. Її картина «Після весілля» експонувалась в Москві та за кордоном – у Франції. Її твори зберігаються у музеях та приватних колекціях.

Творчість Марії Іванівни має глибокі корені, що спираються на високу культуру подільських традицій.

Твори простої насіківської жіночки тепер красуються у місцевій школі, у Шаргородському музеї образотворчого мистецтва, у Вінницькому художньому музеї, є вони у Києві, Москві, Парижі, Нью-Йорку, Торонто.

Але найбільше їх у оселях нашої Насіківки, якими художниця щедро обдаровувала своїх односельчан.

Картини Марії Деркач

На жаль, за життя художниці її майже ніхто не помічав, не допомагав. Ні в селі, ні в районі та в державі. Лише рідна донька, Лариса, повертаючись з міста додому, привозила мамі різні фарби, лаки, пензлі тощо.

А Марія Іванівна, крім художнього таланту, ще була і чудовою поетесою. Її вірші такі прості для читача, такі доступні до свідомості, що читати їх хочеться цілими вечорами! Вони легко запам'ятовуються.

*Земле моя рідна, добра та мила,
Посаджу я квіти, щоб була щаслива,
Прикрашу зірками, добримі словами,
Щоб всі люди знали, землю шанували.*

*Постелю дорогу до свого порога
Цвітом, рушниками, буйними садами.
Щоб в моєму садочку все пташки співали,
Щоб до моєї хати сонце заглядало.*

*Летіла зозуля коло моєї хати,
Сіла на калину, начала кувати.
Нема ніде краще, як на білім світі,
Тут люди і щастя коханням зігріті.*

***

*Хата моя, хата,
Стоїш, наче свято.
Кругом тебе квіти
Аж радіють діти.*

*Білий світ ласкаєш,
Наче серце маєш,
І добра, і щастя
Всім людям бажаєш.*

*Тож стій і гордися,
Сонцю поклонися,
Людям посміхайся,
І мене не цурайся.*

***

*Ідуть дні за днями, часи за часами.
Пройшли роки молоді, як жалко за вами.
Робота, забота. Все проминає.
А в моєму серці життя не згасає.*

*Де сонце і небо, там радість і свято,
Там жито збирають і люди багаті.
За лісом, за гаєм в далекому краю
Ходить моє щастя, дороги не знає.*

*Місяцю ясний, який ти прекрасний.
Заглянь в мою душу, ніколи не згаснеш.
Через синє море, через рідне поле
Прийди моє щастя, прийди, моя доле.*

***

*Ой що ж то за пісня лунає?
 Це ж наша Софія співає.
 Ти, Софіє, наша квітка – диво-цвіт,
 Твої пісні облетіли увесь світ.*

*Твій талант і твоя дивна краса
 Несуть радість і чарують всі серця.
 Тож співай же ти, Софіє, на весь світ
 Щоб світила тобі квітка-дивоцвіт.*

*За життя, за щастя на землі
 Хай летять у світ твої пісні!*

На жаль, такий талант так рано пішов з життя. Сталося це у 1995 році. Перестало битися серце народної художниці з нашої Насіківки Марії Іванівни Деркач, людини, яка прагнула зробити і своє, і наше життя кращим, залучити нас через споглядання своїх картин до прекрасного, до мистецтва.

Залишені нею твори – то найкраща пам'ять про талановиту Людину з Насіківки.

Гірко усвідомлювати, що так рано закінчився земний шлях Марії Іванівни, що залишилося багато нереалізованих задумів, незавершених справ. Тому хочеться вірити, що життя її продовжується в іншому світі, що розписує вона веселковими барвами райські сади. А в пам'яті односельчан вона залишиться взірцем людяності, мудрості і життєлюбства.

Видиш Ганна Юхимівна

Видиш Ганна Юхимівна народилася 14 листопада 1925 року в селі Насіківка. Життя її складалось нелегко. Важко було жити і в 20-х, і в 30-х роках минулого століття. Особливо важким і страшним у селі був 1933-й. Голодомор, що створили штучно свої ж такі активісти під керівництвом партійної влади, косив людей поголовно. Ганна та її менші два братики вижили тільки завдяки колгоспній бовтушці, яку варили прямо в полі для працюючих її батьків.

Свій трудовий шлях Ганна Юхимівна розпочала працею на колгоспних полях.

Потім, у роки війни, працювала у румунських громгоспах, після війни очолювала ланку жінок, що працювали в полі, по вирощуванню цукрових буряків та пшениці. Зернові тоді збирали вручну, жали в снопи серпами.

1946-1947 роки були дуже посушливими і неврожайними. В селі знову відчувався голод. Але 1947-й рік для ланки Видиш Ганни видався на славу. Ланка тоді виростила і збрала небувалий врожай пшениці – 33 центнери на кожному з дев'яти гектарів. За таке досягнення в праці Ганна Юхимівна Видиш була удостоєна найвищої в країні нагороди – Героя Соціалістичної праці з врученням її Золотої зірки та ордена Леніна.

Її трудовий стаж налічував майже 40 років, 30 із них вона очолювала ланку. В зимові дні Ганна ішла працювати на ферму дояркою.

З таких людей, як Ганна Видиш, у селі завжди брали приклад. На неї рівнялися інші. За сумлінну працю в колгоспі та радгоспі уряд нагороджував орденами та медалями. Найвищу нагороду – орден Леніна – в Насіківці одержали: *Михайлик Г.І., Німак Г.П., Саулко М.Ф., Шкірчак В.І., Чінак М.І.*

Стратійчук-Чадюк Галина Федорівна

Стратійчук-Чадюк Галина Федорівна народилася 22 грудня 1965 року в с.Насіківка.

Дитинство було щасливе: її любили старші брати Толя і Вітя, батько з матір'ю.

До роботи була змалечку беручка. Робила будь-яку роботу: допомагала мамі в городі, пасла разом з братом людську худобу, прибирала в домі і т.ін.

В шкільні роки захоплювалася спортом. Її фотографія довго була на шкільній спортивній Дошці пошани. В години дозвілля грала разом з хлопчиками у футбол і була капітаном їхньої команди, за що часто отримувала прочухана від матері. Одна вона була серед хлопчиків з дівчаток, хоч на вулиці було багато дівчаток.

По закінченні середньої школи мріяла поступити до пединституту на факультет фізвиховання. Але мама її розрадила, вона послухалась і після закінчення 8 класів Насіківської, на той час восьмирічної, школи поступила в Браїлівське ПТУ. Здобула спеціальність слюсаря по ремонту контрольно-вимірювальних приладів і автоматики.

Коли навчалась ще в Насіківській школі, любила малювати. Малювала новорічні стінні газети, які проходили на конкурс. Малювала не тільки для свого класу, а й для інших. Діди Морози, Снігуроньки, зайчики, білочки, ведмедики, ялиночки, коні-стрибунці – все це виходило в неї чудово.

А соломоплетінням займається уже біля двадцяти років. Спочатку виготовляла жіночі та чоловічі головні убори. Виготовляла брилі для відомих художніх колективів, таких, як «Щедрик», «Дивограй», танцювальних колективів «Веснянка» і ін.

Потім почала робити різні вироби, такі, як ялинкові прикраси (сніжинки, янголята, дзвіночки, коники), квіти, кошачки і навіть сумки.

Соломоплетіння – це дуже об’ємна робота і виготовляти з соломи можна багато чого. Була б лише фантазія. Але цього для Галини було замало і почала ще робити вироби з лози. Не просто вироби, а й ме-

блі. Ці всі уміння та навички передались у спадок, так каже наша майстриня. Її батько ще у дитинстві плів з соломи вироби, а уже пізніше плів з лози кошачки.

Нещодавно насіківська майстриня успішно закінчила Вінницький державний педагогічний університет ім. М.М. Коцюбинського, де й передає свої уміння молодшому поколінню не тільки педуніверситету, але й студентам інших навчальних закладів м. Вінниці. Її робоче місце – при педагогічному університеті в інституті математики, фізики та технологічної освіти (кафедра теорії і методики технологічної та професійної освіти). Вона – майстер виробничого навчання. Виставки її робіт часто можна бачити і в Києві, і у Вінниці, і в Насіківці.

ПАСИНКИ

Опис історії виникнення села Пасинки належить його землякові, який народився 1 лютого 1885 року у цьому селі, – Б'ялковському Леону. Батько, Ігнацій Б'ялковський, був знатним шляхтичем. Сім'я проживала спочатку в Пасинках, потім – у Мовчанах, потім – у м. Кам'янець-Подільському.

Молодий Б'ялковський Леон мав можливість успішно закінчити Ягеллонський університет у Кракові. Через події, що відбувалися на Україні на початку 20-х років ХХ століття, сім'я Б'ялковських емігрувала до Польщі. І вже у 1926 році Леон Б'ялковський стає професором Люблінського університету. Користуючись багатими архівами, які знаходились у Варшаві, Львові та Кракові, Леон Б'ялковський досконало вивчав історію Поділля та Шаргородщини зокрема. Так, у своїй книзі «Поріччя Мурахви в XV-XVI сторіччях», Кам.-Под., 1920 р. відомий польський історик, поділлєзнавець досконало описав історію виникнення населених пунктів, що знаходились по відомій йому з дитинства р.Мурашці.

Дослівно, що стосується Пасинок: «...Населені місця по річці Мурашці, відомі у XVI сторіччі... Пасинково урочище (Пасинки) у 1587 році надано Яном Замойським місцевому шляхтичу Матвієві Волковинському та його синам, які і заснували в цьому урочищі село, а також Мовчани, Тенпонки (біля Дзялова)...»

Отже, як стверджував Л. Б'ялковський, виходячи із архівних польських документів, рік 1587 і є початком заснування села Пасинки.

Місцевим краєзнавцям варто було б дізнатися із архівів про подальших володарів села після роду Волковинських у XVII-XVIII століттях. Відомо лише, що у XIX столітті Пасинки належали двом поміщикам – Карлу Фокельману і Марії Теофілій (Красінській) аж до 1873 року. Потім землі і село належало трьом поміщикам: Длугоборському, Боржевському і Фокельману.

Станом на 1914 рік згідно списку землевласників Ямпільського повіту Подільської губернії село Пасинки і навколишня земля належала трьом власникам: Дерсевіль Ядвіга Фом. – 316 десятин, Думанський Ананій Васильович – 370 десятин, Ставинська Олена Фом. – 159 десятин.

Після подій 1917 року влада у Пасинках дуже часто змінювалася, і лише у листопаді 1920 року остаточно була встановлена радянська влада. В цьому ж році в селі було обрано Комітет Незаможних Селян (КНС).

В січні 1921 року в Пасинках на сході села обрано сільську раду. Першим головою сільради селяни обрали Цехмістера Василя Яковича. Сільська рада без погодження з КНС не могла приймати важливі рішення. Основним питанням, яке вирішувалось місцевою владою, – поділ панської землі.

Згодом, у 1925–1927рр., в селі організуються Товариства Спільного Обробітку Землі (ТСОЗ), які стали першими прообразами майбутніх колгоспів «Червона Зірка» (голова Банас Андрій Михайлович) та «Червоний плугатар» (голова Волошин Юхтим Остапович). Колективізація в Пасинках проводилась у надзвичайно важких умовах.

Штучно створений московською владою Голодомор 1932-1933 років пронісся Пасинками, як і всією Україною, невимовним горем. На жаль, число смертей пасинецьких селян встановити не вдалося, але з розповідей старожилів стає відомо, що їх було сотні.

Велику поміч людям від голоду надавали місцеві керівники колгоспів, їх голови – Волошин Ю.С. та Кучер Костянтин Антонович, що і врятувало село від вимирання.

В цих же роках, в роки безбожної сталінської п'ятирічки, в селі було закрито церкву. Свій початок пасинецька церква Різдва Богородиці бере з 1798 року. Невелика дерев'яна церква проіснувала все ХІХ століття аж до 1932 року, коли її приміщення влада перетворила на зерносклад. Це і врятувало стару церкву від погрому і розвалу. В 1998 році село по святковому відзначило 200-річчя існування храму, який в даний час відремонтовано і успішно функціонує.

У роки Великої Вітчизняної війни з Пасинок на фронті мобілізовано 236 чоловік, з яких 112 чоловік полягли смертю хоробрих на землях різних країн Європи. На честь загиблих воїнів-односельчан в селі побудовано пам'ятник.

У перші післявоєнні роки два місцеві колгоспи були дуже економічно відсталі. У 1950 році вони об'єдналися. Новий колгосп носив певний час назву ім. Маленкова. Дане господарство економічно стало зростати, коли керувати ним став місцевий селянин Варварчук Петро Захарович (1956-1961рр.). З 1962 року по 1970-й колгоспом керував Набок Д.В. Потім в Пасинках настала пора частих змін керівництва колгоспом, яка тривала аж до 17 січня 1978 року коли за рекомендацією районної влади головою найзлітнішого в районі колгоспу з новою назвою «Зоря комунізму» обрано Симонишена Василя Олексійовича.

За радянських часів у Пасинках діяли: кредитово-кооперативне товариство (1922 р.), трудова 4-річна школа (1921 р.), колбуд (клуб – 1930 р.), фельдшерсько-акушерський пункт, пошта, дитсадок. Приміщення нової школи збудоване у 1928 році, у якому школа функціонує й по нині.

Скрізь працювали, працюють, навчалися й навчаються, жили і живуть славні пасинківчани.

Мельник Олександр Пилипович

Олександр Пилипович Мельник народився у 1893 році. Був здібним учнем. Після закінчення Міністерського училища в селі Мурафа одержав направлення у своє село Пасинки на посаду вчителя церковно-приходської школи.

Це був 1914-й рік. Спочатку робота вчителя була почесною і важливою, але після подій, що відбувалися у країні 1917 року, працювати стало важко. Заробітна плата вчителя у 1919 році становила 500 тисяч карбованців. Це тоді, коли коробка сірників коштувала один мільйон карбованців. Діти щодня, по черзі, носили учителю їсти. У своїх спогадах, які автор книги особисто почув ще у 1961 році, працюючи в Пасинецькій восьмирічній школі піонервожатим, Мельник О.П. розповідав: «...Одного разу учень ніс для мене до школи обід, але зашпортнувся за поріг, упав і горщик з

борщем розбився... Я в цей день залишився голодним.

Одяг та взуття для мене теж давали односельці. Батьки учнів виділяли зі своїх запасів дещо з вбрання. В цьому 1919 році я одягав жіноче пальто та жіночі черевики з довгими халявами й зашнуровані».

Олександр Пилипович Мельник у 1921 році за вказівкою влади організував новий вид школи – 4-річна трудова. Після звільнення села від окупантів О.П.Мельник стає директором школи. У 50-х роках учителі місцевої семирічки були постійними учасниками художньої самодіяльності. Олександр Пилипович Мельник брав найактивнішу участь у ній.

Помер Олександр Пилипович Мельник у 1969 році.

Касько Ювіналій Семенович

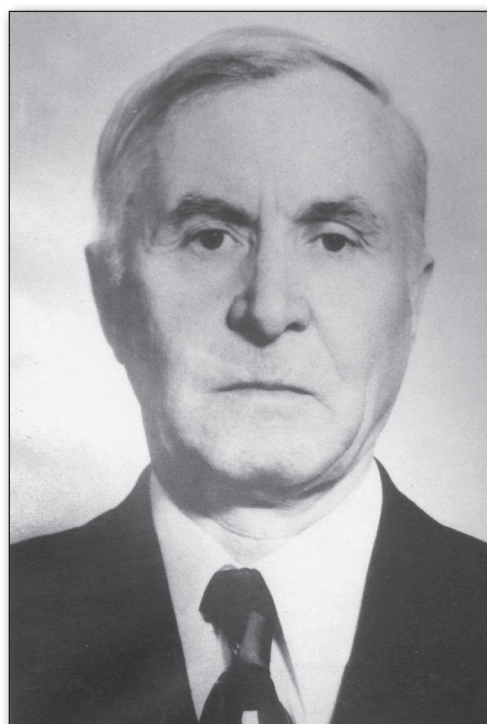
Народився Касько Ювіналій Семенович в селі Пасинки 10 грудня 1914 р. Після закінчення шкільної освіти поступив на навчання у Вінницький медичний технікум на фельдшерську спеціальність. Після закінчення медтехнікуму продовжує навчання у медичному університеті.

Під час війни Касько Ю.С. працював хірургом у військовому шпиталі.

Після війни Ювіналій Семенович поїхав до рідної сестри Галі в м.Чернівці, там влаштувався на роботу в медичний інститут. Через певний час він захистив кандидатську, дисертацію, а згодом – докторську.

Касько Ю.С. написав 186 наукових праць. Більше 20 років очолював шкіряно-венерологічну кафедру. Його портрет знаходиться серед портретів галереї докторів медичних наук Чернівецького медичного університету.

Помер Касько Ю.С. 17 грудня 1995 року.

Лейнік Василь Іванович

Народився Василь Іванович Лейнік 12 липня 1915 року в селі Пасинки. Після закінчення семирічної школи у 1937 році призваний в ряди Радянської Армії. Службу проходив у 3-й кавалерійській дивізії ім. Г.І. Котовського у санітарній частині. Тут Лейнік В.І. став лейтенантом.

В кінці 1938 року його перевели в 14-й кавалерійський полк, а в 1939 році в складі цього полку звільняв Західну Україну й залишився в Ногачові Крановецького району Львівської області, де лейтенанта Лейніка перевели в 97 стрілецьку дивізію.

В грудні 1939 року 97 дивізія була відправлена на війну у Фінляндію. Після фінляндської компанії, в травні 1940 року, дивізія повернулася в Ногачово.

В січні 1941 року Лейнік В.І. одружився на Гармаш Анастасії Іларіонівні. 22 червня 1941 р. почалася війна, яка застала Лейніка В.І. в Ногачово на посаді начальника служби медичного постачання дивізії.

Почалися сильні бої, під час яких багато однополчан загинуло.

Почався відступ з оборонними боями за Яворів, Львів, Тернопіль, Проскурів (Хмельницький), Київ.

Дивізія перейшла Дніпро. В.І.Лейнік поїхав в Полтаву за медикаментами, а коли повернувся, то 97-ї дивізії вже не існувало – була розгромлена.

Після цього В.І. Лейнік потрапляє у 38-у армію, 25-й зенітний десантно-артилерійський полк якої знаходився на Донбасі. Після 2-місячної підготовки в складі цієї армії полк захищав Сталінград, де знаходився з боями з 15.05.1942 року по 15.01.1943 року. В боях за Сталінград Лейнік В.І. нагороджений орденом Червоної Зірки.

З 15.01.1943 року по 10.04.1943 року – Південний фронт (Крим). Лейнік В.І. служить в саперному батальйоні. Солдати батальйону в складі 63-ої інженерно-саперної бригади побудували 3,5 км мосту через Сиваш, причому під вогнем ворога. Тут Василь Іванович надав медичну допомогу більше 60 пораненим воїнам, за що нагороджений другим орденом Червоної Зірки.

Першим орденом Червоної Зірки був нагороджений за надання медичної допомоги більше 50 солдатам під Сталінградом.

З липня 1944 р. лейтенант Лейнік потрапляє на 3-й Білоруський фронт. Звільняв Вітебськ, Литву (Вільнюс), Каунас, Шауляй й вийшов до кордону Пруссії, де стояв міцний укріпрайон, який довелося брати з великими боями. Взяли Істенбург й підійшли до Кенігсберга. Ворог не хотів здаватися. Під Кенігсбергом дуже було багато втрат, ворог чинив жорсткий опір. У медслужби руки були в крові, як у м'ясників...

За бої під Кенігсбергом, за спасіння поранених, В.І.Лейнік був нагороджений 3-м орденом Червоної Зірки.

Перемогу Лейнік В.І. зустрів у Новосибірську. А через певний час його полк прибув на Далеко-Східний фронт. Брав участь у війні проти Японії.

Після закінчення війни В.І. Лейнік продовжував військову службу на Далекому Сході, в місті Ворошилов-Усурійськ, і служив там до 1946 року.

Восени 1946 року до нього приїхали дружина Анастасія Іларіонівна і дочка Галина. Демобілізувався Лейнік В.І. з армії 14.04.1949 р. у званні старшого лейтенанта. До 1956 р. працював в Хмельницькій області, а в березні цього ж року приїхав в рідне

село Пасинки, де пропрацював фельдшером безперервно на одному місці до 1987 року. Василь Іванович дійсно був ФАХІВЦЕМ своєї справи й завжди сердечно відгукувався на звернення жителів та надавав їм кваліфіковану допомогу.

Помер Василь Іванович Лейнік 4 березня 1997 року й похований у с. Пасинки.

Барчишина Ганна Іванівна

Народилася Ганна Іванівна Барчишина 23.04.1920 року в селі Пасинки Шаргородського району і тут здобула неповну середню освіту.

Середню освіту здобувала в Новомурафській середній школі разом зі своїми односельцями Касько Оленою Дмитрівною та Білобровком Прокопом Даниловичем. Після цього поступає на навчання в Шаргородське медичне училище, яке очолював Мармур Євгеній Костянтинович.

Закінчила курс навчання в червні 1941р. й отримала направлення на роботу в своє рідне село Пасинки в колгоспний пологовий будинок акушеркою.

Розпочалась війна. Село було визволено 19 березня 1944 року. В трудовій книжці Ганни Іванівни стоїть другим запис – прийнята (поновлена) на роботу 1944 р. березень і звільнена – 1987 рік. Пропрацювала акушеркою 43 роки.

Її чоловік, директор школи Недзельський Степан Карпович, загинув у 1944 році.

Померла Г.І.Барчишина 22 листопада 1996 року. Коли її хоронили, проводжало все село. В селі й досі згадують слова отця Петра, який в день похоронів Ганни Іванівни сказав: «... Я не зовсім добре знав цю людину тому, що служу в цьому селі недавно. Але коли побачив, що в останню дорогу її проводить усе село, зрозумів, що означає ця Людина для пасинківчан. І дай Боже, своє життя так прожити кожному».

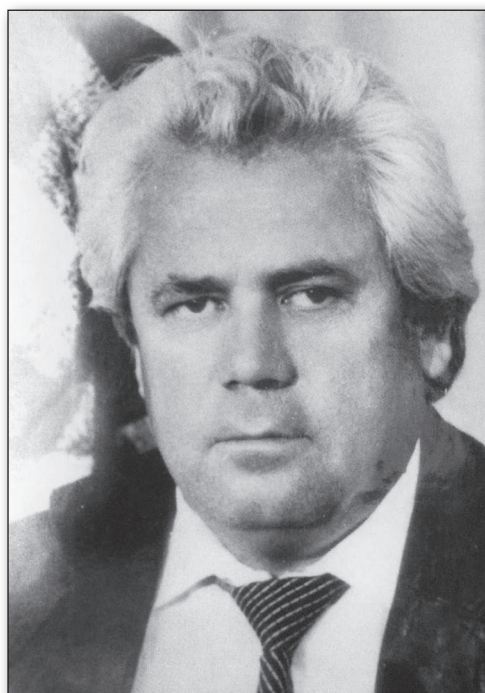
Ганна Іванівна Барчишина користувалася безмежною повагою людей. Померла раптово. Й тепер в день пам'яті багатьох односельчан відвідують її могилу.

Симонишен Василь Олексійович

Народився Симонишен Василь 27 квітня 1943 року в селі Клекотина Шаргородського району. В 1960 році закінчив Новомурафську середню школу і поїхав на цілинні землі Казахстану.

Трудове життя Василь Симонишен розпочав механізатором в далекому Казахстані. Після військової служби в рідній Клекотині працював помічником бригадира тракторної бригади. Потім – секретарем парткому в Соснівці. А його ще тоді, в колгоспі, тягнуло до землі: агрономом хотів бути. Та, нарешті, в січні 1978 року його призначають головою колгоспу у бідні Пасинки. Швидше за все, це було свого роду покарання за бунтівний характер, гоноровість, впертість. Але хтось таки далекоглядно міркував, бо ніхто, крім Симонишена, ті Пасинки не підняв би.

Що чоловік тільки не видумував, аби це призначення скасували! Але партія сказала: «Симонишен, надо! Ну хоч пару років попрацюй. Далі буде видно».

Прийшов у Пасинки, а там – ні кормів, ні соломи... Дошки на труно відривали, де можна було...

Почав із водокачки, далі – кузня, пекарня, сауна і, звичайно, його дітище – цегельний завод. «Цегла – найкращий будівельний матеріал, – міркував голова. – І людям буде добре, робочі місця, колгоспники будуть будуватися і колгоспу добре».

А ще був збудований асфальтовий завод, облаштовано по-сучасному зернотік із зерноочисною спорудою (ЗАВ), тракторну бригаду, де розмістилася майстерня, навіси під техніку, токарний цех, збудовані 4-х рядні корівники та свинарник, вагова, АЗС. Для працівників господарства силами колгоспу побудовано 9 чотирьохквартирних будинків з господарськими будівлями. Колгоспом було придбано безліч різної потрібної сільськогосподарської техніки.

Прекрасний організатор Василь Олексійович досконало знав кожну ділянку господарства. Він умів розпоряджатися колгоспною копійкою, передбачав, де вона може принести найбільший прибуток у колгоспну касу.

Вирощував хліб, цукрові буряки, займався виробництвом молока, м'яса, іншої сільськогосподарської продукції і будував, будував, будував... І все це силами колгоспу.

На зміну газовим балонам у Пасинки прийшов газ природний. Легко казати прийшов... Піонером на той час була Мурафа, передовий колгосп «Мир». В Пасинках і мріяти про газ боялися: куди, мовляв, нам до Подільської рівнятися?

Та очі бояться, а руки роблять. Шість років тривала епопея будівництва газопроводу в Пасинках. І за якісь два місяці після Мурафи запалила факел і «Зоря комунізму».

...Які там пару років. Понад двадцять їх Василь Симонишен віддав господарству і вивів колгосп «Зоря комунізму» села Пасинки з відстаючих в один з кращих у районі!

Багато уваги голова приділяв молоді села. Василь Олексійович встигав всюди: сказати напутнє слово юнакам, які ідуть на службу в армію, поздоровити на весіллі молодят, привітати з народженням дитинки тощо. Приходив не з пустими руками. На весіллі – приводив нетеля, знайшлася дівчинка – свинку тримайте, хлопчика маєте – кабанчик ваш! Завжди радів, коли щось у селі будувалося – чи в колгоспі, чи хто будинок зводив: село багатіє!

І правда! За роки керівництва колгоспом Василем Олексійовичем Симонишиним Пасинки неспізнанно змінились на краще. Вдячні селяни найкращу вулицю села, де виструнчились в ряду прекрасні жилі двоповерхові будинки колгоспників, назвали іменем Василя Симонишиного.

Василь Олексійович був не лише гарним, талановитим господарником, а й турботливим сім'янином. Разом із дружиною Нілою вони виховали прекрасних дітей – доньок Тетяну, Юлю і сина Альошу, який трагічно загинув. Важкий удар не кинув Василя Олексійовича на коліна. Хіба що перед Богом міг схилитися. А могло ж бути що завгодно. Він вистояв..

Так з'явилася перша його книга, яку, здається, він будь-кому не показує. Кажуть, вона надто важка: суцільні біль і плач, звернені до Бога. Назва її «Плач душі».

Потім були книги: «Памяти моей печаль», «Колосится рожь в рассветах», «Умудри меня, Господи», «Лирические визни».

Невгамовний Симонишин не зупиняється, й сьогодні з-під його пера виходять чергові збірки поезій «Пой, соловушка», «Назову твоим іменем рощу». Окремі його вірші пропонуємо читачам.

Не умрет

*Не умрёт былая слава,
Доблесть нашего села.
Вместе праздник отмечали.
Была музыка, хвала.*

*Запустили в срок асфальтный
И «Мурашку» в день весны,
Петь большая дружба, счастье –
И подарены ключи*

*От квартир больших и светлых.
Газ природный и вода.
Первый камень заложили
Под кирпичный – красота!*

*И кипит большая стройка,
Фермы строятся, дома.
Строить нужно, но ведь сколько
Нужно хлеба, молока.*

*Так вперед, родные братья –
Бригадиры, рать села,
Оставляем свои страсти,
Закачали рукава!*

Черговий свій вірш Василь Симонишин присвятив 200-й річниці з дня народження Великого Кобзаря.

Реве та стогне

*«Реве та стогне Дніпр широкий,
Сердитий вітер завива»...
Во всех Америках-Европах
Давно известные слова.*

*Они пришли из Украины
И непосредственно от нас,
Ведь это мы родили сына
С прекрасным именем Тарас.*

*Латынью их не переводят,
Ведь в мире нет таких имен.
Для интересов перевода
Один Шевченко был рожден.*

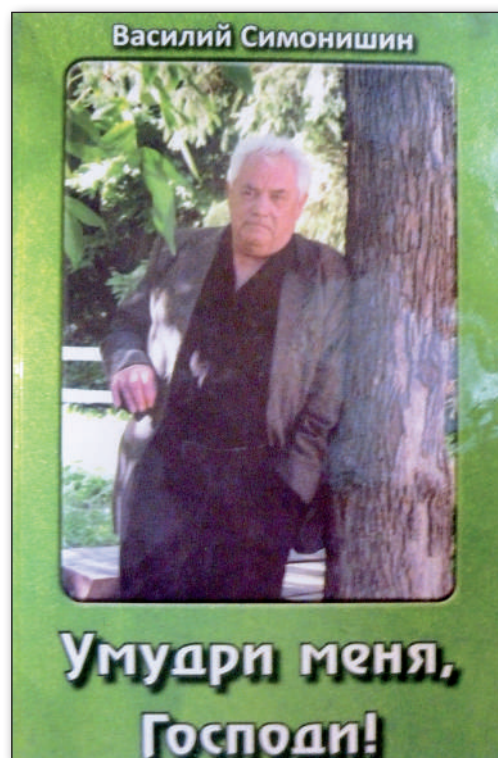
*В его судьбу по воле Божьей
Вошел судьбою весь народ,
Он без него ни дня не прожил
И двести лет уже живет.*

*Любим и чист, велик и честен,
Высокий разум на челе.
Он в каждой хате был известен,
Хоть не был Богом на Земле.*

*Но оказался рядом с Богом,
Как сокол, в небе, над Днепром.
Сюда своей судьбой – Голгофой
Он был по праву вознесен.*

*Поэт великий назван Татом,
Его с большой любовью чтут.
«Садок вишневий коло хати,
Хрущі над вишнями гудуть».*

*«Реве та стогне Дніпр широкий
Сердитий вітер завива»...
Вже два століття, двісті років
Над світом линуть ці слова.*

Село гордиться своїм умілим, здібним, талановитим, добрим, людяним і завжди неспокійним колишнім керівником, а сьогодні – сучасним поетом.

Здоров'я міцного, щастя і успіхів Вам, Василю Олексійовичу, на довгі – довгі літа!

Березюк Світлана Василівна

*Тобі, моя земле, за те, що зростила,
За юність бурхливу й весну
Віддам до останку снагу свою й сили,
А людям – добро принесу.*

С. Лейнік

Світлана Василівна Березюк (Лейнік) народилася 4 квітня 1951 року в с. Пасинки в сім'ї медиків. Батько, Лейнік Василь Іванович, і мати Анастасія Іларіонівна, жили і працювали на той час в Пасинецькому ФАПі. Батько – фельдшер, мати – акушерка. Любов і прагнення до медицини у Світлани була спадковою. Після закінчення Пасинецької восьмирічної та Копистиринської середньої шкіл Лейнік Світлана стала студенткою Київського медичного інституту, який закінчила у 1978 році з дипломом лікаря-терапевта.

Трудову діяльність Світлана Василівна розпочала лікарем у Шаргородській санепідемстанції. Потім були роки праці в медичних закладах Липовецького району: в Липовецькій обласній лікарні відновного лікування, в Турбівській міській лікарні, а з 2005 року – сімейний лікар цієї ж лікарні. Сьогодні Світлана Василівна працює головним лікарем Турбівської амбулаторії ЗПСМ. Вона – лікар вищої категорії.

За професією лікар, а в душі – майстер красного письменства. І хоч вона не є професійним літератором, та її вірші гарні й щирі. В них є усе: і радість, і сльози, любов до України і рідного краю, до своїх батьків і друзів. У її віршах мовиться простими словами про те, що кожен із нас прагнув би сказати сам, але не в усіх виходить так по-простому талановито. Поетами не народжуються, їх визначають.

Любов до поезії супроводжує Світлану Василівну впродовж всього життя. Вона частий гість місцевої районної газети «Липовецькі вісті», там друкує свої вірші. А коли відвідує рідні Пасинки чи Пеньківку, де мешкає її рідна сестра, завжди ділиться своїми віршами із рідними та друзями.

Характерними для творчості Світлани Березюк є вірші, в яких вона серцем лине у своє село, до батьківської хати, до своїх людей.

У 2007 році Світлана Березюк видала свою першу збірку віршів, яку назвала «Моя любов земна». І цим усе сказано. Щиру любов Світлани до рідного краю можна зрозуміти, читаючи її поезію навіть і між рядків.

Недавно в світ вийшла друга збірка віршів Світлани Березюк під назвою «Сповідь душі». В ній усе: патріотична та інтимна лірика, лірика воєнної тематики, любов до землі, до людей, вірші про дітей та внуків, поезія для найменших читачів та ін. Серед найменших читачів у Світлани Василівни є найдорожча у світі людинка – це її внучка Даринка. Їй і дарує вона часто свої дитячі віршики.

У свою чергу, маленька Даринка радує бабусю своїми першими проявами знань літератури, мови – української, англійської. Але саме, що є найприємнішим для бабусі – це те, що її внучка у шестирічному віці почала складати для бабусі Свети перші свої римовані віршики.

Шестирічний віршотворець! Але про таких – буде пізніше. А тепер пропонуємо окремі вірші Світлани Березюк.

Україно моя

*Україно моя – рідна мати:
Солов'їні гаї, волошкові поля.
Хіба можна тебе не кохати!
Моя вільна, казкова земля!
Україно моя. Рідна мово.
Ти співуча, дзвінка, мов струмок.
Твоє слово, пісні колискові
Заплітаються в дружній вінок.
Україно моя – цвіт калини
І перегині достиглі в садах.
Україно, ти – символ дівчини,
Символ жінка з дитям на руках.
Україно моя, ти – свобода.
Скинь кайдани, з колін підіймись.
Розквітай, в злиднях жити тобі годі.
Пробудися від сну, пробудись.
Україно моя, нас багато.
Ми в образі тебе не дамо.
Нашу волю ніяк не здолати,
Ми за правду в майбутнє йдемо.
Україно моя – дзвін церковний.
Це – молитви людей, каяття.
Україно – свята і духовна –
Хай Бог дасть тобі вічне життя.*

Україно моя – біла хата
І стежки, що ведуть у поля.
Хіба можна тебе не кохати?
Моя батьківська рідна земля!

Народному депутату України Миколі Джизі присвячую

Я народився там, де мріють небокраї
Я народився там, де гнізда в'ють лелеки,
Де волошкове небо синню мерехтить,
Де дощуляє влітку нестерпима спека,
Де хрущі літають, дятел стукотить.

Я народився там, де кетяги калини
Горять багряно, наче зоряні вогні,
Солодке золото везуть з полів машини,
Щоб сипались на стіл солодощі смачні.

Я народився там, де жито колосками
Колише небеса під пісню вітерця,
Де лється молоко і пахне пиріжками
І тьохкання пташине без кінця.

Я народився там, де мріють небокраї,
Одягнені у шати жовто-голубі,
Тебе люблю, Поділля, рідний краю
І низько до землі вклоняюся тобі.

Колискова для Даринки

Люба дівчинко, Даринко,
Ти засни скоріш, дитинко,
І заплющ, будь-ласка, очі
Сон прийти у гості хоче.
Присягались ведмежата,
Слово дали тигренята,
Зарікались зайченята,
Запевняли кошенята,
Обіцяли журавлята
В сон до тебе завітати.
А якщо тобі не спиться,
То звірята ті і птиці
Не знатимуть де подітись
І підуть до інших діток.

Моє село

Подільське село – мальовничий куточок.
Оселі гостинні сплелися у віночок,
Двори споришеві і квіти барвисті,
Вишневі сади у червоному намисті.

*Калинові грона, розмай яблуневий,
Поля ароматні димляться до неба.
Наснилося серцю минуле родинне,
Та хата стара, що схилилась до тину,*

*Пуста і самотня, налита журбою –
Батьки повмирали, зосталась вдовою.
Село те селище – батьківський дарунок,
Солодкий п'яний і зажурливий трунок.*

*Вітрами, дощами до тебе прилину,
А ти обігрієш, мов рідну дитину.
Для мене село – образ батька і неньки,
То пісня моя коліскова тихенька,*

*Божественна земле, свята і крилата,
Оббілена цвітом, хлібами багата.
У краплях роси пасинецькі світанки,
Край неба ясніє рожевим серпанком,*

*Тут люди живуть найдобріші у світі
І зорі завжди найяскравіше світять
Маленьке село на горбочку втулилось,
А щастя безмежне – я тут народилась!*

Главацька Олена Сергіївна

Олена Сергіївна Главацька-Лісова народилася у с. Пасинки 27 березня 1976 року у сім'ї службовців. Місцеву школу закінчила у 1990 році на відмінно й продовжила навчатися у Барському педагогічному училищі ім. М. Грушевського, яке успішно закінчила у 1994 році.

Після закінчення педагогічного училища Олена Главацька поступила на навчання у Чернівецький Національний університет ім. Федьковича, який успішно закінчила у 1997 році. Після його закінчення Олена Сергіївна одержала направлення на викладацьку роботу в цьому ж університеті, навчаючись при цьому в аспірантурі.

Працюючи викладачем, Олена Сергіївна не полишала своїх наукових праць і, як результат, у 2008 році успішно захистила вчену ступінь кандидата наук.

В даний час кандидат психологічних наук, доцент кафедри психофізіології та медичної психології Главацька-Лісова Олена Сергіївна працює на викладацькій роботі у Чернівецькому Національному університеті ім. Федьковича. Готується до захисту докторської дисертації.

У 1998 році Олена Сергіївна вийшла заміж, вона – мати трьох дітей – двох доньок і сина. У вільний від роботи час залюбки пише вірші. Талант до поезії у Олені Сергіївни ще з юних студентських літ. Про неї керівник літературної студії «Обрій» при Барському

педагогічному коледжі Ганна Петрівна Дяченко у свій час писала: «...Ця юна вчителька обдарована ніжним серцем, вразливим почуттям, багатогранним світобаченням. Її вірші – це спалах обурення, це сповідь і каяття, це заклик і пересторога».

До уваги читачів пропонуємо кілька віршів Олени Сергіївни Главацької-Лісової.

Україні

Я рада, що живу на Україні,
Що полонини й ріки мені рідні.
Що всі багатства, всі простори
Мої навіки, долини і гори.

Я вдячна Україні за життя.
За те, що я живу – її дитя.
Я вдячна за Шевченка Україні
Вона дала талант своїй дитині

О, скільки ще Людей вона, зростила!

І що за дивна в Україні сила!

В її садах, потічках, солов'ях,

У синьооких ріках і морях,

У дивній мові, колисковій мамі,
Росли і силу звідси ми черпали.
О, рідний краю мій, моя Вкраїно!
Я дякую тобі, що я – людина.

Молитва

О, Україно! Мати наша рідна!

Ось накінець прийшов той час,

Коли ми бачимо тебе свободну,

І гарячіша б'ється кров в серцях.

О, Україно! Скільки ти стерпіла
Поругів, клятих ворогів
І скільки раз в огні горіла,
Та дух свободи твій не стлів.

О, Боже, праведний! У Рай квітучий

Нехай до тебе наш долине спів.

За України нашої могутність

Прийми молитву від її синів.

Сонячний дощ

Дощик весело ішов

Й раптом зупинився –

Проти сонечка місток

З крапель утворився.

Кожна дощечка, мов квіт,
Різнокольорова,
Тому й кладочка така
Гарна, веселкова.

Дощик зовсім перестав,

А в уяві діток –

В небі світлоголубім

Розпустились квіти.

ПЕРЕПІЛЬЧИНЦІ

Перепільчинці – одне з найдавніших поселень нашого краю, що здавна відносилось до Барського староства. Село, як і більшість населених пунктів нашого Поділля, розташувалось на березі невеликої, але ніколи не зникаючої швидкоплинної річечки, притоки Лозови, назва якої Гнила, що бере свій початок із маленьких джерел у сусідніх Попівцях.

Село розташувалось від Шаргорода на відстані за 17 км, від Бара – 50 км, Копайгорода – 9 км, Жмеринки – 30 км.

Перші поселенці села, як стверджують дослідники, містилися на обох берегах річки Гнилої. Там і до нині можна відшукати знаряддя праці людей кам'яного віку. Про це свідчать окремі розкопки так званих нелегальних археологів, які досліджували останнім часом землі навколо Перепільчинець і знаходили різні речі вжитку людей: кам'яні сокири, наконечники стріл, списів, уламки посуду, ножів з каменю, а також глиняні прясла для ткацьких веретен та інше. Це свідчить про те, що поселення наших предків сягає в сиву давнину, до часів так званої трипільської культури.

В селі не є секретом, що на обох берегах річки люди в різний час знаходили такі речі вжитку. Так, ще у 1887 році на полях Перепільчинець археологами знайдено три цілих неушкоджених кам'яних топориків і декілька уламків кремнію, формою чи то стріли, чи то наконечників списа. Це ще раз засвідчує про життя людей тут, на наших землях, в епоху кам'яного віку. Знайдені у Перепільчинцях речі й досі зберігаються в обласному краєзнавчому музеї.

Існує легенда, яка підтверджується старожилами села про те, що колись, у давнину, на «Дитковому полі» виявлено досить дивне місце. Навіть тепер, після великої грози, на свіжозораному ґрунті, якщо уважно придивитись, видно ніби вирізані вулиці, а по їх боках видніються сліди окремих осель. Коли трактор обробляє це поле, то дуже часто виорюються шматочки глиняного посуду. Кажуть, що на цьому місці, далі від річки, було колись поселення.

На цьому ж місці, площа якого сягає більше одного гектара, місцеві жителі у розмитій дощем землі знаходили давні грецькі монети.

Історія нашого села досить цікава і має багато таємниць. В селі та поза його межами здавна існують різні назви місцевостей – топоніми. Ці назви й нагадують теперішнім мешканцям про давню історію місцини: Церковний Яр, Зрубки, Озірець, Конинче, Росохате, Диткове, Ляховка, Лозовате, Рябий стовп, Галява, поле Домарецьких та ін.

В селі й донині побутують перекази про згадані місцини. Наприклад, про те, що у Церковному Яру здавна поселився якийсь Максим Перепільчинський, від чого й пішла назва села (слід наголосити, що приблизно з періоду правління Вітовта (XIV ст.) практично всі поселення називали за іменем чи прізвиськом власника). Тут же, у Церковному Яру була побудована перша в селі православна церква, а поруч було кладовище, залишки якого існують й донині.

Цікаві за змістом походження назв вулиць. В селі добре пам'ятають їх і користуються цими назвами й понині, незважаючи на те, що недавно вони одержали нові імена. Жителі здавна називають свої вулиці: Грабівська, Буснява, Ланок, Горб, Долина, Цимбалова вулиця, Вузька, Осадьби, Балки, Коливорот, Одая, Кукурудзи, Центральна та ін. Усі назви говорять самі за себе про своє походження, місце знаходження чи хто на ній проживає. Географія села дуже цікава сама по собі. А згадані вище назви урочищ, полів, вулиць носять у собі давню історію цього чудового подільського села.

З часів заснування села (XVI століття) воно завжди комусь належало. Спочатку, до і після Хмельниччини, селом володів рід Замойських. За часів їх володарювання селом управляв Максим Перепільчинський – місцевий шляхтич, що підкорявся володарю Корчмаровських земель Яну Замойському.

Максим Перепільчинський – видатна особа на теренах Корчмаровської волості у кінці XVI століття. Таких шляхтичів Ян Замойський називав «шаргородськими зем'янами», і хоч він був не поляк, проте носив титул місцевого шляхтича, якому володар краю присвоїв польське прізвисько – Пшепіорковський. Рід Максима Перепільчинського управляв селом аж до кінця XVIII століття, хоча власники земель шаргородських Конєцпольські, Любомирські, Сосновські змінювались.

Після сумнозвісної поразки повстання у Польщі (1830-1831 рр.), в якому Сосновські брали активну участь, царським указом всі учасники повстання були позбавлені своїх володінь. Позбулись своїх володінь і Сосновські. Російський цар Микола I роздавав Подільські землі уже своїм наблизеним людям. У Перепільчинцях таким став місцевий землевласник Петро Березовський.

Після смерті Петра Березовського спадкоємицею його володінь (землі й село) в кінці XIX століття стала Софія Петрівна Березовська, яка вийшла заміж за графа Бенкендорфа, стала носити титул графині. Графиня правила селом аж до революційних подій 1917 року.

20-ті та 30-ті роки минулого століття принесли перепільчинським селянам багато клопотів. Це: насильницька колективізація, штучно створений голодомор 1932-1933 років, під час якого з голоду померло понад 400 осіб, репресії безневинних жителів села. До організаторів нової радянської влади належать місцеві селяни: Чорній Петро Дорофійович, Козіока Юхим Ілліч, Чудовий Микита Данилович, Солодун Микита Пилипович, Цимбалюк Микита Іванович, Гуменюк Кіндрат Антонович, Цибрій Андрій Митрофанович, Баклаженко Дорофій, Цибрій Андрій Юхимович, Храпун Терентій, Мазур Сава Антонович, Гринчак Никифір Максимович, Кушнір Микола Семенович, Чорній Харитон Карпович, Стаднійчук Семен Федорович та інші.

На війну 1941-1945 рр. з села мобілізували понад 400 чоловік, 172 із них додому не повернулись. Їх могили знаходяться по всій Європі. Село гордиться своїми земляками,

які в грізні роки своїми подвигами прославили край наш. Серед них: комбриг Гуменюк Данило Кіндратович, учасник Параду Перемоги Гончар Іван Павлович, полковий розвідник Томчук Григорій Юхтимович та інші.

На початку 1944 року село двічі відвідало велике Вінницьке партизанське з'єднання, яким командував Яків Мельник. Місцеве населення всяко допомагало партизанам, а окремі молоді люди поповнювали їх ряди.

У післявоєнні роки перепільчинські селяни відновлювали колективне господарство, школу, медичний пункт та ін. Люди до сьогоднішніх днів з вдячністю згадують вмілих керівників. Серед них – голови колгоспу Василь Кирилович Нагребецький, Павло Михайлович Кривда. Добрими господарями проявили себе голови колгоспу Петро Микитович Павлишин, Василь Олександрович Хмелина, Василь Іванович Федоришин. Вмілими керівниками і досвідченими спеціалістами своєї справи були директор школи, вчитель історії Володимир Йосипович Мельник, завідуючий ФАПУ, лікар від Бога Анатолій Якович Цибрій та інші.

Про таких й піде мова далі.

Мельник Володимир Йосипович

Небагато, мабуть, є на Україні людей, які б так самовіддано, безкорисливо віддавали себе роботі, прагнули якнайбільше зробити для своєї школи, для свого села, як це був Володимир Йосипович Мельник – керівник шкільного колективу. Адже давно всім відомо, що добрий господар той, хто постійно піклується про своїх підлеглих, підставляє своє плече, коли часом в колективі стає важко. Та не тільки в колективі, а й в селі. Тому й шанували і поважали його люди. І мало хто знав, яких зусиль доклав він до того, щоб здійснити задумане, незважаючи на те, що усе своє життя хворів.

За багаторічний період педагогічної роботи Володимир Йосипович передав свої знання з історії десяткам, сотням учнів. Кожний урок вчителя-історика – це подорож у невідомий світ.

Багато учнів вчительської сім'ї Мельників стали справжніми майстрами своєї професії, знайшли місце в житті.

...З чим виходить із школи молода людина? Яким буде її шлях у житті? Ці думки не переставали хвилювати Володимира Йосиповича та його дружину Валентину Василівну. Вони своїм особистим прикладом, як директора та педагога, були взірцем не тільки учням, а й колегам – учителям, яким допомагали стати фахівцями – педагогами. Завжди тактовні, мудрі, добрі душею наставники могли допомогти кожному, підказати, запевнити у їх правоті, підтримати, якщо щось не гаразд. Їм вдячні не тільки учні школи, але й учителі, що працювали у свій час у Перепільчинцях, які згодом стали такими ж керівниками шкіл: Вусінська Ганна Йосипівна – директор Михайлівської школи, Томчук Світлана Сергіївна – директор Клекотинської школи, Мануляк Зінаїда Дмитрівна – директор Перпільчинецької школи та ін.

Володимира Йосиповича та Валентину Василівну школа знала як мудрих наставників та ініціаторів різних шкільних заходів, вмілих методистів. Обоє – люди доброї

душі, доброзичливі, чуйні. В своїй педагогічній діяльності вони запроваджували інноваційні технології, тому їхні уроки завжди цікаві. А мудрі слова учителя історії та учительки мови і літератури згодом проростали добром. Обоє Мельники – Володимир Йосипович і Валентина Василівна у свій час нагороджені почесним знаком «Відмінник освіти України».

А починалось усе так, як і в усіх людей довоєнних років. Володя народився у 1936 році. Спочатку навчався у своїй школі. Зазнав голоду і холоду 1946-1947 років, через що й захворів. Лікувався у Криму. Потім наздоганяв своїх ровесників, навчаючись у Каришківській школі. Згодом поступив на навчання у Тульчинське педагогічне училище. У 1956 році студентів із Тульчина перевели до Немирівського педучилища, де студент Мельник В.Й. був обраний головою профспілкового комітету училища. Там і зустрів свою долю – Валентину Василівну Челепіс.

Працювали разом у селі, де й пустили коріння роду. Побудували новий будинок. Радували душі і серця молодих батьків їхні доньки: Таня і Галя.

Робота в школі щоденно займала багато часу. Спочатку – вчитель, потім – завуч, згодом – директор школи В.Й. Мельник. Як керівнику школи, йому дісталось багато роботи – організовувати, будувати, щоб довести до ладу і приміщення школи, і подвір'я, і спорт-майданчики, і ділянки. А в селі, наприклад, будівництво пам'ятника загиблим воїнам без В.Й. Мельника теж не обходилося.

Але, на жаль, вічним життя не буває. 29 червня 1997 року Володимир Йосипович Мельник помер. Минають роки, а люди добрим словом згадують свого директора. Вічна йому пам'ять.

І нехай скільки літ пройде з дня смерті В.Й. Мельника, а з пам'яті не сходять слова, ним сказані колись:

*«Роби все для людей, вони того достойні.
За них страждай, люби їх і борись.
Ти вір їм повсякчас та пробачай образи.
Людина в злості все сказати може,
А ти пробач їй – і раз, і чотири рази,
І доброта твоя нехай їй допоможе».*

Челепіс Валентина Василівна

Валентина Василівна Челепіс для нашого села – людина особлива, вчителька від Бога, як її називають односельці. Вона виховала і виростила багато поколінь, прожила важке післявоєнне життя, заслужила велику повагу односельчан і крізь усе життя пронесла любов до Перепільчинецької школи, до її учнів.

Народилася в селі Яришів Могилів-Подільського району 16 жовтня 1939 року. Ще коли їй не виповнилося два роки, померла мати. Батько привів у дім мачуху, а сам невдовзі пішов на фронт і не повернувся. У Валентини Василівни була старша сестра Галя і бабуся. Мачуха дуже погано ставилася до дівчат, особливо до старшої, Галі, а після народження сестрички Марусі, життя стало нестерпним.

Галя втекла до дитячого будинку. Мачуха неодноразово грозилася побити маленьку Валю, а одного разу ця її погроза стала майже реальністю. Дівчинка не любила ходити в дитячий садок. Якось мачуха дізналася, що та не була в садочку, а гралася на своєму улюбленому місці. Вона взяла сокиру і бігла за нею з криком: «Зарубаю!». Це тривало, поки Валя не сховалася в кущах, де мачуха не побачила її. Після цього випадку Валю забрала бабуся до своєї хати, а брат батька, фронтовик, визвав комісію, яка вирішила, що мачуха повинна залишити будинок і повернутися до своєї мами. Валя жила з бабусею і з дядьком.

Настав голодний 1947 рік. Бабуся в розпачі поверталася з базару, вона біла горщики, примовляючи: «Для чого вони, як варити в них нема що!». Згодом бабуся змушена була прийняти важке рішення: відвести Валю до дитячого будинку. Як розповідає Валентина Василівна, про Ястребнянський дитячий будинок залишилися дуже приємні спогади, він став для неї рідною домівкою. Доля її однолітків була також нелегкою, тож між ними існувала щира дружба, почуття взаємоповаги і підтримки. Їжа була одноманітною, та допомагали вижити шипшина, акація. З першого класу дівчинка старалась гарно вчитися. За відмінне навчання отримувала премії: ручки, а потім портфель, якого ще тоді ні в кого не було.

Потім дитячий будинок розформували. Всіх дітей відправили в інші дитячі будинки. Валентина Василівна опинилася у Хмельницькому дитбудинку, який виявився набагато багатшим за попередній. Та не встигла зрозуміти іншого, бо поїхала відпочивати в «Артек». Коли Валя з вихователькою поверталася з табору, вони ночували в гуртожитку і там вона сподобалася коменданту цього гуртожитку. Та захотіла її удочерити. Ця жінка познайомила Валю зі своєю сім'єю, обіцяла приїхати і забрати з дитбудинку. Пізніше Валентина Василівна дізналася, що ці люди справді приїжджали за нею, але директор не відпустив, сказав: «Дитячому будинку також потрібні відмінники».

Коли Валя повернулася з табору, її оточили діти з попереднього, дитбудинку. Вони почали розповідати про погані вчинки вихователів. Валя вирішила написати листа директору Ястребнянського дитбудинку. Прийшла відповідь, де він просив дітей, щоб були мужніми, трималися: скоро в дитбудинку будуть зміни. Зміни незабаром справді відбулися: повністю замінили керівництво і вихователів.

Після закінчення школи Валентина Челепіс вступила до Немирівського педучилища, тому що ще з дитинства мріяла стати вчителем.

На третьому курсі зустріла майбутнього чоловіка – Мельника Володимира Йосиповича. Після закінчення училища Валентину Василівну направили учителем музики і співів у сусіднє село Каришків, а Володимира Йосиповича – у Перепільчинці вчителем молодших класів. В той час вони і одружилися. У 1958 році Валентина Василівна прийшла у Перепільчинецьку школу. Спочатку викладала фізику, малювання, музику. Найбільше їй запам'ятався клас, де були її перші випускники: Стаднійчук Марія Григорівна, Павло Кукурудза, Люба Скорбач, Кислиця Микола. Цибрій Василь та ін.

За 37-річний педагогічний стаж Валентина Василівна отримала звання «Відмінник народної освіти УРСР», «Відмінник освіти СРСР», вищу категорію – «Старший учитель» і безліч грамот.

Зараз Валентина Василівна на заслуженому відпочинку, але, як сама зізнається, і досі щемить серце, коли проходить біля школи.

Гуменюк Данило Кіндратович

Гордяться перепільчани своїми працюючими людьми. Але й не забувають тих, хто в грізні роки мужньо боронив землю. У їх пам'яті глибокою борозною залишається спогад про односельчанина, учасника Великої Вітчизняної війни, кавалера орденів Леніна, Суворова II ст., Червоного Прапора та багатьох медалей, полковника Данила Кіндратовича Гуменюка. Він став героєм двох книг – П.Автомонава «Мій танк – 317» та І. Вовченка «Танкісти».

З ім'ям маршала бронетанкових військ Павла Ротмістрова пов'язаний бойовий шлях нашого славного земляка Данила Кіндратовича Гуменюка. Усе своє життя він присвятив службі в армії. З війни він вийшов не просто танкістом, а героєм-танкістом, командиром танкової бригади у званні полковника. Але все по порядку.

У Перепільчинцях в сім'ї селянина-бідняка Кіндрата Антоновича і Тетяни Тимофіївни Гуменюків у 1909 році народився син Данило.

Нелегким були його дитячі та юнацькі роки. Коротке навчання у сільській трудшколі, праця біля землі, а згодом армія. Вона вабила Данила тим, що, зустрічаючись із військовими людьми, Данило із задрістю дивився їм вслід, а в думці порівнював до них себе. Вабила і форма з краваткою, і пагони з кубиками, і, звичайно – зброя. Так Данило Гуменюк став курсантом танкового училища.

Війна почалася для капітана Гуменюка у Підмосков'ї, де він командував 1-м батальйоном 3-ї Гвардійської бригади 7-го танкового корпусу, яким командував, тоді ще полковник Ротмістров. Восени 1941 року корпус Ромістрова вів бої під м. Калініном. Потім був Брянський фронт, бої за Вороніж. Далі був Сталінград. Корпус Ротмістрова, в якому служив майор Гуменюк і керував батальйоном, вів запеклі бої за місто над Волгою. В боях гинули кращі сини нашого народу. Тяжко переживав втрату своїх товаришів Данило Гуменюк.

Але війна продовжувалась. Готувалось велике оточення ворожих військ. Третя танкова бригада Івана Вовченка, як і весь танковий корпус генерала Ротмістрова, готувалась до наступу. В морозні грудневі дні 1942 року радянські війська відстояли Сталінград, і згодом, після успішного оточення цілої німецької армії Паулюса, наш односельчанин Данило Гуменюк одержав звання підполковника. І вже на Котельникове (звідки німці планували прорвати нашу оборону і з'єднатися з оточеними), підполковник Гуменюк повів своїх танкістів уже як командир танкової бригади. За успішне оволодіння містом і розгром ворога, він вкотре був нагороджений черговим орденом, якого йому вручив генерал-полковник Ротмістров. 62-га танкова бригада, яку очолив Гуменюк, після боїв за Котельникове була перейменована на 18-ту Гвардійську Котельниківську танкову бригаду, що входила до складу 5 танкової армії.

Шлях танкістів пролягав на Батайськ. Тут Гуменюкові танки повністю знищили німецький аеродром. Зробили раптовий марш-кидок на стокілометрову віддаль у тил ворога. Але сили були не рівні. В строю залишилось 10 Гуменюкових танків. Згодом їх залишилось тільки два. Один з них вів підполковник Гуменюк.

В боях за Білгород, де Данилу Гуменюку маршал бронетанкових військ Ротмістров вручив погони полковника, його танкісти першими за роки війни зустрілися з новою

німецькою технікою – «тиграми», міць і броня яких наводили неабияку паніку серед наших бувалих танкістів. На що наш земляк Гуменюк з гумором і з жалем сказав:

– Я щось не пам'ятаю, щоб наші машини, піднявши глушники, отак драпали з поля бою!

Двадцять наших танків тільки в одному бою «з'їли» «тигри». Двадцять танків Гуменюка прийняли у цій війні на себе перші постріли нових німецьких машин.

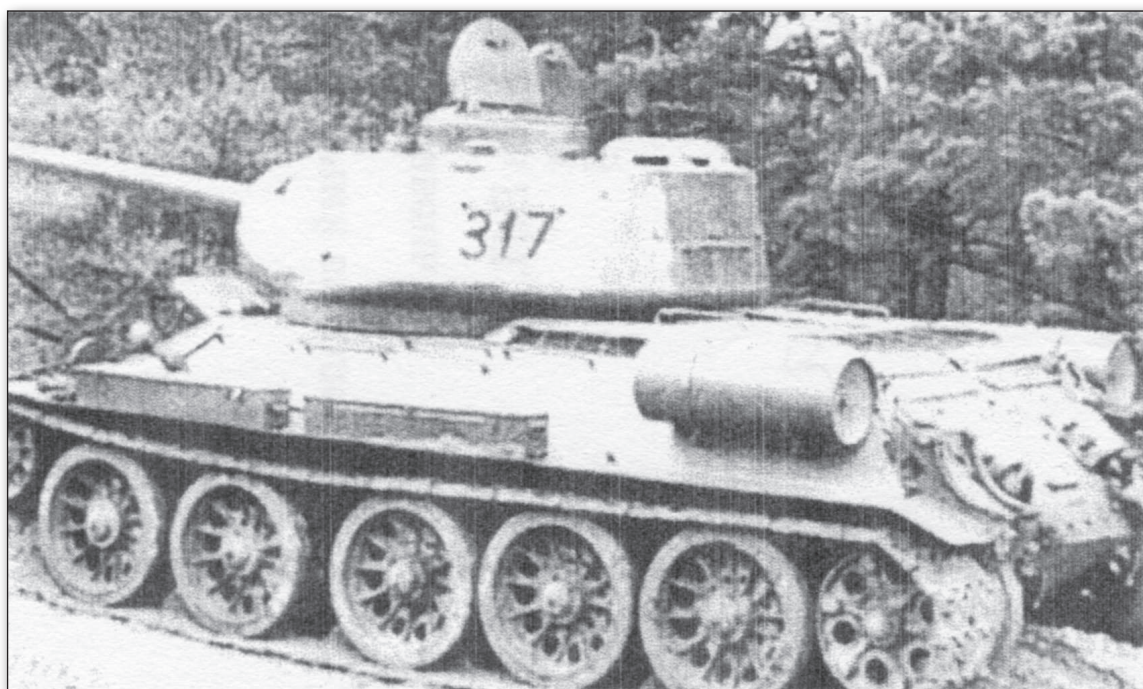
Радянське командування дуже швидко зреагувало на це, і наші танки були переозброєні новими гарматами, які такі добре трощили масивних і неповоротких «тигрів» уже на Курській дузі.

Звідти корпус Ротмістрова, в тому числі 18-та бригада Гуменюка, був направлений на визволення України. Золочів, Харків, Охтирка, Грайворон, Прилуки, Бобрик, Ромни; далі – річка Дніпро – Букрин. Звідси наш Гуменюк повів свою бригаду на Тулу. Там закінчився бойовий 1943-й рік.

У 1944-му – шлях на Румунію. Для 5-ї танкової армії маршала бронетанкових військ П. Ротмістрова цей шлях пролягав через Житомир, Бердичів, Вінницю, Гайворон і далі на Сороки. Але, як це часто траплялось на фронті, радянське командування терміново провело певне перегрупування військ. Танковий корпус генерал-майора І. Вовченка, до складу якого входила танкова бригада полковника Гуменюка, був направлений у напрямку Муровані Курилівці та Бар, де потребували допомоги війська І-го Українського фронту.

Рухаючись по щойно насипаній політв'язнями сталінській ґрунтовій трасі до Дністра, комбриг з Перепільчинець не зміг не зупинити колону біля знайомих йому сіл Поповець, Гальчинець. Побажав своїм хлопцям швидко й без пригод дістатись розмитими весняними водами дорогами до Могилева-Подільського, а сам на своїй 34-четвірці на повному газу рвонув у сторону Грабовець до своїх рідних Перепільчинець, що зі всіх сторін оточені віковими лісами. Почувши сильний гуркіт стальної машини, першими на вулицю Грабівську повибігали діти. Побачивши бойового танка з червоними зірками на броні й білі цифри «317», вони побігли слідом за ним, галасуючи на все горло і привертаючи увагу старших. З подвір'їв на вулицю виходили усміхнені жінки і старі мужики.

– Слава Богу, діждались!

Гуменюк біля греблі стишив ходу своєї машини і повільно повернув на Долини, де стояла і чекала свого жильця його хата. Різко газонувши двигуном, полковник відкрив люк.

Першими до «живого» танка торкнулись діти, вони обсіли його, не чекаючи дозволу танкіста.

Село зустрічало свого визволителя. Ним виявився Данило Кіндратович Гуменюк. Надворі світило весняне сонце. Було це 19 березня 1944 року.

Плакали батьки полковника Кіндрат Антонович і Тетяна Тимофіївна, обнімаючи сина, плакали родичі, близькі, знайомі та сусіди. Плакало село. Але то були сльози радості, сльози, які з'явилися на щоках не від болю чи образи, то були сльози надії.

Данило погостював удома рівно пів дня і надвечір тридцятичотвірка за номером 317 мчала болотними вулицями села в бік Каришкова. Далі був Могилів-Подільський.

Далі дорога вела на Єдинці, далі річка Прут, а там Румунія.

...Бої за Прутом точилися протягом тижня. Танкові й мотострілецька бригади прорвали передпілля оборони противника й просунулися в глиб території ворога на п'ятдесят і більше кілометрів. Завдання, поставлені перед 5-ю Гвардійською танковою армією і 3-м Котельниківським корпусом, виконано, створивши сприятливі умови для дальшого наступу наших військ у глиб Румунії. Корпус захопив величезні склади з паливом, які називали Другим Плоєшті.

За тиждень боїв корпус чимало втратив людей і машин. Немало танків невдовзі відремонтували в похідних майстернях. А от з людьми – гірша справа. Багато механіків-водіїв, артилеристів, стрільців-радистів, автоматників загинули. Багато поранених. Деякі поранені залишилися у корпусі. Це вже так заведено: не відправляти в тиллові госпіталі танкістів, яких можна підлікувати на місці, щоб вони знову повернулися в рідні підрозділи, на свої танки, у свої батальйони і роти.

У цих боях був тяжко поранений командир 18-ї бригади полковник Данило Гуменюк. Ворожа міна вибухнула за його спиною, і десятки осколків впилися в тіло Данила Кіндратовича.

Далі слова з книги «Танкісти», автор якої І. Вовченко уже командував танковим корпусом, в який входила бригада полковника Гуменюка:

– Мені сказали, що полковник Гуменюк навряд чи виживе...

Від цієї звістки я не знаходжу собі місця. З Данилом Гуменюком ми воюємо з осені сорок першого року. Жили – як брати. Вбитих бачити на війні не диво. Але смерть ніяк не в'яжеться з усміхненим, навіть у біді, нащадком славних запорозьких козаків полковником Гуменюком. Смерть його боялася й обминала, де б він не з'являвся – чи біля Горбатого Мосту на Калінінському фронті, чи на шосе під Москвою, чи в житах під Кам'янкою, чи під Сталінградом, Котельниковим, Батайськом, Охтиркою. І ось 3 травня 1944 року, коли комбриг стояв біля танка з розгорненою картою-планшетом і давав вказівки командирам батальйонів, позад нього вибухнула ворожа міна...

Одержавши першу найнеобхіднішу невідкладну допомогу, полковника Гуменюка відправили у Бельці, а звідти літаком у московський госпіталь. На радість усім Гуменюк вижив!

Але стати до строю своїх однополчан ще до дня перемоги Гуменюк, на жаль, не встигав. Занадто близько стояв тоді в румунському селі до місця, де розірвалась німецька міна. Весь її удар комбриг прийняв на себе, цим самим захистив усіх решту молодих

офіцерів, що слухали його команди, від смертей. З пошматованого тіла Гуменюка цілий рік московські лікарі витягували осколки. Міцним мужиком виявився наш земляк Данило. Вжив і піднявся до життя.

За проявлений героїзм і великі організаторські здібності серед воїнів-танкістів наш земляк, полковник Данило Кіндратович Гуменюк був представлений до найвищої урядової нагороди – звання Героя Радянського Союзу. І лише зла бюрократична машина, якою керував КДБ, перевіряючи послужні списки родичів Гуменюка, не дозволила йому одержати високу нагороду.

Після війни Данило Кіндратович довгий час працював у московських військових вищих навчальних закладах, де проводив з майбутніми офіцерами тактичні заняття.

Разом з Тамарою Петрівною народили і виростили сина і доньку. Син згодом пішов батьківським шляхом – став офіцером. Сьогодні теж полковник Анатолій Гуменюк – син полковника, 1950 року народження, уже у відставці, але сім'я свято береже пам'ять про свого батька, танкіста – героя. Дочка Анна, москвичка, 1958 року народження, працює викладачем сільськогосподарської академії.

Не раз Данило Кіндратович приїжджав у своє рідне село, де народився, де жили батьки, де ходив до школи. Буваючи в селі, він завжди заходив до школи, зустрічався із учнями та учителями.

Село свято береже пам'ять про свого земляка. Вулиця, де проживав безстрашний комбриг, названа на його честь – імені Данила Гуменюка. Помер Д.К. Гуменюк у 1973 році й похований у м. Москві. Дружина Тамара Петрівна, 1923 року народження, проживає у м. Москві.

Перебийнос Володимир Анатолійович

Перебийнос Володимир Анатолійович народився 1 травня 1964 року в селі Перепільчинці. В 1971 році пішов до першого класу місцевої восьмирічної школи, яку закінчив в 1979 році. В цьому ж таки, 1979 році вступив до Мазурівського СПТУ. В 1982 році закінчив училище за професією тракторист-машиніст.

Відразу ж після закінчення навчання (з червня по вересень 1982 року) працював у місцевому колгоспі ім. Кірова трактористом.

В вересні 1982 року був призваний до лав Радянської Армії. Направлений в Туркестан, в м. Кушка, де проходив карантин протягом одного місяця. Тут прийняв військову присягу. Після чого був направлений в Ашхабад для проходження учбової військової підготовки, яка тривала 5 місяців.

Після «учебки» Володимир Перебийнос був відправлений виконувати інтернаціональний обов'язок в Демократичну Республіку Афганістан, в місто Кандагар в десантно-штурмовий батальйон механіком-водієм БМП.

В перший місяць служби в Афганістані його батальйон охороняв аеродром «Аріана» (як його називали самі солдати) в Кандагарі. Потім постійно ходили в рейди на бойові операції.

Під час однієї з операцій Володимир був легко поранений в груди (осколок і досі нагадує про себе). Ще під час одного рейду дивом залишився живим, коли в БМП потрапив ворожий снаряд. Тоді Володимир, незважаючи на те, що машина вся була охоплена полум'ям, витягнув з палаючої машини командира і екіпаж, тим самим врятував їм життя. За це спочатку отримав подяку від командування, а трохи згодом був нагороджений орденом Червоної Зірки. Про цей його вчинок було написано в одній із військових газет під рубрикою: «По законам мужества».

Потім батальйон, де служив Володимир, перекинули з Кандагара в місто Баграм, де постійно ходили в рейди у гори. Під час такого рейду одна із сусідніх рот потрапила в засідку і була обстріляна муджахедами. Багато солдат тоді було вбито, а ще більше було поранених. Роті, де служив Володимир, був даний наказ забрати полонених з поля бою. Рятуючи поранених, знайшов свого друга з Вінниці Володю Кушніра, який був у дуже важкому стані (важке поранення в живіт), і разом з іншими солдатами виніс його з поля бою.

Скільки ще таких ситуацій було на цій безглуздій війні! Володимир не дуже любить про це розповідати. На цій війні загинули його товариші.

Демобілізувався він у грудні 1984 року.

Нагороджений орденом Червоної Зірки та медалями, які отримує і досі, як учасник бойових дій.

Після служби працював слюсарем-монтажником в райсільхозтехніці м. Шаргорода (з березня по листопад 1985 року).

З листопада 1985 по серпень 1986 року працював керівником початкової військової підготовки середньої школи с. Рахни-Лісові Шаргородського району Вінницької області.

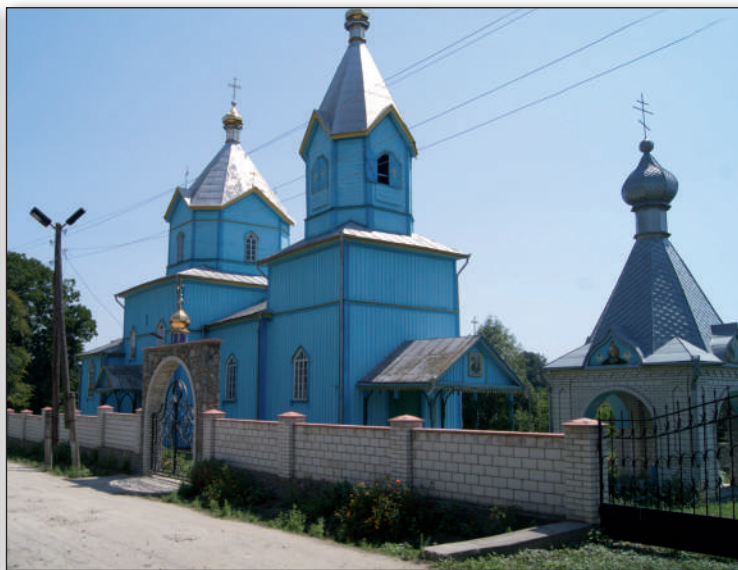
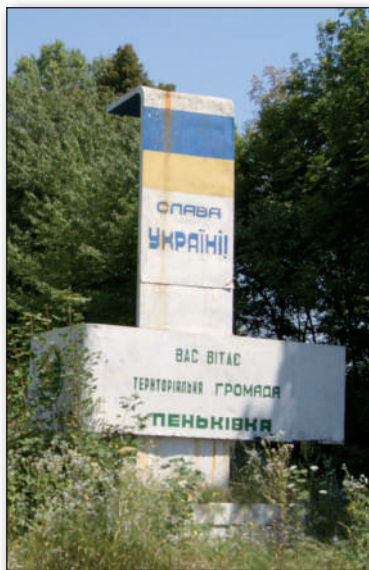
Потім доля закинула Володимира у місто Жданов (тепер Маріуполь), де працював на виробничому об'єднанні «Жданов-тяжмаш» сталеваром (з листопада 1986 по червень 1987 року).

Далі навчався в Чернятинському радгоспі-технікумі.

Після навчання пішов працювати до місцевого колгоспу за спеціальністю рибовод. Працював на цій посаді аж до реорганізації колгоспу (2002 рік).

Зараз Перебийнос В.А. знаходиться на пенсії, але не сидиться десантнику-афганцю вдома. Ветерани війни і праці села Перепільчинці обрали Перебийноса Володимира Анатолійовича головою ради. Багато різних життєвих питань доводиться вирішувати голові ради ветеранів, але колишній добросовісний військовослужбовець Володимир Анатолійович зі своїми громадськими обов'язками справляється успішно.

ПЕНЬКІВКА

На місці, де тепер містяться населені пункти Пеньківка і Бабина Долина, в давнину віками росли суцільні ліси. Але коли землі Поділля захопили литовські й польські магнати, ці лісові масиви почали масово вирубувати і спалювати, а попіл (поташ) володарі земель відправляли за кордон, щоб там у себе удобрювати ним свої поля. На місці вирубаних лісових масивів залишалися одні пеньки, де згодом поселилися люди-переселенці. Легенда, яка й досі існує серед старожилів про походження назви села, так і гласить: ПЕНЬКІВКА. Першими поселенцями у цій місцевості були старообрядовці, які прибули сюди з північних країв у порівняно недалекому XVII столітті.

Росіяни-старообрядовці були великими майстрами. Побудували на своєму хуторі монастир, який згодом влада закрила. Силами прихожан, яких з року в рік у Пеньківці ставало все більше, у 1763 році була побудована невелика греко-католицька дерев'яна церква на честь Святого Архистратига Михаїла, яка 1793 року перейшла до Московського патріархату. Простояла вона до 1872 року. У цьому році на місці старої невеликої церкви силами прихожан і при допомозі держави була побудована нова, набагато більша за розмірами церква, яка діє і сьогодні.

При церкві у 1860-х роках вперше була відкрита церковно-приходська школа, яка з 1882 року була перекваліфікована на міністерське училище.

На той час (кінець XIX ст. – початок XX ст.) Пеньківка була волосним центром, до складу якої входило 13 навколишніх сіл.

Після революційних подій 1917 року в селі було створено волосний виконком, головою якого було обрано місцевого жителя Ситника Ілька Миколайовича, 1893 р.н. Пеньківка залишалася бути волосним центром.

Сільська рада у Пеньківці створена після остаточного встановлення радянської влади у нашому краї – у січні 1921 року. Першим головою сільської ради обраний Каськов Полікарп Семенович. А місцевий житель Ковальчук Семен, 1898 р.н., очолив сільський комітет незаможних селян (КНС). Сільська рада тісно співпрацювала разом із КНС і не могла самостійно прийняти важливе рішення без погодження із комітетниками. Основним питанням, яке вирішували органи влади на селі, це поділ панської землі, яка належала поміщику Собанському Адаму та пану Кузнецову. Частину земель було роздано селянам, а на базі поміщицьких лісів у 1920 році було організовано Ярошинське лісництво.

Слід пам'ятати, що у 1865-1870 роках на будівництві залізниці Київ-Балта працювали селяни Пеньківки. Згодом тут було відкрито полустанок «Ярошенка».

На початку 20-х років минулого століття в Пеньківці й Бабиній Долині почали створюватися Товариства Спільного Обробітку Землі (ТСОЗ). Перше таке товариство було створене у 1923 році, яке згодом стало прообразом майбутнього колгоспу. Перший колгосп «Незаможник» створений у 1928 році. Його першим головою селяни обрали Байтала Василя Тимофійовича. Селяни Бабиної Долини об'єдналися у колективне господарство (колгосп) «Хлібороб». Першим головою цього колгоспу обрано Ситника Василя Івановича. Свою назву колгоспи змінювали на колгосп ім.Сталіна, колгосп «Червоний орач», але у 1934 році в селі створено новий колгосп ім.Леніна. Його головою обрано Зелінського Адама Йосиповича. Діяли колгоспи і під час окупації, змінивши назву на «громгосп» (громадське господарство). У післявоєнні роки (1950 р.) всі три колгоспи, що існували на селі, об'єдналися у один – ім. Сталіна. Головою об'єднаного колгоспу став Бунь Андрій Данилович.

Рівно через десять років за рішенням зборів колгоспників у березні 1960 року в Пеньківці колгосп ліквідується, а його землі передаються Федорівському радгоспу ім. 2-ї п'ятирічки. Директором радгоспу призначається Шутко Володимир Павлович. За значні досягнення очолюваного ним господарства він нагороджений орденом Леніна. На базі цього відділення радгоспу в січні 1972 року створюється окремий новий радгосп «Сад Поділля». Директором новоствореного радгоспу призначається Гавря Олександр Іванович.

Поміж згаданих різних організацій, що існували й існують в Пеньківці, в минулому діяв медпункт, який розпочав свою роботу ще у 1920 році. З 1937 року в селі на базі колгоспу було відкрито пологове відділення, у 1953 році – лікарня на 10 ліжок для хворих, а в 1960 році вона розширюється до 25 ліжок. З 1954 року в селі почала функціонувати медична аптека.

На початку існування радянської влади у 20-х роках минулого століття відкрита 4-річна трудшкола, яка згодом стає семирічною, а з 1938 року – середньою, яка функціонує й до сьогодні.

У 1922 році в селі відкрито відділення зв'язку, пізніше тут вперше встановлено комутатор на 10 телефонних номерів, а також відкрито ощадкасу.

Великим промисловим об'єктом в Пеньківці стала новостворена нафтобаза, на базі якої вперше у селі запрацювала електростанція, що видавала струм для 130 будинків пеньківчан. За допомогою цієї організації в селі вперше прокладено водопровід.

В селі запрацювали меблева фабрика, кукурудзо-калібрувальний завод, хлібоприймальний пункт. На базі колишньої панської винокурні силами радгоспу побудовано винний цех (керівник Гудима).

Свою сторінку в історію села вписали працівники Пеньківської бібліотеки та клубу. У 1972 році в селі відкрито новий Будинок культури на 500 глядацьких місць. Тут же розмістилася бібліотека, запрацювала стаціонарна кіноустановка. В приміщенні Будинку культури відкрито народний музей.

До числа найбільших підприємств, що діяли чи діють у Пеньківці, належать:

ВАТ «Вінниця-хліб»,

сільське споживче товариство,

паливний склад,

склад лісоторгових матеріалів.

Романовський Василь Іванович

А я люблю свою Пеньківку

*Ти сниш розвагами й дозвіллям,
Все марши мандрами в раю.
А я люблю своє Поділля
І Шаргородщину мою.*

*А я люблю свою Пеньківку –
Її людей, поля й сади,
І ту просту сільську домівку,
Що сонцем повниться завжди.*

*Це ж тут малим, як до криниці,
Я в школу біг черпати знань,
І тут під гуркіт залізниці
Творився світ моїх шукань.*

*Це ж тут сходив я всі узлісся,
Всі ті лани – без краю й меж, –
Я так в село це серцем врісся,
Що й одірвать не одірвеш.*

*Це ж мій і гай, і та ліщина,
І сад, і нива запашна, –
Моя ж це рідна Батьківщина,
Найкраща в світі сторона.*

*Ти тільки й мрієш про мандрівку
В чужу красу казкових лист...
А я люблю свою Пеньківку –
І бачу в цім високий зміст.*

Романовський В.І.

Народився Василь Іванович Романовський 1918 року в селі Пеньківка. В 1934 році закінчив Пеньківську семирічну школу і продовжив навчання в Новомурафській середній школі, яку закінчив у 1937 році і поступив на перший курс фізико-математичного факультету Львівського університету.

На початку Великої Вітчизняної Війни був мобілізований на фронт. Після війни з Японією і Німеччиною з рядів Червоної Армії демобілізувався в листопаді 1945 року.

Василь Іванович вирішив закінчити перерване війною навчання. В 1946 році закінчує повний курс фізико-математичного факультету Львівського університету.

У 1943 році, під час короткої відпуски, Василь Іванович одружується з Олімпіадою Мефодіївною. В 1945 році у них народжується дочка Галина, а в 1954 році – Валентина.

Після закінчення університету був направлений у Краснянську середню школу Львівської області (1946-1947 навчальний рік) учителем математики. З 1947 року по 1983 рік Романовський працював у Пеньківській середній школі учителем математики.

Але поруч із своєю учительською діяльністю Романовський В.І. пише вірші, і з 1966 року регулярно друкується у газеті «Комунар» (тепер «Шаргородщина»).

Помер 14 лютого 1998 року – в період найвищого творчого досягнення.

Гавря Олександр Іванович

Олександр Іванович Гавря – неординарна людина, досвідчений керівник, високий професіонал в галузі садівництва.

Народився 19 січня 1935 року. Змалку мав хист до механізації. Тож після закінчення сьомого класу поступив на відділ механізації Чернятинського плодо-ягідного технікуму. Після його закінчення мав намір повернутися до рідного радгоспу «Сад Поділля», та країна освоювала цілинні землі і молоді руки знадобились в Казахстані.

Не жалкував юнак, що так розпорядилася доля. На цілині пізнав ціну дружби і взаємовиручки, навчився переборювати труднощі, оволодів, як згадував пізніше, мистецтвом спілкування з людьми. Цілинний гарт закріпив армійською службою.

В Пеньківку Гавря О.І. повернувся сформованою особистістю. Справлявся з обов'язками механіка. Виявилась йому під силу й посада головного інженера господарства, адже знань набув у сільськогосподарському інституті. А коли звільнилась посада директора радгоспу, в тодішньому обласному тресті садівництва запропонували кандидатуру Олександра Івановича.

Сорок шість років очолював він «Сад Поділля». Радгосп набув трудової слави далеко за межами Шаргородського району, його називали академією садівництва. Літньої пори тут проводились семінари за циклами робіт, взимку на двотижневих курсах навчались керівники господарств та керівники середньої ланки садоводів.

Генеральний директор корпорації «Вінницясадвинпром» А.І. Семенюк вважає, що період роботи Олександра Івановича для області – знакова подія, а для Пеньківки – ціла епоха.

І це справді так, адже йдеться не лише про радгосп, а й про село з населенням понад три з половиною тисячі осіб. Тут з'явилися численні новобудови, які й нині є окрасою села: середня школа, дільнична лікарня, дитячий садок, їдальня на 500 місць, Будинок культури, гуртожиток, котеджі для трудівників, адміністративне приміщення, асфальтовані дороги.

Уся соціальна сфера замикалась на радгоспі. На це витрачались його мільйонні прибутки. Процес будівництва, по суті, був безперервним.

Ветеран праці Леонід Федорович Добровольський, який багато років працював заступником директора з господарських питань, додає: «Олександр Іванович перед тим, як

розпочати будь-яку справу, ретельно вивчав можливі варіанти й частенько повторював: «Треба довідатись, як воно у людей». А це означало придивитись не лише довкола Пеньківки, а й нерідко за межами України. Інколи нам здавалось, що його ідеї – це просто мрії, але через деякий час вони ставали реальністю. Так було, зокрема, з фруктосховищем. Воно привернуло увагу Олександра Івановича в Угорщині, і він доклав зусиль, щоб такий чудо-холодильник на 3 тисячі тонн фруктів з'явився в нашому господарстві.

Улюбленими словами Олександра Івановича був вислів: «Міцна сім'я – міцна держава», в який він вкладав особливо глибокий зміст. Із дружиною Марією Петрівною достойними людьми виховали своїх доньок. Валентина – лікар, як і її чоловік І.А. Кравцов. Лариса здобула дві освіти – агрономічну і педагогічну. Її чоловік Володимир Хоменко розпочинав трудовий шлях у радгоспі «Сад Поділля» агрономом, згодом працював на відповідальній посаді в Секретаріаті Президента України. Олександр Іванович був мудрим вихователем для багатьох односельців, охоче спілкувався з молоддю, яка називала ті бесіди уроками доброти і мудрості».

22 серпня 2002 року Олександра Івановича не стало. Добру пам'ять і світлий слід на землі залишила по собі ця Людина.

Друзі, родичі, односельці, колеги по роботі згадують його сповнений наснаги життєвий шлях.

Байтала Василь Дем'янович

Народився 5 квітня 1922 року в с. Пеньківка Ямпільського повіту Подільської губернії (нині Шаргородського району Вінницької області) у сім'ї селян.

Навчався у місцевій семирічній школі, а в 1936-1937 рр. – у 8-му класі Ново-Мурафської середньої школи. Десять класів закінчив 1939 року у Жмеринській школі №1 і вступив до Київського лісогосподарського інституту. Але з початком війни продовжував навчатися у Воронежському лісогосподарському технікумі і в 1944 р. там же одержав диплом інженера лісового господарства з відзнакою.

Працював старшим лісничим у м. Старокостянтинів Кам'янець-Подільської області, де згодом став директором лісгоспу.

Після закінчення Вищих лісових курсів (1950-1951 рр.) В.Д.Байталу призначили директором Лубенського лісового технікуму. Тут велась активна дослідницька робота: було закладено лісорозсадник, на 32 гектарах посаджено лісопарк. За шість років технікум підготував понад 1100 кваліфікованих техніків-лісівників, багато з яких згодом закінчили вищі навчальні заклади і стали керівниками лісогосподарських та інших підприємств України.

У листопаді 1957 року В.Д.Байталу запросили до Києва, де він очолив управління лісових культур, лісорозведення і поновлення лісів Головлісгоспу Міністерства сільського господарства УРСР. З утворенням у 1967 році Міністерства лісового господарства він став першим заступником міністра, а у 1980 році – міністром лісового господарства УРСР.

Діяльність Василя Дем'яновича Байтали пов'язана із залісненням Нижньодніпровських рухомих пісків на площі понад 100 тис. га, а також піщаних арен р. Сіверського

Дінця на Луганщині та в інших областях. Близько 190 тис. гектарів лісів було посаджено у басейні Дніпра та вздовж берегів малих річок. Створена вперше у колишньому СРСР Канівська гідролісомеліоративна станція дала змогу закріпити понад п'ять тисяч ярів і врятувати від загибелі 15 тис. га орної землі. На цьому досвіді в Україні відкрили ще 31 лісомеліоративну станцію для поверхневого водорегулювання на схилах сільськогосподарських угідь та захисту ґрунтів від руйнівної ерозії. Одна з таких станцій створена і в Ямпільському районі Вінницької області.

За досягнуті успіхи у розвитку лісового господарства України В.Д. Байтала удостоєний почесного звання «Заслужений лісовод України» (1972 р.). Він нагороджений орденами Жовтневої Революції, двома орденами Трудового Червоного Прапора, орденом «Знак Пошани», Почесною Грамотою Президії Верховної Ради УРСР та багатьма медалями. Обирався депутатом Верховної Ради УРСР десятого та одинадцятого скликань. Учасник ліквідації аварії на Чорнобильській АЕС.

З 1987 року Василь Дем'янович працював старшим науковим співробітником Інституту географії НАН України і був радником президії НАН з питань лісу. Його дружина – Людмила Максимівна – також лісівник. Дочка Тетяна – фінансист, син Олександр – головний лісничий Дарницького лісопаркового господарства м. Києва.

Помер Василь Дем'янович Байтала 15 грудня 2006 року. В селі відкрито Меморіальну дошку пам'яті Байтали В.Д., а на території школи закладено алею його імені та пам'яті.

Шевчук Олександр Данилович

Таких людей не забувають. Шевчук Олександр Данилович народився 10 квітня 1923 року в с. Пеньківка в родині лісника. Середню школу закінчив у місті Жмеринка.

В день випуску почалась Велика Вітчизняна війна. Всіх випускників-добровольців мобілізували і доправили до м. Вінниця та звідти розпустили по домівках. Лише в 1944 році, після звільнення від окупантів, всю молодь мобілізували на фронт. Під час штурму ними одного із бойових об'єктів із 82 новобранців-вінничан залишилося лише 4 чоловіки. Серед «щасливчиків» був і Олександр Данилович. Під час бою він був поранений в ногу. За героїзм і відвагу його нагородили медаллю «За відвагу». Після довготривалого лікування демобілізували. День Перемоги Шевчук О.Д. зустрів вдома, лікуючи поранену ногу. За час Великої Вітчизняної війни був нагороджений медаллю «За відвагу» і орденом Великої Вітчизняної війни II ступеня. По закінченні війни працював на Жмеринській залізничній станції.

В 1947 році Олександр Данилович одружився із вчителькою місцевої школи Євдокією Василівною Гарматюк. Разом вони виховали доньку, двоє внуків, три правнуки.

Про Євдокію Василівну її колишні учні й тепер відгукуються з великою любов'ю і вдячністю за материнське тепло і ласку, якого часом їм так не вистачало у післявоєнні роки напівсирітського чи сирітського життя на селі, називаючи лагідно її мамою-вчителькою.

Із 1953 року Шевчук О.Д. працював у Ярошенському заготзерно вагарем, а потім – завідуючим складами. Після закінчення Одеського технологічного технікуму, (факультет «Збереження зерна») став заступником директора, а в 1961 році був призначений директором Ярошенського заготзерна. На цій посаді пропрацював більше 35 років. За час його керівництва було збудовано кукурудзяний завод, багато складів, лабораторію, побутовий корпус, їдальню, вагову. При його допомозі був побудований новий млин.

За добросовісне відношення до роботи Олександра Даниловича нагородили 3 медалями: «За доблестный труд», «За трудову діяльність», «Ветеран праці». Його портрет прикрашав районну і обласну Дошки пошани. Відповідно до рішення виконавчого комітету Пеньківської сільської ради Шевчуку Олександр Даниловичу було присвоєно звання «Почесний житель села Пеньківки». Неодноразово обирався депутатом сільської, районної і обласної рад.

У всій його роботі постійно відчувалася турбота про людей, про їх побут і відпочинок. Коли до нього хтось звертався по допомогу, ніколи нікому не відмовляв. Допомігав людям, які не мали власних будинків, поселяючи їх у гуртожитку підприємства, допомагав у будівництві житла.

Помер Олександр Данилович 24 серпня 2010 року, але й досі при згадці про нього в багатьох односельців залишаються гарні спогади як про мудрого керівника і професійного наставника молоді, про його працелюбність, безмежну відданість своїй справі, про чудову людину із великим і добрим серцем.

Нехай славиться наша земля такими талановитими людьми, як Олександр Данилович і його дружина Євдокія Василівна Шевчуки.

Свитко Сергій Михайлович

Сергій Михайлович Свитко народився 13 січня 1962 року в селі Плебанівка Шаргородського району в сім'ї учителів. Батько, Михайло Іванович Свитко, викладав у Плебанівській восьмирічній школі історію, мати, Галина Василівна, – математику.

На навчання у перший клас Буднянської восьмирічної школи Сергій Свитко поступив у 1968 році, але вже наступного року сім'я переїхала у с. Пеньківку Шаргородського району, де батька призначили директором Пеньківської середньої школи, а мати – учителькою математики.

У 1979 році Сергій Свитко успішно закінчив Пеньківську середню школу, одержавши за навчання золоту медаль.

Далі було навчання на агрономічному факультеті Одеського сільськогосподарського інституту. Закінчивши у 1984 році з відзнакою інститут, молодий агроном приступив до праці у Шаргородській районній організації «Сільгоспхімія», обіймаючи посаду старшого агронома-агрохіміка.

Восени 1984 року Сергій Свитко був призваний в ряди Радянської Армії. Після демобілізації продовжив навчання в Одеському сільськогосподарському інституті, навчаючись в аспірантурі. Закінчивши успішно у травні 1989 року аспірантуру за спеціальності «Загальне землеробство», Сергій Михайлович у цьому ж році приступив до роботи викладачем на кафедрі землеробства, ґрунтознавства та агрохімії у Вінницькому державному аграрному університеті.

Згодом успішний аспірант, викладач сільськогосподарських наук у 1992 році захистив кандидатську дисертацію. З цього часу він – доцент кафедри землеробства, ґрунтознавства та агрохімії цього ж університету.

Свитко С.М. – громадський діяч, він – член Народного Руху України. Довгий час був головою Вінницької обласної організації Народного Руху України, радник голови Народного Руху України. Від цієї організації Сергій Михайлович Свитко у березні 2006 року був висунутий кандидатом у народні депутати України від Блоку «Наша Україна» за списком №244.

До лютого 2014 року кандидат сільськогосподарських наук Свитко С.М. працював викладачем Вінницького державного аграрного університету. Він – депутат обласної ради.

26 лютого 2014 року Сергій Свитко переважною більшістю голосів депутатів обласної ради обраний головою Вінницької обласної ради.

В селі Пеньківка Шаргородського району проживає його мати Свитко Галина Василівна, пенсіонерка. У місцевій школі працює викладачем іноземних мов сестра, Тетяна Михайлівна Каргальська.

ПИСАРІВКА

В давнину село часто називали Писарівка-Руська, а ще раніше його називали за іменем власника на прізвище Балан – Баланівка. Цікаво, що прізвище це збереглося в селі й до нині.

Село розташоване на горбистій рівнині Подільської височини.

Із західної сторони його омиває річка Мурашка – притока річки Мурафи, яка, в свою чергу, впадає у Дністер.

Русло річки Мурашки звивається між виступами над поверхнею гранітів. Місцями виступи гранітів утворюють прямовисні скелі, висотою 15-20 метрів. Такі виступи гранітів є в трьох місцях на правому березі та в двох місцях на лівому березі. Особливо високими, стрімкими над самою течією річки є виступи навпроти центральної частини села, та на південній околиці. На правобережжі виступи гранітів чергуються з виступами осадових порід – вапняків, опоки.

Майже на всьому протязі правого берега, між руслом річки та виступами гранітів і осадових порід простягнулася долина, шириною 50-100 метрів.

Тут же, на правому березі на підвищеному місці до 30-х років були розташовані три селянські двори, їх в селі так і називали – «зарічні». В даний час від селянських дворів, як пам'ятка минулого, залишилися тільки два погребі, а господарі в 30-х роках сталінським режимом вислані на освоєння вічної мерзлоти. Їхня доля по сьогоднішній день невідома.

З північної сторони село оперізує невеличка річечка, притока Мурашки, яка має назву «Вільшина», що бере початок з підземних джерел в сусідньому селі Кропивня. Вода з цих джерел має лікувальні властивості.

Точного року започаткування села, на жаль, встановити неможливо. По деяких археологічних знахідках, речових пам'ятках, місць захоронення людей вірогідним буде вважати, що село започатковане в другій половині XVII – початку XVIII ст. Село почало забудовуватись від сучасного ставу біля млина. До середини XVIII ст. Писарівка досягла розмірів території сучасного села. На східній околиці села був цвинтар і дерев'яна церква, про що свідчать останки людських поховань.

У XVIII столітті село належало роду Любомирських, який доручив правити в селі місцевому пану Маньковському. Тоді ж, у XVIII столітті в селі була побудована дерев'яна церква. Свідченням цього будівництва є документ, виданий князем Любомирським у 1765 році на право володіння церковними землями місцевому священику.

Дерев'яна церква в кінці XVIII ст. згоріла і на місці церкви було встановлено на мурованому постаменті кам'яний хрест. Ця пам'ятка була зруйнована в роки сталінської безбожної п'ятирічки в 1930 році. На початку XIX ст. в напрямку на схід, на віддалі 100-120 метрів від згорілої церкви, силами прихожан було збудовано нову церкву з каменю, яка стоїть і досі. Освячення нової церкви відбулося 1 жовтня (ст. стиль) 1817 року й названо на честь Покрови Пресвятої Богородиці. З 1863 року при церкві почала діяти церковно-приходська школа.

Серед старожилів села існує легенда про походження назви села. Воно здавна знаходилось серед дрімучих лісових масивів. На узліссі, приблизно там, де зараз знаходиться садиба Шимкова Петра, була хата лісника. Прізвище лісника було Глоба. Лісник в лісі мав хутір та пасіку, звідки і походить назва урочища «Глова пасіка». Лісник був грамотною людиною, вмів читати та писати. Оскільки на той час грамотних селян майже не було, а в селі виникали потреби звертатись до когось в письмовій формі, то вони звертались до лісника, щоб він написав відповідну заяву чи прохання. Отже, за допомогою до лісника звертались не тільки жителі даного села, а приходили й з інших сіл. В народі почали говорити: «Іду до писаря», а звідси, імовірно, й походить назва села Писарівка.

Панський рід Маньковських правив селом до 1917 року.

Після частих змін влади під час Громадської війни радянська влада остаточно була встановлена у листопаді 1920 року. Нова влада принесла селу багато розчарувань і негараздів. Масова колективізація в Писарівці проходила у гострій класовій боротьбі. Селяни не бажали віддавати своє, нажите важкою працею біля землі, майно до колгоспів. Влада відповіла насиллям над заможними селянами. За непокору владі з села були насильно виселені сім'ї Жулинського, Герейла Федора (дружина, син Максим, дочка Ірина), Гудованого Василя (дружина Марина, дочка Ольга, син Павло), Сюрбака Кіндрата з сином Василем та інші. Всі вони були відправлені в далекий Красноярський край.

Тих, хто залишився у селі, влада насильно – голодом – змусила йти до колгоспів. В селі було штучно створено несумісні з життям умови, від яких за 1932-1933 роки померли 586 жителів. Це – кожен третій його мешканець. Старожили з великим сумом згадують події тих років, згадують всі подробиці з передсмертного життя. Їсти просили і діти, і дорослі. Їли усе, що потрапляло на очі... «Їли навіть здохлих коней, селом пройти було неможливо, – згадувала Меланія Христофорівна Копистеринська, – як стовпів на вулицях, так лежало людей. Хто посинів з голоду, хто опух... – А деякі жилися й людським м'ясом...»

Здавалося, село мало бути знищеним зовсім. Але й цього владі було мало. 1937 рік – рік початку репресій. З села без суду й слідства забирали до Вінниці безневинних і там їх масово розстрілювали. А в 1941-му ті, що після репресій залишились живими, пішли захищати цю владу. З Писарівки за роки війни було мобілізовано понад триста чоловіків, 115 із них загинули. В селі на їх честь побудований пам'ятник.

Про післявоєнні роки, про визначних людей того часу, розповіла *Оксана Свято-славівна Бромірська*.

Гринчак Василь Гаврилович

Народився 1 листопада 1928 року в селі с. Голинчинці.

Обраний головою колгоспу с. Писарівки 20 серпня 1968 року. На цій посаді працював до квітня 1990 року. За цей час було зроблено для села і його жителів дуже багато: реставровано всі старі господарські будівлі, побудовано 2 нових телятники, курятник, свинарник, корівники, типову майстерню, гаражі. Стрімко розвивалась соціальна сфера: побудовано і введено в дію прекрасний дитсадок, лазню, школу-клуб, по всьому селі прокладено водогін, який працює і по даний час. Зводились житлові будинки для спеціалістів, за рахунок колгоспу сільська молодь здобувала вищу освіту в інститутах і технікумах.

Станом на 1990 рік, в колгоспі була в наявності така сільськогосподарська техніка: 21 трактор, 2 бурякозбиральні комплекси, 5 зернозбиральних комбайнів, силосний комбайн. Автопарк складався з 12 вантажних автомобілів і 1 автобуса.

В колгоспі утримувались близько 1200 голів ВРХ, 400 овець, 15000 курей, 1300 свиней. Тільки на МТФ працювало понад 80 чоловік. Всі жителі села працювали, мали змогу відпочивати в різних санаторіях, будинках відпочинку, подорожувати по СРСР. Село розвивалось і квітнуло: прокладено асфальтовані дороги по селу і за його межами, селяни будували добротні будинки. Ще в ті часи багато з них створили в себе вдома побутові зручності. Жителі села згадують Гринчака В.Г. як дуже вимогливого і справедливого до працівників колгоспу керівника, а також і до себе. Робочий день в нього розпочинався о 4.00 і закінчувався пізно ввечері, а часто – вночі.

Після звільнення Василь Гаврилович виїхав на проживання в с.Джурин, де і помер 2 лютого 2013 р. Похований на батьківщині, в селі Голинчинці. Хату, в якій проживав із сім'єю в селі Писарівці, залишив у власності колгоспу.

Ще не одне покоління наших жителів із вдячністю згадуватиме Гринчака Василя Гавриловича за все те, що він зробив для села і його людей, з великою повагою ставитиметься до його пам'яті.

Раїса Петрівна Мельник розповіла про видатного земляка, математика, професора

Кальмушевського Івана Гнатовича

Народився в сім'ї колгоспників 1942 року. Ріс без батька, в страшенній бідності.

Його перша вчителька, Стус Марфа Семенівна, згадувала: «Дам дітям завдання на уроці, Ваня швидко справиться з ним і нишком читає прихований під партою, позичений в шестикласника, підручник з географії. Дуже багато читав. Я приносила йому книги, які були в мене. Зізнався якось мені, що ніяк не може начитатись. Мав дуже сильну тягу до навчання. Я всім учням своїм його наполегливість у навчанні у приклад ставила. Пам'ятаю, у голодні сорокові роки він з опухлими ногами печену картоплину віддавав своїй молодшій сестрі

Надії – такий він був людяний!». Про Івана Гнатовича однокласник Базюк В.М. згадує: «Іван дуже любив грати у шахи – зробив фігурки сам із порожніх катушок і ними грав».

Кальмушевський І.Г. по закінченні Писарівської семирічки продовжив навчання в Чернівецькій середній школі. Навчався на фізичному факультеті Одеського педагогічного інституту (1958 – 1963 рр.), по закінченні якого працював у ньому викладачем вищої математики. Згодом перейшов працювати в Одеську академію зв'язку, де керував кафедрою вищої математики (1976 – 2001 рр., до кінця свого життя). Під його керівництвом кафедра математики досягла значних успіхів у науковій роботі. Виховав цілу плеяду молодих вчених – 10 кандидатів наук, з них два стали докторами – Поліщук І.М. та Сахнович О.Л. (нині член-кореспондент Нью-Йоркської академії наук).

Професор Кальмушевський І.Г. досяг значних успіхів в теорії передачі інформації за допомогою солітонів. Результати, здобуті ним разом з професором Панфіловим І.П., неодноразово оприлюднювались на міжнародних наукових конференціях і були надруковані в місцевих та зарубіжних виданнях. Цим авторським колективом було видано навчальний посібник «Передача информации с помощью солитонов». Кальмушевським І.Г. були введені і досліджені в теорії сигналів поліноміальні імпульси, що дають значний енергетичний вигравш.

... Розвалилась давно старезна однобока хатина, в якій зростав Іван Гнатович, поросли травою стежки, якими він ходив малими босими ногами, але сліди його життя залишилися в Писарівці неушкодженими невблаганним часом. Не одне покоління писарівчан наслідує його приклад у ставленні до навчання. Багатьом молодим односельцям він допоміг обрати життєву дорогу. Жителі села з величезною повагою і шаную ставилися до цієї людини.

Помер Кальмушевський Іван Гнатович у 2001 році.

* * *

Розповідь *Тамари Василівни Чурсіної* повертає нас у ХІХ століття і на початок ХХ століття.

Маньковський Вацлав

Вацлав Маньковський на свій час був дуже відомою і впливовою в селі людиною. «Це була людина невисокого зросту, світловолоса, завжди серйозна. Він був доброю і віруючою людиною, відстоював християнську віру, добре ставився до селян, допомагав їм чим міг» – згадує Ілля Мельник.

Вацлав Маньковський був священиком, жив у центрі села, біля церкви, а також був депутатом ІІІ Державної Думи Росії, тому і часто їздив до Петербурга на засідання.

Після революції 1917 року, коли виникло питання про виділення приміщення для школи, щоб навчати дітей, Вацлав Маньковський віддав для цього свою хату, де і відкрили сільську школу. Там він і сам здійснював навчання дітей. Ось що згадують односельці: «Біля церкви зібралось все село. Маньковський став на стілець і повідомив, що віддає свою хату під школу для того, щоб діти здобули освіту». А сам поселився у хаті старенької бабки (Звірук Палагни).

Коли почалася колективізація, церкву закрили, все порозбирали, ворота із західної сторони замурували, а входні ворота зробили із східної сторони. А в церкві зробили склад, куди звозили пшеницю. Вціліли лише дві ікони, які Маньковський забрав і подарував бабці, в якій проживав. У селі збереглися перекази про те, що ці християнські святині мали чудотворну дію.

В процесі колективізації представники тогочасної влади почали переслідувати Маньковського, знущалися над ним, виганяли з хати.

Помер він у 1933 році. Ховали його односельці, бо з родичів не було нікого. Похований, за одними даними, біля церкви, за іншими – в каплиці на старому цвинтарі.

Гуліватий Федір Олексійович

Ми пишаємось, що на нашій Шаргородській землі жив і працював талановитий майстер пензля Федір Гуліватий.

Народився Федір Олексійович Гуліватий у нелегкому 1929 році в с.Писарівка.

Доля не послала Федору Олексійовичу ні мистецьких шкіл, ні мистецьких наставників, учився сам, «тягнув віз пізнання основ мистецтва самотужки».

Із життєвого джерела народної творчості розквітало малярство нашого художника. Жадібно впиваючись очима у рідні краєвиди, поринаючи в солодкі чари живопису, він народжував полотна, на яких узагальнений образ рідної землі, природи, чари якої викликають у кожного захоплення.

Про творчість талановитого самобутнього художника знають не тільки у нашому районі, а й далеко за його межами. Бо справді не можна бути байдужими до тієї краси, яку так щедро дарував нам майстер – чарівник пензля. У всьому, що вторить художник, залишається часточка його душевного вогню, а іскри його таланту зігрівають наші серця, даруючи людям ширю втіху, неповторну красу, пробуджуючи почуття любові, людяності, доброти.

Земляки-писарівчани та усі шаргородці щиро дякують Федору Олексійовичу Гуліватому за натхненну працю і самовідданість, за душевну красу та небайдужість.

Помер Ф.О. Гуліватий в липні 2014 р. Похований у Писарівці.

ПЛЕБАНІВКА

Історія виникнення Плебанівки, або, вірніше, Княжої Луки, як називав цю місцевість Великий Литовський князь Вітовт, тісно пов'язана з виникненням самого Шаргорода.

Княжу Луку своїм привілеєм велів заснувати вище згаданий литовський князь Вітовт ще в кінці XIV століття, коли нашими землями Поділля після відомої переможної битви з татарами на р. Синій Воді, що біля Хмільника, стали володіти литовці. Про це йдеться у архівному документі, що зберігається у Державному архіві Львівської області (дослівно з оригіналу з перекладом на українську мову):

«1385 р. 5 травня з ласки Божої, ми Великий Князь Вітольд відомо робили кожному добродію, хто коли на цей лист подивиться, що ми допустили закласти село Княжа Лука на корім кореню в Подільській землі Кам'янецького повіту між річками Мурашками до берегу Мурашки Сіньковської з лісом, який звать Стиїв Ріг і Куликовими лісками аж доти, де впадає Мурашка Сеньковська в Мурашку велику Василькові Карачевському, слугі нашому, дали йому зі всіма лісами, з полями, з сінокосами, з ланками, з всіма пожитками йому і його дітям всім його нащадкам на віки віків. То ми зробили з панами родами нашими за його вірну службу, а для ліпшої вдячності печаткою нашою казали завірити. Написаний лист в Полоцьку, року від народження Христа тисяча триста вісімдесят третього – місяця травня п'ятого дня».

Цей найдавніший документ явно засвідчує про те, що володарями земель від теперішнього Кацмазова аж до Чернівців став Василь Карачевський.

Але Василь Карачевський в цей час Княжої Луки, як велів йому Вітовт, не заснував. Слідуючим документом, де згадується село Княжа Лука, є такий же справжній його оригінал, що зберігається також у Львові (дослівно).

«Привилей короля Зигизмунда 1-го дня Лазаря Карачевского, подтверждающего прошлое Станислава из Ходча, старосты Подольского, данного шляхетному

Зенькови Карачову (Зінько Карачевський – внук Василя Карачевського, 1468 р. – А.Н.) на пустырє Княжъя Лука с записями на нее (на село) 20 коп. (копа – грошова одиниця) – года 1510, 28 декабря».

На основі цього документу можна визначити, що поселення Княжа Лука існувало уже до 1510 року, адже вище згаданий Подільський староста наклав на село податок на суму 20 кіп ще у 1468 році, за життя Зінька Карачевського, внука Василь Карачевського. А документ цей виклопотав син Зінька – Лазар Карачевський уже в 1510 році.

У автора є деякі сумніви щодо постійного існування поселення у XV столітті. Адже тоді край наш зазнавав постійних нападів з боку татар. Село то зникало, то знову відновлювалось. Але назви своєї «Княжа Лука» не змінювала аж до 1596 року, коли новий власник земель Карчмаровської волості поляк Ян Замоїський, що тоді ж заснував містечко Шаргород (1579-1585 рр.) подарував це село шаргородському плебану (*плебан польськ. – ксьондз*). З тих пір Княжа Лука носить назву Плебанівка.

Село складається із трьох давніх його частин (кутків): Пеньківка, Томашівка і Ставки, а також хуторів: Качинці (Оліхи), Верхні і Нижні млинки по р.Гнилій. У трьох його частинах на початку 30-х років минулого століття було створено три колгоспи. А саме: на Пеньківці колгосп «Нова громада», на Томашівці колгосп ім.Держинського, на Ставках колгосп ім.ІІ-ї п'ятирічки.

Колективізація в Плебанівці проходила надзвичайно важко. Селяни повстали проти насилля записуватися в колективні господарства. З Плебанівки повстання поширилося у сусідні села й навіть за межі району. В село прибули військові і повстання було придушено. Почалися масові арешти, які не закінчувалися аж до 1938 року. В селі репресовано лише у 30-х роках сімдесят п'ять безневинних селян. 50 із них у 1937-1938 рр.

Страшною помстою за непокору радянській більшовицькій владі був Голодомор 1932-1933 років. В селі загинуло з голоду понад 900 осіб. Для порівняння наведемо цифру 199 – це стільки плебанівчан загинуло за чотири роки Великої Вітчизняної війни 1941–1945 рр.

Цікавою є історія церкви у Плебанівці. Село здавна складалося із двох релігійних конфесій – православні та католики. Останні належали до Шаргородської парафії костьолу Святого Флоріана і свого храму в селі не мали. Рівно 400 років плебанівські католики відвідували шаргородський костьол, до якого належали. В кінці ХХ століття в Плебанівці почалося будівництво великого за розмірами костьолу. Освячено його 17 червня 1995 року і названо на честь Святого брата Альберта Хмільовського.

Православне населення, якого у селі половина, збудували тут невелику дерев'яну церкву ще у 1664 році. Проіснувала вона до 1740 року. В цьому році силами прихожан на тому ж місці була побудована нова церква і називалася греко-католицькою Свято-Покровською церквою аж до 1793 року, коли церкви Правобережної України стали належати Московському патріархату.

Плебанівська дерев'яна церква проіснувала з 1740 року аж до 1865 року (стояла вона на площі біля теперішнього господарства Поперечного Василя Архиповича). В цьому році селяни розібрали її стіни і покрівлю, і продали селянам с. Будного. А в Плебанівці почалося будівництво храму з каменю на новому місці на теперішній площі. Будівництво тривало шість років за кошти держави і прихожан. Закінчене воно у 1871 році. 14 жовтня цього року Плебанівський Свято-Покровський православний храм освячено. В роки сталінської безбожної п'ятирічки церкву влада закрила і розгромила. Але завдячуючи її міцним кам'яним стінам, вимуруваним на особливому розчині, церква збереглася до наших днів.

Важкою була доля тероризованого комуністичною владою селян Плебанівки. Але завдячуючи терпінню і працелюбству моїх людей, село жило, живе і буде жити вічно. Адже з пам'яті людської не зникають імена селян, серед яких: організатор повстання селян проти багатіїв-орендарів їхніх земель Яким Кушнір; столітні жителі села брати Іван і Михайло Тютюр, Кіндрат Корінний, Трофан Самборський, Василь Старосуд (муляр); писар, секретар сільради з 1921 року по 1946-й Петро Петрович Нагребецький, який ще у 1913 році одержав бронзову медаль «В ознаменування 300-летия Дня дома Романовых» за добросовісну службу сільським писарем; перші голови сільради Степан Франкович Дунський, Василь Юрчик, Олексій Мудрак; перші голови колгоспів Янко Михайлишин, Михайло Вірський, Іван Горенюк; військові полковники І.П. Роздорожний, С.М. Горенюк, С.Т. Андрійчук, П.В. Мудрак, В.М. Тютюр; учителі Олександра Миронівна і Сава Іванович Мельниченки, Дмитро Аксентійович Білінський, Никифір Петрович Нагребецький; голова післявоєнного колгоспу Михайло Гордійович Богачук, який за великі досягнення плебанівським колгоспом врожаїв нагороджений двома орденами Леніна; кавалери орденів: Німак Ганна Петрівна – орден Леніна, Лясовий Василь Андрійович – ордени Леніна, Трудового Червоного Прапора, Жовтневої революції, Олійник Петро Андрійович – ордени Леніна, Трудового Червоного Прапора, «Знак Пошани», Жовтневої революції та багато інших трударів.

Династія родини Тимчиків

Тимчик Федір Федорович народився у 1906 році в с. Плебанівка. У 18-річному віці успішно закінчив 4-річну місцеву трудшколу. Згодом Федір Тимчик в числі кращих учнів уже навчав своїх ровесників і старше покоління села грамоти, проводячи заняття з ліквідації неписьменності серед жителів Плебанівки.

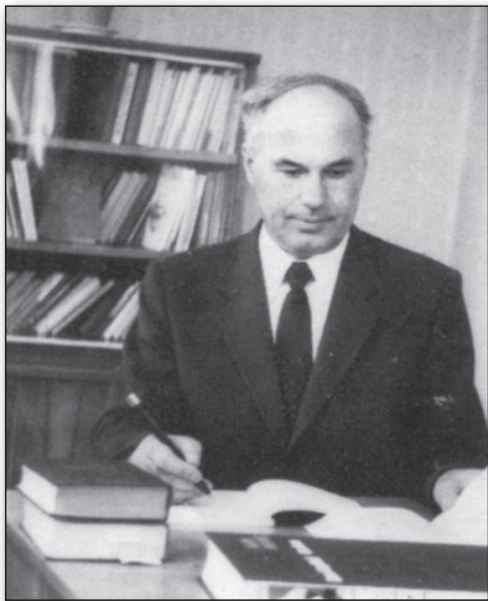
Потім Тимчик Ф.Ф. працював у колгоспі на різних посадах.

В роки Великої Вітчизняної війни перебував на фронті. Після повернення в село Федір Федорович був призначений бригадиром рільничої бригади колгоспу ім. Сталіна с. Плебанівки. За підсумками роботи у 1952 році бригада №1 колгоспу ім. Сталіна, яку очолював Ф.Ф. Тимчик на площі 100 гектарів одержала високий урожай озимої пшениці. З кожного гектара збрала по 29,3 центнера зерна. Указом Президії Верховної Ради СРСР від 31 серпня 1953 року бригадира Тимчика Федора Федоровича за досягнуті успіхи нагороджено орденом Леніна.

Таким же Указом, тільки від 20 лютого 1958 року Тимчик Федір Федорович нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора.

Помер Ф.Ф.Тимчик у 1991 році й похований у с. Плебанівка.

Тимчик Василь Федорович

5 січня 1932 року в сім'ї Тимчика Федора Федоровича народився син Василь. Саме від батька у нього струнка, кремезна постать, розважливість і величезна працездатність. Василь Федорович увібрав у себе батьківський талант, любов до землі і людей. Батько навчив прокидатися в сіру рань, коли сонце ледь-ледь починало пробиватися з-під землі, а світ ставав милішим. Відтоді і полюбив Василь Федорович ранки, які по-особливому відчував тут, у полі. Перша зірка для них із батьком засвічувалась теж далеко за селом, серед хлібних нив. Зустрічати вечір батько з сином любили у своєму садку, коли кожне деревце вкривалося цвітом.

Батько, Федір Федорович, займався садівництвом. Усе село куштувало його вишень, слив, яблук навіть у голодному 1933 році. *«Все добре, чисте, – як згадував Василь Федорович, – що оберігає мене, я почерпнув від своїх батьків»*. Його мати, Ганна Григорівна, вимолювала в Бога доброї долі для своєї дитини, просила для сина стільки трудового вогню, запалу, мудрості і любові, щоб всюди міг сіяти тільки зерна добра.

Отак і зростав, жив, працював біля землі і для землі. Кажуть, що все велике йде від душі, від чистих помислів і створюється невтомною самовідданістю. Тому й помітило керівництво тодішнього колгоспу, що керується Василь Тимчик любов'ю до землі та власним почуттям відповідальності, і довірило молодому студенту – заочнику рослинницьку галузь.

З того часу Василь Федорович одночасно опановував науку у стінах Української академії на агрономічному факультеті і працював у рідному селі, у рідному полі. На дворі тріщав мороз, виспівувала хурделиця, а на підвіконні кабінету молодого агронома зеленіли перші пробні висіви буряків, різних злакових культур. Він душею відчував, коли треба сіяти, як краще підживити, захистити від шкідників і хвороб. Скрізь встигав, скрізь давав раду.

Одружившись із молодогою учителькою **Лідією Степанівною**, молодий агроном ніколи не залишав поля. Але завжди пам'ятав, що у його сім'ї зростають чотири дочки.

Василь Федорович перевершив свого батька, Федора Федоровича, який за свою працю одержав орден Леніна. Ставши справжнім далекоглядним господарем плебанівських земель, він вивів колгосп у мільйонери.

В 1965 році за вкрай несприятливих погодних умов плебанівські поля дали високі врожаї. Будучи неординарною особистістю, мудрим наставником, Василь Федорович розробляв власні технології. Під його керівництвом жінки-буряководи прославились за межами району, одержували державні нагороди.

Адже головний спеціаліст господарства добре знав свою справу. Недарма на базі тодішнього колгоспу працювала районна школа передового досвіду, яку очолював Василь Федорович. Ось і заговорили про видатну людину – народного агронома і вчителя із Плебанівки. Згодом він був удостоєний звання «Заслужений агроном України».

Люди працювали з ним не з-під палиці, а із задоволенням. Навколо нього юрмились, щоб почути мудру думку, посперечатись, обмінятись досвідом. Василь Федорович завжди умів слухати, порадити, заохотити, передати частинку свого запалу. Він умів переконати, що земля потребує захисту, ласки, турботи. Лише завдяки турботам, вона помолодіє, стане щедрішою.

І якби Україна мала побільше таких вірних синів, як Тимчик Василь Федорович, то сьогодні не заростали б поля бур'янами, а селяни не шукали б роботи у містах та закордоном. А села процвітали б і люди жили гідно, як вони того заслуговують.

Догорів літній вечір. Стих шепіт колосків, зажурливо опустили голови додолу соняшники... 24 серпня 2010 року поле проводжало в останню путь свого господаря.

Не стало турботливого землелюба, але його улюблена пісня досі дзвенить над полями:

Чом, чом, чом, земле моя,

Так люба ти мені,

Так люба ти мені...

Ці слова, ця мелодія перехоплюють дух, змінюють світогляд; і тоді приходять розуміння, здавалося, незрозумілих речей, а прості істини несуть в собі щось прекрасне, величне, вічне.

Ці добрі життєві істини продовжують нести дочки Василя Федоровича Тимчика.

Тимчик (Колісник) Галина Василівна

Народилася Галина Василівна 8 вересня 1958 року в селі Плебанівка. Закінчивши Плебанівську восьмирічну школу, продовжила навчання у Вінницькому політехнічному технікумі, який закінчила у 1977 році. З 1979 року по 1984 рік Галина Василівна навчалася у Вінницькому педагогічному інституті на філологічному факультеті, по закінченні якого одержала диплом учителя української мови та літератури.

Трудову діяльність Галина Василівна розпочала з 1978 року, коли одержала призначення у Плебанівську середню школу на посаду педагога-організатора.

Згодом працювала у цій же школі вчителем російської та української мови і літератури. З 1989 року Колісник Галина Василівна – заступник директора Плебанівської середньої школи з навчально-виховної роботи. Сім'я Колісників – Віктора Йосиповича і

Галини Василівни – виростила і виховала двох синів – Андрія і Віталія.

З 2006 року Галина Василівна Колісник очолює колектив учителів Плебанівської СЗШ І-ІІІ ст. Очолюваний нею навчальний заклад – в п'ятірці кращих у районі за результатами рейтингової оцінки діяльності шкіл. Школа, яку очолює Галина Василівна Колісник, працює стабільно, результативно, стала в селі центром духовного відродження звичаїв та традицій українського народу. Учителю української мови та літератури Г.В. Колісник присвоєно кваліфікацію вищої категорії, вона нагороджена нагрудним знаком

«Відмінник освіти України», має звання «Старший вчитель», нагороджена Грамотою Міністерства освіти і науки України. Бере активну участь у громадському житті, депутат сільської ради кількох скликань. Користується заслуженим авторитетом серед освітян і громадськості.

Тимчик (Мудрак) Ольга Василівна

Народилася Ольга Василівна Тимчик 4 травня 1961 року в с.Плебанівка. Навчалася у місцевій середній школі, яку успішно закінчила у 1978 році. Свою трудову діяльність Ольга Василівна розпочала з завідуючої Плебанівською сільською бібліотекою при Будинку культури.

В 1979 році поступила на навчання на факультет української мови та літератури Вінницького державного педагогічного інституту ім. М. Островського який успішно закінчила у 1983 році. У цьому ж році Ольга Василівна одержала призначення на посаду вчителя української мови та літератури Мурафської середньої школи, де працювала аж до виходу на пенсію.

Тимчик (Михайлишина) Людмила Василівна

Народилася Людмила Василівна Тимчик 21 березня 1965 року в с. Плебанівка. У 1972 році поступила на навчання у перший клас місцевої середньої школи, яку успішно закінчила у 1982 році. У 1983 році вийшла заміж за Михайлишина Михайла Івановича, з яким народили двох синів, – Костю і Миколу.

Свою трудову діяльність Людмила Василівна Михайлишина розпочала з 1984 року, працюючи завідуючою сільською бібліотекою при Плебанівському Будинку культури.

У 1985 році Михайлишина Л.В. поступила на заочне навчання у Вінницький педагогічний інститут ім. М. Островського, який закінчила у 1990 році. В цьому ж році розпочала свою педагогічну діяльність у Плебанівській середній школі на посаді вихователя групи подовженого дня. В 1993 році Людмила

Василівна отримала призначення на посаду вчителя географії цієї ж школи, де продовжує працювати і сьогодні.

За багаторічну сумлінну творчу працю та досягнуті успіхи у справі навчання і виховання учнівської молоді вчитель географії Людмила Василівна Михайлишина нагороджена Грамотою Міністерства освіти і науки України. Вона – вчитель вищої категорії, неодноразово нагороджувалася Грамотами управління освіти і науки Вінницької обласної державної адміністрації – за підготовку учнів-переможців Всеукраїнських учнівських олімпіад з географії.

Тимчик (Мартинюк) Світлана Василівна

Народилася Світлана Василівна Тимчик 4 листопада 1966 року в с. Плебанівка. У 1983 році успішно закінчила місцеву середню школу і зразу ж почала свою трудову діяльність, працюючи старшою піонервожатою у Буднянській восьмирічній школі.

У 1984 році Світлана Василівна поступила на навчання у Вінницький філіал Української сільськогосподарської академії. У 1988 році успішно закінчила навчання і одержала диплом бухгалтера.

У 1985 році вийшла заміж за Ігора Івановича Мартинюка. У 1987 році у них народилась дочка Оксана.

З 1 серпня 1988 року Мартинюк С.В. працювала заступником головного бухгалтера плебанівського колгоспу ім. Кірова, з 1989 року – головним бухгалтером цього колгоспу.

1 серпня 2000 року у сім'ї Мартинюків народився син Богдан. Світлана Василівна з 2005 року працює головним спеціалістом відділу з виплат пенсій в управлінні Пенсійного фонду України в Шаргородському районі. Вона користується авторитетом серед працівників управління, сприяє формуванню доброго клімату і атмосфери в колективі,

* * *

Родовід династії Тимчиків продовжують їх численні онуки і правнуки.

Роки біжать, події відходять у минуле, залишається єдине – пам'ять про свій рід. Рід Тимчиків залишає свій слід на землі і заслуговує пошани нащадків. Засновники цього роду подарували у спадок своїм дітям, онукам, правнукам багатство творчої душі, працелюбність, людяність, величність духу, любов до рідного краю.

Павлишин Петро Микитович

Народився Петро Микитович Павлишин 16 жовтня 1926 року в селі Насіківка у селянській сім'ї. Після закінчення місцевої школи поступив у 1946 році на навчання спочатку у Зозівський сільськогосподарський технікум, а потім – після переведення технікуму із Зозова у Шаргород – Шаргородський технікум, який успішно закінчив у 1949 році й одержав диплом агронома-рільника.

Павлишин П.М. спочатку працював у різних сільськогосподарських організаціях. В 1954 році був обраний головою колгоспу ім. Леніна с. Калинівка. Разом із цим заочно навчався в Уманському сільськогосподарському інституті, який закінчив у 1958 році, одержавши кваліфікацію вченого агронома.

Плебанівський колгосп Павлишин Петро Микитович очолював із 1959 року по 1985 рік. За роки його головування місцевий колгосп значно зміцнив свою матеріальну базу.

Крім досконалих агрономічних знань, Павлишин П.М. був чудовим економістом. Він особливо вимогливо підбирав кадри для призначення на виробничі ділянки та на бригадні відділення колгоспу, адже після укрупнення колгоспів господарство, яке об'єднало калинівську і плебанівську артїлі, а з 1976 року – і перепільчинську, за розмірами стало одним із найбільших в районі – в ньому числилося 3200 га земель.

Завдяки добре налагодженій агрономічній службі, інтенсивно розвивалось рільництво, рентабельність якого щорічно сягала понад 40 відсотків. Разом із цим успішно розвивалась і тваринницька галузь.

Підвищенню продуктивності праці в господарстві сприяло соціалістичне змагання. Переможці нагороджувалися грошовими преміями та Перехідними Червоними вимпелами.

Число робочих місць на різних виробничих ділянках колгоспу ім. Кірова влітку сягало понад 600. Щорічно зростала заробітна плата працюючих.

Але найбільше голова колгоспу Павлишин приділяв уваги будівництву. Адже у післявоєнні роки в селі не було ні доріг, ні виробничих, ні адміністративних приміщень. Потребувала негайної допомоги і соціальна сфера.

Починаючи з року 1959-го року, коли Павлишин П.М. очолив плебанівський колгосп, тут було збудовано за кошти господарства шосейні дороги до Шаргорода і до Калинівки, три свинарники та кормоцех, сім приміщень молочнотоварної ферми і кормоцех, дві пилорами, кузню, столярний цех і стельмашню із обладнанням до неї, склади лісоматеріалів та різних будівельних матеріалів, автогаражі, АЗС, птахоферму на дві тисячі голів курей, вівцеферму на 300 голів, зерносклади із двома комплексами для очищення зерна; відкрито кам'яні та піщані кар'єри; збудовано хімічні склади для селітри, спеціальні склади для гербіцидів та пестицидів, тракторну майстерню з потужною кран-балкою, душовою та великим актовим залом, великий машино-тракторний двір з асфальтними та бетонними доріжками, навіси для зберігання 50 одиниць техніки, будинок тваринника із їдальнею, бібліотекою та актовим залом, нову кузню, склади для запасних частин, АВМ для переробки зеленої маси на трав'яне борошно, цех по очищенню насіння конюшини та люцерни, великий кормовий двір із сінажними та силосними ямами, овочесховище та сховище для фруктів, контору колгоспу із гаражами для спеціальних машин (автобус, пожежна, легкові та ін.), асфальтовані дороги до ферм та багато інших об'єктів.

Велику увагу приділяв голова колгоспу Павлишин П.М. і розвитку соціальної сфери села. Силами і на кошти колгоспу було побудовано: Будинок культури на 500 місць із бібліотекою та кіноапаратною, дитячі ясла (старі), побутовий комбінат із кафе, пошту, сучасну медичну амбулаторію. Але найбільшим об'єктом будівництва на селі стала велика триповерхова школа на 500 учнів, а також житловий будинок для учителів, водопровід до школи та по селу. Колгосп всіляко сприяв будівництву житлових будинків для колгоспників та інших працюючих жителів села. Слід зазначити, що при правлінні Павлишина П.М. в селі щороку справляли новосілля у чудових просторах будинках 15-20 сімей.

Було і є чим пишатися плебанівчанам за зроблене головою колгоспу Павлишином Петром Микитовичем, якого їм послав сам Бог.

Держава високо оцінила працю голови плебанівського колгоспу. У 1965 році він нагороджений медаллю «За трудову доблесть». Указом президії Верховної ради СРСР від 4 квітня 1971 року Павлишин Петро Микитович нагороджений орденом Леніна. За роки його головування високі державні нагороди – ордени та медалі – одержали тридцять вісім колгоспників.

Вміле керівництво голови колгоспу Павлишина П.М. та керівників виробничих колективів господарства сприяло тому, що плебанівський колгосп ім. Кірова вважався одним із кращих серед сільськогосподарських артілей району і області. Петро Микитович за життя відзначався характером, величного духу, діловитістю справжнього господаря на своїй землі. Разом із дружиною Валентиною Олександрівною виростили і виховали дві чудові доньки – Олю і Галю. На превеликий жаль, раптова смерть забрала у плебанівчан такого прекрасного господаря, а у сім'ї – чоловіка, батька, дідуся. Помер Петро Микитович Павлишин у 1985-му році на 59-му році свого життя.

Пам'ять про Петра Микитовича Павлишиного має бути довгою, бо ця людина зробила багато добрих справ для жителів Плебанівки, Калинівки і Перепільчинець.

Славінський Леонтій Франкович

Славінський Леонтій Франкович народився 4 жовтня 1947 року в селі Плебанівка Шаргородського району Вінницької області в сім'ї колгоспника.

В 1954 році поступив до 1-го класу Плебанівської восьмирічної школи, вісім класів якої закінчив у 1962 році. З 1963 року по 1965 рік навчався в ПТУ-20 міста Лутугіно Луганської області, де здобув спеціальність муляра-пічника-штукатур 5-го розряду.

З 1965 року по 1966 рік Славінський Л.Ф. працював за спеціальністю на Луганському будівельному комбінаті.

З 1966 року по 1969 рік – служба в Радянській Армії. Закінчив однорічну школу сержантів. Славінський Л.Ф. – командир екіпажу середніх танків, танкіст, сержант, воїн-інтернаціоналіст, учасник бойових дій у Чехословаччині.

В 1969 році, після демобілізації, розпочав працювати в ПМК-52 «Вінницясільбуду» м. Шаргород. Будував Плебанівську середню школу. По закінченні будівництва, в 1974 році звільнився за власним бажанням. В тому ж, 1974 році Славінський Л.Ф. ропочав працювати майстром по будівництву Мурафського консервного заводу с. Мурафа Шаргородського району.

З 1977 року по 1979 рік навчався у Вінницькому будівельному технікумі і отримав спеціальність техніка-будівельника. З 1986 року по 1992 рік навчався у Вінницькому політехнічному інституті, де отримав спеціальність інженера-будівельника.

В 1989 році колектив Мурафського заводу обрав Славінського Леонтія Франковича своїм директором. В 1989 році поступив на навчання на однорічні курси Одеського технологічного інституту і по закінченні їх, у 1990 році отримав спеціальність інженера-технолога.

За керівництва Славінського Л.Ф. завод стабільно виконував виробничі плани. Незважаючи на важкий стан справ як у країні, так і на заводі, колектив працював ритмічно. Це було багатогалузеве підприємство, яке вирощувало овочі та фрукти, і переробляло їх, відгодовувало худобу і випускало різні консерви. Завдяки вмілому організатору колективу консервників Славінському Л.Ф. завод виконував щорічні плани на 120 і більше відсотків. Асортимент продукції Мурафського заводу, що випускалася та її якість були дуже високі й цінилися, як у державі, так і за кордоном.

За успіхи у виконанні державних замовлень директор заводу Славінський Л.Ф. неодноразово нагороджувався Почесними грамотами Вінницької обласної державної адміністрації та районної ради. Такими ж грамотами Леонтій Франкович нагороджувався президією Вінницької обласної споживспілки.

Незважаючи на те, що Славінський Л.Ф. працював у с. Мурафа, але він не поривів зв'язків із своєю Плебанівкою. Тут він проживає із сім'єю. Разом із Ганною Никифоровною виростили і виховали дві доньки – Наталію та Оксану, які порадували їх чотирма онуками.

Виборці села Плебанівка обирали Славінського Л.Ф. депутатом сільської ради чотирьох скликань, депутатом районної ради чотирьох скликань.

Виконуючи свої депутатські обов'язки, Славінський Леонтій Франкович завжди допомагав жителям Плебанівки у розв'язанні їх проблем, завжди відгукувався на їх прохання – і особисті, і колективні. За його сприяння та надання значної матеріальної допомоги в Плебанівці збудовано чудовий католицький храм, який освячений у 1995 році. Велику й відчутну допомогу у проведенні капітального ремонту одержували й православні прихожани Свято-Покровської церкви. А коли Плебанівка у 2000 році зазнала удару важкої природної стихії, в селі від льодового покрову, що вкрили і дерева, і дахи, і лінії електропередач, усе завмерло, Леонтій Славінський першим відгукнувся на допомогу селу. Він особисто виділяв і підвозив різні будівельні матеріали та техніку для відновлення ліній електропередач, всяко допомагав у розчищенні вулиць, дворів та господарств односельчан.

Л.Ф. Славінський завжди бере активну участь у громадському житті нашого району, села, допомагає в роботі клубу воїнів-інтернаціоналістів, членом якого він є. Нагороджений високими державними нагородами, серед яких – ордени «За мужність», «Солдатская слава», орден Богдана Хмельницького, «Ветеран воїн – інтернаціоналіст», а також багатьма медалями та Почесними грамотами Української спілки воїнів-інтернаціоналістів.

Останнім часом Славінський Л.Ф. працював юрист-консультантом ТОВ «Агросвіт» і ФГ «Нива-Лан». З 2008 року по 2010-й – генеральний директор ТОВ «Агрофірма-Шаргород». З цієї посади звільнився за власним бажанням через хворобу.

Леонтій Франкович Славінський завжди був і залишається небайдужим до справ місцевої школи, дитячого садка, храмів та інших організацій, що функціонують в селі.

Нагребецький Анатолій Никифорович

Все, що у нас є власного, і що, відповідно, є нашою заслугою або нашою провиною, може поміститися на кінчику голки – решту нам передали пращури. Коріння предків Анатолія Никифоровича Нагребецького повік зостанеться у селі Плебанівка Шаргородського району Вінницької області. В цій селі, де вечір сяє іскристими зорями, де місяць стелить у полі сріблясту стежку, а ранок виспіває щедрими росами. Там, під тінистими вербами, залишилося його дитинство. Звичайне дитинство простого сільського хлопчини, який народився 9 травня 1945 року.

Любов до історії рідного села в Анатолія Никифоровича Нагребецького, можна сказати, спадкова – від діда та батька. І це справді так. Образ діда,

Петра Петровича Нагребецького, зостається у пам'яті онука велетнем духу і наполегливості. Усього в житті він досягав власною працею і власним розумом.

Дід Анатолія Никифоровича був на все село один чоловік, який знав грамоту. У 1914–1916 роках брав участь в Імперіалістичній війні. Петро Петрович багато років працював секретарем сільради, був свідком і учасником подій тих років, врятував і зберіг від загибелі унікальні документи. Дуже захоплювався історією рідного села.

Це захоплення у спадок залишив і своєму синові Никифору Петровичу, який працював учителем Плебанівської школи, свого часу шукав матеріали з історії села в архівах Кам'янця-Подільського, Вінниці та інших міст.

Анатолій Никифорович, як він сам каже, багато за що мусить бути вдячним своїй батьківській землі – Шаргородщині. І насамперед за те, що йому пощастило працювати по-справжньому з талановитими людьми. І тоді, коли працював у колгоспі, і коли викладав у школі математику та музичне мистецтво, і коли очолював сільраду. А весь вільний час віддавав улюбленій справі – збирав і систематизував матеріали з історії рідного села. Його любов до минулого рідного краю, до свого родоводу завжди залишається незрадженою. Спілкування з селянським докільлям, раннє знайомство з народними звичаями, побутом, моральними поняттями, з пісенною творчістю, з окремими творами українських письменників збудило в Нагребецького Анатолія Никифоровича бажання прислужитись народові, серед якого живе.

Він – літописець свого часу; майстер малярства не фарбою, а плоттю української землі. Анатолій Никифорович іде до своєї мети, спотикається, наражається на перепони, заходить у глухі кути. Але при таких крутих віражах ніколи не падає, не стає на коліна. Коли бачить перед собою нездоланну перешкоду, сили потроюються, енергія сконцентровується в одному напрямку і долає проблему. І так постійно.

Анатолій Никифорович завжди у творчих пошуках, про що стверджують його публікації в газеті «Шаргородщина» на теми колективізації, голодомору, репресій та чотирнадцять його книг: перше та друге видання історико-етнографічного нарису «Моя Плебанівка», «Ветерани Шаргородщини у роки Вітчизняної війни 1941–1945 рр.», «Шлях крізь віки», «Трагедія мого краю», «Мій рід, моє село», «Калинівка Шаргородська», «Насіківка, моя Насіківка», «Наш Деревчин», «Шаргород – містечко єврейське», «Ярове – село на Кучманському шляху», «Рахни-Лісові – яблунева перлина Поділля», «Іменами багата земля Шаргородська».

Анатолій Никифорович Нагребецький може годинами розповідати про своє село, про свій родовід. Слухаю його і думаю, що допоки в душі кожного не загориться вогник віри в Бога, допоки не усвідомимо важливості шляху, яким йдемо, нічого доброго не вийде. Але для цього треба, щоб хтось викресав той вогник і засвітився сам, запалив свічку свідомості для інших.

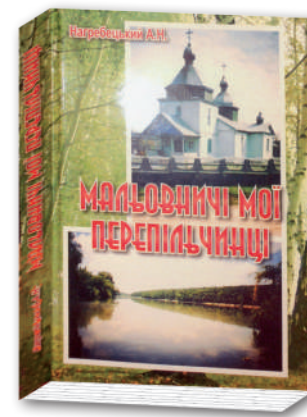
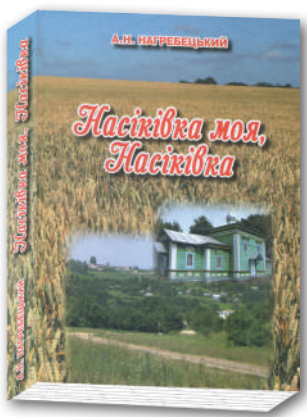
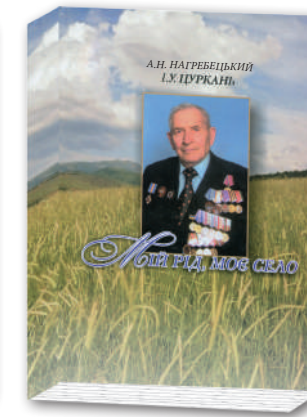
Анатолій Никифорович член спілки журналістів України, член Правління Вінницької обласної організації Всеукраїнської спілки краєзнавців.

За досягнуті успіхи в історично-краєзнавчих дослідженнях удостоєний обласної журналістської премії імені Олександра Гетьмана, а також Грамотою Президії правління Національної спілки краєзнавців України.

А що стосується спочивання на лаврах, то це для Анатолія Нагребецького взагалі не характерно. Все, чого він досяг, – результат повсякденної напруженої роботи, спрямованої на досягнення мети. А як тільки мета досягається, одразу ж ставиться нова, і так буде тривати доти, допоки битиметься серце, працюватиме мозок і накопичуватиметься мудрість. І як добре, що такі люди живуть зовсім поруч, викресують вогник віри й запалюють вогонь надії.

Тамара Миколаївна Коваль

КРАЙ ШАРГОРОДСЬКИЙ ОЧИМА АНАТОЛІЯ НАГРЕБЕЦЬКОГО

РОДОВІД НАГРЕБЕЦЬКИХ (1745–2014 рр.)

Нагребецька (Стахова) Лілія Вікторівна
10.12.1978 р.н.
Нагребецький Андрій Анатолійович
01.02.1976 р.н.

Нагребецька Діана Андріївна
12.01.2011 р.н.

Нагребецька Олена Романівна
6.03.1995 р.н.

Нагребецький Олег Романович
22.04.1998 р.н.

Нагребецька (Міськова) Світлана Вікторівна
10.12.1970 р.н.
Нагребецький Роман Анатолійович
15.01.1969 р.н.

Нагребецька (Черпатюк) Світлана Олександрівна
4.12.1947 р.н.
Нагребецький Анатолій Никифорівич
9.03.1945 р.н.

Нагребецька Людмила Никифорівна
5.10.1937 р.н.
Страйтчук Федір Іванович
12.03.1931 р.н.

Нагребецький Степан Петрович
1885 р. н.

Нагребецький Павло Петрович
1878 р. н.
(загинув у 1916 р.)
похов. с. Серединка
Теребовлянський р-н
Тернопільська обл.

Нагребецький Петро Петрович
16.01.1883 р. н.

Самборська Настасія Митрофанівна
11.11.1913 р.н.
Нагребецький Никифір Петрович
19.02.1914 р.н.

Нагребецький Петро Павлович
1855 р. н.

Нагребецька Ганна Петрівна (1906 р.н.)
Старосуд Петро Васильович (1906 р.н.)

Нагребецький Павло Іванович
1825 р. н.

Нагребецький Петро Іванович
1778 р. н.

Нагребецька Катерина Михайлівна
10.04.1883 р.н.
Нагребецький Петро Петрович
16.01.1883 р.н.

Нагребецький Іван Іванович
1790 р. н.

Нагребецький Григорій Іванович
1778 р. н.

Нагребецький Іван
1745 р. н.
Він. держ. архів фонд Д-177
опис 1, од.зб. 1054-1208, ст. 1-18

Іванишин Михайло Олександрович

Плебанівська земля із споконвіку була багата на справжні таланти, дарувала світу нових і нових обдарованих людей і відкрила найдорожче – талановитого художника-аматора Іванишина Михайла Олександровича, якого знали далеко за межами села.

Художник народився 1 листопада 1926 року в селянській родині. Його творчий шлях майстра почався ще в ранньому дитинстві. Той момент, коли малий хлопчак взяв до рук пензля, змішав фарби на палітрі, змінив все його життя.

Передсвітанковий блакитний ліс, осяяні сонцем пшеничні поля, золоті куполи храмів, давні ікони і барвисті гами квітів – усе це можна зустріти на полотнах нашого земляка.

Любов до мистецтва, велика працездатність, бажання досягти найвищих висот сприяли тому, що з кожним роком майстерність Михайла Олександровича підвищувалась, творчий потенціал зростав, хоча він не був професійним художником, не закінчував інститутів.

Михайло Олександрович розпочав свій трудовий шлях в Києві, де працював малярем. Пропрацювавши в столиці два роки, волею долі він повертається в рідну Плебанівку. Одружується. Разом з дружиною виховали двох синів. У рідному селі працює директором Будинку культури і за сумісництвом – художником в Шаргородській автомобільній школі ТСОУ. Саме його «золоті» руки виготовили стенди, які ще й досі висять на стінах автомобільної школи. Там він пропрацював десять років.

Та важка хвороба не дала змоги працювати. Далі Михайло Олександрович малює вдома.

Художник працює в жанрі портрету, пейзажу, натюрморту. Всі роботи вражають легкістю колористичної гами, прозорістю кольору, м'яким живописним рисунком. Дивує здатність художника дуже достеменно відтворити широкий спектр переживань і емоцій людської натури. Михайло Олександрович виступає справжнім ліриком, співцем людської душі, він здатний зазирнути у глибини людського серця і одним порухом пензля відтворити все те, що там побачив.

Здається, що майстер пише не просто реалістичні зображення – на його картинах вони живуть власним життям.

У майстра свій стиль, свій характер і, звичайно, кожна робота приховує в собі частку самого митця. Домінуючим і найближчим сюжетом картин є класичний пейзаж. Саме у зображенні природи рідного краю розкривається весь творчий потенціал художника. В його пейзажних композиціях вгадується беззаперечний талант чуйного колориста.

Зображена на полотнах майстра природа передана у всій красі і мерехтінні кольору. Фарби і відтінки більш декоративні та яскраві, ніж в живій природі. Ми ніби бачимо, як оживає зелень на його картинах, відображаючи сонячне світло і наповнюючи весь простір полотна відчуттям краси молодого лісу. Всі його композиції побудовані на умілих контрастах, вони випромінюють життя, відчуття, сповнені бурхливої енергії та сили.

За свій вік Михайло Олександрович намалював сотні картин, ікон. У 1960-х – 1990-х роках його картини мали великий попит у населення. Донині красуються в оселях колгоспників написані сільським умільцем, художником-аматором натюрморти та пейзажі. Особливо багато він малював краєвидів рідного села.

Соколовий В'ячеслав Петрович

Народився В'ячеслав Петрович Соколовий 9 травня 1975 року в селі Плебанівка Шаргородського району в сім'ї селянина. Батько Петро Йосипович Соколовий довгий час працював шофером у місцевому колгоспі, мати, Ніна Іванівна – член рільничої ланки колгоспу.

В'ячеслав Соколовий навчався у Плебанівській середній школі, яку успішно закінчив у 1992 році. У цьому ж році поступив на навчання у Харківську Національну юридичну академію України ім. Ярослава Мудрого, яку успішно закінчив у 1997 році, одержавши диплом за спеціальністю «Правознавство».

Після закінчення навчання, Соколовий В.П. з липня 1997 року працює в органах прокуратури. Увесь свій досвід здобував на теренах прокуратур Вінницької області. Займав посади – від слідчого до прокурора району. А саме: з липня 1997 року по березень 1998 року – стажист на посаді слідчого прокуратури Немирівського району Вінницької області; з березня 1998 року по серпень 2000 року – слідчий прокуратури Немирівського району Вінницької області; з серпня 2000 року по квітень 2004 року – старший помічник прокурора Шаргородського району Вінницької області; з квітня 2004 року по червень 2004 року – заступник прокурора Шаргородського району Вінницької області; з червня 2004 року по вересень 2005 року – прокурор Томашпільського району Вінницької області; з вересня 2005 року по серпень 2010 року – прокурор Шаргородського району Вінницької області; з серпня 2010 року по грудень 2011 року – прокурор Ленінського району міста Вінниці.

Проявивши себе на прокуратурській роботі, В'ячеслав Петрович Соколовий в грудні 2011 року одержав призначення на посаду першого заступника прокурора м.Вінниці, а з березня 2014 року – першого заступника прокурора Вінницької області.

В даний час Соколовий В.П. – прокурор Вінницької області.

У сім'ї В'ячеслава Петровича і Наталії Дмитрівни виховуються дві доньки – Настя і Тетяна. Дружна сім'я проживає у м. Вінниця.

ПОКУТИНО, КАЛИТИНКА, САДКІВЦІ

Коли йде мова про історію села Покутино, то завжди згадуються й сусідні села: Калитинка і Садківці. Це, мабуть, тому, що у цих сіл багато спільного. Вони села знаходяться у мальовничій місцевості, на берегах річки Мурафи, її скелясті береги прикрашають якраз ці три села. Спільні у цих сіл і легенди про назви місцевості. Одна із них гласить про те, що подоляни, які проходили чи проїжджали цією місцевістю, завжди зазнавали нападів грабіжників. Кому ж вдавалось пройти через цю місцевість без пригод, завжди дякували Богу і промовляли: «Слава Тобі, Господи! Пройшов покуту». Від цього й пішла назва села – Покута – Покутин – Покутино.

Хибним є твердження деяких місцевих краєзнавців про те, що село Покутино засноване у XIV столітті, посилаючись на запис литовського князя Ольгерда, в якому вказується про розподіл земель між його прибічниками від Брацлава до Покуття. Тож слід пам'ятати, що Покутино і Покуття – це зовсім різні географічні назви.

Не підтверджено ніякими архівними документами думки про існування в минулому на місці сіл Покутино, Калитинка і Садківці великого міста Кременець. Легенда залишається легендою, як і легенда, яку автор почув особисто від старожилів цих сіл про те, що тут, в одному із сіл на річці Мурафі, народився Ілля Муромець. Московські ж історики твердять здавна, що Ілля Муромець походить із глибинки Московії. На жаль, наших українських істориків та дослідників століттями так «утримували», що вигадки чужоземців ставали дійсністю, а правда віками ставала легендою й зникала, або залишалася легендою.

Але той факт, що люди здавна поселялися поблизу водоймищ, захищених лісами чи горами та на освітлених сонцем схилах, є незаперечним. І тут, де містяться Калитинка, Покутино і Садківці, здавна селились люди. Свідченням цьому є різні археологічні знахідки ще до нашої ери та теперішні.

Серед жителів цих сіл існує легенда й про назву села Калитинка. Кажуть, що назва села походить від назви частини того невідомого історикам міста Кременця, яку називали Калитою.

Якщо ж дивитись карту Поділля, яку виготовив французький картограф Г. Боплан у 1640 році, на якій добре видно поселення (мовою оригіналу) Шаргород, Мурахва, Політан, Деревчин, Кічмань (Ярове), Зведенівка, Голинчинці, Хоменки, Рекечинці, Черновці та ін., на жаль, сіл Покутино, Калитинки і Садковець немає. Значить, їх у XVII столітті ще не було. Засновані ці села, які вже не мали «пауз» у своєму існуванні, у XVIII столітті. Це підтверджується й терміном будівництва церков у цих селах. Так, із документів, що зберігаються у польських архівах, у Покутино таку церкву побудовано у 1759 році і названо Свято-Михайлівською. У Калитинці Димитріївська греко-католицька церква освячена у 1772 році. У Садківцях – у 1817 році. Усі церкви після приєднання Правобережної України до Росії в кінці XVIII ст. перейшли до Московського патріархату.

Церковно-приходські школи у названих селах відкриті в кінці XIX століття.

Початок XX століття для мешканців сіл Покутино, Калитинка і Садківці приніс розруху та безлад. Влада змінювалася дуже часто. Остаточо радянська влада тут встановлена у листопаді 1920 року. Тоді ж в Покутино на сході села обрано комітет незаможних селян (КНС), який очолив комітет місцевий селянин Білий Родіон. У січні 1921 року було обрано сільську раду. Першим головою її був Бухта Терентій. Цікаво, що сільська рада без згоди КНС не могла прийняти певного важливого рішення.

В Калитинці комітет незаможних селян очолив Маліванчук Микола Никифорович, а сільську раду – Дудник Євдоким. Сільська влада розпочала поділ панських земель між селянами. Одержавши землю, окремі селяни організовувались у невеликі Товариства Спільного Обробітку Землі (ТСОЗ), які згодом стали першими прообразами колгоспів.

30-ті роки минулого століття населення сіл пережило насильницьку колективізацію, штучно створений голодомор, репресії. Так, лише з однієї сім'ї Марквартів були безвинно репресовані і 3 жовтня 1938 року розстріляні брати Альберт, Густав і Юлій. Всі вони згодом були реабілітовані через відсутність вини.

За роки Великої Вітчизняної війни з Калитинки загинуло 168 воїнів-односельчан, з Покутино – 117 чоловік, з Садковець – 84 чоловіки.

У роки окупації на території сіл Покутино, Калитинка і Садківці активно діяли місцеві патріоти-підпільники. У боротьбі з фашизмом героїчно загинув молодий місцевий підпільник Володя Загурний, який народився і проживав у Садківцях. Указом Президії Верховної Ради Української РСР від 08.05.1968 р. за мужність і відвагу, виявлені в боротьбі проти німецько-фашистських окупантів, Загурного Володимира Олександровича посмертно нагороджено медаллю «За відвагу». Вдячні земляки спорудили Володі Загурному пам'ятник, який стоїть на подвір'ї школи с. Покутино. На честь Володі Загурного названо молодіжний табір для відпочинку в селі Клекотина Шаргородського району.

У післявоєнні відбудовчі роки в селах відбувалося укрупнення дрібних колгоспів. У Покутино об'єднаний колгосп носив назву ім. Шевченка, у Калитинці – ім. Пархоменка. У Садківцях створено бригади відділення Деревчинського радгоспу.

У 1976 році колгоспи сіл Покутино, Калитинка і Садківка об'єдналися у потужний колгосп «Дружба». Очолив господарство Хмельовський Степан Андрійович. В селах будувалися господарські приміщення, під'їзні дороги, школи, дитячі садки, магазини, медичні заклади та ін. Популярністю здавна користувався місцевий вальцьовий млин на р.Мурафа. Скрізь працювали невтомні трударі. Села виховали багато відомих і знаних людей.

Кутнік В. О. (третій зліва)

Кутнік Володимир Олексійович

Народився Володимир Олексійович Кутнік 14 жовтня 1956 року в селі Покутино у простій селянській сім'ї Олексія Гнатовича та Ганни Пилипівни. Сім'я проживала спочатку в лісовому урочищі Моївського лісництва на межі Томашпільського і Шаргородського районів. Пізніше Кутніки побудували будинок у селі й з тих пір жили там.

У 1964 році Володимир Олексійович Кутнік став учнем 1 класу Покутинської середньої школи.

Батьки Володимира Олексійовича згадують, що він ріс слухняною і роботящою дитиною. Змалку допомагав по господарству. Мама працювала у ланці, сапала буряки. Робота була важкою, виснажливою. І син, жаліючи маму, просив дати йому обсяг роботи вдома на день. Ганна Пилипівна виділяла йому клаптик городу, щоб обробляв його. Впоравшись із роботою, хлопчик поспішав ловити рибу. А зовні строгий і вимогливий, Олексій Гнатович розповідає, що завжди виховував сина з любов'ю, він впевнений, що дітям потрібно постійно розповідати казки (до речі, чоловік дотепер щовечора слухає і дивиться по телевізору казки). Олексій Гнатович знає їх безліч, і тих, що чув від когось, і тих, що склав сам. Батько ніколи не бив і не сварив сина; хлопчик жив у атмосфері добра і любові. Підрісши, син став справжнім татовим помічником. Ще семикласником під час літніх канікул Володя працював з батьком помічником комбайнера на жнивах. Разом із батьком намолочував найбільше зерна не тільки серед екіпажів комбайнерів колишнього колгоспу «Дружба», а й серед комбайнерів району та області, у декілька разів перевиконував встановлені норми.

Олексій Гнатович та Ганна Пилипівна дуже тішаться своїм сином. Коли вони про нього розповідають, їхні обличчя сяють від гордості та щастя.

Закінчивши у 1974 році Покутинську середню школу, протягом двох років Кутнік В.О. проходив строкову службу в армії.

З дитинства Володимир Олексійович любив книги, захоплювався літературою, тому життєва стежка привела його до Вінницького державного педагогічного інституту, де він навчався з вересня 1977 року до серпня 1981 року. Після закінчення інституту Володимир Олексійович працює у Зведенівській восьмирічній школі, спочатку – вчителем російської мови і літератури (1981-1985 рр.), потім – заступником директора школи з навчально-виховної роботи (1985-1990 рр.), а у 1990 році був призначений на посаду директора Зведенівської СЗШ І-ІІІ ст. Кутнік Володимир Олексійович здобув авторитет як талановитий учитель, мудрий керівник, чудовий організатор, порядна і чесна людина. Під його керівництвом велося будівництво приміщення нової школи, а Зведенівська СЗШ І-ІІІ ст. постійно виборювала призові місця у районних та обласних конкурсах і змаганнях. Вихованці школи беруть участь в облагородженні території Йосафатової долини, а юні природолюби-лісівники на березі місцевого ставка висадили ялини.

Володимир Олексійович Кутнік брав активну участь у громадському житті села Зведенівка. Як депутат районної ради сприяв позитивному вирішенню багатьох проблем, зокрема ремонту і впорядкуванню вулиць села Зведенівка, будівництву нової школи, будівництву храму в селі та ін.

Кутнік Володимир Олексійович брав участь в Міжнародному семінарі-практикумі «Гуманна педагогіка в управлінні освітою» за інноваційно-духотворною програмою академіка Ш.О. Амонашвілі, в третьому Міжнародному фестивалі авторської педагогіки, (м. Южний, 2008 р.). Має вищу кваліфікаційну категорію та нагороди за свою невтомну працю:

– нагрудний знак «Відмінник освіти України», 2000 р.;

– Почесна грамота Міністерства освіти і науки України ;

– Почесні грамоти Вінницької обласної державної адміністрації та обласної ради 1998 р., 2000 р.;

– Грамота Шаргородської районної державної адміністрації та Шаргородської районної ради 2006 р.;

– Грамота відділу освіти Шаргородської райдержадміністрації;

– Диплом лауреата та медаль щорічної Премії Верховної Ради України педагогічних працівників загальноосвітніх, професійно-технічних навчальних закладів, 2011 .

Володимир Олексійович відзначається творчим підходом до розв'язання проблем освітньої галузі, великою відповідальністю за покладені на нього обов'язки. Йому притаманні життєвий оптимізм, невичерпна сила духу, енергія, недарма його удостоєно такої високої нагороди.

За особливі успіхи у здійсненні навчання і виховання учнів у 2011 році нагороджений Грамотою Верховної Ради України.

Абсолютно заслужено і справедливо Кутніка Володимира Олексійовича у 2012 році призначено начальником відділу освіти Шаргородської райдержадміністрації.

Разом із дружиною, Наталією Дмитрівною, Кутнік В.О. виховав двох чудових дітей: сина – Олексія Володимировича, 1984 року народження, який у важку для України годину став добровольцем Збройних Сил України і доньку – Яну Володимирівну 1988 року народження. Сьогодні сім'я Кутніків опікується долею двох дітей-сиріт.

Жителі Покутино пишаються Кутніком Володимиром Олексійовичем і раді, що вихованець їхнього села зумів завдяки своїй сумлінній праці досягти таких успіхів, такого кар'єрного росту.

Тимофійшина Ольга Михайлівна

*Мені скувала душу крига буднів,
Не сняться більше кольорові сни.
Безмежний світ поменшав, обезлюднів.
В полоні цім чекатиму весни.*

О. Тимофійшина

Ольга Михайлівна Тимофійшина народилася 16 липня 1968 року в селі Покутино. Навчалася в Покутинській школі. Невдовзі вступила на філологічний факультет до Вінницького Державного педагогічного інституту імені Миколи Островського. Нині – вчитель української мови і літератури.

Усі, хто мав щастя зустрічатися з Ольгою Тимофійшиною, в один голос відзначали її щире, добре серце, яке випромінювало любов до людей. Зовнішнім виглядом, манерою вмє триматися європейською людиною в повному розумінні цього слова. У стосунках з людьми завжди мила, привітна. У неї оживають не тільки літери, а й малюнки, які вона малює у вільний час. Вона ласкава, ніжна мати і дружина.

З дитинства захоплювалася малюванням, малювала все, що їй подобалося і що було під силу. Дівчинка рано почала віршувати. Прочитавши чийсь вірші, вона подумала: «А хіба я не можу написати?». І у 10 років написала свого першого вірша. Ольга свої вірші чомусь писала російською мовою, але коли до рук потрапила збірка М. Каменюка «Дихання ріки», то душу юнки глибоко вразили слова «Хоч кожна мова Всесвіт обіймає, віддасть лиш рідна всі його скарби». З того часу і стала вона палким патріотом рідної мови. Певно, підсвідоме відчуття провини перед рідною мовою (бо ж таки писати почала російською) і привело її до Вінницького державного педагогічного інституту ім. Миколи Островського, на філологічний факультет. Вона відвідувала у Вінниці гурток «Червоні вітрила» і була його старостою. Після закінчення Вінницького педагогічного інституту стала учителькою української мови і літератури і тепер навчає любові до рідного слова своїх юних односельчан – майбутнє України.

Тут, у Покутино, стріла і свою долю – Леоніда. Він був її однокласником. І гадки не мала, що цей Льончик, як його називали між собою, стане змістом усього її життя! Дивна, все-таки, річ – любов! Виявляється, можна сидіти за однією партою десять літ і тільки, коли прийде Першоввересень, який більше не кликатиме тебе до школи, ти раптом збагнеш, що саме того чорночубого хлопчиська бракуватиме тобі у гомінкій Вінниці. І невдовзі всеньке Покутино зібралося біля подвір'я Тимофійшиних, аби хоч краєм ока побачити її щастя. Вона була не просто щаслива, вона була найщасливіша, бо поряд був він, її дівоча мрія, Леонід Кравчук.

Незабаром з'явилася дівчинка – Оленка, а потім хлопчик – Андрійко.

Не згледілась, як між віршами, уроками і колисками минуло півжиття. Щастя, що вдалося його перелити у слово – поетичне.

Її вірші легкі і ніжні, теплі, мов руки материнські. В них – найсуттєвіше – журитися не слід, слід жити в кожному дневі.

Оленці – дочці Ольги Михайлівни передався талант матері. Вона теж працює вчителем в Покутинській СЗШ І-ІІІ ступенів.

Уже будучи у 8-му класі (1982 р.) Ольга відвідала обласний семінар молодих літераторів, де її помітили і були нею вражені. А пізніше було запрошено на республіканську нараду літераторів. У збірці «Пролісок» було надруковано один її вірш. Друкувалася в обласній, республіканській пресі, в журналі «Ранок».

У 2000 році Ольга Тимофійшина відвідує обласне літературне об'єднання ім. Василя Стуса, яким керує В. Кобець – голова Конгресу української інтелігенції. Це об'єднання випустило два альманахи: «Подільська пектораль» та «Сімнадцяте вересня». Альманах під назвою «Сімнадцяте вересня» названий тому, що саме в цей день 1864 року народився хлопчина, якому судилося стати коштовним діамантом у вінку талантів Вінниччини – це Михайло Михайлович Коцюбинський.

В пам'ять про цю людину, доля якої тісно пов'язана з нашою Шаргородщиною, і досі щороку 17 вересня збирається обласна літстудія, щоб ще раз перегорнути сторінки його «Fata Morgana», «Intermezzo» і, звичайно, погомоніти про наше сьогодні.

Творчість М. Коцюбинського стала взірцем для Ольги Михайлівни і її колег. Вони захоплюються його творчістю. І тому два рази на рік – 17 травня і 17 вересня – об'єднання літераторів ім. Василя Стуса збирається у Вінниці в садибі М. Коцюбинського. Ольга Тимофійшина з великим нетерпінням чекає цих днів, чекає на зустріч зі своїми колегами-однокурсниками. Тут, де витає дух Михайла Коцюбинського, вони зможуть поділитися про наболіле, про тривожне сьогодні.

Поезія для неї та її друзів – це як повітря для нас. Адже у неї вона вкладає всю свою душу, всі свої радощі і жалі. Шкода, звичайно, що життя – не казка. В якій завжди можна знайти вихід із будь-якої ситуації. Життя – це складна і непроста річ. І кому, як не їй, сільській учительці, зрозуміти весь його глибинний зміст! Тому й читала:

*Коли кінчається казка
І відкриваються очі,
Коли настане день,
А сон минати не хоче.*

*Коли вривається дійсність
В душі безлісих мрій,
Хтось мені тихо шепоче:
– Хочеш плач, а хочеш радій.*

У 2003 році вийшла збірка поезій Тимофійшиної О.М. «З любов'ю в серці».

Батьківська хата

*Про долю мрієм, сонечком зігріту,
Бо кожен з нас хоч трішки Прометей.
А хата отча світить на півсвіту
Маленькими віконцями очей,*

Старенькі села забуттям припали.
Нема стежок. Росте бур'ян, на жаль.
Чужі світи принаджують зухвало,
Душа ж прилипла до магнітів мальв.

До красенів – русявих чорнобривців,
До айстр строкатих – аж в очах рябить.
На вітрі й сонці колір їх не вицвів,
Тут всі печалі меншають за мить.

Спокійно тут і затишно, й дитинно.
Хай хтось скоряє висоту нову!
Сюди не приїжджаю на гостину,
Посеред цього раю я живу.

Зумів час непомітно пролетіти.
Молюсь у храмі щиро всім святим:
«Нехай довіку світить на півсвіту
Ця рідна хата дітонькам моїм!»

Столиця усіх столиць

Уже селу моєму співають «Алілуя».
Чи ми вже дотліваєм, чи ми ще спалахнем?
А школа ще живе, а школа ще працює,
Хоч меншає в ній діток і більшає проблем.

Збираємо по краплі усе, що розгубили,
Вчимо дітей до серця не підпускати зло,
В джерельної води натхнення брати й сили,
Щоб із колін звелось село і розцвіло.

Щоб церква підпирала високочоле небо,
Аби у ній вінчались, хрестили немовлят.
Хай річечці Мурафі вівіки буде вербно,
А навесні лелеки до гнізд своїх летять.

Хай діти розуміють, що тут початок старту,
Що це село – столиця усіх столиць в житті.
Потрібно берегти і цінувати варто
Місця свого дитинства: вони, як Бог, святі.

І хай у когось нині прогнози невеселі,
Але проб'ється сонце крізь хмару чорну, злу.
Наперекір негодам любімо свої села!
Давайте заспіваєм «За здоров'є» селу!

Тулінова Галина Андріївна

Народилась Тулінова Галина Андріївна в селі Калитинка Шаргородського району Вінницької області в селянській родині. В шість років пішла у школу. По закінченню школи десять років працювала в колгоспі. Зараз працює вихователем у Калитинському дитячому садочку.

Тулінова Галина Андріївна – поет від Бога. Ще будучи в третьому класі почала писати. Сама не пам'ятає, як то воно було, не пам'ятає і тієї поезії, але з того часу пише вірші. *«Було, прийде зі школи завуч по виховній роботі, – розповідає Галина Андріївна, – і просить написати вірші на новорічне свято. Через два дні уже готовий сценарій»*. Таких випадків було дуже багато, бо Галина Андріївна пише вірші на будь-яку тему. Було й таке, що на районному огляді художньої самодіяльності почула знайомі частушки. Виявляється, що вони написані нею і загублені дуже давно, знайшов і поклав їх на музику її родич. Ось таке незвичне життя у прекрасної подолянки. А у прекрасної подолянки і вірші прекрасні.

Куточок ріднокраю

*Де гойдає вітер зорі
Й осокорів трепет листя,
Там, де долі неозорі,
І світанки променисті*

*Де Зарембова криниця
З кришталевою водою
І Мурафа десь іскриться
В Дністер стрічкою в'юнкою.*

*Там село моє веселе
І маленька Батьківщина,
До найменшої оселі
Там мій рід, моя родина.*

*Чим живу і всім, що маю
На українському Подоллі,
За куточок рідного краю
Щиро дякую я долі!*

Мамина хата

Коли в село приїду на гостину,
У крайній двір з дороги заверну,
Ввійду в давно покинуту хатину,
Злякаю тишу сторожно-сумну.

В старій світлині відчиню я скриню.
В тій скрині речі серцю дороги.
Схилюсь над ними й в спогади порину.
Розв'язуючи вузлики тугі.

З очей туман непрохано сльозою
Покотиться на в'язочку кораль.
Згадається матуся молодю
Й за серце гірко стисне давній жаль.

Спідниця з оксамитом та сорочка
Узір хрещатий, рідне вишиття,
Дитинством пахне з рідного стибочка
Таке знайоме, рідне відчуття.

Нема вже мами, та батьківська хата
Мене вже кличе, сниться вже мені.
Цих зустрічей чекаю наче свята,
Душею лину в ті щасливі дні.

Дивосил

Коли так серце ние і болить
І біль душі перемагає несила,
Мене дороги посивіла мить
Веде туди, куди не раз водила.

І ту хатину, де з дитячих літ
Про мене піклувались добрі руки,
Котилось з них яєчко в білий світ
З собою забирало білі муки.

А може, то цілющий дивосил,
Незнану суть прадавньої промови
Вливала знахарка мені до жил,
Слова прості народу мого мови?

Доволі з мене гіркоти
І слухати наради безтолкові.
Ще, Слава Богу, можу я піти
Туди, де Душу вилікує слово.

Селянська політика

*Біля контори зранку відкрилися дебати
На тему політичну – «Чи землю продавати?»
Дядьки у суть закону не вникали ще до ладу
Та факт такий смакують не гірше шоколаду.*

*Тут дід Іван сердито наводить аргументи:
«В політиці, як бачте, серйозні є моменти».
Для когось ці закони – прибуточки реальні,
До іміджу додаток – переверти глобальні.*

*Ну що це за закони, ну що за постанови,
Задумали продати земельку вже, панове?!
Таке не то робити, а навіть гріх сказати ...
В верхах, мабуть, забули, земля – то наша мати.*

*І всі з Іванком згодні, докине кожен слово,
– Хіба це в депутатів у головах полова?
Оце куди загнули, вліпити прямо в серце,
(У хлібороба гумор, як всім відомо, з перцем).
І я була готова вже їм аплодувати,
Але вони спішили у поле працювати.*

*Ось де правдива думка і під закон тканина,
Тверді переконання у пана селянина.
Не мало тих охочих на ласий шмат знайдеться
Та від селян почують: «Земля не продається!»*

Загурний Володимир Олександрович

Володимир Олександрович Загурний народився весною 1924 року в селі Садківці Шаргородського району Вінницької області. За національністю українець.

Батьки його тоді працювали в цьому ж селі. Батько Олександр Васильович – ковалем, мати Степанида Іванівна – на різних роботах. В їхній сім'ї був уже син, Григорій, Володя був другою дитиною. Осінню 1931 року Володю прийняли до першого класу Садковецької початкової школи, яку закінчив у 1935 році. Цього ж року його зарахували до 5 класу Покутинської семирічної школи. В цій школі він навчався три роки, тут вступив до лав Ленінського комсомолу.

Ріс і мужнів Володя, збагачуючи свою пам'ять знаннями. Він був веселим і допитливим, брав активну участь в житті школи. На подвір'ї школи Володя посадив яблуню і грушу, які ростуть і дають плоди й донині. Закінчив Володя Покутинську семирічну школу в 1938 році і зразу пішов працювати в рідне село. Був їздовим. Як у село увірвались фашисти, від хати до хати почали нищпорити, вишукуючи радянських активістів. Двох комуністів – Синькіна і Писецького – вороги впіймали, арештували і розстріляли по дорозі до Шаргорода, біля Писарівки. Довідався про це Володя, і серце злістю закипіло до ворога. А через кілька

днів був арештований його батько і ще три активісти. Переховуючись, Володя перестав навідувати свою домівку. В ньому горіла жадоба помсти ворогові. Він чув, що в сусідніх лісах почали з'являтися партизани, і почав шукати їх сліди, щоб потрапити до партизанів. Але як? Прийти до них з голими руками?

Це було взимку 1943 року. Запримітив Володя гітлерівського вояку, почав слідкувати, до якої хати піде по сивуху. Засів за муром. Вийшов з подвір'я жандарм, ледве тягнучи за собою гвинтівку. Стрибнув Володя з-за муру, гвинтівку до себе, жандарма шкворнем по голові, той опустився на землю. Вирвав гранату і патронташ з-за пояса та й стрибнув у замет. Тільки його й бачили в селі.

Коли батько втік з-під арешту, то тільки чув, що Володя в партизани пішов, а сам його більше не бачив. Ходив зі старшим братом в ліси, переховуючись від поліцаїв, але натрапити на слід Володі не вдалося. Минали дні і ночі, а Володя додому не повертався, тільки чув батько від людей, які теж переховувались, що Володя активно виконує завдання партизанів, з'являється там, де його не чекає ворог. Батьки чекали вісточки від Володі і вона прийшла... сувора, невблаганно болюча, яка поранила на все життя серця батьків.

Невідомою людиною в батьківський дім була принесена записка. В ній сповіщалося, що з групою партизанів Володя переходив до Сабаринського лісу, де вони думали з'єднатися з партизанським загonom. І тут, в кількох кілометрах від Березівки, біля хутора Петровського, німці почали оточувати групу партизанів. Володя був дозорцем, охороняв відхід партизанів. Почув голоси чужоземців і припав до зброї. Пронизливий біль – і Володя впав на землю. Його катували, а тоді прив'язали обмоткою до коня і по землі поволочили до самої Березівки. Старий березівський чоловік закопав тіло Володі на розі кладовища. Так закінчувалася записка.

Батько Олександр Васильович тишко-нишком пішов до Березівки, щоб знайти людину, яка схоронила тіло сина. Ніхто з односельчан не хотів назвати ім'я і прізвище тієї людини, тільки показали її будинок. «Я зустрівся з доброю людиною, вона показала мені могилу Володі, а про себе не сказала ні слова, хто вона», – говорить батько. В цей час уже доносився відгомін недалеких боїв, наближалось визволення.

Через кілька днів батько з Нежбірським Іваном відкопали тіло Володі в с.Березівка і перевезли його в рідне село. Володю хоронили всі односельчани, переживаючи тяжку втрату. Пізніше його тіло перенесено в с.Джурин в братську могилу.

*Записано зі слів Загурного Олександра Васильовича,
батька Володі Загурного.
21.10.1967 р. с.Калитинка*

Указом Президії Верховної Ради Української РСР за мужність і відвагу, виявлені в боротьбі проти німецько-фашистських окупантів у період Великої Вітчизняної війни 1941-1945 років, Загурного Володимира Олександровича нагороджено медаллю «За відвагу» (посмертно).

*Голова Президії Верховної Ради УРСР
А. Зленко
м. Київ. 8 травня 1968 року*

ПОЛІТАНКИ

Політанки розташовані на обох берегах річки Мурашки, на її 60-му кілометрі від витoku, на землях Східного Поділля (в географічному плані до Східного Поділля належать землі, що лежать на берегах лівих приток Дністра: Жван, Лядова, Немія, Лозова, Гнила, Мурашка, Мурафа).

Територія села і площі навколо нього були заселені дуже і дуже здавна, про що свідчать численні археологічні знахідки, виявлені при не навмисних розкопках людьми навколо села. Знайдені тут примітивні кам'яні знаряддя праці теж підтверджують це. Так, при будівництві в Політанках колгоспної гідроелектростанції, в 1956 році в урочищі «Береки» було виявлено залишки поселення, де знайдено кам'яні сокири, молотки, ручне рубило, гостроконечник, скребло, різець, проколку та ін., які в даний час зберігаються у Вінницькому краєзнавчому музеї. Знайдені речі вказують на те, що тут жили люди стародавнього кам'яного віку.

Відомо, що люди завжди намагалися поселитися там, де було вдосталь води, світла і тепла. Якраз таким місцем і є місцевість, що понад річкою Мурашкою. На її схилах, що добре прогриваються сонцем, всього на відстані 400 метрів від села знайдено поселення передскіфського часу – це VIII-VII століття до нашої ери.

Вздовж річки на її берегах люди знаходять речі стародавніх слов'ян, які проживали тут у V-VI столітті уже нашої ери.

На жаль, наші археологи ніяких важливих розкопок навколо Політанок не робили, а роблять це теперішні «дикі» археологи-любители й знаходять тут усякі речі, в т.ч. й монети різного періоду, що вказують на роки існування на наших землях людей різних епох. Але назви свої наші поселення почали носити лише з XIII-XV століть.

Вперше у письмових архівних джерелах Політанки згадуються у XVI столітті. І вже у 1596 році, як пише у своїй книзі «Барське староство» Михайло Грушевський, коли землі наші належали Яну Замойському, Політанка (так називалось село у XVI столітті – А.Н.) була «...пожалована на право пожизненого владення для себя и своих жон...» шаргородським шляхтичам Очесальському (менша частина села) і Політанському. Згодом

Політанський викупив у Очесальського частину села за річкою, що, ймовірно, називалося «Галишов». З тих пір село Галишов зникає з карти місцевості, а залишається одна назва на честь володаря села по прізвищу Політанський – Політанка.

Після того, як місцевий шляхтич Політанський викупив у Очесальського поселення Галишов, це село назавжди загубило свою назву і вже ніколи не згадується в історичних джерелах. Але серед мешканців Політанок залишилася назва як топонім «Галишівка». Очевидно, це і є колишнє поселення (хутір) Галишов.

Столітня жителька Політанок Заяць Юстина Данилівна, (1906-2007 рр.) розповідала у свій час автору про топоніми, що здавна існують в селі, і серед названих автор почув назву «Галишівка». «Раніше, – згадувала Юстина Данилівна, – поселення це знаходилося неподалік греблі за річкою Мурашкою. Під час повеней вода дуже часто проривала дорогу і греблю, затоплюючи все навкруги. Мешканці Галишівки через це не мали змоги обробляти свої великі земельні масиви, тому їхні наділи землі ставали значно меншими і їх називали шматками. Тобто – кусок землі, шмат землі. Від цього й місцина ця, яка раніше називалася Галишівкою, стала називатися «Шматки»».

При «пожалованні» Яном і Томашем Замоївськими сіл місцевим шляхтичам Політанському і Очесальському їм приписувалася грошова сума: Політанка – 120 грив., Галишов – 100 гр.

Отже, легко зробити висновок: до приходу на наші землі Яна Замоївського (1579 р.), поселення Політанка і Галишов уже існували.

Відомо також, що Ян Замоївський не забудовував цих сіл. І не міг Замоївський передавати у користування село, якого ще не було. Отже, село існувало раніше. Але, на жаль, точної дати заснування села встановити неможливо. Вважається за правильне визначити початок заснування села з моменту постійного його існування, що вже не мало якихось «пауз» у своєму житті, тобто з першої письмової згадки. Це 1596 рік.

Від Кацмазова до Черновець землями і поселенцями, що на них знаходились, володів польський магнат Ян Замоївський. Вся Корчмаровська волость, що містилася у межиріччі Мурафи і Мурашки, з 1579 року належала йому. Після його смерті у 1605 році землі стали належати синові Яна Замоївського – Томашу Замоївському аж до 1638 року. У самому ж селі влада належала родині Політанських аж до 1669 року.

В роки турецького поневолення наших земель влада в селі, як і у всьому краї, належала ставленнику турків Петру Дорошенку до 1699 року.

На початку XVIII століття, а точніше з 1702 року, землі Шаргородщини стали належати польському роду Конєцпольських. Конєцпольські правили тут до 1748 року. На жаль, дізнатись хто панував у ці роки у Політанках, автору не вдалося, але з переходом влади на Шаргородщині до роду Любомирських, що відбулося у 1748 році, відомо, що селом правили аж до кінця XVIII ст. поміщики Фома Гарниш і Андрій Стрижновський.

Рід Любомирських (Станіслав, Георгій, Генріх) породичався із родиною Сосновських, і володіли нашими землями аж до 1839 року. Але політанський маєток після Ф. Гарниша у 1802 році перейшов у власність ротмістра російської армії Тржетецького. Новий власник скоро розорився, і політанські землі у 1817 році розкупили місцеві шляхтичі. Серед них виявився один із найзаможніших і скупив у них усі землі села Політанок. Його прізвище Кульчииковський. Новий поміщик побудував у селі маєток, і рід його правив тут аж до кінця XIX століття.

Коли у 1905 році революційно налаштовані селяни Політанок повстали проти місцевого поміщика, вимагаючи збільшення платні за роботу в полі, Кульчииковські збули свій маєток новому пану Червінському Антону Августовичу. З архівних даних нам відомо,

що станом на 1914 рік у Червінського числилося 981 десятина політанських земель, діяла гуральня, де виробляли спирт, на р.Мурашці працював водяний млин. Все це належало пану Червінському аж до подій Громадянської війни, а точніше – до 1919 року.

Радянська влада в Політанках вперше була проголошена ще в січні 1918 року, але через часті зміни різних влад, остаточно була встановлена в листопаді 1920 року. В січні 1921 року в Політанках почала діяти і сільська рада.

В різних кутках села силами радянського активу (комітет незаможних селян – КНС) організовувалися окремі колективні спілки, до яких входило по 5-7 дворів. У 1926 році таких спілок у Політанках утворилося чотири і один на хуторі Лісничівка, що належав до Політанської сільради. Згодом такі спілки стали називатися ТСОЗами (товариство спільного обробітку землі). Кожен ТСОЗ носив свою назву: «Зоря», «Щасливе життя», «Зелений гай», «Імені Кагановича» і хутірський «Імені Петровського». У 1929-1930-х роках на базі цих усіх ТСОЗів владою було примусово організовано колективні господарства (колгоспи). Всі вони носили таку ж назву.

Сільська рада тісно співпрацювала з місцевими активістами та членами КНС. У штат сільської ради входило дві одиниці – голова і секретар. Але рада опиралась на підтримку активу села з числа згаданих комсомольців та активної молоді. Слід пам'ятати, що роки існування СРСР – це була епоха, коли окремі люди, далекі від таланту чи здібностей, були такими потрібними владі – владоугодники. Часто безграмотні, безтолкові, бездарні – їм доручали печатку, виділяли кабінет, а часом і наган. Ось такі й правили країною.

Ніякого важливого для села рішення сам голова сільради особисто вирішити не міг. Потрібна була згода комітетчиків та комсомольців (комуністів на той час в селі ще не було).

До активу сільської ради входили молоді люди, далекі від політики, безграмотні. В Політанках й досі старожили згадують, хто очолював новостворені колгоспи. Це місцеві жителі: Смеричинський, Василь Поліщук та інші. Коли у 30-х роках малі колгоспи стали об'єднуватися, в селі утворилося спочатку два колгоспи і третій на хуторі. Колгосп «Зоря» об'єднався із колгоспом «Щасливе життя», а «Зелений гай» із колгоспом імені Кагановича. Об'єднаний колгосп «Зоря» очолив Смеричинський, а колгосп імені Кагановича – Поліщук. Обидва голови були не грамотними. Не вміли зовсім рахувати, а бухгалтерії, як такої, тоді зовсім ще не було. Всякі розрахунки виконував сам голова. Коли після жнив настала пора розподіляти зерно для працюючих колгоспників, то треба було наявне зерно зважити і поділити на кожного працівника. Голова Поліщук вирішив це питання простіше – дав команду видавати кожному працюючому по мішку... без всякої арифметики.

Цікавим історичним фактом з історії колгоспу імені Петровського є те, що колгосп на хуторі у 1940 році влада повністю виселила разом із майном, живністю і зі всіма колгоспниками на переселення у Бессарабію. Туди, в м. Акерман, кіньми їхали цілі сім'ї. Там обживалися, працювали, виростили урожай пшениці у 1941 році, але зібрати його не вдалося. У перші ж дні війни хуторяни Лісничівки майже всі повернулися додому.

30-ті роки важко далися селянам. Колективізація, штучно створений голодомор, репресії – все це прийшлося пережити. За роки Голодомору 1932-1933 років в Політанках загинуло з голоду у 542-х господарствах села майже 400 жителів. Списків, звичайно, ніхто не складав. Для порівняння скажемо, що за роки Великої Вітчизняної війни із п'яти сотень мобілізованих, загинуло 212 чоловік. В селі і загиблим на війні, і померлим з голоду встановлено пам'ятники.

У післявоєнному 1950-му році два колгоспи об'єдналися в один, який носив назву імені Кагановича. Тоді ж почалося будівництво цікавої рідкісної споруди. На річці Мурашка було побудовано греблю, на якій почалося будівництво гідроелектростанції для села.

В кінці 50-х років в країні проводилося об'єднання сільських рад і колгоспів з метою укрупнення їх. Політанки об'єдналися з Писарівкою, але не на довго. У 1961 році колгоспи роз'єдналися і політанківський став носити назву імені Суворова. Колгосп очолив Дробчак Олексій Михайлович.

У 1978 році господарство перейменовано на колгосп імені Петровського.

В роки незалежності України колгосп перейменовувався у КСП, КСГП, СВК. Згодом місцеве основне господарство носило назву – СТОВ «Політанківське».

В даний час землі політанських пайовиків орендує ФГ «Врожайне», яке очолює виходець із села Анатолій Павлович Дідик.

Дідик Анатолій Павлович

9 січня 1970 року в Політанках в сім'ї колгоспників Павла Степановича та Марії Павлівни Дідиків народився син Анатолій. З раннього дитинства селянський син навчався цінувати нелегкий хліборобський труд. Змалечку допомагав батькам по господарству, доглядав менших брата Сергія та сестру Людмилу, виглядав із школи старшу сестру Оксану. І вчився. Вчився, бо розумів, що лише завдяки своїм знанням зможе полегшити працю не лише своїм батькам, а й багатьом людям в селі.

В 1985 році закінчив Політанківську восьмирічку, а в 1987 – Березівську середню школу з срібною медаллю. В цьому ж році вступає до Вінницької філії Української сільськогосподарської академії. Навчання довелось перервати через службу в лавах Радянської Армії. Служив у Ленінградській та Горьковській областях Російської Федерації. Після демобілізації продовжив навчання і вже у 1993 році закінчив Вінницький сільськогосподарський інститут за спеціальністю «Вчений агроном».

Трудову діяльність розпочав на посаді головного агронома КСП ім. Котовського в с. Руданському, де працював 2 роки. Потім ще 3 роки працював агрономом по захисту рослин.

У січні 1998 року організував фермерське господарство «Врожайне», в обробітку якого було 3,5 га землі.

На сьогоднішній день обробляє 2800 га землі на території Політанківської, Слободо–Шаргородської та Лозівської сільських рад. Протягом багатьох років господарство входило до п'ятірки кращих сільгоспідприємств району.

У «Врожайному» працюють 120 основних працівників і ще біля 30-ти – сезонних.

Анатолій Павлович має досить велике громадське навантаження. Він є депутатом Шаргородської районної ради 3-х скликань, заступник голови Асоціації фермерів та приватних землевласників Вінницької області, виконував обов'язки позаштатного радника голови обласної державної адміністрації Мовчана І. М.

Дідик Анатолій Павлович постійно допомагає своєму рідному селу. Впорядкування доріг, лісосмуг, обладнання території Будинку культури, ремонт будівлі сільської ради, ремонт приміщення, відведеного для сільського ФАПу, допомога у ремонті школи – все це вимагає значних матеріальних витрат. Крім того, ФГ «Врожайне» щорічно закуповує до Нового року подарунки сільським дітям, першокласники отримують подарунки на

1 вересня, а випускники – на свято останнього дзвоника. Не забуває Анатолій Павлович і людей старшого віку. Щороку інваліди та самотні отримують продуктові набори до Дня людей похилого віку, до Дня інваліда, до Дня Перемоги та ін.

ФГ «Врожайне» намагається брати участь у всіх запланованих сільською радою роботах.

За сумлінну працю на благо України Анатолій Дідик нагороджений медаллю «20 років Незалежності України» і 25 грамотами обласної та районної адміністрацій та рад.

У Анатолія Павловича чудова дружна сім'я, яка підтримує його у всіх гарних починаннях. Дружина, Тетяна Василівна, працює бухгалтером-касіром у ФГ «Врожайне». Донька, Юлія, здобуває спеціальність аграрного менеджера у Вінницькому національному аграрному університеті. Син Олександр – учень 8 класу Слободо – Шаргородської СЗШ I-II ступенів.

Дробчак Олексій Михайлович

Народився Олексій Михайлович Дробчак 30 березня 1928 року в селі Джурин. Закінчив у 1950 році Джуринську середню школу і зразу ж поступив на навчання у Копайгородський сільськогосподарський технікум, який закінчив у 1954 році й одержав диплом агронома.

Далі молодий спеціаліст Дробчак Олексій працював агрономом у Тернопільській області, потім – у с. Політанки, с. Джурин. За добре налагоджену організаторську роботу серед колгоспників згаданих сіл районна влада у 1962 році рекомендувала загальним зборам колгоспників колгоспу імені Суворова с. Політанки на посаду голови колгоспу. З цього часу Дробчак О.М. очолював дане господарство аж до 1990 року.

У 1964-1969 роках Дробчак заочно навчався і успішно закінчив Уманський сільськогосподарський інститут. Очолюване ним господарство у 70-х роках минулого століття щорічно добивалося високих показників у рільництві та тваринництві. Колгоспна каса щорічно поповнювалася мільйонними прибутками. Політанський колгосп мав можливість виділяти кредити іншим колгоспам нашого району.

За роки керівництва колгоспом Дробчаком О.М. силами господарства будувалися господарські та соціально-культурні об'єкти. А саме: цілий комплекс молочнотоварних ферм, дві свиноферми, кормоцехи для них, різні складські приміщення, зерновий тік під накриттям, сучасна майстерня з кран-балкою та різними металорізучими станками, будинок механізаторів із сучасною їдальнею та побутовою кімнатою і кімнатою для відпочинку. Було побудовано також кормовий двір із сінажною баштою, вівчарню, птахоферму, телятник для вирощування нетелів. Побудовані під'їзні дороги до всіх господарських об'єктів, а також побудовані та відремонтовані усі вулиці села, а до свиноферми силами колгоспників побудовано шосейну дорогу.

В Політанках з'явилися два нові 2-поверхових житлових будинки для спеціалістів колгоспу та службовців села. Запрацював новозбудований медпункт, дитячий садок,

На збиранні зернових. Голова колгоспу ім. Петровського Дробчак О.М., бригадир Кащук С.З., головний агроном Бойко В.Р. Фото зроблене кореспондентом «Літературної газети» Т. Баженовим

будувалося нове приміщення сучасної школи, відкрито пам'ятник загиблим у Великій Вітчизняній війні воїнам-односельчанам, «виросло» нове приміщення контори колгоспу.

За досягнуті успіхи у сільськогосподарському виробництві голову колгоспу Дробчака Олексія Михайловича нагороджено Орденом Трудового Червоного Прапора, медалями «За доблесний труд», «За трудові досягнення», а також срібною медаллю ВДНГ СРСР.

Германюк Володимир Антонович

Володимир Антонович Германюк народився 7 травня 1940 року в селі Політанки в сім'ї вчителів. Закінчив Березівську десятирічку у 1957 році. Зразу ж після закінчення школи вступив до Браїлівського ПТУ за спеціальністю «електрик», яке закінчив у 1959 р. Три роки служив у лавах Радянської Армії. Після демобілізації працював електриком на Політанківській ГЕС.

У 1964 році вступив до Черкаського педагогічного інституту, який закінчив у 1970 році. Зростаючи у сім'ї педагогів, він настільки полюбив цю професію, що все своє подальше життя присвятив навчанню та вихованню дітей. З 1967 року працював учителем хімії та біології, а з 02.02.1975 р. по 01.09.2008 р. – директором Політанківської школи.

Під його керівництвом та за рахунок місцевого колгоспу проводилось будівництво нової школи, яка ввійшла в експлуатацію у 1990 році. Навчальний заклад директор завжди утримував у зразковому порядку. За час керівництва Володимира Антоновича школа вважалась однією з кращих шкіл району.

З пічного опалення школу перевели на водяне. З його ініціативи до школи підведено автономний водогін, облаштовано музейний куточок, переобладнано майстерні.

Володимир Антонович – людина, яка жила не тільки проблемами школи, а й усього села. За власний кошт відремонтував колодязі по центральній вулиці села. Постійно допомагав односельчанам в утриманні сільського кладовища та братської могили.

Випускники школи досягли значних успіхів у житті. Наприклад: Заяць Віктор Мефодійович – кандидат сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник інституту аграрної економіки УАН, завідуючий відділом інституціональної політики при Адміністрації Президента України. Він є заступником Голови громадської ради при Держкомземі України. Дідик Анатолій Павлович – керівник фермерського господарства «Врожайне», позаштатний радник губернатора та інші.

А ще багато випускників стали вчителями, військовослужбовцями, інженерами та просто щирими працюючими людьми.

Помер Володимир Антонович 23 березня 2013 року, залишивши в душах рідних, друзів, всіх своїх колег, учнів та односельчан негасимий біль втрати.

Кордонська О.М.

Смалюх Ольга Віталіївна

Народилася Ольга Смалюх 10 лютого 1989 року в с. Політанки. Навчалася у місцевій школі, а після закінчення дев'яти класів продовжила навчання у сусідній Березівській середній школі. Здобувши у 2006 році середню освіту, Ольга Смалюх в цьому ж році стає студенткою Вінницького Національного аграрного університету, де у 2011 році здобула вищу освіту за спеціальністю інспектора-агронома. Потім Ольга Віталіївна продовжила навчання у цьому ж університеті на заочному відділі й здобула ще одну спеціальність – менеджера-економіста.

Після закінчення стаціонарного навчання, Ольга Смалюх з 2011 року приступила до роботи у Державній карантинній інспекції Вінницької області. Згодом, у 2013 році, Ольга Віталіївна – начальник відділу дозвільної системи управління державного нагляду

Державної фітосанітарної інспекції Вінницької області, де працює й в даний час.

Свій талант народного умільця Ольга Смалюх проявила ще навчаючись у Березівській школі. Але з живописом Оля знайома ще з дитинства, адже у її сім'ї майже усі займалися і малюванням, і вишиванням. Але щоб для своїх незвичайних картин використовувати звичайне насіння, крупу чи зерно різних сільськогосподарських культур – гречку, кукурудзу, ячмінь, мак, люцерну, фарбований рис тощо, такого ще ніхто в селі не бачив і не робив.

Живописні картини Ольги Смалюх незвичайно красиві. Цю красу сьогодні можна побачити і в сільському музеї при Будинку культури, і в районному музеї образотворчого мистецтва, і на виставках у районному центрі та області.

Навіть не віриться, що картини Ольги Смалюх не мальовані, а висіяні її умілими руками на полотні.

РАХНИ-ЛІСОВІ

Село розкинулось на рівнинному плоскогір'ї Волино-Подільської височини у середній течії р. Південний Буг. Тут найвища точка над рівнем моря у Шаргородському районі. Життя людей у цій місцевості відмічено дуже і дуже давно. Про це свідчать різні археологічні знахідки.

Цікаве походження назви Рахнів. В селі існують декілька різних легенд про виникнення і назву села. Але всі вони сходяться на тому, що вона походить від імен людей, які мали певне відношення до цієї місцевості. Це і Рахним, і Рахнир, і Рахман, але найвірогіднішим ім'ям, від якого і названо село, це прізвище власників земель цієї місцевості – Рахновські. Про це йдеться в описі Брацлавського замку за 1545 рік, де згадуються шляхтичі із прізвищем Рахновські. Ймовірно, що Рахновські й заснували у XVI столітті село.

Володарі рахнянських земель змінювались. Ними були спочатку українські феодала Рахновські, Кішки, Острозькі та інші. Але в роки засилля у нашому краї поляків власниками місцевості ставали магнати Замойські, Конецпольські, Потоцькі, Валевські, Любомирські, Урбановські. Останнім поляком, який володів Рахнами, був Адам Домбровський. Після цього і вже до подій 1917 року село належало російському князю Петру Балашову.

За часів Балашова у Рахнах сталися великі зміни. Через село була прокладена залізниця, яка дала змогу селянам Рахнів заробляти на прожиття, а потім рахняни, завдячуючи залізниці, могли повніше побачити та освоювати навколишній світ.

Цією місцевістю, де розмістилися Рахни, проходив так званий Кучманський шлях, або бита дорога, по якій дуже часто татари робили свої грабіжні набіги на наш край. Можна тільки уявити, як страждало село від нападів татар, які часом по кілька разів на рік раптово з'являлися тут. Через це село то зникало, то відновлювалося знову. Один з таких набігів зафіксував власник села Томаш Замойський у 1626 році. З тих пір село з карти Поділля уже не зникало, більше того, Рахни йменувалося містечком.

У роки Визвольної війни українського народу під керівництвом гетьмана Богдана Хмельницького у селі під керівництвом місцевого селянина Олекси Волошина був створений Рахнівський курінь. Заснування цього бойового загону, що входив до складу Брацлавського полку, відбувалося у 1649 році.

У XVIII столітті село було охоплено гайдамацьким рухом. Селяни Рахнів були очевидцями страшних мук, яких зазнали повстанці під керівництвом І. Гонти, якого ляхи везли закованого у клітці з Умані через Брацлав, Шпиків аж до Сербів.

Рахняни ніколи не були осторонь боротьби проти гнобителів і загарбників. Особливо ця боротьба проявилася у 20-х роках минулого століття. Радянській владі дуже нелегко доводилося встановлюватися. Тут як і в роки хмельниччини і гайдамаччини організувалися повстанські загони, якими керували місцеві селяни, котрі не бажали коритися Московській владі. Таких влада тоді називала бандитами. В даний час, коли для істориків

Пам'ятний знак села

та краєзнавців відкрилися таємні архіви КДБ колишньої держави – СРСР, повстанці тих років занесені до списків захисників Української Народної Республіки, які боролися за самостійну Україну ще у 20-х роках ХХ століття. Названі й керівники цих повстанських загонів. Тепер їх називають провісниками волі. Це – місцеві жителі Леонтій Черногуз, Микола Білявський, Михайло Куцій, Пилип Онуфрійчук та інші.

В Рахнянській волості остаточно радянська влада встановлена в листопаді 1920 року. Тоді ж відновив свою постійну діяльність Комітет Незаможних Селян (КНС), який очолив Федось Онуфрійчук.

12 січня 1921 року в Рахнах-Лісових на сходці села було обрано сільську Раду, яку очолив Максим Тодошак. Сільська рада і комнезамівці разом виконували найголовніше завдання – розподіляли між селянами панські землі.

Тоді ж, навесні 1921 року, у цій місцевості було створено Рахнянсько-Шпиківський радгосп. Завідуючим радгоспу влада призначила Олексія Лапіна.

Згодом серед селян почали створюватися Товариства Спільного Обробітку Землі (ТСОЗ), які стали першими прообразами майбутніх колгоспів.

Створювалися також інші різні товариства: споживче, черепичне, гончарне, ковальське та ін. Зростання курстарного та сільськогосподарського виробництва сприяло тому, що у березні 1928 року у Рахнах-Лісових було відкрито базар (торговицю), яка діяла по п'ятницях і діє й до сьогодні.

У 30-х роках минулого століття село зазнало лиха колективізації, штучного голодомору, репресій. Тільки за роки голодомору 1932-1933 рр. в селі з голоду померло понад 1500 осіб. Це найбільший, найстрашніший показник в районі. Та не тільки в районі. Для порівняння наведемо інші цифри: за роки Вітчизняної війни 1941-1945 рр. загинуло 338 рахнян...

У післявоєнні роки село стало стрімко відбудовуватись: тут відновили і розпочали свою роботу багато різних організацій та підприємств. Серед них – сільська рада, колгоспи, радгосп, МТС, елеватор, нафтобаза, плодозавод, військова частина № 94036, різні склади, в селі запрацювала лікарня, школи, дитячі будинки, клуб і бібліотеки, пошта, побутокмбінат, ССТ та інші організації. Скрізь працювали люди, віддаючи роботі свій талант, знання, навички, здібності, а найголовніше – здоров'я.

Село пам'ятало і пам'ятає таких.

Ксенишин Василь Васильович

В березні 1960 року рішенням загальних зборів об'єднаного колгоспу ім. Сталіна с. Рахни-Лісові було приєднано господарство колгоспу з усім рухомим і нерухомим майном та землею до радгоспу. Загальна кількість землі у радгоспі зросла до 3225 гектарів. Під садами було зайнято близько половини земель. Керівництво радгоспом було покладено на Ксенишина Василя Васильовича.

Василь Васильович народився 15 березня 1912 року. На його долю випали важкі роки становлення радянської влади, роки війни, яку він пройшов з 1941-го по 1945-й рік. Пройшов не без проблем. Додому повернувся інвалідом 2 групи. Але демобілізований солдат зумів проявити свої організаторські здібності,

які проявлялися ще на роботі в комсомолі, і влада таку людину не могла не помітити. Ксенишин В.В. був призначений директором Рахнянського радгоспу ім. 9-ї Кримської кавалерійської дивізії. Диплом агронома одержав, закінчивши у 1960 році Одеський сільськогосподарський інститут.

Новий директор розпочав свою діяльність із розширення допоміжних підприємств радгоспу. Будувалися цехи технічної переробки фруктів, різні склади, пилорама та ін. Закуплялась різна сільськогосподарська техніка. Поряд із садівництвом розвивалося рільництво, тваринництво, городництво, бджільництво.

За врожайністю яблук рахнянський радгосп посідав одне із перших місць в Україні. Продукція радгоспу відправлялася в Москву, Київ, Ленінград, полярникам, китобійним флотиліям та ін.

Директор радгоспу Ксенишин Василь Васильович за високі досягнення у радгоспному виробництві був нагороджений найвищою нагородою країни – орденом Леніна.

Ксенишин В.В. працював директором радгоспу з 1960-го по 1971-й рік. Він був людиною військовою, дисциплінованою, добре знався на сільському господарстві. Намагався у нелегкі відбудовчі роки відродити славу Рахнів-Лісових, славу радгоспу. Тут він проявив себе як здібний, ініціативний, вимогливий керівник, користувався авторитетом і повагою серед робітників радгоспу і трудівників району.

Будучи вже на пенсії, Василь Васильович не міг просто сидіти, склавши руки. Свої знання агронома він віддавав, доглядаючи за відомим на всю округу рахнянським парком. Гарно доглянуті вікові дерева та кущі й донині є чудовою окрасою села.

Помер Ксенишин Василь Васильович 5 листопада 1984 року й похований у Рахнах-Лісових.

Віхор Іван Костянтинович

Народився Іван Костянтинович Віхор у 1926 році в с. Підлісне Чернігівської області. У 1943 році сімнадцятирічний Іван Віхор уже брав участь у боях з гітлерівцями, визволяючи країну і Європу. Закінчив війну Іван Костянтинович 9 травня 1945 року. Зразу ж після закінчення війни молодого та енергійного хлопця було направлено на навчання. Він пройшов шаблі комсомольської і партійної роботи.

Доля закинула молодого агронома на Поділля в Рахні-Лісові. Тут він працював у радгоспі агрономом. Потім був обраний секретарем партійної організації, яка й рекомендувала його на посаду директора радгоспу. Новий директор – агроном по професії, продовжив добрі справи свого попередника Ксенишина В.В., і слава про рахнянський радгосп

розлетілася чи не по всьому Союзу.

Слід відмітити, що у 70-80-х роках минулого століття питання сільського господарства було у центрі уваги держави. Селянам надавались усякого роду допомоги, кредити та пільги. Колгоспи і радгоспи забезпечувались новою сільськогосподарською технікою, мінеральними добривами, паливно-мастильними матеріалами, різними будівельними матеріалами тощо. Одержували таку допомогу і в Рахнах-Лісових. Треба було тільки вміло і вчасно використовувати все те, що надходило від держави. Вмілий

керівник, досвідчений агроном І.К. Віхор зумів це зробити, і, як результат, а він був цілком закономірним: радгосп ім. 9-ї Кримської кавалерійської дивізії став одним із кращих господарств у нашому районі, області, країні. Значно зросла урожайність зернових ьтехнічних культур, збільшилось виробництво молока і м'яса. Але найвагоміший прибуток для господарства надходив від садівництва.

Завдячуючи вагомим прибуткам господарства, вмілий керівник Віхор І.К. розпочав великий обсяг будівельних робіт. Створений великий колектив будівельників із 70-ти чоловік під керівництвом виконроба Григорія Мойсейовича Хоменка не мав перепо-чинку. У тих роках керівництво радгоспу приділяло усім галузям певну увагу. Так, до молочнотоварної ферми побудували шосейну дорогу, збудували два корівники на 200 голів кожен, два телятники, великий свинарник, кормовий двір, де розмістилися жомові та силосні ями, навіс на великий запас сіна, водонапірні башти та ін. Для самих працюючих збудовано прекрасний будинок тваринника, де діяли пральня з пральною машиною, душова, кімната для відпочинку з телевизором та бібліотекою. Для працюючих створювалися усі побутові умови.

Така ж увага приділялася й механізаторам радгоспу. Для їх потреб збудовано чудову механічну майстерню з різними відділеннями, навіс для зберігання 50-ти одиниць різної техніки, гаражі на 60 автомобілів, АЗС, пожежне депо з машиною та ін. Для відпочинку робітників збудовано будинок механізатора і, як скрізь, до майстерні була прокладена шосейна дорога-бруківка.

Люди в селі приємно усміхались, вітаючись із своїм директором. Деякі промовляли: «...Віхор, як вітер, встигає усюди. Допоможи йому, Боже».

І правда, було чому радіти рахнянам.

Ті роки в народі названі «золотими роками». І це дійсно так. Для полеводів було збудовано великий зерноочисний комплекс. Для садоводів – цехи товарної переробки плодів, цех по виготовленню тарних ящиків, винний цех із двома великими пресами, прокладено бруківку до цехів. Для приїжджих побудовано два гуртожитки по 200 ліжок кожний. Було збудовано і введено в дію банно-пральний цех і їдальню на 420 місць одночасно. Для потреб будівництва у селі та в інших радгоспах області при рахнянському радгоспі було збудовано два цехи по виготовленню залізобетонних виробів. Для працюючих у господарстві збудовано і здано в експлуатацію три 2-поверхових багатоквартирних будинки, а посеред села виріс чудовий красень – Будинок культури. Рішенням керівництва радгоспу усім працівникам Будинку культури виділялася заробітна плата із бюджету господарства. Відчутну допомогу від радгоспу одержували школи, дитячі будинки, лікарня та інші організації. Завдячуючи безпосередньому доброму контакту директора радгоспу Віхора І.К. і голови сільської ради Рильського Семена Львовича село Рахни-Лісові у 70-80-х роках дійсно процвітало.

Держава високо оцінила заслуги самого директора і нагородила Івана Костянтиновича орденами Трудового Червоного прапора (1976 р.), «За заслуги» (1982 р.). Йому присвоєно почесне звання «Заслужений садовод України».

Крім того, що Іван Костянтинович вміло і постійно керував потужним господарством, його ніхто не звільняв від обов'язків чоловіка, батька та господаря дому. В цьому йому завжди допомагала його дружина Катерина, розуміли його і син Віктор, і дочка Валентина. У 1986-му році Івану Костянтиновичу виповнилось 60 літ і він пішов на заслужений відпочинок. І тепер радують дідуся четверо онуків, троє правнуків, коли відвідують його у Рахнах.

Семенюк Анатолій Іванович

Народився Анатолій Іванович Семенюк 14 липня 1949 року в селі Плебанівка Шаргородського району. Батько Іван Степанович працював слюсарем на Соснівському цукровому заводі, мати, Надія Семенівна – учителька Плебанівської школи. Згодом батько одержав квартиру від заводу і сім'я переїхала у Соснівку.

Після закінчення Соснівської восьмирічної школи Анатолій Семенюк навчався у Казанському механіко-технологічному технікумі. Отримавши диплом, був направлений на роботу у білоруське місто Полоцьк.

Відслужив в армії. Потім працював теплотехніком Соснівського цукрового та інженером Рахнянського консервного заводів. Без відриву від виробництва закінчив Уманський сільськогосподарський інститут.

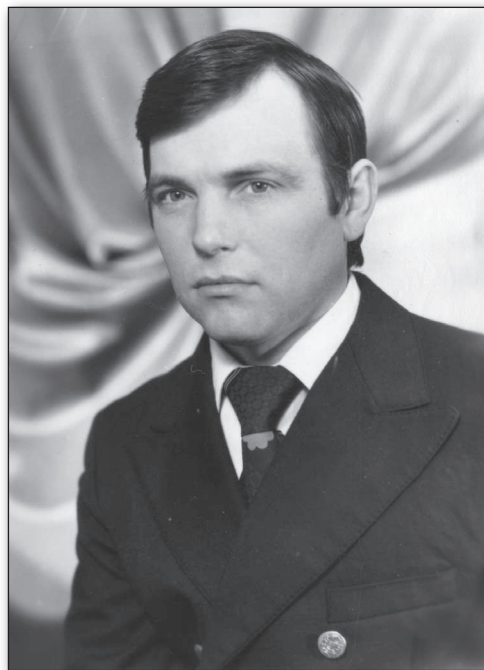
З 1979 року Анатолій Семенюк працював на керівних посадах у радгоспі імені 9-ої Кримської кавдивізії с. Рахни-Лісові Шаргородського району. 1986 року призначений директором цього ж радгоспу.

В часи горбачовської перебудови, коли село обмежували у коштах та фондах, Семенюк старався витримувати лінію своїх талановитих попередників Ксенишина і Віхора. Радгосп не зменшив виробництва продукції, і садівниче господарство було в числі передових. Робітники розуміли свого директора, знали, що старається для загального добра. І новий директор Семенюк працював, не покладаючи рук. Світанками уже був на багатьох об'єктах свого багатогалузевого господарства, а вечорами підсумовував зроблене за день. Тому, що знав – послаблення догляду за плодоносним садом – неприпустиме. Директор створював у колективі таку атмосферу, щоб кожен працівник був зацікавлений у цьому, продовжував будувати різні об'єкти виробничого і соціального призначення, як і його попередник.

Радгосп імені 9-ої Кримської кавалерійської дивізії с. Рахнів-Лісових давно прописаний у павільйоні «Садівництво» виставки досягнень народного господарства у Москві. Найсміливіші здобутки вітчизняного і зарубіжного садівництва проходили тут випробування, знаходили тут прописку. Карликові яблуні і контейнерне збирання плодів, районовані сорти і експерименти вчених не обходилися без участі рахнянських садоводів.

Керівництво держави запримітило вмілого і талановитого керівника і організатора. Анатолію Івановичу запропонували гідне підвищення. 1991 року він затверджений першим заступником генерального директора виробничого об'єднання «Вінницясадвинпром», а згодом його генеральним директором. 29 березня 1998 р. обраний депутатом обласної ради від Шаргородського виборчого округу №30. «Буде жити село – буде жити держава» – таке життєве кредо Анатолія Івановича Семенюка.

Нелегкі то були роки для новоствореної держави України, нелегко було новому керівнику великої корпорації «Вінницясадвинпром». В таких умовах генеральному директору треба було шукати нові шляхи економічного зростання, щоб вийти з кризи з найменшими втратами і врятувати садівництво від катастрофи. Семенюк зумів знайти такі шляхи і врятував садівничу галузь Вінниччини.

Держава високо оцінила його вклад у розвиток корпорації, нагородивши Анатолія Івановича Семенюка орденом «За заслуги» III ступеня і медаллю «Знак пошани». Йому присвоєно звання «Заслужений працівник сільського господарства України». Його ім'я включене до біографічно-енциклопедичного збірника «Агропромисловий комплекс України».

Сьогодні у Вінницькому об'єднанні працюють закохані в свою справу люди, котрі чудово розуміють, що тільки в любові, мирі і злагоді шумітимуть і плодоноситимуть сади, битимуть вічні кришталеві джерела, усміхатимуться діти, багатшою буде наша мо-лода держава. Велика заслуга в цьому і їхнього керівника Анатолія Івановича Семенюка.

Пірус Тетяна Петрівна

Народилася 7 квітня 1956 року у м. Вінниці в сім'ї робітників. Батько – Пірус Петро Андрійович – на той час працював ковалем 6-го розряду на Вінницькому заводі тракторних агрегатів. Мати – Пірус Марія Макарівна (дів. Неприсяжна) – працювала швачкою на Вінницькій швейній фабриці ім. Володарського. Батьки та їх пращури (з другої половини XVIII) – уродженці села Рахни-Лісові Шаргородського району Вінницької області.

У 1963-1973 роках Тетяна Пірус навчалась у Вінницькій СШ №1 ім. М.І. Пирогова (з поглибленим вивченням англійської мови), яку закінчила із золотою медаллю. У шкільні роки займалася спортом, народними танцями, музикою, краєзнавством, очолювала шкільний історично-краєзнавчий клуб, міський пошуково-краєзнавчий загін при Вінницькому палаці піонерів. Далі було студентське життя. У 1973-1977 рр. Тетяна Пірус навчалась у Вінницькому державному педагогічному інституті ім. М. Островського. Закінчила історичний факультет названого навчального закладу з відзнакою за спеціальністю «Історія», їй було присвоєно кваліфікацію вчителя історії та суспільствознавства.

За державним направленням Пірус Т.П. працювала за фахом у 1977-1979 рр. вчителем у Браїлівській СШ №1 Жмеринського району Вінницької області.

Викладала історію у Вінницькому педагогічному училищі (1979-1982 рр.). Одержала рекомендацію Вченої ради Вінницького державного педагогічного інституту для складання іспитів до аспірантури. У травні 1982 року успішно склала іспити та вступила до очної аспірантури Українського науково-дослідного інституту педагогіки АН УРСР (м. Київ), яку закінчила у 1986 році за спеціальністю «Методика викладання історії». Закінчивши аспірантуру, Тетяна Петрівна з вересня 1986 року почала працювати асистентом та старшим викладачем кафедри історії СРСР та УРСР, з 1991 року – старшим викладачем кафедри історії України, з вересня 2006 року – старшим викладачем кафедри етнології (за сумісництвом). У 2006 році призначена завідувачем навчально-наукової лабораторії з етнології Поділля Інституту історії, етнології і права ВДПУ ім. М. Коцюбинського. На цій посаді працює по сьогодні. Читала навчальні дисципліни: «Методика викладання історії», «Методика викладання суспільствознавства», «Історія України», «Основи педагогічної майстерності». Керувала курсовими, дипломними, студентськими науковими роботами. Розробила п'ять авторських програм спецкурсів з педагогіки та етнології, які читала для майбутніх учителів історії та учителів молодших класів.

Т.П. Пірус автор понад 120-ти наукових публікацій з історії, педагогіки, краєзнавства, психології, етнології. У 2008 році у співавторстві написала шкільний підручник

з історії, який був визнаний найкращим в Україні та одержав перше місце на конкурсі МОН України: Струкевич О.К., Романюк І.М., Пірус Т.П. Історія України: підручник для 8-их класів загальноосвітніх навчальних закладів. К. Грамота, 2008. – 272 с.

У 2008 році Т.П. Пірус включена до Всеукраїнського банку даних про незалежних експертів Інституту інноваційних технологій і змісту освіти МОН України.

У 1993 році стала співзасновником і директором Української дівочої гімназії імені Лесі Українки, яка діяла при ЗСОШ №3 ім. М. Коцюбинського м. Вінниці. Працювала її директором до 2003 р. на громадських засадах. У гімназії у вихідні дні безкоштовно навчалися дівчата з шкіл м. Вінниці та Вінницького району.

У 2007 році Пірус Т.П. стала співорганізатором і співзасновником Всеукраїнського свята народного мистецтва «Великодня писанка», яке при підтримці Міністерства культури проводиться у Вінниці раз на три роки (2007, 2010, 2013). Автор поетичної збірки «Присягаю» (2004 р.) та книжечки для дітей «Дажбожа Україна» (2008 р.).

Сприяла створенню етнографічного музею при Будинку культури с. Рахни-Лісові (2007 р.). Співорганізатор Всеукраїнської виставки «Мистецтво одного села: Рахни-Лісові» (Київ, 2011 р.).

Делегат міжнародних з'їздів писанкарів: другого (Коломия, 2002 р.), третього (Космач, 2007 р.) та четвертого (Космач, 2008 р.). Учасник понад 40-ка міжнародних, всеукраїнських, обласних виставок народного мистецтва. З 2009 року – член Національної спілки майстрів народного мистецтва України (НСМНМУ), заступник голови Вінницького обласного осередку НСМНМУ. З 2010 р. – член Національної спілки журналістів України.

Тодошак Олег Володимирович

Тодошак Олег Володимирович народився 30 травня 1975 року в с. Рахни-Лісові Шаргородського району, що на Вінниччині, в сім'ї службовців.

В 1982 році пішов у 1 клас Рахнянської загальноосвітньої школи №1, яку закінчив в 1992 році зі срібною медаллю. Після закінчення школи у 1992 році вступив до Одеського державного університету ім. І.І. Мечникова на юридичний факультет, який закінчив у 1997 році. В цьому ж році вступив до аспірантури на денну форму навчання (кафедра адміністративного і фінансового права). У 2001 році, успішно закінчивши аспірантуру, захистив кандидатську дисертацію на тему «Служба в мирних органах України (адміністративно-правовий та соціально-правовий аспекти)» та отримав науковий ступень кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – територія управління; адміністративне право і процес; фінансове право.

Навчаючись в аспірантурі, Тодошак О.В., працював помічником ректора юридичного інституту ОДУ ім. І.І. Мечникова з 1997 по 2002 рік, а згодом – помічником ректора Одеської національної юридичної академії.

Захистивши кандидатську дисертацію, Олег Володимирович став працювати асистентом кафедри адміністративного і фінансового права, а з 2002 року – доцентом цієї ж кафедри ОНЮА. В цьому ж році був призначений на посаду декана факультету заочного та очно-заочного навчання, де працював до 2007 року.

За особистий вагомий внесок у розвиток юридичної науки і освіти, підготовку висококваліфікованих фахівців юридичної справи та високий професіоналізм Тодошак Олег Володимирович нагороджений Почесною грамотою голови Одеської обласної державної адміністрації (2006 рік). У 2004 році йому присвоєно вчене звання доцента кафедри адміністративного і фінансового права ОНЮА.

Олег Володимирович брав активну участь у будівництві православного храму с. Рахни-Лісові та храму Святої Мучениці Тетяни м.Одеса, за що був відзначений орденом Української Православної Церкви Святого Рівноапостольського Великого князя Володимира III (2012 рік).

У 2007 році був обраний на посаду директора Інституту підготовки професійних суддів Одеської національної юридичної академії.

За активну участь у підготовці кадрів для судових органів в національній школі суддів України Тодошак О.В. отримав подяку ректора В.Т. Маляренка (2011 рік), також був нагороджений почесною відзнакою Вищої Ради юстиції за вагомий внесок у розвиток юридичної науки, освіти та практики, розбудову правової системи України та утвердження верховенства права (2011 рік).

В жовтні 2013 року Тодошака О.В. було обрано деканом Судово-адміністративного факультету Національного університету «Одеська юридична академія».

За високі досягнення в організації навчального процесу, плідну науково-педагогічну діяльність та вагомий внесок у розвиток Одеської національної юридичної академії нагороджений Почесною відзнакою II ступеня ОНЮА та рядом інших нагород.

Виконуючи свої посадові обов'язки, він підготував та опублікував понад п'ятдесят наукових праць, серед яких чотири монографії (три з них опубліковані у співавторстві та з грифом МОН України).

Тодошак Олег Володимирович бере активну участь у громадському житті Вінниччини, де народився, зокрема села Рахни-Лісові, Рахнянської середньої загальноосвітньої школи №1.

Одружений, є батьком двох дітей. Проживає у м.Одеса.

Шуткевич Віктор Анатолійович

Народився 30 травня 1975 року в селі Рахни-Лісові Шаргородського району Вінницької області. В 1992 році закінчив Рахнівсько-Лісову СЗШ I-III ступенів №1 з відзнакою. З 1992 по 1997 рік навчався в Житомирському Національному агроєкологічному університеті за спеціальністю «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності підприємств», який закінчив із відзнакою.

З 1997 року по 2001-й рік Шуткевич В.А. – асистент кафедри економічного аналізу Житомирського Національного агроєкологічного університету та аспірант кафедри економіки АПК Національного аграрного університету.

З 2001-го по 2002 рік навчався в Державному університеті Джексона (США) за стипендією Державного Департаменту зовнішніх справ США за напрямком «Бізнес та маркетинг».

З 2002 по 2007 рік – менеджер проектів при Посольстві США в Україні. З 2007 року по сьогоднішній день Шуткевич В.А. – заступник директора Швейцарського бюро співробітництва, як представництва Міністерства закордонних справ Швейцарії та Міністерства економіки Швейцарії в Україні. Сфера компетенції: аграрні ринки та торгівля, розвиток малого та середнього бізнесу, міжнародна економічна співпраця. Володіє українською, російською, англійською та німецькою мовами. Проходив стажування та навчання в США, Великобританії, Швейцарії, Канаді та Німеччині. Одружений, має доньку та сина. Проживає в місті Києві.

Гуляєва Наталія Юріївна

Техніка виконання художніх творів Наталії Гуляєвої – витинанки. Це один із видів українського народного декоративного мистецтва, що має глибокі й багаті традиції. Їх використовували для прикрашання житла та створення цим домашнього затишку.

Вміло продовжує народні традиції учитель образотворчого мистецтва та художньої культури Рахнівсько-Лісової СЗШ I-III ступенів №1, народна майстриня

Наталія Гуляєва-Смагло. Народилась вона 20 квітня 1978 року в Таганрозі, згодом родина переїхала до Дніпродзержинська, де їй пощастило навчатись у школі з художнім ухилом. Закінчила Одеський державний педагогічний університет ім.К.Д.Ушинського (художньо-графічний факультет). Зараз проживає в Рахнах-Лісових, займається живописом, графікою, батиком, петриківським розписом, але зі всіх видів народної творчості перевагу надає витинанці.

В школі, окрім звичайних уроків, також функціонує студія образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва «Пролісок», де займаються діти з 1-го по 11-й клас і пані Наталя веде заняття за програмою художніх шкіл.

Гарною традицією вже стали майстер-класи по витинанню у Вінницькому державному педагогічному університеті ім. М. Коцюбинського, куди майстриню запрошують щороку на дні народознавства, та у Вінницькому обласному інституті післядипломної освіти педпрацівників. Майстриня ілюструє дитячі книги та уже багато років малює до всеукраїнської дитячої газети «Долоньки».

Свою першу персональну виставку художніх робіт, яка відбулася в Шаргородському районному музеї образотворчого мистецтва у 2000 році, Наталя Юріївна запам'ятала на все життя. Адже тоді її вперше назвали художником. Потім уже були персональні виставки живопису, графіки батика (розпису по шовку) у Вінниці, Одесі, Києві, а ще її роботи побували у Німеччині, Швейцарії, Польщі, Росії. «...Але одним із найважливіших для мене є міжнародне свято-фестиваль «Українська витинанка», яке проходить в Могилеві-Подільському кожних три роки, – каже пані Наталя. – Я уже третій раз входжу до числа представників делегації від нашої області. А у позаминулому році Вінницький обласний центр народної творчості закупив для делегатів із п'яти країн мою книгу-посібник «Витинанка».

Усі роботи Гуляєвої дивують глядачів, відвідувачів її виставок, змушують замислитись над тим, звідки ця надзвичайно скромна, мила жіночка у наш складний час бере натхнення. Адже її ніхто не звільняє від обов'язків учительки, матері, дружини, господині. А воно – натхнення – приходить до неї з небес, від Бога.

Художниця в майстерні

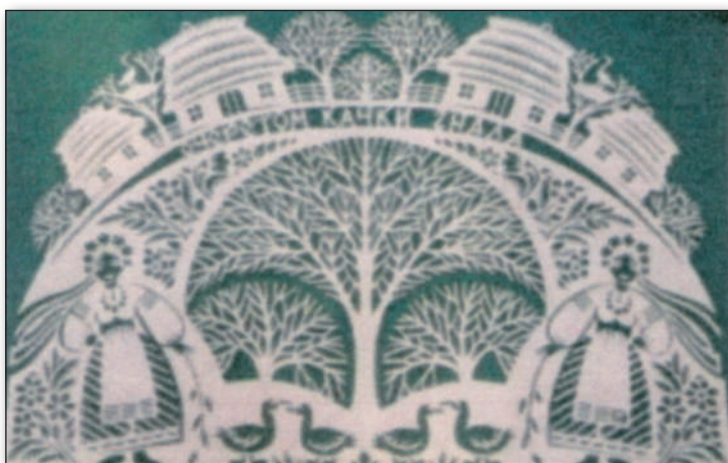
Витинанка "Соняхи"

Витинанка "Заховався"

Витинанка Наталії Гуляєвої

Витинанка Наталії Гуляєвої

Витинанка з серії Скіфія "Душа стeny".

Витинанка
"Козак Мамай"

Витинанка
"Добрий звір"

Витинанка з серії "Скіфія"
"Полювання".

Калієвська (Костишина) Інна Анатоліївна

Народилася 18 березня 1983 року в селі Рахні-Лісові Шаргородського району Вінницької області. У сім'ї працівників культури: батько Костишин Анатолій Григорович, і мама, Костишина Таїса Василівна. З 1989 по 2000 рік навчалася в Рахнівсько-Лісовій загальноосвітній школі №1 I-III ступенів.

У 1993-2000 роках Інна Костишина навчалася у філіалі Джуринської музичної школи по класу фортепіано.

В 2000 році поступила в Уманський державний аграрний університет, а в 2005 році закінчила його і отримала повну вищу освіту за спеціальністю «Агрономія».

В 2005-2008 рр. Інна Анатоліївна навчалася в аспірантурі під керівництвом доктора сільськогосподарських наук, професора кафедри агрохімії та ґрунтознавства Уманського національного університету садівництва. З 2008 року – викладач кафедри агрохімії та ґрунтознавства Уманського НУС.

У 2006 році вийшла заміж – чоловік Калієвський Максим Валерійович – кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри загального землеробства Уманського НУС. У 2010 році народила сина Назара.

Окрім вищесказаного, Інна Анатоліївна у 25 років розпочала писати картини олією. У 2009 році вона провела першу виставку, на якій було виставлено 40 картин, а в 2013 році – другу благодійну виставку «Квітова магія», на якій було представлено 45 полотен. Авторка пише живопис, натюрморти та пейзажі. За 5 років намалювала понад 100 картин.

«Букет почуттів»

«Волошки в кошику»

«В негоду»

«Краса українського села»

«Глибина душі»

«Насолода»

«Пахоці весни»

«Сонях»

«Краса мальви»

«Дари осені»

РУДАНСЬКЕ

Село Руданське за свої столітні роки існування носило кілька назв. Через село із заходу на схід протікає невеличка річечка, яка й до тепер носить назву «Жорнівка», що впадає у р.Лозову. Жорнівкою і називали село.

Історичні відомості про Жорнівку датуються XVI століттям, де вперше згадується село, власником якого був, як і усієї Карчмаровської волості, рід Карачевських.

Згодом, в кінці XVI століття землями Карчмаровської волості став володіти польський канцлер Ян Замойський, Жорнівка стала належати йому і його роду. Точну дату заснування села встановити важко, але достеменно відомо, що на землях, де знаходиться село, люди жили ще за часів Трипільської культури. Свідченням цього є знахідки місцевих краєзнавців, які знаходили прямо на території села або на навколишніх полях речі вжитку людей кам'яного віку. Ці знахідки в свій час зберігалися в місцевій школі.

Місцевість, де знаходилася Жорнівка, була оточена непрохідними лісами. Польські володарі веліли новоприбулим із північних та західних земель мешканцям вирубувати ліси і спалювати їх, а попіл (поташ) вивозили до себе за кордон. На спалених місцевостях поселялись люди, які займалися землеробством, скотарством, мисливством, рибальством.

Відомо, що з першої половини XVIII століття, коли край наш належав князям Любомирським, Жорнівкою володів якийсь місцевий шляхтич Довгань. На честь його прізвища село стало носити назву Довгівці. Тоді ж названий місцевий шляхтич Довгань розпочав будівництво нової церкви на місці, де була невелика церква, яка існувала ще з другої половини XVIII століття (1660-1670 роки). 15 серпня 1755 року (за старим стилем) греко-католицька трьохкупольна дерев'яна церква була освячена на честь Успіння Пресвятої Богородиці.

У 1793 році, коли нашим краєм заволоділа царська Росія, довгівська церква, як і багато храмів Поділля, перейшла до Московського патріархату.

Прихожани постійно доглядали за своєю церквою-красунею з дерева. У 1840 році був проведений ремонт – храм і дзвіниця підняті на кам'яний фундамент, а пізніше

стіни церкви були укріплені трьома кам'яними контрфорсами. В такому вигляді церква у Довгівцях існує й понині. У роки сталінської безбожної п'ятирічки вона була закрита і розгромлена. Але завдяки тому, що приміщення було використано під склади, вона збереглася і функціонує й до нині.

В кінці XIX століття – і на початку XX століття село і довгівські землі належали поміщиці Марії Валецькій. Після подій 1917 року всі панські володіння були націоналізовані і передані селянам, а панський маєток був розгромлений і спалений.

В грудні 1917 року в Довгівцях був створений революційний комітет. Очолив ревком місцевий селянин Андрій Омелянович Голованчук. Члени ревкому і його голова А. Голованчук проводили розподіл панських земель серед селян.

За роки Громадянської війни влада на селі часто змінювалася. Зазначимо, що не всі селяни бажали коритися радянській владі, яка була представлена з Москви. Андрій Голованчук належав до тих патріотів, які хотіли створити свою владу і які підтримували Українську Народну Республіку. Боротьба за владу на землях Поділля точилася кілька років.

В листопаді 1920 року в Довгівцях, як по у всій Шаргородщині, була остаточно встановлена радянська влада. Новий ревком очолив Андрій Васильович Паламарчук. Серед бідняків створюється комітет незаможних селян (КНС), який очолив Яків Андрійович Волошин. На початку 1921 року сход села обрав голову сільської ради. Ним став місцевий селянин Василь Іванович Ковалишин. Сільська рада без погодження із членами КНС не могла вирішувати важливих питань життя селян.

Багато мешканців села Довгівці не бажали коритися радянській владі. Такі організовувалися у повстанські загони. Одним із керівників такого загону був Андрій Голованчук. Він разом із повстанським отаманом з Перепільчинець Омеляном Копельком, організували в Сабаринських лісах повстанський загін. За офіційними даними, станом на 14 жовтня 1921 року загін нараховував у своєму складі 13 кінних і 28 піших членів при двох кулеметах Льюїса, одного кулемета Кольта і двох кулеметів Шоша, а також іншої ручної зброї. Свою повстанську діяльність та формування загін розпочав у Сабаринських лісах між селами Івашківцями і Довгівцями. (ДАВО, ф.р.925, оп.8, спр.81, арк.289).

Влада таких називала бандитами та злодіями. Але, щоб вкрасти з хліва у селянина корову чи теля, кулеметів не треба. Ці повстанські загони боролися проти радянської влади. Тепер, коли для істориків, дослідників та краєзнавців відкрилися усі таємні архіви КДБ, стало зрозумілим хто були ці люди. Вони занесені до списків захисників Української Народної Республіки, які боролися за незалежну самостійну Україну ще у 20-х роках минулого XX століття. Серед них – Копелько Омелян, Голованчук Андрій, Заворотний Степан та інші. І лише в квітні 1925 року повстанський загін довгівчанина Андрія Голованчука, до якого входили окремі жителі Довговець, органами надзвичайної комісії був ліквідований.

Нехай ці хлопці не стали героями, але вони полягли на полі бою за українську волю, і пам'ять про них повинна жити, як історія, серед нинішніх і майбутніх поколінь українців.

У 1922 році на сході села селяни вирішили поміняти назву села. Із пропозицією виступив місцевий вчитель Іван Іванович Кільчицький, який рекомендував селянам назвати село іменем нашого земляка з Хомутинець, поета-гумориста Степана Руданського. З тих пір село називається Руданське.

Як і в навколишніх селах, нова влада почала організовувати нові способи ведення господарств. В селі спочатку організовано товариства спільного обробітку землі (ТСОЗ), які згодом стали прообразом майбутніх колективних господарств (колгоспів). В Руданському з 1928 року почалася насильницька масова колективізація, яка викликала велике невдоволення серед селян. Прямо в приміщенні сільської ради через вікно пострілом в голову був убитий голова сільради Ф.О. Гагалюк. Сільраду очолив двадцятитисячник з Києва Федоренко. В березні 1930 року в селі виникло повстання, яке в народі називають «волинка». Повстання влада придушила, колгоспи почали організовуватися по-новому. Тоді ж в Руданському було організовано два колгоспи під назвами «Більшовик» та «Робітник». Колгосп «Більшовик» очолив Терентій Федорович Голованчук, а «Робітник» – Максим Леонтійович Вовк.

Село пережило колективізацію. Настали страшні 1932-1933 роки. Своїми діями московська влада залишила селян без всяких продовольчих запасів. Так звані «активісти» забирали у селян не тільки зерно, а й картоплю, буряки, навіть квашені огірки і капусту, зернята, сухофрукти – усе їстівне. В Руданському тільки за 1933 рік з голоду померло понад 200 осіб.

Згодом, у 1937-1938 роках село пережило репресії. Були безневинно арештовані Кирило Палій, Марко Білозор та інші.

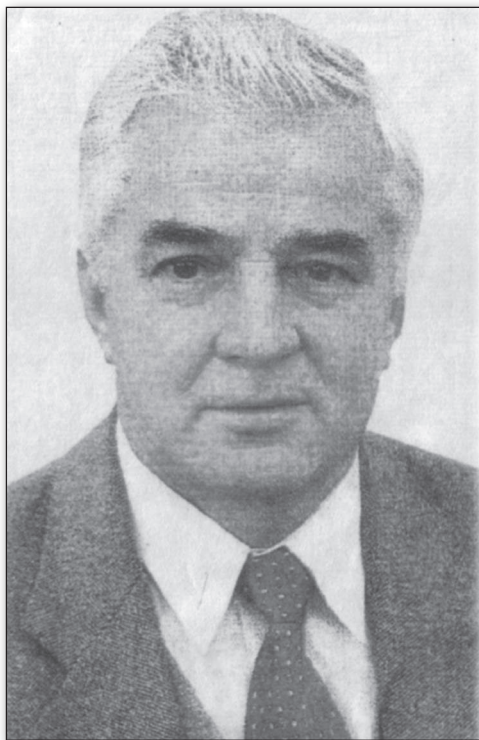
Дні окупації для жителів Руданського розпочалися 22 липня 1941 року. Багато чоловіків було мобілізовано до лав Червоної армії, але багато їх повернулось додому зразу ж, після невдалої мобілізації, й перебували під окупацією аж до 19 березня 1944 року, коли село було звільнене Жмеринсько-Будапештською стрілецькою дивізією, воїни якої пройшли болотистими дорогами через Пасинки – Андріївку – Насіківку – Плебанівку – Руданське й далі на Могилів-Подільський.

Під час окупації в Руданському у 1943-1944 роках діяла підпільна група, до складу якої входили місцеві патріоти. Вони всяко шкодили німецько-румунській владі. Окремі з них за доносу місцевих поліцаїв потрапили до Тираспільської в'язниці разом із жмеринськими та шаргородськими підпільниками. Серед них були арештовані і по-звірячому побиті жителі села Ларіон Глухенький, Михайло Ковалишин, Трофан Ковалишин та інші. Румунська влада присудила їм по 25 років тюремного ув'язнення. У 1944 році м. Тираспіль, у в'язниці – де перебували наші підпільники, був визволений Радянською армією, і хлопці повернулися додому. Ларіон Павлович Глухенький зразу ж очолив сільську раду.

В 1950 році обидва руданські колгоспи об'єдналися. Головою укрупненого колгоспу ім.Ворошилова обрано Василя Івановича Ковалишина. У 1957 році колгосп перейменовано на колгосп ім. Котовського.

Післявоєнне село потребувало відбудови. Відбулася державна електрифікація і радіофікація села. Будувалися господарські об'єкти колгоспу та житлові будинки колгоспників. Силами колгоспу збудовано нову школу, будинок культури, торгові магазини, сільську раду. В 1967 році в селі відкрито пам'ятник 174 загиблим односельчанам, які не повернулись із фронтів Вітчизняної війни. В 1975 році село телефонізовано, і почала діяти АТС на 50 телефонних номерів.

Усюди, не покладаючи рук, працювали люди. Одні – навчали, інші – навчалися, ще інші – служили. Село жило, живе і буде жити. Про окремих вихідців із Руданського піде мова далі.

Білий Петро Федорович

Народився 1 червня 1941 року в селі Руданське Шаргородського району в сім'ї колгоспників. Після закінчення у 1955 році семирічки деякий час працював на різних роботах у місцевому колгоспі. Здобувши освіту у Чернятинському плодоягідному технікумі (Жмеринський район), працював економістом, агрономом у колгоспах: «Прогрес» Шаргородського та «Україна» – Барського районів, інструктором райкому комсомолу. З 1962-го до 1965 року служив у Радянській Армії. Згодом три роки навчався в Українській сільськогосподарській академії, яку закінчив заочно 1970 року. З 1968-го і до 1976 року працював на комсомольській та партійній роботі у Київській області та директором радгоспу «Тарасівський».

З 1979 року П. Ф. Білий – начальник відділу, начальник управління садівництва і виноградарства Головлплдвинпрому та Держагропрому України, з 1990 р. – перший заступник голови Укрсадвинпрому, а з 1994 по 2000 роки – перший заступник голови Державного комітету по садівництву, виноградарству і виноробній промисловості України. Зараз він – президент Української корпорації з інтенсивного садівництва і розсадництва, впроваджує нові технології у садівництві і виноградарстві, вирощенні посадкового матеріалу найвищих кондицій та промислового виробництві плодоягідної продукції.

П. Ф. Білий нагороджений орденами Трудового Червоного Прапора, «Знак Пошани», багатьма медалями. У 1999 р. удостоєний почесного звання «Заслужений працівник сільського господарства України». Він був членом вчених рад кількох науково-дослідних установ, членом редколегій журналів «Новини садівництва», «Сад, виноград і вино України». Зараз Петро Федорович на заслуженому відпочинку, проживає у м. Києві.

Ковтун Іван Васильович

*«Я зробив усе, що міг,
хай хто може, зробить краще»*

Овідій

Життя – найбільша цінність людини. І саме життя дане людині лише один раз. І за цей короткий відрізок часу як багато потрібно встигнути зробити, зрозуміти, дізнатися, відкрити. Саме такою людиною є Ковтун Іван Васильович, який народився 4 серпня 1951 року в с.Теклівка Шаргородського району Вінницької області в сім'ї колгоспників.

В 1958 році пішов в Лозівську середню школу, яку закінчив в 1968 році. В 1969 році поступив на агрономічний факультет Української ордена Трудового Червоного прапора сільськогосподарської академії в м. Києві. В 1974 році закінчив навчання і отримав диплом агронома.

З 1975 року по 1978 рік працював головним агрономом колгоспу ім. Фрунзе с. Конатківці.

З 1978 року по 1984 рік працював головним агрономом, секретарем партійної організації і заступником голови колгоспу ім. Куйбишева.

В 1984 році рішенням бюро Шаргородського райкому Компартії України був переведений на посаду інструктора організаційного відділу райкому партії.

В 1986 році рішенням загальних зборів колгоспників був обраний головою колгоспу ім. Котовського с. Руданське.

Іван Васильович своїм покликанням, як керівник господарства, вважав, стати посередині між людиною і її бідною чи проблемами. Саме турботою про людей повинен починатися і закінчуватися робочий день керівника. А центнери урожайності, надії молока, привіси тварин, будівництво, забезпечать оті самі люди.

Найперше, і найголовніше, що вдалося зробити Івану Ковтуну за перший рік керівництва, це припинити відтік молодих людей із села. Але для цього необхідно було створити відповідні умови. І в першому році, на жовтневі свята було відкрито дитячий садок із круглорічною роботою.

За 1986 рік в селі народилося 6 дітей. На перших звітних зборах було прийнято, здавалося б, непопулярне рішення. При народженні в сім'ї другої дитини видавати безкоштовне поросля, вагою 20 кг. Батькові дитини додатково нараховувати 10% місячного заробітку протягом року і надати йому додаткову відпустку – 6 днів.

При народженні в сім'ї третьої дитини дати безкоштовно глибокотільного нетеля, батькові – 15% додатково нараховувати до місячного заробітку цілий рік і надати додатково 8 днів відпустки.

Невідомо, чи спрацювало рішення зборів, чи умови праці і нормальний трудовий клімат на виробництві, та вже в наступному році у селі Руданському народилася 21 дитина!

На той час в господарстві вже працювало 118 чоловік віком до 30 років.

А для такої кількості молодих людей необхідно було створювати відповідні умови праці і відпочинку.

При наявності коштів на рахунку у господарстві було побудовано тракторну майстерню з необхідним обладнанням і зразковий машинний двір. Для механізаторів було створено належні умови для праці і відпочинку. Введено в дію два приміщення свинокомплексу. Побудовано критий тік з асфальтним покриттям. За 5 років господарство закупило 15 нових автомобілів. Автопарк став одним з кращих в районі. В селі будувалися дороги з твердим покриттям. Але найбільшої уваги потребувала все-таки молодь. Тому господарство закупило музичну апаратуру, комплект духового оркестру, побудувало стадіон.

В сільському Будинку культури проведено необхідний ремонт. Але залишалася проблемною 8 річна школа. Немало було витрачено зусиль, але все-таки школа стала середньою. Перший комп'ютерний клас в районі з'явився саме в Руданській середній школі.

В господарство було закуплено перший в районі на той час потужний комбайн «Дон-1500». Перша в районі була створена племінна конеферма. Два жеребці господарства – Хрусталь і Листопад в 1990 році стали чемпіонами породи на Виставці досягнень народного господарства України.

Словом, господарство твердо стало на ноги. У 1986–1992 роках колгосп був нагороджений 15 Почесними грамотами і перехідними Червоними прапорами.

Іван Васильович вдячний долі за те, що йому довелося працювати з такими роботящими і самовідданими людьми с. Руданського. Вдячний жителям села за те, що 4 рази

обирали його своїм депутатом районної ради. Він завжди відчував задоволення від роботи і спілкування з такими людьми.

Ковтун Іван Васильович переконаний, що всі успіхи залежать від трудової дисципліни, неодолики – через її відсутність як такої. Тому і був вимогливий і до себе, і до підлеглих.

Але 12 травня 1992 року рішенням сесії Шаргородської районної ради Ковтун І.В. був обраний головою районної ради.

Нелегко було людям відпускати такого керівника, який за цей час зробив багато добрих справ для кожного мешканця с. Руданське. Хоча розуміли, що за наполегливу працю, за високі досягнення Іван Васильович заслуговував цієї посади.

До Івана Васильовича односельчани і досі звертаються за допомогою, підтримкою, порадою. А в село Руданське він приїжджає, як до себе додому, де в кожній оселі його зустрінуть, як найдорожчого гостя...

Сім'я Білозорів

У мальовничому селі Руданському 15 травня 1963 року засяяла яскрава зірка – народився хлопчик, якого нарекли Володею. Батько, Білозор Дмитро Прокопович, працював трактористом колгоспу ім.Котовського. Мати довгий час працювала ланковою бурякової ланки, пізніше змінила місце роботи, стала техпрацівницею в Руданській СЗШ I-III ступенів.

У 1970 році Білозор Володимир пішов у перший клас Руданської восьмирічної школи. Першою його вчителькою була Колісниченко Ганна Іванівна, яка доклала багато зусиль, щоб Володя на «відмінно» закінчив початкову школу.

Уже у старших класах продовжила виховання молода, енергійна вчителька Танасюк Л.П. Навчали Володю Паламарчук І.П., Оліх Г.П., Танасюк З.П., Мазур Г.К., Мельник Г.Т., Лапій Г.Ф., Кохан Д.С., Дяків І.І., Олійник П.О., Сліпий П.П.. Завдяки їх педагогічній майстерності Володимир закінчив школу і одержав «Похвальний лист» за особливі успіхи у навчанні. Був активним під час навчання. Його обирали головою ради піонерської дружини ім.О.Кошового, секретарем комсомольської організації. Також кожного літа він старанно доглядав шкільні клумби та дослідні ділянки.

В 1978-1982 роках навчався у Вінницькому політехнічному технікумі, який закінчив з червоним дипломом. Мріяв про вищу освіту, але у 1982 році був призваний до лав Радянської Армії.

А ось один з цікавих фактів. Перед службою в армії Володя 4 місяці працював за спеціальністю в Дніпропетровській області. Тамтешній військкомат дав повістку за 12 годин до призову. Приїхати додому чи повідомити батьків не було часу. Проводи в армію йому робив колектив, у якому він працював, а названою мамою була хазяйка квартири Голуб Катерина Олексіївна. Батьки про це дізналися з першого листа з армії. Хоч дома готувалися до гучних проводів, бо ж Володимир був єдиним сином.

Служив у Київському військовому окрузі. Батькам неодноразово приходили подяки за гарну службу сина. Звільнився в запас сержантом восени 1984 р.

Після служби за рекомендацією сільського голови пішов працювати в апарат Шаргородського райвиконкому. Спочатку був інструктором, а потім завідувачем загального відділу.

В 1985 році Володимир Дмитрович поєднав долю з ясноокою красунею, майбутньою вчителькою Руданської СЗШ I-III ступенів Галиною Василівною. У подружжя народилася донечка Ярослава, а пізніше син Святослав.

Згодом у Білозора В.Д. здійснилася бажана мрія – у 1991 році закінчив навчання у Вінницькій аграрній академії. У 1990 році був обраний головою сільської Ради Руданського, де працював до 1994 року.

Потім довелося працювати в Івашковецькому лісництві.

Починав свій трудовий шлях у лісництві з посади лісника, майстра лісу і два роки працював заступником лісничого. У зв'язку з сімейними обставинами звільнився з даної посади. Не покладаючи рук, працював у власному підсобному господарстві, обробляючи разом з дружиною, матір'ю та дітьми 8 гектарів землі.

Білозори побудували будинок; вирости власні діти, почали роз'їжджатись. Задумались: для кого будували? Кому в 40-45 років ще подарувати тепло, щедрість, для чого жити? Звернулися в районну службу сім'ї та молоді, яка допомогла, підтримала, направила на курси в обласний центр сім'ї, молоді та спорту. Там надали методичну підготовку.

У жовтні 2006 року у власному приміщенні Білозор Володимир Дмитрович з дружиною відкрили дитячий будинок сімейного типу, де виховують 10 дітей з неблагополучних сімей. Відкрили такий заклад одні з перших в області і зарекомендували себе досить достойно.

В серпні 2007 року з нагоди Дня Незалежності сім'я Білозорів була відзначена почесним знаком Міністерства сім'ї та молоді України «За сумлінне батьківство». У жовтні

2008 року обласна рада на засіданні своєї сесії виділила кошти для придбання сім'ї легкового автомобіля «Газель» місткістю 13 чол., а в грудні цей подарунок особисто вручив голова Вінницької облдержадміністрації Домбровський О.Г.

В листопаді 2008 року Указом Президента України Ющенка В.А. дружину Володимира Дмитровича, Галину Василівну, нагороджено орденом Княгині Ольги III ст.

В сім'ї Білозорів вже 12 дітей. Старша донька навчалася в Києво-Могилянській академії. На даний час працює в іноземній аудиторській компанії «Прайсвотерхаус». Син у 2011 році закінчив Немирівський будівельний технікум. Зараз навчається в Київському Національному університеті будівництва та архітектури. Прийомний син Сергій закінчує 11 класів у Чернігівському військовому ліцеї з підвищеною фізичною підготовкою. Готується до вступу у військовий ВУЗ.

Семеро дітей – школярі 1-11 класів, а ще 2 – дошкільнята.

В 2009 році в сім'ю влилися братики Зарицькі Зореслав та Артем, мати яких померла.

В жовтні 2009 року сім'я хрестила наймолодшого сина Санівського Максима. Хрещеним батьком став тодішній губернатор – Олександр Домбровський, хрещеною матір'ю – донька Ярослава.

Батьки із своїми дітьми дуже часто їздять на екскурсії в Київ, Умань, Вінницю, селище Буша. Відпочивають в таборах, а також на річці Південний Буг, Мурашка.

Четверо дітей відвідують музичну школу – грають на сопілках.

В 2010 році брали участь в реаліті-шоу «Без мандата». Тиждень в сім'ї жив тодішній голова Шевченківської райдержадміністрації м. Києва Пилипишин В.П. Допоміг добудувати сауну і обладнав дитячий майданчик.

Білозор В. Д. обраний головою Ради школи. Він докладає максимум зусиль для сумлінного навчання в першу чергу своїх прийомних дітей.

Громадськість села пишається цими прекрасними, благородними та працьовитими людьми, які зігрівають теплом, ласкою не лише власних дітей, а й тих, хто потребує батьківської любові.

Дяков Володимир Григорович

Рядовий, механік-водій бойової машини піхоти. Народився 19 квітня 1962 року в селі Руданське Шаргородського району Вінницької області в селянській сім'ї. Українець. Після закінчення школи навчався в Березівському ПТУ на електрозварника.

Працював газоелектрозварником в пересувній механічній колоні Вінницького району. Був працелюбним, ввічливим, допомагав по господарству матері.

В Збройні Сили СРСР на дійсну строкову службу Володя Дяков призваний 19 листопада 1980 року Вінницьким РВК. Закінчив учбовий підрозділ в м. Ашхабаді в 3 квітня 1981 року продовжив службу в Республіці Афганістан. Служив механіком-водієм

БМП розвідроті. В складі розвідувального взводу 18 березня 1982 року знаходився в засідці біля населеного пункту Гірішк провінції Гільменд. Виявивши душманів, розвідники вступили з ними в бій. Екіпаж БМП, механіком-водієм якої був рядовий Володимир Дяков, вів прицільний вогонь. Під час бою БМП душмани підбили із гранатомета і Володимир Дяков загинув.

Дяков Володимир Григорович нагороджений орденом Червоної Зірки (посмертно).

Похований в рідному селі Руданське 23 березня 1982 року. Його іменем названо поле. Руданська СЗШ I-III ст. носить ім'я Володимира Дякова.

Кислиця Іван Кирилович

*У щастя людського два рівних є крила:
Троянди й виноград – красиве і корисне.*

М. Рильський.

Людина народжується для праці і творчості. І щасливий той, хто зміг знайти себе у праці і творчості, хто з радістю зустрічає новий день, знаючи для чого він живе на світі. Саме такою людиною в селі Руданському є Кислиця Іван Кирилович.

Іван Кирилович народився 4 березня 1941 року в багатодітній родині колгоспників. В 1948 році пішов у перший клас Руданської семирічної школи, яку закінчив у 1955 році. Постійно отримував за навчання Похвальні грамоти.

Далі життя йшло 3-річками: три роки навчання в Шаргородському сільськогосподарському технікумі, три роки працював у колгоспі обліковцем та бухгалтером, три роки служив у лавах Радянської армії, три роки після армії працював бухгалтером та заступником головного бухгалтера. В 1965 – 1971 роках навчався в Українській сільськогосподарській академії в місті Києві, яку закінчив з відзнакою. Далі працював головним економістом в колгоспі ім. Котовського села Руданського до виходу на пенсію в 2000 році. Загальний трудовий його стаж 46 років. За сумлінну працю постійно отримував подяки.

Змалку Іван Кирилович привчений до праці. Працює все життя, чесний та правдивий до найменшої дрібниці, постійно прагне до нових знань, майстер на всі руки, завжди готовий допомогти іншим. Таким знають односельчани Кислицю Івана Кириловича.

В 7 класі написав першого вірша. Уже в юності в душі з'являлись поетичні рядки, але, домашні турботи і клопоти на роботі постійно відволікали від творчості.

Звідки бере початок чисте джерело поезій Івана Кириловича залишається напевно загадкою і для нього самого. Подив і захоплення викликали перші вірші Івана Кириловича у всіх, хто знав його, як людину, яка керує цифрами, економіста колгоспу, який все життя присвятив розрахункам.

Довго приховував поет свою творчість від сторонніх людей і його слухачем, читачем і критиком була тільки вірна дружина. Але як із маленького джерельця бере початок ріка, розливаючись все ширше і могутніше, як із маленької насінинки виростає чудова квітка і зачаровує всіх красою, так і творчість поета вдосконалюється, пройшовши через душу і серце. І неможливо вже втримати її в собі і не поділитись з людьми. Творчість Івана Кириловича – це чисте джерело з не завжди солодкою, але живою водою. Його вірші загартовують, викликають роздуми, змушують ставати кращими. Спілкуючись з Іваном Кириловичем, постійно з'являється думка: яких висот міг він досягти, якби почав серйозно займатися поезією в юності, а не в зрілому віці?

Наразі його поезії постійно друкуються в районній газеті «Шаргородщина». Але найбільшої шани і подяки односельців на цей час отримав вірш «Ода Руданському». За всю історію села Руданського – це перший твір, в якому оспіване не тільки саме село, а й люди, які тут живуть і працюють.

Життя жорстоке, але побачити в цьому житті щось гарне, відчутти його і показати це людям, потрібен неабиякий талант від Бога.

Ода Руданському

*Руданське – прекрасне село.
Стоїть у лісах, як в лещатах.
При в'їзді, піднявши чоло,
Тополі – неначе на чатах.
І Жорнівкою було,
Було воно і Довгівцями.
На ярмарок у друге село
Селяни ішли манівцями
Міняти нехитрий свій храм
На інше таке ж начиння.
... А дома чекав на них храм,
Наш храм Пресвятого Успіння.
Стоїть він посеред села,
Освячуючи покоління.
Хрестами він нас осіня,
Як з нашого роду коріння.
Із розмаїттям прізвищ: Білі, Чорні,
І Ковалишені, і Павлюки,
І Попсуй – Колесо (це – неповторне)
І Палій, і Паламарчуки,
Сліпі і Старі, й Слободянюки,
Дякові тут Кислиці і Вовки,
І Кохани, і Голованчуки,
Кільчицькі, Коляси й Гагалюки,
Мацшишені і Постовитюки,
І Василевські, і Яремчаки,
Мосійчуки і Загороднюки,
Морози і Мурашки, й Буряки.*

Є Білозор, і Боднарчук, і Орлик
 Є Мельники і Ковалі...
 Всі прізвища звучать, як поклик
 До пам'яті, до праці, до землі.
 Руданські землі врожаєм багаті
 Дають нам Конич, Зруб і Ожинки,
 Не кожен стіл у кожній нашій хаті
 Хліб і до хліба – завжди, всі віки.
 Поля, ліси, річки, ставки, дороги –
 В нас все прекрасне – і цим горді ми.
 Ми гордимось селом без застороги.
 Та все ж Руданське славиться людьми.
 Є свій доцент, професор, генерали,
 Заслужені працівники.
 Та більшість – хлібороби, хлібодари,
 Які годують світ усі віки.
 Стояв колгосп на захід від села,
 Але про це лиш згадуєм тепер ми.
 Биховського там квітка розцвіла,
 Й гуділи Слободянюкові ферми.
 Було усе – медалі й ордени
 І все пройшло (і не лише від Бога).
 Та залишились з тієї давнини
 Садок, клуб – школа й Ковтуна дорога.
 Та є ще у руданським краї
 Надія, віра й небайдужі люди,
 Що за покращення боротись мають
 І вірять в те, що краще таки буде.
 Руданське одне в Україні.
 З роси тобі і з води!
 Стояло, стоїть і понині
 І буде стояти завжди!

МАТЕРЯМ ИЗ РОССИИ

– Мать российского солдата,
 Обращаемся мы к тебе:
 «Как ты сможешь сказать когда-то:
 «Сын, ты верен своей судьбе?»
 Мать из Курска: «ужель равнодушна
 К сединам ты других матерей?
 Что твой сын, чьей-то воле послушный,
 Убивает других сыновей?
 Вопреки христианской морали,
 Он на брата пошел воевать.
 Разве матери благословляли
 Их на братьев меч подымять?»
 Мать российского солдата:
 «Как, крепясь из последних сил,
 Объяснишь, что под Ясиноватой
 Сын твой голову сложил?
 Как ты сможешь, встреться со свахой,
 Сказать, не напрягая сил:

Зять твой, Витька, под Волновахой
 Похоронен, где нет и могил?»
 Мать из Тулы, Москвы, Рязани;
 «Как ты выразишь гордость свою,
 Ведь твой сын за Луганск иль Цхинвали
 Получал ордена у бою?
 Его дед под Сталинградом
 Защищал Отчизну свою.
 И заслуженные награды
 На груди у него в строю.
 Ты повесишь портреты их рядом,
 Побеждая в себе срамоту,
 Под чужим, ненавидящим взглядом
 Будешь зря уповать ко Христу.
 Ведь не будет тебе прощенья.
 Но к России взываем мы всей,
 К русским матерям обращенье:
 «Отзовите своих сыновей!».

Іван КИСЛИЦЯ, с. Руданське

Мосійчук Дмитро Васильович

Скромність – мати великих діянь.

О. Бальзак

Славиться мальовниче село Руданське повноводними ставками, широкими лісами, стародавньою церквою, побудованою без жодного цвяха, квітучою школою та дзвінким дитячим садком. Але найбільшою гордістю села є його шановні мешканці. Особистості, що своїми вчинками та заслугами прославляють не лише рідне село, але й Шаргородщину – на всю Україну. У школі, що є серцем села, вже не один рік висить Дошка пошани, де почесне місце займає вчитель фізкультури Мосійчук Дмитро Васильович.

Славнозвісний не лише на теренах району, але й області – «золоті ноги» свого часу. Мосійчук Дмитро Васильович народився 20 жовтня 1952 року в м. Літині Вінницької області в сім'ї колгоспників.

Згодом сім'я переїхала в с. Руданське Шаргородського району. Мати та батько були працелюбними, наполегливими людьми, що посвятили своє життя роботі на благо всього суспільства – працювали в колгоспі ім. Котовського. В 1959 році Дмитро пішов у перший клас Руданської восьмирічної школи. 1967 рік приніс чергові зміни у житті юнака – середню освіту здобував у Івашковецькій СЗШ, яку закінчив у 1969 році. Роки навчання летіли дуже швидко, юнак показував себе з гарної сторони: активний, розумний, спритний, начитаний. Його любили однолітки та поважали вчителі, батьки пишались кожним досягненням сина.

Перші кар'єрні злети розпочались ще у сьомому класі на районних змаганнях з легкоатлетичного кросу – з бігу на 1000 м Дмитро Мосійчук посів 3-є призове місце, був нагороджений грамотою районних фізкультурних спортивних організацій та товариств. Вже у 1967 році після року тренувань посів 2-е призове місце на дистанції 1000 м з результатом 3 хв. 07 секунд. А потім, навчаючись в Івашковецькій СЗШ, приймав участь у районних та обласних змаганнях. В обласному комсомольсько-профспілковому кросі, який відбувся в м. Вінниця. Дмитро вперше подолав 8 км дистанції з результатом 32 хв. 12 сек. та зайняв III місце, був нагороджений грамотою обласних спортивних організацій та цінними подарунками. Того ж таки року був включений у збірну команду області для участі в республіканському легкоатлетичному кросі, який відбувся у м. Мукачєво Закарпатської області, де посів 7 місце.

По закінченню школи був обраний на посаду секретаря комсомольської організації колгоспу ім. Котовського. За путівкою райкому комсомолу Дмитро Васильович направлений на посаду інструктора райради ДСТ «Колос». Одночасно працював і займався біговими видами спорту на середніх та довгих дистанціях. Приймав участь у республіканських та всесоюзних змаганнях з легкої атлетики, а також спартакіаді народів СРСР. В 1970 році виконав норматив кандидата в майстри спорту СРСР з бігу на 1500 м, з результатом 3 хв. 51 сек. В 1971 році приймав участь у міжнародних змаганнях з легкоатлетичного кросу у м. Москва на призи газети «Правда» у бігу на 3000 м, де посів II місце серед сільських спортсменів. В цьому ж таки році на першості України серед педвузів з бігу на 1500 м виконав норматив майстра спорту. Приймав участь у легкоатлетичних змаганнях в містах Ялта, Алушта, Херсон, Цюрюпінськ, Чірчік Узбецької СРСР,

Кисловодськ, Мінськ, Рига, Ленінград, Сочі, Полтава, Луганськ, Донецьк та інших районних та обласних змаганнях.

Приймав участь і був переможцем на призи газети «Вінницька правда». За спортивні досягнення з різних легкоатлетичних видів сорту отримав більше 300 грамот та дипломів. На рахунку Дмитра Васильовича 9 золотих, 9 срібних, 13 бронзових медалей. Працював на комсомольських та державних роботах, обирався членом бюро райкому комсомолу.

Працюючи головою районного комітету з фізичної культури і спорту, поєднував роботу з підростаючим поколінням у школі. Працював у Дерев'янській школі, а з 1989 року працює у Руданській школі вчителем і до сьогодні. Будучи вчителем фізкультури, Дмитро Васильович виховав багато спортсменів-розрядників, чемпіонів району, області, України.

Нагороджений 2 Грамотами Міністерства освіти України, Почесними грамотами районних та обласних організацій. Відмінник освіти України, має вищу категорію та звання «Старший вчитель».

Але, окрім першості в легкоатлетичному спорті, Дмитро Васильович ніколи не забував про своє село і все що робив, – лише на користь йому. Допоміг підняти школу на високий щабель у районі: які б не були змагання – школярі Руданської СЗШ завжди посідають призові місця. Інноваційні уроки – це ще одна сильна сторона Дмитра Васильовича. Не одна перевірка кваліфікації вчителя була вражена рівнем фізичного розвитку дітей, адже Дмитро Васильович завжди казав: *«Справжнє тренування – це коли діти виходять «мокрі» зі спортивного залу і з посмішкою, тоді результат буде!»*.

Дмитро Васильович є прикладом для наслідування не лише вчителям, але й дітям. Поряд з цією людиною по житті крокує його муза – Лідія Петрівна, віддана супутниця, спочатку в ролі ліпшої подруги, а останні 42 роки – щасливою коханою дружиною, що підтримує його починання та надихає на нові звершення. Дружина подарувала сина, не менш перспективного спортсмена, має свої досягнення на педагогічній ниві та головною опорою у своєму житті вважає плече чоловіка.

Ніколи і ніде ви не почуєте вихваляння Дмитра Васильовича про свої досягнення, він скромно дарує промені слави школі, дружині, дітям і купається лише у їх відблисках, не дарма у народі кажуть – «Скромність прикрашає героя»! Він герой нашого часу!

Учениця Дмитра Васильовича Ольга Палій.

Вовк Василь Васильович

Народився Вовк Василь Васильович 29 червня 1959 року в сім'ї колгоспників. В 1966 році пішов у перший клас Руданської восьмирічної школи. Вчився добре, був активним учасником спортивних змагань та шкільного життя. В 1974 році закінчив Руданську школу та пішов здобувати середню освіту в Каришківську середню школу, яку закінчив в 1976 році.

По закінченні школи Василь Вовк був призваний в ряди Радянської Армії. Після звільнення в запас продовжив навчання в Московській академії внутрішніх справ.

Працював в органах СБУ, пізніше – на Львівській митниці. В даний час генерал-майор Вовк В.В. – начальник слідчого управління СБУ (м. Київ). Одружений, разом із дружиною, Тетяною Григорівною виростили і виховали двоє дітей: сина Ігоря та доньку Ангеліну.

САПІЖАНКА

*Сапіжанко моя, – чути спів солов'я
Аж за Панським містком край дороги,
Чути спів солов'я – лине пісня моя.
Пережито всі болі й тривоги.*

Павло Свалюк

В минулому це було невелике село, яке складалося із кількох хуторів на горбистій місцевості, де протікає невеличка річечка, яка впадає в р. Мурафу. Щодо назви села, то серед старожилів існують кілька версій. Одна із них найвірогідніша – теперішня назва походить від прізвища володаря села, яким був якийсь Сапега. Інша легенда говорить про те, що цю місцевість в минулому заселяли втікачі з інших країв. Прибулі вільні та ні від кого незалежні люди поселялися тут хуторами, які самі й називали їх «Забежищем», тобто місцем для біженців.

Вік Сапіжанки встановити важко, але не секрет, що у цій місцевості люди та окремі археологи знаходять різні знаряддя праці ще кам'яного віку. Тут, неподалік річки Мурафа, люди жили дуже давно. Але з різних причин село то зникало, то знову появлялось. Свою назву «Сапіжанка» воно носить порівняно недавно – біля трьох останніх століть. Початок XVIII століття і є початком історії села, яке уже не мало ніяких «пауз» у своєму існуванні.

Найдавнішою спорудою в селі, яку пам'ятають люди, є церква. Вона дерев'яна, збудована в 1785 році й названа на честь Святого Іоанна Богослова. Церква була покрита солом'яною. З 1795 року вона стала належати Московському патріархату, як і всі церкви Поділля.

Церква не мала своєї дзвіниці, а тому дзвони підвішували на деревах, що росли біля неї.

У 1860 році церква була відремонтована, солом'яний дах замінили дошками. Поруч силами прихожан була побудована дзвіниця. При церкві з 1863 року відкрито церковно-приходську школу, яка містилася у найманій селянській хаті. В такому стані сапіжанська церква проіснувала аж до років сталінської безбожної п'ятирічки.

У 1891 році на кошти селян біля церкви було побудоване окреме нове приміщення школи.

Згідно списку землевласників Ямпільського повіту Подільської губернії, відомо, що Сапіжанкою та належними їй 455 десятин землі на початку XX століття, до подій 1917 року, володів пан Часновський Олександр Августович. В селі станом на 1914 рік було 194 будинки, в яких проживало біля 1000 душ.

В роки Громадянської війни влада в селі часто змінювалася. Остаточно радянська влада встановлена в Сапіжанці в листопаді 1920 року. Вона була представлена комітетом незможних селян, а з січня 1921 року – ще й сільською радою. Основним завданням влади було розподіл панської землі між селянами.

З 1926 року в селі почали організовуватися товариства спільного обробітку землі (ТСОЗи), які стали першими прообразами майбутніх колгоспів. В Сапіжанці було створено два ТСОЗи, які називалися «Друг робітника» (голова Свентух Ульянов) і ім.Героїв-Челюскінців (голова Кушнір Дмитро).

Після проведення колективізації у 1929-1930 рр. на базі цих ТСОЗів були створені колгоспи з такими ж назвами.

Тих, хто не хотів записуватися до колгоспів, заарештовували і виселяли на заслання, а домівки їхні віддавали під колгоспні будівлі та різні організації. Так, сім'ю Федора Наавгуста було розкуркулено, а в його хаті розмістилася сільська рада. У хаті розкуркуленої сім'ї Марка Наавгуста влада відкрила сільський клуб.

Також були репресовані сім'ї Мирона Кушніра, Олександра Тарасівського, Федора Грендача та інших.

У 1932-1933 рр. Сапіжанка зазнала страшного лиха – голоду, який влада організувала штучно, щоб залякати людей, які ще не вступили до колгоспів.

За роки голодомору в Сапіжанці із 300 домогосподарств винесли на цвинтар 150 душ.

Школа в Сапіжанці почала свою роботу зразу ж після встановлення радянської влади. У 20-х роках минулого століття вона носила назву «4-річна трудшкола». Початковою школою вона була аж до початку війни та після війни. Директорами її в свій час були: Кондратюк І.К., Лосінська Р.С., Задунай А.С., Мельник Г.З. та ін.

Період окупації в Сапіжанці почався 22 липня 1941 року і тривав аж до 18 березня 1944 року. В селі продовжували функціонувати колгоспи під назвою «громгосп». Головою його був місцевий Владунський Григір. Старостою села румуни призначили Перебийноса Одисія.

За роки війни з Сапіжанки на фронт було мобілізовано понад 200 чоловік. 90 із них додому не повернулись. Слід відмітити, що з цих 90 – 59 чоловік були мобілізовані у 1944 році. На честь загиблих односельчан в селі зведено пам'ятник.

У післявоєнні роки Сапіжанка самотужки відбудовувалася. Працювали ті ж два колгоспи. Село належало до Джуринського району аж до 1959 року, коли район було розформовано і Сапіжанка стала належати до Шаргородського району в складі Калитинської сільської ради. У цьому ж році два колгоспи було об'єднано. Очолив об'єднаний колгосп ім. Щорса Марцінко Василь Дмитрович. На долю цього голови випало багато будівельних робіт. Будувалися і колгоспні об'єкти, і об'єкти соціального призначення. У ті роки побудовано контору колгоспу, дитячі ясла, пошту, медпункт, сільський клуб та ін., в селі проведена повна електрифікація та радіофікація домівок селян.

Пам'ятним для села був 1963-й рік, коли на кошти колгоспу було відкрито кар'єр по видобуванню каменю-вапняка. Сапіжанську шахту по видобутку каменю довгі роки очолював Овчарук Г.С.

Силами колгоспу прокладалися штольні. Вони пролягали під землею у різні сторони полів та лісів. Будувалися вони з грубими порушеннями, які через піввіку привели до надзвичайної ситуації в селі. Адже штольні проходили не тільки під полями і лісами, але й по-під селом. Сталося просідання ґрунту на території трьох приватних домогосподарств з подальшим руйнуванням будівель і споруд селян. Хати провалилися під землю на 5 метрів.

На жаль, коли будувалися сапіжанські штольні, або як їх називали самі жителі, – «білі шахти», керівництво не передбачило наслідків, які могли бути.

От і маємо те, що маємо.

З 1959 року Сапіжанська школа стала носити титул восьмирічної. За рахунок держави розпочато будівництво нового приміщення школи, яке завершилося у 1961 році. У ті роки школу очолював Лямпрехт В.П. Із 1972-го по 1998 рік Сапіжанську школу очолював Боднарчук Йосип Васильович. Тепер школу очолює Боднарчук Сергій Йосипович.

Великі зміни в Сапіжанському колгоспі сталися з приходом його нового керівника Хмельовського Степана Андрійовича. Це був 1969 рік. А вже у 1975 році в колгоспі були найкращі показники в районі по вирощуванню цукрових буряків, урожайність яких сягнула понад 400 ц з кожного гектара.

В роки укрупнення колгоспів у 1977 році сапіжанський, покутинський і калитинський колгоспи об'єдналися в єдиний, який назвали «Дружба». Продовжував очолювати об'єднаний колгосп сильний господарник Хмельовський С.А.

Визначною подією для Сапіжанки стало утворення у 1993 році окремої Сапіжанської сільської ради. Очолив нову сільську раду голова Свалюк Павло Устимович.

Потім сільську раду в Сапіжанці очолював Вовк В.М. Сьогодні сільським головою працює Фомишен Петро Сергійович.

Після так званої «земельної реформи» велике багатогалузеве господарство розпалося, і тепер в Сапіжанці діють чимало фермерських господарств. Люди з болем у смутком згадують минуле колгоспу-мільйонера, про керівників перейменованого колгоспу на СТОВ «Світанок», яким у свій час керували Хмелина В.О., Онуфрійчук О.С., Лозовий В.І., які всіма силами намагалися утримати «Світанок» хоча б «на плаву»...

На щастя, в Сапіжанці здавна були, є тепер і будуть люди, які своєю працею, знаннями, творчістю заслуговують людської поваги.

Грендач Володимир Дмитрович

Народився Володимир Дмитрович Грендач 16 жовтня 1921 року в с. Сапіжанка в селянській сім'ї. Рано залишившись без матері, Володимир майже не відчув дитинства. Але 4-річну школу в Сапіжанці таки закінчив у 1932-му році. Важкі то були роки, адже 1933-й рік був роком страшного голодомору. Про ці роки Володимир Грендач згадує словами свого вірша:

*Страшний рік був 33-й,
Добре пам'ятаю.
Сумно, страшно на душі,
Як все те згадаю.*

*Сум і страх, як чорна хмара,
В селі голод панував.
Чи живий будеш назавтра –
Впевнено ніхто не знав.*

*Діти мої і внучата,
В житті гіршого страху немає,
Як жива бідна людина
З голоду вмирає.*

Переживши страшне випробування голодом, Володимир Дмитрович у 1934 році повертається до навчання. Пам'ятав останні слова батька, який не раз наказував йому: «Прошу тебе: обов'язково закінч сім класів. Грамотному легше прожити».

Шкільна стежина його привела до Джуринської середньої школи, яка знаходилася за 3 км від домівки Володимира. Коли хлопчик був у 6-му класі, важко захворів, а скоро й помер його батько.

Залишившись круглим сиротою, Володимир Дмитрович у 1938 році закінчує Джуринську неповну середню школу, а в 1939 році продовжує навчання, вступивши до Соснівської школи ФЗН, в якій набув спеціальність токаря по металу.

У 1940 році був направлений на роботу у Чуднівський район Житомирської області на Коровинецький цукровий завод, де працював за спеціальністю до початку війни.

Як тільки почалася війна, всіх новобранців колоною по 100-120 чоловік проводжали на призовний пункт.

В цей час налетіла ворожа авіація і почала обстрілювати колону новобранців. Тоді Володимира Дмитровича було поранено в ногу, і він на деякий час змушений був залишитися в с. Коровинцях, щоб підлікуватись.

Лише у вересні 1941 року повернувся у рідне село, яке на той час було окуповане ворогом. Працював у громаді на різних роботах, жив то в одних, то в інших родичів.

19 березня 1944 року, після звільнення рідного села, був призваний на фронт. Воював у 529-му полку 163-ї Рівненсько-Київської ордену Леніна Червонопрапорної, ордену Суворова і Кутузова стрілецької дивізії.

Перше бойове хрещення відбулося в Румунії. Троє солдатів, серед яких був і Володимир Дмитрович, обороняли дот, в якому перебував командир батальйону Воронцов. В нічний час 8 серпня 1944 року, перебуваючи на посту, Володимир Дмитрович почув тихе шарудіння. Не вагаючись, вистрелив з автомата. Почувся людський стогін. На постріл вибіг комбат.

Пізніше з'ясувалося, що це були німецькі розвідники, які під прикриттям ночі сподівались захопити заручника.

За пильність під час несення служби Володимира Дмитровича було нагороджено медаллю «За відвагу».

А 19 серпня 1944 року радянські війська пішли в контрнаступ в напрямку Яссів. Бій був важкий.

«Прорвавши оборонні позиції ворога, – розповідає Володимир Дмитрович, – наші війська вступили на територію Румунії, з боями звільняли міста та села. Наша дивізія звільняла місто Турда, де ворог міцно укріпив свої позиції. Наш 529 полк форсував річку, яка розділяла місто і зайняв позицію в тилу ворога.

Бій тривав три дні. *«Два дні ми перебували в оточенні, відбиваючи атаки ворога. На третій день бойові запаси закінчилися»* – продовжував розповідь Грендач В.Д. – У цьому бою Володимир Дмитровичу було пошкоджено ребро. Після наступу німецьких танків полк втратив більше половини бійців. В цьому бою важко був поранений товариш Володимира Дмитровича – татарин Ібрагім Наймат, доля якого до сьогоднішнього дня залишається невідомою.

Шалений вогонь ворога не давав можливості піднятися на сопку, щоб допомогти товаришу. В цей час на руках Володимира Дмитровича залишився поранений командир роти, якого він після бою доставив у медсанбат.

Далі було поповнення в полку, в якому служив Володимир Дмитрович. З новими бійцями відвойовували у ворога Угорщину. Майже без бою німці залишили місто Дебряцін, зате міцно укріпили свої позиції за Тисою, в районі міста Мішкольц.

В нічний час війни форсували Тису, щоб на ранок укріпитись на плацдармі на іншому березі річки.

Під час форсування Тиси Грендач Володимир Дмитрович отримав наскрізне поранення правої легені. Це було 14 листопада 1944 року. Втративши свідомість від больового шоку, опритомнів уже в медсанбаті.

За бойові заслуги при форсуванні Тиси Володимира Дмитровича було нагороджено орденом Великої Вітчизняної війни II ступеня. Повідомлення про нагороду Грендач отримав ще в госпіталі.

З госпіталю виписався 4 березня 1945 року. Був направлений у 42-й стрілковий полк. За бій під містом Турдою був нагороджений орденом Вітчизняної війни I ступеня.

«Після бою в м. Турда наш полк отримав поповнення з числа військовополонених, яких ми звільнили», – згадує Володимир Дмитрович.

І знову бої. Звільняли Трансільванію (адмінцентр м. Клуж).

У військових діях при звільненні м. Відень (Австрія) 15 квітня 1945 року був поранений в шию і відправлений в госпіталь для легкопоранених в м. Ланценздорф (Австрія). Там і зустрів ветеран довгоочікуваний і понад усе радісний День Перемоги.

Після одужання, в кінці травня 1945 року, був направлений в перший укріплений район, який знаходився вздовж річки Дністер в Молдовській РСР. Там служив до 20 грудня 1945 року.

27 грудня Грендач В.Д. повернувся в рідне село.

В. Грендач з болем згадує важкий 1947 рік. Рік цей був неврожайний. Багатьом односельцям, аби вижити, доводилось їхати в Західну Україну. Там вони міняли одяг чи інші речі на продукти. А часто, вимінявши всі речі, ходили від хати до хати, жebraючи.

Подібна доля не обминула і Володимира Дмитровича. Йому теж довелося їхати на Захід, де він за військову шинель та кітель виміняв невелику кількість зерна.

З травня 1947 по квітень 1949 року Грендач В.Д. працював бригадиром дорожньої бригади, з квітня 1949 року до грудня 1950-го – бригадиром рілничої бригади.

В грудні 1950 року був обраний депутатом сільської Ради і працював секретарем сільської Ради.

Потім, у 1960 році знову працював у колгоспі бригадиром польової бригади, обліковцем тракторної бригади. У 1964 році очолив ферму ВРХ колгоспу. У тому ж році поступив в Тульчинський зооветеринарний технікум, який у 1967 році закінчив з червоним дипломом. З 1968 року в рідному колгоспі працював головним зоотехніком. А після об'єднання сіл Сапіжанка, Покутино та Калитинка в один колгосп продовжував працювати на посаді головного зоотехніка у колгоспі «Дружба».

Слава про сапіжанських тваринників тоді линула далеко за межі району, в чому немала заслуга й головного зоотехніка Грендача В.Д.

Голова колгоспу Степан Андрійович Хмельовський не раз і не два на виробничих нарадах повторював: «Слухайте Грендача! Володимир Дмитрович дуже добре знає, що каже, знає, що робить. Таких головних спеціалістів, як він, у районі на пальцях рук можна перерахувати».

Праця Грендача В.Д. на відповідальній посаді головного зоотехніка у 1983 році була відзначена орденом Трудового Червоного Прапора. Нагорода каже сама за себе.

На початку 1990 року В.Д.Грендачу доручили пасіку. Й за три роки він збільшив її на 10 бджолосімей. А потім 21 рік очолював ветеранську організацію села Сапіжанка. Бо не звик чоловік сидіти, склавши руки, і зараз, на заслуженому відпочинку, Володимир Дмитрович не сидить без діла. Плекає сад низькорослих яблунь, доглядає пасіку.

У 2002 році Володимира Дмитровича було нагороджено орденом «За мужність».

З дружиною Поліною прожили в парі 62 роки, мають 6 дітей: три доньки і трьох синів, 14 онуків, 7 правнуків. Родина Грендачів – найбільша в Сапіжанці. Всі діти мають освіту, живуть в різних куточках України, а на великі свята приїзять до рідної домівки, до найрідніших, найдорожчих людей.

Свалюк Павло Устимович

Ім'я Павла Устимовича Свалюка, хлібороба, лірика, романтика, людини доброї, щирої серцем і красивою душею, не може бути забутим земляками. Усі, хто знали Павла Устимовича, з вдячністю і повагою згадують, з якою щирістю і відвертістю він любив життя, любив людей, любив рідний край, землю. Усе його життя, робота, захоплення є доказом того.

Народився Павло Устимович 8 липня 1938 року в селі Сапіжанка в сім'ї колгоспників Параски Федорівни та Устима Тимофійовича Свалюків. Змалечку був працьовитим, веселим, енергійним хлопчиком. Життя його рано вчило добро в людях шанувати – ріс серед простих трудолюбивих і чесних односельчан. Дід Тимофій навчав онука столярному ремеслу, відкривав секрет, як швидше роздути ковальське горно. А ще

був Павло вправним їздовим, дбайливим лісником, працював у пісчаному та кам'яному кар'єрах.

Ще з дитячих літ з'явилась дивна тяга до слова. Вірша чи пісню залюбки напише, та ще й сам і заспіває. Та так, що душу людську розтривожить, збудить уяву. Був з Павла Устимовича чудовий культпрацівник. Знав і любив свою справу. А люди поважали за те, що будь-яке діло доводив до кінця.

«З людьми, – завжди твердив Павло Устимович, – треба по людському...» Тому працювалось йому радісно серед людей, розуміли вони його, цінували, прислухались до мудрих порад керівника.

Виконуючи високий обов'язок громадянина, людини-хлібороба, він очолює відстаюче господарство в селі Конатківці. Та за 5 років під його керівництвом колгосп ім. Фрунзе вибився у міцні середняки, а по деяких показниках – і вище.

Багато турбот у справжнього господарника, за покликом хлібороба, бо не байдужа йому доля землі рідної, доля людей, бо дав він клятву бути вірним полю, вірним справі батьків. Та все ж таки знаходив час для віршування. Найкраще йому писалось у світанковому пору, коли село тільки прокидається зі сну. А краса довколишнього краю будила його гостру багату уяву, і поезія, здавалось, сама лягала на папір.

*Стану серед поля,
Оглянусь на долю,
Всі свої печалі
Подолав з людьми.*

У поетичному доробку Павла Устимовича Свалюка вірші – посвяти трударям-односельчанам, поезії громадянсько-політичного звучання, інтимна лірика, теми повоєнних часів.

Вірші його прості і зрозумілі. Кожен рядок – неначе чарівний спалах душі, і віє від них свіжістю дзвінких серпневих ранків, кришталевою чистотою подільських криниць. Запис у діловому блокноті Павла Свалюка:

*«Фальш слова – злочин,
а не просто хиба,
пребудуть хай
неложними вуста.
Поезія – як
проростання хліба
в озимім полі чистого
листа».*

Право на творчість потрібно було відстоювати молодому хлопцеві з усією впевненістю митця. Коли поступав на агрономічний факультет Уманського сільськогосподарського інституту, абітурієнт з Вінниччини несподівано для всієї екзаменаційної комісії поклав на стіл твір на вільну тему, написаний віршами. У тих рядках червоною ниткою звучала чітка думка: «Я хочу бути хліборобом тому, що обов'язок цей перед людьми – подвиг, тому що я знаю землю і люблю її як матір».

*Тобі, моя земле,
За те, що зростила,
За юність бурхливу
Й весну
Віддам до останку
Снагу свою й сили,
А людям –
Добро принесу*

Перш ніж поставити цілком заслужену «п'ятірку», екзаменатори ледь не на світло проглядали сторінки: таке на екзаменах з ними трапилось вперше.

З тих пір усе частіше можна було прочитати вірші Павла Свалюка на сторінках районної газети «Комунар», обласної газети «Комсомольське плем'я», журналу «Дніпро», газети «Радянська Україна», а також у виданнях восьми країн світу.

Павло Устимович був делегатом III Всеукраїнського з'їзду книголюбів.

«Поезія – заняття для душі Павла Свалюка. Послідовно з ґрунтовністю хлібороба обробляє він свою поетичну ниву. Віриться, що буде і відповідний урожай – окрема поетична збірка», – так писав Михайло Каменюк, член спілки письменників СРСР. Так і сталось: незабаром, у 1990 році, видавництво «Маяк» уже друкувало збірку Павла Устимовича Свалюка «Кресана гора».

До збірки увійшли вірші різної тематики. Невигойною раною в серці Павла Устимовича жила війна. У пам'ять хлоп'яти на все життя вкарбувалися розстріляні ранки, голосний плач матері, коли листоноша вручив похоронку. Десь там далеко, у Відні, у братській могилі, поховано його батька, хороброго розвідника. Свої гіркі спогади вилились у рядках «Балади про пам'ять».

*Війна не забулась і не
відболіла,
Не стала в минулому сном.
Війна не одного мене
обпалила
Дитинства гірким полином.*

Зрозуміло, що домінуючою є тема хліборобської праці, її краси, величі людської душі.

*Як печально бути хліборобом,
Коли грози косять пшениці!
Як горять в таку лиху годину
Мозолі пекучі на руці!*

Незабутніми для сапіжан-односельчан Павла Устимовича є документальні повісті про історичне минуле рідного краю, про долі людей, які проживали в селі. Назвами «Сапіжанка», «Грушка баби Явдохи», які дав автор своїм творам, сказано багато. Насамперед – це розповіді про людей села, майстерне змалювання природи рідного краю, правдиве відтворення давно минулих подій.

Вічним оберегом була для поета батьківська оселя, тому і повернувся він у рідне село, де працював сільським головою, головою профкому колгоспу «Дружба».

Не знайти в селі людини, котра б не знала пісні свого земляка «Сапіжанко моя».

*Сапіжанко моя, – чути спів солов'я
Аж за Панським містком край дороги.
Чути спів солов'я – лине пісня моя.
Пережито всі болі й тривоги.
Як іду на Джурин – край дороги росте
Сива-сива береза, як мати.
У надії й журбі до дороги прийшла
Свого сина з походу стрічати.*

Павло Устимович разом із дружиною Зоєю Йосипівною виростили дві доньки-ромашки, якими дуже пишався батько, котрим присвячував не раз свої вірші. А як сяяли очі у Павла Устимовича, коли чув щебет внучат.

*Народились внуки в нас.
Радість яку ж мали!
З поля дід приніс вітрів,
Викупаних в трунку,
Баба з школи – доброту
Внукам у дарунки.*

11 травня 1999 року на 61 році життя перестало битися серце нашого талановитого земляка, але пам'ять про нього залишилась серед нас.

Людмила Михайлівна Петрук

Хмельовський Степан Андрійович

Степан Андрійович Хмельовський народився 12 вересня 1940 року в селі Довжок Шаргородського району в сім'ї селянина. У важкі післявоєнні роки навчався у Довжанській семирічній школі, яку закінчив у 1954 році. Як здібного й грамотного юнака, його запросили на роботу в місцевий колгосп ім. Мічуріна в бухгалтерію. Щоб працювати по бухгалтерському обліку, Степану Хмельовському потрібні були певні знання. Шістнадцятирічний юнак Хмельовський поступив на навчання у Могилів-Подільську школу бухгалтерського обліку, яку успішно закінчив у 1957 році. Після закінчення її Хмельовський С.А. повернувся знову до роботи у своєму довжанському колгоспі в бухгалтерію.

У важкі післявоєнні роки країна потребувала нових молодих кадрів. С.А. Хмельовський за рекомендацією правління колгоспу поступив на навчання у Шаргородський сільськогосподарський технікум, який згодом був переведений у м. Брацлав. Закінчивши у 1964 році Брацлавський технікум, Степан Хмельовський одержав диплом бухгалтера.

Молодому спеціалісту правління колгоспу ім. Мічуріна с.Довжок довірило очолити колектив бухгалтерського обліку колгоспу. Пропрацював головним бухгалтером колгоспу С.А. Хмельовський до 1968 року.

Як вмілого керівника, районна влада направила цього ж року Степана Андрійовича на навчання по підготовці керівних кадрів для сільського господарства, яке проходило при Уманському сільськогосподарському інституті.

В наступному 1969-му році С.А.Хмельовський поступив на заочне навчання у цьому ж інституті за спеціальністю «агрономія», який закінчив у 1974 році, одержавши диплом вченого агронома.

По рекомендації районної влади колгоспники к-пу ім. Щорса с. Сапіжанки в лютому 1969 року на загальних зборах обрали Степана Андрійовича Хмельовського своїм головою. І не помилилися!

Очоливши нове правління сапіжанського колгоспу, господарство на очах колгоспників стало щорічно домагатися високих показників як у рільництві, так і у тваринницькій галузі. Колгосп ім. Щорса стабільно виконував і перевиконував державні замовлення, стабільно поповнювалася колгоспна каса, зростали заробітні плати працюючих, відновлювалася післявоєнна Сапіжанка.

В 1976 році в державі відбувалися укрупнення невеликих сільськогосподарських підприємств. До економічно міцного Сапіжанського колгоспу влада рекомендувала приєднати слабші колгоспи сусідніх сіл Покутино і Калитинки. Що було й зроблено. Головою правління об'єднаного великого господарства, що налічувало понад 3 тис. гектарів землі, із символічною назвою «Дружба», був обраний досвідчений керівник і вмілий організатор виробництва Хмельовський Степан Андрійович. Центральною садибою нового колгоспу залишилася Сапіжанка. Об'єднаний колгосп «Дружба» існував аж до 1992 р., до свого розпаду, коли колгоспи сіл Покутино і Калитинки від'єдналися.

Сапіжанське господарство продовжував очолювати Степан Андрійович Хмельовський, яке після реорганізації стало носити назву КСП «Сапіжанське». Керував Хмельовський С.А. господарством аж до виходу на пенсію, до 2000 року.

За роки головування Хмельовського С.А. за його ініціативи та вмілого керівництва на території господарства, яке об'єднувало три населених пункти, було дуже багато побудовано господарських та соціально-культурних об'єктів. Лише в Сапіжанці було побудовано: тракторну майстерню, облаштовано всю тракторну бригаду з навісами для техніки та подвір'я бригади з твердим покриттям, майстерню для автопарку, гаражі з асфальтованим подвір'ям, три свиноферми, 4-х рядний корівник на молочній фермі, асфальтовані дороги до кожної ферми, зерноочисний комплекс на току з асфальтованим подвір'ям та багато інших будівель.

На кошти колгоспу за розпорядженням голови по селу будувалися прекрасні дороги з твердим покриттям. Було побудовано їдальню і водяне опалення в школі, пам'ятник загиблим воїнам, питльований млин та олійню, хлібопекарню. В селі й досі красується адміністративний будинок, в якому розмістилися контора колгоспу, пошта, сільська рада, медичний пункт, бібліотека, а поруч виріс прекрасний побутовий комплекс, а також великий торговельний комплекс різних магазинів. Проведено капітальний ремонт сільського клубу, капітально відремонтовано лінії електропередач, проведено водопровід по селу, який успішно функціонує й до сьогодні.

Не були в стороні й бригадні села – Покутино і Калитинка. Голова Хмельовський С.А. однаково приділяв увагу усім працівникам очолюваного ним господарства. Оновлювалися села Сапіжанка, Покутино, Калитинка. Старожили й досі пам'ятають вислів свого голови щодо розподілу фінансування будівництва по селах: *«Мільйон, мільйон, мільйон»*. А мільйони ці колгоспна каса одержувала завдяки вмілому керівництву голови Степана Андрійовича Хмельовського.

Держава високо оцінила працю голови. Він нагороджений орденом «Знак Пошани», йому присвоєно почесне звання «Заслужений працівник сільського господарства». А саме господарство, очолюване Хмельовським С.А., неодноразово нагороджувалося перехідними Червоними прапорами СРСР та УРСР, заносилося на Дошку пошани ВДНГ у Москві та Києві. Портрет Хмельовського С.А. щорічно красувався на районній Дошці пошани.

Степан Андрійович й після виходу на пенсію не сидів, склавши руки. Він згодом створив і очолив ТОВ «Діброва» села Вербівки і успішно господарював у ньому. Слід відмітити й те, що батько Хмельовський постійно прививав любов до землі своєму синові Сергію – агроному за фахом, якому й передав керівництво «Дібровою».

С.А.Хмельовський постійно виконує і громадські роботи. Він неодноразово обирався депутатом районної та сільської ради. У 2000 році його обрано головою ради сільськогосподарських виробників Шаргородського району і виконує ці обов'язки по даний час.

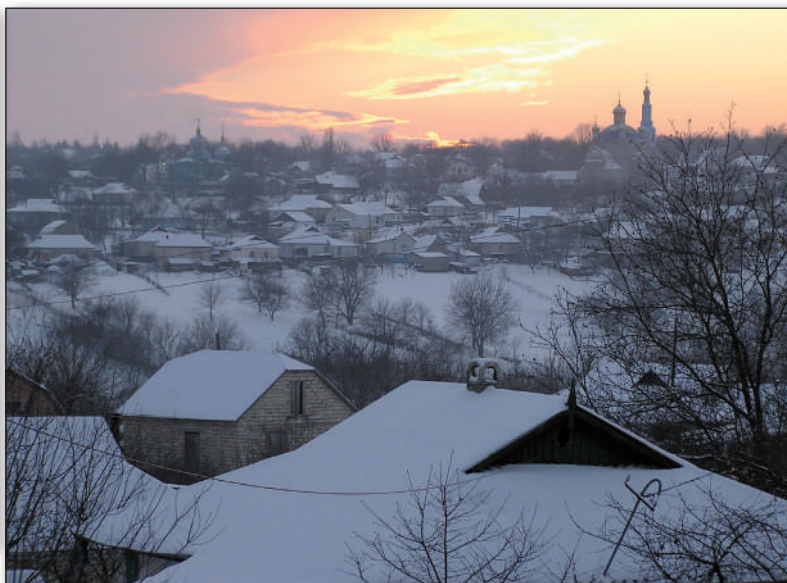
Крім цього, ніхто не звільняв Хмельовського Степана від обов'язків чоловіка, батька, дідуся, прадідуся. Разом із Ганною Марківною виростили і виховали троє дітей: сина Анатолія, дочку Ольгу і сина Сергія. Мають п'ятеро онуків та три правнуки.

Гарний слід у житті залишає після себе шанована у Сапіжанці Людина – Степан Андрійович Хмельовський.

СЛОБОДА-ШАРГОРОДСЬКА

1750-й рік

Про історію виникнення цього села є кілька різних версій, але всі вони сходяться на тому, що своїй появі воно завдячує заснуванню містечка Шаргород. Саме Шаргород дав привід для виникнення передмістечкових поселень Слободи, Гибалівки, Маслівки, Шостаківки та ін. Згодом, із заснуванням Шаргорода ці поселення давали не тільки робочі руки для інтенсивного будівництва шаргородських споруд, але й годували жителів містечка своєю сільськогосподарською продукцією.

Як відомо з історичних джерел, король Польщі Стефан Баторій у 1579 році дав дозвіл своєму канцлеру Яну Замойському на будівництво фортеці на землях нинішньої Шаргородщини. Цей документ був такого змісту (мовою оригіналу з перекладом з польської мови на російську).

«Так как наш коронный канцлер Ян Замойский признает выгодным местоположение между р.Колбасной и Мурашкой, на котором месте он предполагает устроить замок с местечком и назвать его Шарым Градом и укрепить его надлежащим образом; из которых укреплений удобно было бы отражать частые набеги татар на окрестности, при этом эти укрепления могли бы служить безопасным средством к заселению безлюдных окрестных местностей; то мы на это охотно соглашаемся, для того желающих поселиться жителей в новозаведенном местечке увольняем на 20 лет от всех податей». (Книга Метрик Варшавських №119, стор. 99.)

І на перший поклик Замойського до того місця, де він взявся будувати містечко, яке згодом дістало назву Шаргорода, зійшло більше 200 чоловік. Вони послали до гетьмана гінців, з проханням не баритись з будівництвом фортеці, позаяк їм важко знаходитись серед грізних небезпек. (Архів Замойського, 1650 р., т.3, №919).

Коли ж і як заснувалася наша Шаргородська Слобода?

В одному з розділів книги «Опис України» Гійом Боплан пише: «Слободами називались нові поселення, мешканці яких зовсім звільнялись від виконання феодалських повинностей. Створення тієї чи іншої Слободи публічно розголошувалось на торгах і ярмарках, часом декларувалось на спеціальних стовпах, поставлених на людних роздоріжжях, на місцях майбутніх поселень та інше» (стор. 78). Це дає підставу стверджувати, що Замойський, отримавши право на володіння землями нашого краю, скористався правом проголошення СЛОБОД. І цією Слободою стало наше село, яке понад 400 років носить цю назву.

З вищезгаданого можна зробити висновок і частково відповісти на питання, що заснуванню як Шаргорода, так і поселень біля нього, ми повинні завдячувати Замойському. І якщо для Шаргорода є більш-менш точна дата – 1585 рік, то для поселення Слободи рік заснування невідомий. Важливо те, що містечко і село доповнювали одне одного, що Шаргород, заселений торговим і ремісничим людом, не міг обійтися і дня без сільсько-господарської продукції – хліба, молока, м'яса, овочів і фруктів із Слободи, яка розмістилася зразу ж за річкою Мурашкою.

Рід Замойських користувався Слободою і всією Шаргородщиною до подій Визвольної війни 1648-1654 років. Після Замойських ці землі перейшли у володіння роду Конецпольських. Після 1715 року шаргородські землі перейшли до роду Валевських, який згодом продав їх Станіславу Любомирському. В 1776 році потомок Любомирських програв у карти Шаргород і Слободу воеводі Сосновському, і лише завдячуючи випадку, коли дочка воеводи вийшла заміж за князя Любомирського, землі навколо Шаргорода і сам Шаргород знову повернулись до Любомирських як придане.

У 1850 році наші землі стали належати російському князю Роману Сангушко. До кінця XIX і початку XX століття Слободою і Шаргородом володіла дочка Сангушки, яка вийшла заміж за Владислава Браницького, який передав свої володіння дочці Юлії Браницькій.

За часів Любомирських у Слободі будувалися церкви. Село здавна було поділене дорогою, що вела із Шаргорода до Бару, на дві половини. Для зручності в Слободі будувалися дві церкви. В південній частині села, що ліворуч від дороги у 1750 році побудована і освячена дерев'яна Різдвяно-Богородицька церква, у північній частині – Свято-Троїцька, збудована з дерева у 1748 році. Обидві церкви слугували прихожанам дуже довго, а Різдвяно-Богородицька церква існує в Слободі Шаргородській і до тепер й успішно функціонує.

Значною пам'яткою старини є збудований ще у 1670-х роках турками кам'яний стовп, який стоїть у нижній частині села й досі.

XX століття принесло слобідчанам багато лиха і негараздів. Село відправляло на російсько-японську війну 1905-1907 рр. своїх односельчан. Серед таких були: Сандул Сергій Миколайович, 1879 р.н., Форманчук Демид Іванович, 1882 р.н., Форманчук Назар, 1878 р.н. та ін.

Слобідчан не обминула і Перша світова війна, громадянська війна, в яких брали участь жителі Слободи: Перебийніс Д.М., Тарадайко І.Г., Козуб Г.Ф., Сандул С.М., Бурдельний Ф.І., Ковтун У.Т., Обухівський Антон та багато інших. Частина учасників тих воєн повернулись додому інвалідами.

Новини про події 1917 року в село принесли демобілізовані воїни. Царизм в Росії повалений, володарі земель та маєтків у Слободі покинули село. До речі, маєтків було два: перший належав Юлії Браницькій, де тепер міститься Ф.Г. «Врожайне» Анатолія Дідика (колишній комбікормовий завод), другий – пану Соколовському, який містився за селом на Романівці.

Влада на селі часто змінювалася. Лише в листопаді 1920 року була встановлена радянська влада. В селі організувались комітети незаможних селян. Першим головою КНС був Карпенко Степан Васильович. В січні 1921 року було обрано членів сільської ради, яких було всього два – голова і секретар. Сільська рада не могла вирішити якесь серйозне питання без погодження з членами комнезаму. Основним питанням було розподіл панської землі між селянами.

З 1923 року в селі почали організовуватися товариства спільного обробітку землі (ТСОЗ). Організатором ТСОЗу був Абашев Павло Степанович. Один із ТСОЗів носив

назву «Незаможник». Ці товариства стали першими прообразами майбутніх колгоспів. В 1929 році в Слободі вперше було створено колективне господарство (колгосп), яке носило назву, як і його попередник, «Незаможник». Першим головою колгоспу селяни обрали Пендика Павла Михайловича.

Колективізація в селі проходила вкрай важко. Заможніші селяни не бажали віддавати своє нажите майно та хубоду до колгоспів. Таких влада всяко тероризувала: виселяли з хат, а самі будинки розвалювали або віддавали під колгоспні потреби. Інших судили і відправляли на новобудови великої країни рад.

Але й такі міри не завжди допомагали. Тоді владою був організований штучний голодомор. За свідченнями старожилів села в Слободі Шаргородській за роки Голодомору в 1932-1933 рр. загинуло з голоду понад 500 чоловік.

Згодом, у 1934 році в селі було організовано другий колгосп, який потім носив назву імені Куйбишева. Першим головою цього господарства став Андрійчук Аксентій Макарович. Колгосп «Незаможник» після укрупнення став носити назву ім. Молотова.

Сільська рада в Слободі спочатку містилася в попівській хаті, (теперішня ветеринарна лікарня), а з 1930 року перебралася у церковне приміщення. Голови сільських рад часто змінювалися. Ними були Перебийніс Данило, Стус Іван, Бурчак Семен, Цюцькома Сільвестр, Каричківський Артем та інші.

Сільські кадри, які очолювали ревком, комнезам, сільську раду чи колгосп, були вихідцями із бідняцьких сімей, часто не грамотні, не виховані. З таких людей і «кувалися» майбутні радянські кадри, яким влада вручала печатку, кабінет, а часом і наган. Такі й керували селом.

У 30-х роках минулого століття селяни Слободи-Шаргородської зазнали безневинних репресій. Так, починаючи з 1930 року були розкуркулені і вислані з села громадяни: Кирніцький С.Г., Бойко К.Н., Понько Г., Форманчук А.Я., Дивогриць М., Сандул М.Н., Настасюк К.І., Мар'янич Л.Н., Паламарчук А.І., Ліщина Г.І.

Влада на селі й трималася завдяки погрозам, знущанням та репресіям.

Рік 1937-й. Сталінська репресивна машина запрацювала на повну потужність. Були репресовані: Вельган І.А., Зеглін К.І., Козуб Г.Ф., Вельган А.Ф., Сандул С.М., Гречко М.С., Перебийніс Д.М., Тарадайко І.Г., Маркевич С.Й. та ін. Всі репресовані після смерті Сталіна і за брежнєвських часів були реабілітовані через відсутність вини... всі вони додому не повернулись. Доля їх одна – розстріл або тюрма, де й помирили.

Про освіту в Слободі-Шаргородській відомо, що перша школа, була відкрита при Троїцькому приході у 1861 році й називалася церковно-приходською. З 1895 року – школою грамоти. У 1914 році в селі, де тепер побудована нова церква, було збудоване приміщення земської школи. З 1920 року в селі відкрита 4-річна трудшкола, яка згодом стала семирічною. Перший випуск 7 класу був у 1935 році. Директором школи працював Мотрук Йосип Гаврилович, який пропрацював до 1947 року. Його змінив директор Данилюк С.С. Потім школу очолювали Мартинюк Я.І., Білецький М.М. Данукало Л.Т., Усатий І.В. З 2002 року шкільний колектив учителів очолює Стратій Г.П. Сьогодні СЗШ І-ІІІ ступенів знаходиться у новозбудованому приміщенні, де навчають понад 300 учнів 25 учителів.

Велика Вітчизняна війна 1941-1945 років із 600 мобілізованих на фронті навечно забрала 219 слобідчан. На честь їх в селі встановлено пам'ятник.

Про післявоєнне життя селян Слободи-Шаргородської продовжать розповіді про людей, які жили, творили, навчали тут.

*Моє село не вельми знамените,
Та не гнітить його покажчик цей,
Адже багате і на працюовитих,
І на відомих світові людей.*

Таїсія Андрійчук

Стратій Дмитро Сергійович

Стратій Дмитро Сергійович народився 3 вересня 1928 року в сім'ї колгоспників – Стратія Сергія Трифоновича та Ганни Мефодіївни. Саме в рік народження Дмитра батьки вступили в колгосп, де батько працював ковалем, а мати була простою колгоспницею.

Роки Великої Вітчизняної війни сумом і болем увірвалися в життя щасливої сім'ї Стратіїв. Батько був призваний до лав Радянської Армії, щоб стати на захист рідної Батьківщини, щоб боронити від фашистської навали щедрі ниви та поля, міста і містечка. Важке лихо спіткало сім'ю в 1942 році, коли чорною птахою прилетіла в їх дім похоронка – звістка про загибель батька на фронті. Після загибелі батька, сім'ї жилося дуже суцужно, і матері, крім роботи в колгоспі, доводилося іти в найми до людей білити хати та поратися по господарству, щоб хоч якось зводити кінці з кінцями. Дмитро змушений був працювати конюхом в колгоспі ще з 13-ти років.

Задовго до війни, ще в 1936 році, Дмитро пішов у перший клас Слободо-Шаргородської школи, 7 класів якої закінчив аж в 1946 році. Після закінчення школи працював їздовим в колгоспі ім.Куйбишева села Слободи-Шаргородської, села, з яким він пов'яже все своє подальше життя. З січня 1947 року по лютий 1948 року Дмитро працював помічником комбайнера Шаргородської МТС. З лютого 1948 року по травень він здобував освіту, навчаючись на курсах трактористів при цій же Шаргородській МТС.

Отримавши необхідну освіту, Дмитро Сергійович з травня 1948 року працює трактористом при Шаргородській МТС. В березні 1949 року він був призваний в ряди Радянської Армії, з якої повернувся в 1951 році і розпочав трудову діяльність в колгоспі Слободи-Шаргородської обліковцем тракторної бригади.

Настала пора підвищувати свій професійний рівень та піднімати рівень своєї освіти. У вересні 1951 року Дмитро вступив у Шаргородський сільськогосподарський технікум, який закінчив у серпні 1955 року з відзнакою. З серпня 1955 року по березень 1959 року він працював головним агрономом в колгоспі «Праця» села Теклівки Шаргородського району. З березня 1959 року по травень 1959 року працював бригадиром рільничої бригади в колгоспі ім. Куйбишева села Слободи-Шаргородської. З травня 1959 року по липень 1960 року працював інструктором в Шаргородського райкому партії.

Поряд з партійною роботою тривала і трудова діяльність Дмитра Сергійовича, який з липня 1960-го року по березень 1961 року працював зоотехніком в колгоспі ім. Куйбишева, у своєму рідному селі. У 1962 році він закінчив Одеський сільськогосподарський інститут за спеціальністю «Агрономія».

Застосовуючи набуті знання, Дмитро Сергійович з березня 1961 року по березень 1979 року працював головним агрономом колгоспу ім. Куйбишева, віддаючи роботі всі сили, вміння та наснагу. У 1964 році за високі врожаї цукрових буряків на республіканському з'їзді передовиків сільського господарства він був нагороджений іменним подарунком-фотоапаратом «ФЕД-10». Ця нагорода стала вагомою відзнакою його творчої праці. Через 6 років, у 1970 році, до сторіччя з Дня народження В.І. Леніна Дмитро Сергійович був нагороджений медаллю «За доблесну працю». В 1971 році за сумлінну роботу він був нагороджений найвищою нагородою Радянського Союзу орденом Леніна.

В 1974 році наш славетний трудар був серед переможців в соціалістичному змаганні і нагороджений знаком «Переможець соціалістичного змагання 1974 року».

З березня по червень 1979 року Дмитро Сергійович працював заступником голови колгоспу ім. Куйбишева, а з червня 1979 – року головою цього ж колгоспу аж по 1989 рік. Протягом часу його керівництва, колгосп став мільйонером, а сам голова був нагороджений різними грамотами, медалями і нагородами. Як учасник війни, Стратій Д.С. нагороджувався ювілейними нагородами до Дня Перемоги.

Інформація про його нагороди і трудову діяльність занесена до енциклопедії УРСР.

Прихильною була доля до Дмитра Сергійовича і в питанні створення власної сім'ї. В 1952 році він одружився із Ганною Маковецькою, яка працювала в колгоспі агрономом, і згодом народила йому троє дітей – близнюків Сергія та Михайла і дочку Ларису.

У 1980 році Дмитро Сергійович вийшов на пенсію, але ще довгий час працював у колгоспі. Останні 8 років тяжко хворів, помер у віці 76 років.

Дмитро Сергійович був людиною суворою, але справедливою, любив життя, людей, рідне село, був чесним, відданим сином рідної землі, залишив неповторний слід в історії села Слобода-Шаргородська, за що і люди і до цього часу згадують його добрими вдячними словами.

Скринник Василь Лук'янович

Народився 21 лютого 1920 року в селі Клекотина Шаргородського району Вінницької області.

Після закінчення Ново-Мурафської середньої школи вступив до Тульчинського учительського інституту, який закінчив з відзнакою у 1939 році. Після закінчення інституту він працював директором Політанської неповно-середньої школи, звідки у серпні 1940 року був призваний до лав Радянської Армії, в рядах якої пройшов усю Велику Вітчизняну війну. Василь Лук'янович Скринник був учасником бойових дій на багатьох фронтах війни, пройшовши тернистими шляхами найкривавішої у світі війни до самого Берліну.

Відзначено бойові заслуги Василя Лук'яновича та його вклад у перемогу над фашизмом в роки війни. Він був нагороджений бойовими нагородами: орденом Великої Вітчизняної війни II ст., медалями: «За бойові заслуги», «За перемогу над Німеччиною», «За взяття Берліну», «За оборону Києва» та багатьма іншими.

З 1946 року по грудень 1954 року Василь Лук'янович Скринник працює на партійній роботі – інструктором, завідувачем відділу пропаганди і агітації, другим секретарем Шаргородського райкому КП(б) України, штатним пропагандистом Вінницького обкому партії.

У грудні 1954 року Василь Лук'янович обирається головою правління колгоспу ім. Куйбишева с. Слобода-Шаргородська, де і працює по 1976 рік. За роки праці разом з активом досяг певних успіхів.

З 1976 року і до останніх років свого життя він працював директором Соснівецького професійно-технічного училища.

На всіх посадах Василь Лук'янович Скринник працював з енергією та завзяттям, зарекомендував себе грамотним та відповідальним керівником, самовіддано люблячим свою справу. Він багато сил докладав для розвитку колгоспного виробництва та соціальної інфраструктури сіл, в яких знаходились колгоспні господарства. Колгосп славився високими врожайми цукрових буряків, пшениці, гороху, свинарством.

Скринник В.Л. дуже любив будівництво. За його ініціативи та керівництва було збудовано багато тваринницьких ферм, будинок правління господарства, Будинку культури, дитячий садочок, школу, вишуканні бетонні паркани, цегельний завод у с. Будне, обеліск загиблим воїнам Великій Вітчизняній війні у с. Слобода-Шаргородська. Багато будував та оновлював матеріально-технічну базу і в Соснівецькому ПТУ.

Батьківщина відзначила і післявоєнні трудові заслуги Скринника В.Л. Він нагороджений орденами «Знак Пошани», орденом Трудового Червоного прапора, багатьма медалями та грамотами.

Помер Василь Лук'янович Скринник 5 липня 1987 року та похоронений у місті Шаргороді.

Мельник Володимир Філімонович

Народився 6 березня 1926 року в селі Слобода-Шаргородська в селянській сім'ї.

Його батько, Мельник Філімон Федорович, 1901 року народження, в 1919–1920 рр. став добровольцем 2-ї Бесарабської бригади Котовського. В 1923–1924 рр. проходив дійсну військову службу в Сибірі, м. Іркутськ. Після демобілізації працював будівельником Шаргородської МТС, техніком і начальником районного дорожнього відділу, бригадиром будівельників в рідному колгоспі імені Куйбишева.

Мати, Євдокія Демидівна, 1907 року народження домогосподарка, народила і разом з батьком виховали 10 дітей – шість синів і чотири дочки. В 1953 році вона була нагороджена Грамотою Президії Верховної Ради СРСР і орденом «Мати-героїня».

Жила сім'я Мельників в центрі села, при шосейній дорозі в половині власного будинку (в другій половині проживали дідусь з бабусею, по лінії матері Євдокії). Володимир Філімонович був найстаршим сином в сім'ї. В 1933 році семирічний Володимир пішов у перший клас Слободо-Шаргородської семирічної школи, яку закінчив в 1940 році і був зачислений до 8 класу Шаргородської середньої школи. Навчався добре.

Влітку 1936–1938 рр. відпочивав у першому районному піонерському таборі імені Павла Постишева в селі Сурогатка (це була нагорода за успішне навчання).

Проходили роки... 22 червня 1941 року Україну облетіла страшна звістка і розпочалась Велика Вітчизняна війна. Рівно через чотири неділі, 22 липня 1941 року Слободу-Шаргородську, як і район в цілому, окуповано німецькими військами. Під час бою за село загинуло 24 червоноармійці і 8 німецьких солдатів.

Через тиждень-другий німців змінили румуни. 32 місяці сім'я Мельників, як і всі жителі району, жили в так званій румунській провінції «ТРАНСІСТРІЇ», що в перекладі означало «Задністрянщина».

20 березня 1944 року село, як і район в цілому, звільнили радянські війська. Всіх військовозобов'язаних було мобілізовано до лав Радянської Армії, а вісімнадцятилітніх юнаків, серед яких був і Володимир Мельник, направили до Білої Церкви, в запасний полк 20-ї запасної дивізії. Тут, в першому навчальному батальйоні юнаки стали молодими командирами (сержантами) діючої армії. А уже через три місяці були відправлені на фронт.

На 1-му Українському фронті Мельник В.Ф. воював в артилерійському полку навідником 76 мм протитанкової гармати. І за два підбитих німецьких танки в німецькому місті Бреслау (нині Вроцлав) 2 квітня 1945 року Володимир Мельник отримав орден Вітчизняної війни I ст. А 6 травня 1945 року, за два дні до кінця війни, німецькою міною йому відірвало обидві ноги. Вісім місяців лікувався молодий солдат в Німеччині, Польщі, Чехословаччині, Угорщині, Румунії і тільки 12 січня 1946 року повернувся додому з Харківського госпіталю на протезах і з палицею в руках. Почав заново вчитися ходити, майже 20 років велосипед був засобом пересування для Володимира.

З 1947 року Мельник В.Ф. працював завгоспом Слободо-Шаргородської семирічної школи, а з 1950 по 1962 рік – секретарем Слободо-Шаргородської сільської ради.

В 1952 році поєднав свою долю з михайлівською дівчиною Будзінською Ольгою Антонівною, з якою виростили двоє дітей: сина Михайла та дочку Валентину.

У 1966 році від влади польського міста Вроцлава, за яке Володимир Філімонович Мельник воював і за яке втратив обидві ноги, вперше після війни він отримав запрошення на 20 днів відвідати це місто. Його, як почесного гостя, познайомили не тільки з людьми, які там живуть, але й зі всім Нижньо-Сілезьким краєм, з його промисловим і культурним досягненням.

До речі, у Вроцлаві, де він воював і втратив обидві ноги, він був 5 разів – тричі сам один, двічі з сім'єю, і тричі приймав гостей з Польщі у себе вдома.

Це, мабуть, єдиний випадок для всієї України, де безногий інвалід не тільки побував на місці боїв, але й знайшов могилу, де ті ноги поховані...

В подальших роках Володимир Філімонович очолював ветеранську організацію трьох сіл, що входять до Слободо-Шаргородської сільської ради. Зробив немало, щоб встановити імена всіх померлих земляків і віддати кожному честь по заслугі.

Мельник В.Ф. завжди розповідав молодому поколінню про страшні лихоліття війни. Він був частим гостем у Слободо-Шаргородській СЗШ. Його неоціненними подарунками були його власні книги, які він неодноразово дарував учням школи. Назви його власних книг говорять самі про себе: «Історія села Слободи при Шаргороді», «Солдатские воспоминания об Отечественной войне», «Мій любий край, моє Поділля».

19 березня 2013 року, напередодні річниці визволення рідного села від німецько-фашистських загарбників, Володимир Філімонович Мельник помер.

Перебийніс Петро Мойсейович

*Я гіркою мовою калини
присягаю рідній стороні*

Петро Перебийніс народився 6 червня 1937 року.

Мальовниче подільське село Слобода-Шаргородська пишається тим, що дало Україні і світові талановитого і людяного поета Петра Мойсейовича Перебийноса, стало його колискою і планетою, вишневою зорею, причалом життя. А сам поет був і залишається для рідного села вірним сином, який увічнив у слові все те, що дороге і близьке кожному його односельцю: вишневу Слободу, вулицю Врожайну, Івашківську дорогу, Золоту гору, турецький стовп, який і досі є символом єдності поколінь. Саме він, наш поет, відкрив світові маленьку, майже невидиму річечку

Мурашку, про яку Олесь Гончар у передмові до збірки Петра Перебийноса казав: «Я й не знав, що є така на планеті». Вірші поета виражають думки і почуття його односельців, допомагають віднайти у серці велику любов до рідного краю, гордість за нього, виховують риси людяності, добра.

У 1951 році наш земляк закінчив Слободо-Шаргородську семирічну школу, після цього навчався у Шаргородській середній школі, Шаргородському сільськогосподарському технікумі. Після служби в армії вступив до Львівського університету на факультет журналістики.

Працював редактором районної газети в м. Калинівка, в редакції газети «Вінницька правда», редактором обласної газети на Тернопільщині, редактором журналу «Київ» та газети «Літературна Україна».

Він є автором поетичних збірок «Червоний Акорд» (1971), «Високі райдуги» (1973), «Передчуття дороги» (1975), «Третя спроба» (1983), «Дар Вітчизни» (1987), «Чотири вежі» (2004), «Пшеничний годинник» (2005). Петро Перебийніс – заслужений журналіст України, лауреат премій ім. М. Островського, ім. братів Лепких, ім. Володимира Свідзинського. У 2008 році удостоєний Національної премії ім. Тараса Шевченка. На слова поета П. Перебийноса Олександр Білаш та інші композитори створили цілу низку популярних пісень.

Серед захоплень поета – класична музика та авіація.

До сьогодні залишається Петро Перебийніс вірним сином вишневої Слободи, час від часу повертається на тиху пристань життя. Він завжди є бажаним гостем для педагогів і учнів Слободо-Шаргородської школи, неодноразово ділився із ними секретами творчості, дарував незабутні хвилини зустрічі зі Словом. Збірки із його дарчими надписами відкривають поетичний світ перед багатьма юними односельцями. У 2007 році Петро Мойсейович у стінах школи подарував приемні хвилини спілкування не лише учителям та учням, а й заступникам директорів шкіл району. Навіки по-

єднані односельці зі своїм поетом єдиною великою любов'ю до свого села:

*Нам світить рідна Слобода –
Моя колиска і планета!*

Андрійчук Василь Гаврилович

Серед відомих українських вчених сучасності у сфері аграрної економіки одне із провідних місць належить доктору економічних наук, професору Василю Гавриловичу Андрійчуку, академіку Національної академії аграрних наук України.

Неабияка схильність до проблем сучасної економіки сформувалась у нього не випадково. Очевидно, тут головну роль зіграв той факт, що В.Г. Андрійчук має сільське коріння, що і зумовило його життєвий шлях і відданість аграрній економічній науці.

Народився Василь Гаврилович 13 січня 1938 року в мальовничому краї Поділля в селі Слобода-Шаргородська Шаргородського району Вінницької області. Він – дитина війни. І цим багато сказано про те, яким важким було його дитинство. Батько – Гаврило Макарович – пройшов усю Велику Вітчизняну війну, був двічі важко поранений, демобілізований лише в кінці

1945 року. Тому всі турботи про сім'ю на цей час впали на матір – Наталію Тихонівну. У роки ворожої окупації, що тяглися на Шаргородщині аж до березня 1944 року, мати робила усе можливе аби вижити, зберегти дітей – Василька і його старшу сестру Олю.

Ще у дитячому віці у Василя Гавриловича проявилася тяга до навчання. Навчившись біля сестри читати і писати, він шестирічним хлопчиком у 1944 році пішов у перший клас Слободо-Шаргородської семирічної школи. Вчився добре, з великим бажанням.

У 1951 році Василь Гаврилович закінчив семирічну школу. Постало питання: куди далі йти вчитися. На сімейному віче рішення було прийняте: і у 1951–1955 рр. майбутній професор навчався у Шаргородському сільськогосподарському технікумі – наймолодший серед своїх однокурсників (поступив 13-річним юнаком), опановуючи фах агронома.

Після закінчення технікуму був направлений на роботу в Тернопільську область, Пробіжнянський район у розпорядження Пробіжнянської машинно-тракторної станції. Після співбесіди з головним агрономом з питань спеціальності молодого спеціаліста направили на посаду головного агронома тодішнього колгоспу «Зоря комунізму» (с. Жабинці). Василь Гаврилович був першим дипломованим спеціалістом у цьому господарстві, тому на нього зразу ж були покладені функції і зоотехніка, і економіста.

Через рік на звітних зборах колгоспників Василя Гавриловича обирають заступником голови колгоспу за сумісництвом. І доля розпорядилася так, що голова колгоспу тяжко захворів, і молодому спеціалісту, у 19-річному віці, довелося впродовж декількох місяців очолювати підприємство. На цих посадах Василь Гаврилович працював більше двох років, набувши неоціненного життєвого досвіду, який послуговується йому й понині. А далі була трирічна служба в лавах Збройних сил СРСР. Після демобілізації, з серпня 1960-го по вересень 1962 року працював штатним пропагандистом Шаргородського райкому Компартії України. В цьому ж році вступив і в 1966 р. закінчив з відзнакою Вищу партійну школу (ВПШ) при Центральному Комітеті Комуністичної партії України.

Схильність Василя Гавриловича до наукових досліджень виявилися саме під час навчання у цьому вищому навчальному закладі. Він часто виступав на наукових зібраннях слухачів із дискусійних питань політичної економії, філософії, економіки сільськогосподарства, багато часу приділяв вивченню першоджерел із цих наук, тому не ви-

падково у Василя Гавриловича сформувалося тверде бажання стати науковцем. В січні 1967 року він був зарахований до аспірантури по кафедрі економіки і організації сільськогосподарства Київського інституту народного господарства ім. Д.С. Коротченка, нині ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана». Василем Гавриловичем була вибрана надзвичайно актуальна для того періоду тема дисертації «Внутрішньорайонне планування закупок сільськогосподарських продуктів та його роль у зміцненні економіки колгоспів», яку він захистив у листопаді 1969 року. Запропонована в дисертації методика була впроваджена в декількох адміністративних районах Вінницької і Київської областей.

Подальша науково-педагогічна діяльність Василя Гавриловича, починаючи з 1969 року і по теперішній час, пов'язана з Київським національним економічним університетом імені Вадима Гетьмана. За цей час В. Г. Андрійчук став широко відомим в Україні та країнах СНД вченим економістом-аграрником. Ним опубліковано близько 180 наукових праць, є автором 9 монографій, підручників, навчальних посібників і співавтором 16 аналогічних наукових видань. Його праці відзначаються високим теоретико-методологічним рівнем і науковою новизною в постановці та теоретичному і методично-прикладному розв'язанні актуальних проблем АПК.

За досягнення в науковій і педагогічній діяльності, сумлінну і плідну працю Указом Президента України Андрійчуку Василю Гавриловичу присвоєно почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України», а також нагороджено низкою відзнак Міністерства освіти і науки України: знаками «Відмінник освіти України», «За наукові досягнення», «Петро Могила», а також чотирма Почесними грамотами.

За вагомий вклад у розвиток вітчизняної агроекономічної науки Василь Гаврилович був обраний у 1999 році членом-кореспондентом Української академії аграрних наук (УААН), а у 2007 році – її дійсним членом (академіком), нині Національної академії аграрних наук України. Нагороджений цією установою знаком «Почесна відзнака» УААН і Почесною грамотою НААН України. За плідну участь у розробці національних програм розвитку вітчизняного сільськогосподарства, практичну допомогу виробництву Міністерством аграрної політики України вчений нагороджений трудовою відзнакою – орденом «Знак пошани».

Левицька (Ковтун) Галина Василівна

Народилася 1 січня 1964 року в селі Слобода-Шаргородська Шаргородського району Вінницької області в родині працівників Слобода-Шаргородської СЗШ I-III ст. – Ковтуна Василя Григоровича і Антоніни Андріївни.

Дитинство Галини Василівни промайнуло у рідному селі, сповненому запашиим цвітом вишень, оповитому історичним духом турецького стовпа, який гордо і величаво дивиться на односельців із туману тисячоліть, наповненому поетичністю літературного слова Петра Перебийноса. Доброту і людяність, яку змалку вкладали в її душу батьки, живив і неповторний дух села. Змалку, широко відкриваючи свої оченята назустріч світу, вона ніби вбирала його в себе і одночасно доповнювала цей

світ собою. Безтурботна і неповторна пора дитинства закінчилася, і у 1971 році двері школи Слободи-Шаргородської гостинно і радо відкрилися перед малятами-школярами, серед яких була і Галя Ковтун. Країна Знань вразила її одразу – так легко було навчатися і скоряти вершини різних предметів, доторкнутися до історичного минулого, відкривати незвідане, почувати себе часточкою Всесвіту. Велика творча праця, наполегливість, старання, вміння вчитись були увінчані Золотою медаллю, з якою Галя закінчила школу в 1981 р.

Майбутнє відкривалось перед нею, незоре і прекрасне, і обіцяло втілити в життя її найкращі задуми та стремління. З усіх доріг, які відкривались перед нею, її найбільше вабила та, яка вела до науки величної, потрібної і людяної – медицини. Саме в ній вбачала Галя сенс свого життя – допомагати людям в хворобах, у бідах, які підстерігають їх на крутих стежинах життя.

В 1981 році Левицька Галя вступила до Одеського медичного інституту імені Пирогова (тепер Медичний університет). Вчитися було ще цікавіше, наука давалася легко, а усвідомлення того, що ти потрібна людям, додавали їй сили і снаги в навчанні. Саме тому три останніх роки навчання, як краща студентка, Галя була Філатовським стипендіатом. Прагнення бути першою, кращою та необхідною залишилось – Галя закінчила університет з червоним дипломом.

Одразу по навчанні, у 1987 році, Галя була запрошена на роботу до відділення хірургії сітківки Інституту очних хвороб і тканинної терапії імені В.П.Філатова, де продовжує працювати і сьогодні. Її професійні якості, вміння ефективно лікувати призвели до першого значного досягнення – отримання звання «Лікар вищої категорії».

Пацієнти Галини Василівни відзначають її велику людяність, сердечність, вміння підтримати та допомогти у хвилини відчаю і болю. Поряд із професійною діяльністю, Галя Василівна займається і науковою. У 2000 році вона стає кандидатом медичних наук, захищає дисертацію на тему «Захворювання сітківки». Цей етап у житті Галини Василівни стає визначальним, як спеціаліста і фахівця. Нарешті світ, до якого вона так щиро прагнула в дитинстві, відкриває їй себе сповна. Її досвід у проведенні операцій використано у багатьох країнах світу – Німеччині, Італії, Ізраїлі, Грузії та багатьох інших.

Жіноча доля теж була прихильною до Галини Василівни. Зустріч із своїм майбутнім чоловіком, до речі, теж лікарем, вважає найбільшим дарунком долі.

Згодом їх велике кохання знайшло своє продовження у двох синах-соколах.

Сьогодні вона щаслива мати, пишається тим, що її старший син закінчив Одеський медичний університет імені Пирогова і працює в Інституті очних хвороб і тканинної терапії імені В.П. Філатова.

У плінні стрімкого часу Галя Василівна завжди підтримує тісні зв'язки з родичами та односельцями, часто навідується у рідні місця і завжди стає у пригоді тим, хто конче потребує її допомоги.

Дідик Сергій Павлович

Народився 11 березня 1976 року в с. Політанки Шаргородського району в сім'ї колгоспників: батько працював шофером в місцевому господарстві, мати – в рільничій бригаді. Сергій став четвертою дитиною в сім'ї, народившись у двійні з сестрою Людмилою та приєднались до старшої сестри Оксани та брата Анатолія.

Після Політанківської дев'ятирічки закінчив середню школу в сусідній Березівці, потім 2 роки служби у Збройних Силах України. Після цього, в 1996 році, вступив на агрономічний факультет Вінницького державного аграрного університету, який успішно закінчив у 2001 році.

Одразу ж після закінчення університету молодий аграрій Сергій, натхненний прикладом брата-фермера Анатолія, відгукнувся на його заклик поєднати зусилля в праці на хлібній ниві. А вже в 2007 році організував та зареєстрував власне господарство – ФГ «Агро-Дар», яке в грудні цього ж року розпочало свою господарську діяльність.

На сьогоднішній день ФГ стабільно входить в п'ятірку кращих підприємств району за рівнем врожайності та ефективності господарювання.

За невеликий період існування підібрався колектив, який навчився і вмів працювати, заробляти, постійно покращувати свій професійний рівень та підвищувати ефективність вирощування сільськогосподарських культур.

Протягом існування підприємства проведено докорінне оновлення матеріально-технічної бази. Закуплений набір техніки дозволяє широко використовувати прогресивні ресурсозберігаючі технології вирощування культур. Підприємство має в своєму арсеналі зернозбиральні комбайни John Deere WTS, трактори DEUTZ-FAHR Agrotion, телескопічний навантажувач MANITOU, комплексу машин для обробки ґрунту – плуги GREGOIRE BESSON, дискові борони VADERSTAD та УДА, культиватори FARMET, сівалки Great Plains та Kuhn, подрібнювач поживних решток KIVON, оприскувач AMAZON, грузові автомобілі MAN та КамаЗ...

На сьогоднішній день завершується будівництво елеваторного комплексу з доробки, сушіння та зберігання зерна потужністю 5,5 тис. тонн.

Постійне поновлення машино-тракторного парку та інвестиції в матеріально-технічну базу покликані підвищити ефективність господарювання та спрямовані на зниження собівартості продукції. Гарне господарство – добре й людям. Підприємство активно підтримує соціальну сферу села, благодійну допомогу отримують дитячий садок та школа, ветерани та люди похилого віку, фінансується будівництво нової церкви для місцевих прихожан.

Головна мета Сергія Павловича на сьогодні – ефективно використовувати наявні ресурси, дбати про нові здобутки та виправдати високу довіру людей. А тому й надалі сумлінно буде працювати фермерське господарство «Агро-Дар» на користь села та підприємства.

Сергій Павлович одружений. Разом із дружиною Євгенією виховують трьох дітей: доньки Дарія та Софія і син Дмитро. Сім'я всяко підтримує керівника потужного у Слободі-Шаргородській господарства у його починаннях.

Сьогодні головна мета Дідика Сергія Павловича – ефективно використовувати наявні ресурси, постійно дбати про нові здобутки для колективу господарства, а також для всієї громади Слободи-Шаргородської, яка поклала на нього обов'язки депутата районної ради.

СТРІЛЬНИКИ І ЛОПАТИНЦІ

Стрільницькій сільській раді підпорядковані ці два села і навколишні землі в кількості понад 4 000 гектарів. Легенда, що існує серед старожилів Стрільників, говорить про те, що свою назву село дістало від своїх колишніх мешканців, які проживали тут. Це були втікачі з Росії, які приймали участь у стрілецькому бунті проти царя Петра I у 1689 році. Називали їх в народі «козаки-стрільці». Від них і пішла назва Стрільників. Мабуть, село засноване після цього року. Раніше це поселення називалося Краснянським хутором, який, можливо, належав володарю села Красне.

Сусідні Лопатинці в архівах Польщі згадуються ще у XVI столітті, коли вони належали роду Лопатинських. Від прізвища володаря і село з тих пір носить назву Лопатинці. Володіли Лопатинські селом аж до XVIII століття включно.

На початку XVIII століття володарі села Лопатинські побудували в селі невелику дерев'яну греко-католицьку церкву, яка з 1795 року перейшла до Московського патріархату. Проіснувала вона аж до 1880 року. В 1881 році в Лопатинцях побудована нова дерев'яна церква на кошти держави і прихожан. Церква проіснувала до років сталінської безбожної п'ятирічки (1932 р.)

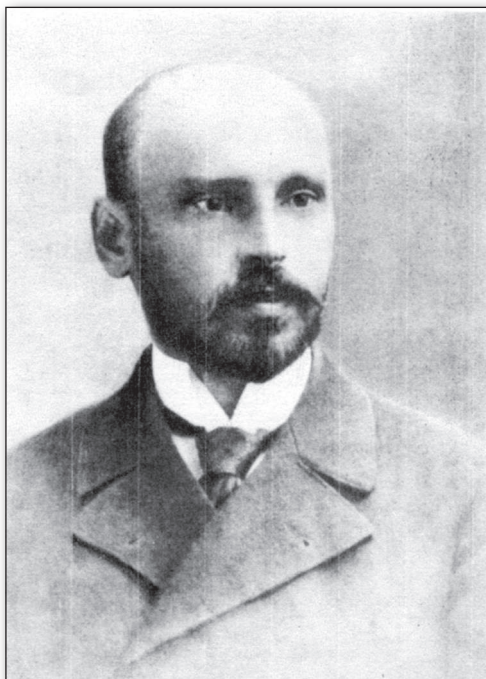
Дату заснування Стрільників, на жаль, встановити важко, як відомо, що на землях, де знаходиться село, люди жили ще у кам'яному віці. Свідченням цього є знайдені археологами ще у 1894 році на полі дослідної станції, яка носила назву «Лабораторія» і належала дерєбчинському барону Масу, знаряддя праці людини з каменю: сокири, молотки, ножі та ін., а також різний глиняний посуд.

З часом через часті напади ворогів село то зникало, то знову з'являлося. Про постійну боротьбу місцевого населення з ворогами-зайдами, особливо татарами, нагадує місцина на північній околиці села, що біля лісу «Семашки», яка в народі зветься «Круглий вал». Цей штучно збудований людьми земляний вал слугував їм як оборонний укріплений табір.

Перша церква в Стрільниках побудована пізніше Лопатинської церкви, а саме – у 1742 році, яка також як і сусідня церква, була греко-католицькою до 1795 року. В цьому ж році переведена до Московського патріархату, як і багато церков Поділля.

У 1875 році на місці старої церкви прихожани Стрільників почали будувати новий дерев'яний храм під залізним накриттям, на кам'яному фундаменті. Храм освячено 21 травня (8 травня ст. стиль) 1875 року на честь Святого Апостола і Євангелія Іоанна Богослова.

У Лопатинцях при церкві у 1863 році відкрито церковно-приходську школу. У Стрільниках таку школу відкрито у 1875 році після освячення церкви. Окреме новозбудоване приміщення школа одержала у 1903 році. Назвали її «червоною школою».

*М.М. Коцюбинський
в Лопатинцях. 1892 р.*

У Лопатинцях школа з 1888 року уже мала своє власне приміщення. Тут з початку 1891 року по червень 1892 року вчителював відомий усьому світу письменник Михайло Михайлович Коцюбинський. Він навчав трьох дітей бухгалтера місцевої дерезької цукроварні Кіндрата Мельникова – синів Михайла і Миколу та дочку Лисавету. У цьому ж будинку в окремій кімнаті Коцюбинський М.М. і проживав.

Учні зі справжньою повагою ставилися до свого учителя, залишили теплі спогади про нього. В юних душах Коцюбинський сів зерна українського патріотизму, національної гідності, підводив їх до розуміння соціальної нерівності, прищеплював гуманні почуття. *«Нам, дітям, – згадує Микола Мельников, – він часто розказував про життя селян, про їх недолю, з'ясовував ненормальність становища, що існувало, і давав напрямок нашим думкам у той бік, куди линуло його серце»*. Своїх вихованців Коцюбинський готував так, щоб вони в майбутньому ставали свідомими захисниками інтересів народу, патріотами, бо, як розповідає один з

учнів, *«...він, безмежно люблячи рідну Україну, її народ та мову, знайшов засоби проїняти цією любов'ю й наші дитячі серця. Примусив полюбити Україну, довів і переконав, що українська мова – це не мужицька мова, а мова, якою говорив великий народ...»*

В Лопатинцях демократично настроєний письменник уважно вивчає життя і побут трудового селянства, збирає фольклорний матеріал, спілкується з молоддю. Його можна було побачити скрізь – і на вечорницях, і на весіллі, і в полі... Бував він на станції Рахні-Лісові. Лопатинецький селянин Трохим Савуляк, який особисто знав письменника, засвідчив: *«Коцюбинський розмовляв з усіма людьми, як з малими, так і з старими... дуже цікавився селянським життям, говорив: «У вас дуже маленькі смужки землі. Через кілька десятків років земля буде великими ланами, жити буде легше, поміщиків не буде»*. Агітаційна робота, яку проводив Коцюбинський серед селян, говорить про те, що він поступово переборював народницькі ілюзії і ставав на позиції справжньої демократії.

З-поміж друзів-селян у Лопатинцях у найближчих стосунках з молодим учителем був Андрій Дуляк. З ним він підтримував зв'язки до кінця свого життя. Здібний, вдумливий юнак прагнув знань, громадської роботи, удвох із ним Коцюбинський заходився збирати фольклор. Так було записано весілля з 98 пісень, пісні та перекази про Устима Кармалюка та чимало інших зразків усної народної творчості.

Андрій Дуляк так захопився цією роботою, що й після від'їзду Коцюбинського збирав і записував уснопоетичну творчість своїх земляків. Його хата в Лопатинцях стала своєрідним центром передового і свідомого життя односельців.

Лопатинецький період життя Коцюбинського важливий і тим, що тут він написав оповідання «Харитя», «Ялинка», «П'ятизлотник» та повість «На віру».

Світлий образ письменника, його твори живуть у свідомості нащадків. Любовно оберігають трудівники Лопатинець усе, що нагадує про цю велику Людину. В центрі села стоїть просторий білий будинок Кіндрата Мельникова. На фасаді, ліворуч від веранди, мармурова дошка з написом: «Тут мешкав 1891-1892 рр. український письменник Михайло Коцюбинський». Тепер це приміщення школи. В кімнаті, де

жив письменник міститься музей його імені. Серед експонатів чимало документів та фотоматеріалів, надісланих з Вінницького музею Коцюбинського.

Біля школи кидає густу тінь крислатий красень – ясень. Старожили твердять, що його своїми руками посадив і доглядав письменник. Це старезне дерево так і називають «ясенем Коцюбинського».

Збереглася і хата Андрія Дуляка, в якій так часто бував Коцюбинський. Всі знають у селі лист-заклик письменника, надісланий другові в Лопатинці 20 січня 1910 року: *«З Новим роком, з новим щастям, шановний добродію Андрію. Спасибі Вам за новини з Лопатинець. Як все змінилось з того часу, як я виїхав звідти! Та трудно, щоб не змінилось за 17 літ! Сподіваюсь, що дещо змінилось на краще. Може тепер уже більше людей стало, що знають, хто вони, яких батьків діти, як каже Шевченко. А коли таких мало, то Ви, що бачите уже світ, повинні показати іншим. Тоді на старість скажете собі: не дурно я жив на світі, щось зробив для людей».* Андрій Дуляк упродовж всього життя прагнув дотримуватися заповітів Коцюбинського. Наш земляк поет Анатолій Бортняк образно сказав в одному з віршів про довічну народну славу Коцюбинського і пам'ять про нього у подільському селі:

*Ось село...
У ньому ти два роки проживав.
А житимеш віки.
Це твої Лопатинці,
Ті ж сосни – свідки тих пекучих,
Чорних діб.
Над селом рум'яне сходить сонце,
Ніби знятий із лопати хліб.*

Через Стрільники колись проходила поштова дорога. В селі діяла поштова контора. Шлях у XVIII столітті і до середини XIX століття пролягав із Брацлава через села Шпиків, Рахни-Лісові, Стрільники, Семенівка, Деревчин, Мала Деревчинка, Адамівка до Джурина і далі на Могилів-Подільський. Цим шляхом поляки після розгрому гайдамаків, у 1768 році вели полонених, в тому числі й Івана Гонту, цим шляхом у 1846 році проїжджав великий письменник Тарас Шевченко, цими дорогами у вільний час мандрував наш письменник Михайло Коцюбинський.

Стрільницька земля зростила багато відомих людей. Серед них:

Верес Віра Яківна

Народилася Віра Яківна у 1924 році. Закінчила місцеву семирічну школу. На її дитячі роки припали події Голодомору в 1932-1933 роках. Чотирнадцятирічним дівчам Віра почала працювати на полях деревчинського радгоспу в одній із бригад села Стрільників, що належали до цього господарства.

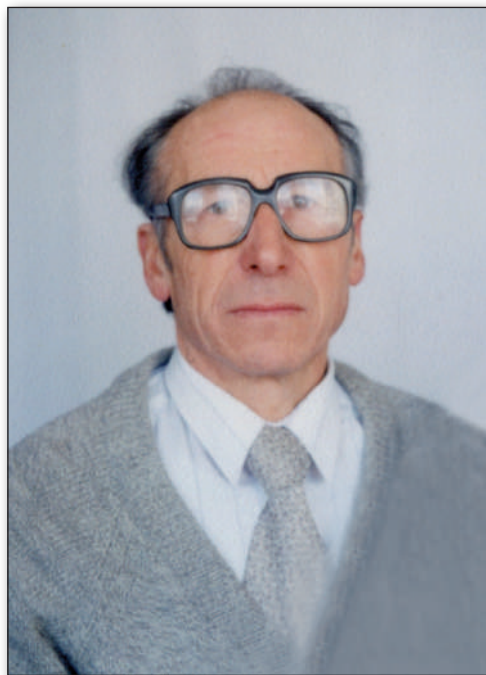
Працювала Віра Яківна на цих полях і у роки окупації. Після звільнення від окупантів молоду й енергійну дівчину селяни обрали ланковою. З ранніх років до сумерків дівчата її ланки доглядали цукрові буряки та пшеничне поле. 1947-й рік був сприятливішим проти

посушливого 1946-го для вирощування сільгоспкультур. Урожай видався на славу! Ланка Верес Віри Яківни виростила і вручну зібрала із площі 10,5 га по 35,02 центнера пшениці з кожного.

Указом Президії Верховної Ради СРСР від 29 березня 1948 року за одержання високих врожаїв пшениці ланкової Верес Варварі Яківни присвоєно звання Героя Соціалістичної Праці із врученням їй Золотої Зірки і нагороджено орденом Леніна.

Померла Віра Яківна Верес у 2005 році. Похована у с. Стрільники.

Кондратюк Микола Григорович

Кондратюк Микола Григорович народився 1933 року. Закінчив Гайсинське медичне училище в червні 1958 року. За фахом – фельдшер.

Після закінчення медичного училища працював завідувачим ФАПом села Веселівка Джулинського району.

З 1 листопада 1959 року Шпиківським райздороввідділом призначений завідувачем ФАПу села Стрільники.

На той час село було не електрифіковане, відсутнє було навіть дротяне радіо. Завдяки правлінню колгоспу імені Щорса (пізніше – Коцюбинського) в центрі села було побудовано приміщення фельдшерсько-акушерського пункту і пологового будинку з двома виходами і на 8 кімнат. 5 кімнат займав ФАП, 3 кімнати – пологовий будинок. З'явилося водяне опалення, електрика і радіо.

Завдяки активній участі у громадському житті села працівників Стрільницького ФАПу під керівництвом Кондратюка М.Г., а також допомозі колгоспу в період весняних, літніх та осінніх польових робіт правління колгоспу та сільська рада допомагали сільським медикам. Допомагали і в організації донорства, проведенні колгоспних медичних комісій, у профілактичному огляді декретованого контингенту населенням організації навчання, закупівлі форми і спорядження санітарної колгоспної дружини, яку Микола Кондратюк навчав надавати першу медичну допомогу. І зовсім не випадково. Адже дружина неодноразово виборювала призові місця у районних змаганнях санітарних дружин.

При місцевій молочнотоварній фермі був організований та оснащений профілакторій, що полегшував працю селян, а також оздоровлював тваринників.

Із розширенням колгоспного автопарку до 50-ти автомашин було введено медичне обстеження і тонометрію шоферів із відміткою медика про стан здоров'я водія. Разом із тим було організовано боротьбу проти пияцтва. Із керівництвом колгоспу було погоджено графік чергування водіїв для термінового транспортування в нічний час хворих до лікарні чи привезення з лікарні до хворого лікаря на консультацію.

За дорученням керівництва колгоспу Микола Григорович був головою групи народного контролю колгоспу впродовж кількох років, що давало можливість краще пізнати виробництво для покращення медичного обслуговування населення села.

За рахунок активної роботи акушерок, налагодженій профілактичній роботі серед жінок, вагітних, дітей раннього віку, щорічних профілактичних оглядах диспансерних

груп населення (механізаторів, тваринників, інвалідів і учасників Великої Вітчизняної війни, школярів та інших груп ризику) не було випадків занедбаних онкологічних захворювань, туберкульозу, відсутня дитяча і материнська смертність.

Керівництво Шаргородської центральної районної лікарні визнало Стрільницький фельдшерсько-акушерський пункт школою передового досвіду у Шаргородському районі.

За налагоджене медичне забезпечення населення села Стрільники медичний колектив Стрільницького фельдшерсько-акушерського пункту під керівництвом Миколи Кондратюка неодноразово відзначався Похвальними грамотами, занесенням ФАП у фото його завідувача на районну Дошку пошани.

Стрільницький ФАП нагороджувався Перехідним Червоним Прапором, делегувався на районні партійні конференції і обласні конференції Товариства Червоного Хреста.

З 1964 року по 1995 рік Микола Кондратюк обирався депутатом сільської Ради.

Його нагороди:

звання «Ударник комуністичної праці» (1979 рік), Знак «Відмінник охорони здоров'я СРСР» (1984 рік), медаль «Ветеран праці».

Дружина Миколи Григоровича, Таміла Максимівна, завжди була поруч з чоловіком. Подружжя-медики, одержавши дипломи, зразу ж прийшло працювати у Стрільники. Мир і злагода завжди панували в їхній сім'ї. Подружжя Кондратюків є товарицькими людьми, вміє згуртувати навколо себе інших, користується повагою. Таміла Максимівна – мудра дружина, чуйний медик, прекрасна душею людина, кохається в квітах, цьому є свідчення їхнє затишне, все уквітчане подвір'я.

Стрільницький фельдшерсько-акушерський пункт, яким завідував Кондратюк М.Г., неодноразово нагороджувався Почесною грамотою районної ради та райдержадміністрації.

Хитрук Володимир Григорович

Хитрук Володимир Григорович народився 5 січня 1940 року в селі Семирічка Гайсинського району Вінницької області в сім'ї селян-колгоспників. Дитинство припало на важкі роки Великої Вітчизняної війни та голодні післявоєнні роки. Чітко закарбувався в пам'яті голодний 1947-ий рік, коли основною їжею більшості селянських родин були макуха та пампушки з гнилої картоплі.

До школи пішов у 6 років. У дитинстві пас корів та колгоспних коней. По закінченні місцевої початкової школи Володимир Хитрук отримав семирічну освіту у селі Гунга. Повну середню освіту здобув у Кисляцькій середній школі на Гайсинщині.

В 1962 році закінчив Ладижинський технікум сільської механізації.

Закінчивши заочно Уманський сільськогосподарський інститут, повністю присвятив себе сільському господарству та агрономічній роботі.

З 1976 року Хитрук В.Г. працював головним агрономом колгоспу імені Коцюбинського сіл Стрільники та Лопатинці. Запорукою успіху вважав роботу тракторної бригади, від якої залежить не тільки рослинницька галузь, але й тваринницька, які тісно взаємозв'язані між собою.

Основою в рослинництві бачив підвищення врожайності сільськогосподарських культур за рахунок дотримання сівозмін, запровадження передових технологій. Реальним прикладом цьому була освоєна технологія вирощування цукрового буряка з «Інтерцукром», де майже відсутня ручна праця та мінімальна механізація.

Якісно та результативно працювали садова та овочева бригади. Був розроблений проект та виготовлена технічна документація на посадку 380 гектарів саду за новими технологіями.

Коли Володимира Григоровича було обрано головою колгоспу імені Коцюбинського сіл Стрільники та Лопатинці, то запорукою успіху в своїй керівній роботі він обрав поліпшення життя своїх підлеглих односельців. Вже через два роки на цій посаді Володимир Хитрук запустив у дію млин, пекарню, які постачали щоденно сільських трудівників свіжим та здешевленим хлібом. Почали діяти також крупорушка та олійня. Було збудовано та придбано новітнє обладнання для цеху з переробки м'яса. Таким чином кожен селянин міг за вигідною ціною здати тварин на переробку, не вдаючись до послуг перекупників.

Для трудівників села були організовані безкоштовні оранки городів, перевезення сіна, соломи, дров тощо. Пенсіонерів забезпечували зерном. До послуг стрільничан цілодобово чергувала машина для підвезення хворих до лікарні за кошти місцевого господарства. Саме в цей період продовжено будівництво сільського водогону.

За ініціативи голови Хитрука В.Г. значний об'єм робіт проведено із ремонту молочнотоварних ферм та розбудови польового стану тракторної бригади. Оплата праці була стабільною та щомісячною. В рослинництві та тваринництві застосовувались преміальні надбавки за результативну роботу. Були створені механізовані ланки з оплатою праці за кінцевий результат.

Не обминув увагою Володимир Хитрук і священних пам'яток духовності односельців. У його плани, як керівника підприємства, входило і збереження святинь попередніх поколінь. Так, знищену і розібрану за радянських часів церкву, яка раніше слугувала клубом та зерноскладом, за короткий проміжок часу було відбудовано в основному за рахунок місцевого господарства. Тим самим було відновлено повагу до своєї релігії, до своїх предків, у яких, на щастя, було багато в чому повчитися.

Теперішнє молодше покоління стрільчан з шаном і повагою згадує вмілого і талановитого керівника Володимира Григоровича Хитрука за його неоціненний вклад у розвиток і добробут села, якому він віддав найкращі свої роки. На 75-му році життя Володимира Григоровича Хитрука не стало... Село з почесними провело в останню путь дорогу й шановану Людину. Поховали Хитрука В.Г. на сільському кладовищі с. Стрільники.

ТЕКЛІВКА

Історія виникнення цього села дуже давня. Вона тісно пов'язана з історією заснування села Лозови. На жаль, точну дату заснування Теклівки встановити важко. Зате дещо відомо із історії назви села. Землі, де знаходиться Теклівка, у XVIII столітті належали роду Любомирських. В кінці цього століття цими землями володіла місцева княгиня Текля Любомирська. Їй належала і Лозова.

У нашій місцевості здавна заведено неписане правило, за яким часто той чи інший населений пункт називали іменем його володаря. Невелике за розмірами село одержало назву від імені володарки княгині Теклі й стало називатися Теклівкою.

За часів Любомирських у Теклівці була побудована греко-католицька церква і названа на честь Різдва Пресвятої Богородиці. З приєднанням Правобережної України до Росії, у 1793 році Теклівська церква перейшла до Московського патріархату.

Відомо, що з 1893 року при церкві було відкрито школу грамоти, де освіти навчав місцевий священик.

З часом дерев'яна теклівська церква постаріла від віку і її розібрали, а прихожани стали належати до двох лозівських приходів. За радянських часів церкви в Теклівці не було.

Після подій 1917 року Теклівка, як і усі шаргородські села, пережила колективізацію, голодомор, репресії. У 250 наявних в селі дворах лише за 1933 рік з голоду померло понад 70 душ.

За роки Великої Вітчизняної війни в село не повернулись з фронтів 62 чоловіки. На честь їх в центрі села побудовано пам'ятник.

Бригадне село Теклівка довгий післявоєнний час належало до лозівського колгоспу «Прогрес». За ті роки в селі побудовано будинок механізатора, адміністративний будинок, де тепер міститься початкова школа, медичний пункт та бібліотека.

Навесні 1999 року село Теклівка від'єдналося від колгоспу «Прогрес» села Лозова, й утворила самостійне КСП «Праця». Через недолугу політику керівництва держави, через необдуману земельну реформу колгоспи почали розпадатися, а земля розпайовуватися серед колгоспників. Теклівські селяни довірили свої земельні паї двом новітнім

агроформуванням: ПП «Врожайне», очолюване Дідиком Анатолієм Павловичем, і ПП «Боровське», яке очолює Палій Іван Васильович.

Територіально Теклівка належить до Лозівської сільської ради. Тут функціонують місцева ЗОШ I ступеня, фельдшерсько-акушерський пункт, сільський клуб і бібліотека. До села Лозова побудовано під'їзну шосейну дорогу, по якій щоденно підвозять шкільним автобусом теклівських учнів до Лозівської середньої школи.

Початок III-го тисячоліття теклівчанам запам'ятався найбільше. Тоді було закладено перший камінь під будівництво нового храму в селі. Ініціатором і основним меценатом будівництва храму є виходець із цього села Василь Михайлович Боровський. Багато праці вклали теклівчани, і, як результат, церква Різдва Пресвятої Богородиці у 2006 році зазяла своєю красою посеред Теклівки.

*Його село, його хатина,
Стара криниця край воріт,
Його улюблена стежина,
Якій уже багато літ.*

*Його дитинство босоноге
І рання пісня солов'я,
Юнацькі радощі, тривоги,
Чарівність ночі, втоми дня.*

*Його село, його калина,
Що взялась цвітом навесні.
І та зимова хуртовина,
Яку він бачив уві сні.*

*Він не забув тих рідних нив,
Таких близьких і серцю милих,
Де вік дитинства він провів
Під українським небосхилом.*

«...Перше слово щирої подяки у цей день ми говоримо Вам, шановний Василю Михайловичу. Адже, завдячуючи Вам, Вашій наполегливій багаторічній праці, мужності і стійкості у важкі хвилини, професіоналізму, великому серцю, сповненому безмежної любові до рідної землі, ми зібралися тут у затишній залі під українським небосхилом села Теклівки».

Ці слова з уст ведучої прозвучали на урочистостях з нагоди величної для села події, освячення церкви Різдва Пресвятої Богородиці, яке відбулось 29 серпня 2006 року.

Новозбудований храм – це дарунок Василя Боровського, який був ініціатором та фінансистом зведення храму, своїй малій батьківщині, дарунок пам'яті батьків, дарунок односельцям.

...І залишила дитині світ широкий, а світові – добру Людину мама Афія. Скільки було недоспаних ночей, скільки було проглянутих очей та сліз радості. Раділа матуся кожному крокові свого сина, кожній подоланій сходинці, по яких впевнено підіймався Василь, сьогодні – керуючий директор Англійської судноплавної і менеджментської компанії.

Боровський Василь Михайлович

Народився 12 квітня 1950 року в мальовничому селі Теклівка в сім'ї колгоспників. Дітей у батьків було п'ятеро. Василько був третьою дитиною. Ріс здоровим, кмітливим хлопчиком.

Тато і мама раділи успіхам сина, всіляко підтримували всі його починання.

...Було ненароком виказане прохання і синове бажання збудувати близько церкву, щоб рідненьку матусю ноги не боліли.

Перший камінь у фундамент майбутньої церкви було закладено і освячено в грудні 1999 року. Багато людей працювало на будівництві. Багато з них ходили в плавання на суднах під керівництвом Василя Михайловича.

Переступала мама поріг ще недобудованої церкви, молила Бога за сина та всіх людей, які йому допомагали. Та, на жаль, відійшла у вічність, не дочекала

рідненька світлої хвилини освячення.

Такого велелюддя, як при відкритті Храму, Теклівка давно не бачила. До святині зішлись не тільки дорослі та малі жителі, а і багато людей з навколишніх сіл. Вони стали учасниками непересічної для села події – освячення церкви Різдва Пресвятої Богородиці.

Святкову літургію відправив митрополит Вінницький та Могилів – Подільський блаженний Макарій. Владика висловив слова вдячності, насамперед, Василю Боровському, всім, хто доклав сил та коштів для зведення храму, і висловив надію, що нова святиня сприятиме духовному відродженню, сіятиме в думках людей зерна добра, людяності та взаємоповаги один до одного.

Про величність події засвідчують фотознімки. Вони є доказом тому, як важливо у наш складний час повертатись до відродження духовності, до моральних цінностей, без яких ми не розбудуємо значно кращого життя.

Хочеться надіятись, що добрі справи, розпочаті Василем Михайловичем Боровським не тільки залишають свій слід на землі, а й знайдуть своє продовження.

Бороздять моря та океани судна «НаВаГа», «Афія», «Теклівка». В кожному із них часточка української великої душі Великої Людини, ім'я якій Василь Михайлович.

Перші свої кроки у велике самостійне життя зробив семирічний Василько до Теклівської початкової школи. Тому зараз уже Василь Михайлович є частим гостем цієї школи. А діти ласують солодощами, дарованими ним щороку до Дня Святого Миколая та новорічних свят.

Цьому передувало навчання Василя Боровського:

Вересень 1957 р. – Теклівська початкова школа.

Вересень 1961 р. – Лозівська середня школа.

Вересень 1967 р. – Чернятинський сільськогосподарський технікум.

Листопад 1968 р. – служба в військово-морському флоті, м. Кронштадт.

1969 – 1971 рр. – Кронштадська середня мореходна вечірня школа.

Грудень 1971 р. – Ленінградська мореходна школа, м. Ленінград.

Вересень 1972 р. – Ленінградське ордена Жовтневої революції вище інженерне морське училище імені адмірала С.О. Макарова, м. Ленінград.

Вересень 1985 р. – Економічний інститут, міжнародний відділ, м. Ленінград.

Вересень 1985 р. – поглиблене вивчення англійської мови і курси по психології для керівних працівників, м. Ленінград.

Вересень 1995 р. – Королівський економічний інститут, економіка і фрахтування, м. Лондон.

Вересень 2000 р. – Інститут морського права, м. Санкт-Петербург.

Місця роботи Боровського В.М.:

1971 – 1977 рр. – Балтійське морське пароплавство, посада матроса, м. Ленінград.

1977 – 1980 рр. – штурман малого плавання на суднах Балтійського морського пароплавства.

1980 – 1986 рр. – штурман дальнього плавання на суднах Балтійського морського пароплавства.

1986 – 1994 рр. – капітан дальнього плавання на суднах Балтійського морського пароплавства.

1991 – 1993 рр. – заступник начальника Балтійського морського пароплавства, м. Ленінград.

1994 р. – і по наш час – закордонна робота, керуючий директор англійської судноплавної менеджментської компанії, представник Арктичного морського пароплавства від Російської Федерації в Лондоні.

Нагороди Василя Михайловича Боровського:

– Ветеран Балтійського судноплавства.

– Ветеран морського флоту Російської Федерації.

– Почесний робітник морського флоту.

– Заслужений робітник морського флоту.

– Медаль Святого Володимира 2-го ступеня.

– Значок (медаль) «За безаварійне плавання на суднах морського флоту».

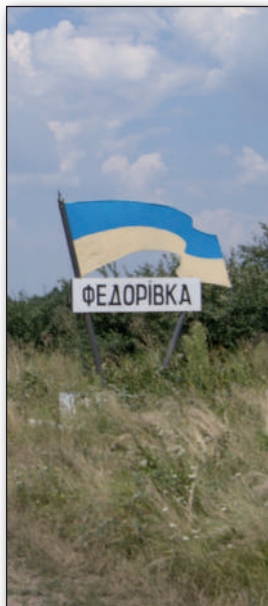
– Медаль «До 300-річчя морського флоту Російської Федерації».

Новозбудований Василем Михайловичем храм – дарунок своїй малій батьківщині, дарунок пам'яті батьків своїх, дарунок односельцям.

ФЕДОРІВКА

Федорівка моя

*Федорівка моя, ясноока,
Я тебе полюбив назавжди.
Вулиці твої чисті, широкі,
Тихий плеск річкової води.*

*Стану я на Високому горбі
І милуюсь привіллям твоїм,
Все село, мов замріяне, горде,
Як весна у вбранні молодім.*

*Там співа жайворонок над полем,
Темний ліс виглядає здаля.
Де б не був я, в очах мимоволі
Ти моя федорівська земля.*

*Це руки сільчан роботящих
Зростили ось тут чудо-сад,
І збирають врожаї прекрасні
Багато вже років підряд.*

*Стали люди вдягатися краще,
Як пан Добровольський колись,
Тому, що працюєм на щастя,
Тому, що добром завелись.*

*В нас немало в селі мотоциклів,
Ще й немало приватних машин,
Ми до цього усі уже звикли –
Це є віку двадцятого плін.*

*А для тебе, моя Батьківщино,
Шлемо ми подарунки свої.
До вершин всі крокуєм невпинно,
Щоб добробут був в кожній сім'ї.*

*Ще дружніше згуртувуймось в праці
І у дружбі єднаймо серця,
Хай у полі хліба колосяться,
Мир і щастя будуть без кінця.*

Г.М. Гапчак

На місцині, де розташувалося село Федорівка, людське життя започатковане ще з V-IV ст. до нашої ери, що доведено внаслідок проведених навколо села розкопок вченими-археологами Вінницького краєзнавчого музею. Але точної дати заснування села не встановлено.

Здавна відомо, що люди завжди поселялись на таких місцях, де була поруч вода, а також на добре освітлюваних сонцем місцинах, захованих у лісах. Таким місцем й була якраз місцевість, де тепер село Федорівка.

Назва села, як гласить легенда, походить від імені першого поселенця – Федора Горішного, який разом із іншими втікачами-переселенцями прибув у цю місцевість в кінці XVIII століття. Хутір, де жили втікачі і перші поселенці Федіра Горішного, спочатку називався «Федорівці», а згодом назва видозмінилася, і село й до сьогодні називається Федорівка.

У XVIII столітті тут проживав рід Мостовських, потім родина Кундеїв. В другій половині XVIII століття у Федорівці з'явилася родина Михаїла Орліковського, який помер у 1808 році. З тих пір село перейшло у власність його польської родини Орліковських, які володіли і утримували Федорівку все XIX століття.

За участь у повстанні проти царської Росії, в якому брала участь і сім'я Орліковських (1831-1832 рр.), царська влада переслідувала. Пан Орліковський, заховавшись у глухому селі Федорівці, попросив селян, щоб вони заступились за нього, нібито він під час повстання проживав постійно в селі, що люди й зробили. На знак подяки пан Тит Орліковський на свої кошти збудував у селі в 1860-х роках нову церкву на місці, де була стара невеличка дерев'яна церква, яка існувала ще з 1790-х років і називалася на честь Різдва Богородиці та яка з 1795 року стала належати до московського патріархату. Згодом було побудовано і школу, яка почала діяти у Федорівці з 1874 року. Називалася вона церковно-приходською.

Поміщик Тит Орліковський разом із своїми синами – Станіславом і Вацлавом – тоді ж побудував у селі свою резиденцію – поміщицький маєток у мальовничому парку. Це чудове архітектурне приміщення відобразив на своїх картинах відомий французький художник Наполеон Орда, якого поміщик запросив до себе в село.

У 1911 році Орліковські продали свій маєток і село новому власнику – пану Добровольському. Родина польських панів Добровольських була останньою, яка володіла Федорівкою до 1917 року. В буремні роки революційних подій панська сім'я, залишивши усе нерухоме майно, виїхала за кордон до Швейцарії.

Цікавим є той факт, що у 2000 році у Федорівку приїздили внуки Добровольського – 70-річні Яцек і Магдалена. Відвідавши прабабківщину свого роду, вони повідали жителям сьогоднішньої Федорівки багато цікавого про минуле панської родини Добровольських. Родина ця на початку XX століття була магнатом цукрової промисловості на Поділлі. Їй належали села: Федорівка, Станіславчик, Сабарів та ін., а також Іллінецький цукровий завод із прилеглими до його зони селами.

За роки існування радянської влади село пережило і колективізацію, і голодомор, і репресії, коли гинули безневинні федорівчани. Трагічною була подія в селі Федорівка у 1930 році, коли майже всі житлові та господарські будинки за одну ніч вщент згоріли. Пожежа виникла із-за суперечки двох сусідів-чоловіків. Один із них і підпалив хату суперникові. Сильний вітер підхопив полум'я і солом'яні дахи сусідських будинків спалахнули наче сірники. Село за ніч перетворилося на згарище...

На фронтах Великої Вітчизняної війни загинуло 72 чоловіки. На їх честь в Федорівці побудовано пам'ятник.

Свою цікаву історію за радянських часів має федорівська школа. Вона розпочала свою роботу зразу ж після встановлення, у 1920 році радянської влади. Називалася вона «4-річна трудшкола». При школі працювала і хата-читальня, де проводились заняття лікнепу (ліквідація неписьменності).

Чотирирічна школа існувала до 1933 року, тоді в селі було організовано семирічне навчання, але, на жаль, бажаючих навчатися у 5-7 класах у 30-х роках минулого століття в селі було обмаль, а тому школа залишилася 4-річною і старші діти ходили на навчання у сусідні села.

Після визволення села від фашистських окупантів, школа зразу ж, з квітня 1944 року, відкрила свої двері. Тут навчалися учні 1-4 класів. І лише у 1991 році в Федорівці впроваджено 9-річне навчання. Школа стала носити статус неповно-середньої, а з жовтня 1999 року – СЗШ I-III ступенів. Молоді федорівчани здобувають середню освіту в чудовому новому приміщенні школи.

Значні зміни відбувалися у Федорівській школі з призначенням у 2001 році на посаду директора молодого, енергійного, сповненого глибоких і мудрих ідей жінки – Ірини Дмитрівни Сівірінської. Саме вона зуміла створити у цій «новій оселі» красу і затишок, згуртувати педколектив, піднести школу на високий районний рівень. Адже зараз Федорівська школа – одна з кращих шкіл району.

У селі на базі колишніх ТСОЗів ще у 20-х роках минулого століття організовано колективне господарство – колгосп «Перемога», який займався вирощуванням зернових та технічних культур, та радянське господарство (радгосп) імені 2-ї п'ятирічки, в планах якого було закладено розвиток плодово-ягідної галузі. За високі показники у вирощуванні фруктів керуючий відділком А.Д. Слободянюк був нагороджений орденом Леніна. Орденами та медалями було нагороджено цілий ряд працівників колгоспу та радгоспу.

Колгосп «Перемога» с. Федорівка певний час очолював місцевий

Вільчинський Володимир Тадейович

Вільчинський Володимир Тадейович народився 2 квітня 1931 року в селі Федорівка Шаргородського району Вінницької області в селянській сім'ї.

В 1938 році поступив у 1-й клас Федорівської початкової школи, у 1947 році закінчив сім класів Копистиринської середньої школи. В 1949 році закінчив Тульчинську сільськогосподарську школу ветеринарних фельдшерів і з 1950 року працював ветфельдшером Соснівецького цукрокомбінату. 1951-1955 роки – служба у рядах Радянської Армії. У 1955-1956 роках працював заступником голови колгоспу «Перемога» с. Федорівки. У 1956-1958 роках – Володимир навчався в Станіславській радпартшколі (нині Івано-Франківськ), котру закінчив з відзнакою і отримав направлення на роботу в село Федорівка, де колгоспники одногolosно обрали його головою колгоспу «Перемога». Через рік обком і райком партії направили Вільчинського В.Т. на роботу в село Копистирин, у відстаючий колгосп, де селяни одногolosно обрали його своїм головою колгоспу. Тут він пропрацював до січня 1968 року. В 1965 році Вільчинський закінчив Українську сільськогосподарську академію.

В січні 1968 року обком партії і облвиконком направили Вільчинського В.Т. на роботу у відстале й занедбане село Уланів Хмельницького району, де уповноважені члени колгоспу обрали його головою колгоспу «Дружба», в якому він пропрацював головою до 2000 року.

У зв'язку з постановами Кабінету Міністрів України та Указу президента від 5 грудня 1999 року колгосп «Дружба» було реформовано і, згідно рішення зборів селян, на базі колгоспу було організовано приватну агропромислову фірму «Дружба», директором якої став засновник і власник агрофірми Володимир Вільчинський. У 2004 році агрофірма реформувалася у СТОВ «Дружба» с. Уланова, де директором знову обраний засновник Вільчинський, котрий пропрацював до 2008 року. Внаслідок наступної реформи та згідно рішення зборів трудових колективів, СТОВ «Дружба», об'єдналось з агропромисловим науково-виробничим підприємством «Візит» села Томашпіль Хмельницького району, де Вільчинський В.Т. очолив службу радника генерального директора.

За час своєї роботи головою колгоспу у селі Федорівці під керівництвом Вільчинського В.Т., окрім поліпшення за один рік виробничих показників в рослинництві і тваринництві, він встиг виконати великий об'єм робіт у соціальній сфері – по електрифікації та радіофікації усього села, створення кращих умов праці в тваринництві. А в селі Копистирич з відстаючого колгоспу ім. Шевченка, де за 1959 рік врожай зернових складав з одного гектара всього 13,6 центнера, вивів його у передовий в районі, де в 1967 році врожай зернових на площі 1890 гектарів склав 39,3 центнера з кожного, цукрових буряків – із 139 ц/га – до 345 ц/га, удвоє вирости показники у тваринництві. Значно за цей час зросла продуктивність і оплата праці, в рази зміцніла трудова дисципліна, організованість і порядок, майже позбулися таких колгоспників, котрі хронічно, систематично в минулому не виконували встановленого мінімуму вихододнів на роботу. За що рішенням райкому партії і райвиконкому за підсумками роботи за 1967 рік колгосп ім. Шевченка (в минулому відстаючий) був визнаний переможцем у виконанні всіх планів та соцзобов'язань. Господарство нагороджено пам'ятним Червоним Прапором на вічне зберігання, а велику групу механізаторів, працівників тваринницьких ферм, окремих спеціалістів, в тому числі і голову колгоспу Вільчинського В.Т., було нагороджено грамотами та подяками.

В силу економічних можливостей колгоспу Вільчинським було дещо зроблено за цей час і для розвитку соціальної сфери: збудовано дороги – три кілометри 500 метрів – від траси до центру господарства, побудовано чотири тваринницькі приміщення з кімнатами відпочинку для тваринників, лазню з профілакторієм для оздоровлення працівників, пам'ятник загиблим воїнам-землякам, житловий будинок біля школи для вчителів, майстерню на тракторному стані, закладено фундамент та розпочато будівництво Будинку культури. Надавалась посильна допомога молодим колгоспникам – на пільговій основі будівельні матеріали для будівництва власного житла, впроваджувались нові прогресивні форми організації і оплати праці та ін. Але найпотужнішим та пам'ятним об'єктом соціального та економічного значення залишився створений Вільчинським величезний став на річці Мурафа, площею понад 120 гектарів. В пам'ятний день 12 квітня 1961 року, коли Юрій Гагарін полетів у космос, будівельники перегатили річку Мурафу, і зараз люди мають де відпочивати і ловити рибу.

За роки роботи Вільчинського В.Т. в селі Уланові на посаді голови колгоспу господарство щорічно збільшувало виробництво всіх видів сільськогосподарської продукції, за що колгосп на протязі всіх п'ятирічок виконував усі плани та соціалістичні

зобов'язання, за що обком партії та ЦК Компартії України, Уряд республіки та ЦК КПРС, рада Міністрів, Верховна Рада СРСР протягом 1971-1985 років визнавала господарство переможцем в обласному, республіканському та Всесоюзному соціалістичному змаганні, господарство заносилось на Республіканську та Всесоюзну Дошку пошани на виставках в Києві та Москві, нагороджувалось перехідними Червоними Прапорами. А в 1971 році колгосп «Дружба» Указом Президії Верховної Ради СРСР був нагороджений орденом «Знак Пошани», а за цей час 286 колгоспників були нагороджені орденами і медалями держави, 320 хліборобів – золотими, срібними та бронзовими медалями ВДНГ. А голову колгоспу Вільчинського В.Т. за досягнення високих показників було нагороджено трьома орденами – Леніна, «Дружби народів» та за заслуги III ст., медалями і присвоєно високе звання Героя Соціалістичної Праці із врученням йому Золотої Зірки. Він – «Заслужений працівник сільського господарства України». Вільчинський В.Т. нагороджений обласною медаллю «За заслуги перед Вінниччиною», знаком «Відмінник народної освіти Української РСР» – за те, що за час роботи побудував чотири школи із спортивними залами та біля них двоповерхові багатоквартирні будинки для вчителів. Також було газифіковано всі п'ять сіл господарства, дороги з твердим покриттям в усіх селах, дитячий садок на 220 дітей, будинок школяра, поліклініку та хірургічний корпус в Уланівській районній лікарні, пам'ятники в усіх селах в пам'ять загиблих воїнів в часи Великої Вітчизняної війни, рибоводно-меліоративну станцію та багато інших об'єктів соціальної сфери.

За свою трудову діяльність Вільчинський В.Т. нагороджений Почесною Грамотою Верховної Ради України, рішенням сесії Хмельницької районної ради йому присвоєно звання «Почесний громадянин Хмельницького району», а сесія сільської ради присвоїла почесне звання «Почесний громадянин Уланівської територіальної громади». Вільчинський В.Т. тричі обирався делегатом XXV, XXVI, XXVII з'їзді Компартії України, членом ЦК Компартії України, а на XXVIII з'їзді був обраний членом ЦК КПРС. Багато разів обирався депутатом сільської і районної рад та двічі депутатом обласної ради.

Вільчинський В.Т. разом із дружиною, Тетяною Володимирівною, лікарем за професією, виховали двоє дітей: Аллу та Леоніда. Алла закінчила Вінницький педуніверситет, працювала старшим викладачем у Вінницькому національному аграрному університеті – зараз на пенсії, допомагає виховувати двох онуків, а син Леонід був старшим інспектором Вінницького обласного ДАІ – загинув у дорожній катастрофі, залишився онук Сашко, котрий навчається у Вінницькому коледжі.

Володимир Тадейович, окрім роботи радника, працює на громадських засадах, як заступник голови виконкому Уланівської сільської ради та заступник голови Громадської ради при голові Хмельницької райдержадміністрації, є головою ради Уланівської середньої школи.

Пенсіонер. Проживає у с. Уланів Хмельницького району.

Паламарчук Глафіра Петрівна

У сім'ї федорівського селянина Паламарчука Петра 16 березня 1908 року народилася дочка Глафіра. Нелегке було дитинство сільської дівчинки, що проходило у важкі воєнні та революційні роки. Але наполеглива дівчинка успішно закінчила Федорівську початкову, а потім Ново-Мурафську середню школи. Здібну ученицю Глафіру Паламарчук рекомендували до вступу у Київський університет ім. Т. Шевченка, який вона успішно закінчила в 1937 році.

Філолог і літературознавець Глафіра Петрівна Паламарчук вся поринула у мистецтвознавство та літературознавство.

Але попереду була Вітчизняна війна, учасником якої була Г.П. Паламарчук.

Після демобілізації Глафіра Петрівна працювала у київських вузах та музеях. Захистила кандидатську дисертацію – кандидат мистецтвознавства. Їй присвоєно звання «Заслужений працівник культури України». Основним видом її наукової діяльності була тема Шевченкознавства. Майже 45 років Глафіра Петрівна працювала заступником директора з наукової роботи в Державному музеї Т.Г. Шевченка в Києві.

Журналіст і письменниця Паламарчук Г.П. постійно друкувала свої наукові праці в шевченкознавчих збірниках та різних періодичних виданнях України. Неодноразово виступала на шевченківських конференціях, що відбувалися в Києві, Каневі, Черкасах.

Найважливіші наукові праці Глафіри Петрівни Паламарчук: «Жіноча доля в народних піснях і творчості Т.Г. Шевченка» (1939), «Образ жінки в живопису Т.Г. Шевченка» (1951), «Новопетровське укріплення та його околиці в малюнках Т.Г. Шевченка» (1958), «Тарас Шевченко в горах Мангишлаку» (1961), «Шевченко в образотворчому мистецтві» (1963), «Нескорений Прометей. Творчість Шевченка-художника 1850-1857 років» (1968), «Тарас Григорович Шевченко. Життя і творчість у портретах, ілюстраціях, документах» (у співавторстві, 1977), «Держ. Музей Т.Г. Шевченка» (у співавторстві, 1989), «Тарас Шевченко. Життя і творчість в докум., фотографіях, ілюстраціях» (у співавторстві, 1991) та ін., їй належить серія статей у «Шевченківському словнику» (1977), ряд рецензій, зокрема на монографію П. Жури «Третя зустріч: Хроніка останньої мандрівки Т. Шевченка на Україну» (1974) та художньо-документальна повість А.Ш.Костенка «За морями, за горами» (1985). Паламарчук Г.П. брала участь у редагуванні і впорядкуванні мистецької спадщини Т.Шевченка в 4 томах (1961-1964), у створенні експозицій музеїв Кобзаря у Києві, Каневі, с. Шевченковому (Кирилівці на Черкащині), у Форті Шевченка в Казахстані.

На жаль, відома в Україні й за кордоном науковець, мистецтвознавець та літературознавець Глафіра Петрівна Паламарчук зовсім маловідома у нашому Шаргородському краї, де народилася і зростала.

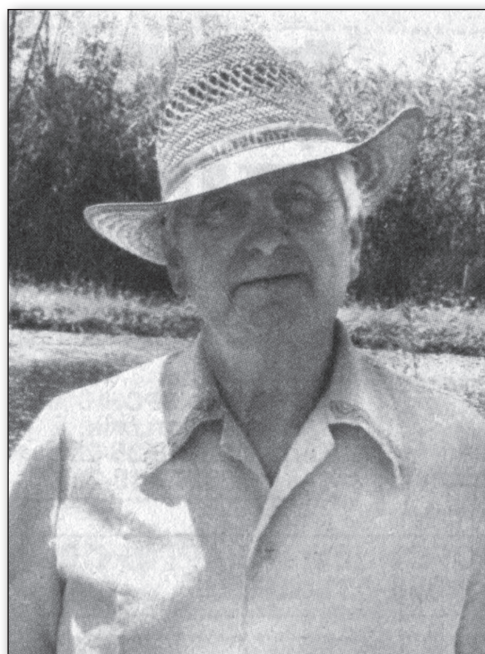
Померла Г.П. Паламарчук 12 січня 2000 року й похована у Києві.

Свою біографію, свій довгий нелегкий життєвий шлях повідав відомий у Федорівці журналіст, художник і поет, добрий сім'янин

Гапчак Григорій Михайлович:

«...В рік Тигра в неділю, 21 серпня 1938 року в селі Федорівці в бідній селянській сім'ї народився я, по гороскопу Лев, Гапчак Григорій Михайлович. Дитинство випало на воєнні і післявоєнні роки, як і в більшості моїх ровесників воно було голодне і холодне. Зимою в хаті в кутку замерзала вода у відрі, але як тільки пригрівало сонечко, ми наввипередки бігали по вулиці і здавалось, що навіть швидкий кінь тебе не наздожене, а мама доганяла і біла за пустоці. Особливо дуже цікаво було ранньою весною, коли на одному затіненому вулиці ще місцями лежав сніг, а на другому боці вже протоптувалась стежка, і босі ноженята виляскували по ній. Збереглися в пам'яті фрагменти воєнних часів. Перед очима картина, коли поліцаї гумовими шлангами били євреїв. Згадую партизанів. Ми, як і вони, нашивали червоні стрічки на шапки. Згадую наступ наших військ.

В нашій хаті ночували два капітани, подивившись на мене, один сказав: «На наступуючу войну поспеет». Але, дякувати Богу, воювати не приходилось. Фронт через наші села не проходив, тому вони залишились цілі, а ось вибухи бомб було чутно і видно спалахи вночі під Жмеринкою, яку бомбили німецькі літаки. Як зараз бачу чорні хрести з жовтим обрамленням на крилах німецького літака, від якого я тікав по снігу і падав.

Через сімейні обставини я пішов до першого класу у восьмирічному віці. Моїми вчителями були Іван Михайлович та Ольга Марківна Безпальки. Запамятував мені хорівий спів, яким керувала моя сусідка, вчителька Ганна Трохимівна. Навчався я тоді, якщо не помиляюсь, в третьому класі.

В 1950 році ми пішли в п'ятий клас до Копистиринської школи, закінчив сім класів у 1953 році. Моїм класним керівником була Ганна Езотівна – вимоглива жінка. Поки річка Мурафа не замерзала, ми переправлялись на другий берег човном і долиною добирались до школи. А коли це було неможливо – через залізничний міст, тому, що греблі ще не було. В школі нас прийняли в комсомол, і ми пішки, туди і назад, ходили в Шаргород за комсомольськими квитками.

На літні канікули працював у колгоспі, пас коні, волокушами стягував солому і в радгоспі (він був окремо від колгоспу) збивав ящики, водив коні з розпашником і плугом, посипав капусту дустом – проти шкідників і виконував багато інших робіт.

В 1955 році працював прицепником біля трактора «Універсал». На той час це була престижна, хоч і брудна робота, тому що платили гроші з МТСу і давали зерно на зароблені трудовні (гарантовано), тоді як прості колгоспники тих грошей не бачили ніколи.

Молодь працювала на комсомольських суботниках, брала участь в гуртках художньої самодіяльності. Завклубом, а потім зав. бібліотекою була Брацюнь Надія Данилівна, жінка голови колгоспу Медончака, чуйна, душевна жінка, яку ми дуже поважали.

В 1956 році поступив у Кузьминецьке училище механізації сільського господарства Барського району, яке закінчив у 1957 році.

Практику по ремонту тракторів проходив у Станіславчицькій МТС (тоді райцентр). Восени 1957 року мене призвали в армію. Це особливий відрізок часу в моєму житті, тут я пройшов добру школу.

В той час наша країна набирала темпів розвитку виробництва, економіки. М.С. Хрущов говорив, що нинішнє покоління радянських людей житиме при комунізмі і надиханий оптимізмом і патріотизмом, я поступив у кандидати КПРС.

В 1960 році почалась значне скорочення Збройних Сил СРСР. Під скорочення потрапила і наша частина. Я просився, щоб мене демобілізували разом з усіма тому, що в мене старі батьки. Матері в той час було 63 роки, а батькові – 70. Прохання моє задовольнили, і я повернувся додому в Федорівку.

1960 рік – знову трактор, потім працював завідувачем клубу. Діяли гуртки художньої самодіяльності, ставили п'єси, концерти, але кожен раз я відчував, що то не моє покликання і знову сів за кермо трактора. В 1960 році я познайомився з дівчиною Марією Крох, вона працювала в нашій бухгалтерії. За іронією долі вона з батьками приїхала в Федорівку з Хабаровського краю, куди були репресовані батьки з Станіславської обл. В 1961 році ми одружились. В 1962 році наша сім'я поповнилась, народився син Ромчик, а в 1964 році – донька Наталочка.

В 1972 році мені запропонували посаду завідувача складу запасних частин, де і працював до виходу на пенсію. За свій скромний труд неодноразово нагороджувався Грамотами, занесений до Книги пошани, нагороджений медалями: «100-річчя з дня народження Леніна» та «Ветеран праці».

В 1969 році закінчив одинадцять класів Шаргородської заочної школи. Довчали мене ті самі копистиринські вчителі, що й у сьомому класі. Їх три рази на тиждень привозили з Копистирини у Федорівку. Три місяці викладав в цій школі курс механізації.

В 1976 році закінчив Московський заочний народний університет мистецтв (живопис, графіка). З перервами вчився майже шість років. Вже думав покидати навчання, а дружина примусила: «Почав, то закінчуй». Хист до малювання давав деякий підрібок – це в основному наочна агітація в радгоспі.

В 1990 році влада в селі дозволила відкрити церкву, Але оскільки в нашої громади не було грошей, щоб найняти справжніх художників, то попросили мене, щоб я відновлював та малював ікони, щоб в церкві трохи був Божий лад. Не всім моя робота подобалась, та й мені самому теж, тому що досвіду, навиків ще не набуто, але я пишаюсь тим, що хоч трохи став корисним людям і ще й зараз в церкві є мої роботи. Я ніколи не відмовляв тим, хто до мене звертався по допомогу.

В 2001 році (аж самому не віриться) моя робота (це репродукція з картини Івасюка «Біля криниці») поїхала в Канаду – як пам'ятка про Україну (дякуючи емігрантам з Мурафи).

В мене було завжди постійне партійне доручення – незмінний редактор сільської стінної газети. Навіть посилала мене вчитися на курси журналістів в Шаргород.

Не все, звичайно, було гладко на життєвій дорозі, траплялися перекося, але, слава Богу, все ставало на свої місця майже щоразу. Завше зі мною були добрі люди: це і сусіди, і всі ті, з ким доводилось працювати, хто у важку хвилину приходив на допомогу.

І вже тепер, будучи на пенсії, мені випала нагода спілкуватись з нашим талановитим вчительським колективом, учнями і втілювати в життя свій хист. В народі кажуть, якщо ти збудував дім, посадив дерево, викопав криницю, виростив дітей – значить, ти своє життя прожив не марно. Слава Богу, все у нас є.

Сідає сонечко за обрій, закінчується день, щоб поступитись нічці-повитушці своїм місцем. Цікаво, а що буде завтра?

До 200-річчя з дня народження Т.Г. Шевченка присвячую
Слово до Кобзаря

*Я вже в літах і часом гнущий,
В житті немало бачив я,
Все ж хочу всім еством збагнути
Пророче слово Кобзаря.*

*Здавалося, проста людина,
А скільки сили в ній, жаги,
Колюче слово і нетління,
Його боялись вороги.*

*Страждав і мучивсь за Україну,
Гнобителям прокляття слав.
Лиш перед Богом на колінах
Для неї доленьки блавав.*

*Незламний дух, залізна воля,
Тарасе, кланяюсь тобі.
Ти не згинався, як тополя,
Хоч ріс у горі і журбі.*

*Сім'єю марив в надвечір'ї,
В якій віка дожити б міг,
Та нерозсудлива Лукерья
Взяла на душу тяжкий гріх.*

*Двісті літ на небокраї
Горить, немеркнучи, зоря,
І в моїм серці не згасає
Шана й любов до Кобзаря.*

*Вірю! Ті часи настануть,
Коли обіймуться брати,
А символ злуки на майдані –
То потиск дружньої руки.*

Григорій Гапчак

ХОМЕНКИ

*Шумлять сади широколисті;
Дзвенять пташині голоси.
Хоменки зелено-барвисті –
Село чарівної краси.*

Василь Струк

У місці, де автотраса Могилів-Подільський – Вінниця перетинає річку Мурафу, розкинулось село Хоменки – одне з багатьох поселень західної частини Поділля. Від Хоменок до районного центру Шаргород – 13 км, до найближчої залізничної станції Рахни-Лісові – 22 км. Нині в селі нараховується 860 дворів, проживає 2128 чоловік (станом на 01.01.2014 р.).

До складу Хоменок сьогодні входять мікрорайони: Пилипи, Харитонівка, Очаків, Завинниця, хутір Чапаєвка, а також Рекеченці, Слобода, Капкас, Погорілова, які розташовані на лівобережжі р. Мурафи.

Територія села разом із земельними угіддями, що йому належать, має площу 3960 га.

З архівних джерел відомо, що назва села Хоменки походить від прізвища його власника в минулому – Скіндера Хоментовського. До цього село носило назву Пронське, яке було вщент спалене кримськими татарами. Сама назва «Хоменки» з'явилася десь між 1570-1600 роками.

З 1437 року по 1569 рік лівобережна частина територіально сьогоденних хоменських земель належала Литовському князівству, а правобережні землі були під владою Польщі: таким чином 135 років територія сучасних Хоменок з його мікрорайонами та земельним угіддям належали різним державам. Кордон між цими державами проходив по річці Мурафі.

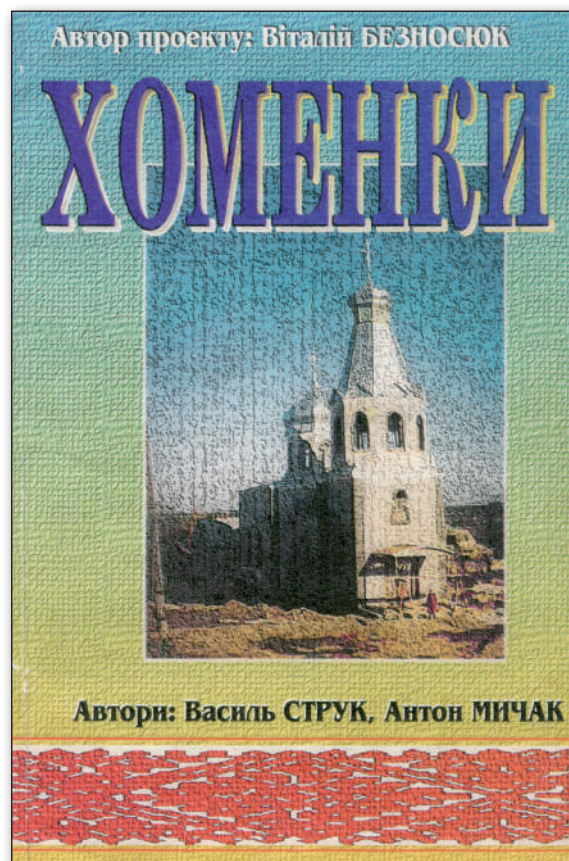
Після тривалих воєн XVII століття Поділля опинилось в руках Польщі. У XVIII столітті землі сучасного села Хоменок належали панам Потоцьким.

В першій половині XIX ст. Хоменками заволоділи пани Собанські-Осодор, а потім його син Михайло та онук Антін. Тяжка панщина й безправ'я продовжувались віками.

В 1830 році стара дерев'яна церква в Хоменках зруйнувалась. Пан Осодор Собанський вирішив на її місці збудувати костел, але населення було проти. Нарешті, аж в 1843 році пан змушений був збудувати в центрі села православну церкву, яка була освячена на честь Зачаття Святої Анни.

Населення села було суцільно неграмотне. Лише у 1867 році в хаті сільського дяка Вишкіревича було відкрито церковно-приходську школу. В школі навчалось 6-7 дітей із заможних сімей. Школа була платною. Дяк вчив дітей читати й писати за часословом і псалтирем.

В 1891 році пан Михайло Собанський на прохання селян в найманій хаті в центрі села відкрив школу. Наглядав за навчанням місцевий священник Аксентій Сільвестрович Хоміцький. Він був для того часу досить освіченою і прогресивною людиною, особисто знайомий з М. Коцюбинським, який в 1891-1892 рр. учителював у с. Лопатинці і неодноразово користувався бібліотекою хоменського священника.

Родина Хоміцьких мешкала в добротному, як на той час, будинку в центрі села, який зберігся до сьогоднішніх днів. В ньому зараз розміщена шкільна бібліотека.

Після закінчення громадянської війни 12 березня 1920 року на сходці мешканців села було обрано склад сільської ради на чолі з Купріяном Федчуком і комітет незаможних селян на чолі з Мойсеєм Березою. Але остаточно радянська влада встановлена в листопаді 1920 року.

В 1927 році в Хоменках було 822 господарства з загальною кількістю населення 3350 мешканців.

В селі працювало 2 пункти ліквідації неписьменності, де навчалися грамоти дорослі, а в масовій школі навчались 113 учнів.

В березні 1929 року селяни Рекеченець, а в жовтні 1930 року і Хоменок, об'єднались у колгоспи.

Головою рекеченського колгоспу «Культурний хлібороб» обрано Якова Чернолюка, а згодом на території Хоменок було створено два колгоспи: «Новий господар» очолив Сафон Приймак, а «Червону зірку» – Спиридон Мишолов.

В 1932-1933 роках в Хоменках, як і по всій Україні, лютував голод – цілеспрямована акція влади проти свого народу. В селі за дослідженнями колишнього учителя Хоменківської школи Степана Дарчука, померло більше тисячі людей.

Жителі села ще не відійшли від голодомору, як на них найшло нове лихо. В 1936 році влада розібрала церкву, а в 1938 році жертвами політичних репресій стали 6 чоловік, з них два розстріляні, а подальша доля чотирьох інших невідома.

В числі репресованих були директор школи Шутурмінський Д.М., учитель історії Шаргородський С. М., голова сільради Сергій Пшеворський.

Під час світової війни на захист Вітчизни було мобілізовано 578 хоменчан, 291 з яких загинув на фронтах, з тих, що повернулись, – 78 інвалідів.

В 1950 році три колгоспи (два з Хоменок і Рекеченський) об'єднались в один під назвою імені Чапаєва. Це дало можливість краще організовувати колективне господарство, яке було дуже бідне. На кожний трудовдень видавали по 200 грамів хліба і 20 копійок. Але грошей людям не виплачували, бо в касі їх не було. Щороку змінювалися голови колгоспу.

Весною 1953 року головою колгоспу став Цуркань Іван Улянович. Він керував ним 20 років. За його головування колгосп «Прогрес» (за Цурканя господарство мало таку назву) став одним із найпередовіших і найбагатших колгоспів не тільки України, а й в всьому Радянському Союзі.

В 1973 році за успіхи у Всесоюзному соціалістичному змаганні за збільшення виробництва й продажу державі сільськогосподарської продукції багатьох сільських трудівників було нагороджено держаними нагородами. Серед них – Цуркань Іван Улянович, тракторист Щербатюк Федір Іванович нагороджені орденом Трудового Червоного Прапора, ланкові: Яворська Ганна Степанівна, Івасько Марія Кіндратівна, комбайнер Килівник Михайло Романович удостоєні орденів «Знак Пошани». Багато працівників рослинництва, тваринництва були нагороджені медалями «За трудову відзнаку» і «За трудову доблесть».

В ті далекі 70-ті роки минулого століття колгосп «Прогрес» вирощував по 255-260 ц цукрових буряків з кожного гектара, по 40 ц гібридної кукурудзи, по 50 ц рядової кукурудзи. Доярки Ганна Купчак і Ганна Мазур надоювали по 3430-3570 кг молока від кожної корови. В колгоспі були добре розвинуті допоміжні підсобні промисли (працювали кар'єри по видобутку каменю-вапняка, квітковий цех, цех по виготовленню металевих кришок, комунгосп).

З 1974-го по 1986 рік головою колгоспу працював Олексишин Федір Порфірович, з 1987 року до початку 90-х років – Стратійчук Володимир Іванович. У зв'язку зі змінами у суспільстві колгосп «Прогрес» розпався і на його базі створено СТОВ «Колос».

За часів незалежності України в Хоменках збудовано дві церкви: УПЦ КП і УПЦ МП, розпочато газифікацію села.

В 1965 році в селі було відкрито середню школу на 400 учнівських місць. Її директором був відставний офіцер Шевчук Олексій Лук'янович. Після його смерті, з 1974 по 2004 рік, директором працював Струк Василь Михайлович, відмінник народної освіти, автор чотирьох книг на історично-краєзнавчу тематику, редактор колгоспної друкованої багатотиражки «Зоря комунізму». З 2004 року директором школи працює Попович Анатолій Іванович.

В Хоменківській школі вчилися: проректор Харківського сільськогосподарського університету Барановський Дмитро Іванович, Мичак Антон Григорович – кандидат геологічних наук, Безносюк Віталій Дмитрович – керівник Української корпорації з іноземного туризму, генерал Петрик Михайло Дмитрович, нині підполковники Пендюр Василь Володимирович, Струк Олександр Васильович; майор Муляр Анатолій Васильович, лікарі Попович Галина Тимофіївна, Кузик Анатолій Володимирович та інші.

Майже всі педагогічні працівники Хоменок – колишні учні місцевої школи.

Навчався в Хоменківській школі шанована в селі людина, ветеран Великої Вітчизняної війни Мазурик Іван Яремович, якому в цьому році виповнилося 93 роки.

З 1960 року по даний час головами сільської ради працювали: Мацюк Дмитро Іванович, Басістий Михайло Миколайович, Кушнір Марія Григорівна, Барановський Дмитро Михайлович, Гоїк Ольга Григорівна, Попсуй Галина Михайлівна (працює в даний час).

Будинком культури завідує Стіфанцов Володимир Федорович.

В селі функціонують: 14 магазинів і кіосків, фельдшерсько-акушерський пункт, яким завідує Свідницька Людмила Володимирівна, а також аптечний кіоск, перукарня. При Будинку культури діє бібліотека (завідувач Мандибур Валентина Володимирівна).

На шкільному подвір'ї щороку зеленіє віковий каштан, він посаджений ще тоді, коли його територія належала церкві, а в одному із будинків біля церкви жила сім'я священика Хоміцького. Каштану уже більше 120 років. Шумить він зеленими вітами, щовесни радує своїми білими квітами і мовчить. Він – свідок життя кількох поколінь мешканців цього прекрасного подільського села, вихідцями з якого є багато знаних і шанованих людей.

Дарчук Степан Григорович

Народився Степан Дарчук 9 вересня 1923 року в селі Рекеченці Джуринського району в простій селянській сім'ї. Доля подарувала їм шестеро діточок. Жили мирно, але бідно. Дитинство малого Степана було дуже важким. У 1932-1933 роках, коли йому було 10 років, пережив страшний голодомор, який надовго залишився в його дитячій пам'яті. Роки проходили, але про голодомор він завжди пам'ятав. Степан, будучи вже дорослим, розповідав своїм дітям одну жакливу історію, яку пережив під час голодомору. Коли настав страшний час голоду, він втратив батька і вся сім'я була на плечах матері Катерини. Мати і її донька Ганнуся ходили на заробітки до сусіднього села. В господарстві у них була худорлява корівчина, яка і годувала усю родину. Але сталося так, що одного дня у Степанчика попухли від голоду ноги, і була велика загроза смерті. Мати відразу почала шукати вихід із такої ситуації. Вирішила піти на Мурафський ринок й продати всі свої речі (хустки, взуття) та купити трішки борошна для свого сина, щоб його урятувати. Так Степан Дарчук вижив під час голодомору.

Освіту С. Дарчук здобув у Джуринській школі. Закінчив 10 класів. Дуже важким моментом у житті Степана Григоровича був його випускний бал. Це була субота 21 червня 1941 року, а вже в неділю, 22 червня почалась війна.

Через багато літ, пригадуючи початок війни, пише він вірш «Випускникам 41-го».

*Хто знав тоді, – о тихий жах! –
Коли ми йшли стрічати сонце,
На прикордонних рубежах
Вже впали перші оборонці!...*

Через декілька неділей проводжали односельчани своїх перших оборонців на фронт. Четверо синів провела Катерина Дарчук на війну. Дуже страждала вона і сумувала за своїми синами, щодня виглядала їх на дорозі. Щаслива доля судилася трьом – повернулися в рідне село з бойовими нагородами.

Більше сорока орденів і медалей прикрасили груди молодих воїнів. Раділа мати за своїх синів, але радість її була не повною – не повернувся додому Іван. Він загинув далеко від України. Поліг старший сержант Іван Дарчук смертю героя в Карелії. Залишився завжди молодим подільським хлопцем, спить вічним сном у братській могилі на узліссі поблизу кордону з Фінляндією.

Війна – це горе, смерть і сльози. Степан не любив про неї розповідати, бо багато горя принесла вона у його родину. Але все ж розповів дітям одну історію, яка відбулась в Угорщині.

Одного разу після важкого бою він зустрів свого брата Микиту. Серцем відчував біду і попросив свого командира полку, щоб допоміг перевести його із зенітного в стрілецький полк. І тільки-но перейшов Микита, як налетіли фашистські літаки на полк, у якому недавно був Микита. Так Степан Дарчук врятував життя своєму старшому братові.

Степан Григорович навчався у Ізмаїльському, потім – у Вінницькому педагогічному училищі, в Одеському педагогічному університеті. З часом закінчив Київський педагогічний. Вчився він на вчителя української мови та літератури. І врешті здійснив свою

найзаповітнішу мрію – став учителем. Степан Дарчук все своє свідоме життя працював на педагогічній роботі, яку вмів поєднувати з поетичним словом. Писав вірші, нариси, оповідання. Його поезію друкували в обласних та районних газетах: «Вінницька правда», «Комсомольське плем'я», «Комунар», «Шаргородщина», «Магістраль», «Україна». Написав близько 300 віршів, 500 нарисів і ще багато інших творів.

Своє покликання Степан реалізував не відразу. Працюючи у школі, відчув потяг до поезії. Він був захоплений прочитаним твором Юхименка і відразу почав писати. З цього моменту Степан Дарчук – поет.

Неможливо знову не згадати про війну, в його серці її події закарбувалися болем, жахом, і все це вилилось в його творах. Степан Григорович прагнув миру і писав про нього:

*Допоки в небі сятимуть зорі,
Пильнуйте мир, онуки і сини!
Щоб матері не знали сліз і горя,
Нехай життя квітує без війни.*

Пройшов Степан Дарчук важкими дорогами війни, не розгубивши любові та доброти до людей. Брав участь у партизанському русі на Вінниччині. Разом з Червоною Армією у складі стрілецького полку пройшов всю країну. Воював на землях Румунії, Угорщини, Чехословаччини. Радісний День Перемоги зустрічав в Австрії. У далекому 47-му, демобілізувавшись, повернувся додому у рідне село Хоменки.

Відлетіли роки тужливими журавлиними ключами. Змінювалося одне за одним покоління учнів. Одні закінчували школу, на їх місце приходили інші. Але в душі вчителя любові, доброти, щирості вистачило для кожного.

Він – ветеран війни і праці – не тільки виконував свої службові обов'язки, а й ніс на своїх плечах без примусу громадсько-суспільну працю для загального добра, для людей.

Степан Григорович мав багато захоплень у своєму житті. Одне з них – садити дерева. З розповіді його доньки, Лідії Степанівни, він посадив прекрасний сад, у якому часто любив писати вірші. Біля школи, де працював, посадив берізку, яка і досі там росте. Було ще одне захоплення – любов до малювання.

Відлетіли за тими журавлями і його роки. Помер Степан Григорович у 2000 році за три місяці до святкування Дня Перемоги. Його могила знаходиться у селі Хоменки. Він любив берізки. Біля його могили виросла прекрасна берізка – як спогад про нього на довгі роки. Степан Дарчук завжди буде жити в пам'яті дітей, сусідів, його учнів, односельчан.

Як добрий спомин про свого земляка, наставника, краєзнавця, поета, залишилися вірші, написані ним.

Село моє – радість і горе

*Хоменки, Хоменки... Ви рідні до болю,
Перлина Поділля сяйна.
Зазнали нещастя, турецьку неволю,
Село не минав ні помор, ні війна.*

*Село над Мурафою мирно лежить,
Селились тут люди віками:
Блискучі хрести у небесну блакить.
Дві церкви несли над хатками.*

*Знать, мудрі і доблесні предки були,
Хліб сіяли і зводили храми.
І дзвони тривожно в нашестя гули,
Взивали на бій з ворогами.*

*Супроти чужинців, грабіжників, зайд
Вставали в борні непокоро,
І злякані, нині недобитки банд
Втікали за гори і море,
Село моє, радість і горе.*

*Село моє, рідне і миле,
Палили ж тебе та гнітили!..
Щоб дітям не соромно було,
Згадай героїчне й трагічне минуле.*

*У нас бо історія й людська згадка!
О, є чим гордитись козацьким нащадкам!
Встаємо ж із рабства і віримо ми, -
Відродиться край наш, цвістиме калина,
І нас більш ніколи з такими людьми
Ніхто не поставить на глум, на коліна!*

Красо моя!

*Красо моя, моя любов,
Чи стріну десь тебе я знов?
Любов моя одна, як Світ
Осиплеться, мов білий цвіт.
Пройдуть роки, краса мине...
Любов моя, цілуй мене.
І лиш колись на схилі літ
Згадаю я цей білий цвіт.*

У неволі у ярмі

*На вічній дорозі розп'яті ми
Ходили, орали і сіяли босі.
Ми – в'язні найбільшої в світі тюрми,
Раби несусвітні, хохли, малоруси.
І досі Голгофа над нами,
І «старший брат» правитель ще й досі,
Допоки на ноги не станемо ми
Й будемо в своїй хаті панами,
Ми в'язнями будем цієї тюрми,
Чужинці вправлятимуть нами.*

На друзів розраховуй

*З дитячих літ між однолітків,
Усе життя провів між друзів.
Я заступав за них нерідко
В образах, кривді чи нарузі.*

Ділив останнє поміж ними
 У дні війни, в труді, на службі, -
 З ким йшов шляхами нелегкими,
 Спізнав я сили й щастя дружби.
 Коли стальна шугала хуга,
 Не сам я йшов у вирі бою
 Та не ховавсь за спину друга,
 А закривав його собою.
 Яке багатство – друзів мати!
 На них надіюсь в горі й тузі.
 І за столом святковим в хаті
 Я розраховую на друзів.

На самоті

Скажу вам, друзі, у житті
 Люблю блукать на самоті,
 Ити між трапами росою
 Вмиватись дивною красою.
 І заблудитись між дібров, -
 Ходить полями знов і знов,
 Із вітром, сонцем в щирій мові
 Шукати вірної любові,
 Добра і правди, і тепла;
 Навчитись серцем говорити,
 Його, мов факел, запалить,
 Щоб за один лиш світлий день
 Вмить згоріти для людей,
 Для тебе, рідний світлий краю;
 І чим частіше я буваю
 Лише один на самоті,
 З людьми зближаюсь у житті.

Гоїк Тимофій Васильович

Тимофій Васильович Гоїк народився 16 серпня 1927 року в с.Хоменки в селянській сім'ї. На його долю випало і холод, і голод, і нестатки. Є про що згадувати Тимофію Васильовичу. Батьків примушували записуватися до колгоспу, віддаючи все нажите працею майно. «Червона бригада» активістів, яка діяла в селі, забирала з господарства, з хати усе, що можна було їсти. Батько переховував всяке зерно від них. Отак і вижили.

Легше було дітям, які навчалися в місцевій школі, бо там давали їсти. Сякий-такий суп тамував голод. Тимофій Гоїк успішно навчався, тягнувся до знань. Закінчив місцеву семирічну школу перед початком війни.

Потім була окупація. Дочекавшись звільнення від окупантів, у березні 1944 року молодому хлопчині Гоїку Тимофію доручили, хоч і не важку, але дуже відповідальну і копітку роботу, – розносити селянам пошту. В той час пошта складалася тільки з листів, що надходили з фронту, яких було небагато. Найчастіше в село приходили похоронки. Як же болісно було зовсім юному листоноші вручати такі повідомлення, як було важко бачити і чути крики матерів, яким кожна така звістка залишала важку рану на серці.

На початку вересня 1944 року Тимофій Гоїк разом із іншими юнаками поступив на навчання у Джуринську середню школу. Теплими осінніми ранками Тимофій бігав до Джурина по науку, але, коли настали заморозки, ходити до школи снігами не було в чім, а босому було не до науки.

Залишивши навчання, Тимофій Гоїк пішов працювати у місцевий колгосп конюхом. Але недовго довелося йому бути з кінями: в грудні 1944 року сімнадцятирічний юнак добровільно записався до лав Червоної армії, в якій прослужив аж до квітня 1952 року. Демобілізувавшись, повернувся до своїх Хоменок, у свій Джуринський район.

В районі, як і у свій країні, катастрофічно не вистачало кадрів. Гоїку Т.В. запропонували працювати вчителем фізкультури. Спочатку, з серпня 1952 року, працював на такій посаді у Довжанській семирічці. У 1954 році районний відділ культури запропонував йому посаду директора Джуринського районного Будинку культури, де Тимофій Васильович пропрацював до 1956 року. Звільнившись за власним бажанням, молодий, спортивного виду юнак повернувся до праці вчителя фізкультури.

Одержавши направлення, учитель фізкультури Політанської та Писарівської семирічки, Гоїк разом із учнівською молоддю поринув у спорт. А коли в рідних Хоменках звільнилося місце учителя фізкультури, у вересні 1958 року став працювати у своєму селі.

Гоїк Т.В. поступив на заочне навчання до Тульчинського педагогічного училища. Закінчивши його, зразу ж поступив на навчання у Чернівецькому університеті на факультеті хімії та біології.

Вчителя хімії та біології Хоменківської середньої школи Гоїка Тимофія Васильовича пам'ятає не одне покоління хоменчан, яким він на своїх уроках прививав любов до природи, учив розуму.

Майже з 50-річним стажем роботи у 1992 році Тимофія Васильовича колектив учителів проводжав на пенсію. Але не той це чоловік, який буде сидіти вдома, склавши

руки. Руки його, крім всього, ще й музикальні. Ці здібності у Гоїка проявилися ще у юні роки. Але у вже похилому віці він організував у школі і в селі концерти. Неодноразово село з великим хвилюванням і захопленням зустрічало оплесками учнівський хор з 60-ти співаків, яким керував Гоїк Т.В. Бурхливими оплесками в Будинку культури зустрічали сільський хор із ста чоловік!

Згадують Гоїка Т.В. і дякують йому за його активну життєву позицію, яку він проявляє і в немолодому віці. Уже понад 20 років Гоїк Т.В. очолює раду ветеранів війни і праці села Хоменок. Він частий гість у своїй рідній школі, в якій навчався сам і навчав інших. Своїми розповідями ветеран війни і праці Тимофій Васильович Гоїк виховує молоде покоління хоменчан в дусі патріотизму, порядності та людяності.

Мазурик Іван Яремович

Народився Мазурик Іван Яремович 9 червня 1921 року в селі Рекеченці Джуринського району в сім'ї селянина, де було дев'ятеро дітей. Нелегкі то були часи, важко було батькам рости і виховувати велику сім'ю, та що робити. Батькам дуже хотілося, щоб діти вирости письменними, тому намагалися дати їм хоч будь-яку освіту. В Рекеченцях тоді діяла 4-річна трудшкола. Іван Мазурик у 1929 році пішов у перший клас і у голодному 1933-му закінчив навчання у Рекеченцях.

Добре пам'ятає Іван Яремович той голодний 1933-й рік. Сім'я його, як і все село, страшно голодували, а в школі давали учням сякий-такий суп, який варили у колгоспі для працюючих. Ось так і пережив страшний голодомор.

Навчання далі Іван Мазурик продовжив у Хоменківській семирічці, що знаходилась через річку Мурафу. Успішно закінчивши семирічку, його, як зразкового учня учителя рекомендували на навчання у Джуринську середню школу, яка щойно відкрилася. Звичайно, батьки не заперечували подальшому навчанню здібного сина, але ходити пішки у сусідній Джурин можна було тільки влітку чи осінню, а коли починалися заморозки – залишив навчання, адже босим багато не навчишся...

Але на той час семирічна освіта була дуже значимою. Спочатку Мазурику довірили розносити пошту селянам, потім він завідував сільським клубом у Рекеченцях, адже Іван Яремович з дитинства мав музичну обдарованість, самостійно навчався гри на баяні. Грамотний і кмітливий хлопець, Іван Мазурик навіть зумів закінчити Московські курси журналістів (кореспондентів). Крім гарного почерку, Мазурик Іван умів грамотно писати, складати змістовні речення.

Звичайно, таких людей у ті роки для влади не вистачало. Дев'ятнадцятирічного Івана Мазурика село обрало головою Рекеченської сільської ради. Що ж більше людині потрібно? Мрії батьків здійснились: син отримав певну освіту, непогану роботу. Жити б далі, доглядати батьківську старість. «Але не так сталося, як гадалось», – говорить народна мудрість».

5 листопада 1940 року Мазурик І.Я. був призваний до лав Радянської Армії. Служив у Білорусії. Все йшло за своїм звичним графіком. Народжувались діти, цвіли садки, співали пташки. Ніхто не відчував, що на країну насувається чорна хмара. Хмара болю, горя, біди. 1941 рік – не одну долю ти скалічив, не одного сина не повернув до рідної домівки. Не одна сльоза впала на землю, створюючи ріки сліз, які б здавалось, не висушив потік вогню. Не обминула сумна звістка і хату Мазуриків. Син мав відслужити армію і повернутися додому, а що ж тепер? Хтозна, чи побачить мати сина!

Війна застала Івана Яремовича у Білорусії, далеко від рідного дому. Війна для нього почалася 22 червня 1941 року. Разом зі своїми бойовими друзями брав участь у боях проти німецьких військ, які просувались у напрямку міста Могилева, що в Білорусії.

Перший бій і перше поранення. «Тут мене і декількох моїх товаришів було поранено, – згадує Іван Яремович. – Командування нашої частини пообіцяло дати нам машину для евакуації в тил. Машини ми не дочекалися і залишилися на окупованій території. Тоді я ще до кінця не міг зрозуміти, що сталося. Хто був легко поранений, перебирався до лісу, решта, хто міг ходити, йшли в села до селян прохати, щоб нам допомогли протриматися до перших заморозків.

В січні 1942 року, коли добре замерзли Білоруські болота і трясовини, ми вирішили пробиратися до своїх (тепер можна було обійти німецькі пости). Я і мій товариш, Гуліватий Іван Олексійович, вирішили добиратися до України. Перед Новим 1942 роком ми добралися до річки Прип'ять, що протікає біля міста Мозир, потім по-різному обходили вночі німецькі пости біля міста Коростень, Овруч, Житомир, Бердичів, Вінниця, Жмеринка, Джурин – я і мій товариш пройшли цей шлях до рідного дому.

Батько мій був лісником у селі Рекеченці. Мав зв'язок з партизанами, носив із дому продукти харчування. Якийсь провокатор доніс румунським жандармам, які були в Хоменках, що я був головою сільської ради, а батько носив продукти партизанам. Жандарми дуже побили батька в Хоменківському млині так, що мама і сваха, Купчак Марія, принесли батька в рядні додому. Батько помер 15 березня 1944 року.

За цей період часу, що я перебував в окупації, в нашому селі Рекеченці була створена підпільна молодіжна організація, яку назвали ДДЧА (Добровільна допомога Червоній Армії). Очолював цю організацію вчитель нашої Хоменківської школи Дарчук Степан Григорович. Я був членом цієї організації. Мета її – розклеювати по стовпах листівки з інформбюро, зберегти молодих людей, щоб не вивозили в Німеччину та зберегти колгоспних тварин. Не дати можливості вивезти зерно урожаю 1943 року, яке розміщувалось по хатах людей нашого села. Збережено і було заховано три трактори, щоб не вивезли окупанти. Все це було зроблено до приходу нашої Армії в село. Мене обрали головою колгоспу села Хоменок. Одного разу до нашого села з Рахнів пересувалася колона танків Т-34. Під'їхали до дерев'яного мосту, який був підірваний від млина з Хоменківської сторони. Треба було переправлятися через річку Мурафу вбхід нижче моста.

Колону зустрів я і бачу, що під'їжджає на машині якийсь майор і питає людей, де можна побачити голову сільської ради або колгоспу. Люди показали на мене: «Ось голова колгоспу». Підійшовши, майор запитав мене: «Де можна переправити танки через річку Мурафа?» Це був член військової ради майор Віденко. Тоді я йому порекомендував переправлятися через річку нижче моста. Танки, які стояли на березі, пробували переправлятися через річку. Десять танків пройшло через річку на Хоменківську сторону, а решта вже не мала змоги переправлятися, тому що вода заливала люки. Тоді цей майор попросив мене, щоб я організував людей, щоб вони підмостили камінням, де були вибиті танками ями. Я організував людей, в основному, – це були жінки, які носили своїми руками каміння і вимощували дорогу через річку Мурафу. Через кілька днів просунулась вся колона танків у напрямку міста Могилів-Подільський. Подякувавши людям і мені за організацію переправи, майор Віденко з колоною танків поїхав далі.

Пропрацювавши в Хоменківському колгоспі головою до 9 травня 1944 року, я був призваний на фронт. Зарахували мене у військову частину, яка називалася 159-ий Дністровський Червонопрапорний ордена Богдана Хмельницького полк. Визволяв Румунію, Угорщину, Чехословаччину.

9 травня 1945 року прийшла довгождана Перемога, війну закінчено, німець капітулював. Скільки було радості для тих воїнів, які залишилися в живих, а також і мені. А загиблим – вічна пам'ять і слава», – так закінчив свою розповідь Мазурик Іван Яремович.

Батьківщина високо оцінила трудовий і бойовий шлях Івана Яремовича Мазурика. Його нагороджено орденом Вітчизняної війни, орденом «За мужність», багатьма медалями.

Після війни чоловік одружився. Згодом у хаті лунав дитячий сміх. Усіх трьох дітей виховав добропорядними людьми.

Згадуючи свої нелегкі роки, Іван Яремович з подивом сам у себе запитує: як йому вдалося прожити стільки років? Уже декілька років, як померла дружина, уже рідних немає в живих. Та дідусь не занепадає духом, поряється по господарству. Діти живуть у місті, та не забувають про батька, дбайливо ставляться до старенького.

На столі у ветерана лежать газети – любить почитати свіжу пресу. У кімнаті прибрано, та й дідусь виглядає охайно. Його енергійності можна позаздрити: ще вправно тримає сокиру в руках, та й пам'ять його не підводить.

Слухаючи Івана Яремовича і споглядаючи сивочолу голову, все більше переконуєся, яка це добра і мудра людина. Важкі роки не зламали його...

Людмила Шилюк

Мичак Антон Григорович

Народився Антон Григорович 9 березня 1953 року в с. Хоменках Шаргородського району Вінницької області.

Закінчив 8 класів місцевої середньої школи, а потім навчався два роки в Республіканській середній школі-інтернаті спортивного профілю в м. Києві. Деякий час працював викладачем фізичного виховання у Хоменській середній школі.

З 1972 до 1974 року служив у лавах Радянської Армії. Після демобілізації навчався на географічному факультеті Львівського державного університету ім. Івана Франка. Після закінчення вузу працював у Київському відділі Інституту геології та розробки паливних копалин АН СРСР. Тривалий час займався пошуками нафти та газу в українських Карпатах.

З 1991 року Мичак А.Г. є старшим науковим співробітником відділу аерокосмічних досліджень геології Центру аерокосмічних досліджень Землі Інституту геологічних наук НАН України, а за сумісництвом працює на посаді доцента Українського гуманітарного інституту. Кандидат геологічних наук. Антон Григорович – автор понад 70 друкованих праць.

Окрім численних фахових наукових публікацій, він є співавтором (разом із В.М. Струком) краєзнавчої книги «Хоменки. (Історичні нариси)», 1998 р.

Поштовхом для вивчення історії рідного краю стала трагічна доля діда Яреми Пендюра, безвинно репресованого в 30-тих роках і реабілітованого в 1956 р. (донині місце поховання його невідоме).

А.Г. Мичак продовжує вивчати історію краю та його геолого-географічну будову.

Член Вінницького земляцтва у Києві.

Сьогодні мешкає в м. Ірпінь Київської області. Одружений. Дружина – Надія Григорівна, родом із с. Джурина Шаргородського району, за фахом – хімік-біолог, працює викладачем в інституті. Мають двох синів – Андрія та Олександра.

Струк Василь Михайлович

Народився Василь Михайлович Струк 11 січня 1940 року в селі Копачинці Городенківського району Івано-Франківської області у селянській сім'ї. Навчався у місцевій семирічці, а потім продовжував навчання у сусідньому селі Чернелиці, де була середня школа. Після її закінчення у Василя Струка розпочався трудовий шлях. Працював обліковцем Копачинського колгоспу ім. Калініна. Пропрацювавши в колгоспі одні жнива, він у 1957 році поступив на навчання у Снятинський технікум на культосвітнє відділення. Успішно закінчивши культосвітній заклад, одержав направлення на роботу директором Будинку культури в село Лозову Шаргородського району. Це бу 1960 рік.

Одружившись на юній миловидній завідуючій сільською бібліотекою Надії Андріївни Журжі, молода сім'я згодом перевелася на роботу в село Андріївку Шаргородського району, де обоє культпрацівники працювали у сільському клубі.

Василь Михайлович швидко завоював авторитет не тільки в селі, але й районі. Згодом він почав учителювати в Хоменківській середній школі. Закінчив у 1970 році педагогічний інститут і став повноправним педагогом-біологом. А вже в 1974 році В.М. Струка було призначено керівником цієї школи, де він пропрацював аж до 2004 року.

Його перу належать багато цікавих цінних статей на педагогічну, природничу та краєзнавчу тематику.

У 1998 році місцевий педагог-краєзнавець В.М. Струк вперше у Шаргородському районі написав і видав книгу про історію села, яку назвав «Хоменки». Потім була книга «Краяни» про історію свого рідного села Копачинці. Село це особливе, його не зрівняєш із селами Шаргородщини, де таких бурхливих подій у минулому не було. Хоча селяни нашого краю теж зазнали лиха. Особливо на початку 30-х років минулого століття (колективізація, голодомор, репресії). Ця його праця особлива. Адже до недавнього часу деякі відомості про той чи інший населений пункт на Івано-Франківщині, як і про села всієї України, можна було зустріти тільки в томі «Івано-Франківська область» із серії «Історія міст і сіл Української РСР». І дійсно, там уміщено біля двадцяти рядків газетного формату про карпатське село Копачинці, що на Городенківщині. Але про реальну історію села там ні слова! Це скоріше був звіт сільської ради...

В книзі про історію Копачинець авторові вдалося розкрити істинні питання історії свого населеного пункту, де він народився і зростав, де знаходиться корінь роду його. У своєму вірші «Отчий дім» Василь Струк каже:

*Як тільки день мине робочий
І погасає небокрай,
Думками лину я щоночі
На Прикарпаття, в рідний край.*

*Там, де Дністер шумить глибокий
І стрімко в'ються береги,
Там отчий дім стоїть сто років,
Найближчий, серцю дорогий.*

*У нім дитинство босоноге
Моє пройшло посеред трав,
І там під явором розлогим
Батьків із поля я стрічав.*

*Летять роки, немов години,
Неначе в небі журавлі.
Нема в житті такої днини,
Щоб отчий дім забувсь мені.*

*Бо звідти в дальній світ широкий
Давно я вирушив уже...
І тільки явір одинокий
Мене щоліта в гості зве.*

Згодом, у 2010 році у світ вийшла книга Василя Струка «Погляд в минуле». В книзі зібрано нариси та віршовані твори автора, які відображають суспільно-політичне, економічне та культурно-освітнє життя сіл Шаргородщини в різні історичні часи їх існування.

Нова, наступна книга Василя Струка «Допоможи собі сам», яка вийшла друком у 2011 році, зайняла почесне місце на домашньому столі багатьох шаргородців. У ній вчитель-біолог із 40-річним стажем описав головні причини найбільш поширених захворювань людського організму, перелічив основні ознаки хвороб, надав рекомендації щодо харчування хворого та використання народних засобів для їх лікування.

Добрий, чутливий та привітний, Василь Михайлович Струк – самобутній поет, педагог за покликанням, біолог за спеціальністю та краєзнавець, вийшовши на заслужений відпочинок, не сидить, славши руки. Він творить, пише, друкує для людей, про людей, про село.

Пропонуємо кілька поезій Василя Струка.

Хоменки

*Село Хоменки, що у праці
Росте, квітує у красі,
Спішать автобуси по трасі,
Біжать на Вінницю таксі.*

*Село оновлене, чудове,
У сяйві ясної зорі
Звелися сонячні будови
Руками славних трударів.*

*Між хлібодайними полями
Щасливий ходить агроном,
Лани ціловані вітрами
Вже наливаються зерном.*

*Цвітуть гвоздики біля школи
І мак рожево - голубий,
А в небі ген на видноколі
Кружляють білі голуби...*

Вогнями денними щоночі
Сіяють вулиці села.
А в клубі лине снів дівочий,
Неначе пісня солов'я.

Шумлять сади широколисті.
Дзвенять пташині голоси.
Хоменки зелено-барвисті –
Село чарівної краси.

Україно моя

Скільки горя раніш ти зазнала,
Рідна ненько, Вкраїно моя.
Ти віками в кайданах стогнала,
У вогні закипала земля.

Скільки шабель в боях потупилось...
Море крові пролито було.
Скільки юних сердець зупинилось
І травою могил поросло.

У ГУЛАГах тебе мордували
І стріляли в застінках ЧеКа,
Ти голодною смертю вмирала
Із сльозами надії в очах.

Та озвався Майдан серед ночі,
Заревів повноводний Дніпро
І в дев'яносто першому році
Сонце Правди і Волі зійшло.

Розквітай же тепер, Україно,
Як велить Заповіт Кобзаря,
І дорогу в майбутнє промінням
Хай осяє щаслива зоря.

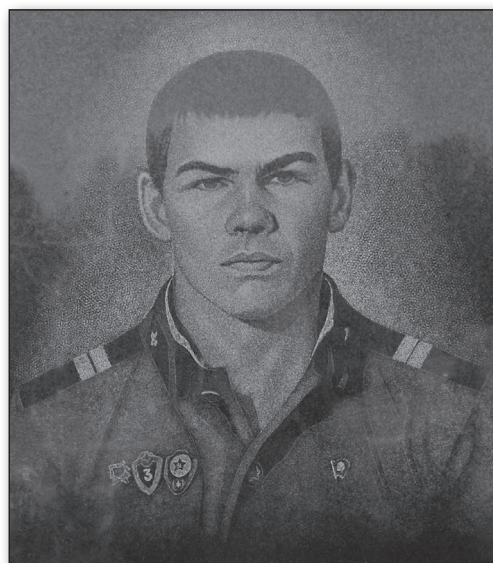
Калинове гроно

Світлій пам'яті
Михайла Костюка,
який загинув у 1984 році, присвячую.

Як упав солдат в горах
У неділю рано,
Сніг під ним червоним став.
Мов калини гроно.

І згадав юнак на мить
Українські ночі,
Рідну неньку під вікном
Та кохані очі.

Сонце сяяло в горах
На землі афганській.
Не пробілися в кишлак
Палачі душманські,

їм лежати серед скал
Яструбам на заздрість.
Дітям жити в кишлаках
Матерям на радість.

Віє вітер весняний
З дальнього Кабула,
Батьківщина Костюка
Мішу забула.

Дочекались юнака
У Хоменках рідних.
І шумлять йому гаї,
І поля дорідні.

Не цілований в уста.
Мов з калини гроно,
У безсмертя він пішов
у неділю рано.

Україно солов'їна
Україно солов'їна,
Краю наш рідненький,
Ти повстала із руїни,
Україно-ненько.

Скільки лиха ти зазнала
В боротьбі за волю
І синів твоїх не стало –
Не вернулись з бою.

Козаченьки вторували
До Дніпра дороги,
До схід сонця виступали
З-за крутих порогів.

Наступали на османів
На стрімких байдарках,
Гнали ляхів і татарів
По степах, байраках.

Захистили свою долю
Від чуми фашизму,
Не зломил нашу волю
Тюрми більшовизму.

Хай ніхто не зазіхає
На Вкраїну вільну.
Ми зумієм захистити
Її неподільну.

Бо Соборна Україна,
Скинувши окови,
Вже не стане на коліна,
Не стане ніколи.

Хліб

Біля ставу, біля греблі,
Де гінкий в Мурафи плін.
Крутить жорнами натужно
Трудівник колгоспний – млин.

Біля нього завше гамір,
Людно-людно цілий день.
Тут підводи, ген машини,
Гам дядьки обсіли пень.

По-під берег каченята
Ловлять ряску на воді,
І шумлять довкола верби.
Кучеряві, молоді.

А дбайливий старий мельник,
Припорошений, в муці.
Як господар, розглядає
Біле мливо на руці.

Розтирає він пушками,
Навіть пробує на смак,
І всміхається щасливо,
Добрій якості - це знак.

Біле борошно духмяно
Пахне полем і в печі
Вийде з нього хліб рум'яний,
Ароматні калачі.

Зачарований цим дивом
У колгоспному млині...
Мимовільно дні далекі
Пригадалися мені.

Дні далекого дитинства,
Дні далекої біди,
Як нас мати годувала
Пиріжками з лободи...

Як ровесники зривали
Із акацій білий цвіт.
Як опухлий дід Григорій
Покидав весною світ.

Скільки літ з тих пір минуло,
Але в пам'яті ясна
Ще й сьогодні, ніби зрима,
Лободова та весна.

То шануймо ж, добрі люди,
Хліб, що в полі, на столі.
Цю святиню найсвятішу
Покоління усіх століть.

Цуркань Іван Улянович

В Джурині у сім'ї селянина Цурканя Уляна 1 березня 1923 року народився син. Назвали його Іваном. Батьки важко працювали на своєму полі та у своєму домашньому господарстві. Батько був не з ледачих, утримував коні, підробляв ними на цукровому заводі. Велика сім'я всяко перебивалася завдяки трудолюбству батька. Син, Іван, був доброю підмогою для сім'ї, особливо в роки колективізації, яку пережило село. Закінчив сільську школу і працював у колгоспі їздовим, виконував цю ж роботу і під час окупації.

Зразу ж після звільнення села від окупантів двадцятидворічного Івана Цурканя мобілізовано до лав Червоної армії. На фронті одержав два поранення. Війну закінчив під Прагою. Але служба ще не закінчувалася. Лише в березні 1947 року Іван Цуркань став на облік у Шаргородському військкоматі хоча Джурин після війни став районним центром.

Настала потреба працевлаштування. Івана Уляновича прийняли на роботу в райвідділі будівництва. Але без освіти працювати доводилось нелегко. Поступив у щойно відкритий у Шаргороді сільськогосподарський технікум, який закінчив з відзнакою. Одержав можливість для вступу до інституту без вступних іспитів. В 1956 році закінчив заочно Уманський сільськогосподарський інститут і одержав диплом агронома. Ще до вступу до інституту поступив на роботу агрономом-буряководом при районному відділі сільського господарства. Невдовзі була командировка на роботу в колгоспи Тернопільської області. При поверненні додому Івана Уляновича Цурканя рішенням районної влади рекомендовано на посаду голови колгоспу в село Деревчин. Поєднавши свою життєву долю з Ганною Василівною, молода сім'я поселилася в Деревчині.

Недовго Цурканю довелось працювати у цьому селі. В березні 1953 року голову колгоспу Цурканя І.У. рекомендовано на таку ж посаду в хоменківський колгосп. Тут робити було непочатий край. Адже після об'єднання трьох місцевих колгоспів усе господарство було розкидане повсюди. Треба було проводити копітку організаційну роботу і виконувати доведені плани.

Почалася робота з відбудови хоменського господарства. Для цього було організовано будівельну бригаду в кількості 200 чоловік. Будували зерносклади, тваринницькі приміщення, майстерні та ін. Колгосп всяко допомагав колгоспникам у будівництві жилих будинків.

Згодом запрацювала олійня, відкривалися новоутворені кар'єри по видобутку каменю-вапняка. В 1955 році в селі збудовано нову школу, бо стару відступаючі фашисти у 1944 році спалили.

Будівництво велося завдяки економічному зростанню господарства, якому сприяли не тільки високі врожаї, але й відкриття всяких допоміжних промислів господарства.

За підсумками 1957 року голова колгоспу Цуркань І.У. Указом Президії Верховної Ради СРСР нагороджений орденом «Знак Пошани».

Голова колгоспу Цуркань І.У. і надалі надавав своєму господарству і селу всяку підтримку у веденні підсобних господарств, переробних цехів та ін. Розвиток допоміжних галузей на селі приносив гарні результати. Це давало людям заробіток, а господарству чималий дохід.

За рахунок колгоспних коштів в селі було побудовано Будинок культури, пам'ятник загиблим воїнам, універмаг, нові сучасні тваринницькі приміщення, а також майстерні та побутові будівлі для працюючих. Будувалися шосейні дороги по селу, введено в дію два восьмиквартирних будинки для спеціалістів колгоспу та села. Висаджено 150 гектарів саду та 22 гектари виноградників. Для переробки продуктів садівництва в колгоспі було побудовано плодоконсервний завод. Своїх людей для роботи на колгоспних фермах та цехах не вистачало. Колгосп будував для приїжджих готель та їдальню. З часом у селі з'явився цілий комплекс будівель для відпочинку працюючих: стадіон, тир, літня естрада з кіноустановкою, гойдалки, різні атракціони, фонтан та ін. У свята та вихідні дні для відпочиваючих часто грав духовий оркестр.

За підсумками чергової п'ятирічки голова колгоспу с. Хоменок Цуркань І.У. у 1970 році нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора.

Але зі зміною керівництва в районі сталося непередбачуване: Івана Уляновича Цурканя за розвиток підсобних промислів... звільнено з роботи.

Кращі роки свого життя, що припали на Хоменки, Іван Улянович присвятив колгоспному виробництву та соціальній сфері села. За що усі хоменчани – від малого до старого – дякують йому і до нині. Згадують тільки добрим словом. І де б не довелось надалі працювати Цурканю, він завжди виконував свою роботу тільки на відмінно! Уже будучи на пенсії, після 62 років безперервної роботи, коли Цуркань очолював районну раду ветеранів війни і праці, Президент України Л. Кучма вручив Людині життя без посягань на принципи орден Богдана Хмельницького.

Нам же усім теперішнім слід пам'ятати пророчі слова, сказані Іваном Уляновичем: *«...Усі ми народжуємося на цій землі людьми, та далеко не всім вдасться протягом свого життя відповідати цьому найвищому в світі званню».*

*Президент України Леонід Кучма вручає Івану Цурканю державні нагороди.
Маріїнський палац, 2000 рік.*

ЮХИМІВКА

Історія села Юхимівки бере свій початок з XVIII століття. Заснував його граф Іоachim Потоцький, помістя якого простягались на Поділлі від містечка Томашпіль до містечка Дзятів. Маючи багато кріпосного люду, граф відчував потребу у кваліфікованих мулярах, інших майстрах. Вирішуючи проблему, Потоцький запросив у свій маєток до 50 сімей старообрядців, які й заснували село. Воно одержало свою первісну назву від його імені та називалось Іоachimівка (згодом, після підпорядкування цього краю Росії, назва села набула іншого, російського варіанту, а саме – «Ефимовка»). Майстри-старообрядці у 1784 році побудували в селі уніатську церкву. Першим священиком нової церкви був отець Грущинський. Силами прихожан зведено на головній вулиці молитовний будинок – каплицю, де старообрядці здійснювали свої релігійні обряди. За офіційними даними, у 1835 році у Юхимівці проживало 245 старообрядців. Цікаво, що ця цифра не змінювалась понад тридцять років, тільки у 1868 році було зафіксовано 249 старообрядців. Ті, котрі прийняли священство, живуть в селі окремо до цих пір.

У 1795 році Грущинський разом із прихожанами з числа новоприбулих українців перейшов у православ'я. З тих пір Юхимівка є самостійним православним приходом. Населення її поступово збільшувалось у такому порядку: у 1833 році – 270 чол., у 1843 – 307 чол., 1853 – 398 чол., 1863 – 468 чол., у 1893 – 522 чол., у 1883 – 660 чол., у 1893 – 816 чол., 1899 – 933 чол.

З цього періоду розпочинається активний розвиток села.

Після смерті Потоцького, у 1812 році володіння були поділені на дві рівні частини між Ганною Дзеконською і Маріаною Мостовською. До Дзеконської відійшли різні села, в тому числі і Юхимівка – 244 садиби.

У володінні церков перебувало чимало земельних угідь – полів, сіножатей, лісів, земель під хуторами тощо. У 1865 році стару церкву розібрали і на її місці споруджена нова на кошти казни і при участі в роботах селян. У 1877 році спорудили новий іконостас. В 30-х роках під час сталінської безбожної п'ятирічки церкву в Юхимівці було закрито.

У другій половині XIX століття швидко зростає мережа православних навчальних закладів, що були, як правило, при церквах. Майже при кожній парафії відкривалися різні школи. У 1870 році відкрили і в Юхимівці церковно-парафіяльну школу. Число учнів з часом доходило до 80.

Після реформи 1861 року у краї настало певне економічне поживлення. У 80-ті роки XIX ст. понад половину дворів села Юхимівка не мали коней. Переважала ручна праця. Селяни займалися різними промислами, серед них – теслярство, виготовлення возів, коліс, інших виробів з дерева. Окремі жінки займалися ткацтвом, вишиванням тощо.

У 1865-1870 роках почалось будівництво залізниці Київ-Жмеринка-Балта-Одеса. Мешканці Юхимівки та інших сіл віддавали багато сил спорудженню цієї однієї з перших в Україні магістралей. Чимало умільців із села трудилися на будівництві станцій Жмеринка, Ярошенка, Рахни. Кращі з них у майбутньому стали кадровими робітниками-залізничниками і присвятили своє життя цій важливій справі.

І все ж головним багатством краю був хліб. Вирощувалися озима і яра пшениця, просо, жито, овес, ячмінь, кукурудза, інші зернові культури.

У Юхимівці 28 серпня 1922 року було організовано трудову сільськогосподарську спілку, до якої входили 7 осіб. Вона мала цукрово-буряковий напрям. У листопаді 1926 року на її основі створили товариство спільного обробітку землі (ТСОЗ) «Трактор», що проіснувало до 2 червня 1928 року, коли на базі спілки було створено колгосп імені Ворошилова.

За архівними даними у 1925 році в селі проживало 1883 особи, з них 1708 – українців, 157 – росіян та 18 поляків. Вони проживали у 437 дворах і площа землі у їх користуванні становила 1929 десятин.

Вже 14 лютого 1930 року у Юхимівці було створено новий ТСОЗ «Колос», який згодом увійшов до складу колгоспу імені Ворошилова.

У 1932-1933 роках в селі лютував голод, від якого померла понад сотня жителів і багато постраждали матеріально. На жаль, списків померлих встановити не вдалося.

У роки Вітчизняної війни 22 липня 1941 року Юхимівка було окупована румунськими загарбниками. 338 юхимівчан брали участь у війні, 177 з них не повернулись додому. Звільнили село 18 березня 1944 року.

З 1944 по 1958 рік юхимівський колгосп носив назву імені Ворошилова, з 1958-го по 1977 рік – імені Суворова. У післявоєнний відбудовчий період юхимівський колгосп очолював відомий в районі голова Гарбар Віктор Тимофійович. За його керівництва господарство піднялось до рівня передових.

З 1977 по 1987 рік після відомого в країні укрупнення господарств юхимівський колгосп був приєднаний до михайлівського колгоспу і носив назву «Шляхом Леніна». З 1987 по 2000 р. – колгосп «Жовтень». З 2001 року – ПП «Юхимівське». У 1987 році за ініціативи колгоспників головою обрано Соколюка Василя Михайловича, який привів колгосп до його процвітання, вивів його на обласний, а за деякими показниками – і на державний рівень.

Гарбар Віктор Тимофійович

Гарбар Віктор Тимофійович народився 21 листопада 1916 року в с. Андріївка Шаргородського району. Навчався і успішно закінчив у цьому селі чотирирічну трудшколу. У 1929 році Віктор Гарбар продовжив навчання у щойно створеній школі колгоспної молоді с. Насіківки, яка проіснувала лише два роки. З 1931 року він далі навчався у Насіківській уже семирічній школі.

Як кращого учня, Віктора Гарбара було рекомендовано на навчання у військово вище артилерійське училище м. Москви.

Велика Вітчизняна війна застала лейтенанта Гарбара В.Т. у перебуванні в рядах Червоної Армії. Пройшовши всю війну, Гарбар В.Т. повернувся у рідне село. Демобілізованому після поранення воїну, на грудях якого виблискували ордени і медалі, районна влада рекомендувала очолити місцевий колгосп у с. Андріївці. Важко приходилось керівни-

ку піднімати зруйноване війною господарство, але за кілька років Гарбар В.Т. вивів його із злиднів у передові. В селі силами колгоспу було побудовано млин, гідроелектростанцію на р. Мурашка, в центрі села будувалася кузня, поза селом – молочно-товарні та інші ферми.

Відмітивши організаторські здібності молодого керівника, постановою бюро райкому комуністичної партії Гарбара В.Т. з Андріївки направлено на роботу в село Юхимівку для піднесення занепаłego колгоспу імені Ворошилова. Це був 1948 рік. Закінчивши спеціальні курси керівників при Вінницькій сільськогосподарській школі, новий голова колгоспу Гарбар Віктор Тимофійович поринув у колгоспне виробництво села Юхимівки. Насамперед потрібно було багато будувати. Тому і виростили нові приміщення корівників, телятників, вівчарника. Великої популярності в районі набула вівцеферма колгоспу ім. Суворова, яку очолював Йосип Крамар. На кожних 100 вівцематок одержано по 160 ягнят, а вовни тут настригли по 3,4 кг на кожну вівцю. Це був найвищий показник в районі.

Здобула слави рільнича бригада, бригадиром якої був Дубовий Іван Григорович. Урожай озимої пшениці досяг 29 цнт. з гектара, гороху – 31 цнт. Це були високі врожаї на той час. Колгосп, керований Гарбарем В.Т., щорічно виборював призові місця в районі. Багатшала каса колгоспна, багатшали й колгоспники. Вони зводили нові житлові будинки, облаштовували свої оселі телевізорами, холодильниками, мотоциклами та ін.

На фото 1959 р.: справа Гарбар В.Т., зліва голова колгоспу с. Мурафа Матвеев

За роки керівництва Віктора Тимофійовича в селі виросла чудова споруда Будинку культури на 500 місць, бібліотека з 15 тисячами екземплярів книг. По господарству і по селу прокладалися шосейні дороги, оновлювалася школа і дитячий садок.

Головував Гарбар В.Т. у Юхимівці по 1975-й рік. За 27 років керівництва юхимівським колгоспом В.Т.Гарбар зробив для села і для колгоспу дуже багато добрих справ.

Попри все, його ніхто не звільняв від обов'язків господаря своєї хати, обов'язків чоловіка, батька, дідуся. Разом з дружиною Ганною Омелянівною побудували хату, народили і виростили двоє дітей – сина Василя і дочку Валентину.

Гарний слід і спомин залишила по собі ця ЛЮДИНА. Помер Віктор Тимофійович Гарбар 30 серпня 1987 року. Похований у с. Пеньківка.

Соколюк Василь Михайлович

Василь Михайлович Соколюк народився 1 березня 1956 року в селі Слобода-Мурафська Шаргородського району Вінницької області в сім'ї селянина.

Трудову діяльність розпочав у 1973 році механізатором у с. Клекотина. Згодом, у 1986 році, одногосно був обраний головою колгоспу «Жовтень» села Юхимівки, який пізніше було реорганізовано у КСП, КСГП, а потім – у приватне підприємство «Юхимівське», беззмінним керівником котрого Василь Михайлович був, аж поки важка хвороба не вирвала його з активного життя.

Працюючи на цій посаді, Василь Михайлович віддавав свої знання, досвід, організаторський талант досягненню вагомих результатів на всіх ділянках господарського, соціального та культурного розвитку села Юхимівки та Шаргородщини в цілому. За сприяння керівника ПП «Юхимівське» Соколюка В.М. в селі побудовано костел Святого Антонія, відремонтовано православний храм Різдва Святої Богородиці, впорядковано усі сільські вулиці, збудовано магазини, хлібопекарню. Але найбільшим вкладом Соколюка в соціальний розвиток села стала газифікація Юхимівки. Василь Михайлович завжди був бажаним гостем місцевої школи, дитячого садка, яким всяко допомагав матеріально.

Його трудові досягнення високо оцінені державою: Василь Михайлович – заслужений працівник сільського господарства України. У всьому йому сприяла і допомагала його вірна й порядна дружина Марія Федорівна.

Для всіх тих, хто з ним працював, спілкувався, Василь Михайлович був взірцем духовності, доброти, людяності. У 2007 році Соколока Василя Михайловича не стало...

Великий життєлюб, скромна, сердечна людина, справжній патріот рідного краю – таким він залишився в пам'яті шаргородчан.

Гнибедюк Ксеня Іванівна

Гнибедюк Ксеня Іванівна народилася 7 січня 1930 року в с. Гришівці Тиврівського району Вінницької області. Після закінчення «на відмінно» Гришовецької 7-річки за настановою директора школи, продовжила навчання у Вінницькій фельдшерсько-акушерській школі (на той час таку назву мав теперішній медичний коледж). Йшов 1946 рік.

«В ті важкі післявоєнні роки бідній сільській дитині, в сім'ї якої було ще дві сестри, дуже важко було навчатися. 1947 рік був голодним, одягти також не було що, і її батько просив залишити навчання. Але мама Ксеня настільки полюбила майбутню професію, що її не лякав не тільки голод, а й те, що до Вінниці було дуже важко дістатись. Спочатку вона йшла пішки до ст. Ярошенка через ліс, а потім, причепившись до товарного потяга, на даху вагону добиралась до Вінниці. Різне бувало: чергові знімали з потяга (тоді доводилося чекати наступного), на уроках втрачала свідомість від голоду, але навчалася далі», – згадує дочка Ксені Іванівни, Лариса.

У 1949 році закінчила навчальний заклад з відзнакою і була направлена в незнайомий Шаргородський район. у с. Юхимівку на роботу за спеціальністю – фельдшер ФАПу.

Ксеня Іванівна, як тільки ступила на юхимівську землю, з першого погляду одразу закохалася у село. Вона завжди розповідала, як одразу ж на зупинці побачила красиві тополі, якими було обсажене все село і вулиці, а ставки були оточені довгокосими вербами. Згодом вона зрозуміла, що і люди в цьому красивому селі такі ж красиві, добрі і працьовиті.

У тому ж таки далекому 1949 році вона зрозуміла, що в цьому селі вона назавжди! Так і пропрацювала тут 38 років. Робота була не з легких і відповідальна, адже йшлося про життя і здоров'я людей. Народжувалося на той час по 50-60 дітей за рік. Більшість пологів доводилося приймати вдома, потім немовлят потрібно було доглядати і відвідувати на дому через день протягом першого року життя.

Кожен день потрібно було виходити до людей, які працювали в полі. Навіть своїм особистим життям пожертвувала Ксеня Іванівна через любов до своєї роботи, адже відмовилась переїхати зі своїм чоловіком на його малу батьківщину і розлучилась. Та попри всю важкість роботи Ксеня Іванівна прививала любов до професії медика і мені – дочці.

За 38 років професійного стажу Ксеня Іванівна мала багато подяк і грамот, але найбільше вона пишалась тим, що могла допомагати людям. Її любили і поважали всі односельці.

Померла Ксеня Іванівна 4 листопада 2011 року, залишивши по собі добру пам'ять у серцях усіх юхимівчан» – розповіла дочка Ксені Іванівни теж медики Лариса Олександрівна.

Панова Лариса Олександрівна

Панова Лариса Олександрівна народилася 29 січня 1968 року в с. Юхимівка Шаргородського району Вінницької області. В 1975 році пішла до першого класу Юхимівської восьмирічки, яку успішно закінчила 1983 року. Після закінчення школи вступила до Вінницького базового медичного училища ім. Д.К. Заболотного.

У 1987 році з відзнакою закінчила медичне училище і була призначена у свою рідну Юхимівку на посаду завідувача фельдшерсько-акушерського пункту.

За 26 років своєї нелегкої та потрібної людям праці нагороджена шістьма Почесними грамотами та трьома подяками, одним цінним подарунком та чотирма преміями. Тож Лариса Олександрівна з честю продовжує справу своєї матері Ксені Іванівни Гнибедюк, лікуючи юхимівських людей.

Кічмаренко Олександр Михайлович

Кічмаренко Олександр Михайлович, директор ПП «Юхимівське», народився 28 жовтня 1980 року в селі Студенне Піщанського району Вінницької області. В даний час проживає в селі Юхимівка Шаргородського району Вінницької області.

Після закінчення Студенянської ЗОШ, з 1998 року по 2003 рік навчався на економічному факультеті Київському університеті імені Т. Шевченка.

Трудову діяльність розпочав ще під час навчання в університеті, у 2002 році на посаді менеджера у ТзОВ «Соніко». У 2004 році був призначений на посаду кредитного експерта у Вінницьку філію ПриватБанку. А з лютого 2005 року працює на посаді директора приватного підприємства «Юхимівське».

За період роботи Кічмаренко О.М. зумів проявити себе цілеспрямованим, порядним, відповідальним за справу та людей, з якими працює, керівником. Під

його керівництвом підприємство взяло курс на модернізацію, введення нових технологій виробництва, заміни старої техніки на нову, високопродуктивну та енергозберігаючу, а також поліпшення якості усіх видів продукції, що виробляються у господарстві.

Кічмаренко Олександр Михайлович одружений, має трьох синів – Михайло (2004 року народження), Василь (2007 року народження), Олександр (2011 року народження).

Олександр Михайлович з честю продовжує справу Соколока Василя Михайловича, допомагає школі, селу та його мешканцям.

ЯРОВЕ і ЮЛІЯМПІЛЬ

*Оточене полями і лісами,
В долині мальовничій залягло,
Пов'язане навіки вічні з нами
Веселе Ярове – моє село.
Моє село, моя це Батьківщина,
Моя домівка там, моя сім'я.
Як до гнізда свого вертається пташина,
Так повертаюся до нього завжди я.*

Олена Тернавська

Вперше в письмових джерелах Ярове згадується як Кічмань у XVI столітті в польських «Актах», де йде мова про місцевість у так званому Немирівському ключі, яким володів брацлавський воєвода князь Януш Збаражський. Особливості цього села незвичайні через те, що розмістилося воно між чудовими густими шпиківськими і дерібчинськими лісами, де в минулому проходив страшний татарський шлях, прозваний в народі Кучманським. Нападники вибирали дорогу із найменшою наявністю водних перешкод. Не стало перешкодою ворогам і поселення Кічмань та сусідні Дубові Корчми.

Хижацькі напади на наші Подільські, в тому числі шаргородські, землі татари-людолови здійснювали трьома основними шляхами: Кучманським, Чорним і Волоським. Найбільш трагічним і згубним для шаргородських хуторів був Кучманський шлях, що проходив неподалік. Починався він у верхів'ях річки Інгулу (неподалік теперішнього міста Вознесенська), пересікав р. Буг і йшов потім у північному напрямку аж до Балти, Ольгополя, а далі повертав на Тартак, Куренівку, Крижопіль, Комаргород. Досягав до межі теперішнього Шаргородського району – сіл Кічмань (Ярове), Юліямпіль, Семенівка, Михайлівка, Юхимівка, Вознівці, Станіславчик, Маньківці, Бар. Далі в напрямку Тернополя. Там він з'єднувався з Чорним шляхом, що прямував на Львівщину.

Назву свою село змінювало кілька разів. Крім назви «Кічмань», поселення згодом називали Чернече, потім – Садове і накінець – Ярове.

Першу свою назву село носило, мабуть, від однойменного невеличкого пересихаючого струмка, який протікає через село і в народі зветься Кічмань.

Щодо назви «Чернече», то в селі існує легенда про те, що вона походила від перших його мешканців, якими були переселенці з інших місцевостей та які з певних причин

змушені були переселитися у наші краї. Такими переселенцями в основному були певного роду люди, які порушували закони своєї держави, ставали злочинцями і їх виселяли. Таких називали «чорними». Від цього й назва села – Чернече.

Серед переселенців були люди з Польщі, Німеччини, Галичини. Таких у Німеччині, наприклад, називали халтурщиками. «Халтурні люди» в перекладі із німецької – Kitsch (халтура) і Mann (людина). Від німецьких слів і утворилася назва села Kitschmann – Кічмань.

Таким чином обидві назви – Чернече і Кічмань мали подібне смислове значення.

Потім уже за радянських часів, коли село неодноразово переходило через зміну адміністративного поділу краю до Брацлавського, Тульчинського, Шпиківського районів, його певний час називали «Садове». А вже після війни 1941-1945 рр. село зветься Ярове.

В кінці 1965 року село Ярове, як і Юліямпільська сільська рада, увійшло до складу Шаргородського району. На сьогоднішній день (2014 р.) центр Юліямпільської сільської ради, її приміщення знаходиться у с.Яровому. До складу сільської ради належить і хутір Юліямпільський.

Майже така ж історія з його назвою і сусіднього села Юліямполь. Воно теж знаходилось на тому татарському шляху і носило назву в минулому Дубові Корчми. Легенди, що існують в селі й донині, говорять про те, що через села Дубові Корчми і Кічмань у XVIII і XIX століттях проходив тим самим татарським Кучманським шляхом і чумацький шлях від Бару до Одеси. Свідченням цього були корчми, де зупиняли свої валки подільські чумаки, які на волах і конях вивозили з наших сіл зерно, мед, ліс, різні вироби з дерева та ін., а назад повертались навантажені сіллям, рибою та іншими товарами. І вже в кінці XIX століття село Дубові Корчми його власник – пан Бітковський – перейменував на честь своєї улюбленої дочки Юлії, й село стало носити назву Юліямпіль. Таку ж назву носить і невеликий хутір, де тепер діє залізничний полустанок «Шпиків».

Цікаво, що спілкуючись із старожилами, автор ні разу не почув у їх розмові назви села «Юліямпіль». Теперішні старші жителі називають своє село Корчми.

Цим же татарським Кучманським, а потім чумацьким шляхом біля сіл Юліямпіль і Ярове у XIX столітті було прокладено залізницю від Києва до Одеси.

XX століття принесло селам Ярове і Юліямполь багато різних подій. Серед таких були: війна з Японією, Столипінська реформа, перша Імперіалістична і громадянські війни, революційні події в Росії.

На жаль, списків учасників тих воєн в архівах не залишилось, а пам'ять людська здатна забувати ... Але в розмовах із старожилами цих сіл люди згадують окремих учасників війни Росії з Японією. Таким, наприклад, був житель села Ціпінський Р.К.. Повернувшись з війни додому, він багато повідав своїм землякам, що творилося там, у Японському морі, що творилося в Російській імперії в цілому. Герой Японської війни житель села Ярового Роман Карпович Ціпінський, який був нагороджений чотирма Георгіївськими хрестами, очолив незадоволених селян Кічмані проти сільських землевласників. Але, на жаль, селяни землі не добились. В село прибули козаки і спроба захопити в поміщиків землю була придушена.

У селах Яровому та Юліямполь радянську владу було встановлено на початку листопада 1917 р., але вже 10 листопада влада перейшла до Центральної Ради, яка протрималась на Шпиківщині до лютого 1918 р. 19 лютого 1918 року в Яровому і Юліямполь знову була встановлена радянська влада. Під керівництвом Романа Ціпінського селяни захопили панські землі в кількості 876 га і почали її поділ. Селяни зруйнували також поміщицький масток, розібрали панську худобу, а все майно поділили між собою.

Усі ці події відбувались при частій зміні влади. Так, в березні 1918 року територію Поділля захопили австро-німецькі війська. 14 листопада 1918 р. сюди прийшли петлюрівці. В березні 1919 року у цих селах щорсівці знову встановили радянську владу. Селяни Ярового всяко підтримували її. Організатором ярівчан був згадуваний Роман Ціпінський. І коли село в липні 1919 року петлюрівці при допомозі царського генерала Денікіна захопили знову, вони заарештували Ціпінського (це було 30 липня 1919 р.) і відправили його разом із іншими революційно налаштованими селянами у Брацлавську тюрму. Там він був петлюрівцями розстріляний.

6 січня 1920 року війська Котовського звільнили землі Шпиківщини від петлюрівців. В селі була встановлена радянська влада. Справу Ціпінського продовжив місцевий селянин, колишній мічман Чорноморського флоту, учасник Громадянської війни Марчишин Петро Андрійович. Він, як і Ціпінський, знову організував селян на захоплення поміщицьких та куркульських земель.

В середині листопада 1920 року радянська влада в селі Яровому була встановлена остаточно. 15 листопада 1920 року схід села Кічмані обрав Комітет Незаможних Селян. Очолив його місцевий селянин Габлюк Григорій Гнатович. Членами комітету були обрані: Гонтаренко Степан, Накорик Василь, Накорик Андрій, Накорик Михайло, Джига та інші. Першим і найголовнішим завданням комітету став розподіл серед жителів села панських земель, що вже була конфіскована у колишніх власників.

Великі організаторські здібності при встановленні нової радянської влади проявив місцевий селянин, учасник імперіалістичної та Громадянської воєн, колишній командир кулеметного взводу Дармограй Дмитро Іванович.

Сільська рада в Яровому була створена в січні 1921 року. Очолив її Луков Василь Михайлович. КНС і сільська рада вирішували притання розподілу панських земель між селянами.

Згодом у селах почали виникати ТСОЗи (товариства спільного обробітку землі), які стали першими прообразами колгоспів.

Колективізація в Яровому і Юліямполі проходила важко. Селяни не бажали віддавати своє майно до колгоспу. Деякі колгоспні будівлі невдоволені селяни просто знищували вогнем. Важко було працювати головою новоствореного колгоспу Гапі Петру Івановичу.

В 1930 році в селі було створено ще два колгоспи:

У Яровому – «3-й Інтернаціонал», і у Юліямполі – «Реконструкція».

В результаті організації цих трьох колективних господарств 95% селян станом на 1 березня 1930 р. стали членами колгоспів. Але в цьому ж році під дією організації куркульства, а також при бездіяльності з боку місцевої влади селяни Ярового виступили проти колективізації і подали заяви про вихід із членів колгоспу, після чого в колгоспах залишилось біля 50% селян-бідняків. Не допоміг і зліт наймитів, що відбувся у Шпикові в березні 1930 року. В Яровому і Юліямполі, як і по усьому Поділлі, прокотилася хвиля протестів проти колективізації. В народі її назвали «волинкою». Влада терміново застосувала війська проти повстанців, і колгоспи все-таки розпочали свою діяльність.

В селі працювала школа, яка називалася «4-річна трудшкола». Було відкрито бібліотеку, яку тоді називали «хата-читальня».

За перешкоджання колективізації влада вдалась до репресивних заходів. Багато селян було репресовано, які згодом були всі реабілітовані – через відсутність вини.

Карала влада селян за непокору і шляхом створення штучного голоду. Від голодомору в Яровому загинуло понад 150 осіб. На честь їх в селі біля церкви встановлено пам'ятний знак.

В роки окупації Юліямпіль і Ярове зазнали від окупантів знущань і грабежів. На початку 1944 року в селах побували партизани.

17 березня 1944 року село Кічмань було звільнено від німецько-фашистських загарбників. 18 березня 1944 року звільнено і село Юліямпіль.

Понад 220 чоловік села Ярового брали участь у боях Великої Вітчизняної війни. На фронтах загинули 72 жителі с. Ярового і стільки же жителів с. Юліямполь.

Вдячні односельчани побудували на честь загиблих у роки Великої Вітчизняної війни 1941-1945 рр. пам'ятники з викарбуваними на граніті їх іменами.

Зразу ж після звільнення від окупантів у селах запрацювали школи, відновили роботу колгоспи, сільський клуб, бібліотеки. В кінці 1957 року відбулося об'єднання колгоспів «Радгосподар» с. Ярове і «ІІІ Інтернаціонал» с. Юліямполь. Новий колгосп став носити назву «Комуніст».

Місцева влада, виконуючи програму керуючої партії влади про поліпшення роботи соціальної сфери, організовувала будівництво в селах клубів, будинків культури, бібліотек, шкіл, дошкільних установ та ін. В селах, як гриби після дощу, виростили однотипні, стандартні, які по всій країні Будинки культури. Такий же типовий Будинок культури на 360 місць був побудований і відкритий у 1965 році в с. Яровому. При Будинку культури діяли гуртки художньої самодіяльності. У бібліотеці нараховувалось понад 4000 примірників книг. В селі працювали дитячі ясла, медпункт. Колгосп всяко сприяв розвитку освіти та культури в селах Юліямпіль та Ярове. Збудовано новий магазин.

Тоді ж у тих роках в селах із 458 хат перекрито дахи залізом чи шифером 318. Будувались нові хати, старі поступово зникали.

*Друзі – керівники колгоспів.
Зліва направо: Пиріг В.М. (Ярове),
Фаландиш П.Й. (Козлівка),
Турчак В.П. (Джурин)*

Старожили сіл пам'ятають керівників колгоспу, які в свій час працювали тут. Це – Миленький О.К., Ткач В.У., Биковський В.І., Пиріг В.М. Під керівництвом Володимира Миколайовича Пирого було побудовано нову контору колгоспу, лазню, ферми, прокладено по 1 км доріг в селах Ярове та Юліямпіль, заасфальтовано дороги до тваринницьких ферм. В цьому ж році колгосп одержав 400 тис. крб., доходів. Неподільний фонд колгоспу становив 685 тис. крб.

6 серпня 1986 року колгосп «Комуніст» очолив новий голова – Рошак Франц Григорович. Господарство почало розвиватись з новою силою. Було збудовано майстерню, автопарк, зернотік, комплекс для очистки зерна, овочесховище.

Для благоустрою працюючих жителів села та спеціалістів сільського господарства і школи силами колгоспу було збудовано два 4- і 2-квартирні будинки. Заасфальтовано 3 км дороги від тракторної бригади до траси Томашпіль – Вінниця. В

межах села висипано кілька вулиць. В 1990 році на День Перемоги було відкрито обеліски загиблим воїнам у Великій Вітчизняній війні у с. Ярове та с. Юліямпіль.

Після Рошака Ф.Г., який довгий час намагався всіма силами утримати колгосп «Комуніст», а потім – СТОВ «Відродження», хоча би на плаву, 24 січня 2000 року СТОВ «Відродження» очолив Норинчак Василь Володимирович. СТОВ «Відродження» спіткала така ж доля, як і більшість господарств України. У зв'язку з важким економічним становищем (різким подорожчанням електроенергії, паливно-мастильних та інших матеріалів) у 2003 році вся ВРХ худоба, вівці та свині були вивезені на м'ясокомбінати. В Ярове керувати прийшов Климчук Петро Зіновійович, але становище господарства не поліпшилося.

У 2005 році господарство збанкрутувало. СТОВ «Відродження» припинило своє існування. Землі с. Юліямпіль, які входили до СТОВ «Відродження», відійшли до господарства «Довіра» с. Зведенівка, яким керує Бондар Марія Григорівна. Частина земель с. Ярове і сільськогосподарські машини відійшли до фермера Банаха Віктора Васильовича, а частина – до Олійника Володимира Васильовича. В селі є також люди, які забрали свої земельні паї і обробляють їх самостійно.

Село здавна славиться своїми трудолюбивими, грамотними, діловими і знаними в Україні людьми. Про таких мова далі.

Гордість села Ярового – наш земляк Джига Микола Васильович.

Джига Микола Васильович

Погожого весняного дня, коли сади буяли яблуневим цвітом, 15 травня 1949 року у селі Ярове з'явився на світ хлопчик, якого назвали на честь Святого Миколая – Миколкою.

*Дубовий сволок угорі,
Внизу лозина колиска,
І мати з профілем зорі
Схилилась наді мною низько.*

Мати, Марія Андріївна, була красивої душі людина та й неабиякої вроди. Активістка, перша комсомолка села, невгамовна, роботяща, завзята, натхненна людина, активної життєвої позиції, щедрого серця і великої любові до людей. Довгі роки вона працювала ланковою в колгоспі «Комуніст». Горда і життєрадісна, Марія Андріївна була порадицею для подруг. Ці добрі людські риси з материнським молоком увібрав і малий Миколка. Відчув ще з дитинства красу рідного краю, де босими ногами вирушав у «кругосвітню подорож» від порога до воріт, чию райську красу завжди увібрав у душу дитячими очима.

Виряджаючи в 1956 році сина в перший клас, мати наказувала: «Лише високі знання можуть простелити тобі, сину, світлий шлях у життя. Пам'ятай про це!». Країна Знань вразила його одразу – так легко було навчатися і скоряти вершини різних предметів, доторкнутися до історичного минулого, відкривати незвідане. Повноплинними, багатими на пригоди і труднощі були роки навчання у школі, яку Микола Джига закінчив у 1964 році.

1964 – 1966 рр. – навчання в Козятинському ПТУ за спеціальністю столяр.

Свою трудову діяльність Микола Васильович розпочав у 1966 році. Спочатку працював столярем-теслею, потім – водієм, електромонтером зв'язку.

І тут прийшов час іти служити до лав Радянської Армії. Під звуки мелодії пісні
*«Рідна мати моя, ти ночей не доспала,
І водила мене у поля край села,
І в дорогу далеку ти мене на зорі проводжала,
І рушник вишиваний на щастя дала»*

В дорогу проводжала мама і все село – від Хреста. З 1968 року по 1970 рік Джига проходить службу в Збройних Силах, з жовтня 1971 року – в органах Міністерства внутрішніх справ.

В 1973 році закінчив Саратовську спеціальну середню школу міліції МВС СРСР, а в 1976 році – академію МВС СРСР .

У 1973-1980 рр. працює слідчим, старшим слідчим слідчого відділення, а у 1980-1989 рр. – уже начальник слідчого відділення, начальник Макарівського райвідділу внутрішніх справ УМВС Київської області, начальник Вишгородського райвідділу внутрішніх справ УВС Київської області, начальник Фастівського міськрайвідділу внутрішніх справ УВС Київської області. 1989-1995 рр. – Джига М.В. помічник начальника чергової частини – оперативний черговий відділу чергової служби оргінспекторського управління МВС УРСР, головний інспектор інспекції оргінспекторського управління МВС УРСР, старший інспектор з особливих доручень інспекції оргінспекторського управління МВС УРСР, заступник начальника Головного управління МВС України в Київській області – начальник слідчого управління.

З 1995 по 1998 рр. – начальник УМВС України в Кіровоградській області.

Першим заступником Міністра внутрішніх справ України – начальником Головного управління по боротьбі з організованою злочинністю Микола Васильович працює у 1988-2000 рр.

З жовтня 2000 року – перший заступник Міністра внутрішніх справ України, а з жовтня 2001 року по жовтень 2002 року обіймає посаду першого заступника Державного секретаря Міністерства внутрішніх справ України.

Начальником Національного бюро Інтерполу Микола Васильович працює з жовтня 2002 по лютий 2003 року.

З 10 лютого 2003 року призначений заступником голови ДПА – начальник головного слідчого управління ДПА. З липня 2004 року звільнений за власним бажанням, а з серпня 2004 по грудень 2005 року працює ректором Київського юридичного інституту МВС.

В березні 2006 року Джига М.В. обраний народним депутатом України.

2 червня 2010 р. призначений Президентом України на посаду голови Вінницької обласної державної адміністрації.

Будучи народним депутатом України та губернатором, він зробив багато корисних справ для своїх виборців. Джига Микола Васильович є великим меценатом для жителів району, села і краю в цілому.

Для односельчан Микола Васильович побудував храм святого Миколая, який освячено у квітні 2004 року, а також будинок для священника. Багато коштів жертвує на потреби храму.

Для учнів місцевої школи, щоб вони могли вивчати комп'ютер і користуватися сучасною технікою, Микола Васильович подарував

комп'ютери, принтери, відеомагнітофон, відеокамеру, ксерокс, кольоровий телевізор, музичний центр, сучасний баян. А для підвозу учнів до школи із с. Юліямполь – мікроавтобус «Газель» та запчастини до нього.

Завдяки Миколі Васильовичу шкільна бібліотека поповнилася серіями книг «Я пізнаю світ», «Великі імена ХІХ ст.» та іншою художньою літературою, а спортивний зал – спортивною формою, м'ячами та іншим інвентарем. За його сприяння біля школи побудовано огорожу.

Джиги Микола Васильович завжди матеріально допомагає самотнім, багатодітним, хворим і людям похилого віку. У 2007 році він виділив із своїх заощаджень кошти для купівлі хати у селі Яровому для багатодітної сім'ї Адамович Ніни Йосипівни. Нещодавно для лікування членів цієї сім'ї Микола Васильович знову допоміг матеріально. Він завжди прислухається до прохань своїх виборців, сприяє їм у вирішенні навчання і лікування.

Не забуває Микола Васильович і про своїх учителів. У 2005 році на знак вдячності своєму вчителю, колишньому директору Сметанському Григорію Карповичу генерал-полковник встановив на його могилі пам'ятник, викарбувавши на ньому такі слова: «Вчителю від вдячних учнів».

Біля храму Святого Миколая завдяки йому встановлено пам'ятник жертвам Голодомору 1932-1933 років.

За сприяння та повної фінансової підтримки Миколи Васильовича у 2013 році село одержало свій літопис – книгу «Ярове – село на Кучманських шляху», автором проекту якої є він.

Церква в Яровому, збудована Миколою Джигою

Радісна зустріч генерал-полковника Джиги М.В. з найдорожчими і найріднішими йому людьми.

“Діти – це все, заради чого ми живемо”

Микола Джига

Минають літа, сповнюючи та підкріплюючи успіхи досвідченого генерала, здібного керівника, народного депутата трьох скликань і просто доброї і чуйної людини.

За сумлінну працю генерал-полковник Джига Микола Васильович нагороджений орденами «За заслуги» II і III ступеня, відзнакою Президента України «Іменна вогнепальна зброя», медалями «За бездоганну службу» трьох ступенів, «За військову доблесть», «80 лет Белорусской милиции», «За відзнаку в службі» II ступеня. Микола Васильович – лауреат премії «За міжнародне співробітництво у правоохоронній діяльності». Міжнародним Академічним Рейтингом популярності та якості «Золота Фортуна» Джига М.В. відмічений орденом «За розбудову України» ім. Михайла Грушевського IV ступеня, срібними медалями «10 років незалежності України» та «День міліції України. 10 років», спільною нагородою із Українською православною церквою – орденом Св. Дмитра Солунського III ступеня.

Отакою незвичайною людиною є він – наш Микола Васильович Джига.

Луков Дмитро Степанович

Народився 21 жовтня 1921 р. у с.Кічмань. Навчався у Кічманській початковій школі. Середню освіту здобув у Юрківській школі Тульчинського району, яку закінчив у 1939 році.

Після закінчення середньої школи Дмитро Луків за комсомольською путівкою вступив на навчання у Воронежське авіаційне військово училище. З перших днів Великої Вітчизняної війни лейтенант Луков бере найактивнішу участь у боях.

Після закінчення війни капітан Луков Д.С. деякий час проходив службу у м. Хмельницькому. При дислокації авіаційної дивізії з Хмельницького на Урал він у 1947 році одержав призначення на службу в Москву.

В 1951 році закінчив Загорський педагогічний інститут і одержав диплом вчителя-історика. Молодий перспективний військовий викладач й далі поглиблю-

вав свої знання. У 1955 році Луков Д.С. закінчив філософський факультет Московського державного університету. В 1958 році йому присвоєно військове звання підполковника. У 1959 році Дмитро Степанович успішно закінчив військову академію у м. Москві.

Був одружений. Разом із дружиною Ангеліною Михайлівною, 1919 року народження, яка працювала викладачем іноземної мови у вищих навчальних закладах Москви, виростили і виховали двох доньок: Галину – інженер-будівельник і Ольгу – закінчила військову академію і працювала, як і батько, у військовій частині.

Військову службу підполковник Луков Д.С. проходив у ракетно-космічному відомстві м. Москви на посаді начальника одного із відділів, який займався безпосереднім запуском ракет та супутників.

Помер Луков Д.С. 5 листопада 1968 року в Москві. Похований на Ваганьковському кладовищі.

Миленький Павло Карпович

Народився Павло Карпович 1914 року в селі Яровое. Закінчив чотири класи у 1929 році. До 1936 року працював у колгоспі. В цьому ж році був призваний до лав Червоної Армії. Брав участь у звільненні західних областей України, у бойових діях на Фінському фронті (у 1940 рік). Учасник Великої Вітчизняної війни 1941-1945 рр. В 1944 році за участь у Яссо-Кишеневській операції нагороджений орденом Слави. В 1946 році був демобілізований.

Миленький П.К. брав активну участь у відродженні сільського господарства, яке було зруйноване фашистами. У 1946 році очолив садово-овочеву бригаду. За постійні високі показники в одержанні високих врожаїв Батьківщина відмітила працю Павла Карповича високими нагородами. Зокрема, 26 лютого 1956 року Миленький П.К. був нагороджений орденом Трудового

Червоного Прапора, а в 1966 році був удостоєний цієї нагороди ще раз. В 1971 році нагороджений орденом Жовтневої революції, 15 грудня 1972 року – орденом Леніна. Крім того, Миленький Павло Карпович нагороджений багатьма медалями і значками СРСР: «Ударник IX п'ятирічки», «Ударник X п'ятирічки» та ін..

Помер Миленький П.К. у 1990 році, похований на ярівському кладовищі.

Слободяник Іван Мефодійович

Слободяник Іван Мефодійович народився 13 жовтня 1939 року в селі Ярове Шаргородського району Вінницької області.

Його перший свідомий спогад про дитинство пов'язаний з румунською окупацією рідного села, жахіттями воєнних років. Чорна звістка-похоронка про те, що батько вже ніколи не переступить поріг рідного дому, навіки залишила в дитячій свідомості незагоєну рану. Важко прийшлося працювати матері – вдові, щоб підняти на ноги четверо сиріт. Рятувало лише те, що була гарною господинею та вправною майстринею. Вірна машинка «Зінгер» строчила ночами одяг для усього села.

У важкий повоєнний 1946 рік пішов малий Іванко до першого класу Ярівської семирічної школи, яку закінчив у 1953 році. Жага до знань змусила допитливого хлопчину продовжити навчання в Голинчинецькій середній школі, хоч для цього доводилося долати відстань у 8 кілометрів.

По її закінченні в червні 1957 року, завдяки вмінню грати на гармошці, Слободяник Іван влаштувався працювати завклубом села Ярового. Та вже в жовтні він вирішив продовжити навчання в дворічному Браїлівському ТУ № 1 по спеціальності «Механік сільського господарства». По його закінченні, з травня 1959 року, працював трактористом-комбайнером в радгоспі ім.Сталіна Морозівського району Ростовської області.

28 жовтня 1959 року був призваний до лав Радянської Армії. Навчався в м.Котово Горьківської області в школі молодших авіаспеціалістів розвідувальної авіації, яку закінчив відмінно. Саме тут набув навичок фотографування, які постійно вдосконалював. Служив в окремому розвідувальному полку під Смоленськом. За час служби виконав нормативи і здобув розряди з семи видів спорту. Відмінник ВПС.

Згідно наказу командування в червні 1962 року Слободяник І.М. в складі групи із семи чоловік з Смоленська був направлений в гарнізон Кубінка під Москвою. Тут формувався полк, який згодом був доставлений в порт Балтійськ, де відбулася посадка на борт корабля «Мічурінськ». 350 солдатів переодягнених в цивільний одяг, як спеціалістів сільського господарства, було відправлено в урядове відрядження на о. Куба.

Після 22-ох важких днів плавання в трюмі вантажного корабля полк прибув в пункт призначення. Бійці отримали наказ охороняти столицю Куби місто Гавану від можливого нападу американських імперіалістів. Це відрядження тривало майже рік, по квітень 1963 року. Запамяталося воно щирою гостинністю місцевих жителів, ясними, спекотними днями та, на диво, холодними ночами, що несли в собі смертельну небезпеку. А ще вкарбувалися в пам'яті зустрічі з легендою кубинської революції Фіделем Кастро та його відверта похвала: «З такими солдатами можна захищати Батьківщину!».

Після повернення з відрядження Іван Мефодійович демобілізувався з лав Радянської Армії і вирішив оглянути мальовничий куточок України – Карпати. Сподобалося. Залишився. І з вересня 1963 року працював учителем в Довгопільській школі та завідував пришкольним гуртожитком для дітей з віддалених хуторів с. Довгопілля Путивльського району Чернівецької області. Тут зустрів свою майбутню дружину Ніну. Одружився. Народилася дочка Людмила.

В 1964 році Слободяник І.М. вступив до Ленінградської ордена Леніна лісотехнічної академії ім. С.М. Кірова. З 4-го курсу перевівся в Уманський державний педагогічний інститут ім. П.Г. Тичини, який закінчив у 1971 році за спеціальністю «Біологія і основи сільськогосподарського виробництва».

З вересня 1967 року – вчитель Зведенівської восьмирічної школи Шаргородського району, а з вересня 1972-го – вчитель Ярівської восьмирічної школи. З серпня 1975 і по січень 2013 року Іван Мефодійович очолював трудовий колектив Ярівської СЗШ І-ІІ ст. За цей час зміцнилась матеріально-технічна база школи та благоустрій території, посаджено шкільний сад.

Протягом усього свого життя Іван Мефодійович займав активну життєву позицію, щиро переймався проблемами рідного села та односельчан. Так, влітку 1978 року, під його керівництвом було впорядковано та висипано під'їзну дорогу до села та в селі.

Директор Слободяник Іван Мефодійович постійно дбав про оновлення шкільних приміщень.

В 2002 році був обраний депутатом районної ради 4-го скликання. Він депутат сільської ради багатьох скликань.

Іван Мефодійович допомагав багатодітним сім'ям Адамовичів Н.Й., Черевичних Л.Д. та ін. Завжди переймався їх проблемами і сприяв їх вирішенню. Як голова ради ветеранів він приділяв увагу ветеранам Великої Вітчизняної війни.

За сумлінну працю був нагороджений знаком «Победитель соцсоревнований 1978 г.», двічі знаком «Відмінник освіти України», відзнакою Української Православної церкви – орденом Агапіта Печерського, двічі – медаллю «Захисник Вітчизни», знаком «За співпрацю з Київським юридичним інститутом МВС», Грамотами районного та обласного відділів освіти.

Іван Мефодійович користувався заслуженим авторитетом в шкільному колективі та серед жителів села.

Помер Слободяник І.М. в січні 2013 року.

Стрільчук Іван Васильович

Народився Стрільчук Іван Васильович 1901 року в селі Кічмань Шпиківської волості. Навчався у церковно-приходській школі села, яка існувала на кошти церковного приходу. Уже дорослим юнаком Стрільчук Іван закінчив сільську школу і поступив на навчання у Київський медичний інститут. Сільський хлопчина проявив здібності до медицини і у 1925 році Іван Васильович успішно закінчив інститут.

Далі дипломований лікар із вищою освітою Стрільчук І.В. почав свою трудову діяльність із завідуючого сільським лікувальним пунктом.

Під час лікувальної практики Стрільчук І.В. не залишав наукові дослідження. Але найбільше молодого лікаря цікавила наука про психіатрію. Згодом, з

1928 року, він завідує відділенням і працює головним лікарем психіатричних лікарень Вінниці, Рязані, Москви. Уже через три роки І.В.Стрільчук завідує відділом Московського обласного інституту психіатрії і працює у Московській психіатричній лікарні №6 – аж до початку Великої Вітчизняної війни.

У роки війни підполковник Стрільчук призначається начальником евакуаційного госпіталю і трудиться в нелегких умовах війни аж до Дня Перемоги. Після війни І.В. Стрільчук знову очолює психіатричну лікарню №6 м. Москви і є головним психіатром Москви.

Протягом усіх років праці Іван Васильович займається науковою роботою. В полі зору вченого вивчення питання клініки, патогенезу, лікування і профілактика судинних захворювань, атеросклерозу судин головного мозку, епілепсії, неврозу, порушень вищої нервової діяльності і т.ін. Йому належать понад 100 наукових робіт і багато монографій.

Особлива цінність – багаточисленні праці вченого-медика Стрільчука І.В. із проблем алкоголізму. Його праці й донині є підручниками для лікарів-психіатрів і наркологів.

Поле діяльності ярівського вченого-медика Стрільчука за роки праці дуже широке. Він займався не тільки загальною психіатрією, а також гіпнотерапією, раціональною психіатрією та ін.

Під його керівництвом підготовлено 20 кандидатських і докторських дисертацій, його учні працюють й донині на кафедрах та у науково-дослідних установах країн СНД.

Наукова і практична діяльність Стрільчука Івана Васильовича високо оцінена країною. Він нагороджений орденом Червоної Зірки, орденом Трудового Червоного Прапора, медалями, йому присвоєно звання заслуженого діяча науки РСФСР.

Помер полковник медичної служби Стрільчук І.В. у 1988 р. і похований у м.Москві.

Сметанський Григорій Карпович

Народився Григорій Карпович Сметанський 22 грудня 1914 року в селі Сокілець Немирівського району. Після закінчення шести класів навчався в професійній школі, де набув професію столяра.

В 1930 році поступив на навчання на курсах вчителів при Тульчинському педагогічному технікумі. З 1931 по 1941 рік працював на посаді вчителя початкових класів у Ярівській школі. Він – один із перших комсомольців села.

16 червня 1941 року Сметанський був призваний у Червону армію і навчався на курсах підготовки командного складу. Пройшов бойовими дорогами Одеси, Сталінграда, Відня. З початку війни брав участь в обороні Одеси у складі 32-го батальйону Одеського ополчення командиром взводу, потім – в обороні Сталінграда. Був поранений під Одесою, Сталінградом, у вересні 1942 року – на Дніпрі, під селом Саранча Кіровоградської області. Біля міста Пулгард в Угорщині був контужений. Війну закінчив в Угорщині на посаді командира роти у званні гвардії капітана.

28 травня 1946 року Григорій Карпович повернувся в Ярове на посаду вчителя математики 5-х – 7-х класів і заочно навчався у Вінницькому педінституті на історичному

факультеті. Пізніше працював директором Ярівської школи. В 1961 році був удостоєний звання «Відмінник народної освіти». Нагороджений орденом Вітчизняної війни другого ступеня та багатьма медалями.

Колишній учень Григорія Карповича Джига Микола Васильович з теплотою згадує свого вчителя:

«...Вдома любов та шану до праці мені привила мама, а в стінах школи продовжив її розвивати мудрий наставник – Сметанський Григорій Карпович. Саме під його керівництвом я зрозумів, яке задоволення можуть приносити плоди власної праці.

Пригадую, як я своїми руками під пильним керівництвом Григорія Карповича зробив кухонну шафу, як любовно, як терпеливо працював у шкільній майстерні над кожною різьбленою її деталлю. Можливо, саме ця робота, яка й донині зберігається у моїй школі, спонукала мене обрати після закінчення школи професію столяра. Не судилось мені стати столярем, доля розпорядилася по-іншому, але про свого вчителя Сметанського Г.К., як і про вчителя фізкультури Швеця Олександра Олександровича, який привив любов до спорту, про вчительку російської мови та літератури Сельську Г.В., яка привила мені любов до поезії, про свою першу вчительку Ганну Кирилівну та інших буду пам'ятати довічно».

Вийшовши на пенсію, Г.К. Сметанський продовжував працювати вчителем історії. За педагогічну діяльність двічі нагороджений знаком «Відмінник народної освіти».

У дружній сім'ї Сметанських росли і виховувались син Дмитро та дочка Наталя. Та директор і вчитель Сметанський піклувався не тільки про своїх дітей, а й про усіх дітей, які відвідували школу. Турбувався, переживав ті неспокійні години, коли, бувало, на уроки не приходив той чи інший учень чи учениця. Обов'язково відвідував їх вдома, посилав учителів до них, щоб дізнатися від батьків, родичів чи сусідів, що ж спонукало дитину не прийти на уроки.

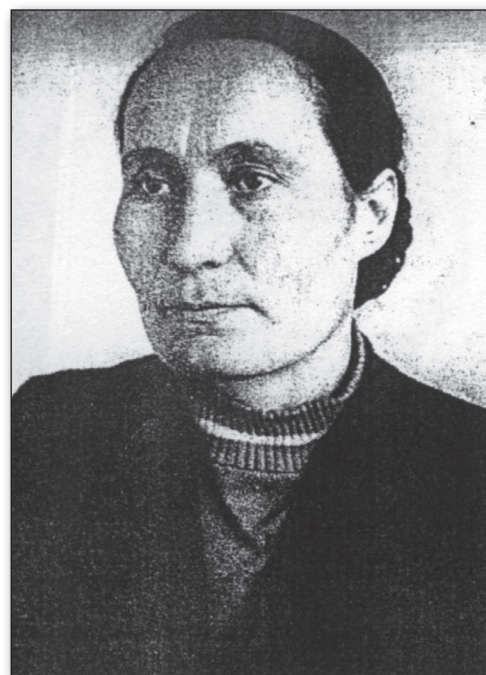
Колишні учні Сметанського Г.К. згадують, як цікаво він проводив свої уроки. Лиш заходив до класу – миттю наставала мертва тиша, всі зворушливо слухали про цікаву історію краю, держави, світу.

Помер Сметанський Г.К. у 1986 році. Похований на ярівському кладовищі. У 2004 році колишній учень Григорія Карповича – Джига Микола Васильович встановив на його могилі надгробну плиту з написом «Вчителю від вдячних учнів».

Євтушенко Ганна Павлівна

12 липня 1925 року в с. Юрківка Шпиківського району Вінницької області в сім'ї селянина-середняка Павла Пилиповича Зелінського народилася друга донька. Батьки назвали дівчинку Ганнуся. Односельці на той час вважали батька хазяйновитою людиною. Він мав найкращі в селі коні і весь набір сільськогосподарського реманенту, також гарні будівлі: стайні та стодолу. В ній під час організації колгоспу розмістили 36 телят і стільки ж нетелів. На подвір'ї в батька в 1930-х рр. був організований колгосп, який називався «Переможець».

Батьки й старша сестра працювали в колгоспі, а Ганна ходила до школи. Уже закінчила 9-й клас Юрківської середньої школи. Аж тут 22 червня 1941 року по всіх містах і селах прокотилася страшна звістка – війна.

В роки війни, як і всі дівчата, копала колгоспне поле. Не раз румунська нагайка лякала дівчат, коли хтось із них не так щось зробив, як цього хотілося наглядачеві.

В 1944 році, після звільнення Вінниччини від німецьких окупантів, Ганна Павлівна поступила на третій курс Тульчинського педучилища. Після закінчення навчання молоду вчительку запрошують на роботу. Це приїхали гінці аж із Волині за молодими кадрами. Так у 1947 році Ганна Павлівна розпочала свій трудовий педагогічний шлях на посаді вчителя молодших класів в с. Молодівка Турійського району Волинської області.

Відповідальність за чотири класи з 88 дітьми лягла на тендітні плечі молодої вчительки. А до райцентру 12 кілометрів, дорога вся через ліс, чагарники, бурелом. Потрібно було привезти з райцентру для дітей учнівське приладдя і все необхідне. Тоді на Турійщині мали місце грабежі та, що найстрашніше, вбивства... Під час виборчої кампанії місцевій вчительці, в якій Ганна Павлівна була на квартирі, викололи очі, а потім вбили. Агітатори з числа учителів писали і вночі розвішували лозунги до виборців, а на ранок їх уже не було.

На Волині Ганна Павлівна працювала 14 років. Тут вчителька зустріла своє перше кохання і сімейне щастя. Невдовзі Г. Зелінська виходить заміж за учителя математики Євтушенка Євгена Петровича.

В 1961 році сім'я Євтушенків у складі п'яти осіб переїхала на Вінниччину, у село Ярове, яке і стало острівцем педагогічної діяльності подружжя. Разом працювали, росли та навчали і своїх трьох дітей.

В Яровому Ганна Павлівна працювала аж до 1981 року, до виходу на пенсію.

Це вона навчала азам науки вчорашніх і сьогоднішніх вчителів та агрономів, бригадирів і лікарів... Сіяла в маленьких душах ярівчан Розумне, Добре, Вічне. Євген Петрович навчав математичних доведень і теорем. Та не судилося йому дожити до світлого ювілею дружини. І не стало першого друга і порадника – помер у 1998 році.

Сьогодні, наближаючись до 90-річного віку, Ганна Павлівна користується повагою та авторитетом серед односельців. А щоб мати не відчувала себе самотньою, рік тому до неї переїхали на постійне проживання старша донька Лариса з чоловіком.

Лариса працювала учителем у Казахстані, а зараз також на заслуженому відпочинку.

Син Олег закінчив Куйбишевський військовий університет. За професією лікар. Працював у Афганістані.

Зараз на пенсії, але ще працює у військовому шпиталі Житомира.

Наймолодша донька, Валентина, працює фармацевтом у с. Рахни-Лісові. Ганна Павлівна має уже семеро внуків і стільки ж правнуків.

Щастя і здоров'я бажають Вам, Ганно Павлівно, усі ваші учні та односельчани. Нехай Господь Бог оберігає Вас і Вашу родину, а Матір Божа нехай покриває чесним своїм омофором.

Найстаріша жителька х. Юліямпільського, колишня вчителька Ганна Павлівна Євтушенко-Зелінська із сусідами на вул. Лісній. Фото 2013 р.

Шемчук Марія Никифорівна

Шемчук Марія Никифорівна народилася 10 січня 1928 року в селі Кічмань Шпиківського району Вінницької області в бідній селянській сім'ї. Батько – Слободяник Никифір Савович працював у колгоспі конюхом, мати – Слободяник Євдокія Василівна все життя трудилася в колгоспі. Нелегким було дитинство Марійки. І хоч дівчинка була єдиною дитиною в сім'ї, жилося дуже важко.

Саме на роки її дитинства випав страшний голодомор 1932–1933 років. На той час дівчинці було лише чотири роки. І замість того, щоб гратися з дітлахами, вона була змушена допомагати батькам у господарстві, збирати на городах гнилу картоплю, бур'ян, щоб якось вижити. Завдяки спільним зусиллям батьків вся сім'я залишилася живою.

У 1935 році Марійка пішла до школи навчатися грамоти і закінчила її у 1939 році.

Трудову діяльність Марія Никифорівна розпочала у 1941 році. З 1941 по 1949 рік працювала в буряковій ланці. У повоєнні роки селянам було дуже важко, але вони всіма силами відроджували дуже занепале за роки війни сільське господарство.

Окрім сумних подій, були в житті Марії Никифорівни і радісні хвилини. Одним із найкращих днів був день народження красуні-донечки Галинки (1949 рік).

У 1950 році Марія Никифорівна пішла на колгоспну ферму працювати дояркою. Працювала від зорі до зорі дуже важко, адже було потрібно скрізь встигнути і все зробити. Тваринники не мали ні вихідних, ні святкових днів.

Марія Никифорівна була дуже роботящою і енергійною жінкою. Саме тому вона була постійно передовою дояркою колгоспу.

Як сумлінна робітниця, Марія Никифорівна їздила в 1967 році в Москву на Виставку досягнень народного господарства. Пізніше – у 1969 році була поїздка до Києва на виставку «Золотий колос».

Важко пропрацювавши все життя у колгоспі, Марія Никифорівна у 1982 році вийшла на заслужений відпочинок. Але навіть тоді невгамовна жінка продовжувала трудитися дояркою. Вона пропрацювала ще сім років. Трудовий стаж Марії Никифорівни становив сорок років. Сорок років невтомної і важкої праці в місцевому колгоспі.

За довгу і сумлінну працю Марію Никифорівну неодноразово нагороджували різними нагородами: медаллю «Ветеран праці», медаллю «Захисник Вітчизни», Похвальними листами, Грамотами за багаторічну сумлінну працю.

За роботою не забувала Марія Никифорівна і про сім'ю. Виховала дві чудові донечки – Галину і Ганну. Зараз Марія Никифорівна має четверо внуків та п'ятеро правнуків, які дуже гордяться своєю бабусею і в усьому їй допомагають.

Авторське резюме

До книги «Іменами багата земля Шаргородська» увійшли матеріали історичних досліджень усіх населених пунктів славної Шаргородщини та біографічні дані про визначні особистості, які у свій час жили колись чи проживають тепер, творили і творять на теренах нашого краю або далеко за його межами, не забуваючи при цьому дороги до рідного дому, села.

Дане енциклопедичне видання про край Шаргородський має завдання:

- ❖ систематизувати і узагальнити окремі сторінки історії **кожного** села через опрацювання як уже відомих, так і мало вивчених архівних матеріалів;
- ❖ донести до читача історичні події, цифри і факти та ілюстрацію матеріалів творчості талановитих наших земляків, які відіграли певну роль в історичному поступі Шаргорода та сіл району;
- ❖ закарбувати на папері колишні й нові прізвища осіб та їхні світлини, які прославляли колись і репрезентують сучасний наш Шаргородський край на початку ХХІ століття.

Висвітлення розвитку й становлення містечка Шаргород та навколишніх сіл від найдавніших часів до сьогодення, ознайомлення з відомими у нашому краї людьми, на думку авторів, зацікавить молодих дослідників, краєзнавців, журналістів, студентів, учнів та всіх небайдужих при вивченні історії рідного краю і спонукатиме їх до певних роздумів щодо продовження цієї теми в майбутньому.

Звичайно, дана книга є лише краплиною з того можливого, що залишила нам у спадок велика історія маленького містечка Шаргород та усіх його поселень. Автори мають надію, що майбутнє покоління дослідників та любителів історії продовжить удосконалювати знання в цьому напрямку, збагачуючи новими фактами та новими особистостями історію рідного краю. Адже, на превеликий жаль, ця книга не в змозі вмістити усіх тих людей, які варті того.

То ж бажаємо їм успіхів!

Микола ДЖИГА
Анатолій НАГРЕБЕЦЬКИЙ

Використана література

- Антонович В.* Исследование о городах в Юго-Западной России по актам 1432-1798 годов, Киев, 1870.
- Грушевский М. С.* Барское старство, Киев, 1894.
- Гальчак С.Д.* Визволення Вінниччини, Вінниця, Книга-Вега, 2005.
- Історія міст і сіл УРСР, Вінницька область, К. 1972.
- Історія України в документах та матеріалах, т. III, Київ, 1941.
- Іолтуховський М.П.* Історія рідного краю, ч. I-II, Бар, 1991-1992.
- Купчишин М.Ф., Мичак А.Г., Шаргородщина, Київ, 2002.*
- Нагребецький А.Н.* Моя Плебанівка, Київ, СМП «Аверс», 2001.
- Нагребецький А.Н.* Ветерани Шаргородщини, Вінниця, 2006.
- Нагребецький А.Н.* Трагедія мого краю, Вінниця, 2008.
- Нагребецький А.Н.* Шлях крізь віки, Вінниця, 2006.
- Подольские епархиальніе ведомости, 1883, №14.
- Полухин Л., М. Кривонос, Д. Нечай, И. Богун – народные герои Освободительной войны 1648-1654 гг., Киев, 1954.*
- Ролле И. И.* Исторические сведения о Подольской духовной семинарии. Львов, 1887.
- Русина О.В.* Україна під татарами і Литвою, т. 6, Київ: Альтернативи, 1998.
- Сборник сведений о Подольской губернии, вып. 1,3. Кам.-Под., 1880, 1884.
- Сіцінський Ю.І.* Приходи і церкви Подільської єпархії. Кам.-Под., 1891.
- Струк В.М.* Хоменки. Київ, 1998.
- Шипович И.* О границах бывшей Брацлавщины, Винница, 1914.
- Матеріали Державного Архіву Вінницької області, Барського, Тульчинського, Шаргородського районних архівів, а також книги А.Н. Нагребецького про історію ряду сіл Шаргородщини.
- Матеріали сільських рад та шкіл Шаргородськоо району.

Зміст

Від автора	4
Герб шаргородського району	6
Історична довідка про край Шаргородський та його «столицю»	6
Край Шаргородський у долях людських	12
Стародавній ШАРГОРОД – місто молоде	14
Андріївка	41
Будне	46
Гибалівка і Дерев'янки	49
Голинчинці	60
Джурин	66
Деребчин	75
Довжок	87
Зведенівка	93
Івашківці	101
Калинівка	110
Клекотина	114
Козлівка	127
Конатківці	131
Копистирин	138
Лозова	146
Михайлівка	154
Мурафа	165
Насіківка	175
Пасинки	185
Перепільчинці	197
Пеньківка	207
Писарівка	215
Плебанівка	220
Покутино, Калитинка, Садківці	235
Політанки	246
Рахни-Лісові	255
Руданське	268
Сапіжанка	281
Слобода-Шаргородська	291
Стрільники і Лопатинці	303
Теклівка	309
Федорівка	313
Хоменки	322
Юхимівка	340
Ярове і Юліямпіль	346
Авторське резюме	361
Використана література	362

Анатолій Никифорович НАГРЕБЕЦЬКИЙ

Іменами багата земля ШАРГОРОДСЬКА

Подається в авторській редакції

Керівник проекту Микола Васильович Джига

Коректор

Микола Чернега

Комп'ютерний набір

Світлана Романова

Комп'ютерне редагування

Михайло Бойко

Фотографії

Людмила Шилюк, Надія Піх,
Анатолій Нагребецький

Видавець

ТОВ «Меркьюрі-Поділля»

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 4136 від 11.08.2011
Підписано до друку 29.09.2014
Папір офсетний. Ум.-друк. арк. 22,75.
Гарнітура Times New Roman
Друк офсетний. Наклад 1000 прим. Зам 57
Друк ПП Балюк І.Б.
Тел./факс: (0432) 52-08-02